

نووسینی  
هارون نوع طه

# به سه رها ت په ند و هر گرتن

ئاموژگاری زانایان، وتهی دانایان  
به سه رها تی پیاوچا کان، رووداوی راسته قینه

چاپی به کهم - ههولیر

۲۰۱۳

منتدى اقرأ الثقافي

---

*[www.iqra.afilamontada.com](http://www.iqra.afilamontada.com)*

# به سه رها ت و په ند وه رگرتن

ناموژگاری زانایان، وتهی دانایان

به سه رها تی پیاوچاگان، رووداوی راسته قینه

نوسینی

هارون نوح طه

به رگی / ۲

چاپی یه که م

هه ولیر

ز ۲۰۱۳

ک ۱۴۳۴



00964 770 652 1662

### ناسنامه‌ی کتیب

ناوی کتیب: به‌سهرات و په‌ند و مرگرتن

نووسینی: هارون نوح طه

تایپ و نه‌خشه‌سازی به‌رگ و ناوهرؤك: نووسینگه‌ی هیوا

به‌رگی دووم

چاپ: یه‌که‌م / ۲۰۱۳

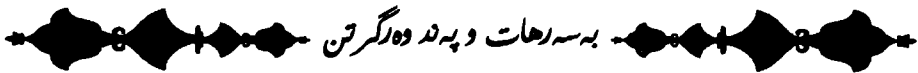
له‌به‌ریوه‌به‌رایه‌تی گشتی کتیب‌خانه‌ی هه‌ولیر ژماره‌ی سپاردنی (۱۹۵۸)

سالی (۲۰۱۰) ی دراوه‌تی

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

﴿ لَقَدْ كَانَتْ فِي قَصَصِهِمْ عِبْرَةٌ لِأُولِي الْأَلْبَابِ ﴾

يوسف: ١١١

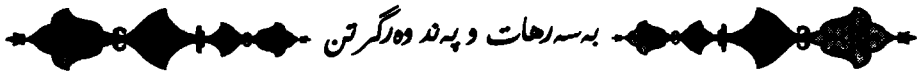


### ۳۰۷ - نھوانہ دئیان بہ یہ کہوہ پھیوستہ و برای راستہ قینہن

مالکی کوپی دینار دہ فہرمووی : ئیمامی عمری کوپی خہ تاب (رہزای خوای لیّ بیّت)، خزمہ تکارہ کہی بانگ کردو کومہ لیّ پارہی پیدا کہ نزدیکہی چوارسہ رد دینار دہ بوو فہرمووی نھمہ بہرہ بؤ (ابو عبیدہی کوپی جراح) رھزای خوای لیّ بیّت و ہ ماوہ یہ ک لہوی بمینہوہ تاکو بزائیت کہ چی لہو پارانہ دہ کات خزمہ تکارہ کہ پارہ کہی برد بؤ (ابو عبیدہ) گوتی، نھمہ ئیمامی عمر بؤ توی ناردوہ تاکو بؤ ہندی پئیویستی خۆت بہ کاری بہیتی (ابو عبیدہ) فہرمووی: خوارہ حم بہ ئیمامی عمر بکات.

پاشان خزمہ تکارہ کہی خۆی بانگ کردو فہرمووی، نھم پینچ دینارہم بؤ بہرہ بؤ فلان کہس، نھم پینچ دینارہم بؤ فلان کہس، تاکو ہموو پارہ کہی بہم شیوہ بہ خشی خزمہ تکارہ کہی ئیمامی عمر گہ پرایہوہ و ہموو پووداوہ کہی بؤی گپرایہوہ پاشان بہ نھندازہی نھوہی پیشووی دایہوہ بہ خزمہ تکارہ کہی گوتی، نھمہ یان ببہ بؤ مہعازی کوپی جہ بہل، رھزای خوای لیّ بیّت خزمہ تکارہ کہ بہ ہمان شیوہ پارہ کہی برد بؤ معاذ گوتی: ئیمامی عمر نھم پارانہی بۆت ناردوہ تاکو بؤ پئیویستی خۆت خہرجی بکہیت نھویش دوعای خیری بؤ ئیمامی عمر کرد پاشان بہ خزمہ تکارہ کہی خۆی گوت: بپؤ نھوہندہ پارہ بدہ فلان کہس و نھوہندہی تریش بدہ بہ مالی فلان کہس، خیزانی معاذ بہوہی زانی کہ پارہی لایہ گوتی: و ہللا ئیمہ خۆشمان زؤد ہہ ژارین بہشی خۆشمان بدہ، پاشان سہیری کرد چہندی





لاماوه هیچی وانه بوو تهنه دوو دینار نه بی ئه ویشی دا به خیزانی بو خویان.

نیمامی عمر فەرمووی: ئه وانه دلایان په یوه سته به یه که وه و برای راسته قینه ن<sup>(۱)</sup>.

### ۳۰۸ - سۆز و میهره بانی

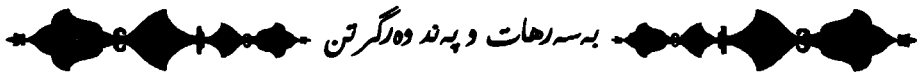
یه کیک له کهچه کانی پیغه مبهری خوا (ﷺ) هه وائی نارد بو باوکی که کورپه که ی مردووه، داوای لی کرد که بپواته وه، پیغه مبهر (ﷺ) هه وائێره که ی نارد وه بۆلای کهچه که ی وه پئی گوت: سه لامی لی بکه و پئی بلی: مولکی خوای که وره یه ئه وه ی ده ییبه خشی و ئه وه ی وه ریده گرتیه وه، هه موو شتیک کاتی دیاریکراوی خۆی هه یه، ئارام بگرن و چاوه پوانی پاداشت بن، بو جاری دووه ناردی به شوین پیغه مبهردا (ﷺ) ئه ویش پویشت له که ل کۆمه لی له هاوه لان وه کوو: - سعدی کوری عباده و معادی کوری جیل وابی کوری کعب و زیدی کوری ثابت وهه ندیکی تر.

که له خزمه تی دابوون، کاتیک که پیغه مبهر (ﷺ) که یشته چی منداله که ی له باوه ش گرت و فرمیسکی بارانده سه ری، سعدی کوری عباده گوتی: ئه ی پیغه مبهری خوا ئه وه چی یه؟

پیغه مبهر (ﷺ) فەرمووی :

(۱) القرطبي ۱۹/۱۸





ئەو سۆز بە زەببە خۆی گەرە خستوویەتیە نیتوولی بەندەکانی خۆی،  
خواش بە سۆز بە زەببە لە گەل ئەو کەسانە ی که خاوەنی سۆز بە زەببەین<sup>(۱)</sup>.

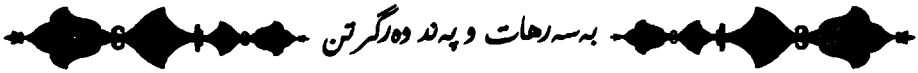
### ۳۰۹- بەسەرھاتی تۆبە ی (ثعلبە ی) کۆری عبدالرحمن

لە جابری کۆری عبدالله ی (الانصاری) دەگێرنەوہ کہ فەرموویەتی:  
گەنجیک لە (انصاری) یەکان موسلمان بوو، (ثعلب)ە ی کۆری عبدالرحمن ی  
ناو بوو، خزمەتی پیغەمبەری دەکرد و تابلێتی نەرم و نیاو و بەرپۆز بوو لە  
خزمەتی دا، پۆژتکیان پیغەمبەر (ﷺ) ناردی بۆ کارێکی خۆی، ئەویش بە  
بەردەم مائیکی (انصاری) دا تێپەری کرد، لە ناکاوا ئافرەتێکی (انصاری) بینی  
کہ خۆی دەشۆرد ئینجا لەوہش دەترساکہ وەحی (سروش) بۆ پیغەمبەر  
(ﷺ) دابەزیئ سەبارەت بە کارەکی ئەو بۆیە بەرەو پووی خۆی پای کرد و  
وەک کہ سیکی تەریق بوو، یان لە کہ سیکی زۆر تاوان بار چونکہ چاوی بە  
ئافرەتەکہ کہ وتبوو، ئینجا رویشت بۆ نیو شاخەکانی نیوان مەکہ و مەدینە  
لەوی مایەوہ پیغەمبەر (ﷺ) (ثعلب)ە ی بۆ ماوەی چل (۴۰) دانە روژ لئ  
وون بوو، جویرەئیل ھاتە لای پیغەمبەر پیتی گووت: ئە ی محمد خۆی گەرە  
سەلامت لئ دەکات، وەپیت دەلی: پیاویک لە ئوممەتی تو لە نیو ئەو  
شاخانە دا پە نام پی دەگری، پیغەمبەر (ﷺ) فەرمووی: ئە ی عمر ئە ی سلمان  
برۆن (ثعلب)ە م بۆ بیتنەوہ، ئینجا گەپان لە کون و قوژینی مەدینە شوانیکی

(۱) رواہ البخاری و مسلم





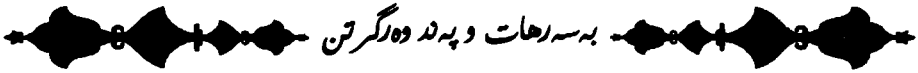


خەلکی مەدینەیان بینی پێیان دەگوت: (ذفافة) ئیمامی عمر فەرمووی: ئەوێ کاکای شوان هەوایی گەنجیکت لەلانی یە هاتۆتە نێو ئەو شاخانە ناوی (ثعلب) هەیە؟ شوانە کە گوتی: وادیارە تۆ کە سێکی هەلاتوو لە دۆزەخت دەوی؟ ئیمامی عمر فەرمووی: تۆ چون دەزانیت کە ئەو لە دەست دۆزەخ پرای کردووە؟ گوتی: لەبەر ئەوە هەرکە بوو نێوەی شوو هاتە لای ئیمە لەناو ئەو شاخانە دەستی لەسەر سەری خۆی دانابوو، هەر هاواری دەکرد و دەیگوت، خۆزگە گیانت لەگەڵ گیانەکان دەکێشام، خۆزگە، لاشەمت لەگەڵ لاشەکان وەردەگرتەو.

ئیمامی عمر فەرمووی: بەلێ ئەومان دەوی بەدوای ئەو دەگەرئێین ئینجا شوانە کە بردنی لەگەڵ خۆی بۆئەوێ بگەڕێ بە شوینی کە بوو نێوەی شوو لەناکاو لە نێو شاخەکان لێیان دەرکەوت دەستی خۆی لەسەر سەری دانابوو هەر هاواری دەکرد دەیگوت: خۆزگە گیانت لەگەڵ گیانەکان دەکێشا، خۆزگە لاشەمت لەگەڵ لاشەکان وەردەگرتەو دەس بەجێ عمر بۆی چوو گرتی لە باوەشی خۆی، (ثعلب) ه گوتی: ئەوێ عمر پێغەمبەر بە تاوانی منی زانیووە؟ عمر فەرمووی: نازانم، بەس تەنھا ئەوەندە یە کە دوینی باسی تۆی کرد و من و (سلمان) ی نارد بە شوینت.

(ثعلب) ه گوتی: ئەوێ عمر ! نەمبەیتە لای پێغەمبەر (ﷺ) مەگەر لەناو نوێژ نەبی، عمر بە پەلە بەهاوکاری سلمان ی هاویتی (ثعلب) ه یان برده نێو سەفی (رێژ) نوێژی موسلمانان، هەرکە (ثعلب) ه دەنگی پێغەمبەری بیست لە نوێژدا کە قورئان دەخوینتی، بەکسەر لە هۆش خۆی چوو کەوتە خواری،



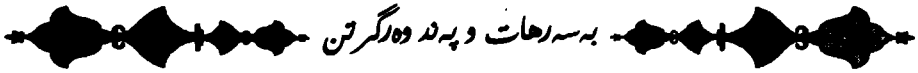


کاتی پیغمبر (ﷺ) سلامی نویژی دایہ وہ، فرموی، نہی عمر ! نہی سلمان ! ثعلبہ چی بہ سہ رات؟ گوتیان: نہ وہ تا پعلبہ، نہی پیغمبر (ﷺ) خوا ئینجا پیغمبر ہستا چوہ لای لاشہی جولاندو تا کو بہ خہر بیت نہ ویش بہ خہر ہات پی فرموو: نہی ثعلبہ بۆ چی رویشتی لہ لام ولتک ون بوویت؟ گوتی: نہی پیغمبر (ﷺ) خوا گوناہہ کم. فرموی: نایا نہی ثعلبہ نایہ تیکی قورنانت پی بلیم بیخوینی تا کو گوناہہ کانت بسریتہ وہ؟ گوتی: بہلی نہی پیغمبر (ﷺ) خوا، فرموی: بلی: (ربنا اتنا فی الدنیا حسنة و فی الآخرة حسنة و قنا عذاب النار)<sup>(۱)</sup>.

ثعلبہ ہردہ یگوت گوناہہ کم نہی پیغمبر (ﷺ) خوا گہ ورتہ ترہ لہ وہ، پیغمبر (ﷺ) فرموی نہ خیر بہ لکو کہ لامی خوا گہ ورتہ ترہ، پاشان فرمانی پی کرد کہ برواتہ وہ مالی ئینجا ہشت دانہ پوژ لہ مال کہوت بہ نہ خوشی دواتر سلمان ہاتہ خزمہت پیغمبر (ﷺ) گوتی: نہی پیغمبر (ﷺ) خوا نایا ناگاداری ثعلبہ نیت، بہ راستی خہریکہ لہ بہرئہ و نہ خوشیہ دہمری، فرموی کہ واتہ برؤن با بچینہ لای، ئینجا چوہ لای سہری پعلبہ ی گرت و داینا لہ سہر کوشی خوی، بہ لام پعلبہ نہ ہیشتت یہ کسہر سہری لابرہ لہ کوشی پیغمبر (ﷺ) پیغمبر (ﷺ) فرموی: بۆچی وات کرد؟ گوتی لہ بہرئہ وہ پرہ لہ گوناہو تاوان، فرموی چیت بہ سہر ہاتوہ؟ گوتی: نیوان پیست و گوشت و نیسقانم وہ کو رتگای میروہ لی لہاتوہ.

(۱) سورہ البقرہ (۲۰۱)





فهرموو: داوای چی ده که یت وحه ز به چی ده که یت؟

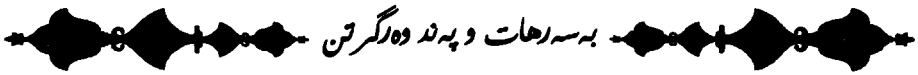
گوتی: داوای لی خوشبوونی خوا ده که م.

جابر ده لی: دهس به جی جویره نیل دابه زی وفهرمووی: نهی محمد  
خوای گه وره سه لامت لی ده کات وپیت ده لی: نه گهر نه و به نده یه م به  
فراوانی هه موو زه وی بیته لام به گونا هوتاوان نه وَا من به فراوانی هه موو  
زه وی ده چمه لای به لی بورون ولی خوشبوون نینجا ده لی: پیغه مبه ریش پی  
گوت: که ثعلبة نه و هه والهی بیست به ده نگیکی به رز هاواری کردو دهس  
به جی گیانی پاکی ده رچوو.

پیغه مبه ر (ﷺ) فهرمانی کرد به شوردن و کفن کردنی کاتی نویژی  
جه نازه ی له سهر کرد له سهر په نجه پیه کانی ده پویششت پاشان فهرمووی:  
سویند به و خویایه ی که به راستی ناردووم به پیغه مبه ر نه متوانی قاچه کانم  
به ته وای دابنیم له سهر زه وی له به ر زوری هاتنه خواره وهی فریشته کان بو  
ناشتن و به خاک سپاردنی ثعلبة<sup>(۱)</sup>.

(۱) کتاب التوابین بتصرف / للامام ابن قدامة المقدسی.





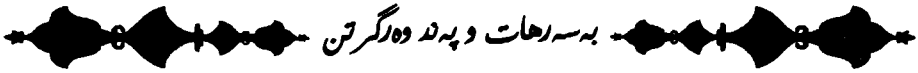
## ۳۱۰- گرفتگی کچیک

لە بە کچیک لە قوتابخانەکان ئافەرەتییکی مامۆستای خاوەن پەروەشتی جوان و بەرپێز هەبوو، پۆرتیکیان ھاورییکی خۆی لە قوتابخانە کە پێ دەئێت: بۆچی زەواج ناکەیت لەگەڵ ئەو شدا کە تۆ ھێشتا گەنجیت و جوانی و ریکی و پیکیت پێوە دیارە؟

کچە کە گوتی: لێرەدا ھەندی شت ھەیە دەمەوی پیت بلیم: ئەویش ئەو یە کە، ئافەرەتیک ھەبوو پینچ دانە کچی ھەبوون، لەبەر ئەوەی ھەموو جارێ کچی دەبوون پیاوھەکی ھەر پەشەیی لێ دەکرد و ھەولێ دەدا کە لێ جیا بپیتەو، جارێک لە ناکاو کچیکیان پەیدا بوو ئەمیش ھەستا بردی بۆ مزگەوت لەدوای نوێژی خەوتنیان، لە کاتی نوێژی بەیانیدا کە ھاتەو مزگەوت بینی کەس ھەلینەگرتۆتەو خۆی ھەلیدەگرتەو و دەیبەردەو مائی، ھەموو رۆژی ئەمە حالی بوو، دوای نوێژی خەوتنان دەیبەردە مزگەوت و بەیانیش دەیبەردەو تاکو ھوت (۷) دانە رۆژ، وە دایکی ئەم مندالەش قورئانی پیرۆزی بەسەردا دەخویند تاکو خوا بیپاریزی.

ئەو پیاوھ تووشی ھەراسان ھات لە دەست ئەوکارەیی، بەلام دایکی مندالە کە (کچە کە) دئی زۆر خۆش دەبوو، ناچار لەمال دال دەی دا و بەختوی کرد، قەدەری خوا وابوو سالی ئاییندە ئەو ئافەرەتە مندالیکی تری پەیدا بوو، بەلام ترس ھەر لەوئی دابوو داخو ئەم کۆرپە لەیە کچ بیان کور، چونکە پیاوھەکی ھەرسەرزەنیشتی دەکرد لەسەرئەو، کاتی مندالە کە لەدایک بوو



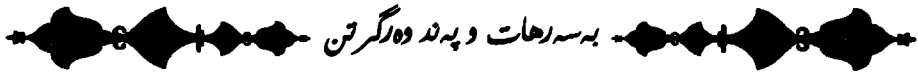


ئەمجارەيان كچ نىيە بەلكو كۆرە، كەواتە ژمارەى مندالەكان لەوخیزانەدا بوو بە پىنچ كچ و كۆرپك، دواى كەمىك يەككە لە كچەكانى مرد كە گەورەكەى بوو، لە دواى مردنى ئەو كچە خواى گەورە كۆرپكى تىرىشى پىدا، پاشان كچى دووەمىشى مرد، ئىنجا ئافرەت مندالەكى تىرى پەيدا بوو ئەوئىش كۆر بوو، بەم شىوہ تاكو پىنچ كۆرپان پەيدا بوون پىنچ كچىشيان مردن كچى شەشەمیان ماپەوہ، ئەوكچە كەباوكى زۆر ھەولى دەدا تاكو لەناوى ببات بەلام نەيدەتوانى، لە پاشان داىكيشيان مرد، ئىستا پىنچ براو يەك خۆشك ماون، كچەكە گەورەبوو، كۆرەكانىش گەورە بوون، باوكىشى پىر بوو واى لىيات كە پىويستى بە كۆرەكانى بىت تاكو يارمەتى بدن، بەلام كى دەتوانى ئىستا يارمەتى بدات خۆ ئەوان گەنجن ناتوانن خزمەتى بكەن يان داىكەك يان كچىكى دلسۆزى ھەك پىويست خزمەتى بكەن ئىنجا ئافرەتەكە بە ھاورىكانى گوت: ئايا دەزانن ئەو كچە كى بوو كە باوكى دەويست خۆى لى رزگاربات و لەناوى بەرىت، كە لەناو پىنچ دانە خۆشك تەنھا ئەو ماپوو؟

بىگومان ئەوہ من بووم كە خاوەن پىنچ خۆشكى مردوو بووم ئىستا پىنچ برام ھەن، بۆيە زەواج ناكەم و ئەو داواكارىەتان پەت دەكەمەوہ لە كاتىك باوكم ھىچ كەسنىكى نىيە كە سەرپەرشتى بكات ھەتەواو پەكى كەوتووہ بەئازار ژيان دەباتە سەر، بەلام من خزمەتى دەكەم ھەلدەستم بەجى بەجى كردنى داواكارىەكانى، ئىستاش دوو خزمەتكارم بۆ گرتوون كە بە تەواوى يارمەتى بدن وتاكو كەمىك ئازارەكانى لەسەر كەم بىتەوہ،

بەلام سەبارەت بە پىنچ براكانم ھەرىەكەوہ لە شوپىنىكن، رىگايان دوورە





زۆربه که می سەردانی باوکم دەکن لەبەر سەرقالی کاروباریان هەیه لە مانگی  
 یەک جار سەردانی دەکات، وە هەیه لە دوو مانگ جارێ سەردان دەکات،  
 ئینجا باوکیشم هەردەم غەمبارو نارەحەتە، هەمیشە فرمێسک لە چاوانی وشک  
 نابێتە و نە تاکوو وای لێهاتوووە لەبەر زۆر گریانێ سەرە کۆلمەکانی هەمووی  
 هێلێ پەشی لێ پەیدا بوونە، ئینجا هاوڕێتان ئەی ئەوانە ی که غەمبارن بۆ لە  
 دایک بوونی کچان ئێوە پاتان چیبە، ئەمە دەردی دلی منە؟<sup>(۱)</sup>.

### ۳۱۱- تۆبە کردنی کۆری هارون الرشید

عبدالله کۆری فەرەجی عابید دەلی: پتووستیم بە کرێکاریک هەبوو بۆ  
 کاریکی خۆم بە کرێ ی پۆژانە، چووم بۆ بازار پینیم تەنھا یەک کرێکاری  
 پەنگ زەردو لاواز ماوه، بۆخچە یەکی گەورە ی پتوو دەپۆشت وە جوببە و  
 میزەریکی خوری بۆ شیبوو، پتیم گوت: کار دەکەیت؟

گوتی: بەلی، گۆتم: بەچەند؟

گوتی: دیرەمێک و شەشێکی یەکە ی،

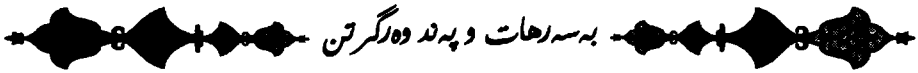
گۆتم: هەستە بابڕۆین بۆ سەر کارەکم تاکوو بۆم ئەنجام بدەیت گوتی:

مەرجم هەیه

گۆتم: چیبی یە؟

(۱) قصص اعجبتي / محمد بن عمر صالح با عثمان ط (۳)





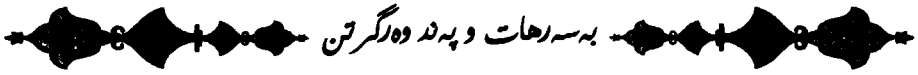
گوتی: ھەرکە وەختی نیوہرۆ ھات و بانگدەر بانگی نوێژی فرموو ئەوا  
من دەردەچم و دەست لە کار ھەڵدەگرم وەدەچمە مزگەوت نوێژ دەکەم  
ئینجا دەگەریمەوہ لات، وەھەرکە وەختی نوێژی عەسریش ھات بەو شیوہیە  
ئەگەر پازی بیت

گوتم: بەئێ پازیم لە گەلم ھەستاو ھاتینەوہ مائی منیش لەسەر ئەوہ  
لەگەلی پێک ھاتبوون کە باسی کرد، دەستی کرد بەکارکردن ارکردن  
پشیدینەکە ی تووند بەستا ئیشی دەکرد و ھیچ قسە یەکیشی لەگەل ناکردم،  
تاکو نوێژی نیوہرۆ ھات گوتی: ئە ی بەندە ی خوا ئەوہ تا بانگی فرموو،  
گوتم: باشە بەکەیفی خۆت بە دەئێ، دەرچوو و بۆ نوێژ کردن و پاشان گەپایە  
وہ بەردەوام بوو لەسەر کارەکە ی تاکو نوێژی عەسر، کە نوێژی عەسریش  
بوو گوتی: ئە ی بەندە ی خوا نوێژی عەسر بوو، گوتم: بەکەیفی خۆت بە  
(واتە: بڕۆ نوێژ بکە)

دەئێ: دەرچوو ب نوێژ کردن و پاشان گەپایەوہ سەرکارەکە ی تاکوو  
کوئایی بۆژ، منیش کرێبەکەم بۆ ژمارد و پێمدا ئینجا پۆیشت.

دوای چەند پۆژیک کارێکمان ھاتە پیش و پێویستمان بە کرێکار ھەبوو،  
خیزانەکەم پێی گوتم: بڕۆ لە بازار ئەو کۆرە گەنجە بێنە کە پێشتر کاری بۆ  
کردبوویت، منیش چووہە بازار بەلام نەمدۆزیوہ، پرسیارم لی کرد، خەلکی  
گوتیان: تو پرسیار ی کەسێکی رەنگ زەردی بی کەلکی وادەکەیت کە  
نابیندریت لە پۆژی شەمە تاکو شەمە، لەناو خەلک دانانیشی تەنھا





بەنیاەبى؟

دەلى: منىش بە دەست بە تالى گەرامەوہ مالى

كە پۇڭى شەممە ھات چوومە بازار بە دواى گەپام و ئەوجارە دەستم  
كەوتەوہ، پىم گوت: كاردەكەين بە كرى؟

گوتى: خۇ دەزانى كرى ومەرجهكەم چۇنە؟

گوتم: بە ئومىدى خوا، دەلى: ھەستا دەستى كرد بە كارکردن وەكو  
جارى پىشوو لە كاتى پىشوو لە كاتى ئىوارەدا منىش پارەى كرىم بۇ ژمارد  
بەلام ئەمجارە ھەندىكم بۆى زياد كرد، ئەويش نامادە نەبوو زيادە ھەلگى،  
زۆرم داوا لىتى كرد بى سوود بوو، ناچار لىم تووپە بوو، سەرزەنشتى كردم و  
بەجىى ھىشتم و پۇيشت، زۆرناپەحەت و غەمباربووم بۆى بەدواى كەوتم تاكو  
بەس كرى كەى خۇى بدەمى.

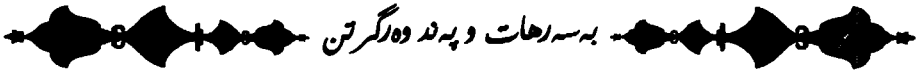
چەند پۇڭىك تىپەپبوو وەكو جارەن پىويستمان بە كرىكارىك ھەبوو، بۆىە  
لە پۇڭى شەممە چووم بۇ بازار تاكونەو لەگەل خۇم بىنم، بەلام ئەمجارە  
نەمدۆزىوہ، پرسىارم كرد لىتى گوتيان: ئەو نەخۇشە جا كى لىتى دەپرسىت  
ئەو لە شەممە بۇ شەممە كار دەكات ودىتە بازار بە دىرھەمىك و دانگىك<sup>۱</sup>  
وہتەنھا يەك دانگ دەخوات ئىستاش نەخۇش كەوتووہ، پرسىارم كرد لە  
مالى ئەو تاكو دۆزىمەوہ بىنم لەمالى پىرپۇڭىك دەژيا، بە پىرەژنەكەم گوت:

---

(۱) دانگ يان دانق، برىتى يە لە يەك لە سەر شەش درھەمىك







ئایا كوره گەنجەكە لێرە بە كە كرىكارى دەكات؟ گوتى: نەخۆشە لەو تەى  
چەند پۆژىكە، منىش چوومە لای بىنىم وابوو، لە مال كە وتبوو، لە ژىر سەرى  
خشتىكى قورى دانابوو، سەلامم لى كرد و پىم گوت: ئایا هىچ پىوستىت نىيە  
بە تاكو پۆت جى بە جى بكەم؟

گوتى: بە لى ئەگەر پازى بىت.

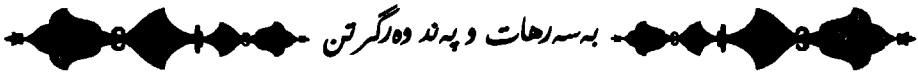
گوتم: پازى دەبم ان شاءالله

گوتى: ئەگەر مردم ئەو بىلە بفرۆشە، و ئەو جوبىبە و مېزە پەشەم بۆ  
بشۆرە و بىكە بە كفنم، بە لام و رىابە لە باخەلى جوبىبە كەم ئەنگوستىلە بەك  
هە بە لە لای خۆت هە لىگەرە و چاوە پوانبە تاكو (هارون الرشيد) بە سواری  
ولاخەكەى لە رىگایەك دەروات تۆش بۆى بوەستەكە بتبىنى، ئىنجا كە تۆى  
بىنى بپۆبۆلای قسەى لە گەل بكە و ئەو ئەنگوستىلە بەشى پى نىشان بەدە -  
واتە: خۆت والىبكە ئەنگوستىلەكە بىنى، هەركە ئەنگوستىلەكەى بىنى  
بانگت دەكات تۆش بەكسەر ئەنگوستىلەكەى تەسلىم بە ئەو بكە بە لام بە لە  
پاش ناشتمم بى.

گوتم: بە لى.

كاتى كە گىانى دەرچوو ئەو بە فەرمانى پىكرودوم بۆم جى بە جى كرد لە  
پاشان چاوە پى دەرچوونى (هارون الرشيد) بووم، لە سەر رىگا بۆى دانىشتم،  
كە تىپەرى بانگم كرد (يا امير المؤمنين) ئەى گەورەى ئىمانداران تۆ  
سپاردە بەكت لە لای منە، ئىنجا منىش ئەنگوستىلەكەم بە دىارخست تاكو





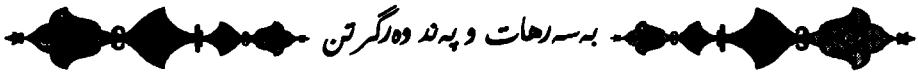
بیبینی بانگی کرد و منی برد تاكو ناو منالی خۆی پاشان پیتی گوتم، تو  
كییت؟ گوتم: عبدالله كوری فەرەج گوتمی: ئەو ئەنگوستیلەیت لە كوئی بوو؟  
منیش بەسەرھاتی كۆرە گەنجەكەم بۆی گێژاپیەوه، دەستی كرد بە گریان،  
ئەوئەندە گریا بەزەبیم پیتی ھاتەوه، كاتێ دلی كەمێك بە من خۆش بوو  
ئولفەتی گرت گوتم: ئەی ئەمیری ئیمانداران ئەو گەنجە چ خزمیایەتی و نزیکی  
ھەبوو لە گەلت؟

گوتمی: چۆن وای لیتاھتوو؟

گوتمی: ئەو كۆرەم پەیدا بوو پێش تووشی خەلیفایەتی بېم بەلام ئەو زۆر  
لە خوا ترس و بە رەوشت و دل پاك و سینەساف بوو، بەجوانی گەشەیی  
دەكرد فیتری قورئان بوو، شارەزاییەکی تەواوی پەیدا بوو لە زانستە  
ئیسلامیەكان، ھەرکە بووم بە خەلیفە یەكسەر وازی لی ھێنام و خۆی لیم بە  
دووگرت وە لە مالی دنیا ھیچی لی وەرئەگرتم منیش ئەو ئەنگوستیلەیتەم دا  
بە دایکی كە لە یاقوتی گران بەھابوو، وەپیم گوت: ئەوھێ بدەری، ھەرۆھا  
زۆر لە گەلت دایکی چاك بوو، دایکی دەیگوت: ھەردەھێ لە گەلت من بیت

دایكیشی وەفاتی كرد، منیش ھیچ ھەوالێکی ئەم كۆرەم نەدەزانی تاكو  
ئێستا مەگەر لە تو نەبێ، پاشان (ھارون الرشید) گوتمی ئەگەر بووئەشەو  
لە گەلم وەرەسەر گۆرپكەیی، كە شەواداھات من و ئەو بەتەنیا چوین بۆ سەر  
گۆرپكەیی، لەسەر گۆرپ دانیشت، زۆر بە توندی گریا تاكو بەیانی ئینجا  
گەراپەوھە مالی، پاشان گوتمی: بەلێنم پێ بدە ناوھەناوھە پێكەوھە بێن بۆ سەر





گوره‌کە‌ی، منیش به‌ئێنم پێ دا به‌شەو له‌گە‌ڵی بچم، شه‌وان ده‌رده‌چووین  
پاشان ده‌گه‌راینه‌وه.

(عبدالله‌ی کورپی فه‌رەج ده‌لی: نه‌مه‌ه‌زانی که نه‌وه کورپی (هارون  
الرشید) ه‌ تاکو به‌خۆی باسی نه‌کرد ئێنجا زانیم (په‌حه‌متی خ‌وای لی بیت)<sup>(۱)</sup>.

### ۳۱۲- چاکه بکه له‌گه‌ڵ چاکه‌کار له پاداشتی چاکه‌کانی یه‌وه

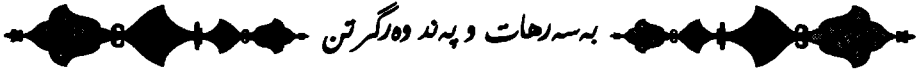
ابو بکری کورپی عبدالله ده‌لی: پیاویک هه‌بوو زۆرده‌چوو له‌ لای پاشایه‌کان  
بۆیه هه‌لده‌ستا به‌ ئاماده‌کردن و پێشکەش کردنی پێلاوه‌کانی نه‌و پاشایه‌ی  
که له‌ خزمه‌تی بوو، وه‌زۆریش نه‌و وته‌ی دووباره‌ی ده‌کرده‌وه ده‌یگوت:  
(چاکه بکه له‌گه‌ڵ چاکه‌کار له پاداشتی چاکه‌کانییه‌وه چونکه خراپه‌کار  
کاره‌خراپه‌کانی به‌سیه‌تی ) ده‌لی: پیاویک هه‌سوودی پێ برد له‌سه‌ر نه‌و قسه  
به‌جی یه‌و نه‌و پێزه له‌ لای پاشا، بۆیه هه‌ستا پۆژیک ده‌ستی گرت و برديه  
مه‌جلیسی پاشا، پیاوه‌هه‌سووده‌که به‌ پاشای گوت: ده‌بینی نه‌ی پاشا نه‌و  
پیاوه‌ی که پێلاوه‌کانت هه‌لده‌گرێ و پێشکەشت ده‌کات نه‌و هاوئه‌وه‌هاش  
ده‌لی: واته: به‌خراپه‌ باست ده‌کات

هه‌روه‌ها واگومان ده‌بات که تو هه‌رده‌م تام و بۆنی ده‌مت ناخۆش و

---

(۱) کتاب التواین / ابن قدامه المقدسی





بۆگەنە، پاشا گوتى: چۆن شتى وادەبى؟

پىاوەكە گوتى: بانگى بگە بابىتە لات، ھەركەلەيت نزيك كەوتەو دەستى  
لەسەر لووتى خۆى دادەنى تاكو نازار نەچىژى لەبەر بۆنى دەمت، پاشا  
گوتى: باشە بېۆ تاكو كەمى بېرى لى دەكەمەو

پىاوەكە لەلاى پاشا بۆيشت چووە لاى پىاوەكەى ھاوپى كە خاوەن  
ئەوقسە چاكە بوو، بردى بۆ مالى خۆى وخوانىكى نانى بۆ سازدا  
وہ خواردەنەكەشى پركرد لە سىر،

پىاوەكە كە نانى خوارد بۆيشت دەست بەجى چووە مەجلىسى پاشا  
وہكو جاران خزمەتى دەكرد و وتەكەى خۆيشى دوبارە كردهوہ پاشا گوتى:  
ئادەى لىم نزيك بەرەوہ

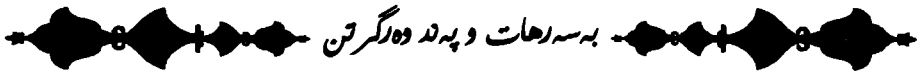
ئەويش نزيك بووہوہ بەلام لە بەر بۆنى سىر كە لەمالى پىاوەكەى  
خواردبوو دەستى خستبووہ سەر دەمى تاكو پاشا نازار نەچىژى لەدەستى

پاشا لە دلى خۆى گوت: بەراستى ئەو پىاوە راستى كرد واديارە  
لەبەرئەوہ دەستى دادەنى لەسەر دەمى تاكو بۆنى منى بۆنەچى.

دەلەين پاشا عادەتتىكى ھەبوو ھىچ كات نامەى بۆ كەس نانوووسى  
بەدەستى خۆى مەگەر ديارى يان خزمایەتى نەبا،

بۆيە ئەوجارە بەدەستى خۆى نامەيەكى نووسى بۆ يەكى لەخزمەت  
كارەكانى خۆى، تىيدا نووسى:





مەركاتىك ھەلىگىرى نامەكەم ھاتەلات دەست بەجى سەرى بېرە وگەورى  
بەكە، ۋە ناۋپېستى پېر بەكە لە (كا) ئىنجا بۆمنى پەوانە بەكەۋە.

دەلى: پىاۋەكە (كە لە خزمەت پاشا بوو، ۋە خاۋەن ئەۋ وتە بەنرخانە  
بوو) دەستى داپە زامەكە و يىستى بىبات بۆ شوپىنى مەبەست بەلام پىاۋە  
ھەسۋدەكەى لە پىگادا بىنى گوتى: ھا ئەۋ نامەيە چى يە؟

گوتى: ئەۋە نامەى پاشايە بۆ منى نوسىۋە كە دىارىەك ۋە رگرم،  
پىاۋەكەش لە دلى خۆى گوت: راست دەكات چونكە پاشا بەدەستى خۆى  
ھىچ نامەيەك نانوسى مەگەر بۆ ئەۋ جۆرە مەبەستە نەبى، بۆيە پىى گوت:  
ئەۋ نامەيە بەكە دىارى بۆ من، تاكو من بىگەيەنم.

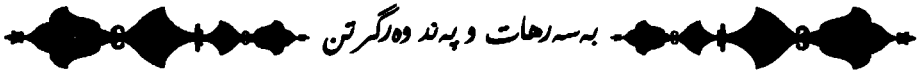
پىاۋەكە گوتى باشە بۆتۆ.

ھەلىگرت و بردى بۆ لاي كارەكەرەى پاشاكە بۆى نوسىۋە ھەركە  
كارەكەرەى پاشا (العامل) نامەكەى كردهۋە پىى گوت: لەۋ نامەيە نوسراۋە  
كە من دەست بەجى سەرت بېرم وگەورت بەكەم.

گوتى: پىاۋى چاك بەخوا ئەۋە نوسراۋى من نەبوو، بۆ من نەنوسراۋو  
ھاۋار بۆ خۆم نابى ئەۋ كارە بەكەيت تاكو مورچاچەعەى پاشا نەكەيت  
پىاۋەكەى پاشا (العامل) گوتى: ناكرى قسەۋ برىارى پادشا ناگەرىنەۋە، بۆيە  
دەست بەجى سەرى بېرى وگەورى كرد ۋە پىستى پىر كرد لە (كا) بۆ پاشاي  
ناردهۋە.

پىاۋەكەى تىرىش ۋەكو جازان لەناكاۋ ھاتەۋە لاي پاشا، ھەمان قسەى





کرد کہ پیشتر دہ یکرد پاشا سہ رسام بوو.

گوتی: کوانامہ کہم؟

پیاوہ کہش ناگای له هیچ نیبه تنها نه وه نه بی که نامہ کہی به  
هاوریه کہی به خشيوه، بویه گوتی: فلان کهس هاته سہر ریگام گوتی نه و  
نامہ یه م بده ری منیش پیئمدا

پاشا گوتی: خوئو و باسی کرد گوتی: گوايه تو گوتوته: پاشا دہم  
ووددانی بؤگه نه و بؤنی ناخوشی هه یه

پاشا گوتی: بؤ چی دہستت له سہر دہمت دانابو که هاتیہ لام؟

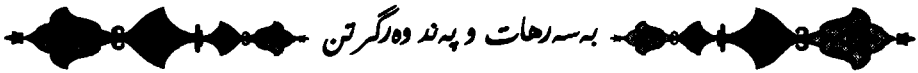
پیاوہ کہ گوتی: چونکہ فلان کهس منی برده وه مالی خوئی خواردنی پر  
سیری دہر خوارد دام، بویه منیش نه مه ویست پاشا نازار بدهم دہستم خسته  
سہر دہم.

پاشا گوتی: راسته، برؤ بؤ شوینی خوئت نه وه نده خراپه یه به سه بؤ  
مرؤفی خراپه کار<sup>(۱)</sup>.

---

(۱) قصص العابدین / د. حامد احمد الطاهر لاپه ره (۹۴) دار الغد الجديد



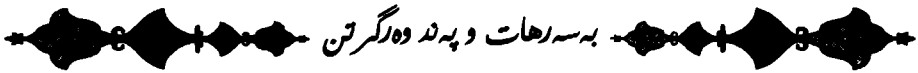


### ۳۱۳ - که راماتی نهولیا

ذالنون ی میسری دهلی: بۆ مه بهستی حه ج کردن ده رچووم له مال، هیچ که سیکیشم نه کرد به هاو پییم بۆ پینگا، له پینگادا ده رپۆشتم له ناکاو که وتمه بیابانیکی وشک، نه وهی پیداو یستی خواردن و خواردنه وه بی هیچ پی نه ما بۆیه چاوه پروانی مردنم کرد، له ناکاو دره ختیکی سیبه ردارم لی به ده رکه وت له ناوه راستی بیابان، له قه کانی نزیک و چاک هاتبوونه خوار، گه لاکانی هه تا بلی ژۆد بوون، له دلی خۆم گوت: چاک وایه به ره و نه و سیبه ره هه نگاوبینیم، تا وه کو خوی گه وره بپاریک ده دات، که گه یستمه لای داره که ولی نزیک که وتمه، وه یستم بچه ژیر سیبه ره که ی به هوی پیکه وتنی له قه کانی نه و داره به کوپه ناوه که م، نه وهی ناو بوو له ناوی هه مووی پزایه سه رزه وی هیچی تیدا نه ما که خۆمی پی رزگار بکه م له تینویتی، نه مجاره به ته وای دیلیا بووم که له ناو ده چم و چاره م نه ما، بۆیه پاکشام له ژیر سیبه ری داره که و چاوه پروانی فریشته ی گیان کیشانم ده کرد تا کو گیانم بکیشی، له ناکاو گویم له ده نگیکی غه مباربوو له دلکی غه مبار ده رده چوو، هه ر ده یگوت: خوابه، گه وره که م، سه ر په رشتیارم، نه گه ر به وه لیم پازی بیت نه و بۆم زیاد بکه، تا کو لیم پازی بیت نه ی نه و خوابه ی که له هه موو به زه ییک به به زه یی تری!

منیش هه ستام و به ره و ده نکه که چووم، بینیم پیاوینکی په رنگ جوان و نوورانی بوو که وتبووه سه ر لیم و گوشتی لاشه ی هه لده کوئی له گه رما، سه لامم





لێکرد، ئەویش وەلامی سەلامی دامەو، پێی گوتم: ئەی (ذالنون) لەو کاتە ی خواردن و خواردنەو کەت تەواو بوو دلتیابوویت کە دەمریت و لەناو دەچیت.

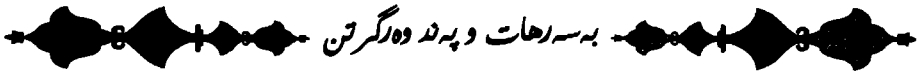
منیش لەلای سەری دانیشتم، هەر بۆی دەگریام و بەزەبیم پێیدا دەهاتەو، لەناکاو سفرەیهکی خواردنم بینی لەپێشم داندراو، وە بە رایەلەکە ی خۆی لە زەوی دا، کانێکی ئاوی لی هەلقولا ئەو ئاوه لەشیر سپی تر بوو، وە لەهەنگوین شیرین تر بوو، ئینجا گوتم ئەی (ذالنون) بخۆ و بخۆرەو، پێویستە تۆ بگهیتە مائی خاوی گەورە لەمەکە، بەلام ئەی ذالنون پێویستێکم هەیه ئەگەر بۆم جی بەجی بکەیت ئەوا پاداشت وەر دەگری لەلای خوا، گوتم: چی یه؟

گوتم: ئەگەر من مردم، بمشۆرە پاشان بمنیژە، وە لە دروندە و بالندە دامپۆشە، پاشان برۆ، ئەگەر فەریزە ی حەج تەواو بوو لەگەر پانەو دا رینگات دەکەوێتە بغداد، دەچیە (باب الزعفران) لەوی، ئینجا دەبینی مندالان لە کۆلان یاری دەکەن جۆرەها جلو بەرگی رەنگاو رەنگیان پۆشیو، مندالێکی گەنجی تەمەن بچووک دەبینی لەنیوانیان، کە هیچ شتێک سەرقالی ناکات لە زیکر و یاری خوا، پارچە پەرۆیهکی لە پشتی بەستایە وەیه کێکی تری لەسەر شانە، دوو هیلێ رەشی لە سەرکۆلمەکانیەتی لەبەشوینەواری فرمیسک وگریان دروست بوونە ئەگەر بینیت ئەو کۆپی منە، گلێنە ی چاومە، سەلامی منی پێی بگەینە.

ذالنون دەلی: کە لە قسەکانی تەواو بوو بیستم دەلی: اشهد ان لا اله الا







الله واشهد ان محمد رسول الله.

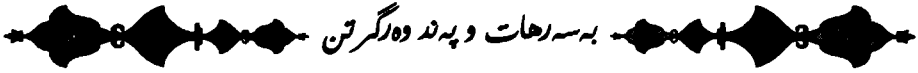
وہاوارئکی لیٰ ہستاو گیانی دەرچوو لە دنیا جیابوہوہ، رحمتی  
خوای لیٰ بیت، منیش گوتم: انا لله وانا الیه راجعون، وہ کراسیکم لەناو  
بوخجەکم بوو ھەردەم لەگەڵم بوو، بەو ئاوہ پوخت شۆردم وکفتم کرد،  
وپاشان بەخاکم سپارد ئینجا بۆ مائی خوا کہ وتەپئی، واجیبات ومەناسیکی  
حەجم تەواو کرد بەرەو گوپی پیتەمبەر کہ وتەپئی، کہ زیارەتی ئەویشم  
تەواو کرد، ئەمجارە بەرەو شاری بغداد کہ وتە پئی کہ چومە ناو شار بینیم  
پۆژی کہ یف خۆشی و شادی خەلکی شاریبوو، مندالان یاریان دەکرد، جۆرەھا  
جل و بەرگی پەنگاوی پۆشیبوو، بەوردی سەیرم کرد، ھەمان مندالە  
دۆزیوہوہ کہ بۆم باسکرابوو، لەناو مندالان بەلام ھیچ شتی ئەو مندالە  
سەرقال نەکرد بوو لە زیکری خوا، وہ شوینەواری غەمباریشی لە رۆخساری  
دیاریبوو، وەئەوھیلە پەشانەیی لەسەر رۆخساری دیاریبوون

کہ شوینی واری فرمیسک وگریان بوون، ھەردە یگوت: خەلکی ھەمووی بۆ  
پۆژی جەژن دلایان خۆشە بەلام من دڵم بەو خواپە خۆشە کہ تاک وتەنیاپە ولە  
ھەموو کەسی بۆ باکە.

خەلکی ھەمووی بۆ پۆژی جەژن جل و بەرگیان بۆیە کردووہ بە جۆرەھا  
پەنگ، بەلام بەرگ و پۆشاکی غەمباری وزە لیلیم بۆیە کردووہ.

خەلکی ھەمووی بۆ پۆژی جەژن خۆیان شۆردووہ، بەلام من بەئای  
فرمیسکەکانم جگەری خۆم شۆردووہ.





ذالنون دەلی: لی نزیك بوومه وه سهلامم لی کرد ئەویش سهلامی منی  
ولام دایه وه گوتی :

به خیری ئه و نیردراوه ی که له لای باوکم هاتوه .

گوت: تو چوزانیت که من له لای باوکت هاتووم و کی هه والی پیدایی؟

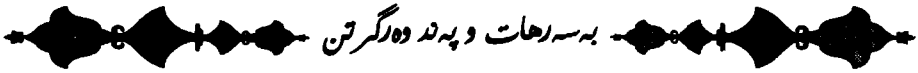
گوتی: ئەوهی هه والی پیدام که تو باوکت شوورد و به خاکت سپارد له  
چۆلی بیابان ئەی ذالنون.

ئایا تو نه بوویت که باوکی منت ئەسپه رده ی خاک کرد له بیابان؟ سویند  
به خوا گیانی باوکم بۆ (سدره المنتهی) بهرز کرایه وه به لام وه ره بایرۆین بۆ  
لای داپیرم.

دەلی: دەستی گرتم بردمی بۆ مالی خۆی، که گەیشتینه به رده م  
دهرگایه که به دهنگیکی هتواش و له سه ر خۆ خانه واده که ی ئاگادار کرده وه  
له ناکاو پیژنیٹیک هاته ده ری به ره ولای ئیمه که وته پێ هه رکه منی بینی  
گوتی: یاخوا به خیری بی ئەو که سه ی که پوخساری خۆشه ویست و گلێنه ی  
چاوی منی بینوه .

پیم گوت: کی هه والی پیدایی که من ئەوم بینی وه؟ گوتی: ئەو هه والی  
پیدام که هه والی پیدام که تو کورپه که ی منت که فن کردووه، وه ئەو که فن و  
پۆشاکه ش که هی خۆت بوو بۆت ده گێرمه وه و ده بی لیم ده رگریته وه، ئەی  
ذالنون سویند به خواو به پیروزییه که ی پۆشاک و خه رقه ی کورم فریشته کانی





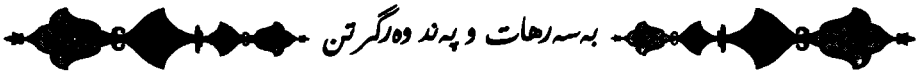
ئاسمان شانازی پۈتۈندەكەن، پاشان گوتى: ئەي ذالنون چۆن كۆپەكەي  
منت بەجى ھېشت، گلئىنەي چاوم ھەيزى دل و گيانم، پىم گوت: لە چۆل و  
بىبابان لە نىو لىم و بەردان بەشى خۆي ۋەرگرت لەلايەن خوداي بالادەست و  
لىخۆشبەر كاتى پىرئىزەنەكە ئەمەي بىست مندالەكەي خۆي گرتە باۋەشى  
بەتوندى گوشى ئىنجا لە پىش چاوانم ون بوو، نەمزانى بۆ كۆي چوونەمزانى  
نەبۆ ئاسمان چوونەزەوى قووتى دان، چوومە ناو مالەكە دەگەرەم بەلام  
نەمدۆزىنەۋە، دەمگۆت: ئەۋە بۆ كۆي چوون؟

گويم لە دەنگىك بوو دەيگوت: ئەي ذالنون! خۆت ئازارمەدە ھەموو  
دونىا داۋاي ئەۋانى كردوۋە بەلام نەدۆززانەۋە منىش گوتم: بۆ كۆي چوون؟  
ئەۋ دەنگە پىي گوتم: شەھىدان لە جەنگدا بەشمشىرى كافرەكان دەمرن  
بەلام ئەۋانە خۆشەويستى خوا بوون بەعەشق و خۆشەويستى خوا مردن،  
بەپىرۆي نورىن ھەلگىران بۆ (مقعد صدق) لەلاي پادشاي گەرە و خاۋەن  
ھىزۋ دەسەلات

ذالنون دەلى: لەۋسەين و بەينە دا بوخچەكەم لى ون بوو، لەناكاو  
دۆزىمەۋە بىنىم ئەۋ كەفنى كە پىم كفن كرد بوو لە بىبابان وا لە ناو  
بوخچەكەم دا يە ۋەكو خۆي لوول دراۋە، بۆم گەرپاۋەتەۋە. خۋاي گەرە  
لىيان پازى بى، بە بەرەكاتى ئەۋانىش ئىمە سوود مەندەبىن ان شاللا<sup>(۱)</sup>.

(۱) بحر الدموع / الامام ابن الجوزي لاپەرە (۳۵) الطبعة الاولى دار الفجر دمشق





## ۳۱۴- ئەوھى لە پېش تۆبە كردندا يېنى

ئىمامى (الذھبى) لە كىتېبى (الكبائىن) دا دەفەرمووى :

خەلىفە عبدالملك ى كۆپى مروان دەلى: گەنجىكى غەمبار بەگريانە وەھاتە لام گوتى: ئەى ئەمىرى ئىمانداران بەپراستى گوناھىكى گەورەم كردووە ئايا بۆم ھەيە تۆبە بكەم؟

عبدالملك گوتى: گوناھەكەت چىيە؟

گوتى: گوناھم زۆر گەورەيە

عبدالملك گوتى: ئەو گوناھە گەورەيە چىيە؟ تۆبە بكە و بەگريئە بۆ لاي خوا، خوا تۆبەلە بەندەكانى وەردەگري و لە تاوانيان دەبوورى.

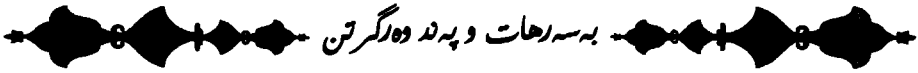
گوتى: ئەى ئەمىرى ئىمانداران، من پياويك بووم خەرىكى ھەلكەندى كۆپ بووم، كفنەكەم دەردەھيئنا و دەمفروشت، ھەلە و كارەمدا شتى زۆر سەير و سەمەرەم بىنى.

خەلىفە گوتى: چىت بىنى.

گوتى: شەويك گۆررىكم ھەلكەند بىنىم خاوەنەكەى پوى لە قىبلە وەرگيئەراوھ، زۆرلىتى ترسام، ويستم رابكەم، گويم لە دەنگيئە بوو لە ناوگۆرەكە دەيگوت :

بۆچى ناپرسى ئەو مردووە بۆ پوى وەرگيئەراوھ لە قىبلە؟





منیش گوتم: بە ترسەوہ بۆچی پوی وەرگێراوہ؟

دەنگەگە گوتی: لەبەر ئەوہ گرنگی بە نوێژ نەداوہ، ئەوہش پاداشتی یەتی.

جاریکی تر گۆرێکم هەلکەند، بینیم خاوەنەگە (مردووہگە) بووہ بە بەراز وەبە زنجیر بەستراوہتەوہ، زۆر لێی ترسام ویستم پابکەم لەلای یەکیک پێی گوتم: بۆچی لە کردەوہکانی ناپرسیت وە بۆ ناپرسی کەوا لەبەرچی بەوشیوہ نازار دەدریت.

منیش بە ترسەوہ گوتم: بۆچی؟

گوتی: ئەو مردووہ لە دنیا دا عەرەقی دەخواردوہ وە لەسەر تۆبەو گەرانەوہش نەمردووہ.

ئەی ئەمیری ئیمانداران گۆری سیّ یەم ئەوہ بوو مردووہگەم بینێ بە ناگر لە زەوی بەسترا بوہوہ، وەزمانیشی لە پشتی ئەستۆی هینابوہ دەری زۆر لێ ترسام ویستم پابکەم.

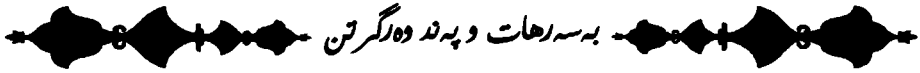
بانگ کرام، بۆچی لەوہ زعی ئەو مردووہ ناپرسی؟

منیش گوتم: لەبەر ئەوہ خۆی لە پاشەپۆی میز نەدەپاراست وەقسە ی بۆ ئەم و ئەو دەگواستەوہ، نێوان خەلکی تێک دەدا.

ئەوہش پاداشتی یەتی.

چوارەم: ئەی ئەمیری ئیمانداران گۆرێکم هەلکەند خاوەنەگە ی ناگریکی





گەوردەى لەناو گۆرەكەدا ھەلگىرساندبوو، نۆد لىي ترسام ويستم وپاكەم،  
پىيان گوتم بۆ ناپرسى لەو زعى ئەو پياوھ؟

گوتم: بۆ چى وابەسەر ھاتووھ؟

گوتى: ئەو پياوھ لەدنيادا وازى ھىناوھ لە نووژكردن وئەوھش  
پاداھتییەتى.

پىنجەم ئەى ئەمىرى ئىمانداران گۆرپكە ھەلكەند، بىنيم گۆرەكە ھەتابلى  
فراوان كراوھ لەسەر مردوھكە بەدرىژاى بىنين وەنورو پۆشنايتىك لەناو  
گۆرەكەدا ھەبوو، مردوھكەش نۆد بە ئارامى لەسەر تەختىك خەوتبوو، ئەم  
نورەش ھەموو دەورى پوون كوردبووھ، وەبەرگەو بۆشاكىكى نۆد جوانى  
لەبەر بوو، منيش شەرم لىكرد و ويستم بۆى دەرىچم وپاكەم، پىيان گوتم: بۆ  
ناپرسى چۆن خوا ئەو پىزەى ناوھ لىي؟

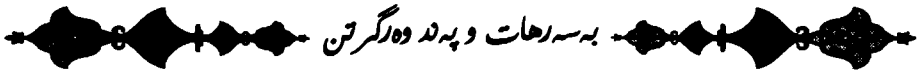
گوتم: بۆچى خوا ئەو پىزەى ناوھ لىي؟

پىيان گوتم: لەبەر ئەوھ لەدنيادا گەنجىكى تۆبەكارو خواپەرست بوو، لە  
گەنجايەتيدا دەستى كوردبوو بە خواپەرستى

خەلىفەى عبدالملك گوتى: بەراستى ئەو پووداوھ، ئاموژگارىيە بۆ  
تاوانباران، وەموژدەيەكى خۆشە بۆ خواپەرستان<sup>(۱)</sup>.

(۱) الكبائر / الامام الذهبي - ۲۴۳-۲۴۵ / يان قصص العابدین لاپەرە (۴۲) - (۴۳)





### ۳۱۵- نابینا لہ کاتی قورٹان خویندندا بینایہ

ابو حمزہ - نصیری کوپی فہرہ ج ی اسلمی - کہ خزمہ تکاری ابو معاویہ ی (الاسود) بوو دلئی :

ابو معاویہ چاوه کانی نابینا بیوون، ئو هرکاتیک بیه ویت کہ قورٹان بخوینیت به دوی قورٹان ده گهریت و لاپه په کانی ده کاته وه و ته ماشای ده کات، خوی گه وره چاوه کانی بو ده گهریتته وه، هرکه قورٹانیشی داخست وه لیکرت چاوه کانی وه ک خوی نابینا ده بنه وه - ابو زهریه ده لئی :

سهرده میک چوومه شاری (طرسوس) له وی سهردانی ابو معاویہ م کرد وچوومه لای، که بینیم هر دوک چای نابینایه و قورٹانیکیشی له مال ه لواسیوو، پیم گوت :

ئی ابو معاویہ ره حمه تت لی بی قورٹان و توی نابینا؟

ابو معاویہ گوتی :

برام ئوه نه هیینیه ده شاریتته وه لیم تاکو ده مرم؟

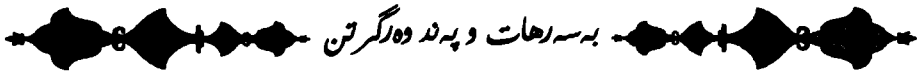
گوتم به لئی

گوتی: هرکاتی ویستیم قورٹان بخوینم چاوه کانم ده کریننه وه دواتر

نابینا ده بم و چاوم داده خسترین<sup>(۱)</sup>.

(۱) من قصص العابدین - حامد احمد الطاهر لاپه ره (۵۰)





## ۳۱۶- دادگەری و پارێزراوی

پۆژێك نێردراوی پاشای پۆم هات بۆ سەردانی ئیمامی عمری كۆپی  
خەتاب چوو مەدینە و لە رێگاكانی پرسیاری لە خەلك دەكرد كۆشكى  
پاشاتان لە كۆی یە؟

خەلكیش گوتیان: خەلیفەى عمری كۆپی خەتاب لە كۆشكدا نازی و  
پارێزەرو پاسەوانیشی نییە، ئینجا چەند كەسێك لەگەڵ نێردراوی پاشا  
رۆیشتن تا گەیشتنە لای درەختێكێكى گەورە و نامازەیان بۆ كەسیكى خەوتوو  
كرد لە ژێر سیبەرى درەختەكەدا، گوتیان ئه‌وه پێشەوای ئیماندارانە كە  
هەوالی دەپرسیت. كەبرا سەرسام بوو !! چۆن دەبیت كار بە دەست هێندە  
بێخەم و سادە بێت؟!

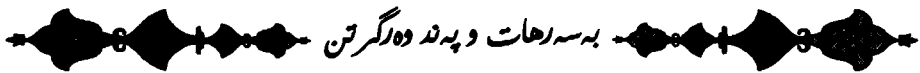
كە نزیك بوو مە له ئیمامی عمر بینى وا لەسەر زەوى خەوتوو و  
عەباكەى كردوو بەسەرىن ئەوەندەى تر سەرسام بوو.  
بە ئیمامی عمری گوت :

من نێردراوی پاشای قەیسەرم بۆ لای تۆ واگومانم برد كە تۆش  
پاشەیهكى وەك پاشاكانى ئیمە و كۆشك و تەلارو پاسەوانت هەیه خەلك  
لە دەورتن، بۆ هەر شوێنى دەربچیت خەلك بە دواتە وەت بەلام بەراستى ئەى  
عمر تۆ كار بە دەستیكى دادپەرورەبوویت بۆیە وابى خەم و ترس خەوتوویت  
باكت لە هیچ شتێ نییە<sup>(۱)</sup>.

(۱) چیرۆكى رەوشتە جوانەكان، لاپەرە (۱۷۵)







### ۳۱۷- لەگەڵ دۆستانی خوادا

شیخ ابو بکری شیبلی (رحمەتی خوای لی بیت) دەفەرمووی:

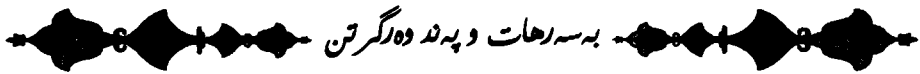
پیاویکی دەشتەکیم بینی لەشاری مەکە ی پیرۆز خزمەتی پیاوانی  
 تەسەوفی دەکرد منیش پرسیم لە بارە ی ئەو شتەو پیاووە گوتی:  
 پۆزیکیان بەتەنیا لەو دەشت و دۆلەبووم، لەناکاو گەنجیکی سەرکۆت و بی  
 خاوسم بینی، هیچ خواردن و خواردنەووە عەسای پێنەبوو، لەدلی خۆم گوت:  
 دەچمە لای ئەگەر برسی بی ئەوا خواردنی دەدەمی ئەگەر تینوو بی ئەوا  
 ئاوی دەدەمی، دەلی: بەپە لە بۆی چووم تاکو نێوانمان گەزیک مابوو لەناکاو  
 لیم دوور کەوتەووە و پاشان لە پیش چاوم ون بوو گوتم: ئەو بەراستی  
 شەیتان بوو بەلام کەسیک بانگی کرد گوتی: نەخیر شەیتان نەبوو ئەو  
 سەرخۆش بوو<sup>(۱)</sup> منیش بانگم کرد وگوتم: هۆکاکی برا سویندت دەدەم  
 بەحەقی ئەو خوایە ی کە (محمدی بەراستی ناردوو بە پیغەمبەر دەبی لیم  
 پراوەستیت، دەلی: ئاوی دایەووە گوتی: گەنجە خۆت ماندوو کرد و منیش  
 ماندوو کرد، گوتم: بەتەنیا م بینی ویستم خزمەتت بکەم، پئی گوتم: کەسیک  
 خوای لە گەل دا بی چون بە تەنیا دەبی؟

منیش گوتم: لەبەر ئەووە هیچ خواردن و خواردنەووەت لەلانیبوو، پئی  
 گوتم: یادی ئەو خۆراکە ئەگەر برسی بووم، وەئامادە بوونی ئەو داواکاری

---

(۱) ئەو کەسە ی کە بانگی کرد و گوتی سەرخۆشە ئەو شەیتان بوو ویستی لە خشتە ی





منه ئەگەر تینوو بووم، پیم گوت: که واته من برسیم خواردم پی بده، گوتی  
 بۆچی باوه پ به کهراماتی ئەولیا ناکهیت؟ گوتم: بەلێ: بەلام تاکو دلم باشتر  
 ئارامبگری، دەلێ: بەدەستی خۆی لەزەوی دا که زهوییکی وشک و لیم بوو  
 پاشان مشتیکێ لێ هه لگرت و گوتی ها بیخۆ ئەی فیللیکراو، سهیرم کرد  
 دەبینم بووه به ئاردیکی زۆر زۆر ورد، گوتم چەندە خۆش و بەتامه، گوتی:  
 له دۆلهکان لهو جۆرهشتانه زۆره لهلای دۆست و خۆشهویستانی خوا ئەگەر  
 بزانی وتیبگهیت، پیم گوت: ده ئاویشم بدهری تینومه ! دەلێ: به قاچی  
 خۆی دا له زهوی کانیهکی ئاو وه کوو ههنگوین ههلقولا، بۆی دانیشتم تاکو  
 لێی بخۆمهوه، پاشان سهرم بهرزکرد، دهبینم که سم له لانهماوه نه مزانی  
 چۆن لیم ون بوو، وه بۆ کوێ چوو،

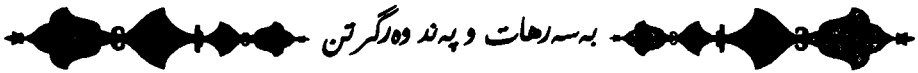
بۆیه لهو رۆژهی که ئەو شتەم بینی هه میسه خزمهتی فهقیر و هه ژاران  
 ده کهم تاکو ئیستا بۆ نه وهی کهسانی وه که ئەو پیاوه چاکه ببینم<sup>(۱)</sup>.

### ۳۱۸- ئەو نه خۆشهی که مرد نابینا بوو

له یه کێک له نه خۆشخانهکان دوو نه خۆشی به سالآچوو له یه ک ژووردا  
 بوون، ههردوکیان یه ک نه خۆشیان هه بوو، یه کێکیان رینگه ی پیدرابوو له لایه ن  
 پزیشک که له رۆژێکدا یه ک کاتژمێر دابنیشتی له سه ر تهخته که ی له دوا ی  
 نوێژی عه سر، بۆ نه وهی باشتر هێور بیته وه تهخته که ی له لای په نجه ره که

(۱) ئیمامی ابن الجوزی له کتیبی (بحر الدموع) داگێراویهتی یه وه لاپه ره (۷۴).



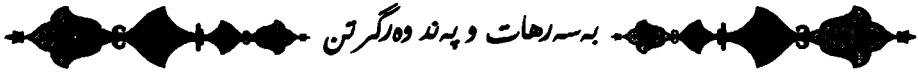


بوو، واتە دیمەنی جوان و قەشەنگ کە وتبوو لە لای ئەو، ئەوێ تریان دەبوایە بەردەوام لەسەر پشت پال بەکەوتایە، هەردووکیان کاتە کە یان بەقسە کردن دەبردە سەر بێ ئەوێ یەکیەک ئەوێ تر ببینی، چونکە هەردووکیان لەسەر پشت پال کە وتبوون و سەیری سەقفی ژوورە کە یان دەکرد، باسی مال و خێزان و خانوو بازار و هەموو شتێان دەکرد.

پۆڤتیکیان داوی نوێژی عەسەر ئەوێ کە پێگە ی پیدراو کاتژمێرێک دابنیشی هەستایەو بەرامبەر پەنجەرە کە دانیشت بۆ هاورێی باسی دەرەوێ دەکرد کە چەند دیمەن و شتی جوان جوانی تێدا یە وەخەلکی هاتوو چۆ دەکەن و مندالان یاری دەکەن..

بەراستی جوانی باس کرد، قسەکانی نۆد خۆش بوون، هاورێکەشی ناتوانی هەستی سەیربکات بەلام تامی تەواوی لێ وەر دەگرت گوی ی بۆ دەرگرت وچاوی بۆ دەنوقاند، شت هەر ئەوێ نە بە چێژە، چەند پۆڤتیک تێپەریبوو بەسەر ژیا نیان بەردەوام بوون لەسەر ئەوێ پۆڤتیکیان پەرس تیارێک هاتە ژوورە کە بۆ چارەسەر وەکو پۆڤتان بینی ئەو نەخۆشە کە لە لای پەنجەرە کە یە گیانی دەرچوو هاورێکەشی پێی نەزانیو تەنھا بەقسە ی پەرس تیارە کە نەبێ کە لە پێگای تەلەفۆنەو بیستی، کە داوی دەکرد یارمەتی بدەن بۆ دەرھێنانی لە ژوورە کە، بەھەر حال هاورێکە ی نۆد غەمبار بوو بە مردنی چونکە کەسی تر لە ژوورە کە نەما باسی دنیای دەرەوێ بۆ بکات و بەقسە ی خۆش و جوان دلی خۆش بکات.

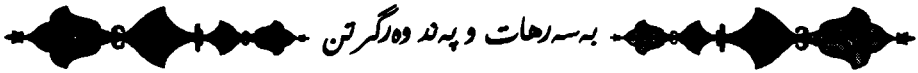




چەند رۆژنىڭ رۆيشت بەسەر غەمبارىيەكەى بۇ ھاورى يەكەى و نۆدريش  
بىرى دەكردەوہ رۆژنىڭ بەھەلى زانى داواى لە پەرسىتیارەكە كرد كە  
تەختەكەى نووسىنى بۇ بگوازىتەوہ بەردەم پەنجەرەكە تاكو ئەوئەندەى لە  
ژيانى ماوہ، لە جىڭاى ھاورىيەكەى بخەويت و بىرەوہرىەكانى لە يادنەكات لە  
كاتى عەسر كە دلئى نۆر خۆش دەكرد، بۆيە بىرپارى دا ھىز وەبەرخۆى بىنى  
وكەمى دابنىشى لە بەردەم پەنجەرەكە، دەست و قولئى دايە بەرخۆى پاشان  
لەسەر ئانىشكى پالئى دايەوہ بەرامبەر پەنجەرەكە، وە نۆر بە ئازار پۆخسارى  
بەلاى پەنجەرەكە دەكردەوہ، بۇ ئەوہى ئەو جۆرە شتانە بىنى كە ھاورى  
كۆچكردەكەى بۆى باس دەكرد دلئى پى خۆش دەكرد، بەلام كە بىنى  
لەودىبوى پەنجەرەكە تەنھا تاقىكى پووت وقووت ديارە بەس، واديارە  
پەنجەرەكەش ھەر لە ناو نەخۆشخانەكەبووہ نەك بىروانىتە دەرەوہ كە ھەموو  
شتى بىنى، ناچار بانگى پەرسىتیارەكەى كرد وگوتى: ئەرى بەراست ئەمە  
ھەمان پەنجەرە نەبوو كە ھاورىم سەبرى دەكرد؟!

گوتى: بەلى خۆيتى، ئوورەكان تەنھا يەك پەنجەرەى ھەيە، پاشان  
پەرسىتيار پرسیارى كرد بۆچى ئەوھا سەرسام بویتە ئەويش ھوالئى  
ھاورىكەى بۇ گىرپايەوہ، بەلام پەرسىتيارەكە زياتر سەر سام بوو بەو قسانە  
پى گوت: ئەو نەخۆشەى كە لە لاي پەنجەرەكە بوو دواتر كۆچى دواى كرد  
ئەوا نابىنا بوو ھىچى نەدەبىنى تەنانەت دىوارى نەخۆشيت نەدەبىنى، بەلام  
بۇ ئەوہى ژيانى تۆ بەختەوہرىكات و دلئت خۆش بكات نەخۆش لە بىرت بەرى  
وہ ئازار بەو نەخۆشەوہ نەچىژئت پاشان داواى مردن بكەيت، بۆيە ئەو قسە





خۆشانەى بۆت کرد

- برای به پریزم .... نایا تو به خته وەر نابیت ئەگەر که سانیتک به خته وەر بکهیت؟

- بێگومان زیاتر به خته وەر ده بیت

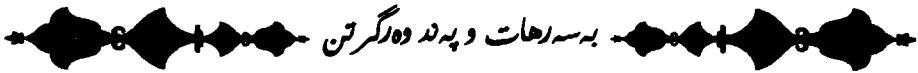
- هه ندی جار خه لکی ئەو قسانه له بیر ده کهن که بۆیان ده کهیت وه هه ندی جار ئەو کاره ی که بۆیان ده کهیت له بیر ده کهن، به لام ئەوان ئەو ههسته جوان و لابقه ی که له دلایان پهووه هه رگیز له بیر ناکه ن، وه رن با هه مو دروشمان ئەو نامۆزکاره یه خوايه بی که له نیو لاپه ره زیزینه کانی قورئان هاتوو (وقولو للناس حُسناً) واته: قسه ی چاک وجوان وه جی بۆ خه لکی بکه ن ودلایان خۆش بکه ن، هه رده م بزه وخه نده بخه نه سه ر لیوه کانیان زمانتان با مۆژده ی پیوه دیاری بی ئەک نه فره ت و قسه ی ناخۆش وه وهالی خه ماوی<sup>(۱)</sup>.

### ۳۱۹- خانووکه و پارمه کهش بۆ نیوه

ده گێر نه وه پیاویک وه اوسه رو منداله کانی زۆر به خۆشی وشادی ژیانیان له خانووێکدا به سه ر ده برد، به خته وه ری بالی به سه ریاندا کیشابوو، سالتیک گرانی هات و زۆر بی پاره و سامان بوون، به ناچارى بریارى فرۆشتنى

(۱) قصص اعجبتنی، محمد بن عمر صالح با عیمان لاپه ره (۲۴) چاپی سییه م - دار





خانووہ کہ یاندا، پیاویک مات و دوای مامہ لکە و گفتوگو خانووہ کہ ی لئی کریین و پارہ کہ ی پیدان.

پاش چەند رۆژتیک ئەوان مائیان بە جیھتشت و کابرای کریار مال و مندالی هینایە ناو خانووہ کہ، کاتی شەو داھات کابرا گوئی لە دەنگی گریانیک بوو پرسى ئەوانە کۆن دەگرین؟

گوتیان: خیزان و مندالی ئەو پیاوہ یە بوون کہ خانووہ کہ مان لیکریبوون کابرای لئی پرسین بۆ چی دەگرین؟

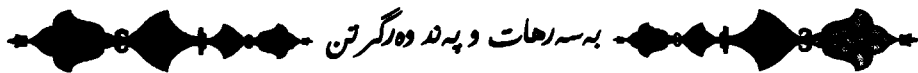
گوتیان: دلگرانین بۆ ئەو خانووہ دەگرین، تەنھا ئەو خانووہ مان هەبوو لە بەر ناچارى بۆئوى ژيانمان فرۆشتومانە.

واديار بوو پیاوہ کریارە کہ، کہ سیکى خواناس و بەخشەندە بوو دلی بۆ ئەو مالە هاتە جۆش و بیری کردەوہ کہ بە ناچارى خانووہ کہ یان فرۆشتووہ، ئیستا خیزانیک بئی لانەو خانوو بوون، بۆیە بانگی خزمە تکارە کہ ی کرد و پئی گوت: برۆ بۆ لایان و پیمان بلی: کہ سبەینى خانووہ کہ یان بۆچۆل دەکەین، خانووہ کہ ش و پارە کہ ش بە گەردەن نازادى بۆخویان !!<sup>(۱)</sup>.

---

(۱) چیرۆکی رەوشتە جوانەکان لاپەرە (۳۶۸)





### ۳۲۰- زانستی ئیمامی ابو حنیفە

ئیمامی ابو حنیفە (رەحمەتی خۆی لی بیئت) دەفەرمووی، جارئکیان دایکم پرسیارئیکی شەری لی کردم وگوتی: سەبارەت بەو فەتوایم بۆ بەدە.

منیش فەتوایم بۆی دا بەلام بە فەتوایم پازی نەبوو گوتی: دەبی هەر ئیستا لەگەڵم بیئت بۆ لای (ابو زورعی بانگخۆزان ئیمام هەستا دایکی خۆی لەگەڵ خۆی برد بۆ لای ابو زورعی وەپیتی گوت: ئەی ابو زورعی دایکم پرسیارئیکی ئاراستە کردووم دەیه ویت تۆ زاناتر و تۆ شارەزاتری لە من خۆت فەتوای بۆ بەدە، ئیمامی ابو حنیفە فەرمووی: ئەی ابو زورعی من ئەوھام پی گوتوھ.

ابو زورعی گوتی: ئەی دایکی ئیمام قسە پاست و تەواو ئەوھە بەدە کە ئیمامی ابو حنیفە فەرموویەتی.

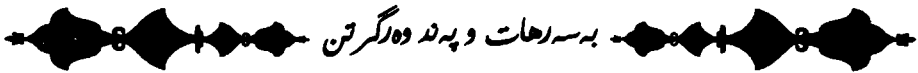
ئینجا دایکی پازی بوو، پۆیشت.

- دەئین: ئیمامی ابو حنیفە زۆر چاکە دەکرد لەگەڵ دایک و باوکی وەزۆر دوعای بۆ دەکردن و داوای لی خوشبوونی بۆ دەکردن لەگەڵ مامۆستاکی

- حمادی کۆپی سلمە - وە لە هەموو مانگێکدا بیست دیناری بۆ دەکردن بە خێرۆسەدەقە

- ابو یوسف کە یەکیکە لە مامۆستاکانی ئیمامی ابو حنیفە دەلی:





ئىمامى ابو حنىفە داىكى خۇى سوارى گوى دريژه كهى خۇى ده كردو ده بىرد  
 بۆ لاي مه جليسى - عمر - ي كوپى ذر - نه وهك قسه كهى پەت بكانه وه <sup>(۱)</sup>

### ۳۲۱- قاچه كانى من پاكترن يان روخساروى تو؟

- قدمي انظف ام وجهك -

له به كيك له شاره رۆژئاواييه كان كاتى نوپى هات، به كيك له  
 موسلمانە كان چوو بۆ حەمامى بنكه بهك دەست نوپى هەلبگرىت، پياويكى  
 بيانى و كافريش له وى بوو ناگاي له موسلمانە بوو زۆر به وردى تەماشاي  
 ده كرد، كاتيك برا موسلمانە كه مان گەيشته شۆردنى قاچه كانى له دەس نوپى  
 به كسەر قاچى خۇى بهرزكردە وه بۆ سەر مه غسه له كه، پياوه كافره كهش  
 هاوارى لى هەلكرد وگوتى: نه وه چى ده كه يت؟

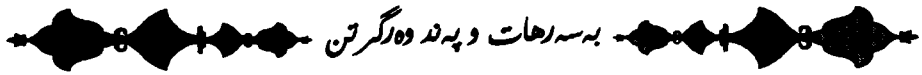
موسلمانە كه به زەردە خەنە وه وه لآمى دايه وه گوتى: دەست نوپى  
 هەلدەگرم پياوه بيانى به كهش گوتى: ئىوهى موسلمان به پراستى پاك و خاوين  
 نين هەميشه شوپنى خەلكى پيس ده كەن، ئىستاش گوايه تو خۆت پاك  
 ده كه يت به لآم ده بيانى مه غسه له كهت پيس كرد به هوى شۆردنى قاچه  
 پيسه كانت، بىگومان نه وه مه غسه له به بۆ شۆردنى دەست و دەم و چاوه نهك  
 بۆ قاچ شۆردن كه واته پىويسته تو پاك بيت نهك پيسى بكه يت.

برا موسلمانە كه گوتى: ده توانم پرسيارنك بكم به پراشكاوى وه لآم

(۱) الف قصه وقصه من حياه الائمة الاربعه (۷) - (۸)







دەدەیتەوہ؟

پیاوہ بیانہ کہ گوتی: بەئی

موسلمان: تۆ لە یەك پۆژدا چەند جار دەست و دەم و چاوت دەشۆریت؟

پیاوہ بیانہ کہ: یەك جار، لە کاتی لە خەوہەستان یان جاری واہە یە

ماندوودەبم دەم و چاوم دەشۆرم

برا موسلمانە کہ بەزەر دە خەنەوہ وەلامی داہوہ گوتی: منیش لە یەك

پۆژدا زیاتر لە پینچ جار قاچم دەشۆرم، ئینجا پیم بلی کامیان پاکتر دەبن،

ئایا قاچەکانی من یان دەم و چاوی تۆ؟

پیاوہ بیانہ کہ بی دەنگ بوو بە شەر مەزاری بۆ دواوہ گەراپاەوہ<sup>(۱)</sup>.

### ۳۲۲- خیر و چاکە یەك بەدەیە

دەگێر نەوہ لە عبدالله ی کوی المبارک - پەحمەتی خوی لی بیت، کہ

واجاریکیان سوآلکەرێک هات لە دەرگای مالی دا ئەویش هیچی لە لانیبوو جگە

لە (دە) دانە هیلکە، فەرمانی کرد بە خزمە تکارە کہی کہوا هەمووی پی بدات،

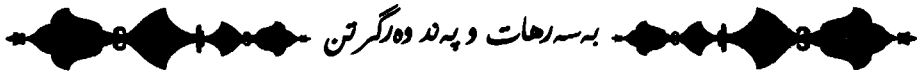
بەلام خزمە تکارە کہ تەنھا تۆ دانە هیلکە ی پێداو دانە یە کیشی هەلگرت نزیک

کاتی خۆرئاوایوون هات، لە ناکاو پیاویک هات و لە دەرگای مالی مبارک ی دا،

گوتی: ئەو سەلە یە بگرە لە منەوہ بۆ ئیوہ، عبدالله بۆی دەرچوو سەلە کہی

(۱) قصص اعجبتنی، لاپەرە (۱۱۴)





لی و هرگرت و سهیری کرد همووی هیلکه به دهستی کرد به ژماردنی هیلکه کان، ده بیینی نه وه د (۹۰) هیلکه به بویه بانگی خزمه تکاره که ی کرد و گوتی: کوا هیلکه کانی تر چه ندت به خشین به سوال که ره که؟

گوتی: ته نها تو دانم پی دان و به س، نه ویتریانم ه لگرت واته: له پاداشتی نه و هیلکه به ی که ه لیکرت بوو ده دانه ی تری بو نه هاتنه وه.

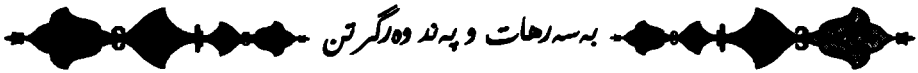
### ۳۲۳- نه مرودی کوری که نعان

نه مرودی کوری که نعان به کیکه له و که سانه ی که وا ده سه لاتی دنیا یان گرتبوه وه ده ست وه هه روه ها به کیک بووه له وانه ی که خو یان به خوازانیوه و له سه ر زه وی زولم و سته میان کردووه له خه لک، خوا ی گه وره مولک و سامانیکی نیجکار زوری پیدابوو به لام سنووری خوا ی شکاند و داوا ی خوا یه تی کرد قورئانی پیروز باسی ده کات ده فه رمووی: ﴿الَمْ تَرَ اِلَى الَّذِي حَاجَّ اِبْرَاهِمَ فِي رَبِّهِۗ اَنْۢ اَتَتْهُۙ اِلٰهَ الْمُلْكِۙ اِذْ قَالَۙ اِبْرٰهٖمُ رَبِّيَ الَّذِي يُحْيِيۙ وَيُمِيتُۙ قَالَ اَنَاۙ اُحْيِيۙ﴾ البقره: ۲۵۸ .

واته: نایا ئاوریک ناده یته وه به لای نه و نه مروده دا<sup>(۱)</sup> که ده مه قالی کرد له گه ل ابراهیم پیغه مبهردا، ده رحه ق به په روه ردگاری له به رنه وه ی خوا پادشایه تی پیدابوو، کاتی که ابراهیم له وه لامی نه مروود دا - گوتی:

(۱) وصایا المنبریة - بهرگی (۲) لاپه ره (۲۰۷)





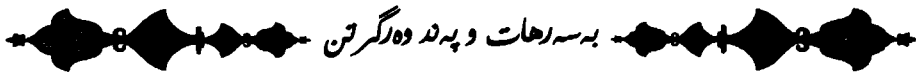
پەروەردگاری من ئەو زاتە یە کە ژیان دەداو ژیان دەستین، نە مروود گوتی،  
منیش ژیان دە دەم و ژیان دەستینم.

ئینجا دوو زیندان کراوی هینایەکیانی نازاد کردو ئەو ویتیرانی کوشت  
پاشان خوا فریشتە یەکی بۆ لای پەوانە کرد کە وائیمان بە خوابین، ولەسەر  
دەسەلاتی خۆی دەمیتنەو، بەلام ئەو گوتی: ئایا جگە لە خۆم هیچ  
خوایەکی تر هەیه؟ فریشتە ی دووەمیشی بۆ هات و هەمان قسە ی پی گوت  
پاشان می سی یەمیش هات ئەویش بە هەمان شیو.

فریشتە کە پی گوت: بۆ ماوہی سی پۆژ هەموو دەسەلات و هینزو پشت  
و پەنات کۆبکەو، ئەویش کۆی کردەو، خوا فەرمانی کرد بە فریشتە کە،  
کەوا دەرگای جیہانی میشوولە لەسەر بکاتەو، کە خۆرەلات لە بەر زۆی  
ئەو میشولانە خۆر نەببندرا، خوا ناردنی بۆ سەریان گۆشتیان خوارد و  
خوینی لی خواردنەو وەک ئاو، تەنھا ئیسک ما بوو لە لاشەیان بەلام نە مروود  
وەک خۆی بوو هیچی بەسەر نەهات، خوا یەک میشوولە بۆ پەوانە کرد  
چووہ ناو دەماغی لە پێگای لووتیەو، بەو نازارە چوارسەد دانە سال پاریکیشا  
و بە مەترەق لیتی دەدرا تاکو بی هۆش بیت نازارە کە ی نەمینی، لە  
هەموو کەسی بەرەحم تر بەرامبەری ئەو کەسە بوو، کە هەردوو دەستی خۆی  
کۆدە کردنەو بە هەموو هینزی لی دەدا، چوار سەد سال زۆلم و ستەمی کرد،  
خوایش چوارسەد سال نازاری دا وەکو مولک و دەسەلاتی پاشان خواگیانی لی  
وەرگرتەو<sup>(۱)</sup> کە واتە تەمەنی هەشت سەد سال بوو.

(۱) الجزء من جنس العمل، د. سید حسین العفافی، بەرگی (۱) لاپەرە (۱۸۶)





## ۲۲۴- تاییہ تمہندیہ گانی ژمارہ حہوت

نیمامی ابن القیم الجوزیہ دہ فہرموی:

لہ پووی ئہ ندازہ و شہرعوہ ژمارہ حہوت ہاتوہ و تاییہ تمہندی خوی  
ہہیہ.

- خوی گہورہ حہوت ناسمانی دروست کردوون

- بہہمان شیوہ زہویش حہوت تہ بہ قہی ہہیہ

- دروست بوونی مروؤ تہ واو بوو لہ حہوت دہور

- خوی گہورہ حہوت دانہ جار تہ وافی بہ دہوری کہ عہدا داناوہ بو

بہ ندہ گانی

- ہاتوچؤ (السعی) لہ نیوان (صفا و مروہ) دا حہوت جارہ.

- بہہمان شیوہ پرجمی (حجرات) لہ مینادا حہوت جارہ.

- تہ کبیرہی چہ ژن لہ نوژدا لہ پہ کعتی بہ کہ مدا حہوت جارہ.

- پیغہ مہر (ﷺ) دہ فہرموی: فہرمان بہ مندالہ کانتان بکن بہ

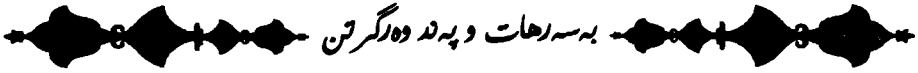
نوژکردن کہ تہ مہ نیان گہیشتہ حہوت سالان.

- ئہ گہر مندال گہیشتہ تہ مہنی حہوت سالی سہرپشکہ لہ نیوان دایک و

باوکی.

- پیغہ مہر (ﷺ) لہ کاتی نہ خویشیدا فہرمانی کرد کہ لہ حہوت شویندا

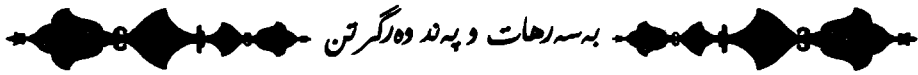




## ٹاوی بۆ بینن

- کزہبای تورہیی خوا بہ سہر قہومی (عاد) دا ہات لہ ماوہی حہوت رۆژ
- نمونہی کہ سی خیرہ مہند کہ خوا پاداشتی بداتہ وہ وہ کو ئہ و دانہ ویلہ کہ حہوت گوئی لیّ سہ وزبیت.
- ئہ و گوئہ دانہ ویلہی ہاوریکیہی حہزرتی یوسف لہ خون دا بینن حہوت دانہ بوون.
- ئہ و سالانہی کہ دانہ ویلہ یان چاند لہ میسر حہوت سال بوو.
- ہوزہ بانہ (العقیقہ) کردن بۆ مندالّ لہ دوا ی حہوت پۆژہ لہ تہ مہ نی.
- ئہ و قابہی کہ سہ گ دەمی لیداوہ دە بیّ حہوت جار بشۆردریت.
- قورٹان لہ سہر حہوت پیت دابہ زیوہ.
- ئہ وانہی لہ ژیر سیبہری خوا حہشر دە کرین حہوت چینن
- ئہ و تاوانہ گہ ورنہی کہ بہ لہ ناوبہر (الموبقات) ناویان ہاتوہہ بریتین لہ حہوت تاوان (السبع الموبقات)
- ژمارہی ئایہ تہ کانن سورہتی (الفاتحہ) حہوت ئایہ تہ ئہ مہ ش اعجازی قورٹان و ژمارہی حہوتہ.





## ۲۲۵- نوڙ ڪردن گوناھو تاوان ھلڻدھومريني

ابو عثمان ي الفھدي (په ھمتي خوي لي بيت) دھ فھرموي :

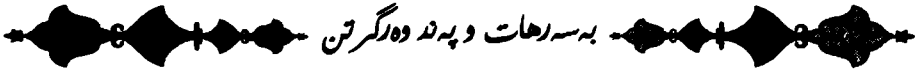
لھگل سلما ن ي فارسي لھ ژير سيٻھري دارتيك بووين، سلما ن داريكي  
وشي ھينا داي لھ دارهڪه و ھه ژاندي تاكو گھلاي لي ڪه وتنه خوراي پاشان  
فھرموي: ٺھي ابو عثمان بوجي ليم ناپرسيت ڪه وا بوجي ٺھو ڪارھم ڪرد؟

ابو عثمان گوتي: بو چي واتڪرد؟ سلما ن فھرموي: ٺھوا پيغھمبھري  
خوام بينوھ واي لھ من ڪردوھ ڪه لھ گھلي دابووم لھ ژير سيٻھري دارتيك  
داريكي وشكي گرت و داي به دارهڪه و ھه ژاندي تاكو گھلاي لي ڪه وتنه  
خوراي پاشان گوتي: ٺھي سلما ن بو چي ليم ناپرسيت ڪه وا بو ٺھو ڪارھم  
ڪرد؟

منيش گوتم: موسلمان ڪاتي دھس نوڙ ھلڻدھم گري به جوانترين شيوھ  
ٺينجا پينچ نوڙي قهري پي دھڪات گوناھو تاوان ھلڻدھومرين لي وھڪ چون  
ٺھو گھلايھ لھو داره ھلڻدھومرين، پاشان ٺھو ٺايھتھي خويندھوھ: ﴿وَأَقْرِب  
الصَّلَاةَ طَرَفِي النَّهَارِ وَزُلْفًا مِّنَ اللَّيْلِ إِنَّ الْحَسَنَاتِ يُذْهِبْنَ السَّيِّئَاتِ ذَلِكَ ذِكْرِي  
لِلذَّكْرِ﴾ ھود: ۱۱۴<sup>(۱)</sup>.

(۱) رواه الامام احمد في مسنده (۲۳۵۹۷)





## ۳۲۶- زانای گہورہ ابن طاوس و خلیفہ منصور

ثیمامی مالک دہ فہرموئی:

پوڑنکیان خلیفہی بغداد ابو جعفری (المنصور) ناردی بہ شوین من وابن  
 طاوس نیمہش چوینہ لای، کہ چوینہ ژورویٰ لہ سہر بہ پیکی گران بہ ہا  
 دانیشتبوو، بہ دہستی خوی شمشیری خوی گرتبوو، پایاوہ کانیشی بہ دہستی  
 شمشیرہوہ لہ بہردہم پراوہ ستابوون، ہرہوہا ہندیٰ لہ خزم و کہ سانیشی  
 لہوی بوون، ہرکہ لہ دہرگا چوینہ ژورویٰ ناماژہی دانیشتنی نیمہی کرد،  
 دہمیک لیمان بی دہنگ بوو، پاشان پھوی کردہ ابن طاووس وگوتی:  
 قسہیہ کی باوکت بگپڑہوہ بوم، ابن گاووس گوتی: بہ لی، گویم لہ باوکم بوہ  
 دہیفہرموو: بہ پاستی لہ ہموو کہ سیک عہزاب وئیش وئازاری زیاتر بی لہ  
 پوڑی دواپی نہو کہ سہیہ کہ خوا لہ حوکمی خوی کردوویہتی بہ ہاوبہش -  
 واتہ: بریارو حوکمی لہ ژیر دہست دایہ فہرمان پہوایہ، ئینجا زولم وستہم لہ  
 دادپہرہری یہ کہ دہکات ثیمامی مالک دہ فہرموئی: منیش جل و بہرگی خوم  
 لہ خوم پینچاوہ لہ ترسی نہوہی کہ خوینی ابن طاووس نہ پڑینہ سہرم.

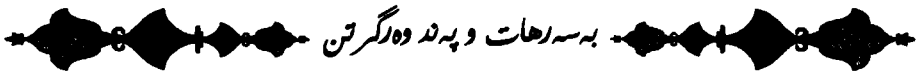
پاشان خلیفہ ناوپی لی دایہوہ گوتی: نہی ابن طاووس ناموژگاریم

دہ کہیت؟ گوتی: بہ لی: ئایا نہ تبیسٹوہ کہ خوا دہ فہرموئی: ﴿ اَلَمْ تَرَ كَيْفَ

فَعَلَ رَبُّكَ بِعَادٍ ﴿٦﴾ اِرْمَ ذَاتِ الْعِمَادِ ﴿٧﴾ الَّتِي لَمْ يُخْلَقْ مِثْلُهَا فِي الْبِلَادِ ﴿٨﴾ وَثَمُودَ

الَّذِينَ جَاءُوا الصَّخَرَ بِالْوَادِ ﴿٩﴾ وَفِرْعَوْنَ ذِي الْأَوْتَادِ ﴿١٠﴾ الَّذِينَ طَعَنُوا فِي الْبِلَادِ ﴿١١﴾





فَأَكْثَرُوا فِيهَا الْفَسَادَ ﴿١٣﴾ فَصَبَّ عَلَيْهِمْ رَبُّكَ سَوْطَ عَذَابٍ ﴿١٤﴾ إِنَّ رَبَّكَ لِيَالْمُرْصَادِ ﴿١٥﴾  
 الفجر: ٦ - ١٤ .

واتە: ئایا نابینیت کە پەروەردگاری تۆ چی کرد لە قەومی عاد، ئیڕەم کە خاوەنی پایەو دەسەلات بوو کە وێتە یان دروست نەکرابوو لە ھەموو ولاتدا، وەچی کرد بەگەلی (شمود) کە شاخی بەردیان داتاشی لەشیوو دۆلەکاندا، وەفیرعەونی خاوەن سینگی زۆر وەک ئەھرامەکان بن کە وەک سینگ چوون بە زەویدا، و ئەوانە یاخ یبوون لە ولاتدا وەزۆریان خرابە تیدا کرد ئینجا پەروەردگاری تۆ دایگرتن بە قامچی سزا بەپاستی پەروەردگاری تۆ لە کەمینی ستەمکاراندایە.

ئیمامی مالک دەفەرمووی، جل و بەرگم لە خۆم پێچایەو لە بەر ئەوێ کە خەلیفە لە ملی بدات خۆینی بپۆتتە سەرم، پاشان خەلیفە یەک کاتژمێر پراوەستا ئینجاگوتی: ئەی ابن طاووس ئەو پینووس و کاغەزەم بدەری  
 - ابن طاووس پێی نەدا توند لە دەستی خۆی گرت.

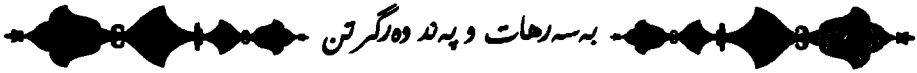
\* خەلیفە گوتی: بۆ چی پێت نەدام؟

- ابن طاووس گوتی: لە ترسی ئەوێ نەوێک شتێک بنووسیت کە تاوانباری بێ منیش لەگەڵت ھاویەش دەبم لە وتاوانە کاتی خەلیفە ئەمە ی لێ بیستن پێی گوتن ھەستن بپۆن.

ابن طاووس گوتی: ئەو لە بەر سنوور نەبەزاندمان بوو کە سەلامەت







بووین لە دەستی خەلیفە وەھیچ شتیکمان نەکرد کە خوا پقی لی بێتەوہ.

ئیمامی مالک دەفەرمووی :

لەو پۆژەدا گەورەیی فەزلی ابن طاووس زانیوہ وەناسیوہ کە چەندە  
پاست گۆر ئازاو چاوەترسە<sup>(۱)</sup>.

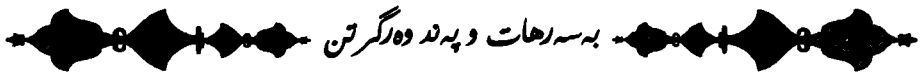
## ۲۲۷- ئامۆژگاری خوا پەرستیک

محمدی کوپی حسین ی رامہزی دەلی :

گویم لە ابو معاویە ی الاسود بوو، کە لەسەر شوورەکانی شاری طرسوس  
بوو لە نیوہی شەودا دەگریا و دەیکوت: ئاگادارین ھەرکەسی دنیاو  
خۆشەویستی دنیای گەورەترین خەم بی، ئەوا بەیانی لە قیامەتدا ھەقی زۆر  
دوووردیژ دەبی، وە ھەرکەسی بترسی لە نیوان دەستەکانی کە فەقیرو ھەزار  
بی لە دنیاو زۆر ھەول بەدات، ئەوا ھەمیشە پۆژی قیامەت بی، دەستی تەنگو  
کورت دەبی، کەسی ترسی ھەمیشە پۆژی قیامەت بی بیگومان لەدنیادا  
ئەوہی بو دەبی کە دەیەویت، ئەی فەقیر ئەگەر زۆرت بو خۆت دەویت، ئەوا  
نووستن لەشەودا کەم بکەرەوہ مەگەر کەمیک نەبی، قسە ی چاک و ئامۆژگاری  
باش لە پیاوی ژیرو عاقل و ھەریگرە، گرنگی بەپزق و پۆزی کەسانیک مەدە کە  
لە دوا ی خۆت دین، چونکە تۆ داوات لی ناکریت کە پۆزیان بی ببەخشیت،

(۱) الوصایا المنبریة / بەرگی (۱) لاپەرە (۵۱)





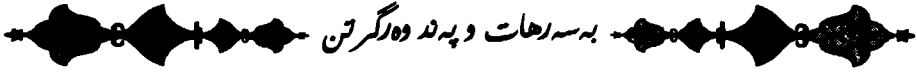
خۆت ناماده بکه بۆ قسه کردن کاتی پاده گیریت به رامبه ر به خوا بۆ پرسیار  
لینکردن، کرده وه ی. چاک بۆ رۆژی دوابی پیشکش بکه، از بینه له سه ر قال  
بوونی زۆر، په له بکه، پاشان په له بکه پیش نه وه ی که شتیکت به سه ر بیت  
که خۆت لی به دوور ده رگرت، کاتی گیانت گه یشته گه رده نت دابرایت له وه ی که  
بگه یته خۆشه ویستانت، وه ک نه وه وام که گیانم گه یشتۆته گه رده نم، تۆش  
له نیو نازاره کانی گیان کیشان غه مباریت ئیستا پیداو یستیه کانت له خیزانت  
دابران، واته: نه وان ناتوانن یارمه تیت بدن له و ناره حه تیه ی که له سه رته  
به لام نه وان ده بینیت له ده ورتکۆبوونه ته وه تۆش به کرده وه کانت راگیراوی،  
بزانه! که نارامگرتن راگری هه موو کاره کانه و گه روه تره، زیکرو یادی خوا به  
گرنگترین کارت دابنێ، جگه له زیکری خواش ناگات له زمانت بی و جله وی  
بگره ده ست کاتی زیکری پی ناکه یته.

پاشان أبو معاویه زۆر گریا ئینجا گوتی: هاوار له و رۆژه ی که رهنگو  
روخسارت تیدا ده گوریت، وه زمانم تیکده نالیت و قسه م بۆ نایه ت وه گه روم  
وشک ده بی وه تویشوی نه و سه فه ره م که م ده بی.

گوتمان: نه ی ابو معاویه کی نه و قسه به پیزانه ی کردوه؟

گوتی: نه وه هی که سیکي دانایه واته حه کیم.





## ۳۲۸ - شهیتانه کان دهسه لاتیان نییه به سه ره نهو

(أبو موسى)ی المدینى ده گیتیته وه له ابراهیم ی کورپی الحکم، نه ویش له باوکی، نه ویش له عکرمه ده لئی :

پۆژیک پیاویکی ریوار به لای پیاویکی خه وتوو تیپه پری کرد پیاوه پریواره که بینی دوو شهیتان له لای خه وتوو که ن. گوئی لیبوو یه کیک له شهیتانه کان به نهوی تریان ده گووت : بپۆ لای نهو پیاوه خهوی لی بزه پینه و دلئی نالۆز و خراپ بکه، نه ویش چوو که لیتی نزیک که وته وه که پایه وه لای هاوریکه ی گوئی : به راستی له سه ره نایه تیکی قورشان خه وتوو ئیمه هیچ دهسه لاتمان نیه به سه ریه وه .

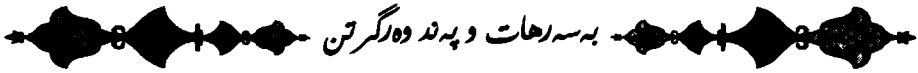
هاوریکه شی چوو بۆ لای، که لیتی نزیک که وته وه ده ست به جی که پایه وه گوئی : راست ده که یت، ئینجا پۆشت.

کاتی پیاوه که له خه وه که ی هه ستایه وه، پریواره که چوو له لای هه والی دوو شهیتانه که ی پیگه یاندو پیتی گوئ : وه ره پیم بلئی تو نهو نایه ته چی بوو خویندت پیش نووستنت؟

گوئی : کاتی که نووستم نهو نایه ته م خویند ((إن ربکم الله الذی خلق السموات والأرض فی ستة أيام ثم استوی علی العرش یغشی اللیل النهار یطلبه حیثا والشمس والقمر والنجوم مسخرات بأمره ألاله الخلق والأمر تبارک الله رب العالمین)) سورة الأعراف (۵۴)<sup>(۱)</sup>.

(۱) الوایل الصیب، الامام ابن القیم الجوزیه لابه ره (۱۷۶)





## ۳۲۹- دانانی بەردەکان بوو بە قەلایەك بۆی لە ناگری دۆزەخ

عبدالعزیزی کوپی أبو رواد دەلێ :

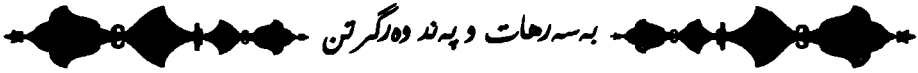
پیاویك هەبوو لەو دەشت و کێوێ مزگەوتیکی کردبوو، حەوت دانە بەردی  
دانا بوون لەلای قیبلەکەیی، هەر کاتێ نوێژی تەواو دەکرد پەوی دەکرده  
بەردەکان و دەیگوت؟

ئەیی بەردەکان بە شاھید بن کەوا هیچ خواپەك نییە جگە لە زاتی (الله)  
قەدەری خوا وابوو ئەو پیاوێ نەخۆش کەوت، ئینجا هەر لەو نەخۆشیەو  
گیانی دەرچوو-مرد-

عبدالعزیز دەلێ : لە خەومدا بینیم فەرمانی پیکرا کەوا بەرەو ناگری  
دۆزەخ ببین، منیش یەکیك لەو بەردانەم بینی و ناسیمەو کە لە  
مزگەوتەکەیی دانا بوو زۆر گەورەو زەبەلاح ببو دەرگایەك لە دەرگاکانی  
دۆزەخی لێم داخستبوو پاشان چوو لە لای دەرگاکی تر، هەمان بەردم  
ناسیمەو کە زۆر ببو دەرگایەکی تری لێم داخستبوو لە دەرگاکانی دۆزەخ،  
دەبینم هەموو دەرگای دۆزەخ بەبەردەکانی تر داخستراون<sup>(۱)</sup>.

(۱) الوابل الصیب، الامام ابن القیم الجوزیة لاپەرە (۱۶۲).





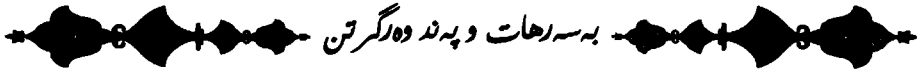
### ۲۳۰ - پېشەوای گەورەو زاھید (طاووس) ی یەمانی

نعمانی کوپی زبیری صنعانی دەلی : محمدی کوپی یوسف که برای حاجی کوپی یوسفی سه‌قه‌فییه . حەوت سەد دینار، یان پینچ سەد دیناری نارد بۆ پېشەوای طاووس، بە هەنگری پاره‌کە ی گووت : پیتی بلێ ئەگەر لێی وەرگرتیت ئەوا امیر، پۆشاک و جل و بەرگت پێدەدات وە لە گەلت چاک دەبی، ئیتر نێردراوە که پاره‌کە ی بۆ طاووس برد لە بەردەمی دانا و گوتی : پێویستیم پیتی نییه، بەلام ئەو هەر زۆری لێ دەکرد لەسەر وەرگرتنی، هەر وەرینه‌گرت، ناچار کابرا هەنگرت و خستیه ناو دەلاقەیه‌ک و رۆشت، که گەرایه‌وه بە ئەمیرۆ کۆمه‌له‌کە ی گووت : پاره‌کە ی وەرگرت-دوای سەردەمیکی زۆر ناخۆشیک دروست دەبی له نێوانیان که طاووس شتیکی کردووه ئەوانیش پێیان ناخۆشه، ئەمیر گوتی : بڕۆن بۆ لای طاووس پیتی بلێن با پاره‌کانمان بۆ رەت بکاته‌وه، نێردراویکی نارد بۆ لای گوتی : ئەو مالەم بدەرەوه که ئەمیر ناردی بۆت. طاووس گوتی : هیچ مالەم وەرینه‌گرتووه له هیچ کەس، هەواله‌که گەیشته‌وه ئەمیر خەلکی گوتیان طاووس راست دەکات-بۆیه گوتیان ئەو پیاوه‌ی که پاره‌کە ی نارد ئەو بنێرن، که پیاوه‌که چوولای طاووس گوتی : ئەوه‌ی پیمان دابوویت بمان دەرەوه ئەه‌ی ابو‌عبدالرحمن- طاووس گوتی : ئایا هیچ شتیکم لیت وەرگرت؟!

گوتی : نه‌خیز.

طاووس گوتی : ئایا له کوی داتناوه و هەلتگرتووه؟





گوتى : بەلئى لە نىئو دەلاقەكە دامناوھ طاووس گوتى : بېۆ سەبىرى بىكە  
بزانە لە كوئىيە. دەلئى : كابرا دەستى بۆ نىئو دەلاقەكە درىژ كرد يەكسەر  
كيسە پارەكە ھاتە ناو دەستى، دەبينئى جالجاكوكەش مالى لەسەر كردووه.  
طاووس گوتى : كەواتە بببە، ئەوئيش بردى بۆ لای ئەمىر<sup>(۱)</sup>.

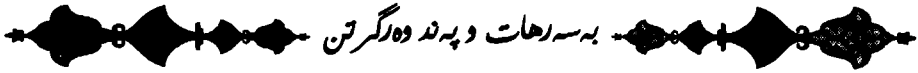
### ۳۲۱- ئەو مالى كە لىي دەبە خشرىت ھەرگىز كەم ناكات.

جارتىكيان سى پياو - كە خەلكى مەدينە بوون - بەلای خىمە يەكدا  
تيدەپەرن كە پيرەژنىكى ليدەبىت، بە پيرەژنەكە دەلئىن : داپيرە خەرىكە لە  
برسان و لە تىنوووان دا دەمرىن شتىكت لانىبە ببخۆين؟ پيرەژنەكە تەنھا  
مەرىكى لاتى بچوكى لە لا بوو گوتى : ئەو مەرە بدۆشن و شىرەكەى بخۆن،  
دواى ئەوھى كە مەرەكەيان دۆشى تىر شىريان خواردووه پاشان گوتيان :  
ئەى خواردنت لانىبە ببخۆين؟!

پيرەژنەكە گوتى : با يەككتان ھەستى ئەو مەرە سەر بېرىت، منىش بۆتان  
دەكەم بەژمە خواردنىكى باش، يەككە لە پياوھەكان ھەستاو مەرەكەى  
سەربېرى پيرەژنەكەش بۆى كردن بە چىشتىكى باش ھەرسى پياوھەكەش باش  
تىر بوون، پاشان گوتيان : داپيرە ئىمە بۆ ھەجى مالى خوا دەچىن ئەگەر  
بەسەلامەتى گەپاينەوھ، وەرە بۆ مەدينە تا پاداھتى ئەو چاكە يەت  
بدەينەوھ، پاش ماوھەك پيرەژنەكە لەگەل مېردەكەى دەچن بۆ شارى

(۱) الزهد، للامام احمد بن حنبل الشيباني، رقم (۲۲۰۴)





مەدینەى پىرۆز، يەككە لە پياوھەكان دەبينن ئەوئيش ھەزار مەپو ھەزار دىنارىيان دەداتى، پاشان دەچن بۆ لای پياوى دووھەم ئەوئيش بەھەمان شىئوھ ھەزار مەپو ھەزار دىنارىيان دەداتى، پاشان دەچن بۆ لای پياوى سەئىيەم ئەوئيش دوو ھەزار مەپو دوو ھەزار دىنارىيان دەداتى، لە پاداھستى يەك مەپو چوار ھەزار سەر مەپو وەر دەگرن لەگەڵ چوار ھەزار دىنار، بۆيە دەگوتى ئەو مالەى كە لى دەبە خشرىت ھەرگىز كەم ناكات بەلكو زۆرىش زياد دەكات<sup>(۱)</sup>.

### ۳۳۲- دوو كىوى گەورە لە ناگر

يەككە لە پياو سألحان دەلى :

سەردانى درواسىكى خۆم كرد كە كرىن و فرۆشتنى گەنى دەكرد كاتى دانىشتم لە لای سەرى، گويم لى بوو دەيگوت: دوو كىوى گەورە لە ناگر، دوو كىوى گەورە لە ناگر.

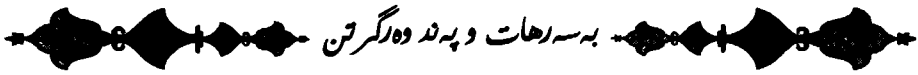
منيش پرسىم لە خىزانەكەى، ئەمە چى يە و مەبەستى چى يە؟

گوتى: كاتى خۆى كرىن و فرۆشتنى گەنى دەكرد و دوو پىوانەى ھەبوون يەكيان گەورە ئەوئيش بچوك ھەركاتى دەيكپى بە گەورەكەى پىوانە دەكرد بۆ خۆى، و ھەركاتىكىش بىفرۆشتايە بە بچوكەكەى دەيفرۆشت و ابزانم ئەمە ئەو دوو پىوانە يە بۆى بوو تە دوو كىو لە ناگر<sup>(۲)</sup>.

(۱) چىرۆكى پەوشتە جوانەكان. لاپەرە (۲۷۹) چاپى چوارەم، ۲۰۱۲ م.

(۲) بحر الدموع، ابن الجوزى (۲۱۱)





## ۲۲۲- تاوانی غەیبەت

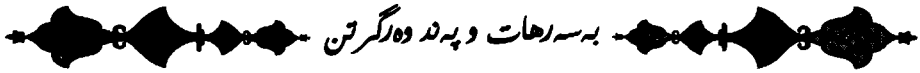
ابو الحسن ی - القرطبي - له کتیبی (الزاهر) دا دەفەر مووی:

مامیکم هەبوو له شاری (فاس) له سالی (۵۵۵) کۆچی وەفاتی کردبوو،  
له خەمدا بینیم که هاته لام له مالم، منیش هەستام پیشوازی لی بکەم و له  
دەرگا پیی گەیشتم سەلام لی کرد و هاته ژووری منیش بە داویدا هاتە  
ژووری، که هاته ناوہ پراستی خانووە کەم دانیشت پالی بە دیوارە کە دا و منیش  
لە بەرامبەری دانیشتم، بینیم پەنگی خراپ گۆراوہ، بۆیە پیم گوت: ئەی مامە  
! چیت بەسەرھات لە لای خوای خۆت؟ گوتی کورە کە م چیم بەسەر بی لە لای  
خوایە ک که خاوہن کەرەم ولوتف و سۆزە، له هەموو شتەکانم خۆش بووہ  
تەنھا غەیبەت نەبی، چونکە لە وەتە ی له دنیا جیا بوو مەتە وە تاکوو ئیستا  
پاگیراوم له غەیبەت، بۆیە نامۆزگاریت دە کەم غەیبەت و دووزمانی نە کەیت  
چونکە لێرە دا هیچ شتی وە کو غەیبەت نییە که لە سەری ئازار بدریت و داوای  
بکریت و بانگی بکریت لە بەر ئە وە غەیبەتی کردووہ، ئینجا لە لام پۆیشتم و  
بە جیی هیشتم <sup>(۱)</sup>.

(۱) بحر الدموع، ابن الجوزی (۱۸۶)







### ۳۳۴ - ملکہچی ھارون الرشید (تواضع ھارون الرشید)

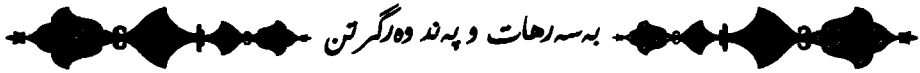
ھارون الرشید یەکیک بوو لە خەلیفەکانی عەباسی لە بەغدا، ھەندی  
 لە پەروەشتەکانی ئەو بوو کە زۆر ملکہچ بوو بەرامبەر بە ئامۆژگاری زانایان  
 وەزیاتر لە خەلیفەکانی تری دواى خۆی پێزی لە زانایان گرتوو دەلێن:  
 کۆشکیکی یەكجار گەرەو تاییبەتی دروست کرد، وەخواردن و خواردنەو یەکی  
 زۆریشی تێدا ئامادە کرد بۆ ئەو خەلکەى کە سەردانی دەکەن، ئیینجا یەکیکی  
 لە شاعیرانی بەناوبانگی ئەو سەردەمەى بانگ کرد و پێی گوت: ھەندیک باسی  
 ژیان و خوۆشی دنیاو ئەو نازو نێعمەتەمان بۆ بکە کەوا تێیداوین

شاعیر گوتی:

عیش ما بدا لك سالما	في ظل شاهقة القصور
تسعى اليك بما اشتھيت	لدى الرواح الى البكور
فاذا النفوس تقعقت	عن ضيق حشرجة الصدور
فهنالك تعلم موقنا	ما كنت الا في غرور

واتە: لە ژێر سیبەری کۆشکی بەرزت ژیان بەسەریبە ئەو ھەندەى ساغ  
 و سەلامەتى، ھەرچی ئارەزوو بکەیت ئەوا بۆی دێتە بەردەمت لە ئیوارە تاكو  
 بەیانى، بەلام کاتی گیانەکانە ھاواریان لى ھەلسا لە بەر تەنگى و ناخۆشى  
 گیان دەرجوون لە کاتى مردن دا لێرەدا چاک بزانه و دلنیا بە کە تو تەنھا  
 مەغرورى لە خۆبایی بوویت.





كاتى خەليفە ھارون الرشيد ئەمەى بىست زۆر كارى تىكردو زۆرگريا،  
ئىنجا بە شاعىرەكەيان گوت:

امير المؤمنين بۆ ئەو بەنگى كردىت تاكو دلى خۆش بەكەيت و بەشان  
وبالاي كۆشكەى شىعر بلىت بەلام تۆ بەراستى غەمبار و نارەحەتت كرد.

خەليفە گوتى: وازى لى بىنن! نىمەى لە تارىكى و كۆپرەوهرى بىنى  
بۆيە پىي خۆش بوو كەوا ئەو تارىكى و كۆپرەوهرى يەمان لى زياد نەكات<sup>(۱)</sup>.

### ۳۲۵- درەختى سىو - شجرة التفاح

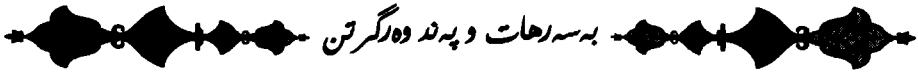
لە دىر زەمانەو دەلەين دارىكى گەورەى سىوھەبوو، مندالنىكىش  
كردبووى بە نەرىت دەچوو زىر ئەودارە سىوھە يارى دەكرد.

ناوھناوھ دارەكەى دەھەژاند و سىوى لى دەخوارد، دواتر لە زىر  
سىبەرەكەى دادەنىشت ئەو مندالە ئەو دارە سىوھەى زۆر خۆش دەويست،  
ئەويش زياتر مندالەكەى خۆش دەويست وھەزى دەكرد يارى بەكات لە زىر  
سىبەرى، سالانىك تىپەرى كرد بەسەر تەمەنى مندالەكە و گەورەبوو لە  
بەرئەوھ نەھاتە زىر دارەكە يارى بەكات.

پۆژىك لە پۆژان مندالە بەغەمبارى ھات بۆ لاي، دارەكە پىي گوت: وەرە  
يارى بەكە لە گەلم.

(۱) ھارون الرشيد سىرە و تارىخ تراجم، تاليف مرزوق بن سالم الغامدى





مندالەكە گوتى: من ئىستا وەك جاران مندال نىم وگەورە بووم وەكو جارانىش لە ژىر سىبەرى داران يارى ناكەم، بەلام من دەمەويت سەيارەيەك بىكۆم و بىويستىم بە پارەيەكى نۆرەيە، دار سىئەكە گوتى: بەداخەو پارەم نىيە بەس وەرە بەروبوومى من (سىئە) ھەمووى لى بچرەو بىفۆشە تاكو كارەكەت بى جى بەجى دەبى، كۆرەكە دلى خۆشبوو ھەستا ھەموو سىئەكانى لى كۆرەنەو و بەدل خۆشى پۆيشت، بەلام سالانىك پۆيشت كۆرە نەھاتەو لای دارەكە سوپاسى چاكەى بكات بۆيە نۆر غەمباربوو بۆى، لەناكاو پۆزىك لە پۆزان كۆرەكە گەرايەو لای دارەكە پىي گوت: وەرە يارىم لەگەل بىكە.

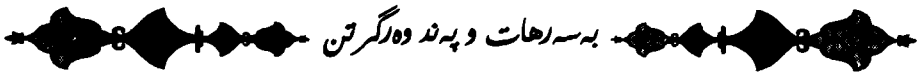
كۆرەكە گوتى: كاتم نىيە لە يارى بەزايە بەدەم پىويستە كار بىكەم تاكو مال و مندالم بژىيتم، وەدەمەويت خانويك بۆ خۆم و كۆرەكەم دروست بىكەم تاكو پىكەو لى بژىن، ئايا تۆ دەتوانى ھاوكارىم بىكەيت؟

دارەكە گوتى: بەداخەو مال نىيە خانووم نىيە ! بەلام ئەتوانى لەقەكانم لى بېرىت بۆ ئەو ھى خانوويكى بۆ خۆيت و خىزان و مندالت دروست بىكەيت.

كۆرەكە دلى نۆر خۆش بوو بەمە گوتى: نۆر باشە، بۆيە ھەستا ھەموو لق و پۆپى دارەكەى بىرىن و بەدل خۆشى پۆيشت، دارەكەش دلى نۆر خۆش بوو چونكە پىداويستى ئەو كۆرەى جى بەجى كۆرەو.

بەلام كۆرەكە نەھاتەو، دارىش بەبى گەلاولق ھەرھەناسەى غەمبارى ھەلدەكيشا و بەتەنيا مايەو.





لەوەرزی ھاوین لە رۆژتکی گەرم لەناکاو کۆرە پەیدا بوو داری بێ نازیش  
دلی زۆر خۆش بوو بەمە گوتی: کۆرە وەرە با یاری پێکەو بەکەین

گوتی: تازە کەلکی یاری وئەو شتانەم نەما پیربووم، وەدەمەوێت لە ناو  
بەحرادا بەبەلەم ھاتوو چۆ بکەم تاکو لاشەم دەحەسیتەو، ئایا تۆ دەتوانی  
بەلەمێکم بدەیت؟

دارەکە: بەدانەو ناتوانم بەلام تۆ دەتوانی رەگ و لق و توێکلی من لی  
بکەینەو و بەلەمێکی لی دروست بکەیت و تاکو دوور بپۆینت لە ناو بەحر و بە  
ئاسوودەبیش بژیت.

کۆرە ھەستا وای کرد کە پێی گوت نەگەرایەو تاکو ماوہیەکی دوورو  
دریژ

دوای چەند سالانیکی زۆر کۆرە گەرایەو، دارەکە گوتی: بەداخەو  
کۆرەکەم ھیچ شتەم لەلانەماوہ یارمەتیت پێ بدەم وەھیچ سیو و سێبەریشم  
نەماوہ کە ئارامی پێ بگرییت.

کۆرە گوتی: گرفت نییە منیش ددانم نییە سیوی پێ بخۆم و ئەو  
توانایەم نەماوہ

دار سیو گوتی: ھیچ لقنیکیشم نەماوہ بیھەژنیت

کۆرە گوتی: نەخێر توانای ئەوہم نییە پیر بووم

دار سیو گوتی: بەچاوی فرمیسکەو بەلی منیش ھیچ نەماوہ پیت





بیه‌خشم تهنه‌ها داریکی وشک نه‌بی کورپه گوتی: منیش زور ماندوو بووم له‌و سالانه و تووشی نازاری پشتم هاتوووم داریسیو گوتی: ناسانه وهره پال بده به من تاکو پشتت چاک ده‌بیتته‌وه وه‌چاک ده‌حسیتته‌وه، وهره وهره نزیکم دانیسه له‌لام کورپه دانیشت له پال داره‌که وه‌داره‌که‌ش زور به‌مه به‌خته‌وه‌ر بوو، پیده‌کهنی وفرمیسیکی که‌یف و خوشی هه‌لده‌وارند له چاوانی برای به‌ریزم نه‌مه به‌سه‌ره‌اته که‌مان بوو.

نایا ده‌زانی نه‌و داریسیوه کی بوو که چند دلسوز و به‌په‌روش بو نه‌و کورپه؟

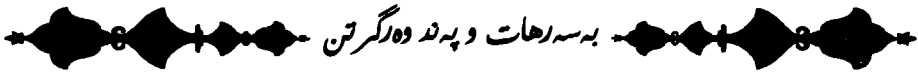
بیگومان نه‌مه نمونه‌ی دایک ویاوک بوو که له‌کاتی مندالی دا چند نیمه‌ی خوش ده‌ویست ویا‌ریمان له‌گه‌ل ده‌کرد به‌لام که گه‌وره بووین وازمان لی هیتنا له‌به‌ر سه‌رقالی خومان وه‌به‌جاری فه‌راموشمان کرد مه‌گه‌ر بو کاریکی پیویستی خومان نه‌باسه‌ردانمان نه‌ده‌کرد<sup>(۱)</sup>.

### ۳۳۶ - سزای نویژ نه‌که‌ر

ده‌گیرنه‌وه که ئافره‌تیکی به‌نی ئیسرائیل هاته خزمه‌ت چه‌زره‌تی موسی (علیه‌السلام) گوتی: نه‌ی پیغه‌مبه‌ری خوا من تاوانیکی زور گه‌وره‌م کردوو، وه‌توبه‌م لی کردوو، هاتووومه‌ته لات به‌لکو توش له خزمه‌ت خوی گه‌وره داوای لی بووردنم بو بکه‌یت، چه‌زره‌تی موسی فه‌رمووی: گونا‌هو تاوانه‌که‌ت

(۱) قصص اعجب‌تنی، به‌ده‌س کاریبه‌وه، لاپه‌ره (۶۲)





چییە؟ گوتی: من زینام کردوو و مندالە که شم کوشتوو، فەرمووی: بۆ بۆ  
دەرەوێ تاکو خوا بەهۆی شوومی و پیسی تۆو سزای نەداوین و ناگری  
نەباراندوو بەسەرماندا، ژنە که بە دل شکاوی چوو دەرەوێ، جوهره ئیل  
هاته خوارەوێ و چوو لای حەزەتی موسی فەرمووی: ئەی موسی بۆ چی  
بەو شیوێ دلی ئو نافرەتەت شکاند؟ وەدەر تکرد ئایا ئەی موسی بەهۆی  
ئو نافرەتە تووشی هیچ شتی هاتی وەیان هەستت بە هیچ شتیک کرد؟  
حەزەتی موسی فەرمووی: تاوان لەو خراپتر هەیه وە چ شتی لەو  
خراپترە؟

جوهره ئیل فەرمووی: بەلی تاوان هەیه لەو تاوانەش گەرەترو خراپترە

موسی فەرمووی: چییە؟

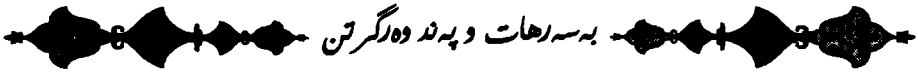
جوهره ئیل فەرمووی: کەسێکە کە بەنقەست واز لە نوێژ کردن بینی  
تاوانی لەو گەرەترە<sup>(۱)</sup>.

### ۳۳۷- بەندە ی خوا و پیاو چاک - صالح المري

دەلی: جارێکیان شەوی هەینی بوو وەکوو عادی خۆم چووم بۆ  
ناوگۆرستان لە نیو گۆرەکاندا نووستم، بینیم کە گۆرەکان هەموو دەمیان  
دایەوێ و مردووێکان هەموویان هاتنە دەرەوێ بە کۆمەل دانیشن و خواردنیان  
بۆ دابەزی و هەموویان سەریان داپۆشرا بوو، مندالێکی لای تازە

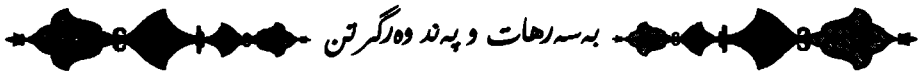
(۱) کتاب الكبائر - الامام الذهبي





پینگه یشتوویان تیدا بوو که سزاده درا به هه موو جووره شیوه یه که له ناویاندا ده لی چوومه پیشه وه پیم گوت: نهی گه نجه له سه رچی و هوکار چیه به و شیوه یه سزا ده دریت له نیو نه و کومه له خه لکه دا؟ گوتی: نهی صالح ی پیاو چاک توخوا من چی ده لیم وچیت پی پاده گه نیم بوم جی به جی بکه وه که نه مانه تیک وه به زه بییت به غه ربییم دا بیته وه به لکو خوی گه وره و ابکات که له سه رده سستی توودا پرزگارم بکات، من که مردووم دایکیکم هه یه هه همیشه خه ریکی گریان و لاواندنه وه و خوړننن وله خوړدان و هاوار و شین و واوه یلایه وه به ده نگی به رز نه و شین و به زمه ده گیتیت، خوا نه وه ی پیناخوشه و به هوی نه وه وه نه وه تا من نه و سزایه ده دریم به هوی نه و کاره نارپه وایه و نارپزی ده ربینه ی نه وه وه که نه نجای ده دات، که خوی به کارنکی باشی ده زانیت، به لام نه وه تا بو من بوته هوی سزاو نازاردانم که ناگر لای چه پ وراست پیش و دوامه وه به هوی گوتنی خراپه ی دایکه وه یه، هه رگیز خوا پاداشتی له لاین منه وه ناداته وه، نیتر ده سستی کرد به گریاننکی و منیشی خسته گریان به دوی خویدا، نینجا گوتی: نهی صالح ی پیاو چاک خوا نه وه ی له سه رتویه بچوره لای دایکم که ماله که یان له فلان شویندا و به ته وای ماله که یان پی نیشاندام، گوتی: پی بلی سزای کورپه که ت مده نه ی دایکه، نه ی دایکه په روه رده ت کردم له هه موو خراپه یه که منت پاراست، به لام که مردم فریتدماه نیو نازار و نه شکه نجه ی زوره وه، دایکه گیان نه گه ر ده مبینی که له چ حالیکدا کووت و زنجیر کراوم له مل وده ست و قاچمدا وه فریشته ی سزا چون لیم ددها و نازارم ددها، نه گه ر چاوت لیم بایه به زه بییت

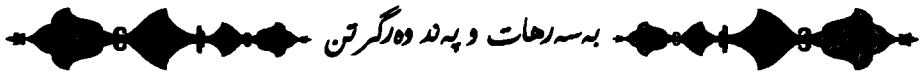




پێمدا دەهاتەوێ ئەگەر وازم لێ ناهێنیت لەسەر ئەو گریان و لە خۆدان و  
هاواره، ئەوا خوا لە نێوانمان دایە لە پۆژتیک کە ئاسمانەکان لەیەکتر  
جیادەبنەوێ و وەخەلکی ئامادە دەکریین و لە گۆرەکان دێنە دەرەوێ بۆ  
لێپرسینەوێ - صالح - دەلێ لەو خەویدا هەستام و زۆر ترسام و هەتا بەیانی  
بەغەم و پەژارە مامەوێ خەوێ لێ نەکەوت کە بەیانی هات هیچ غەمێکم نەبوو  
جگە لە غەمی دایکی کۆرە لاوە کە بەولاوێ، چووم مالهێکم دۆزیوێ هاتنە  
بەر مالهێکیان کە دەرگایەکی پەش بوو، گوێم لە دەنگی گریان و هاوار  
لاواندنەوێ بوو لە دەرگام دا و پیریژنیک دەرگای کردەوێ گوتی: ئەی کابرا  
چیت دەوێت؟ گوتم: دایکی ئەو مردووە لاوەم دەوێت، گوتی: چیت دەوێت  
لێی ئەو تووشی غەم و پەژارە بوو، گوتم: بۆم بانگ بکە و بۆم بنێرە  
دەرەوێ نامەیکم لە کۆرەیکەوێ پێیە، بۆی چووێ ژوورەوێ ئاگاداری  
کردەوێ لە پوداوێ کە هاتە دەرەوێ جلیکی پەشی لە بەردا بوو پووێ پەش  
هەلگەرا بوو چاوی خوێنی تێدا پراوە ستابوو بەهۆی فرمیسکی زۆر لێدانی دەم  
و چاوی یەوێ کۆلمەکانی زۆر تیک شکاو و شلە ژابوو پێی گوتم: بۆ کێیت؟  
گوتم: من - صالحی - المری م دوێنی شەو ئاواو ئاوام بینی چۆن بوو بۆم  
گێراپەوێ کە دیتبووم و پێم گوت: کۆرەکەت وا لە ژێر عەزاب و سزایەکی زۆر  
داو دەلێ: ئەی دایە گیان پەروەردەت کردم بە ناخۆشی و زەحمەت، وە لە  
خرابەت پاراستم، بەلام کاتی کە مردم فرێتدەم ناوسزاو ئازارو ئەشکەنجە،  
ئەگەر وازنەهێنی لەو کارە وای لەسەری، ئەوا خوا لە نێوان من و تۆدایە  
پۆژتیک کە ئاسمانەکان لەیەک جیا دەبنەوێ، کاتیک کە ئەوێ بیست لە هۆش





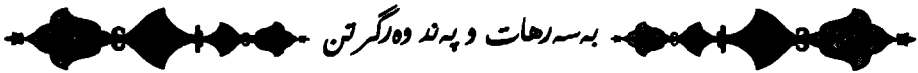


خۆی چوو بوورایەووە کەوتە سەر زەوی، وە کە ھۆشی ھاتەووە سەر خۆی دەستی کرد بە گریانێکی بەکۆل گوتی: ئای کوپە خۆشەویستە کەم ئەگەر بمزانایە بە حالت کە ئەوھایە ھەرگیز ئەوھم نەدەکرد، وەئیستا لەم کارەم پەشیمانم تەو بە بیئت لای خودا واز لەو کارە دەھێنم دەلی: چوو ھۆرە و دەستی جلی تری لەبەرکرد و کیسە یەکی بۆ ھێنام کە پارە ی نۆدی تێدابوو گوتی: ئەی - صالح - ئەمە ببە و بیکە بە خێر و ببە خەشەرەو بۆ کوپە کەم.

- صالح - دەلی: خوا حافیزیم لی کردوو بە جیم ھێشت وە پارە کەم بۆ کوپە کە ی کردە خێر، شەوی ھەینی داھات وە ک عادەتی خۆم ھاتم بۆ ناو کۆرستانە کە و نووستم ھەم دیسان ئەھلی کۆرستانە کەم ببینی یەو ھەموویان ھاتنە دەرەو ھە لە کۆرەکانیان دانیشتن لەسەر عادەتی خۆیان خوانەکانی خواردنیان بۆ ھات و کوپە لاو ھەشم ببینی ئەویش خوانیکی خواردنی بۆ ھات و ھەرگرت نۆدی خۆش بوو، وە دەمی بە پێکە نینەو ھە بوو وە نۆدی خۆش حال بوو کە منی ببینی و ھات بۆ لام و پێی گوتم: ئەی صالح خوا پاداشتت بداتەو ھە بۆ چاکە یە ک لەگەل منت کرد چونکە بوو ھۆی ئەو ھە کە خوا ئەو سزاو ئازارە ی لەسەر کەم کردەو ھە و ھە ئیگرت، ئەو ھە ھۆی واز ھێنانی دایکم بوو لەو کارە ناپەوایە کە دەیکرد وە ئەو خێرە ی کە بۆی کردم پێم گە یشت،

- صالح - دەلی: لیم پرسسی کە ئەو خوانانە چین؟ گوتی: ئەوانە ھەمووی دیاری زیندوو ھەکانن بۆ مردوو ھەکانیان لە چاکە و خێر قورئان خویندن و دوایە ک ھەموو شەویکی ھەینی بۆیان دیت ھەموو یە کێک پێی دەلین: ئەمە خێری فلانە کە سە بۆتۆ. بگە رێو ھە بۆلای دایکم سەلامی منی پێبگە یەنە و و پێی





بلیّ خوا پاداشتی باشت بداته‌وه نه و خیره‌ی که بۆت کردبووم پیم گه‌یشتووه  
تۆش له‌م نزیکانه‌دا دئیته لام و خۆت ناماده بکه، صالح ده‌لی: له‌خه و  
هه‌ستام پاش چند پۆژیک هاتمه لای مائی دایکی کورپه‌که، ده‌بینم هه‌والی  
مردنی له‌سه‌ر دیواره‌که‌یان هه‌لۆاسراوه منیش پرسیم نه‌مه کئی یه؟ گوتیان  
دایکی کورپه لاره‌که‌یه، مردووه.

منیش ناماده‌ی نوێژه‌که‌ی بووم له‌سه‌ری وه‌له پال کورپه‌که‌یدا ناشتم له  
هه‌مان گۆرستاندا وه‌دوعام بۆ کردن و به‌جیم هیشتم.

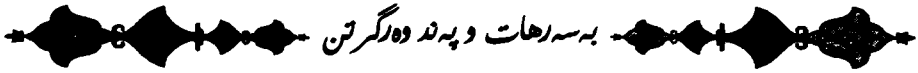
- داواکارین له‌ خوای په‌روه‌ردگا که به‌ ئیسلامه‌تیه‌وه به‌مان مرینت و  
به‌مان ژینت، وه‌به‌مان گه‌یه‌نیت به‌ پیاوچاکانو وه‌به‌مان پارێزیت له  
دۆزه‌خه‌که‌ی خۆی چونکه هه‌ر نه‌و به‌خشه‌نده و لیبۆرده‌یه و به‌زه‌یی به  
به‌نده‌کانی<sup>(۱)</sup>.

### ۳۳۸- سزای کاری خراپ

وه‌ک گێپراویانه‌ته‌وه که چه‌زه‌تی (عیسی)ی کورپی مریم - (علیه السلام)  
کاتی که له‌ گه‌شته‌که‌یدا بوو چاوی به‌ ناگریک که‌وت که ده‌سووتا به‌سه‌ر  
پیاویکدا (عیسی) علیه السلام په‌لاماری ده‌دات که ئاویکات به‌ سه‌ریدا  
بیکوژینتیه‌وه ناگره‌که ده‌بی به‌ مندالیک وه‌پیاوه‌که‌ش ده‌بی به‌ ناگر عیسی  
(علیه السلام) زۆر سه‌رسام بوو له‌و پووداوه‌ فه‌رمووی: نه‌ی خواجه داوات لی

(۱) کتاب الکبائر - الامام الذهبی لاپه‌ره (۲۰۰) چاپی پینجه‌م چاپخانه‌ی - دار السلام





دهكەم كه ئەمانە زیندوو بکەیتەوه تاكو پرسیاریان لێ بکەم لهو حالەیان بزانی  
ئەمە چ بوو داویکە؟

خوای گەوره فەرمانی کرد هەردووکیان زیندوو بوونەوه که پیاویک و  
مندالیک بوون - عیسی (علیه السلام) لێ پرسین پێم بلێن بۆچی ئەواتان  
بەسەر هاتوو؟! پیاوه که هاته قسه کردن و ولامی دایه وه گوتی: ئەوی  
پینغه مبهری خوا من له دنیا دا گیرۆدە ی خۆشه ویستی ئەو مندالە ببووم، ئیتر  
هیزی شه هوهت پائی پتوه نام که کاری خراپم له گەلێدا کرد، کاتی من مردم  
و ئەمیش مرد له و کاته وه ئەو دەبی بە ناگر و من دەسووتینی و ئینجا من دەبم  
بە ناگر و ئەو دەسووتینم هەتا پۆژی قیامت ئەوه حالمانە<sup>(۱)</sup>.

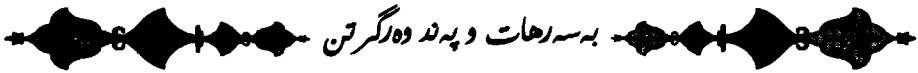
### ۳۳۹- گریانی خوا په رستان

سوفیان دەلی: پۆژیک له پۆژان ئیمامی (عمری کوپی عبدالعزیز له ناو  
خەلکدا دانیشتبوو خۆی بی دەنگ کرد بوو - هیچ قسه ی نەدە کرد خەلکی  
گوتیان: ئەوی میری ئیمانداران بۆچی قسه ناکەیت؟

فەرمووی: بیرم له ئەهلی بەههشت دەکرده وه که چون سەردانی یه کتر  
دەکن و یه کتر دەبینن، ههروه ها بیرم له ئەهلی دۆزهخ دەکرده وه که چون  
هاناو هاواریان بهرز دەبیتته وه ئینجا گریا.

(۱) هەمان سەرچاوه ی پیشوو لاپه ره (۶۸)





- پۇڭلىك ئىمامى (عمرى كۆپى خەتاب بە عوتبەى كۆپى عامرى گوت: (كە لەو سەردەمەدا لە ھەموو كەس دەنگى خۆشتر بوو بە قورئان خويىندەنەو) فەرمووى: وەرە سوپەتى (برأة)م - التوبە - بۆ بخويىنەو ھەمىش بۆى خويىندەنەو زۆر گريا فەرمووى: ھەرگىز گومانم نەدەبرد كە ئەو سوپەتەدابەزى بى

- عبدالله ى كۆپى ئىمامى (عمى) پەزى خويان لى بىت كاتى كە لە قورئان خويىندەنەو ئەگەيشتنە ئەو ئايەتە (الم يان للذين امنوا ان تخضع قلوبهم لذكر الله) واتە: ئايا كاتى ئەو نەھاتووە بۆ ئەوانەى كە باوھەريان ھىتاوھە دلىان نەرم بى بۆ يادى خوا؟

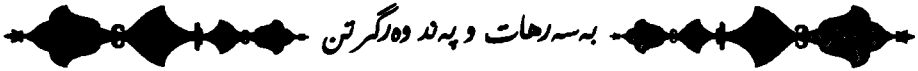
ئىنجا لەسەر ئەو ئايەتە پادەوھەستا ئەوھەندە دەگريا تاكو ريشى تەردەكرد بە فرمىسكەكانى دەيگوت: بەلى ئەى خويە كاتى ھاتووە.

- محمدى كۆپى واسە دەلى :

پياوى وا ھەبوو ماوھى بىست (۲۰) سال دەگريا و خىزانىشى لەگەلدا بوو نەيدەھىلا خىزانى پى بزانى<sup>(۱)</sup>.

(۱) قصص العابدین، لاپەرە (۷۹)





### ۳۴۰- کاتی کوره‌کە‌ی دەمری پێدەکە‌نی

ابو حاتمى - الرازى - دەلى :

هاوړیتى - فضیل ی کورپی عیاض - م کرد بۆ ماوه‌ی سى (۳۰) دانه سال نه‌مبىنى پێبکە‌نى و‌دلى خوش بى وه‌به‌رزە‌رده‌ خە‌نه‌يش، ته‌نها نه‌و پۆزه‌ نه‌بى که کوره‌کە‌ی (على) مرد منيش پيم گوت بۆ چى ئیستا پێدەکە‌نى؟

گوتى: خواى گە‌وره شتىكى پى خوش بوو منيش دلم خوش بوو بۆ نه‌و شته‌ی که خوا پى خوش بوو<sup>(۱)</sup>.

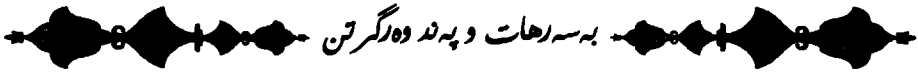
### ۳۴۱- گە‌يشتنى چه‌زته‌ى عيسى به‌ شه‌يتان

ابو جە‌لد دەلى: چه‌زته‌ى عيسى (عليه السلام) گە‌يشته شه‌يتان پى گوت: ئە‌ى ابليس ! سویندت دە‌دهم به‌و خوايه‌ی که هه‌ميشه زیندوو و نامرى وه‌خواهن هیزو ده‌سه‌لاتى سه‌ربه‌خۆيه که له‌عنه‌تى لیت کرد، چ شتىک لاشه‌ت لاواز و‌ک‌ز ده‌کات، و‌چ شتىک پشتت ده‌شکینى؟

شه‌يتان گوتى: ئە‌ى عيسى نه‌و سوینده‌ت نه‌دابام به‌خوا نه‌وا قسه‌م بۆ نه‌ده‌کردیت وه‌ه‌والم نه‌ده‌دايتى، به‌لام بزانه نه‌وه‌ی که لاشه‌م بى هیزو لاواز ک‌ز ده‌کات نه‌وا حيله‌ی نه‌سه‌په‌کانه له‌ کاتى جيهاد و‌ غه‌زادا له‌ پیناوى خوادا

(۱) هه‌مان سه‌رچاوه، لاپه‌ره (۸۱)





وئەوئەو پىشىم دەشكىنى ئەوا نوپۇزى فەرزى مەرقى باوئەردارە لە مزگەوت  
 وەنوپۇزى سوننەتى يەتى لە مائەوہ<sup>(۱)</sup>.

### ۳۴۲- تاكو كەي غەيرى خوا دە پەرسىتى؟

(مالك)ى كوپى دىنار دە فەرمووى: پۇزۇنكىيان لە بەردەم دەرگای  
 پەرسىتگایەك پائەستام كە پاهىبىكى تىدابوو گويم لى بوو دە يگوت: ئەى  
 ئەو كەسەى كە بەندەكان پەنات پى وەگرن بەترسەو وە داواكاران لە لای تۆ  
 روغبەتى يان پەيدابوو داوات لى دەكەم پزگارم بكەيت لەو قىساس و تۆلەيه،  
 وە داواى لى خۆشبووت لى دەكەم لە تاوانىك كە تام چىژەكەى نەماوہ.

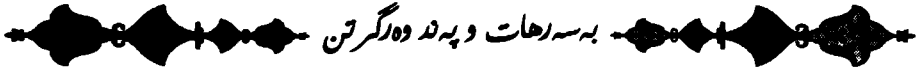
منىش بانگم كرد گوتم: ئەى پاهىب چۆن وازت مەتئاوہ لە دنيا.

گوتى: پىش ئەوئەو دنيا وازم لى بىنى من وازم لە ئەو مەتئاوہ.

گوتم: باسى بەسەرھاتى خۆتم بۆ بكە گوتى: بەپاستى من كەسەىك بووم  
 بوو بانگى خەلكم دەكردلەسەردىنى نەسراتىيەت (المسيحيه) شەوئىك لە  
 خەومدا يەكئىك بانگى كردم گوتى: ھاوار بۆ تۆ تاكو كەى غەيرى خوا  
 دە پەرسىتى بىگومان عيسى بەندەيەكە لە بەندەكانى خوا، گوتم: تۆ كەيت؟  
 گوتى من تەككارى تاوانبارانم (شفيع المذنبين) من ئەو كەسەم كە (عيسى)  
 موژدەى پىم داوہ و حەزرەتى موسى شاھىدى بە پىغەمبەرايەتى منى داوہ،

۱ الوصايا المنبريه، بەرگى (۲) لاپەرە (۳۷)





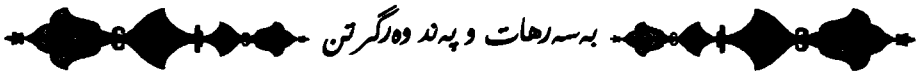
منم که له تەوێرات باسکراوم وەله ئینجیل ناسراوم، ئینجا دەستی بەسەر سینگم داھێناو گوتی: ئەی خواپە هیدایەت و رینمومایی بخەرە دلێ، وە یارمەتی بدە بۆ ئەوێ بەردەوام بیت لەسەر ئەو هیدایەتە، ئینجا بەخەبەر هاتم لەوخەوێ هێچ شتێ وەکو ئیسلام لەلام خۆشەویست نەبوو بۆیە دەست بە جێ موسلمان بوم وەله پەرسنگای خۆم نیشته جێ بووم<sup>(۱)</sup>.

### ۳۴۳- ھەریەکەو بە گۆیەری توانای خۆی

بۆدێک لە پۆدانی پایزدا، جووتیارێک چۆلەکیەکی بینی که لەسەر پشتی کەوتبوو لەناوھەراستی کێلگەکە، کابرای جووتیار کێلان و جووتەکە ی راگرت و سەیری ئەو مەخلوقە زەعیفە ی کرد ولی پرسى  
بۆ چی ئەو ھا لەسەر پشنت پالت داوھتەو؟  
چۆلەکە وەلامی دایەوھ گوتی: بیستوموھ کە ئەمرۆ کە ئاسمان دەکەوێت  
خوارەوھ

جووتیار پێکەنى وگوتى: تۆ وا گومان دەبەیت کە ھەردووک قاچە  
بچوکه کانت ئاسمان رادەگرێ و ناھێلێ بکەوێتەوھ خوارەوھ؟  
چۆلەکە وەلامی جووتیاری دایەوھ گوتى :





لەسەر ھەموومان پێیویستە بە گوێرەى توانامان ھەول بەدەین من تەنھا  
ئەوئەندەم پێ دەکریت، تۆش توانات لە من زیاتر بێ زیاتر ھەول بەدە<sup>(۱)</sup>.

### ۳۴۴ - ئەوھبوو کە بۆم کرا پێشکەشت بەکەم

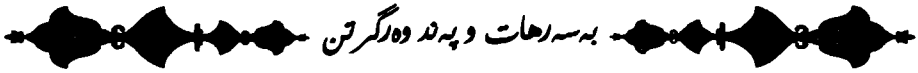
پۆژێک پێتاویکی پیر و بەسالچوو ویستی کێلگەى ناومالی خۆى نوێ  
بکاتەو و بکێلێت لەیەکیک لە گوندەکانى فەلەستین، بۆئەوھى پەتاتەى لى  
بجینیت، بۆیە کۆرە تاقانەکەى خۆى ھاتەو بێر کە چەندین مانگە دەستگیر  
کراو لەلایەن ھیزە چەکدارەکانى ئیسرائیل، چونکە ئەو بەپراستی  
یاریدەدەرى تەواوى بوو لەو جۆرەکارانە بەلام ئیستا بەتەنیا دەژیت وھیچ  
کارى بۆ ناکرێ، ھەر ئەوئەندە بە خەیاڵى دا دیت کە نامەیک بنووسى بۆ  
کۆرەکەى، کە نامەکە باس غەریبى و بى تاقەتى باوکى دەکات، وەپێویستی  
بە ئەو بوو بۆ کێلانی ئەو پارچە زەوى یەى پێش مائیان، کۆرەکە نامەکەى  
پێ گەیشت، دواى چەند پۆژێک باوکەکش نامەى کۆرپى پێگەیشت کە تێیدا  
نوسرابوو باوکە نەکەى باخچەى ناومال ھەلبکەنى و بیکێلێ چونکە چەکەکەم  
لە ناو ئەو پارچە زەوى یەداناشتووھ.

دواى دوو پۆژ ھیزە چەکدارەکانى ئیسرائیل ھاتن بۆ مالى پیاوھ پیرەکە  
بەرەو باخچەکە پۆیشتن - لە ریگای نامەکەوھ زانیویانەکە چەکی تێدا

( ۱ ) قصص اعجبتي، لاپەرە ( ۸ )







نیزراوه دەستیان کرد بە ھەلکەندن و کێلانی ھەموو باخچەکە بە جوانی بەپۆختی ھەر دەتگوت کۆرکاری تاییبەتین بۆ مامە پیرە ھاتوون دەگەران بەدوای چەک بەلام ھیچیان نەدۆزیووە ناچار گەڕانەووە دوای ئەوێ که باخچەکیان بۆی بەجوانی کێلا بۆ ئەوێ ھەست بکن که مامە پیرە دەیەوێت ئەو باخچەییە بکێلێ دوای چەند پۆژیک باوکە که نامەیی دووھەمی پینگەیشت لە کۆرەکەیی که تێدا نووسرابوو: باوکی خۆشەویستم ئیستا دەتوانی پەتاتە بچینی لەو زەویەدا وەبۆت ئامادە کراو، ئەوھوو که بۆم کرا پیشکەشت بکەم لە یارمەتی دان لەوکارە دا ئومیدم وایە لێم پازی بیت و دوای خۆشی وشادیم بۆ بکەیت<sup>(۱)</sup>.

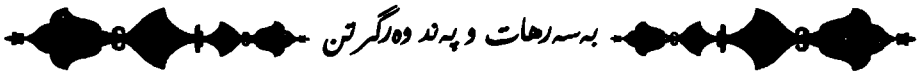
### ۳۴۵- دۆلیک لە دۆلەکانی دۆزەخ

ئیمامی غزالی پەرحمەتی خوای لێ بیت دەفەرمووی:

پۆژیک وەلیدی کۆپی عبدالملک - که یەکیک بوو لە خەلیفەکانی ئەمەوی - بە دەرگاوانەکەیی گوت: لەبەردەم دەرگا پراوھستە ھەر پیاویک بەوی دا تێپەری یەکسەر دەستی بگرە و بیھێنە بۆ لای من بۆ ئەوێ قسەیی لەگەڵ بکەم، کابریای دەرگەوان لە دەرگا پراوھستا کەمێک چاوەپوان بوو لە ناو (عطاء ی کۆپی ابو رباح) زانای گەورە و پایەبەرز بەویدا تێپەری یەکسەر - بەبۆ ئەوێ بیناسی دەستی گرت و پێی گوت: یا شیخ برۆ بۆ لای امیر

(۱) قصص اعجبتي، لاپەرە (۹).





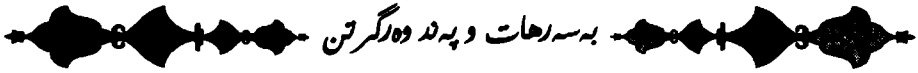
المؤمنين چونکہ ئو فرمانی کردووہ بچیتہ لای خلیفہ بوو، کاتی (عطاء) نزیک کہوتہ وہ کوتی :

السلام عليك يا وليد: نہ یگوت: ئی امیر المؤمنین خلیفہ ی بہم و ہزعه لہ دہرگاوانہ کہی توورہ بوو، بؤیہ بانگی کرد و پئی گوت: من پیم گوتیت پیاویم بؤ بانگ بکہ تا کو قسہ ی لہ گہل بکہم بہ لام تو کہ سینکت بؤ ہیتامہ ژووری کہ بہو ناوہش رازی نییہ کہ خوی گورہ بؤی ہلبژاردوم واتہ: وشہی امیر المؤمنین - دہرگاوان کوتی: کہسی تر نہ بوو جگہ لہ وہ، پاشان خلیفہ بہ (عطاء) ی گوت: دانیشہ !

ئینجا دەستی کرد بہ قسہ کردن لہ گہلی (عطاء) کوتی: بہ خلیفہ پیمان گہیشتووہ کہ دؤلیک ہہیہ لہ دؤزخ ناوی (ہبہب) ہ خوی گورہ نامادہ ی کردووہ بؤ ہموو ئو پیشہ وایانہ ی کہ زولم وستہم لہ حوکم و بیریاری خوا دہکن، وہ خہلکی دہچہ وسینہ وہ، کاتی خلیفہ ئہمہ ی بیست یہ کسہر لہ ہؤش خوی چوو کہوتہ خواری گہوتہ خواری وہ کہوتہ بہردہم لہ لای دہرگای ژوورہ کہ وہ لہ سہر پشتی کہوتہ ناوہ راستی ژوورہ کہ، ئینجا ئیمامی عمر کوتی: ئی (عطاء) (امیر المؤمنین) ت کوشت: عطاء قولی ئیمامی عمری توند گرت وگوشی وہ پئی گوت: ئی عمر ئو کارہ شنتیکی راستہ دہبی راست گوبیت لہ وہ، وہ راستی دہویت، پاشان پؤیشت ئیمامی عمر دہلی: یہک سال نازاری شوینی دەستی (عطاء) لہ قولم بہردہوام بوو<sup>(۱)</sup>.

(۱) احیاء علوم الدین - الامام الغزالی، بەرگی (۲) لاپەرہ (۴۱۱) دار الفیحاء





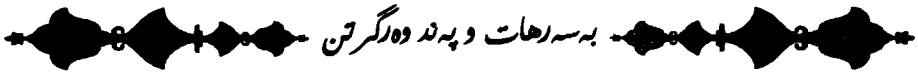
### ۳۴۶ - رازی بوون بە قەدەری خوا

ثابت دەلی بە پیاویک ئەگەر شوینیکت نیشی هەبوو لە لاشەت ئەوا دەستت لەسەر ئەو شوینە دابنێ و بلی: بسم الله اعوذ بعزة الله من شر ما اجد واحاذر من وجعي هذا - سێ جارن ئەو ها بلی یان پینچ جارن ئەمەش لە (انس)ی کورپی مالک هاتوووە کە پیغمبەر (ﷺ) بەو شیوە بۆی باس کردوووە - رواه الترمذي.

- هەرۆهەا ثابت دەلی: بینیم لە کتیبی فردوس العارفين، کەوا ئافرهتیک تووشی ددان نیشان ببو هاواری دەکرد لەبەر ئازارەکە ی بۆیە بانگی کرا هەر کەسیک ئارام نەگرتی لەسەر لیدانی ئیمە ئەوا با کۆچ بکات لە نزیکي ئیمە، هەرۆهەا جوهره ئیل هاتە لای پیغمبەر (ﷺ) گوتی: ئەی محمد خوی گەرۆه سەلاوت لی دەکات وەپیت دەلیت: بە ابو بکر بلی ئایا چاک بوویتەووە لە ئازارەکەت، پیغمبەر سەرسام بوو لەو پاشان فەرمووی: ئەی ابو بکر ئەو چ نەخۆشیک تووشت بوو - من نەمزانیووە؟ فەرمووی: ددانم نیشی هەیه لەو تەهی حەوت سألە، پیغمبەر فەرمووی: بۆچی پیت نەگوتم؟ فەرمووی چۆن شکایەت لە خۆشەویستم دەکەم! (۱).

(۱) نزهة المجالس / لاپەرە (۹۴)





### ۳۴۷ - پیاوھ سەخى يەكە

كۆمەلئىك لە عەرەب چوون بۆ زيارەتى گۆپى يەكئىك لە پياوھ سەخى يەكانيان لەلای گۆرەكەى بارگەيان داناو لە رینگای دوور هاتبوون شەویش لەوئى مانەوہ يەكئىك لەوانە خاوەنى گۆرەكەى بينى لە خەودا - واتە: پياوھ سەخىيەكە - بەگەشتيارەكەى گوت: ئايا وشترەكەت لەگەلّ وشترى من دەگۆرپتەوہ؟

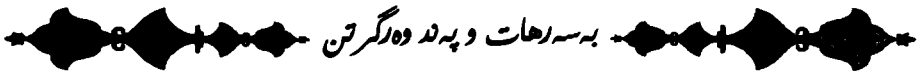
واديارە مردووہكە وشترئىكى ناودارى لەدواى خۆى بەجئى هئىشتووہ، ئەو پياوھش وشترئىكى قەلەوو جوانى ھەبوو، گوتى: بەلئى، لەو خەوہدا وشترەكەى لەگەلّ گۆرپيەوہ، كاتئى كۆتايى بە مامەلەكە هات لە نئوانيان پياوھ مردووہ ھەستا وشترەكەى خۆى برد ھەر لەوخەوہدا دەست بەجئى سەرى بېرى، پياوھكە لەو خەوہدا بەخەبەرھات دەبينى وا خوئىن لە وشترەكەى دئتە خوارى، بەپەلە ھەستا سەرى بېرى و دابەشى كردو كرديان بە چئىشت وپئىداويستى خوئيان جئى بەجئى كرد پاشان بارگەيان پئىچايەوہ و پۆيشتن، كەبوو بە پۆئى دووہم ھەر لە رینگادا بوون لە ناكاو كاروانئىك بەرەو لايان هات پياوئىك لە كاروانە گوتى: ئايا فلانى كوپى فلان لە ناوتاندايە؟ بەناوى پياوھكەى بانگ كرد، پياوھكە گوتى: بەلئى منم،

گوتى: ئايا ھىچ شتئىكت فرۆشتبوو بە فلانى كوپى فلان؟

مەبەستى مردووہكە بوو

گوتى: بەلئى وشترى خۆم بە وشترى ئەو فرۆشتبوو لە خەودا پياوھكە





گوتی: ما نمہ وشترہ کہ یستی، پاشان گوتی: ئەو مردووہ کہ نئیوہ چووہ سەر گۆرہ کە ی ئەوہ باوکی من بوو، لە خەومدا بینیم پێی گوتم: ئەگەر تۆ کوپی منی ئەوا وشتری من دەدەیت بە فلانی کوپی فلان وە ناوہ کەشی بۆی باس کرد<sup>(۱)</sup>.

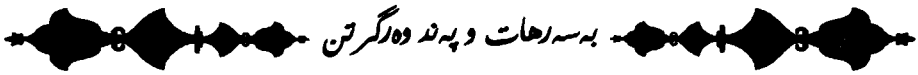
### ۳۴۸ - ھەرسیگیان مردن

ابو حذیفہ العدوی، دەلی: لە پۆژی یەرمووکدا بەدوای ونامۆزاکەم دەگەڕام وە ھەندیک ئاویشم پێ بوو گوتم: ئەگەر زۆر ھیلاک وماندووپی ئەوا دەیدەم و ھەندیکیشی بە دەم و چاوی دا دەکەم تاکو ماندووپیونی بەسێتەوہ، لەناکاو دۆزیمەوہ زۆر ھیلاک بوو وگوتم: ئاودەخۆیت؟ ئاماژە ی کرد گوتی بەلی، بینیم لەو لاوہ پیاویک ھاوار دەکات لە تینووان، ئامۆزاکەم گوتی: بیدەرہ بە ئەو تانەمری برۆ بۆ لای، کە چووہە لای دەبینم ھیشامی کوپی عاصہ پێم گوت ئاوت بدەمی؟ لەناکاو دەنگی یەکیکی ترم بیست دەیکوت ئاھ.... ھاواری دەکرد، ھیشام ئاماژە ی بۆ کردم کە ئاوە کە بدەم بە کابرا نە ک بەئەو، کە چووہە لای دەبینم مردووہ، گەرامەوہ لای ھیشام دەبینم ئەویش مردووہ، ئەوجارہ گەرامەوہ لای ئامۆزاکەم ئەویش بەھەمان شێوہ مردبوو - پەحمەتی خوایان لی بیئت<sup>(۲)</sup>.

(۱) احیاء علوم الدین، الامام الفوالی - بەرگی (۴) لاپەرہ (۳۵۳)

(۲) احیاء علوم الدین/الامام الغزالی، بەرگی (۴) لاپەرہ (۳۷۰)



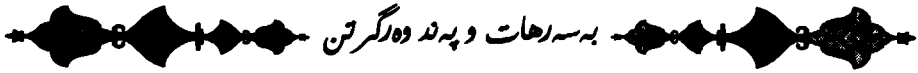


## ۳۴۹ - سەگەکان بە کۆمەن' هاتن

دەگێرنەوہ لە ھەندیک لە پیاوانی تەسەووف دەلێن: لە شاری طرسوس بووین ھەندیکمان کۆبووینەوہ و دەرچووین بۆ لای باب الجھاد، سەگیک لە ناو شار بە دوامان کەوت، کە گەیشتە نزیک دەرگایەکە دەبینین لاشەیەکی نازەلی مردوو لەوێیە، ئیمەش ھەلەمان گرت و بێردمان بۆ سەر شوێنێکی بەرز و دانیشتنین، کاتی سەگەکە سەیری نازەلە مردووہەکی کرد یەکسەر گەراپەوہ ناو شار، دوای یەک کاتژمێر ھاتەوہ لامان نزیکە بیست دانە سەگی لەگەڵدا بوون، بردی بۆ سەر مردووہەکە بە خۆیشی لەلایەک دانیشت لە بەرامبەریان، ئەوانیش کەوتنە سەر خوادرنی گوشتی نازەلە مردووہەکە ھەر دەیانخوارد و ئەویش سەیری دەکردن تاکو ھەموو گوشتیان پرنیوہ لە لاشەکە تەنھا ئێسک مایەوہ، ئینجا سەگەکان بەزگی تیرەوہ گەرانەوہ ناو شار، سەگەکی تریش ھاتە سەر پاشماوہەکیان ئەوہی بە ئێسکەکانەوہ مابۆ خواردی کە کەمیک بوو ئینجا ئەویش پۆیشت <sup>(۱)</sup>.

( ۱ ) احیاء علوم الدین، الامام الغزالی، بەرگی ( ۴ ) لاپەرە ( ۳۷۱ )





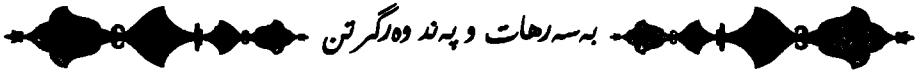
## ۳۵۰- دايك لەناو گۆریش شيرت پى دەدا

مندالنىكى تەمەن ھەشت مانگ و كچىكى تەمەن پىنچ سال داوى ئەوھى باوكيان دەمرى داوى ماوھىھىكى زۆر كەم دايكيشيان دەمرى، ماميان دەيانباتە لاي خۆى بۆ پەروھەردە كردن و سەر پەرشتيان، چونكە كەسى تريان نەبوو، بەلام داوى ماوھىھىكى خىزانەكەى بەھەر ھۆيەك بى نەيتوانى بەرگەى ئەم ئەركە قورسە بگرى و پەروھەردەيان بكات داوى لە ھاوسەرھەكەى كرد يان تەلاقى بدات يان ئەو مندالانە دوور خاتەوھ، ئەويش بە ھاوكارى شەيتان و پىلاننىكى دېندانە ھەستا بە دوورخستەنەوھى مندالەكان و زۆر بى ويزدانانە بردنى بۆ گۆرستان ولاى گۆرپى دايك و باوكيان گۆرپىكى ھەلكەند و ھەردووكيانى بەزىندووېى لەو گۆرپەنا ولاى مردووەكان جى ھىشتن، بەلام ويستى خوا وابوو كە لە بىرى چوو كونىكى بچوك دابخات و تاگاي لى نەبوو، كە بووھى ھۆى ھەناسەو ژيانيان بەم شىوھىھى مانوھ تاكو چوار پۆز بەبى ئەوھى كەس بزانى، داوى ئەوھى مردووەكان ھىتا وداوى شارندنەوھى خەلكەكە گوييان لە قسەو يارى مندالان بووھ، بە داوى دەنگەكە گەپان و لە گۆرپەكە نزيك كەوتنەوھ ھەليان دايەوھ، چى ببينن؟ شتىكى چاوپوان نەكراو...

دوو مندالى بى تاوان.

بەپەلە دەريان ھىتان و بردنيان بۆ شوېنى سەر پەرشتى كردن و بە خىو كردن، لە داويدا مامە تاوانبارەكە دەستگير كرا لە سەر تاوانەكەى بۆ چى





نەبەردن بۆ دایەنە و پەناگە؟ هیچ وەلامیکی نەدایەوہ.

دواتر لە کچە پینچ سالەکیان پرسی چۆن ئەو چوار پۆژە بەبێ خواردن و خواردنەوہ ژیان؟ وەچیتان کرد؟ شتیکی سەیری گوت: وەك دەزوی کارەبا وابوو هەموو گیانم لەرزى وتاسام بە جارێ، گوتی: درەختیکی لێ بوو هەموو جۆرە میوەیەکی پێوہبوو، هەرکاتێ برسیم دەبوو لێم دەکردهوہ دەمخوارد نۆر خۆش بوو، بەلام کاتی براکەم برسی دەبوو دەگریا، خێرا پیاویکی سەر و پێش سپی لە باوہشی دەکرد و دەبەرد بۆ لای دایکەم تا تیر شیرى دەخوارد و دەخەوت ئەوہیە دەسەلاتى خۆی پەروەردگار سەربازانى خۆی نارد بۆ زرگار کردنى پۆحى ئەم دوو مندالە بێ تاوانانە کە نازانن شەرو خرابە چى یە...<sup>(۱)</sup>.

### ۳۵۱ - پینغەمبەر (یحیی) علیہ السلام - لەگەڵ شەیتان دەدویت

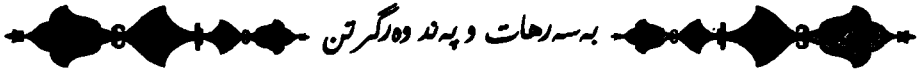
وہیب ی کوپی - الورد - دەلی :

پیمان گەبشتووہ کە پۆژیک شەیتان خۆی نیشان بە پینغەمبەر (یحیی) دا وەپیی گوت: دەمەویت نامۆزگاریت بکەم، یحیی فەرمووی: من پێویستیم بە نامۆزگاری تۆ نییە بەلام هەوالی ئادەمیزادەم بەدەرێ بزانی چۆن وەچەند چینی لەلای تۆ وە تۆ چۆنیت لەگەلیان؟

(۱) گۆفاری چرای رووناکی، ژمارە (۲۷) لاپەرە (۴۹).







شەیتان گوتی: ئادەمیزاد سى جۆرن

يەكيان: نۆد بەھيژن لەسەرمان دەچينە لای تاكو تووشى خراپە و  
فیتنەى دەكەين يەكسەر پەلامارى تۆبە و إستغفار دەدات وپەشيمان  
دەبیتەوہ وھەموو شتیکمان لى تىك دەدا وماندوو بونمان بەزايە دەچى.

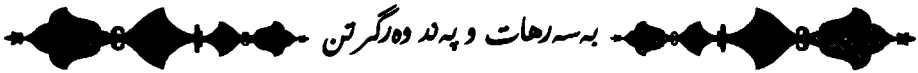
پاشان دووبارە بۆى دەچين و تووشى خراپەى دەكەن، ئەويش دووبارە  
تۆبە دەكات وپەشيمان دەبیتەوہ، ئیمە ھيچ كات لى بى ئومیدناين ھەر  
خەرىكى دەبين، بەلام ھيچ كاتیکيش پى ناگەين وئەوہى مەبەستمانە كە  
بکەين لە گەلى دا، ئەوما لە نازارداین لە گەلى.

– دووہمیان: كەسانىكن لە دەستى خۆماندان يارى يان پى دەكەين وەك  
چۆن منداڵ يارى تۆپ دەكات ھەلگىرو وەرگىرى پى دەكەين چۆن بمانەویت  
ئەوان لە دەستى ئیمەن و جلەويان بە دەستى ئیمەيە.

– سى يەمیان: ئەوانەى وەك تۆن – ئەى يحيى – بى تاوانن وپارىژاون  
لە ھەموو خراپە و گوناھىك دەسەلاتمان نيبە بەسەريان لە سەر ھيچ شتى<sup>(۱)</sup>.

(۱) احیاء علوم الدین، الامام الغزالی، بەرگی (۲) لاپەرە (۵۷۸)





## ۳۵۲- وەسۋەسە لە شەیتانە وەھیە

دەگێرئەوێوە کەوا جارێک پیاویک هاتە لای - ابن عقیل - گوتی: من دەستم یان ھەر ئەندامێکم کە دەشۆرم دەلێم نەمشۆردووێ دووبارە دەیشۆرمەو، بۆ نوێژکردنم دەلێم - اللہ اکبر- دواتر بەخەیاڵمدا دیت کە نەمگوتوہ - اللہ اکبر- ئەمە باس لە حالی خۆی دەکات تاکو بۆی چارەسەر بکات، بەلام - ابن عقیل پێی دەلێ: واز لە نوێژ بێنە چونکە تۆ نوێژت لەسەر نییە خەلکی بە ابن عقیل دەلێن چۆن قسە ی وادەکەیت؟

وہ چۆن نوێژی لەسەرنییە؟

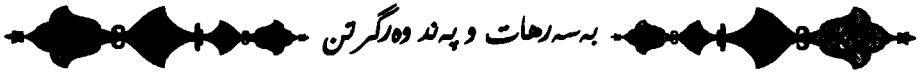
ابن عقیل پێی گوتن: پێغەمبەر (ﷺ) فەرموویەتی (رفع القلم عن المجنون حتی یفیک) <sup>(۱)</sup>.

واتە: قەلەمی تەکلێف ھەلگیراوە لەسەر شەیت تاکو چاک دەبێتەوہ - کەواتە: تۆ شەیتی کەسێ - اللہ اکبر- ی کردبێ و بێی نەمکردووہ ئەوہ بەراستی عاقل نییە وەشەیتیش نوێژی لەسەر نییە <sup>(۲)</sup>.

(۱) رواہ الامام احمد وابو داود

(۲) تلبیس ابلیس - الامام ابن الجوزي/لاپەرە (۱۳۴) المكتبة العصرية بیروت ۱۴۲۹ک-





## ۳۵۲- سۆزی باوکیکی پیر که به مردنی منداله کهی

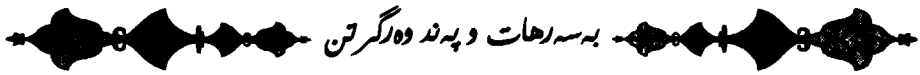
### گیان له دەست دەدات

له بیاباندا دەرویشتم و پێگەم لێ وون بوو، له لای ڕه شمالتیکی کۆن و ههستام سهیری ناو ڕه شماله کهم کرد پیاویک له سه ر زهوی به به ئارامی دانیشتیبوو ههردوو دهستی بڕابوووه وه چاوه کانیشی له دهست دابوون، ههچ که سێکی نزیکیشی له لانه بوو، له بهر خۆیه وه به چهند وشه یه ک ورته ورتی ده کرد، لێ نزیك بوومه وه و زانیم که ده لیت (الحمد لله الذي فضلني على كثير ممن خلق تفضيلا) واته: سوپاس بۆ ئه و خودایه ی که پله و پایه ی منی بهرز کرده وه به سه ر زۆرێک له دروست کراوه کانیدا.

سه رم سوپما که ئه م وشانه ی ده گوت: سهیری حاله م کرد زۆربه ی ههسته کانی له دهست دابوو، ههردوو دهستی بڕاونه ته وه، ههردوو چاوی نابینایه، خاوه ن ههچ شتێک نییه، سهیری ده ورو به ریم ده کرد گه رام تا کوپێک بینیم که خزمه تی بکات یان خیزانێک که له گه لیدا بژیت، که سم نه بینێ به ره ولای پۆشتم وه نه گاو م نا، ههستی پێ کردم و په رسیاری کرد کێ یه؟ گوتم: السلام علیکم، من پیاویکم پێگه م ون کردوو له ڕه شماله که ی تۆدا راوه ستاو م ئه ی تۆ کێ ی؟ بۆچی به ته نها لێره نیشته جی؟ که س و کارت ئه ی منداله کانت له کوین و که س و کاره نزیکه کانت؟

گوته ی: من پیاویکی نه خو شم خه لکی وازیان لێهێناوم و زۆربه ی که س و کاره کانی شم مردوون گوتم: گویم لیت بوو ده تگون: (الحمد لله الذي فضلني

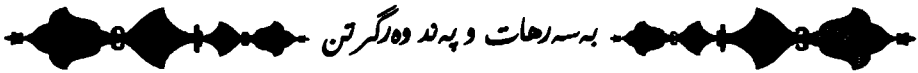




علی کثیر ممن خلق تفضیلا) بؤ خاتری خوا کام نیعمت؟ تو نابینای...  
دہستت نییہ.. بہ تہنہای گوتی: داواکارییکم ہہ یہ ٹایا بؤم جیّ بہ جیّ  
دہکیت؟

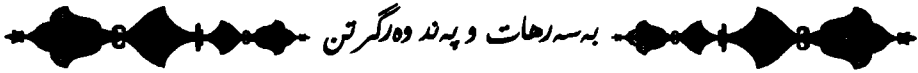
گوتم وہ لامم بدہرہوہ بؤم باس بکہ بؤت جیّ بہ جیّ دہکہم، گوتی:  
دہمببئی خوی گہورہ بہ چہندین تاقی کردنہوہ تاقی کردوومہوتہوہ و  
تووشی چہندین بہ لاو نارہحتی کردووم بہ لام (الحمدلله الذي فضلني على  
کثیر ممن خلق تفضیلا)، گوتی: ٹایا خوابیستنی پیّ نہ بہ خشیوم؟ گویم لہ  
دہنگی بانگ دہبیّ وقسہ تیدہگہم ودہزانم چ لہ دہوروبہرم پوو دہدات، گوتم:  
بہ لیّ، ٹینجا دہستی کرد بہ ژماردنی ٹہو نیعمہ تانہی کہ ٹہو ہہیہ تی  
وخہ لگی لیّ بیّ بہ شن ہہرکہ باسی بہ کیککی دہ کرد دہیگوت (الحمدلله الذي  
فضلني على کثیر ممن خلق تفضیلا) سہرم سوپما لہ باوہ پیّ بہ ہیژی ٹہم  
پیاوہ زؤر پہزامہ ندبوو بہ ہہشی خودا چہندان نہ خوؤش ہن کہ بہ چواریکہ کی  
ٹہو نہ خوؤش نین وک ٹہو کہ سانہی کہ تووشی شہلہل بوون، یان کہ پووال  
بوون، یان ہہر ٹہندامیککی جہستہ یان لہ دہستداوہ ٹہگہر بیت وک ٹہم  
پیاوہ پیرہ بہ راوردیان لہ گہلّ بکہین ٹہوا وک وک لہ ش ساغ وان لہ گہلّ  
ٹہوہ شدای بیّ تاقت و غہمبارت، زؤر سکالای حالی خوئیان دہکہن، ناٹارامن،  
دہگرین.. لہ پاداشتی تاقی کردنہوہ کہ یاندا دلّنیانین، بہ راستی ٹہگہر  
نارہحتہ تیہکانی ٹہو پیاوہ پیرہ دابہش بکرایہ بہ سہر نہ تہوہ کہی بہشی  
دہکرن. ہہر بیرم دہ کردہوہ تاکو گوتی: ہا... داواکاریہ کہ مت لہ بیرہ: گوتم:  
بہ لیّ ٹایا بؤم جیّ بہ جیّ دہکیت؟ گوتم: بہ لیّ، داواکاریہ کہت چیبہ؟ کہ میٹک  
سہری داخست و دواتر سہری بہرز کردہوہ گوتی: کہ سم لہ گہلّ نییہ تہنہا





كوپىكى تەمەن چوار دە سالان نەبىت، ھەر ئەو كەنان و ئاوم پى دەدات، دەست نوپىم پى ھەلدە گرىت بە كارەكانم ھەلدەستىت لە بەيانى ھە پۆيشتوو ھە ئەو ھى خوار دىم بۆ پەيدا بكات تاو ھە كو ئىستا نە گە پراو ھە تەو، نازانم ماو ھە يان مردو ھە، پىاو پىكى پىرو ناپىنام ناتوانم بە دو ھى دا بە گە رىم ھە وائىم بۆ بىرسە و ئاگادارم بگە، منىش ھاتمە دەرو ھە نەمدە زانى بۆ چ لايەك بچەم و كو ھى بۆ بگە رىم، دە موپست كە سىك بىپىنم پىرسارى لى بگەم ئاوپم دايەو ھە نرىك پە شمالە كە گەردۆلكە بە كم بىنى كۆمە ھە قە ھە پە شىكى بە سەر ھەو ھەو، ھەك ئەو ھى لە سەر شتىك كو بىنەو ھە، لە دلى خۆمدا گوتم ئەو باندانە لە سەر لاشە ھەك يان خوار دىنك نەبىت كۆنابنەو ھە، بە سەر گەردۆلكە كەو ھە سەر كەوتم و بەرە و لای باندەكان پۆيشتم، باندەكان ھە لفرىن و كاتىك سەرىم كەرد كوپىكى مندالكارى لى بوو مردبوو لاشە ھى پارچە پارچە ببو ھەك ئەو ھى گورك و ھى لى كەردبىت و پاشان بۆ باندەكانى جىھىشتىبىت ئەو ھەندە ھى بۆ پىاو ھە پىرە كە غە مبار بووم بۆ مردنى كوپە كە ھى غە مبار نە بووم، لە گەردۆلكە كە دابەزىم ھە نكاوم نا لە نىوان دل تەنگى و سەر سوپمانىدا بووم ئايا برۆم و پىاو ھە پىرە كە بە جى بە ئىلم بە تەنبا بە مپىنئىتەو ھە يان بگە رىمەو ھە وائە كە ھى پى پابگە ھەنم؟ بەرەو پە شمالى پىاو ھە كە چووم گوىم لى بوو يادى خوا ھى دە كەرد و دە ھىگوت (الھمدلھ) (سبحان اللھ) ئالەم كاتە دا پىغە مبەر (ايوب) م ھاتەو ھە ياد چوومە ژوورەو ھە بۆلای چۆن بە جىم ھىشتبوو ھەر و ابوو سەلامم لى كەرد، ئەو ھە ژارە زۆر بە تاسەو ھە بوو بۆ ھە وائى جگە رگوشە كە ھى گوتى: كوا كوپە كەم؟ گوتم: سەر ھە تە وەلامم بەدەرەو ھە تو لای خوا خۆشە وىستىرى يان پىغە مبەر (ايوب)؟ گوتى: (ايوب) گوتم دە ھى بە دلنبا ھى ھە تاقى كەردنەو ھە كە ھى تو



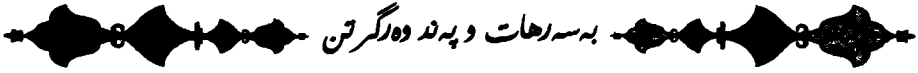


گہورہ ترہ بہ لام کورہ کہ تم لہ پال چیا بہ کدا بہ مردووی بینی گورک لاشہی  
خواردبوو نہویش بہ ناہو حہ سرہ تہ وہ ہاوارہی دہ کرد ودہ یگوت: لا الہ الا  
اللہ.. منیش ہر نارام دہ کردہ وہ پاشان ہاوارہ کانی زیادہی کردو  
لہ بہ ردہ ستمدا گیانی سپارد و مرد منیش بہ پراخہ رہ کہی ژیریم دامپووشی  
چووم بو نہوہی کہ شتیک بدوزمہ وہ تا یارمہ تیم بدات و کاریکی بکہین و بنیژین  
سی پیام بینی بانگم کردن و پیم گوتن تا یا دہ تانہوئی پاداشتان دہست  
کہوئی؟ لیژہدا پیاوئیکی موسلمان مردوہ کہ سیشی لی نیہ دہتوانن  
ہاوکاری بہ کتر بکہن بو شوردن وبہ خاک سپاردن؟ گوتیان: بہ لی.. چونہ  
رہ شمالہ کہ بو نہوہی لاشہ کہ ہہ لگرن کاتیک پوخساریان بینی ہاواریان کرد  
— ابو قیلابہ... ابو قیلابہ... ! کہ سیک بوو لہ زانا بہ ناویانگہ کانیان ٹیمہش  
بہ نرکی سہرشانمان ہہ ستاین و ناشمان لہ گہ لیان رویشتمہ وہ بو ناو شار  
کہ شہو خہوتم، ابو قیلابہ بینی شیوہ بہ کی جوانی ہہ بوو جل و بہرگیکی  
جوانی لہ بہر بوو لہ شوینیکی سہوزایی دادہ پویشتم گوتم: نہی ابو قیلابہ  
چی وای لی کردیت کہ بہو شیوہ بہ بتبینم؟!

گوتی: خوای پەرہردگار بہ ہہ شتی پی بہ خشیم ولہ بہ ہہ شتدا پیمان  
گوتم: ﴿سَلِّمْ عَلَیْکُمْ بِمَا صَبَرْتُمْ فَنِعْمَ عُقْبَى الدَّارِ﴾ (الرعد: ۲۴) واتہ سہلامتان  
لی بی بہ ہوی نارامگرتنتان لہ ژیانہ دنیا دا — جا سہرہ نجامیکی چاکتان  
بوو<sup>(۱)</sup>.

(۱) بدائع العرفی، د. محمد عبدالرحمن العرفی.





## ۳۵۴- بۇ چوونىكى ھەلە

پۇژىك پىاۋ چاكىك رۇيشت بۇ شوپىنىك بەمە بەستى بەجى كىردى كارىكى  
گرىنگى خۆى، بىنى كارمەندى تايىبەتى ئەو كارە لەوئى نەبوو، پرسىيارى كرد  
فلان كەس لەكوئى يە؟ گوتىيان: چوۋە نوئىزى نىۋە پۇ بكات لە مزگەوت، لە  
كاتىكدا نوئىزى نىۋە پۇيەك سەاتى مابوو، پرسىيارى كرد شوپىنەكەى لەكوئى يە؟

كابراى بىنى وپىئى گوت: بۇ كارەكەت جى ھىشتوۋە؟

بە توۋرەبىيەۋە گوتى: ئەى نازانى نوئىزى واجبە لەسەر ھەموو تاكىكى  
موسلمانان؟

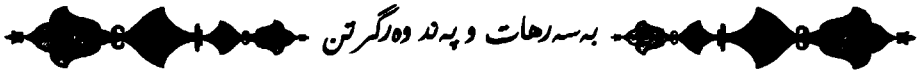
پىاۋەكەش گوتى: تۆش نازانى پاپەپاندىن وجى بەجى كىردى كاروبىارى  
خەلكى بەھەمان شىۋە واجبە؟

كارمەندەكە گوتى: چۆن دەزانى؟

پىاۋەكە گوتى: چونكو لە نىۋان تۆۋ ئەو دەزگايە پىكەۋتن ھەيە بەۋەى  
كە تۆ كارىكەيت وئەۋانىش كىرى بدن بە تۆ، ۋەنابى كاروبىارى خەلكى  
پاۋەستىنى لەبەر بەرژەۋەندى خۆت، نوئىزەكەت كاتى خەلكى ناچى ھىشتا  
كاتى ماۋە، كارمەندەكە ھەستى بە ھەلەى خۆى كرد وداۋاى لىبوردنى لە  
پىاۋەكە كرد، ۋەبەلئىنى دا كە جارىكى تر كەمتەرخەمى نەكات و دەۋام  
جىنەھىلى<sup>(۱)</sup>

(۱) چىرۆكى نادابە ئىسلامىيەكان لاپەرە (۱۸۶)





### ۳۵۵- راھیبیکی بە دەست نوێژ

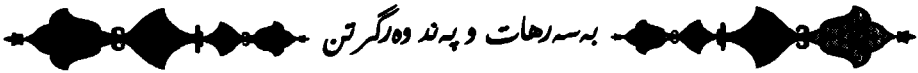
ئیمامی عمری کوپی خەتاب کە سێکی نارد بۆ وولاتی شام لە پێگادا تێپەری بە لای دێری - پەرستگاہ و لە دەرگای دا، ئەویش دواى یەك کاتژمێر دەرگای کردەوہ پیاوہ نێردراوہ کە ئیمامی عمر پرسی بۆچی دەرگات زوو نە دە کردەوہ؟ راھیب گوتی: خوای گەورە نیگای بۆ حەزەتی موسی هینا فەرمووی: ئەى موسی هەركاتى ترست پەیدا بوو لە کاربە دەست کە زیانت پێ بگەین، ئەوا دەست نوێژ هەلگرە و فەرمان بەوانەش بکە کە لە لای تۆن دەست نوێژ هەلگرن، چونکە هەركەسى دەس نوێژی هەلگرت ئەوا لە ئەمان و سەلامەتی دەبێ و هەبێ زیان و زەرەری پێ ناگات لەوەی کە لێی دەترسی، بۆیە من دەرگام نە کردەوہ تا کو هەموومان دەس نوێژمان هەلگرت

- هەروەها هاتووہ لە -طبقات ابن السبكي- کە خوای گەورە فەرموویەتی: ئەى موسی دەس نوێژ هەلگرە ئەگەر شتێکت بەسەر هات و تۆش دەس نوێژت نەبوو ئەوا لۆمە و گلەیی لە هەبێ کەس نە کەیت مەگەر خۆت نەبیت.

- پێغەمبەری ئازیزمان فەرمووی: ئەى (انس) ئەگەر دەتوانیت بەردەوام بە دەس نوێژ بیت ئەوا وابکە، چونکە فریشتەى گیان کێشان کاتى گیانی بەندەیهك دەکێشی کە دەسنوێژی هەبێ ئەو دەست نوێژە بۆی دەنوسری







بەپلەى گەورەى شەھىدى.

- ھەروەھا پىنغەمبەر (ﷺ) دەفەرمووى:

ھەرکەسىكى موسلمان دەس نوپۇز ھەلگىرى بەدەس نوپۇزىكى جوان وپوخت، پاشان بۇ نوپۇزکردن ھەستىت ئىنجا بزانى كە بۆچى ھەستاوہ ئەوا خوا گوناھەکانى لى دەسپىتەوہ و پاكى دەكاتەوہ وەك ئەو پۇژەى كە لە داىكى خۇى بووہ <sup>(۱)</sup>.

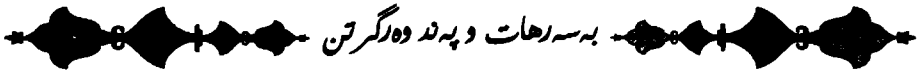
### ۳۵۶- ھەمىشە دەست نوپۇزى ھەبووہ

لەسەردەمى (عیسى) (عليه السلام) ئافرەتتىكى چاك وخواپەرست ھەبوو پۇژىتكىيان ھەستا ھەویرەكەى ئامادە كىرد وختىە ناو تەندورەكە ئىنجا دەستى كىرد بە نوپۇزکردن بۇ ئەوہى تاكو نوپۇزەكەى دەكات نانەكەى بۇ بىرژىت.

شەیتان ھاتە لای لەسەر شىوہى ئافرەتتىك وپى گوت: ھەویرەكەت سووتا خىراکە فرىای كەوہ، ئەویش ھىچ ئاوردى لى ئەداپەوہ گوتى: تاكو نوپۇزەكەم تەواو نەكەم بۆى ناچم بۆیە شەیتان وىستى زىاتر لای بدات سەرقالى بكات، مندالەكەى گرت وختىە ناو تەندورەكە، بەلام ئافرەتەكە ھەر ئاوپى ئەداپەوہ لەناكاو مىردى ئافرەت ھاتەوہ بىنى وا كورەكەى لەناو

(۱) رواه الحاكم وقال صحيح الاسناد





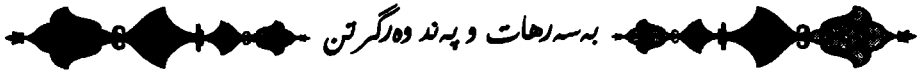
تەندورەكە يارى بە پشكۆي ئاگر دەكات كە خوا بەتەواوى سوورى كردبوو  
 ئەويش ھەستا ھەوالەكەي بردە لاي (عيسى) پيغەمبەر (عليه السلام)  
 فرموى: بانگى ئەو ئافرەتەم بۆ بگە كاتى ئافرەتە ھاتە لاي پرسىارى لى  
 كرد ئەي ئافرەت تۆ چ كاروكردەو ھەيەكى چاك ئەنجام دەدەيت كە بەو شىوہ  
 خوا بۆي كردىت؟ ئافرەتەكە گوتى: ئەي پيغەمبەرى خوا ھەركاتى بى  
 دەست نوپۆ بىم يەكسەر دەست نوپۆ ھەلدەگرم – واتە قەت نايەلم بى دەست  
 نوپۆ بىم ھەركاتى دەست نوپۆئىش ھەلگرم دەست بەجى نوپۆ دەكەم،  
 ھەھەركە سىك داواى ھەر پىداويستىەكم لى بكات كە خوا پىي پازى بى، ئەوا  
 بۆي جى بەجى دەكەم، ھەروھە سەبروئارام دەگرم لەسەر ئازار و  
 ئەشكەنجەي خەلك ھەروەك مردووان سەبر و ئاراميان ھەيە و بى دەنگن  
 بەرامبەر بە ئازار دانى خەلك<sup>(۱)</sup>.

### ٣٥٧- ژيانى پياو سالىخان لە نيوگۆردا

وھەبى كۆپى منبە دەلى: (ھەزرەتى عيسى - عليه السلام -  
 پاوھەستا بوو لە سەرگۆپتەك و ھەندىك لە ھەوارىەكانىشى لەگەلدابوون، بىرى  
 گۆپو تارىكى و بى كەسى و ناخۆشى و مەينەتى گۆريان دەكرد، ھەزرەتى  
 عيسى فرموى: بۆ چى ئىوہ لە نيو تارىك ترو ناخۆشتەين شوين بوون كە  
 نيو پەحمى داىكتانە، ئەگەر خوا ھەز بكات فراوانى بكات بۆتان، ئەوا فراوان

(۱) نزمە المجالس / لاپەرە (۱۳۳)





و گەورە و پەر لە خۆشی و شادی دەبی، رواه الامام احمد في الزهد وابن ابي الدنيا في كتاب القبور والسيوگی في شرح الصدور ١٩٥  
= مغيره ی کوپی حبیب دهلی :

عبدالله کوپی غالب ی الحدان له غەزادا شهید کرا، کاتی که به خاکیان سپارد گۆرەکه ی بۆنی میسکیان لی دەکرد، وهیه کیک له براکانی له خەویدا بینی پێی گوت: چیت کرد و چیت به سەرھات؟

گوتی: باشترین کهس، گوتی: به ره و کوئی رویشیت؟

گوتی: به ره و به ههشت، گوتی: به چ چاکه و کرده وهیه کی چاک؟

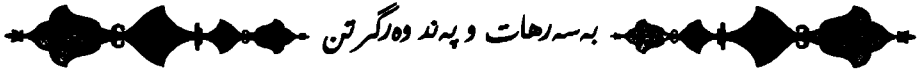
گوتی: به جوانی یه قین، به زۆر شهوو نوێژه کان، به تینویتی و به رۆژوو بوون له هاویندا، براکه ی گوتی: نه ی نه و بۆنه خۆشه چیه له گۆرەکه ت دیت؟

گوتی نه مه بۆنی خۆشی خویندنی قورئان و ئارام گرتنمه له سه ر تینویتی  
- مالك ی کوپی دینار دهلی :

چووم بۆ سه رگۆپی عبدالله کوپی غالب، هه ندی له خۆلی سه ر گۆرەکه م هه لگرت ده بینم وه ک میسک بۆنی ده پروات، ئینجا خه لکی به وه تووشی فیتنه و گوناھو تاوان بوون به مه - واته: زۆر سه ردانی گۆرەکه یان ده کرد و هه لس و که وتی نا په وایان نه نجام ده دا - پاشان که سانیک چوونه سه ر گۆرەکه ی شوینه واری گۆرەه یان ون کرد و له گه ل زهوی پاست یان کرد<sup>(١)</sup>.

(١) الوصايا المنبرية، محمد عبدالعاطي بحيري بهرگی (١) لاپه ره (٥٩٧) هه روه ما ابن الجوزی له کتیبی (صفة الصفة) دا باسی کردوه وابو نعیم له (الحلیه) وه ئیمامی احمد له (الزهد)

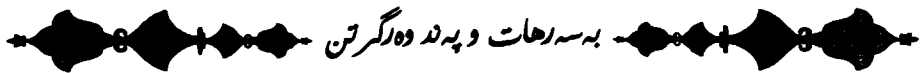




## ۳۵۸ - ھۆكاری زال بوونی شەیتان بەسەر ئوممەتدا

دەگێرنەووە کە لەسەردەمی ھاوہ لانی پێغەمبەر دا (ﷺ) شەیتان لەشکرەکە ی خۆی پەرت و بلاوکرد، بەلام کە ھاتنەووە لای بۆئەوہی چالاکێھکانیان نیشان بە شەیتان بەدەن زۆر داماوو بە پەژارە بوون تووشی ھەسرەتێکی یەكجار گەرە ببون، شەیتان گوتی: ھا ئەوہ چیتانە بۆئەوہا پەشۆکاو بوون؟ لەشکرەکە گوتیان: ھیچ کەسمان وەکوو ئەوانە نەبینوہ بەراستی ھیچ بەشی ئیمە ی تێدانی یە کە بەسەریان زال ببین، وە زۆریش ماندوویان کردین، شەیتان گوتی: راستە ئێوہ توانا ی ئەوانتان نییە، ئەوان ھاوپیستی پێغەمبەرەکیان کردوہ و ئیمانیا ن بە کتیبەکە ی ھیتاوە کە بۆی ھاتوہ خوارێ بەلام قەومێک لە پاش ئەوانە دین، ئێوہ دەتوانن بەسەریان زال ببین و لە خشتەیا ن بەرن، کاتی سەردەمی تابیعین ھات، دووبارە لەشکر ی بۆ ناردنە مەیدان وە لەسەرزەوی پەرت و بلاوی کردن، بەلام ھەر بە دامای و سەر شوپی گەرانیوہ کەسمان وەکو ئەوانە نەبینوہ، بەراستی کە گوناھێک دەکەن یەکسەر داوای لیخۆشبوون لە خوا دەکەن، وە خرابەکانیا ن بۆ دەبیتە چاکە، شەیتان گوتی: ئێوہ دەسەلاتی ئەوانیشتان نییە چونکە یەکتا پەرسی (التوحید) لە ناودلیان بە پاکی و پوختی پوچووہ، وە بەراستی شوین پێغەمبەریان کەوتوون، بەلام قەومێک لە دوا ی ئەوان دین چاوتان پیتیان پڕ دەبێ و ئارام دەگرن چاک یاریان پێ دەکەن و بەسەریان زال دەبن ئینجا قەومێک ھات دوا ی قەومی یەکەم و دووہم و سێ یەم لەشکرەکە





ہواوہوہ سی لہ نیو پھرت و بلاوکردن، و بیدعہ و خورافیات و شتہ  
نارہ واکانیان لہ نیودا جوان و پازاوہ کردن ئەوانیش بہرہ وایان زانی و تووشی  
بوون بہ جاری دوزمنیان بہ سہر زال بوو وہ بہ جاری ئەو دوزمنہ نازاری دان<sup>(۱)</sup>.

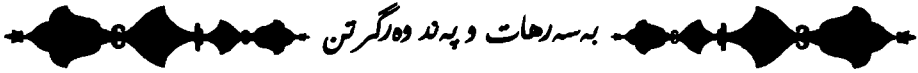
### ۳۵۹- دوعا کردن بؤ مردووان

عثمان کوپی سودهی - الطفاوی - دایکیکی مہ بوو، لہ خواہہ رستان بوو  
خہ لکی پئیان دہ گوت: (راہیبہ) دہ لئی: لہ وکاتہ ہاتہ سہرہ مہرگ و نزیکی  
مردن بوو، سہری بہرز کردہوہ بؤ ناسمان گوتی: ئەی ئەو خواہی لہ ماوہی  
ژیان و مردنمدا جیگای پشت پی بہستنی منی ئەی ئەوہی کہ نویشیوی  
منی، ئەی خواہی لہ کاتی مردندا خہ جالہ تم نہ کہیت وہ بہتہ نیا لہ نیو گویدا  
بہ جیم نہ ہیلی.

کاتی کہ مرد مہ موو پوژیکی جوومعہ دہ چوومہ سہرگوپہ کہی دوعام بؤ  
دہ کرد وداوای لیخوشبوونم بؤ ئەو و مہ موو مردوہ کان دہ کرد، پوژیکیان  
لہ خہ و مدا گوتی: پوژلہ کہم مردن بہ راستی نازاریکی زدی مہیہ، بہ لام من  
سو پاس بؤ خوا نیستا لہ ژیانیکی خوش و سو پاسکراوم لہ سہر فہرشی  
پہ بیان و پالدانہ وہم لہ سہر سندس واستبرہ قہ تاکو پوژی قیامت منیش  
گوتم، دایکہ ہیچ پتویستیکت نییہ؟

(۱) الوصایا المنبریہ، محمد العاطی بحیری - بەرگی (۱) لاپہرہ (۵۶۴)





گوئی: بەئێ

گوتم: پێویستیه کهت چیه؟

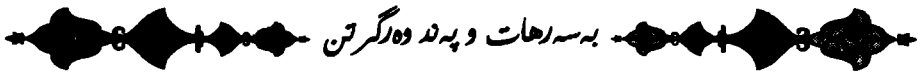
گوئی: ئەوھا ناوھ ناوھ وەرھ سەرگۆزەرھ کهم دوعم بۆ بکه چونکه موژدھم دەدەئێ بەھاتن لە پۆژانی جومعه دا، پێم دەئێن، ئەئێ رابیه ئەوا کورھ کهت هات، ئینجا ئەوانیش دلیان خۆش دەبێ - واتە: مردووه کانی دەوروبەرم<sup>(۱)</sup>.

### ۳۶۰ - موژدھ بێ که تو هاورپێ منی له بهههشتدا

ابن الجوزی دهگێڕێتهوه له کتیبی (المنتظم فی تاریخ الامم) کهوا چه زههتی موسی (علیه السلام) داوای له خوا کرد که هاورپێکهی پێ نیشان بدات له بهههشتدا خوای گهوره فهرمووی: بڕۆ بۆ فلان شاره پیاویکی قهساب دهبینی ئەو هاورپێی تۆیه له بهههشتدا موسی گهرا به دواي، که بینی وا له دوکانه کهی خۆیهتی وه زه مبیلیکیشی له لای خۆی دانابوو، گوئی: به چه زههتی موسی ئەئێ پۆخسار جوان ئەمرۆ که ده بیته میوانم؟ موسی فهرمووی: بەئێ له گهلی چوو تا کو مالی پیاوه قهسابه که، خواردنه کهی له لای خۆی دانابوو هه ر که پاروه نانێکی ئەخوارد دووپاروی دهخستنه ناو زه مبیله که وه، له ناکاو له ده رگا درا گه نجه که رایکرد ده رگا بکاته وه و وازی هینا له زه مبیله که وه چه زههتی موسی سهیری کرد ده بینی پیاویکی پیرو پیره ژنێکی زۆر به سالآ چوو که زۆر ته مه نیان کردبوو وه کو مندال بچوک

(۱) قصص الصالحين، د. مصطفى مراد، لاپه ره (۲۴۶)





ببۆنەو، کاتی سەیری حەزەتی موسی یان کرد بە زەردەخەنەو  
 وەشایەدی پەيامی پێغەمبەریان پێ هێنا پاشان هەردووکیان مردن، کاتی  
 گەنجەکە هاتە ژووری و سەبیریکی زەمبیلەکە ی کرد، یەکسەر حەزەتی موسی  
 چوو دەستی ماچ کرد، گوتی: تۆی موسی پێغەمبەری خوا، موسی فەرمووی:  
 کێ پێی گوتی؟

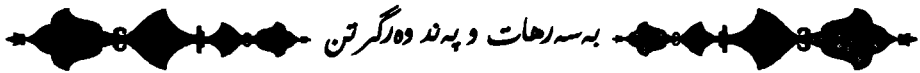
گوتی: ئەو دوانە ی لە نێو زەمبیلەکە بوون دایک و باوکم بوون کە  
 پیریبوون منیش لە نێو ئەم زەمبیلەم هەلگرتبوون، وەهیچ کات خواردن و  
 خواردنەو لە پێش ئەوان نەبوو تاکو ئەوان نەیانخواردبا وەهەموو پۆژتیک  
 دوایان دەکرد دەیانگوت؟ خۆیە نەمرین تاکو حەزەتی موسی دەبینین،  
 کاتی تۆیان بینی هەردووکیان مردن بۆیە زانیم کە تۆی (موسی)  
 پێغەمبەریت، حەزەتی موسی پێ گوت: دەکەواتە مۆژدەبێ کە تۆ هاوڕێی  
 منی لە بەهەشتدا<sup>(۱)</sup>.

### ۳۶۱- پارێزگاری خوا بۆزید

ئافرەتیک هەبوو کورێکی هەبوو ناوی زید بوو، رویشت بۆ بازرگانی  
 ڕێگایەکەشی دەبوایە لە دەریادا پەریبایەو هەرکە لە دایکی ون بوو دەستی  
 کرد بە رویشتن دایکی هەستا درهەمێکی خۆی کرد بە خێر، بۆئەوێ بە ساغ  
 و سەلامەتی بگەرێتەو.

(۱) نزهة المجالس، لاپەرە (۲۲۸)





له و پۆژه دا که گه شته که ی دهست پی کرد شه پۆلی باهه لکردن دای له ده ریا که وادانیشتوانی که شته که نزیك بوون هه موویان له ده ریا دا بخنکین له ناکاو دهنگیک هات وگوتی: مه ترسن نه و شته ی کرا به قوربانی وه رگیرا، هه روه ما به هانای (زید) یش هاتین <sup>(۱)</sup>.

### ۳۶۲- به بهرکه تی نه و خیر و چاکه یه

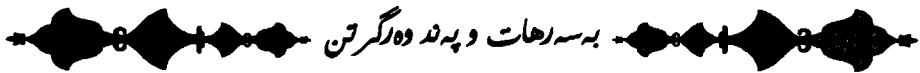
#### به لای ماره که ی له سه ر لاچوو

نیمامی الیافعی له کتیبی (الترغیب والترهیب) دا ده لئ: له سه رده می پیغه مبه ر (صالح) علیه السلام پیاویک هه بوو جل و بهرگی خه لکی ده بپی وپاکی ده کرده وه، به لام نه و هه ر زیان و زه ره ری له خه لک ده دا و جل و بهرگی لی خراپ ده کردن، قه ومه که ش هاتنه لای پیغه مبه ر (صالح) گوتیان نه ی پیغه مبه ری خوا دوعا له و پیاوه بکه، چونکه جل و بهرگی خه لک خراپ ده کات، کابرا له مال ده رچوو به خۆی وئامیری کارکردن (صالح) یش دوعای لی کرد که وا به سه لامه تی بگه ریته وه، که بوویه ئیواره کابرا به ساغی و سه لامه تی گه رایه وه به پۆشاک و عه باکه ی خۆی، هه زه ته ی (صالح) پتی گوت: ئامیری کارکردنت بکه ره وه نه ویش کردیه وه، ته ماشای کرد ماریکی گه وره له نیو جل و بهرگه کانی دا به ئاسن به سه تراوه ته وه پیغه مبه ر صالح

(۱) هه مان سه رچاوه، بهرگی (۲) لا په ره (۳۱۱)







پیی گوت: چیت کرد کاتی که له مال ده رچوویت؟ گوتی: نهی پیغه مبهری  
 خوا دور کولیره م له مال بردن له ریگادا به کیکم به خشی و نه ویترم خوارد،  
 فرمووی: راست ده که بیت خوا شه روبه لای نه و ماره ی له سه رلابردی وه تووشی  
 پرزگار کرد به به ره که تی نه و خیر و چاکه بیت که به کولیره که ت کرد، به لام برۆ  
 بوخوت تۆبه بکه و واز له و کاره بیته چیت زیان له خه لکی مه ده نینجا پیاوه  
 تۆبه ی کرد و وازی هینا له خراپ کردنی جل و بهرگی خه لک<sup>(۱)</sup>.

### ۳۶۳- شوینه واری گونا هوتاوان

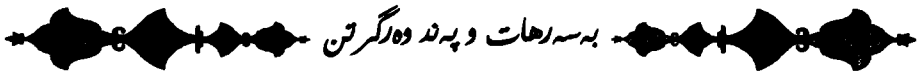
ده گتینه وه له نیعمای عمر (ره زای خوی لی بی) که ده فرمووی: نه که ن  
 به فرمووده ی خوی گه وره له خو بایی بن، که ده فرموویت: ﴿مَنْ جَاءَ  
 بِالْحَسَنَةِ فَلَهُ عَشْرُ امْثَالِهَا وَمَنْ جَاءَ بِالسَّيِّئَةِ فَلَا يُجْزَىٰ اِلَّا مِثْلَهَا وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ  
 ﴿الانعام: ۱۶۰﴾

واته: هر که سیک چاکه یه ک بکات، نه و له پۆژی دوایی دا ده نه وه نده ی  
 چاکه که ی پادا شتی بۆ هه به، وه هه رکه سیک خراپه یه ک بکات نه و تۆله ی لی  
 ناسیندری مه گه ر به وینه ی خوی نه بی

چونکه به پاستی نه گه ر تاوان یه کیش بیته نه و (ده) شتی به دوادا دیت:

(۱) هه مان سه رچاوه، بهرگی (۲) لاپه ره (۳۱۱)





یه که م: هرکاتی مرؤف گونا میکی کرد، بیگومان خوی گوره به مه  
توره ده بی، وه هیزو تواناشی به سر دا مه یه.

دووه م: به هوی نه و گونا هوتاوانه شهیتان دلخوش ده بی.

سی یه م: له به هشت دوور ده که ویتنه وه.

چاره م: له ناگری دوزه خ نریک ده بیته وه.

پینجه م: به هوی نه و گونا هوه خوشه ویسترین شت له لای خوی  
نازارد ه دات که نه فسی خویته تی

شه شه م: نه فسی خوی به گونا ه پیس ده کات، که چی پاک و خاوین بووه

هوته م: نازاری نه و فریشتانه ه دات که پاریزگاری له ناده میزاد ده که ن

هه شته م: پیغه مبه ری خوا له ناو گوره که ی غه مبار ده کات

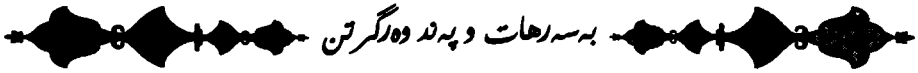
تویه م: کاتی گونا ه ده کات، ناسمانه کان و زهوی و هه موو بوونه وه ر  
شاهیدی به و گونا ه له سر ده دن.

ده یه م: به و گونا ه خیانه تی له هه موو ناده میزاد کردووه وه فه رمانی  
خوی شکاندووه<sup>(۱)</sup>.

---

(۱) بحر الدموع، ابن الجوزی (۳۰)





## ۳۶۴ - سه‌ری منداله که له ده‌می گورگه که دا بوو

راس الطفل في فم الذئب

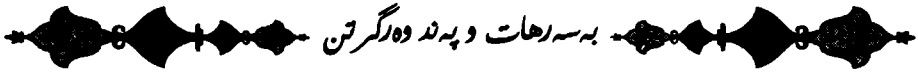
خوای گه‌وره ده‌فه‌رمووی: ﴿ لَقَدْ كَانَتْ فِي فَصَصِهِمْ عِبْرَةً لِأُولِي الْأَلْبَابِ ﴾<sup>(۱)</sup> واته: به‌پاستی له گپرانه‌وه‌ی به‌سه‌رهاتی نه‌وان په‌ند و ناموزگاری تیدابوو بۆ نه‌وانه‌ی که خاوه‌ن عه‌قل و بیرو هوش بوون.

- عوروه‌ی کوپی زبیر به‌کیکه له زانا‌یان و خوا په‌رستانی تابعین، هه‌روه‌ها به‌کیکه له کوپه‌کانی هاوه‌لی به‌پیزی پیغه‌مبه‌ر - زبیری کوپی عه‌وام - دایکیشی - اسمای کچی ابو بکری صدیقه - به (ذات النطاقین) ناوی ده‌رکردبوو دایکی ئیمانداران خاتوو عائیشه پووری بوو، وه‌برا گه‌وره‌که‌شی عبدالله ی کوپی زبیربوو که هاوه‌لی پیغه‌مبه‌ربوو (عَلَيْهِ السَّلَام) به‌پیاوینکی زانا و تیکۆشه‌ر و ئازا ناوداریبوو، له‌و کاته‌ی سیلاوی گه‌وره‌ شاری مه‌که‌ی گرته‌وه‌ نه‌و به‌که‌م که‌س بوو که به‌مه‌له‌وانی طوافی به‌ده‌وری که‌عه‌بی پیروژ کرد.

له هه‌والی عروه‌ی کوپی زبیر (په‌زای خوای لی بیت) نه‌و هه‌لوسته‌ غه‌ریب و نه‌و کتیه‌ گه‌وره‌یه له ئارامگرتن له‌سه‌ر بپیارو حوکمی خوا، وه‌پاست گۆیی له داواکردنی پاداشتی دوا پوژ له خوای په‌روه‌ردگار فێرده‌بین نه‌و به‌سه‌ر هاته‌ سه‌رسوره‌ینه‌ره له‌سه‌ر ده‌می خه‌لیفه (ولیدی کوپی

(۱) سوره یوسف (۱۱۱)





عبدالملك) پوویداوه له کاتیك داوا له عروهی کوری زبیر دهکات که سەردانی بکات له بۆ پایتەختی خەلافەت له دیمەشق.

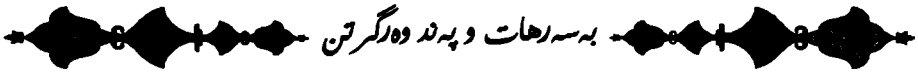
عروه خۆی ئاماده کرد بۆ ئەو گەشتە له شاری مەدینە بۆ شاری دیمەشق پشستی بەخوا بەست وەیه کێک له کورپهکانی خۆی له گەڵ خۆی هێنا، که له حەوت کورپهکانی تری له لاخۆشه ویستر بوو، پوی کردە ولاتی شام بەلام قەدەری خوا وا بو له رینگادا عروه ژانێکی له قاجی دروست بوو هەرکه رویشت ئازاری زیاتر بوو، تاکو وای لێهات نەیتوانی بپوات ناچار هەلیانگرت تاکو چوو ه ناو دیمەشق.

له و کاتەدا خەلیفە (ولید) زۆر نارەحەت بوو که میوانەکهی به و شیوه چاو پێکهوت، بۆیه باشتترین و ناودارترین دکتور و حەکیمی بۆ کۆکردەوه تاکو چارهسەر بکریت، دکتورهکان لهسەری کۆبوونەوه و پیریاریان دا که تووشی نەخۆشی (الفرغرینا) بووه، وەهیچ چارهیه کیش نییه بۆ ئەوه جگه برینهوهی قاجهکهی نەبی، خەلیفەش به و چارهسەرکردنه سەرسام نەبوو هە بەر خۆی دهگوت: چۆن دەبی میوانم له مالی خۆی دەرچی بە لەش ساغی و به بی نەخۆشی، ئینجا به یهك قاجهوه بچیتەوه نێو خانەواده کهی.

دکتورهکان پیریاریاندا ئەگەر قاجی نەبپیتەوه ئەوا تاکو ئەژتو دایدهگری و دواتر دهیکوژی.

خەلیفە چوو له لای عروه دەنگ و باسی دکتورهکانی پێ راگەیاندا، عروه تەنها ئەوهندهی گوت: اللهم لك الحمد.





دكتورەكان لە دەورەى كۆبوونەوه، گوتیان: دەبى دەرمانى خەو لىكەوتن  
بخۆيت، ئەويش نەبخوارد گوتى: پىم ناخۆشە ئەندامىكم لى جيا بىتەوه و  
ئاگام لى نەبى

گوتیان: ھەندىك عەرەق بخۆهوه تاكو كەمىك بى ئاگابىت.

بە توندى رەتى كردهوه گوتى: چۆن شتىك دەخۆم كە چى خوا حەرامى  
كردبى

گوتیان: كەواتە چىت لى بكەين؟

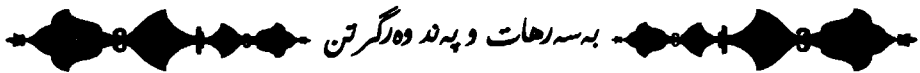
گوتى: وازم لى بىنن تاكو نوپۆ دەكەم، كە نوپۆم دەست پى كرد ئىوهو  
كارەكەتان – واديارە عروه يەككە بووه لەوانەى كە نوپۆى دەكرد ھەموو  
شتىكى دەوروبەرى لەبىر دەكرد ودى دەبەستەوه بەخوا و بەس

عروه دەستى كرد بە نوپۆ، وازيان لى ھىنا تاكو چوه سوچدە، قاچيان  
پووت كردهوه، دەستيان كرد بە ھەلدېرپى گۆشتەكەى تاكو كەيشتە  
ئىسكەكە ئىنجا مشاريان ھىنا ئىسكەكەشيان بېرى تاكو لەلاشەيان  
جياكردهوه ئەو ھەر لە سوچدەدا بوو خۆى نەدەجولاند.

خوین نۆرھاتە خواری ناچار دكتورەكان زەبىتى سوورکراوھیان ھىنا  
بەسەر قاچيان دا کرد تاكو بېرینەكە وشك بى

بەلام بەرگەى گەرمى رۆنەكەى نەگرت لە ھۆش خۆى چوو لەوسەين  
وبەینەدا ھەوالىك لەدەرەوھى كۆشكى خەلیفە ھات كە گوايە كوپرە  
خۆشەويستەكەى عروهى كوپرى زبىر چۆتە ناو ئەسپەكانى خەلیفە، يەككە لە





ئەسپەكان جووتەيەكى وەشاندا دای لە كۆپى عروە دەست بەجى گىيانى لە دەستداو مرد.

خەليفە زۆر بەوہ دلتەنگ بوو لە و پووداوہ بەدواى يەكانەى دیت بەسەر ميوانەكەى، سەرى سوپما كە چۆن ئەو جارە ھەوالى مردنى كۆپەكەى پى بگەينين.

خەليفە وازى ھىنا لە عروە تاكو بە خۆى ھاتەوہ، ئىنجا لى نزيك كەوتەوہ پى گوتى: (احسن الله عزاءك من رجلك).

خوای گەورە پرسەكەت جوانتر بكات لە قاچەكانت، واتە ناراميت زياتر پى ببەخشى، عروە گوتى: اللهم لك الحمد وانا لله وانا اليه راجعون

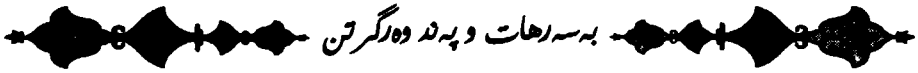
خەليفە گوتى: خوای گەورە پرسەوتەعزيبەكەت جوانتر كات لە كۆپەكەت عروە گوتى: اللهم لك الحمد وانا لله وانا اليه راجعون، خوای گەورە ھوت دانە كۆپى پىداوم يەكيانى بردەوہ

ھەروہا چوار ئەندامى پىداوم يەككيانى بردەوہ.

ئەگەر تووشى نەھامەتى ھاتووم بەلام ئوميد دەكەم خوالم ببورى و خۆشيم بۆ بنيرى و ئەگەر لىم وەرگىراوہتەوہ ئەوا پىم بەخشاوہ، داواكارم لە خوا كە وا ھەردوكان كۆبكاتەوہ لە بەھشت

پاشان تەشتىكيان بۆ ھىنا كە قاچە بپاوہكەى تىدا بوو ئىنجا قاچە بپاوہكەى گرت و گوتى: خوداى گەورە دەزانى كە بە تۆم ھىچ ھەنگاوە نەناوہ





بۆ ھېچ گوناھو تاوانىڭ ۋە خۆشىم دەزانم.

عروە ناوہ ناوہ ھەلدەستا خۆى پادەھىنا لەسەر پۆيشتن کرد بە يارمەتى  
ئەو ەسايەى كە لەلای بوو، پۆژىك چووہ مەجلىسى خەليفە بينى پياوئىكى  
پيش سېى جوان ۋەسەم لەوى دانىشتووہ كە نابىناش بوو خەليفە گوتى:  
ئەى عروہ پەرسىيار لەو پياوہ پېرەبكە كە پووداوہكەى چۆن بووہ.

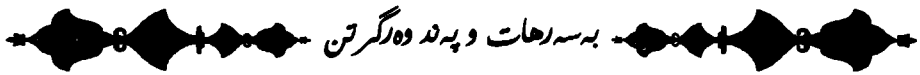
عروہ گوتى: پووداوہكەت چۆن بوو؟

گوتى: ئەى عروہ شەوئىك لە شەوان لە دۆلىك مامەوہ لەو دۆلەش ھېچ  
كەس لە خۆم دەولەمەنتر نەبوو، ۋەھېچ كەس لە خۆم زياتر مندال ۋەنەوہى  
نەبوو، لەناكاو لاقاوى ئاومان بەسەرداھات ۋەنەوہى مال ۋە مندال ۋەخيزان بى  
ھەموى برد لەوشەوہدا، بووہ بەيانى تەنھا من ۋە مندالىكى بچوك ۋە وشترىكم  
مابوو، وشترەكە پايكرد كرد، منيش بەدواى كەوتم كە بېھىنمەوہ كەمىك  
دووركەوتمەوہ دەنگى گريانى مندالەكەم بېست كە ئاوپم داپەوہ دەبېنم  
سەرى مندالەكەم لە ناودەمى گورگ داپە، رامكرد تاكو پزگارى بكەم بەلام بى  
سوود بوو نەمتوانى، تاكو چوومە لای گورگەكە مندالەكەى پارچە پارچە كرد  
بەكەلبەكانى، ناچار كەپامەوہ لای وشترەكەم كە بېگرمەوہ ئەوئيش بە  
لووشكەيەكى توورەيى لىدام كە بە چاوم كەوت چاوەكانم كوئير بوون.

عروہ گوتى: مامە پېرە ئىستا چى دەلتى

مامە پېرە گوتى: دەلئىم: خوايە گيان سوپاس تۆ زمانئىكى پاراوہ  
بەزىكرت بۆ بەجى ھىشتووم لەگەل دلتىكى ئاوہدان.





براکاتم: ئەمە بە بەراستی سەبرو ئارامییە، دەبی پازی بوون بە قەدەرو  
 قەزا ئەوھابی، پەحمەت لە عروە و نمونە ی ئەو کە بەراستی مانای ئیمانیان  
 انی بە قەدەرو قەزاو وەسەبرو ئارامیان لەسەر ناخۆشی و بەلابەراستی  
 ھەبوو.<sup>(۱)</sup>

### ۳۶۵- ئیمامی جعفری صادق و کۆیلەگە ی

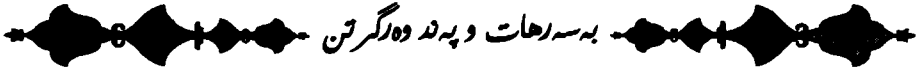
پۆژیکیان ئیمامی جعفری صادق داوای کرد لە خزمەت کارەگە ی کە ئاوی  
 بۆ بیئنی بە دەستی دا بکات لەسەر تەشتیک، کاتی خزمەتکارە کە ئاوی ھینا  
 ویستی بە دەستی دا بکات یە کسەر پزایە سەر جەگانی، ئیمامی جعفر  
 بە تووپی یەوہ سەیرکی کرد، کۆیلە کە گوتی: گەورەم (والکاظمین الغیظ)  
 واتە: ئەوانە ی کە توورە یی لە دلیان دەخۆنەوہ و زال دەبن بەسەر تەفسیان  
 ئیمامی جعفر گوتی: ئەوہ توورە ییە کەم خواردەوہ و کۆیلە کە گوتی: (والعافین  
 عن الناس) واتە: ئەوانە ی لە خەلکی دەبۆن و عەفویان دەکەن، ئیمامی  
 جعفر گوتی: ئەوہ عەفووم کردیت، کۆیلە کە گوتی: (والله يحب المحسنين)  
 واتە: خوای گەورە ئەو کە سانە ی خۆش دەوێت کە چاکە کاربن ئیمامی جعفر  
 گوتی: بڕۆیۆ خۆت ئازاد بە ئەوا لە پیناوی خوا بەرە للام کردیت، وە لە مالی  
 منیش ھەزار دینار بۆ خۆت بەرە<sup>(۲)</sup>.

(۱) قصص اعجبتنی، لاپەرە (۱۱۵).

(۲) بحر الدموع، الامام ابن الجوزی لاپەرە (۲۰۲)





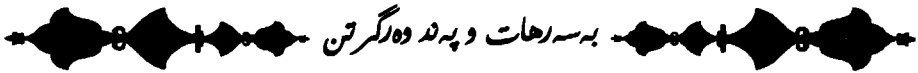


## ۳۶۶- رۆژی عەرەفەى پیرۆز

ابن جارود دەلى: من وھاوریكم دەرچووین بۆ مەبەستى داواکردنى زانست  
وزانىارى ئىوارەى عەرەفەبەسەر شوینەوارى شارى قەومى لوط تىپەرىن  
منیش گوتم بەھاوریكم ئەو ئىوارەى دەچینە ناو ئەو شارە شوکرانەى خودا  
دەكەین كە ئیمەى پاراستووہ لەو بەلایەى كە ھاتۆتە سەریان، گەپاین بە نىو  
شاردا لە ناکاو پیاویكى دەم و چا و تۆزای و كەم موومان بینى، پىم گوت:  
تۆكئیت؟ ئەویش وەك بلى ى خۆى لیمان گئىل کرد، گوتمان لەوانەى شەیتان  
بیت؟ گوتى: بەلى... گوتمان لە كوئى ھاتوویت؟ گوتى: ئەم پوخسارەم لە  
(كئوى عرفات) والىھاتووہ لەبەر قەومىك كە پەنجا سائە گوناح دەكەن ئینجا  
پەحمەت بەسەریاندا بارى منیش خۆل وتۆزم کرد بە سەر سەرم بۆیە ئىستا  
ھاتووم بۆ ئەو شوینە سەیرى گۆپى ئەو كەسانە دەكەم كە ئازاردەدرین تاكو  
كەمىك توورەبىم دابمركئیت و دلم ئارام بگرتیت وەتۆبە و پارانەوہى خەلكى  
عەرەفەم لەبەر بچئیت<sup>(۱)</sup>.

(۱) نزھە المجالس، لاپەرە (۲۰۸)

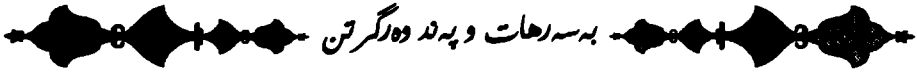




### ۳۶۷ - ئافرهتیک ناموزگاری پیاویک دهکات

ئیمامی مالک له (الموطأ) دا دهگیزیتته وه له یحیی کوری سعید ئه ویش له قاسم ده لئی: خیزانم کۆچی دوایی کرد، محمدی کوری کعب ی (القرظی) هاته لام پرسه و سه ره خویشی لی کردم و گوتی: له نیو به نی ئیسرائیل دا پیاویکی زاناو شاره زاو خوا به رست و موجته هید هه بوو، ئه و پیاوه ئافره تیکی هه بوو زۆر پیتی سه رسام ببوو، وه زۆریشی خویش ده ویست، قه ده ری خوا وا بوو ئه و ئافره ته مرد، ئه ویش زۆر بۆی ناره حهت بوو، وزۆریش داخی له سه ر هه لده گرت به جۆرێک خۆی له خه لکی دووره په ریز گرت و به ته نیا له مال داده نیشت و ده رگای له سه ر خۆی داده خست و ریگای به هیچ که سی نه ده دا بیته ژووری، ئافره تیکی ژیرو ئاقل له و ناوچه یه ئه و هه واله ی زانی وهاته لای، وه که سیکی نارده لای پیتی گوت: بلی ئافره تیک دیته لات کاریکی هه یه پیت، ته نها هه ندی قسه ت له گه ل ده کات و ده پروات، گوتی: بابیته ژووری، ئافره ته هاته لای و گوتی: به پاستی من به ئه مانه ت پارچه زیریکم له ئافره تیک وه رگرتوه وه بۆ خویشیم به کارمه یناوه به ئه مانه تیش پاراستومه، سه رده میکی زۆر له لامه پاشان خاوه نی ناردی گوتی: ده بی بۆم بنی ریته وه، ئایا بۆیان بنی رمه وه؟ پیاوه زانا که گوتی: به لی له سه رت واجبه بۆی په ت بکه یته وه ئافره ت گوتی: ئاخه ر ده میکه له لای منه - وه ک هی خۆمی لی هاتوه - گوتی: ئی باشه هه رچه ندی له لات بی واجبه په ت بکریته وه بۆیان چونکه مولکی تۆنیه ئافره تی ژیرو عاقل پوی کرده زانا که و گوتی: ئایا تۆ بۆ شتیک غه مباریت تاسف ده که یه ت که خوا به ئه مانه ت له لای داناویت پاشان لیت





وەردەگریتەو، کەچی ئەو خاوەنە ئەو لاترە بەو ئەمانەتە کەلیت  
وەربگریتەو؟

پیاوێکە چاوەکانی کردەو بەوێی کە تێدا بوو وەخوا سوودی پێ  
کە یاند بەهۆی قسەکانی ئەو ئافرەتە<sup>(١)</sup>.

### ٣٦٨ - بەهۆزو تیرە ی خۆت مەنازە

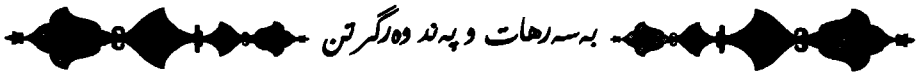
پێفەمبەر (ﷺ) دەفرمووی، لە سەردەمی حەزەرەتی (موسی) دا دوو  
پیاو خۆیان لەسەر یەکتەر هەلکێشا بەقەوم و عەشیرەت و هۆزیان یەکیکیان  
گوتی: من کوپی فلانی کوپی فلانم تاکو ئۆدانە پشتی ژمارد تو کوپی کیتی  
هە ی بێ دایک؟

پیاوێکە ی دوو مەیان گوتی: منیش فلانی کوپی ئایینی ئیسلام خوای  
گەرە وەحی هێنا بۆ حەزەرەتی موسی کە بەو دوو کەسە بلی تو ئەوی ئەو  
کەسە ی کە نازت بە تو باپیرە کەت کرد ئەو بزانە کە هەر ئۆیان لە ناو ناگری  
دۆزەخن وەتوش دە یە میانن کە لە گەلیان دەچیە ناو دۆزەخ<sup>(٢)</sup>.

(١) الوصايا المنبرية، محمد عبدالعاطي بحيري، بەرگی (١) لاپەرە (٥٣٠)

(٢) رواء النسائي والبيهقي في شعب الايمان (صحيح)





### ۳۶۹- كە رۆيشتەم (عمر) بووم كە ھاتمەوھش ھەر عمر بووم

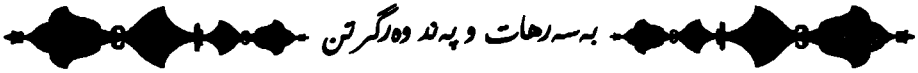
دەلەين رۆژنىك نىمامى عمرى كوپى عبدالعزىز ميوانىكى ھاتەلای نىمامى  
 عمرىش نووسىنى دەكرد، خەرىك بوو چرايەكەى دەكوژايەو، ميوانەكە  
 گوتى: بېۆم ئەو چرايە چاك بكم؟ فەرمووى: لە رېزو رەوشتى پياو نىبە كە  
 خزمەت بە ميوانەكەى بكات، ميوان گوتى: بېۆم خزمەتكارەكە ناگادار  
 بكمەو؟ فەرمووى نەخىر تازە خەوتوو خەوئەكەى زۆر خۆشەو با  
 پشووېدات، بۆيە بەخۆى ھەستا چراكەى پەر كەرد لە زەيت، ميوان گوتى: ئەى  
 پىشەوای نىمانداران تۆ بەخۆت ھەستايەت و ئەم كارەت كەرد چۆن دەبى  
 فەرمووى: كە رۆيشتەم عمر بووم كە ھاتمەوھش ھەر عمر بووم ھىچم لى كەم  
 نەبوو، چاكترىن كەس ئەو كەسەيە كە لەلای خوا ملكەچ و خۆ بەكەم زان  
 بى<sup>(۱)</sup>.

### ۳۷۰- تۆيشووى سەفەر

كمىل ى كوپى زياد دەلى، رۆژنىكيان لەگەل نىمامى (على) كوپى طالب  
 دەرچووین بۆ مەبەستى زيارەتى گۆرستانى بەقيع لە مەدينەى پېرۆزدا كاتى  
 نىمامى (على) بەسەر گۆرستان ھەلگەيشت فەرمووى: ئەى خەلكى گۆرستان  
 ئەى ئەوانەى كەوا لاشەتان لەگەل خاك تىكەل بوو، ئەى شارى خامۆشان و  
 شارى بى دەنگان، ئەى شارى بى كەس و كارو بى ئولفەت، ھەوال چىبە  
 لەلای ئىوھ؟

(۱) تنبيه الغافلین الامام السمرقندی، لاپەرە (۱۴۱) مکتبە التقوى





چونکہ بہ پراستی ہه والی لای نئمہ ئه وهی :

مال و سامان بوو هه مووی دابهش کرا له دوای به سه رمیراتگره کان  
رؤله کانتان هه تیوو بی نازیوون به مردنتان.

هاوسه رو خیزانه کانتان له دوای ئیوه ماره بران له غهیری ئیوه  
فهرمووی:

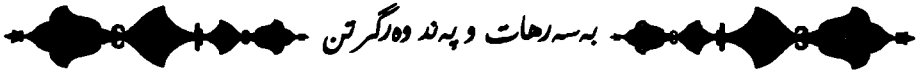
ئوه هه وال و دهنک و باسی دنیا ی نئمہ یه به لام هه وال و دهنک و باسی  
دنیا ی ئیوه چیبه؟

کمیل ده لی: پاشان ناوړی کی لی دامه وه فهرمووی: ئه ی (کمیل) سویند  
به خوا نه گه ر مؤله تی وه لام وقسه کردنیان پی درا بایه ئه وا ده یانگوت (ان  
خیر الزاد التقوی) واته: چاکترین و باشتترین تویشوو بۆ ئه و سه فه ره ته قواو  
پاریزگاری یه پاشان زقد گریا و گوتی: ئه ی کمیل گور سنډوقی کرده وه کانه  
له کاتی مردنیش هه وال هکات پیده گات و ناگادار ده کرتته وه هه روه ها که  
مردیت ده زانی که ته قوا چهنده پیویسته بۆ ئه و سه فه ره<sup>(۱)</sup>.

---

(۱) حیاة الصحابة - للکاندهلوی





## ۳۷۱ - شېخ حسن ى بەسرى و پياۋە ناگرپە رستەگە

شېخ حسن ى بەسرى دەفەر موۋى :

جاریکیان چومە لای بەکىك لە ناگرپە رستەگان کە خەرىك بوو گیان لە دەست دەدا ئەو پیاۋە مالى لە بەرامبەر مالى ئىمە بوو، هەتا بلای ى دراوسىکی چاک بوو ئەخلاق و پەروەشتىکی جوان و چاکى هەبوو، ئومىدەم دەکرد لەسەر مەرگدا خوا ھىدايەتى بدات، ۋە لەسەر ئايىنى ئىسلام بەرئى، بۆیە منیش پىم گوت: حالت چۆنە وچیت بەسەرھاتوۋە؟

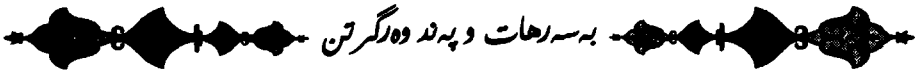
گوتى: دلئىكى دەردەدار ۋە ھىچ ساغىكى پىۋە ديارنىيە لاشەيەكى نەخۆش و ھىچ ھىزىكى نەماۋە، گورىكى چۆل و ھۆل ھىچ كەس نىيە ئولفەتى پىۋە بگرم، گەشتىكى دوورو بى تويشوو.

پردىكى بارىك، كە ناتوانم بەسەرىدا تىپەرم ناگرىكى گەرم كە ھىچ لاشەيەكى ئەو ھام نىيە بەرگەى بگرم، بەھەشتىكى بەرزو بەلام ھىچ بەشى منى تىدانىيە ۋە من لى بى بەشم، خوايەكى دادپەرۋەرۋە منیش ھىچ بەلگەيەكم نىيە بۆمەيدان.

شېخ حسن فەر موۋى: ئومىدەم وايە خوا ھىدايەتى بدات، بۆيە لى نزيك بوومەۋە و پىم گوت: بۆ چى موسلمان نابىت تاكو سەلامەت بىت؟

گوتى: ئەى شېخ كلىلى پاستەقىنە بە دەست ئەۋەيە كە (الفتاح) ھەخۆى ھەموو شتىك دەكاتەۋە، قوفلىش لىرەيە، ئاماژەى بۆ سىنگى خۆى كرد. يەكسەر لە ھۆش خۆى چوو.





شیخ گوتی: منیش گوتم: ئەی خواپە ئەگەر ئەو ئاگر پەرسە چاکە یەکی  
 ھەبە لەلای تۆ کە پێی بێخەشیت ئەی خواپە پەلە ی بۆ بکە و زوو پێی بدە،  
 پێش ئەو ی گیانی دەربچێ، ولە ئومیدو خۆشپەکانی دنیا دا بپریت.

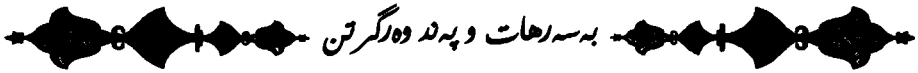
دەلی: بەھۆش خۆی ھاتەو و چاوەکانی کردەو و پاشان پوی کردە لای  
 من گوتی: یا شیخ ئەو ی کە زۆر دەرگادەکاتەو (الفتاح) کلیلی بۆ ناردم  
 دەستی راستەت بێنە ئەوا من دەلێم: اشهد ان لا اله الا الله واشهد ان محمد  
 رسول الله، پاشان گیانی دەرچوو<sup>(۱)</sup>.

### ۳۷۲- داوین پاک بن ئە ئاست ئافرەتانی خەلک

دەگێرنەو وە کە ئافرەتێکی چاک و داوین پاک ھەبوو مێردەکەشی پیاویکی  
 زێرینگر بوو، ئەو ئافرەتە خەزمەتکاریکی پیاوی ھەبوو کە ئاوی بۆ دەھینا بە  
 درێژایی سی (۳۰) سال، دەھاتە لای سەیری ناکرد بە ھیچ شێو یەک پۆژتیک  
 لە پۆژان پیاو و ئاودەرە کە ھاتە لای دەستی ئافرەتە کە ی گۆشی بە توندی،  
 کاتی پیاو کە ھاتەو پێی گوت: ئەی پیاو ئەمرۆکە تووشی ھیچ گوناھتیک  
 نەبوویتە؟ گوتی: نەخێر تەنھا ئەو ھەندە نەبێ ئافرەتیک ھاتە لام و ھەندیک  
 زێرۆ بازنی لێم کړی منیش کاتی دەستی ئافرەتە کە م بینی زۆر نەرم و جوان  
 و ناسک بوون پێی سەرسام بووم و بەتوندی دەستم لێ گۆشی، ئەویش گوتی:

(۱) بحر الدموع - الامام ابن الجوزی، لاپەرە (۲۳)





بەپراستی ئەم پیاوێکە تۆلە وەرگرتنە وە مسۆگەر بوو لەسەخیزانت کاتی کە وات کرد لە خیزانی براموسلمانە کەت، بۆ پۆژی دواتر پیاوێکە ئاو دێرە کە هاتە وە داوای لێ بووردنی کرد لە ئافەرەتە کە، ئافەرەتە کەش گوتی: هیچ نییە خراپە و تاوانە کە لە مێردمە ئەو بوو کە ئەو دەرگایە ی کردە وە لەسەر من

ئەمەش فەرموودە ی پێغەمبەرمان (ﷺ) زیاتر ئەو پووداوە بەهێز دەکات کە دەفەرمووی: (عفو عن نساء الناس تعف الناس عن نساءكم) واتە: داوین پاک ی بنوینن لە ئاست ئافەرەتانی خەلک خەلکیش داوین پاک دەبی لە ئاست ئافەرەتانی ئێوە<sup>(۱)</sup>.

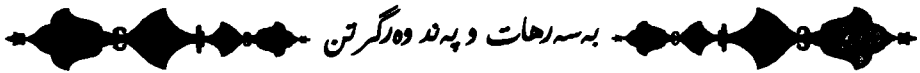
### ۳۷۳- هەم دنیا یان بو وە هەم دوا پوژیشیان بوو

لە نیو بەنی ئیسرائیل دا پیاو و ئافەرەتییکی زۆر چاک و خوا پەرست هەبوون خوای گەرە نیگای بۆ پێغەمبەری ئەو سەردەمە یان کرد فەرمووی بلی بەو خوا پەرستە من وام بپیاپ داوێ کە نیوێ تەمەنی لە فەقیری تەواو بکەم وە نیوێ کە ی تریش لە دەولە مەندی، ئەگەر ئەو لە گەنجیتی دا دەولە مەندی هەلبژارد ئەوا دەولە مەندی دەکەین، پیاوێ چاکە کە دەولە مەندی هەلبژارد لە تەمەنی پیری دا بۆ ئەوێ سەرقال نەبی بە کارو کاسبی هەمووی لە خوا پەرستدا سەرف بکات وە خیزانە کەشی دەولە مەندی هەلبژارد

(۱) نزەه المجالس / لاپەرە (۱۲۵)







له ته منی لاویتی دا چونکه له و کاته دا به هیژ تره له سره خواپه رستی  
 وه مروقی پیرو په ککه و ته هیچی پی ناکریت مه گره زوهد و واز هینان نه بی له  
 دنیا و کاروکاسبی

خوای گوره نیگای کرد بؤ پیغه مبه ریان فرموی: برؤ پییان بلئ: له بهر  
 نه وهی نه وان تاعهت و عیباده تی منیان له سره وهی هموو شتی ه لېژارد  
 وه حه زیان نه کرد له بهر خوا په رستی سره قالی مالی دنیا بن نه وا برپارم داوه  
 که له هموو ته منیان ده وله مند بکه بؤ نه وهی هم دنیا یان ه بی وه هم  
 دوا رۆژتیشیان ه بی<sup>(۱)</sup>.

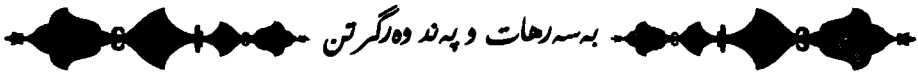
### ۳۷۴ - ابراهیم کوری ادهم و مارکه

یه کیک له پیاوه چاکه کان ده لئ:

چوم بؤلای ابراهیم ی کوری ادهم، که سر دانی بکه م، بویه چوم له  
 مزگه وت بیدوزمه وه به لام له وی نه بو، پییان گوتم: تازه ده رچوو له مزگه وت،  
 منیش به دوایدا ده گه پام، له و دهشت و چوله وه له ناکاو بینیم له دؤلیک  
 خه وتوه له کاتی گه رمادا، وه ماریکی گه ورهش له لای سهری بو، له ده می  
 ماره کهش پارچه گیاییکی یاسه مینی تیدا میث و حه شه پاتی لی به دور  
 ده گرتن منیش به سر سامی وه ستام ده بینم ماره که به قسه هات نه و خویه  
 به قسه ی هینا که هموو شتیک به قسه دینی، گوتی: به چی سر سام بویت

(۱) نزهه المجالس، لاپره (۱۳۵)





ئەي پياو؟ گوتم: بەکارەكەي تۆ و زياتريش بە قسەكانت، كە چي تۆ دوزمەني  
ئادەمیزاديت.

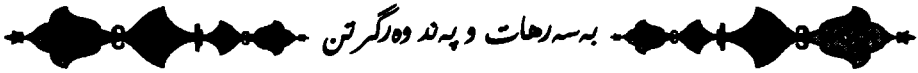
پيی گوتم: سویتند بەخوای گەورە و مەزن خوا ئیمەي نەکردۆتە دوزمەني  
هیچ كەسێ جگە لە تاوانباران، بەلام پیاوانی گوی پایەل و لە خوا ترس ئیمە  
بۆیان ملكەچ دەبین<sup>(۱)</sup>.

### ۲۷۵- بەدوعای دایکی بوو بە زانایەکی پایەبەرز

سليمان ی كورپی ایوب دەلی: سەردەمێك داوای زانستم كرد و مەبەستم  
بوو قورئانی پیروۆز لە بەر بكم ماوەی دەسالان بەلام هیچم بۆ نەكرا تەنانەت  
سوپەتی فاتیحەشم بە جوانی نەدەزانی، زۆر ناپەحەت بووم، وە  
مامۆستاكەشم لیم بی ئومید بوو هەر بە تەنیا دادەنیشتم و دەگریام و لە  
سوچدەدا بە ملكەچی لە خوا دەپارامەووە كە گزێیەكانی زمانم بكاتەو وە  
تاریکی دلم لابەری بی سوود بوو هیچ دوعام گیرانەو بوو، بۆیە چوومەلای  
پیاو چاكێك باسی حالی خۆم بە تیروتەسەلی بۆی گزێرایەو، پرسیم یاری لیم  
كرد ئایا دایكت ماوە؟ گوتم: بەلی، گوتی پیم: ئایا لەگەلی دا چاكە دەكەیت؟  
گوتم: چاكەي چاكتر و تەواوتر لەگەل دەكەم واتە: هەول دەدەم زیاتر لە  
گەلی چاك بم، گوتی بپۆ لای پيی بلی با دوعات بۆ بكات بۆ لەبەر كردنی  
قورئان و شارەزا بوون لە ئاین، منیش بە پەلە چوم بۆ لای ئەو مە پي گوت

(۱) بحر الدموع - الامام ابن الجوزی لاپەرە (۵۲)





که پیاوه که پئی گوتم، چاوه پوان بوون تاکو بوه شه و کاتی به ره به بیان هات  
 - که میك مابوو له شه ودا - دهست نوژیژیکی پوخت و جوانی هه لگرت و  
 پارشیوه که شی خوارد - وادیاره دهیه ویت به پوژیویت - پاشان ههستا  
 نوژیژی کرد وئه وهنده دوعای بۆ کردم تاکو نوژیژی به یانی بوو، خوی گه وره  
 وهلامی دایه وه بۆم، فیکرومیشکم وهک نه وه و ابوو که هه وری گه رمی هاوینی  
 له سه ربی له ناکاو بایه کی به هیز لی داو زیره کی وژییری له گه ل خوی هینا بۆم  
 به رده وام به پله کانی قورشان و فرموده به رز ده بوومه وه، وه له ده ریای  
 زانست و حیکمه تدا مه له وانیم ده کرد تاکو بووم به پیشه وایه ک هیچ تۆزو  
 غوباریک نازاری نه دام، ئینجا هه ر که سی پئویستیکی هه بی که بۆی جی  
 به جی نه کریت بادا وای دوعا له دایک و باوکی بکات<sup>(۱)</sup>.

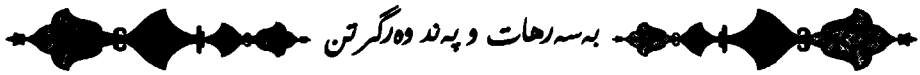
### ۳۷۶- من گوتم بۆ خویه ئیستا چون په شیمان ده به مه وه؟

ده گپنه وه که عبدالله کوبی ئیمامی (عمر) وشتره که ی لی دزرا بوو،  
 نه ویش زۆر به دوا ی گه را هه ر نه یدۆزیه وه، له پاشان گوتمی: با بۆ خوا بی -  
 واته: بۆم بی به خیر و چاکه له پیناوی خوا - ئینجا چوه مزگه وت و نوژیژی  
 کرد له ناکاو پیاویک هات و گوتمی: نه ی ابو عبدالرحمن، وشتره که ت له فلان  
 شوینه بوو، نه ویش ههستا پیلاره کانی له به رکرد و یستی بۆی بجی پاشان  
 گوتمی: استغفر الله... ئینجا دانیشت، پینان گوت: بۆ ناچی بیهینیه وه:  
 گوتمی: من گوتم بۆ خویه چون په شیمان ده به مه وه<sup>(۲)</sup>.

(۱) الوصایا المنبریه / محمد عبدالعاطی - بهرگی (۱) لاپه ره (۲۴۹)

(۲) احیاء علوم الدین / بهرگی (۵) لاپه ره (۵۴۶)





### ۳۷۷ - كاتىك فەرمانى خواھات پىي پازى بووين

دەگىرپنەوہ كەوا عبدالله ى كوپى ئىمامى عمر كوپىكى ھەبوو توشى نەخۆشى بوو عبدالله زۆر بۆى پەرۆش بوو، ھەتا دەلەين: بەپراستى دەترسەين ئەو مندالە شتىكى بەسەر بىت لەبەر ئەو پىاوہ پىرە - عبدالله بن عمر - پاشان مندالە كە مرد عبدالله لەگەل جەنازەكەى دەرچوو وەھىچ كەسىك وەك ئەو دلخۆش و شادنەبوو، پەرسىيان بۆچى ئەوھا دلەت خۆشە خۆ ئەوہ كوپى تۆيە مردووە گوتى: كاتى نەخۆش كەوت بۆى غەمبار و پەرۆش بووم ئەوا بە زەبىم پىدا ھاتەوہ، كاتىكىش فەرمانى خواھات و مرد پازى بووين پى<sup>(۱)</sup>.

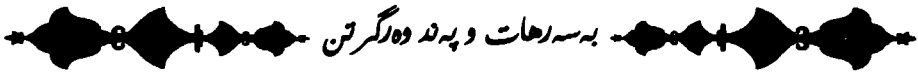
### ۳۷۸ - ئەوہى كە دەچىتە ھەموو مالەكان

بىزىدى - الرفاشى - دەلەئى: بەكىك لە زۆردارەكانى بەنى ئىسرائىل ى لەناو مندالەكانى دا دانىشتبوو، لە ناكاو سەبىرى كرد كەسىك لە دەرگای مالى ھاتە ژوروى، ئەویش بۆى ھەستا بەتووپەبى يەوہ پىي گوت: تۆ كىت؟ وەكى تۆى ھىنايە ناو خانووەكەم؟

گوتى: ئەوہى منى ھىنايە ناو خانوو ئەوا خاوەنەكەى بوو، وەمنىش ئەو كەسەم كە ھىچ كەس پىنگرى ناكات لىم و پەردەنبىيە لە ھاتنە ژوروى بۆم

(۱) احياء علوم الدين/الامام الغزالي بەرگى (۶) لاپەرە (۱۰۵) كتاب المحبە والتصوف





وہیچ کات ئیزن وەرناگرم کاتی دەچمە لای پاشا و گەورە پیاوان وە لە تۆلە  
و لێدانی دەسەلاتداران ناترسم وەھیچ زۆرداریک وشەیتانیک پێگرم لێ ناکەن،  
دەلی: لەوکاتەدا زۆردارە کە کەوتە خواری و تاسا پاشان سەری بەرزکردەوہ  
بە ملکہچی پەوی کردە کەسە کە گوتی: بەلی کەواتە تۆ فریشتە ی گیان  
کیشانی، گوتی: بەلی

گوتی: پێگام دەدەیت کە میکی تر؟ گوتی: دووورە ! کاتە کە تەواو بوو  
بچرا وەناسە کانت کوتایی پی هات، کاتژمێرە کانی تەمەنت لە ناو چۆن وھیچ  
پێگاچارە یە ک نیه بۆ دواخستن گوتی: ئینجا بۆ کویم دەبەیت؟

فریشتە گیان کیشان گوتی: بۆ لای ئەو کردەوانە ی کە بە پیش خۆت  
خستونە و بۆ ئەو مالە ی کە بۆ خۆت دروستت کردووہ .

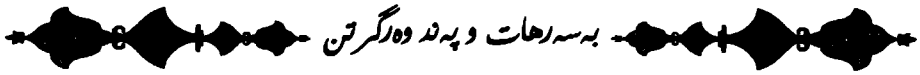
گوتی: جا من هیچ کردەوہ یە کی چاکم نە کردووہ وھیچ مائیکی چاکیشم  
دروست نە کردووہ بۆ خۆم،

گوتی: کەواتە بۆ دۆزەخت دەبەم کە ئاگرە کە ی بلیسە دارە و لاشە  
دەبژینی، پاشان گیانی کیشا بە مردووی کەوتە ناو مال و خیزانی لە نیوان  
هاوارو گریاندا<sup>(۱)</sup>.

---

(۱) احیاء علوم الدین/الامام الغزالی/بەرگی (۶) لاپەرە (۲۴۶)





## ۳۷۹- گریان دل دەحە سینیتەوہ

ذا النونى - المصرى - دەلى

شەوئىكىان لە دۆلى كەنعان دەرچووم و كاتى بەسەر بەرزايى دۆلە كە  
 كەوتم دەبينم پەشايىك بەرە ولام دىت و دەلەيت: ﴿وَلَوْ أَنَّ لِلَّذِينَ ظَلَمُوا مَا  
 فِي الْأَرْضِ جَمِيعًا وَمِثْلَهُ مَعَهُ لَافْتَدَوْا بِهِ مِنْ سُوءِ الْعَذَابِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَبَدَأ لَهُمْ  
 مِنَ اللَّهِ مَا لَمْ يَكُونُوا يَحْتَسِبُونَ﴾ الزمر: ۴۷ نىنجا لە گەل ئەو شەدا دە گريا،  
 كاتى نزيكى ئەو پەشايىه بوومەوہ دەبينم ئافرەتتیکە عەبايەكى خورى  
 لە بەردا يە و كووپىكى ئاويشى پىيە، پىي گوتم تو كىتى؟ بى ئەوہى لىم  
 بترسىت، گوتم: پياويكى غەريب.

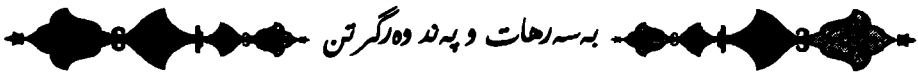
گوتى: ئەوہ چىيە ئايا غەريبى لە گەل هەبوونى خوادا هەبە - مەگەر خوا  
 لە گەلت دانى يە؟

دەلى: منيش لە بەر قسەكەى گريام، پىي گوتم: بۆچى دە گرى؟  
 گوتم: بە پاستى دەرمان كەوتە سەردەردم و بە پەلە چاكبەوہ، گوتى:  
 ئەگەر پاست دەكەيت بۆچى دە گريت؟ گوتم پەحمەتى خوات لى بى چۆن  
 پياوى پاست گۆ ناگريت؟ گوتى نەخىر، گوتم: بۆچى؟  
 گوتى: لە بەر ئەوہى گريان دل دەحە سینیتەوہ،

منيش بەسەر سامبەوہ لە قسەكانى دا بى دەنگ بووم<sup>(۱)</sup>.

(۱) احیاء علوم الدین/ الامام الغزالی بەرگی (۶) لاپەرە (۲۳۸)





### ۳۸۰- له شوینیکت به جیی هیشتم زیگری خوی تیدانه دهکرا

به کیک له پیاو سألحان دهلی: پوژیکیان چوومه بازار و خزمه تکارنکی (جاریه) حه به شیم له گه لدا بوو، منیش له شوینیک له بازار دامنا پیم گوت: له شوینی خوت نه جوولیت و دواتر پویشتم بو کرینی پیداو ایسته کانم که هاتمه وه لای ده بینم له وی نه ماوه، به تووره بییه وه هاتمه وه مالی ده بینم له مالی به، که منی بینی وزانی تووره یی له پوخسارمدا دیاره گوتی: گوره م په له م لیمه که تو منت له شوینیک به جی هیشت که سم نه بینی زیگری خوا بکات منیش ترسام نه وه که خوا زه وی پووچینی له وشوینه، دهلی: کاتی گویم له قسه کانی بوو سه رسام بووم پتی وه پیم گوت: تو نیستا که نازادی، گوتی: به راستی خرابه ت له گه لدا کردم من کاتیک خزمه تم ده کردیت نه و دوپاداشتم هه بوون له لای خوا، به لام نیستا ته نها به کیان ماوه نه ویترم له ده ست چو<sup>(۱)</sup>.

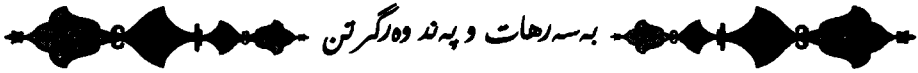
### ۳۸۱- پاداشته که ی نه وه یه به یانی بوی به پوژووین

ابو سلمان الدارانی دهلی: شه ویککیان له لای رابعه ی - العدویه - بووم هه ستا بولای میحرا به که ی ونویژی کرد منیش له سووچیکی مزگه وتدا نویم ده کرد، تا کو به ره به یان له سه ر قاچه کانی راوه ستا ونویژی کرد، کاتی بووه به یانی گوتم: پاداشتی نه و هیزو توانایه چیه که خوا پتی داوین له سه ر زیندوو کردنه وه ی نه و شه وه؟ رابعه گوتی: پاداشته که ی نه وه یه که به یانی بوی به پوژوو بین (سبحان الله)<sup>(۲)</sup>.

(۱) احیاء علوم الدین / الامام الغزالی، بهرگی (۶) لاپه ره (۲۳۹)

(۲) احیاء علوم الدین / الامام الغزالی، بهرگی (۶) لاپه ره (۲۴۰)





## ۳۸۲ - پیغمبر - ایوب - علیہ السلام

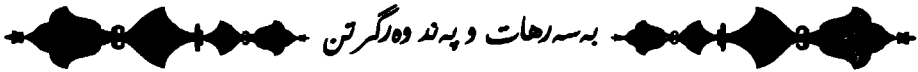
ثیمامی ابن الحجری - العسقلانی - دہ فہرموی :

راسترینی بہ سہ رہاتی پیغمبر ایوب علیہ السلام - ٹوہیہ کہ ابن ابی حاتم و ابن جریر دہریان ہیناوہ، وہ ابن حبان و حاکم لہ ریگای نافع ی کورپی یزید ٹویش لہ عقیل و ٹویش لہ - الزہری - ٹویش لہ - انس - بہ راستیان زانیوہ کہوا، پیغمبر ایوب علیہ السلام - تووشی نہخوشی بوو، لہ ناوٹوہ نہخوشیہش سیانزہ سالّ مایہوہ بہ نازار و ٹوشکےنجہ بردیہ سہر، خہلکی نزیک و دوور نہیانویست و پرفزیان کردوہوہ تہنہا دوو پیاونہبیّ لہ براکانی کہ بہیانی و ٹیوارہ سہردانیان دہکرد، یہ کیکیان بہ ویتری گوت: بہ راستی ایوب گوناہیکی زؤر گہورہی کردوہوہ بؤیہ ٹوہ نہہامہتیہی لہ سہر لاناچی ٹوہی تریش چوو بہ - ایوب سی گوت، واتہ: دلّی غہ مباریوو لہ وکاتہ دا دوعای کرد و بؤ کاریکی پیویستی خوی لہ مالّ دہرچوو وہ خیزانہ کہی دہستی گرت، کاتی کارہ کہی خوی تہواو کرد خیزانہ کہی کہمی لہ سہری سست بوو لئی دابرا بؤ ماوہیہ کی کہم، خوای گہورہ نیگای بؤ کرد کہوا بہ قاچی لہ زہوی بدات، ٹویش بہ قاچی لہ زہوی داو کانیتیکی ٹاوی لہ شوین قاچیدا ہلقولاً لہ وکانیہ دا خوی پاک و پؤخت شؤردو بہ چاکی و لہش ساغی لہ ہموو نہخوشیہکانی گہراپہوہ، خیزانہ کہی ہاتہ لای نہیناسیہوہ گوتی: کوا - ایوب؟ فہرموی: من ایوب - م

- ایوب - دوو چالی گہورہی گہنم وچوی ہہبوون - لہ بہر دہم مالہ کہی







– خۆی گەورە فەرمانی کرد بە پارچە ھەورێک کە بچیتە سەر چالی گەنمەکە ی لە جیاتی ئاو زێری بەسەردا بیاریتێ، وە لە بۆ چالی جۆیه کەش زیوی بەسەردا بیاریتێ تاکوو لە ھەردوکیان وەکو باران زیو دەپژایە خوارێ<sup>(۱)</sup>.

### ۲۸۲- دەسەلات بەروبووی زانستە

خەلیفە ی بەغدا ھارون الرشید ھاتە شاری – الرقە – کە لە باکوری ولاتی سوریا بوو کەردبووی بە پایتەختی خۆی بۆکاتی ھاوینان وە لەوێ کۆشکی – السلام – ی دروست کەردبوو، لە وشوینەدا بینیان کە خەلکی بەدوای زانای گەورە پایەدار عبدالله کوپی مبارک کە وتوون، لە بەر زۆری خەلک دەنگی پیللۆھەکانیان دەپۆشت و تۆزو غوباریان بەرز کرد بوو لە وولاتدا دایکی کوپی خەلیفە لەسەر بورجی – الخشب – سەیری دەکردن کاتی ئەو خەلکە ی بینی گوتی: ئەو چییە؟ گوتیان: زانایەکی گەورە ی خەلکی خوراسانە دیتە شاری – الرقە – عبدالله کوپی مبارک ی ناوہ.

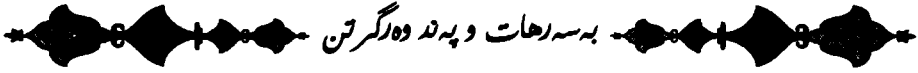
گوتی: سویند بەخوا ئەو دەسەلات و گەورایەتی یە نەک ھی ھارون الرشید، کە خەلکی بۆی کۆنابنەوہ مەگەر بەمەرج و یارمەتی دان نەبێ و بەرزەوہندی ئەوانی تێدانەبێ<sup>(۲)</sup>.

(۱) فتح الباری، شرح صحیح البخاری – بەرگی (۶) کتاب احادیث الانبیاء نمارة (۲۰)

لاپەرە (۵۱۰) – دار السلام – الرياض دار الفيحاء – دمشق

(۲) قصص الصالحين، د. مصطفى مراد، لاپەرە (۱۸۲)





### ۳۸۴ - شۆینی سوچدەى بوویە یەك پارچە نوور

مەپپەى - الھمدانى - كە یەكك بوو لە خواپەرستان زۆر سوچدەى دەبرد و تاكو واى لێھاتبوو ناوچاوانەكەى بە خۆل ھەمووی خواردبوو، كاتى ئەو پیاوھ خواپەرستە دەمرى، یەكك لە لە خەودا دەبینى، كە شۆینی سوچدەكەى وەك ئەستێرەى پووناك دەدرەوشایەوھ پرسیارى لى كرد ئەو شۆینە وارە چییە كە دەبینم بەپوخسارتهوھ؟

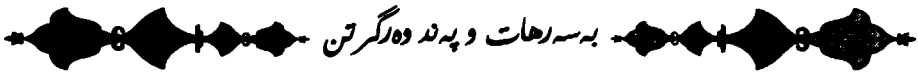
گوتى: بە خۆى ئەوھى كە خۆل لەدنیادا ناوچاوانى خواردبووم شۆینی سوچدەم داپۆشرا بەیەك پارچە نوور، پیاوھكە گوتى: لێرەدا شۆینت چۆنە؟ گوتى: باشترین شۆین و مالاھ بۆم، خانووێكە دانیشتووھكانى ھەرگیز لى ناگواستریئەوھ و ھەرگیز نامرن<sup>(۱)</sup>.

### ۳۸۵ - عاقل ترین شیت

لەوكاتەى كەوا حجاجى یوسف ی سەقەفى بى پێزى كرد بەرامبەر بە مالى خوا و كەعبەى پیرۆز - پيسایى فرى داناو وەعبداللە ی كورپى زبیری شەھید كرد، پیاویكى فەقیری گیلۆكە ھات و عەبايەكى لەبەردابوو لە چكەكانى بە ئەستۆى وەگرێدابوو ھات ھوت جار بە دەورى كەعبەدا تەوافى كرد و پاشان بەسەر میحرابى كەعبە كەوت گویان لى بوو، لەقسەكانیدا گوتى:

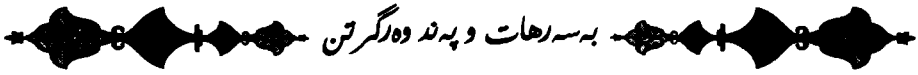
(۱) قصص الصالحين، د.مصطفى مراد، لاپەرە (۲۳۲)





ئەي خەلگىنە كەسى من بناسى ئەوا دەمناسى، وەكەسى نەمناسى ئەوا  
ناوى خۆمى پى دەلئىم من ناوم مەيمونە، كونيەم - ابو المبارك سى شىتە  
گوى بگرن بۆ قسەكانم، چونكە من قسەتان بۆ دەكەم بى ئەوھى لەكەس  
بترسم بەزوبانىكى راست دەلئىم، ناترسم لەسزا، بەلكو ئومىدى پاداشت  
دەكەم لە خوای گەورە و پەروەردگارى جىهانىان، كە خاوەن نىعمەت  
وگەورەيىە ئەوم مەبەستە، داواى ئەو دەكەم كە لەلای ئەو، پاشان  
سوپاسى خوای كرد و بەجوانى ئىنجا چەند دوعاىكى كرد زمان پاراوى  
فەساحەتى تىداكرد گوتى: ئەي خوايە بۆ تۆ سوجدە دەبات ھەموو  
ناوچاوانەكان، وەگەردەنەكان ھەموى بۆ تۆ ملكەچ بوون، گەورە  
دەسەلاتدارانى دونيا بۆ تۆ زەليل بوون، تۆي كە خاوەنى ئاسمانەكان و  
زەوى بەبى پرس و پاو ماندووبوون، ئەوى دەتەوئت كەس بى تاقەتت ناكات  
لئى، ئەوھى داواى دەكەيت كە ناتوانى بىفەوتئىنى، ھىچ شتىكت لى ون نابى  
لەبەر دوورى، زياتر ھىچ شتى ناناىت لەبەر نزكى - واتە دوورونزىك لەلای  
خوا وەك يەك وايە - شتە بەنھانەكانى دلەكان دەزانى، وەك چۆن شتە  
ديارەكان دەزانى، ئاسمانەكان بۆت ملكەچ بوون، زەويەكانىش بۆت گوى  
پايەل بوون، ھەسارەكان لە فراوانى ئاسمان دا بۆت دەسورئىنەوھ و  
مەلوانى دەكەن لە بۆشايى دا، فرىشتەكان بۆت لە ھەولى خواپەرسى دان،  
پىغەمبەران پەيامەكانت دەگەيەنن بۆت، ھەورەكانىش لىك جىادەبىتتەوھ،  
بەھەشت بە حور العين - رازاوتەوھ، ئەي خوايەي كە دادپەروەرى لە  
برىاردان وحوكم فەرمانزەوايىدا، ئەي ئەو خوايەي كە رەزامەندىت لەگەل



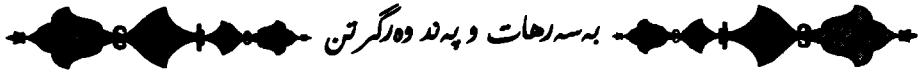


سوپاسكوزارى دايە، وەخۆت بۆ خۆشەويستانت بەدەردەخەيت لەبەهەشت، بەپراستی بە زمانىكم قسە كرد بە سوپاسكوزارى بۆتۆ دراوہ بەدلتيك كەملكە چە بۆ ھەيەتت، وەبەچەند ئەنداميك كە بۆ پىرۆزى و مەزنىت سەردادەنوینن، داوات لى دەكەم ئەوہى كە لە ھەموو شارەكانى بەندەكانت تۆيان مەبەستە، ئومىديان پاداشتە لە ترسى سزاو نازارى دوا پۆز، داوات لى دەكەم ئەى خوايە وەك كەسنيك كە ئومىدى گىرابوونى پارانەوہكەى ھەبى و دلنيابى كە كاروپىداويستەكانى بۆ جى بەجى دەبن، حجاج ى ھىرش كەر بۆ سەرماڵەكەت بە پىسانى لەناويبەيت وەكە بكوژى ھاوہ لانى پاكى پىغەمبەرەكەت لە ھەموو گومان و دوودليەك خوايە ئەگەر بەرەحمەت و مېھربانى خۆت باسى بەندەكانت دەكەيت ئەو بە خرابترين و توندترين تورپەى باسى حجاج بكە، تۆى ئەى خوايە كە وەلامى پارانەوہى بەندەكانت دەدەيتەوہ، پەرورەدگار ئەو مالا مالى تۆيە، ئەى خوايە تۆى خاوەنى پىزۆ كەورەى و بەخششى.

پاشان چوہ (مينا) خەلكيش وەكو خۆى كۆبوونەوہ - واتە پەرت و بىلاونەببوون ئىنجا نوپى بەيانى كرد و پاشان ھەستا سەر پاو گوتى: ئايا مەبەستان لای خوا نىيە؟ وەئەوہ تان ناوى كە لە لای ئەوہ؟ ھەركاتى داواتان لى كرد ملكەچ بن وە نەفرەتپيش لە حجاج بكەن.

ئەى خوايە پزگارى نەكەيت لە توورپەى خۆت و بى بەشى بكە لە بەزەبى خۆت كە ھەموو شتىكت فراوان كردوہ، تۆى كە خاوەن كەورەبى و پىرۆزى و پىزى، ئىنجا خەك لى كۆبوونەوہ پىيان گوت: تۆ كىتت؟ و لەكوى ھاتتت؟





گوتی: لە شارەکانی خوا

گوتیان: لە کوێ دەمینیتەو و بۆ کوێ دەچیت؟

گوتی: بۆ ئەزنی خوا

گوتیان: بەسەرھات چیبە لە گەڵ حجاج نایا ستمی لیت کردووە بەشتیک؟

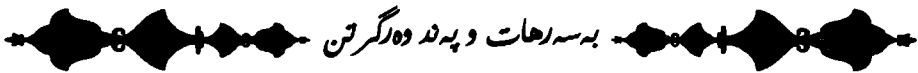
گوتی: بەلێ

گوتیان: چی لیت کردووە؟

گوتی: مالی خۆی منی پیس کردووە بەبێ ریزی هیرشی بردۆتە سەری وهاوولانی پیغەمبەری کوشتوون وئیهانە ی کردوون بۆیە شیاوی نەفرین لێ کردنە و شیاوی دوژمنایەتیە کە ئیمە لە گەلێ بکەین، هیچ شوینیک نازانم کە لێرە گەورەترو پیرۆزتربێ، شوینی لە دایک بوون پیغەمبەر و هاوولانە، بۆیە دەمەوێت لە پێناویدا خۆم نازار بدەم، وەخۆم نازار بدەم بە دوعا کردن لەسەر حجاج، پاشان تێپەری و عەباکە ی خۆی پاکیشا و ئاسەواری برسیتی پیۆه دیار بوو، پیاویکی بازرگانی بەدواکەوت وگوتی: السلام عليك ئە ی باوکی مبارک گوتی: وعلیک السلام ئە ی نوینەری خوا، گوتی من کارێکم پیت هەیه، گوتی: کارەکەت چیبە بازرگان گوتی: دەبێ بیتە مالم و پارچە نانیک وشوۆرباییک بخۆیت، گوتی: بەمەرچیک

بازرگان: مەرچەکە چیبە؟





گوئی: نابیی ستم بکهیت و یارمەتی ستمەکاریش بەدەیت پاشان گوئی:

تو چ کارەیت؟

گوئی: بازگانم

گوئی: ئایا نەتزانپوه که پیغەمبەری خوا فەرموویەتی: (یحشر التجار فجارا الا من اتقى وبر وصدق)<sup>(۱)</sup>. واتە لە پۆژی دواییدا بازگانەکان بە پیاوی خراب و دل پەق و گوناھبار حەشر دەکرین، تەنھا ئەو کەسە نەبێ کەوا خۆپاریز و چاک و پراست گوئی لە کارەکی

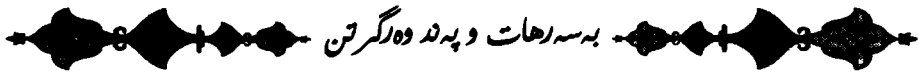
بازگان گوئی: من لەکاتی فرۆشتندا بەچاک باسی شتەکانم ناکەم وە لەکاتی کرینیشدا بە خراب باسی کالای خەلک ناکەم گوئی: بە تۆوه میواندارپەمان که زیاتر پاک و بەتام بوو، پاشان ابو المبارک چووە لای کەل و پە لەکەوی کولێرەپەک و هەندی خوی ی هیئا و خواردی ئینجا گوئی: بەبازگانەکە ئەوی براکەم، هەر دەخوی و نان بخۆ چونکە بەو بەزی سەر گورچیلەکانت دەتوویتەو

بازگان دەلی: منیش گوتم: ئامۆزگاریم بکه گوئی: لە خواپترسە وەک ترسی کەسێک که زۆر بیدارو هۆشیارە لەسەر نەکردنی خرابە و تاوان، وەتەما ئومیدت بەخوا هەبێ وەک کەسێک که لە خوا زۆر بترسیت.

وەمائی حەلال بخۆ و بەفەقیرو هەزارانیش ببەخشە، بەسەلامەتی دەچیتە بەهەشت گوئی: منیش بەقسەکانی سەرسام بووم، کاتی وەرزه که تەواو بوو پیاوانی حجاج پوویان کردە حجاج و هەوالی (میمون ی ابو المبارک) بیان پئی

(۱) رواة الترمذی وقال حدیث حسن صحیح - کتاب البیوع

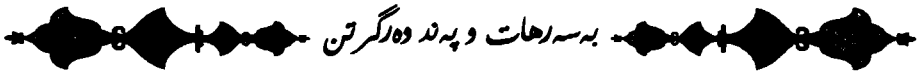




گە یاند وگوتیان لە بەر خەلکی پەش و پووت هیچمان پێی لە گەڵ نە کرا بانگی یەکیک لە پیاوانی خۆی کرد وگوتی: بڕۆ لە شاران بگەری تا کو ئێو پیاووم بۆ دەدۆزیتەوه دیاری تایبەتیت دەدەم.

دەلی: گەر ئێو و سووپان خۆیان تۆد ماندوو کرد بەدوای - میمون - خەلکی کوفەیی عیراق بوو، وە لەوێ دادەنیشت، کابرا چوو بەرەو کوفە کەوتە پێی بە دوای دا، دەبینی وا لە گەڵ مندالان دانیشتوووە لەسە رزبیل دانیک، وە پێی دەگوتن ئێو قەلەمی تەکلێفتان لەسەر نییە، وە هەنگاوە کانتان بە گوناھ لەسەر نانوسری، بەلام وریابن بە قەسەیی شەیتان نەکن، چونکە بەراستی دۆزمنی باوکتان بوو ئادەم، هەر ئێویش بوو دوای قەزاو قەدەری خوا یارمەتی ئادەمی دا بۆ ئێو وە لە بەهەشت بیتە دەر، دەست بگرن بە پەوشتی چاکان و پاکان، شوین باوەردارە راستەقینەکان بکەن، لەوان ابو بکری راست گۆ، عمری فاروق کە حەق و مافی خوای هەرگیز لە لا ناپۆیشت و بەزایەیی نادا، پاشان عثمان ی ذی النورین، ئینجا علی خاوەن شمشیرە بڕەندە کە ی بۆ ملی دوو پووان و هەلگە پیاوکان، پۆلەکانم ئەگەر ئێو هابن ئێو لە گەڵ دۆستان و خۆشەویستانی خوا دەبن، بەردەوام ئێو ئامۆژگاری دەکردن کاتێ تەواو بوو لە قەسەکانی پێیان گوت: ئایا خوار دنیکی چاک و پاک و بەتام ناخۆیت ! و بەرگێکی پاک و باش لە بەر ناکەیت؟ ئێویش پێی گوتن: درۆدە کەن لەو قەسەکان و ئێو تان ناوێت و بەلکو دەتانه ویت ئێو و پیاوانی حجاج بمبەن بۆ لای حجاج، هاتوون داوای من دەکەن بەلام قۆل بەستم نەکن و قاچەکانم نەبەستەنەوه، ئینجا بریان بۆ لای حجاج، کە چووێ ژوودی





سەلامی نەکرد لە حجاج لە بەرامبەری وەستاو هیچ قسەبەکی نەکرد  
و حجاجیش زۆر بە سووکی و کەمی سەیری دەکرد.

ابو المبارک گوتی: ایەک ان تزدري الرجال وما يدريك ما یجنه الصدق  
واتە: نەکە ی پیاوان بە چاویکی سووک و بچووکەو سەیر بکەیت تۆ  
چوزانیت کە ئەو ی شیتی کردوو پاست گوتی نەبێ

کاتی حجاج ئەمە ی بیست زانی کە پیاوی حەکیم ودانایە، پتی گوت:  
ناوت چییە؟ گوتی: ئەمرۆ کە ناوم (میمون)ە، نازانم بە یانی خوا بە چ ناویک  
بانگم دەکات؟ وە نازانم بە بەختەوەر بانگ دەکات یان بە لاییدە (الشقی)  
گوتی: ئەگەر گوتیان فلان کەس بەختەوەر بوو ئەوا پتویستیم بە ناوی خۆم  
نییە، بە لام ئەگەر بە پیچەوانە بوو ئەوا لە لای خوا بێ بەشم حجاج گوتی: لە  
چی دروست کرایت؟

گوتی: لە ناویک کە لە نێوان گوشت و خوینە

حجاج گوتی: هاوار بۆ خۆت ئەو شتانە دەزانیت دەلێن شیتی

گوتی: بە راستی خەلکی بێ نیش و کار ئەگەر سەیری خۆشەویستانی خوا  
بکەن دەلێن ئەوانە شیتن، پاشان حجاج بەرەللی کرد و مەیموونیش -  
بەسەلامەتی دەروچو<sup>(۱)</sup>.

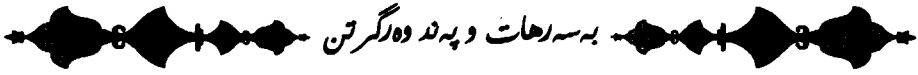
---

(۱) عقلاء المجانین، لاپەرە (۱۹۴)، (۱۹۹) بە دەستکارییەو









مه لده گرت و فهرمووده ی لیّ ده بیست جاریکیان هاته ئه ویّ به لام ئه و جاره  
ئه و گه نجهی نه بیینی به په له ویستی بگه رپته وه له گه رانه وه که یدا گوتی: کوا  
ئه و گه نجهی که پیشتر زۆر له لام داده نیشته، گوتیان، ده هزار درهم قهرزدار  
خاوه نه که ش له به ندیخانه ی کردووه له سه ر ئه و پاره یه، گوتی: وهرن ئه و  
پیاوهم پیّ نیشان بدن - خاوهن قهرزه که - ده هزار درهم می بۆ ژمارد و  
سویندی پیّ خوارد که تا کو ماوه به هیچ که سی نه ئی، پیاوه که ش گه نجه که ی  
به ره ئلا کرد عبدالله ی کوپی مبارک به شه و به ریّ که وت له ریگادا گه یشته  
گه نجه که له نزیکه ی دوو قوناخ له - الرقه - دوور بوو، گوتی: ها ئه ی گه نج  
ئه وه له کوئی بوویت نه مبینی؟ گوتی له بهر قهرداری به ند کرابووم.

گوتی: ئه ی چیت کرد پزگارت بوو له و قهرزه ؟

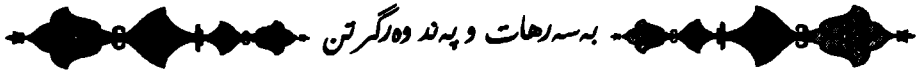
گوتی: به ئیّ پیاویک هات قهرزه که ی بۆ دامه وه نه مزانی کیّ بوو.

ابن المبارک گوتی: که واته سوپاسی خوا بکه

ئینجا ده ئین ئه و گه نجه نه یزانی که ابن المبارک قهرزی بۆ داوه ته وه تا کو  
له ژیان مابوو هه رکه ابن المبارک وه فاتی کرد خه لکی پئیان گوت که ئه و  
قهرزی بۆت دایه و<sup>(۱)</sup>.

(۱) موسوعه الحقوق الاسلامیه - محمود المصری بهرگی (۲) لاپه ره (۷۰۶)



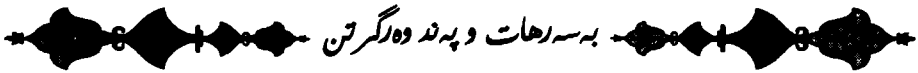


## ۲۸۸- کۆی لە حاتمەم سەخى ترە؟

پیاویك لە حاتمى طائى پەرسى، گوتى: ئەى حاتم كۆی لە تۆ سەخى ترە ئایا كەس لە تۆ زیاتر مالى بەخشیوه؟ گوتى: بەلى مندالىكى هەتیو لە (طى) چوومە مالى كەدە سەر مەرو بۆ بۆنى هەبوو، هەستا بە كیانی گرت و سەرى بېرى وگۆشتەكەى پاك كردهوه هینای لە بەردەم منى دانا، وئەو هی كە بۆى هینام لە گۆشتەكە دەماغى مەرەكە بوو منیش خواردم زۆرم پى خوش بوو، گوتم: بەخوا خوشە، چوو دەرى بەك بەكەى سەر بېرىن و دەماغەكەشى بۆ من هینا منیش ئاگام لە هیچ نییه، هەستام بۆم دەبینم دەورى ماله كە خوینىكى بەكجار زۆرى لى پزاهه، هەموو سەر مەرو بۆ بۆنى سەر بېرى بوون، پىم گوت: بۆچى وات كرد؟ گوتى: سبحان الله، شتىكت پى خوش بى كە هەمبى چۆن پەزىلى پى دەكەم لە سەرت بە پاستى شتىكى عەببە و شوورەببە بۆ عەرەب، گوتیان ئەى حاتم چیت لە جياتى پى بەخشی؟ گوتى: ۳۰۰ و شترى سوورو (۵۰۰) سەر مەرو بۆن گوتیان كە واتە تۆ سەخى ترى گوتى: نەخیر ئەو چونكە ئەو هەمووى هینایە مەیدان، بەلام من كەمىكم لە ناو زۆر هیناوه<sup>(۱)</sup>.

(۱) موسوعة الحقوق الاسلامية - محمود المصري بەرگى (۲) لاپەرە (۷۰۸)





## ۲۸۹- ابو امامە و خیر و چاکە کە ی

عبدالرحمن ی کۆپی یزیدی کۆپی جابر دە گێرتتە وە دە لئى :

خزمە تکارە کە ی ابو امامە بۆی گێرامە وە گوتى :

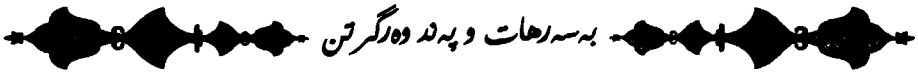
بە پراستی ابو امامە زۆر حەزى بە خیر و چاکە دە کرد و مالى زۆر بۆ  
کۆدە کردە وە ھەر سوالکەرێک داواى لئى بکردایە بە پیا زیکیش بایە یان بە  
دە نکە خورمایە ک وە لامى دە دایە وە

پۆزێک سوالکەرێک ھاتە لای ئە ویش تە ھا سئ دینارى لە لا بوون دینارىکى  
پئى دا، یە کێکى تریش ھا ت دینارىکى بە ویش دا، پاشان سوالکەرى سئ یە م  
ھا ت دینارىکى بە ویش دا و ھیچى لە لائە ما.

دە لئى: منیش زۆر توورە بووم گوتم: ھیچت بۆ مان نە ھیشت

دە لئى: سەرى خۆى دانا و نووست کاتئ بانگى عەسرى فەرمووی  
بە خە بەرم ھینا و ھەستا چو بۆ مزگەوت و زۆریش بە زە ییم پئیدا ھا تە وە چونکە  
بە پۆز بوو، بە ھەر حال ھەندئ پارە م قە زر کرد بۆم کردە خواردنى ئیوارە،  
و ھەندیکیشم زەیت بۆ چراکە ی کړى و پئیم داگیرساند، چومە سەر جیگا کە ی  
بۆ ئە وە ی بۆی پێک بخە م دە بینم لە ژێر سە رینە کە ی چە ند زێرێکى تئیدا یە  
یە کسەر ژماردم سئ سە د دینارى زێر بوو، لە دئى خۆم گوتم: بۆ یە ئە و کارە ی  
کرد وادیارە متمانە ی بە من ھە یە بۆ یە بە جئ ھیشت لە مائئ، دواى نوێژ  
گە پرایە وە مال کە بینى سفە رە ی نان خواردن پازا وە تە وە چرا داگیرسا وە  
پێکە نى و گوتى: ئە و چاکە یە کە لە لای ئە و ھا تە وە، واتە: ئە وە ی پادا شتى





چاکہ کہ بوو.

خزمتکاره که ده لئی: له لای بووم تاکو نانی خوارد و پاشان پیم گوت:  
په حمه تت لئی بیئ ئه و پاریهت هه بوو بۆ چی پیت نه گوتم تاکو بۆت خه رج  
بکه م گوتی: پاره ی چی؟ ! هه چم به جی نه هه شتیبوو ته نها سی دیناره که  
ئه ویشم کرد به خیر

ده لئی: سه رچه فه که یم هه ئدایه وه له سه ر جینگای که بیینی زۆر سه رسام دل  
خۆش بوو، منیش هه ستام و زناره که م له پشتم کرده وه و ده ست به جی  
موسلمان بووم، (وادیاره ئه و خزمتکاره مه سیحی یان مجوسی - ناگر  
په رست بووه)، بۆیه زناری له پشتی به ستاوه به و کاره ش ته واو تاسا و کاری  
تیکرد

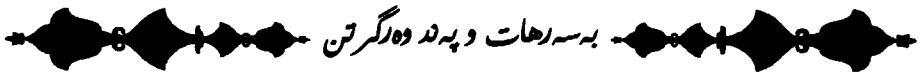
ابن جابر ده لئی: ئه و خزمتکاره م بیینی له مزگه وتی (حمص) ی شام  
وانه ی قورئان و فه رمووده و وانه کانی میراتی به خه لکی ده گوت، وه خه لکی  
له سه رده ستی ئه و شاره زا ده بوون له نایین<sup>(۱)</sup>.

### ۳۹۰- چوار دوعا به چوار درهه م

رۆژنیکیان پیاویکی سه رخۆش بانگی هاوری و دۆستانی کرد که له گه لی  
دانیشتن به مه به ستی که یفو خۆشی وشادی پاشان بانگی خزمتکاره که ی  
کردو چوار درهه می دایه ده ست و پیتی گوت بپۆ له بازار هه ندی خواردن

(۱) موسوعه الحقوق الاسلامیه، محمود المصری به رگی (۲) لاپه ره (۷۱۰)





میوه بکړه بۆمان، ئه ویش چو له ریگادا به لای (منصوری کوپی عماری زاهد) دا تپه پری و گوئی ی لی بوو ده یگوت: کئی چوار دره م ده دا به فیه قیریکی غه ریب چوار دوعای بو ده که م، خزمه تکاره که ش هه رچوار دره می دایه ده ست، منصور گوتی چ دوعایه کت بو بکه م، خزمه تکاره که گوتی: به راستی من گه وره یه کی نۆد دل ره ق و توندم هه یه ده مه ویت له دهستی خه لاس بم ونازادم بکات.

دووه م: ده مه ویت خوای گه وره ئه و چوار دره هه م بو بنیتریته وه.

سپیه م: خوای گه وره تۆبه له گه وره که م وه رگری و واز بیئنی له و خراپه و تاوانباریه.

چواره م: خوای گه وره له من و له گه وره که م و له هه مووقه وم و که سی کاری و له توش خووش بی.

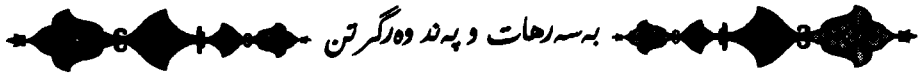
منصوری کوپی عمار دوعای بو کرد و رویشت، خزمه تکاره که ش هاته وه لای گه وره که ی که نۆد نازاری دا خۆی لی زویر کرد له بهر دواکه و تنی

له هاتنه وه ی وپی ی گوت: بۆچی دواکه وتی کوا میوه کان؟

ئه ویش بو دواکه ی بو گتپرایه وه که چۆن منصور دوعای کرد بۆیان و وه پاره که ی پی دا به رامبه ر به چوار دوعایه کان، گه وره که توو پیه ی دامرکاو وه یۆر بو وه گوتی: دوعای چی بو کردیت؟

خزمه تکاره که گوتی: به که م جار داوام کرد که له به ندایه تی وکویلایه تی





پزگارىم بى، گوتى: ئەو ئازادىم كىردىت و پزگارت بوو لە پىناوى خوا،  
دووھەمیان، گوتم: خوا چوار درھەم بۆ بنىزىتەو، گوتى: ئەوھش چوارھەزار  
درھەم بۆ خۆت، چوارھەزار درھەمى پىدا.

سىيەمیان: خاى گەرھەمىدايەتت بدات و تۆبە بکەيت، دەلى: سەرى  
ھەژاندو گىيا و بەدەستى خۆى کووپى عەرھەقەكەى پزاندو شکاندى پاشان  
گوتى: ئەوا تۆبەم کردو و پەشىمان بوومەوھ لەوکارە.

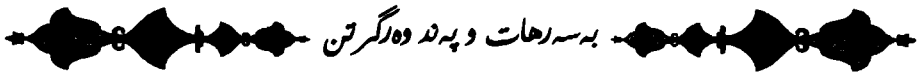
چوارەمیان: گوتى: خوا لە تۆ و گەرھەكەت وھەموو قەومەكەى لە منىش  
خۆش بى، گەرھەكە گوتى: ئەمە پەيوەندى بەمنەوھ نىيە پەيوەندى بەو  
خوایەيە كە غفور رەھىم-ھە كاتى ئەو شەوھ گەرھەكە خەوى لى كەوت و گوى  
لەدەنگىك بوو بانگى کرد تۆ شتىكى ئەوھات کرد لەلای خۆت ئايا و گومان  
نابەيت كە ئىمە شتىكى ئەوھا ناكەين بزانه خوا لە تۆ و خزمەتكارەكە و  
منصور و ھەموو نامادەبوان خۆش بوو <sup>(۱)</sup>.

### ۳۹۱ - چاكە كردن لە گەن خەلك دا ھۆكارى بەختە و مەرييە .

رۆژىكيان عبدالله ىكوپى مبارك بەلای كاروانىك دا تىپەرى بەمەبەستى  
حەج كردن بىنى ئافرەتىك و اخەرىكى خواردنى گۆشتى قەلە رەشىكى  
مردارەوھ بوو، لەسەر شوپىنىكى پىسى ھەلگرتۆتەو، ئەویش

(۱) السلسلة الذهبية، محمود المصري / بەرگى (۳) لاپەرە (۵۰۲)





خزمەتکارەکی نارد بە شوپین ئەو ئافرەتە و پرسیاری لێی کرد کە بۆچی ئەو  
ها دەکەیت

ئافرەتەکی گوتی: ئەو لەوەتە سێ رۆژە هێچمان نییە تەنها ئەو  
نەبێ کە بیخۆم و خۆمی پێ پزگار بکەم لە مردن، عبداللهی مبارکیش فرمیسک  
لە چاوانی هاتە خوار و فرمانی کرد کەوا ئەو هی لەناو کاروانە کە یدایە هەموی  
دابهش بکەن بەسەر ئەو گوندە، ئینجا گەرایەو ئەو سالاە حەجی نەکرد،  
لەخەودا بینی کە سێک پێی گوت - حج مبرور و سعی مشکور، و ذنب مغفور -  
ئەمە دوای کە سێکە دەیکات بۆ ئەو کە سەهی کە لە حەج گەرابێتەو، واتە  
حەجیکی پر خێرو چاکە وەرگیراو، ماندوو بوونیکی سوپاسکراو، گوناھیکی  
لێبوردراو<sup>(۱)</sup> کە واتە خێرو پاداشتی حەجەکی بۆ نووسرا لە لای خوا والله اعلم.

### ۳۹۲- نیتر لەمەودوا تۆ ئازادی

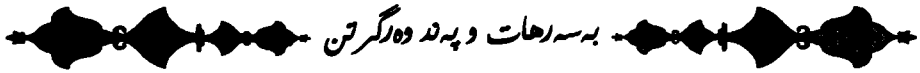
پیاویکی گەرە خاوەن پلە و پایە پۆزیکیان بانگی خزمەتکارەکی خۆی  
کرد کە خواردنیک بۆ دروست بکات تاکو هاوپی و دوستانی بۆ بانگهێشت  
بکات.

خزمەتکارەکەش دەستی کرد بە ئامادەکردنی سفرە، کاسەیهکی هێنا  
کە شلەیهکی گەرمی تێدابوو، خزمەتکارەکە لە پێگادا قاچی هەلکەوت هەندێ

(۱) السلسلة الذهبية / محود المصري، بەرگی (۳) لاپەرە (۵۱۶)







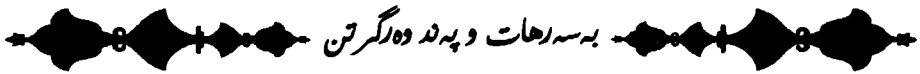
لەشلەكە پڕژایە سەر جل و بەرگی پیاووە گەورەكە، زۆر تووپیە بوو فەرمانی دا  
كە بەدەستی پاسەوانەكان لە گەردنی بدەن، كاتی خزمەتكارەكە بینی كە  
سوورە لەسەر كوشتنی ئه‌ویش تەواوی شلەكە ی پڕژاند بەسەر جل و بەرگی  
گەورەكە ی دا، ئه‌وجارە زیاتر هەلچوو و تووپیە بوو گوتی: هە ی لە ناوچی ! بۆ  
وادهكە ی !! خزمەتكارەكە گوتی: لەبەر خاتری تۆم ئه‌و كارە كرد ترسام  
سومە ی تۆ بشكی تاكو خەلكی نەلێن خزمەتكارەكە ت لەسەر هەلەپەكی  
بچوك كوشت ویستم تاوانێك ئه‌نجام بدەم كە پاشان بـمكوژی تاكو تاوانبارت  
نەكەن بەستەمكار، پیاووە گەورەكە بیڕی كردەووە لە قسەكانی ئه‌م خزمەت  
كارە ی، ئینجا لای كردەووە بەلای خزمەتكارەكە دا گوتی ئه‌وا لیت خۆش بووم  
لەبەر ئه‌وە ی زۆر جوان بۆزشت هینایه‌ووە بۆم، ئیتر بڕۆ تۆ نازادی لەمە ودا<sup>(۱)</sup>.

### ۳۹۳- زانایان و سەر دەمی عیزەت و گەورەیی

دەگێڕنەووە كە هیشامی كۆپی عبدالملك هاتە مەكە ی پیرۆز بەمەبەستی  
حەج كردن، كاتی چوووە مزگەوتی حەرام لەمەكە گوتی: یه‌كی لە هاوولانم بۆ  
بیتن، گوتیان: ئه‌ی امیر المؤمنین هاوولان نەماون و كۆچییان كردووە،  
گوتی: با تابعین بن، دەلی: زانای گەورە پایەدار طاووس ی - الیمانی - یان  
بۆ هینا، كاتی طاووس هاتە لای پیللۆه‌كانی لەبەر كردو لەسەر پارچە  
بەرەكە ی خەلیفە ی دانیشت، نەبە امیر المؤمنین نەبە ابو فلانیش سلامی

(۱) چیرۆکی پەوشتە جوانەكان، لاپەرە (۳۵۷)





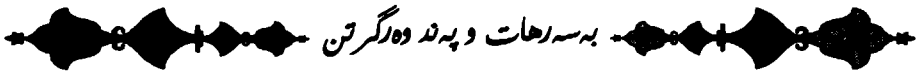
نەکرد لی بەلکو گوتی: ئەی هیشام چۆنی؟ وەبەبێ پرسی لەتەنیشتی  
دانیشت، خەلیفە بەمە زۆر توورەبوو تاكو دەلێن خەیاالی کوشتنی کرد بەلام  
پیاوانی خەلیفە گوتیان: ئەی امیر المؤمنین تۆلە حەرەمی خوای لە حەرەمی  
پێغەمبەریت (ﷺ) چۆن شتی وادەکەیت وئەووە نابێ، خەلیفە گوتی: پیم  
بلی ئەی طاووس بۆ چی ئەو پەفتارەت لەگەڵ کردم؟

طاووس گوتی: چیم کردوو؟

خەلیفە گوتی: پیتلاووەکانت لەسەر پارچە بەپەکەم داگەناند و سەلامت لی  
نەکردم بە امیر المؤمنین ناوم بلی وەبە کونیهکە ی ابو فلانیش ناوت نەهیتنام  
و بەبێ پرسم هاتی لە تەنیشتم دانیشتی وگوتت: هیشام چۆنی.

طاووس زۆر بە بوپیری وئەبەزی، یەکە یەکە، وەلامی قسەکانی خەلیفە ی  
دایەووە گوتی: سەبارەت بە داگەندن پیتلاووەکانم لەسەر پارچە بەپەکەت ئەوا  
بزانە کە من پۆژی پینچ جار لەبەرەمبەر خوای خاوەن هیزو دەسەلات  
دایەکەنم و لیئشم توورە نابێ وئازاریشم نادات دەسەبارەت بەقسە ی تۆ کە  
دەلێی - یا امیر المؤمنین - ئەوا هەموو ئیمانداران بە گەوریتی و خەلاقەتی  
تۆ رازی نین منیش لەو ترسام کە بلیم ئەی امیر المؤمنین تووشی درۆ بیم  
هەرۆها کە گوتت بە ابو فلان و فلانت بانگت نەکردووم ئەوا زۆر ئاسایی یە  
چۆنکە خوای پەرۆردگار لە قورئاندا بەناوی خۆی بانگی پێغەمبەرانی  
کردوووە ابو فلانیشی بۆ دانەناون وەکو - یاداود - یا یحی - یا عیسی -  
هتد - هەرۆها ابو فلان و کونیه ی بۆ دوژمنی خۆشی داناووە وەک دەفەر موی





(تبت یدا ابی لەب و تبت) سەبارەت بە قسەکەت کە گوتت لە تەنیشتم دانیشی پرست نەکرد، ئەوا بیستومە لە ئیمامی علی کوپی ابو طالب کە دەفەرموی، ئەگەر دەتەوی سەیری کەسی بکەیت کە ئەهلی دۆزەخ بیت، ئەوا سەیری کەسێک بکە کە دانیشتی و خەڵکیش لە دەوری بە پێوێ وەستابن. خەلیفە گوتی: ئەی طاووس ئامۆژگاریم بکە.

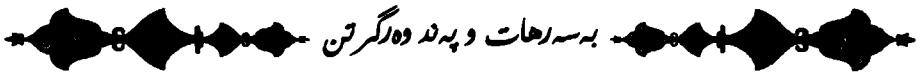
طاووس فەرمووی، گویم لە ئیمامی علی کوپی ابو طالب بوو کە دەیفەرمو لە دۆزەخدا هەندێ مار و دوو پیشکی گەورە تیادیە وەک ئیستروان بەهەموو ئەو گەورە و ئەمیرۆکار بە دەستەوێ دەدەن کە دادپەرۆری ناکەن لەگەڵ پەعیەت و جەماوەریان<sup>(۱)</sup>.

### ۳۹۴- وشەێ حەق لە هەموو شتێک گران بە هاترە

دەگێرێنەوێ کە ابو غیاث ی زاهید لە ناوچەێ بوخارا لە نیو گورستان دەمایەوێ، پۆژیکیان هاتە ناو شار بەمەبەستی سەردانی کردنی براهیکی، خەزەتکارەکانی ئەمیر (نصرت احمد) لەوکاتەدا لەگەڵ چەند کەسێکی گورانی بیژو موسیقاژەن و کەسانێکی دنیاویست دەردەچوون لە مالی ئەمیر ئەو پۆژەش پۆژی میوانداری ئەمیر بوو، کاتی ابو غیاث ی الزاهید ئەوانی بینی گوتی: لەدای خۆی، ئەگەر ئەمرۆکە خۆت بی دەنگ بکەیت لەوانە ئەوا بەشدار دەبیت لە گوناھیان باشتەر وایە بی دەنگ نەبم، بۆیە سەری

(۱) السلسلة الذهبية/ محمود المصري، بەرگی (۲) لاپەرە (۵۵۴)





بەرزکردەو بەرەوئاسمان گوتی: بەیارمەتی خوا و دەستی دایە عەساکی  
خۆی بەرەو لایان چوو هێرشی کردنەسەر یەکە یەکە بە بەر عەسای دەکەوتن  
دەرنەنجام هەموویان هەلاتن چونە مائی ئەمیر (نصرت) بەسەر هاتەکیان  
گێژاوه بۆی گوتی: بۆم بانگ بکەن، کە بانگیان کرد هاتە لای ئەمیر و پێی  
گوت:

ئایا نەتزانێوه هەرکەسی بەوشێوه هێرش بکاتە سەر ئەمیر دەسەلاتدار  
ئەوا لە بەندیخانە خۆراکی پێ دەدریت؟ ما اقبیح هذا الکلام...؟!

ابو غیاث: ئایا تۆش نەتزانێوه هەرکەسی هێرش بۆ خودا بێنی لە  
دۆزەخدا خۆراکی پێ دەدری؟ ما اجمل هذا الکلام...؟!

ئەمیر: جا خەلیفە منی کردووه بەگەرە و ئەمیری ئەو خەلگە .

ابو غیاث: بەلام خوای خەلیفە منی کردووه بە بانگە وازخوای ئەمیر  
نەهیی.

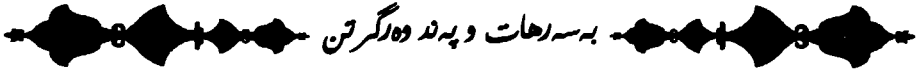
ئەمیر: کەواتە دەتکەم بەوالی ئەمرونەهی لە شاری سمرقند

ابو غیاث: لەوگەر و رایەتی و دەسەلاتەدا خۆم دابەزاند واتە نایکەم

ئەمیر: سەیرە کاری بانگەوازی دەکەیت کە فرمانت پێ نەکراوه و  
خۆشی لی بەدوور دەگریت کە فرمانت بێ دەکەم

ابو غیاث: لە بەرئەوه ئەگەر تۆ من بکە ی بەگەرە و والی خەلک، ئەوا  
پۆژیک دیت دامدەبەزینی، بەلام ئەگەر خوا بمکات بە والی کەس ناتوانی





دامبه زینى له ویلايهت جگه له خوا

ئه میر: پیداو یستیت چیه داوا بکه

ابو غیاث: پیداو یستیم ئه وه یه که بمکه یته وه گه نج وه کوو جار ان

ئه میر: ئه وه به ده ست من نییه، شتیکی تر داوا بکه

بو غیاث: نامه یه ک بنیره بو - مالک ی گه وره فرمانبهری نۆزه خ که

تازارم نه دات

امیر: ئه وه شیان به ده ست نییه، شتیکی تر داوا بکه

ابو غیاث: نامه یه ک بو - رضوان ی گه وره فرمانبهری به ههشت بنیره

به لکو ده مباته به ههشت

ئه میر: ههروه ها ئه وه شیان به ده ست من نییه

ابو غیاث: که واته هه مووی له ده ست ئه و خوا یه دایه که خاوه نی هه موو

پیداو یستییه کانه، هه رکه داوا یه کی لی ده که م پهت دانه وه ی نییه ده ست

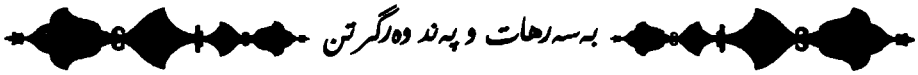
به جی وه لامم ده داته وه

- ئینجا ئه میر وازی لی هیناو به ره تلای کرد<sup>(۱)</sup>.

---

(۱) السلسلة الذهبية/محمود المصري، بهرگی (۲) لاپه ره (۵۵۵)





## ۳۹۵ - دەرمانی ھەموو دەردان تیکە لاوہ لە شەش شتان

خاوەنی کتیبی (الفرج بعد الشده) دەلی:

یەکیک لە دانایان - الحکماء - تووشی بە لاو نە ھامە تییەک ھاتبوو، دۆستان  
و ھاوڕێیان چوونە سەردانی بەمەبەستی دلدانەوہی وەسەرە خۆشی لێ  
کردنی، بەلام حکیم پێی گوتن: من دەرمانی ئەو دەردەم دۆزیتەوہ لە  
تیکە لاوی شەش شتی زۆر گەرنگ گوتیان: ئەو دانا چیبە؟

گوتی: تیکە لاوی یەکەم: متمانە بوونە بەزاتی خۆی گەورە،

دووەم: شارەزابوون بەوہی کە ھەرشتی خۆنەخشەیی بۆ دانا بێ دەبی  
ئەوشتە پووبدات.

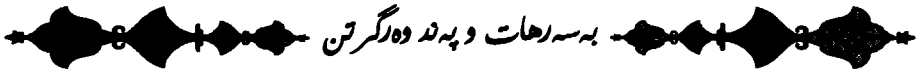
سێ یەم: سەبر و ئارامگرتن باشترین شتە کە تا قی کرانەکان بەکاری  
بێنن.

چوارەم: ئەگەر خۆراگر نەبم چی بکەم؟ وەبەشین و واوہ یلاھاوکاری  
نەفسم ناکەم

پنجەم: دەگونجی کە من لە خراپترین بەلادام لەوہی کە ئیستا  
تێیداوم.

شەشەم: کاتژمێر بۆ کاتژمێر لەدوای ناخۆشی و نەھامەتی دا خۆشی  
و شادی دیت، کەواتە پتویست بەو خۆ ئازاردانە ناکات و باشتر وایە مەروڤی  
خۆراگر بێت؟





### ۳۹۶- مەن ھەرگیز نەخۆش نەكە وتووم

ھیلالی كۆپى ئىساق دەلى: لە خزمەتى ھاوھەلى گەورە و پىزدار (عماری كۆپى ياسى) بووین، باسى نەخۆشى و دەردو ئازارەكان كرا كایراییكى ئەعراپى ھەلى دایەوہ گوتى: دەنامن ھەرگیز نەخۆش نەكە وتووم عمار فەرمووی: تۆ لە ئیمە نیت، چونكە بەپراستی موسلمان كاتى تووشى بەلاو ناخۆشى دیت گوناھى لى ھەلدەوہرین وەك چون گەلا لەدار ھەلدەوہرى، بەلام پیاوی خراب و دل پەق كاتى تووشى بەلاو ناخۆشى دیت وەكوو و شتر وایە ئەگەر بەپەللا كرا نازانى بۆچى بەپەللا كراوہ، وەئەگەر بەسترايەوہ نازانى بۆچى بەستراوہتەوہ<sup>(۱)</sup>.

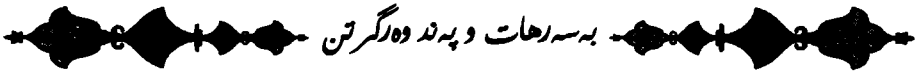
### ۳۹۷- نىعمەت و موصىبەت

سوفیانی - الثوری- دەلى: لە پىشتەر دەیانگوت: ئەو كەسەى بلاو نەھامەتى بە نىعمەت نەزانى وەخۆشى و شادى ولەش ساغیش بە بەلاى گەورە و نەھامەتى نەزانى ئەوا پیاویكى شارەزاو زانانى یە<sup>(۲)</sup>.

(۱) السلسلة الذهبية/ محود المصري بەرگى (۳) لا پەره (۵۷۱)

(۲) عدة الصابرين وذخيرة الشاكرين، ابن القيم، لا پەره (۱۰۲)





### ۳۹۸- بەھەزاران نىعمەتتە لە لاھىيە ئىنجا داۋادەكەيت

پىاويك ھاتە لاى يونس ى كوپى عبىد باسى كورتي دەست وپالى دەكرد  
لە ژيانيدا، دەيگوت: حال و ھەزەم زۆر تەنگ و ناخۆشە.

يونس پى ى گوت: ئايا پىت خۆشە كە لە جياتى قاچەكانت سەدھەزار  
دەرھەمت بدەنى؟ گوتى: نەخىر

گوتى: ئايا پىت خۆشە لە جياتى قاچەكانت سەدھەزار دەرھەمت بدەنى  
گوتى: نەخىر

ئىنجا دەلى: ھەندى لە نىعمەتەكانى خۋاى بەسەر خۆى ئەژمار كرد  
گوتى: ئەوئەندەى پى بەخشىيوم...

يونس گوتى: كاكى برا دەبىنم بەھەزاران ھەزاران نىعمەتتە بەسەردا  
پژاۋە ئىنجا باس لە فەقىرى و دەست كورتي خۆت دەكەيت.

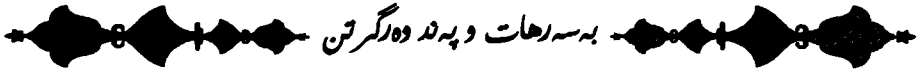
### ۳۹۹- كەۋاتە سوپاسگوزاى خوا ئاسانترە لە پاداشت دانەۋەى خەلك

عبدالله كوپى ابو نوح دەلى: پىاويك لەسەر كەنارى دەريا پى ى گوتم:  
چەندە پەفتارەت كردوۋە لەگەل خوا بەۋەى كە پى ناخۆشە، ۋەئەۋىش  
پەفتارى لەگەلت كردوۋە بەۋەى كە پىت خۆشە؟

منىش گوتم: لەبەر زۆرى ئەژمار ناكړت، گوتى: ئايا لە ھەر شتى كە







خوا ناخۆشی بۆ ناردوویت واتینگە یشتوویت که خە جالەتت دەکات؟

گوتم: نە بە خوا، بە لکو چاکە ی لە گەلم کردوو و یارمەتی داوم.

گوتم: ئایا داوای هیچ شتیکت لی ی کردوو که پی نە داویت؟

گوتم: جا چی لی قە دەغە کردووم تاکو داوای لی بکەم؟ داوای هەر

شتیکم کردبی پی بە خشیوم و هەر کاتی داوای یارمەتیم لی کردبی بە هانام

هاتوو

گوتم: وئە گەر هەندی لە ئادەمیزاد ئەو جۆرە چاکە و یارمەتیانە یان

لە گەلدا بکرایە چۆن پاداشتت دە دانەو و ئایا دەتوانی پاداشتیان بدەیتەو؟

گوتم: هەرگیز پاداشتی ئەوانم پی نە دەدرایەو

گوتم: دەکەواتە خوای تۆ ئەولاترە لەو هی که خۆت رابینی لەسەر

سوپاسکردنی لەسەر ئەو هەموو نیعمەتە زۆرانە که ئەو بەراستی لە کۆن و

تازەدا هەر چاکە کارە لە گەلت، سویند بە خوا سوپاسگوزاری ئەو ئاسانترە لە

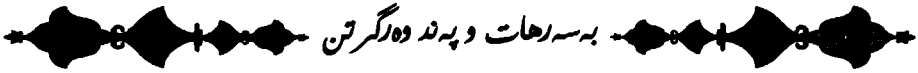
پاداشت دانەو هی خەلک لەسەر چاکەکانیان بەرامبەرت، چونکە بەراستی خوا

بە سوپاسکردن و شوکر لەسەر نیعمەت پازی یە لە بەندەکانی <sup>(۱)</sup>.

---

(۱) عدة الصابرين، ابن القيم، لاپەرە (۱۶۰)





## ٤٠٠- چاکیبونەووت بەرامبەر بە نازاری دەماری ئەستۆتە

هەوایی وەهەب دەلی: پیاویک پەنجا سالن خوا پەرستی کرد، خوای گەرە  
خەوایی پێدا کە لی ی خۆش بووم،

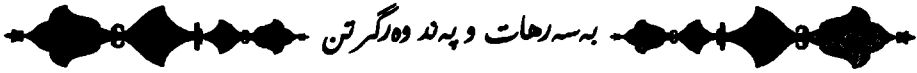
خوا پەرستە کە گوتی: ئە ی خوایە جا من چ تاوانم هەبوو کە لیم خۆش  
بیت؟

خوای گەرە فەرمانی کرد کە دەماری ملی تووشی نازاریک بیت نەخەوی  
لی بکە ویت وەنە نوژیژی پی بکریت پاشان چاکیبەووە ونوست فریشتە یەک  
هاتە لای وگوتی: نازاری ملم زۆرە و حەوانە وەم نییە فریشتە کە گوتی: خوای  
تۆ دەلی: عیبادەت و خواپەرستی ئەو پەنجا سالت بەرامبەر بەو  
چاکیبونەووە یە لەو نازار و نەخۆشیەت<sup>(١)</sup>.

کەواتە بە کردەووە چاکە کانت لە خۆبایی مەبە، هەمیشە زیاتر  
نیعمەتەکانی خوا بێنە پیش چاوانت، بەرامبەریان بکە بە یەکتر، ئایا کامیان  
بەهایان زیاترە...؟!

(١) عدة الصابرين، ابن القيم، لاپەرە (١٦١)





### ۴۰۱- كەمترین نىعمەت

ھەزرىتى دادو گوتى: ئەي خاوپە كەمترین ويچوكتىن نىعمەتت چى يە بەسەرم؟ خاوپ گەرە فەرموۋى: ئەي داود ھەناسەم ھەلكىشە: ئەويش ھەناسەي ھەلكىشا، فەرموۋى ئەو ھەناسە نىعمەتەكانى منە بەسەرت ئەي داود<sup>(۱)</sup>.

### ۴۰۲- ئەوانىش دوژمنى منن

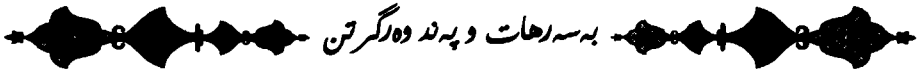
مالكى كوپى دىنار دەفەرموۋى:

خاوپ گەرە نىگاي (الوحى) ھىنا بۇ يەككە لە پىغەمبەرانى بەنى ئىسرائىلى فەرمانى پىكرد كە بە قەومەكەي بلى: نەچنە ئەو شوپىنانەي كە دوژمنم دەچنە ئەوي، ۋەئەو بەرگ و پۆشاكەش لەبەرنەكرد كەوا دوژمنم دەپپوشن، ۋەسوارى ئەو ولاغەش نەبن كەوا دوژمنم سوارى دەبن، ھەرۋەھا ئەو جۆرە خواردنانەش نەخون كە دوژمنم دەيخون، ئەگەر واپى ئەوا ئەوانىش دوژمنى منن، ۋەك ئەوان<sup>(۲)</sup>.

(۱) عدە الصابرين ابن القيم، لاپەرە (۱۶۱)

(۲) الزواجر عن اقتراف الكبائر، ابن حجر الھېثمى / بەرگى (۱) لاپەرە (۳۰)





## ۴۰۳- ناموزگاریہ کانی وہیسُ القرنی

یعقوبی قاری دہلی:

پیاویکی پھش نہ سمرم بینی له خہ و مدا کہ بالایہ کی بہ زری ہہ بوو،  
وہ خہ لکی بہ دوایدا دہ پویشتن گوتم: نہ وہ کتیہ؟

گوتیان: نہ وہ وہیسُ القرنی یہ، بہ دوا ی کہ و تم و و پیتم گوت: ناموزگاریم  
بکہ پھ حمہ تی خوات لی بیت، نہ ویش پووی لی و ہر گتیرام، گوتم: پینوما ییم  
دہ ویت پینوما ییم بکہ، خوا پینما ییت بکات، نینجا بہ رولام ہات و گوتی:  
لہ وکاتہ ی خوا پہ رستی دہ کہ یت ٹومیدت زور بی بہ لوتفی و بہ بہ زہ یی خوا،  
بہ لام لہ کاتی بی نہ مری کردنی خوا ٹاگات لہ توورہ یی نہ و ہہ بی و وریابہ لی  
ی، لہ و ہش ہہ رگیز ٹومیدت مہ پچرینہ، پاشان وازی لیہینام و پویشت.

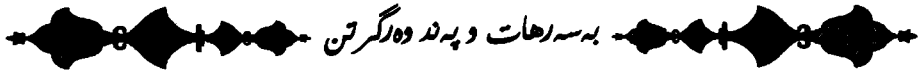
ہہ روہا لہ تہ و پات ہاتوہ کہ خوی گہ ورہ دہ فہ رموی:

نہ ی بہ نی ٹیسرائیل من نیوہم خوش دہ ویست، بہ لام ہہ رکاتی تاوانتان  
کرد رقم لییان بووہ وہ<sup>(۱)</sup>.

---

(۱) الزواجر عن اقتراف الكبائر ابن حجر الہیتمی / بہ رگی (۱) لاپہرہ (۳۱)





## ٤٠٤- تاوانە بچووکه کان بە کەم مەزانن

سلیمانی کوپی عبدالجبار دەلی:

تووشی گوناھێک بووم منیش زۆرم بە کەم سەیر کرد و گۆتم هیچ نییە شۆینەواری دەروات لە سەرم، بە لām لە خەمدا بینیم یەکی پیم دەلی: هیچ گوناھو تاوانێک بە کەم مەزانن ئە گەر بچووکیشت بێت، چونکە ئەو بچووکی ئەمرۆکەت بە یانی لە لای خوا گەورە دەبی<sup>(١)</sup>.

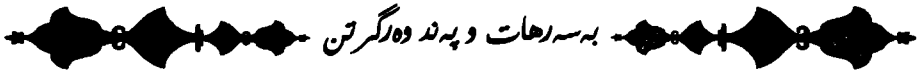
## ٤٠٥- چاکە کردن لە گەل هەتیو دا

یەکیک لە پیاو چاکانی پیشوو (السلف الصالح) دەفەر مووی: سەرەتا پیاویکی سەرخۆش و مەیی خۆر بووم و گوناھو تاوان لە گەل خۆینم تیکەل بو، رۆژێکان کوپێکی هەتیوو بێ باوکم بینی بە زەبیم پێدا هاتەو و زۆر پێزم لێی گرت و چاکەم لە گەل کرد زیاتر لەو هێ باوک بۆ کوپی دەکات، پاشان لە خەمدا بینیم فریشتەکان دۆزەخ (الزانیه) بە منیان گوت و ویستیان فریتمدە ناو دۆزەخ لە ناکاو دەبینم کوپە هەتیو هە کە بەرگری لیم کرد و گوتی: وازی لێ بێتن تا کوو قسە لە گەل خوا دەکەم و کارەکەیی بۆ ئاسان دەکەم، ئەوانیش هەر سووربوون لە سەر قسەیان، لە ناکاو بانگێک هات: وازی لێ بێتن ئیمە لێ خۆش بووین بە هۆی چاکەیی لە گەل ئەو کوپە هەتیو، لەو خەو هەستام زۆر زیاتر لەو پێزی هەتیوم کردو چاکەم لە گەلێ کرد لەو هەتەیی ئەو پێزە<sup>(٢)</sup>.

(١) الزواجر عن اقتراف الكبائر، ابن حجر الهيتمي، بەرگی (١) لاپەرە (٣٢)

(٢) الزواجر عن اقتراف الكبائر، ابن حجر الهيتمي، بەرگی (١) لاپەرە (٥٤٧)



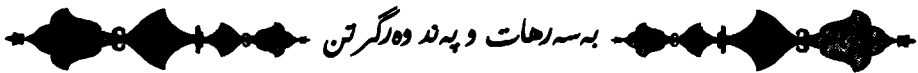


## ٤٠٦- جگەر گۆشە

پیاو چاکیك چەند جارێك كە مندالیان دەبیئت بۆیان نامینیت و دەمریت  
 ھەرکە مندالیان دەبیئت دلخۆش دەبیئت پیتی، بەلام پاش ماوھەك وەفات  
 دەكات و پیاوھەكەش زۆر دلگران دەبیئت، بەلام بەھۆی بەھیزی ئیمانی یەوہ  
 ئارام دەگریت لەسەر ئەو ناپرەھەتی یە دەلی: (لله ما اعطى وله ما اخذ، اللهم  
 اجرني في مصيبي واخلفني خيرا منها) واتە: ئەوہی خوای گەورە  
 دەیبەخشیت و دەبیاتە وەھى خۆیەتی، خوایە گیان لەسەر ئەو ناپرەھەتیەم  
 پاداشتم بەدەرەوہ و لەمە باشترم پێ ببەخشە)

تا مندالی سێ یە میان دەبیئت، دواى چەند سالیك مندالەكەى نەخۆش  
 دەكەوێت و نەخۆشیەكەى زۆرى بۆ دینى، لەمەرگ نزیك دەبیئەوہ باوكیشى  
 بەدیاری یەوہ فرمیسكى بۆ دەپێژى، بۆ ماوھەك خەو دەبیاتەوہ، لە خەویدا  
 دەبینیت كە قیامت بەرپابووە.. ناپرەھەتیەكانى قیامت ھاتۆتە پیشەوہ  
 خۆى لەسەر پردى (صراط) دەبینیتەوہ كە بەسەر یەوہ دەیەوێت بپەریتەوہ،  
 بەلام دەترسا بكەوێتە خوارەوہ، كۆپى یەكەمى كە كردبوو ھات بە دەمیەوہ  
 پێى گوت: باوكە گیان من یارمەتى دەرت دەبم، باوكیشى دەستی كرد بە  
 پۆشتن بەلام دەترسا بەولادا بكەوێتە خوارەوہ، كۆپەكەى تری ھات  
 بە دەمیەوہ ئەویش لەولاوہ دەستی گرت... پیاوھەكە زۆر دلشاد بوو، دواى  
 ئەوہ بۆ ماوھەك بەسەر (صراط) دا پۆشت ھەستى بە تینوویتیكى زۆر كرد  
 داواى لەیەكەى لە كورەكانى كرد كە ئاوى بۆ بینن و تینوویتی بشكینن،  
 یەكێكان گوتى: ناتوانین ئەگەر یەكێكان دەست بەردارت بین دەكەوێتە





ئاگرەكەو، نىتر ئىمە ھىچمان پى ئاكرىت، يەككى تريان گوتى: باوكە  
ئەگەر بىراى سى يەممان لەگەل مان بوایە، ئەوا تىنۆيتى دەشكاندیت...!

پىاوەكە بە ترسەوہ لە خەوہكەى راپلەكى وسوپاسى خواى كرد كە  
ھىشتا لە ژياندايە وقىامەت نەھاتووہ پاشان لای كردهوہ بەلای كوپە  
نەخۆشەكەيدا كە لە پالیدا بوو دەبىنى گىانى ئەویش دەرچووہ، ھاوارى كرد و  
گوتى: سوپاس بۆ خوا تۆ بوويت بە تۆيشوو پاداشت وەتۆ بویت بە  
پزگاركەرى من لە قىامەت بۆيە مردنى ئەو مندالەى لەسەر دلى ھىمن و ئارام  
بوو.<sup>(۱)</sup>

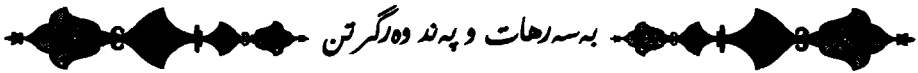
### ۴۰۷- ناپاکی... و... دەرئەنجامەكەى

چىرۆكەكەم لەوانە كەمىك سەيرىيەت.. من تەمەنم ۲۳ ساڵە لە قۇناغى  
چواری كۆلىزى بازىرگانىدام پىنچ ساڵە زەواجم كردووہ پىشتر ژيانم برىتى بوو  
لە كىوێك لە گوناہ، لە كاتىكىشدا كەژنم ھەبوو، پەيوەندىم لەگەل ئافرەتانى  
ترىشدا ھەبوو، لەگەل ئەو ئافرەتەنىشدا دەچووہ دەرەوہ، لە گوناھدا  
ئەگەوزاين بەبى ھەستكردن بەتاوان وترسان لە خوا..

من بىرم چووبوہوہ يان لە بىرم كردبوو كە پەندىك ھەيە دەلى: چى  
بچىنى ئەو دەدورىتەوہ، من ئەو پەندەم بىستوہ بەلام ھەستم بەھاكەى  
نەكردووہ، پۆژىكيان بۆ زانكۆ دەچووم ھەستم بە گورانى سىماى ژنم كردبوو،

(۱) چىرۆكەكانى رىنمايى - عمروخالد/وہرگىزانى حسين محمود ھەلەبجەيى





گومانی بۆ دروست کردبووم ھاتمە دەرەوہ لە مال بەلام پاش نیو سعات گەرماموہ بۆ مال دەبینم ژنەکم بە تەلەفۆن لەگەڵ لاویکدا باسی سۆزداری و خۆشەویستی دەکەن، ھەمان ئەر تەلەفۆنی کە من بەھۆیەوہ پەیوەندیم دەکرد بۆیە وەک سوننەتیکی خوایی چیم چاند دووریمەوہ..

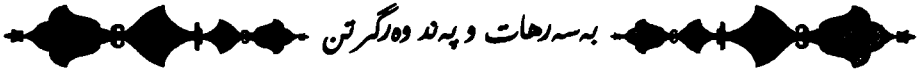
خەریک بوو بیکۆژم بەلام خوای گەرە پەحمی بە من و بەئەر کرد بەتوندی گریام، پاش ماوہیەک چووم بۆ مائی باوکی تا تەلەقی بدەم، بەلام لەوێ ھەلۆیستی خیزانم بە تەواوەتی گۆرابوو، خیزانم پێی گوتم: لەمەودا بەراستی تۆبە دەکەم و لە خوا دە ترسم ئەگەر تۆ لێم خۆشبیت ودا فرسەتم بدەیت..

پاک و بیگەردی بۆ ئەر و خوایە کە دۆخەکان دەگۆریت، سویند بەخوا خیزانم ئیستا بەحەز و ئارەزووی خۆی نیقاب بالاپۆشی دەکات ھیچ فەرز و سوننەتیەک فەرامۆش ناکات و شەوونوویژیش دەکات وەمنیش ھەر وہا ئیستا خیزانە کەمان سوپاس بۆ خوا نمونەیی دینداری و پابەندبوونە ھەردو کمان پەیمانمان دا بە خوای گەرە کە ھەرگیز نەگەرینەوہ بۆ سەرتاوان سوپاس بۆ خوا.. لە بێرتان نەچیت چی بچینیت ئەر دەدرویشەوہ<sup>(۱)</sup>. منیش دەلێم پە لە مەکەن لە بێراردان و تەلاق و کوشتن و بێریندا، چونکە نازانن خوای گەرە دواتر چی بەسەرتان دینێ و چون دۆخەکان لە خراپە بۆ چاکە دەگۆرێ... لە کۆن گوتویانە: ئەرەیی لەسەر سەبرانە لەسەر خیزانە..

(۱) چیرۆکەکانی پینما، عمرو خالد لاپەرە (۹۴)







## ۴۰۸- خووی خراب

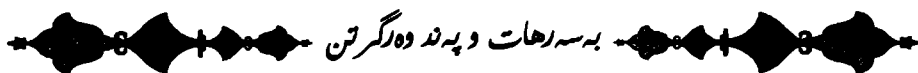
پۆڭڭیکیان دەباغیک دواي تەواو بوونی کارهکیه ی بۆ بازاری کردن بەرهوبازار پۆیشت، وەها ریککەوت کە بە پدیش دوکانی بۆن فرۆشان تیپەری کرد لە کاتی تیپەربوونی بۆنیکی بۆ هات و لە هۆش خۆی چوو، بەربووهوه، خەلک دەوریان لیدا وەموویان نیگەران بوون وەهرکەسێک لە خۆیهوه چارهسەرییهکی بۆ دادەنا، یهکیک گوتی: باوەشینی لی بکەن ویهکیک گوتی قەنداوی بدەنی، یهکیک گوتی: گولاو لەسەر و چاوی بدەن تاکو بەهۆش خۆی بیتهوه، یهکیک دەست و سەری بۆ دەمالی، یهکیک شتی دەدای... و بزانیت بۆ بەربۆتەوه، لەوکاتە یهکیک گوتی: گیرفانی بگەڕین بزانی ئایا عینوانیکی خانوو یان شوینی کارکردنی تیدانییه بۆ ئەوهی خانەوادەکهی ئاگادار بکەینهوه، لەوانەیه ئەوان بزانی چی بووه، لەوانەیه بەلکوکاتی داو و دەرمانی بەسەر چووبی...

پاشان یهکیک گیرفانی پشکنی و ناویشانی خانووهکهی لەسەر نامەیهک کە بۆی هاتبوو دۆزیهوه

دووکهسیان چون ئاگاداری مالهوهیان کرد وپاشان برای نهخۆشهکهیان لەگەڵ خۆیان برد بۆ ئەوهی چارهسەری بکات.

لە رینگادا برای نهخۆشهکه چاوی بەپیسایی سەگ کەوت و خۆی چهماندهوه و دەستی دایه و هەلیگرت لەناو پارچه قوماشیک پێچایهوه و کەوتەپێ دووکهسەکه پرسیاریان لەوه کرد.





ئەویش گوتى: لەوانە يە بەكەلك بېت بۆى، ئىستا كە من باسى گىرفتى  
 بىرام بىكەم ھەمووتان تىدەگەن، بىراى من دەبباغە پىستى ئازەلان دەباغ  
 دەكات و خۆشيان دەكات بۆ كارى پىويست، كەواتە ھەمىشە لەناو دەردو  
 ئازارو عەزاب و بۆنى ناخۆش ژيانى بردۆتە سەر لە مالەو ھە بۆ دوكان.. لە  
 دوكان بۆمال، ھىچ ئىشى تىرى نىيە و بۆ ھىچ شوپىنىكى تر ناپوات، كەواتە  
 كاتى بەلاى دوكانى بۆن فرۆشان تىپەربووە، بۆنى خۆشى بۆنەكان مەستى  
 كىردووە و بى ھۆش بوو و بەرىۆتەو.

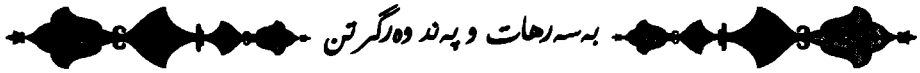
دواى پىسايى سەگەكەى لە لوونى بىراكەى نىزىك كىردەو ھەست بەجى  
 بىراكەى ھاتەو ھۆش خۆى و بەيەكەو ھە بۆمال پۆشتن<sup>(۱)</sup>.

### ۴۰۹- بە بىستنى قورئان رىنمايى كرا

مامۆستا عمروخالد دەئىت: لە سەفەرىكى دوور گەرامەو ھە قەدەرى خوا  
 وابوو لە نىو فرۆكەكەدا كۆمەلى گەنجى ھەرزەكار دەورىان دابوو و دەنگە  
 دەنگو ھەراو پىكە نىنيان ئەو ناو ھى پىر كىردبوو لە گەل دوكلەى جگەرەكانيان،  
 ھىكەتى خوا وابوو ئەو فرۆكە پىرپوو لە نەفەر نەمدەتوانى شوپىنى خۆم  
 بگۆرم، ھەولمدا خۆم دەرباز بىكەم لەوقەيرانەدا، بۆيە پەنام بىردە بەر ئەو ھى  
 كە بخەوم بەلام ھاوار بەحالم خەوى چى..

(۱) مثنوي معنوي/ جلال الدين الرومي، لاپەرە (۵۴)

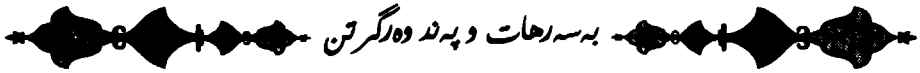




كاتى ئىتر زۆر بى تاقەت بووم لەو ھەراو بەزەمە، قورئانەكەم كەردەوہ بەدەنگىكى ھىواش دەستم كەرد بە قورئان خویندن، چەند ساتىكى نەبرد زۆرىك لەلاوہكان ھىور بوونەوہ وھەندىكىان رۆژنامەيان دەگرت بەدەستەوہ و دەیانخویندەوہ، ھەندىكىان دەخەوتن، لەناكاو بەكىكىان كە لە تەنیشتمەوہ بوو بە دەنگىكى بەرز گوتى: بەسە بەسە!! واگومانم برد كە بەھۆى دەنگى منەوہ بىزار بوو، بۆیە داواى لىبوردنم لى كەرد، پاشان دەستم كەرد بە خویندەنەوہى قورئان بە دەنگىكى زۆر ھىواش كە تەنھا خۆم دەمبىست، بىنیم سەرى خستۆتە ناو ھەردوو دەستى پاشان لە دانیشتنەكەیدا زۆر دەجوولیت، پاشان سەرى بەرزكەردەوہ زۆر بە ناپرەھەتى پى گوتم: تەكايە.. بەسە ناتوانم ئارام بگرم پاشان لە شوینی خۆى ھەستاو بۆ ماوہیەك لەبەر چاوان ون بوو پاش كەمىك گەراپەوہ، داواى لى بوردنى لى كەردم، من بى دەنگ بووم و نەمزانی چى بوویداوہ!!

داواى كەمىك لەبى دەنگى لای كەرد بەلامدا چاوەكانى پى بوون لە فرمىسك بە چپە پى گوتم: سى سال يان زياتر دەبیت سەرم نەخستۆتە سەرزەوى سوجدەيەك بۆخوا بەرم وتەنھا ئايەتەكىشم نەخویندۆتەوہ ئەوہ مانگىكى تەواوہ لەم گەشتەمدا بەسەرم بردووە خراپە نەماوہ تى نەگەوزابم، پاشان تۆدەبىنم قورئان دەخوینی، بۆیە دنیا لە بەرچاوم پەش بوو، دلم توندبوو سنگم گوشرا وھەناسەم تى كەردم، بەلى ھەستم دەكەرد كە ھەرنایەتەك دەخوینیت وەكو قامچى دەكىشريت بەلاشەمدا بۆیە بەخۆم گوت: تاكەى ئەو بى ناگايە..!؟





وہ تاکہ ی بہ م رینگاہدا بروم؟! دواى ئەو ھەموو بى ھودەبى و پابواردنە بەتەماى چىم؟ پاشان پۆيشتەم بۆ تەوالىت دەزانى بۆ چى؟ ھەستەم دەکرد کە زۆر ھەزەم دەکرد کە بگريم، وە شويئىكىشىم شك نەبرد خۆم لە چاوى خەلك بشارمەوہ ئەوى نەبى!!

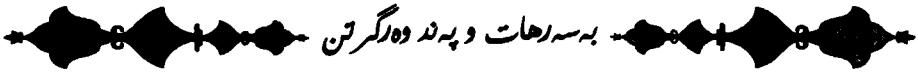
بۆيە منىش شتىكى گشتىم بۆ باس کرد لەسەر تۆبە و گەرانەوہ بۆلاى خودا، پاشان بى دەنگ بوو، کاتى فرۆکەکە لە فرۆکەخانە نىشتەوہ، وەك ئەوہى کەبىەوى لە ھاوپرێکانى دوورکەويئەوہ بەپوخسارىكى زۆر لىبراوانە لى پرسىم و گوتى: ئايا گومان دەبەيت کە خواى گەرە لىم خۆش بىت؟

پىم گوت: ئەگەر تۆ راست گۆبىت لەتەوبەکەتدا و سوور بىت لەسەر گەرانەوہت ئەوہبى گومان خواى گەرە لە ھەموو گوناھەکانت خۆش دەبىت.

گوتى: بەلام تاوانى گەرەم کردوہ.. زۆر گەرە پىم گوت: ئايا گویت لەو ئايەتە نەبووہ: ﴿قُلْ يٰعِبَادِى الَّذِيْنَ اَسْرَفُوْا عَلٰى اَنْفُسِهِمْ لَا تَقْنَطُوْا مِنْ رَّحْمَةِ اللّٰهِ اِنَّ اللّٰهَ يَغْفِرُ الذُّنُوْبَ جَمِيْعًا اِنَّهٗ هُوَ الْغَفُوْرُ الرَّحِيْمُ﴾ الزمر: ۵۳

واتە: ئەى پىغەمبەر (ﷺ) بىيان بلىي: خوا دەفەرمووى ئەى بەندەکانم ئەى ئەوانەى کە زىدە پۆيتان کردوہ لەسەر خۆتان بە گوناھو تاوان کردن، ھەرگىز بى ئومىد مەبن لە بەزەبى خوا—ئەگەر بەراستى تۆبە بکەن—خوا لە ھەموو گوناھەکانتان خۆش دەبى، چونکە ئەو خوايە زۆر لىبوردە و مېھربانە، بىنىم خەندەى بەختەوہرى نىشان داو چاوانى پرىببون لە فرمىسک، پاشان خوا حافىزى لى کردم و پۆيشت.





سبحان الله العظيم مرۆڤ ھەرچەندى بگاتە ئەوپەرى فەسادو نوقم بون لە  
گوناهدا لە دلى ھەر تقوى خىرى تىدايە ئەگەر بتوانين بە دلى وچاودىرى  
بگەين پشت بە خواى گەورە بەردە گریت بەرھەمدار دەبیت<sup>(۱)</sup>.

### ۴۱۰- مردوو شۆر

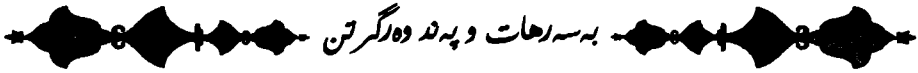
مامۆستا عمر خالد بەسەرھاتى ئافرەتیکى مردوو شۆر دەگىرتتەو  
لەيەكك لەو ئافرەتانەى كە لە مامۆستاكەى بىستوو دەلى:

من كچىكى تەمەن (۱۸) سالانم ھەزەكەم ئەو بەسەرھاتەتان بۆ  
بگىرتمەو كە كاریگەرى گەورەى ھەبوو لەسەر دلم بە شىوہەك نۆیژەكانم  
بەرىك و پىكى نەدەكرد، بەلام كاتى ئەو چىرۆكەم خويندەو ھەموو نۆیژەكانم  
لە كاتى خۆيدا ئەنجام دەدا، پۆزىكیان مامۆستاكەمان لەوانەى (ئایین)دا  
لاپەرەيەكى بچوكى بەسەردا دابەش كردين كەباس بەسەرھاتى مردوو  
شۆرىكى ئافرەتى دەكرد گوتى: جارێكیان دەیانەویت تەرمى كچىك بشۆن تا  
كفن و دەفنى بگەن، پەيوەنديان كرد بە مردوو شۆرىكى ئافرەتەو تەكو  
بیشوات، ئافرەتەكەش ھاتە مالىان چونكە ئەوە كارى ئەو، كاتى دەپواتە  
مالەكەو پىيان دەلى: كوا لاشەكە؟

ئاماژەى دەرگای ژورەكەى بۆ دەكەن وئەویش دەچیتە ژورەو دەوای

(۱) چىرۆكەكانى رىنمايى/عمرو خالد، لاپەرە (۱۲۷)

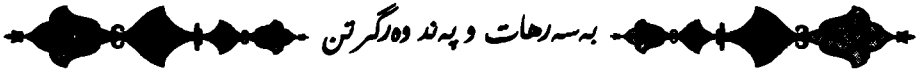




ئەوھى كەس و كارى مردوۋەكە دەرگاى ژوورەكە لەسەر مردوۋ شۆرەكە دادەخەن و مردوۋ شۆرەكەش دەترسى و تەقە لە دەرگاكە دەدات تابۆى بكنەو بەلام كەس وەلامى ناداتەو وەھەستى كرد كە ئاۋو كفن لەپال مردوۋەكەدا نامادەكراۋە بۆى.

كاتى سەرى پەشى بىنى وەكو خەلووز، سەرى سوپما لەو شىۋەيە و ھەرگىز ئەوئەندە نەترسابوۋ بۆيە دەستى كرد بە خویندىنى (آية الكرسي) و (المعوذتين) قل اعوذ برب الفلق والناس، ئىنجا دەستى كرد بە شۆردنى بەلام شۆردنى ئەو لاشەيە زۆر ناپەھەت بوو لە سەرى چونكە لاشەى وەكو خۆلەمىش بىرژابوۋ لىھاتبوۋ، ھەرشوئىنىكى لەشى بگرتايە لەدەستى بەر دەبوە وە لىك دەپچرا، بۆيە بە خىراىى كارەكەى خۆى ئەنجام دا، تا بچىتە دەرەوە ئىتر نەگەپتەو، كاتى تەواۋبوۋ دای لە دەرگاىكە و دەرگايان لى كىردەو، ئافرەتەكە بە خىراىى چوۋە دەرەوە و بەرەو مالى خۆى پۆيشت بەبى ئەوھى پىرسىار بىكات لە حالى ئەو مردوۋە، دواى چەند پۆژىك چوۋە لای شىخىكى گەرە بەسەر ھاتەكەى بۆ گىپرايەو، ئەويش پىتى گوت: بىرۆ بولای خاۋەن مردوۋەكە ھۆكارى ئەوھىان لى بىرسە، ئەويش پۆيشت بۆلايان و پىتى گوتن: دەمەوى ھۆكارى دەرگا داخستەنەكەتان لى بىرسم لەگەل ئەو لاشەيەدا، گوتيان، چونكە ھەركاتى مردوۋ شۆرىكمان دەھىنا تابىشوات كاتى حالەتەكەى دەبىنى پرايدەكرد نىزىكەى دە مردوۋ شۆرى ئافرەتەمان ھىنا تۆ دوا ھەمىنيان بوويت و ترسايىن تۆش پابكەيت مردوۋ شۆرەكە گوتى باشە حالى كچەتان چۆن بوو؟ گوتيان: نوئىزى نەدەكرد.





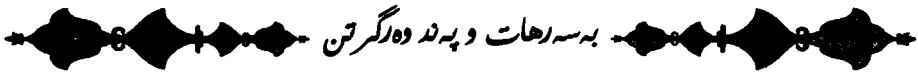
ئىنجا ئەگەر ئەوە حالى نوپۇز ئەگەربى پىش ئەسپەردە كىردنى دەبى دواى ئەسپەردە كىردنى حالى چۆن بى؟ نوپۇزىكە پىش ئەوەى نوپۇز لەسەربىكى<sup>(۱)</sup>.

### ۴۱۱- چارەنوو سىكى گەش

كۆمەلى لاو (گەنج) لە يەككە لە شەقامەكانى شارىك لە شارەكانى ولاتانى كەنداو كۆبوونەو لەسەر خراپەكارى، ھەركەسىك بەوشەقامەدا بېرۆشتايە سووكايەتيان پى دەكرد، ھەركەس بوايە، ئەمە ئەگەر نەيان گرتايە ئەگەر بگەوتايە تە دەستيشيان لىيان دەدا، سەريان دەشكانديان ئاسايى بوو بەلايان چەقوى لى بدەن، وەبەنيسبەت مالىەكانى ئەو ناوہو ئوتومبىلەكانيان ئەو ھەرمەپرسە، خەلكى ئەو ناوہ نەياندەھىشت ئافرەتەكانيان بىتەدەرەوہ، تاكو ئەو شەقاوانە نەپۆن، لەگەل ھەموو ئەوشتانە دا چاوەپوانى بانگدانيان دەكرد تاكو بچنە مزگەوتى ئەو گەرەكە (بۆ نوپۇز كىردن نا) بەلكو بۆ فرىدانى زىل و پىسى بەسەر نوپۇز خوینان لە كاتى ركوع و سجودياندا ھەرۋەھا مىزىشيان پىدا دەكردن كەسىش نەيدەتوانى شكاتيان لى بكات، لە يەككە لە شەوہكانى پەمەزاندە وەك نەرىتىكى ئاسايى چوون بۆ مزگەوت بۆ ئازار دانى نوپۇز خوینان، لە نىوانياندا گەنجىكى ئەسەرى تىدابوو (تاك بوو لە نىوياندا) لە ھەمويان سەر سەخت و نالە بارتىبوو لەوشەوہدا بەتايبەتى بەدەر لە ھەموو شەوہكانى تر شىتىكى سەير بەسەر ئەو لاوہ (گەنجە) ھات، پىشنيارى كىرد بۆ

(۱) چىرۆكەكانى رىنمايى/عمرو خالد لاپەرە (۹۶)



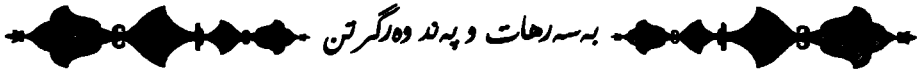


شه قاره كان كه بچي بۆ مزگهوت بۆ نه جامداني نويزي خهوتنان (عشاء)  
نه وانيش به گويان كردو دهست نويزيان گرت پاشان ويستيان بيته دهره وه  
بانگي نه ويشيان كرد رازي نه بوو، پي گوتن: له زوه نويزم نه كردوه، وازم  
لي بينن من دهموي به رده وام بم له نويز كردن بويه به جيان هيشت و  
چونه دهره وه، كوپه لاره كه تا درهنگي شه و هر نويزي ده كرد، تا ميوري  
مزگهوت هات و ويستي ده رگاي مزگهوت دابخات قسه ي له كه لدا كرد به لام  
سوودي نه بوو، به تنها وته يه كيش وه لامي نه دايه وه، مجبور كه ش وازي لي  
هيتا و چو له دهره وه دانيشت، باوكي لاره كه به ويذا رت بوو، نزيك بووه وه  
له خادمه كه ويستي سو راضي كوپه كه ي بزانيت، ته نيا پرسيارك بكات چونكه  
گوماني نه دبرد له وي بيت به لام نه وه ي كه چاره پوان نه ده كرا نه وه بوو،  
مجبور پي گوت: كوپك له ژوره وه يه شيوه ي له كوپه كه ي تو ده كات  
نايه وي ت بيته دهره وه باوكي به په له وه چوه مزگهوت، بيني كه به راستي  
كوپه كه ي له ويته برواي به چاره كاني خوي نه كرد، زود سه ري سوپما به لام  
دلخوشيه كه ي بي نه ندازه بوو، پويشتنه وه بۆ ماله وه، كوپه داواي لي بوردي  
له دايك و باوكي ده كرد كه نه مان به رده وام بي ئوميد ي نه بوون له ره حمه تي  
خوا و دوعا كردن بوي به شه وو به رۆژ ئوميديان به ره حمي خواهه بوو.

(انك لا تهدي من احببت ولكن الله يهدي من يشاء) واته: ئه ي محمد  
(ﷺ) تو ناتوانيت هيدا يه تي نه و كه سه بده يت كه خوشت ده وي به لكو خواي  
كه ره هيدا يه تي نه و كه سه ده دات كه ده يه وي ت پاشان داواي لي بوردي لي  
كردن و به لي تي پيدان كه له مه ودوا باشتر بي نه وه نده دلشاد بوون كه باس







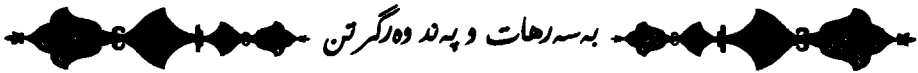
ناكریت، وەك ئەوەی تازە لە دایك بوویتەو پاشان دایك و باوكی ماچ كردو داوای لێكردن كە بۆ نوێژی بەیانی هەلێستین و باش كەمێك چووێ سەر جێگاگەیی و خەوت چەند سعاتێكی نەبرد دەنگی بانگی بەیانی ئاسۆی پر كرد.

دایكی چوو خەبەر داری بكات بەلام هەناسەیی لێ برابوو، ئەو مال و ئاواپییە لە ژيان كرد بوو - لا الله الا الله بردیان بۆ مزگەوت تا ببیشن، چەند پیاویك كۆبوونەو دەستیان كرد بە شۆردنی ئاوەكە ئەسمەرێكەیی دەشۆردەو و دەیتاواندەو ئەوانیش كە خەریكی شۆردنی بوون بەردەوام هەر (الله اكبر) یان دەكرد، ئەو لاوێ ئەسمەرێكە پوختاری سپی بویەو !! ئایا ئەوێ گوناھەكانیەتی یان فریشتەكان هەستاون بەشۆردنی یان ئەمە ئەنجامی دوعای دایك و باوكی یەتی بۆی؟ كەتەنھا پۆژێك هیوا براونەبوون لەرەحمەتی خویان ئەمە رەحمەتی خویە و موسلمان و كافرو گۆتێرپاڵ و سەرپێچكەریش دەگرتەو؟ من پێم وایە هەموویان پێكەوێ گرتێراون، سوپاس بۆ خوا<sup>(١)</sup>.

---

(١) چیرۆكەكانی پێنماپی / عمروخالد - لاپەرە (٦٤)





## ٤١٢- میز دەکەن بە گۆرەکه ییدا

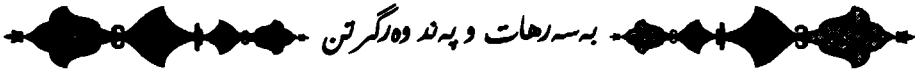
ئەو کەسەى کە چیرۆکە کە دەگێریتەو دەلى:

ھاورىيەكم ھەبوو لە جىگای برامدا بوو، ھەفتەى پابردوو لە پووداویكى پىگاوباندا ھەفاتی کرد، خوای گەورە پەحمى پى بکات و دلنەوايى بىەخشىت بەکەس وکاری، ئەو ھاورىيە کۆمەلى سايتى خراپ و بەرەللايى لەلابوو، ھەخۆيشى سايتىكى ھەبوو کە پىک ھاتبوو لەوینەى خراپ و بەرەللايى، کارەساتە کە لە ھەدايە گە ئیمە ژمارە نەھیتینى بەکە (پاسۆرد) نازانین تاكو لايبەرىن.. نەمانتوانى..

ئەى خىرخوزان ئەوپىاوە سەرقالى کارى خراپ بوو، ھەکۆمەلەکەشى خرىكى ئەوکارە بوون، حسبنا الله ونعم الوكيل، داىكى لە خەويدا بينىبووى کە چەند كچىك بەسەر گۆرەكەيدا دەپۆن و میزى پىدادهکەن، ئەو داىکە داماوە ناگای لە پەوشتى کورپەکەى نەبوو، سویند بەخوا ئەوانە کە میزىان دەکرد بە گۆرەكەيدا ئەوان بوون کە ئىستا ئەو وینانە دەنیرن بۆ کۆمەلکەى!

قسەمان لەگەل ئەو کۆمپانىيايە کرد کە ئەو سايتەى تىداندرابوو، ھەلامى ئەوانىش ئەو ھەبوو کە ناتوانىن ھىچ کارى بکەن.. خەلکىنە مروفە کە مردوو ھەلام ئاسەواری کردە ھەکانى خوین لە دلئى ئیمە دىنى، تاکەى ئەو ھالەتە ھەو شىوھە بىمىنیتە ھە !! ئەو گروپە قىزەون و ئەو سايتە پىسە بوو بە ھۆى سەرنزمى بۆى ئەمەش لە پىگا لادانى شەیتانە مروف و جنوکەکاندايە.. حسبى





الله عليهم.. خوايه تۆله له و كهسه بکهيتهوه که هانی داوه بۆ دروست کردنی  
سایتیکی له و جۆره !! دهخوازین ئه و پهيامه مان بلاوبکریتتهوه تا ئهوانه ی  
زیندوون پیش ئه وهی ئه و ژیا نه یان له دهست بچیت بکهونه خۆیان و واز بینن  
له و شته ناشه رعیا نه و له وسایته به ره لایانه .

حسبی الله ونعم الوکیل.. حسبی ونعم الوکیل<sup>(۱)</sup>.

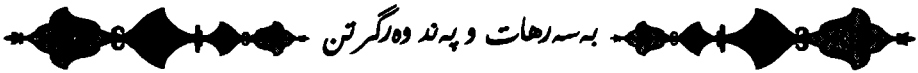
### ۴۱۳- سولتان محمود و نه یازی خزمه تکاری

سولتان محمود خزمه تکاریکی هه بوو به ناوی نه یاز پۆژ له دوا ی پۆژ له لای  
سولتان محمود نازیزترو به ریز تر ده بوو له بهر ئه وهی زۆر ئاقل و ژیریوو.

ئه یاز کورپکی ئه سمه رو کورته بالابوو، که گیانیکی لاوازی هه بوو،  
له یه کێک له شه ره کان به دیل گیرا به هۆی هۆش و زیره کی که هه ییوو  
به ده زگای سولتان محمود فرۆشرا و له وی خزمه تی ده کرد، به لام له بهر  
ئه وهی زۆر ده ست پاک و زیره ک و به هۆش و چالاک بوو، پۆژ به پۆژ له لای  
سولتان محمود خۆشه ویستر ده بوو، هه تا که کم بووه که جیی دنیای  
سولتان محمود بوون و پله یه کی باشی پی به خشی، ئه یاز له بهر ئه وهی  
میهره بان بوو هه مووکاتی هاوپی سولتان بوو، له گه لی ده چوو بۆ پاو و  
دانیشتنه تایبه تیه کان زۆری پی نه چوو ئه وانی تر حه سوودی و ئیره بیان پی

(۱) چیرۆکه کانی رینمایی ، عمرو خالد لاپه ره (۱۱۹)





برد که چون یہ کجار له خزمەتکاری و بەندەگی پاشا گەیشتۆتە ئەو پلە و پایە باشە و سولتان ئەو ئەندە خۆشی دەوێت و ئەوی بۆ پراویژ کاری خۆی داناو و لەبەر ئەوەی پەردەیی حەسوودی پێش چاویان گرتبوو کە واتە باشیەکان و چاکەکانی ئە یازیان نە دەدیت و تۆمەتیان لێ دەدا و قەسە ناپە وایان پێ دەگوت.

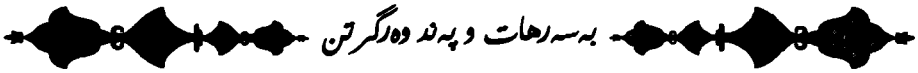
سولتان محمودیش چەند جار بیرو هۆشی تاقی کردبوو و ئە یازیش ئەرز و بەهای خۆی نیشاندا بوو و سەلماندبووی کە زۆر بەهای زیاترە لەو کەسانەیی کە زۆر پلە بەرزن کە واتە زیاتر ئەوی خۆش دەوێت.

پۆژیک ئە یاز لە گەڵ سولتان هاو پێ بوو بۆ بیابان رۆیشتن سولتان فیکرەکی بۆ هات و کە ئە یاز تاقی بکاتەو بە یە ئەو کیسە پارەیی کە پێی بوو کردیەو و مست مست روی دە کردە سەر زەوی بی ئەوەی تە ماشای پشتمەو وەیی خۆی بکات بۆ پێشەو و دە رۆیشتن.

کاتی بە یینیک رۆیشتن سولتان ئاوریکی لە پشتمی دایەو و بیینی کە هیچ کام لە هاو پێی کانی دیار نین و دوا کە و تۆونە تەنھا ئە یاز لە گەڵی دایە ئە یاز گوتی: برا دەرەکان لە دوا ی ئیمەنە بە لام کە مینک دوا گە و تۆونە گوا یە خەریکی کۆ کردنەو وەیی پارەن.

سولتان محمود گوتی: کە واتە تۆ لە گەڵ منی وە ک ئەوان خەریکی پارەنە بوو ییت؟ ئە یاز گوتی: ئەوان نیعمەتیان بیینی تۆ یان لە بیر کرد، بە لام لە وانە شە مائی ئێو کۆبکەنەو و بیهینەو و بۆ لای جە نابت بۆ ئەو وەیی





سەررەت و سامانت لە دەست نەچى، چونکە ئەوان تۆيان لە بەر سەررەت و پەلە و پایە و پارە دەوى لە کاتیکدا کە کارى من خزمەتکردنە و من لە خزمەتى ئیوهدام تا مردن، من ئیوهدم لە بەر سەررەت و سامان ناوى بە لکو ساغى و سەلامەتى تۆم دەوى، لە گەل ئیوهدم تا ئەوکاتەى کە من لە خۆتان دوور دەکەنەو، سولتان محمود گوتى: چۆن کاتى بینیت کە مالى حەلالم لە بیابان دەپیشت بۆ بیرت نەکردەو کە نەهیللى مالى من لە ناو بچیت.

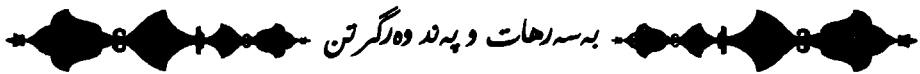
ئەياز گوتى: ئەگەر کیسە کۆن دەبوو و پارە کانت برژایە من ئەوهم لە سەر شان بوو کە ناگادارت بکەمەو و کە کیسەى پارەت کۆن بوو چارەیکى بۆ بدۆزەو بەلام کە دەبینم خۆت بە ئارەزووى خۆت خەریکی پشتنى پارەى وادەزانم کە بەرژەو ندىیەک هەیه کە بۆیه جەنابى سولتان ئەو کارە دەکات.

سولتان محمود گوتى: ئەى کورە مەگەر دەکرى پتنەوہى پارە بە ئارەزوو بەرژەو ندىیکى هەبیت؟

ئەياز گوتى: بە کورتى وەفادارى برادەر دەکرى بزاندرى و برادەرى مال لە برادەرى گیان جیادە کرىتەو.

لە گەل چەند لەم بووداوانە و تاقى کردنەو هەکان پۆژ لە دواى پۆژ ئەياز لە پیش چاوى سولتان محمود نازیز تر دەبوو، حەسوودى ئەوانى تریش زیاتر دەبوو، بەلام سولتان ناگادارى ئیرەبى و حەسوود ئەوان بوو، بۆیه ویستی کە زاناترو زیرەک تریوونى ئەيازى بە دەورووبەرى بسەلمینیت، بۆیش ئەمرى



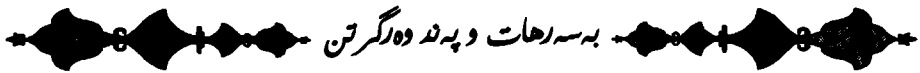


کرد که چندین کەس لەسەرکردهکان و دەسەلاتدارەکان نامادەبن بەیانی  
لەگەڵ ئەو بۆ ڤاو بپۆن.

پۆڤی پاشتر بەیانی زوو بەمەبەستی ڤاو لەشار دەروچون ئەیاز شان بە  
شانی سولتان محمود دەپۆیشت و قسەیی لەگەڵ دەکرد و پیدەکەنی  
سەرکردهکان لە بینینی ئەو وەزەعە زۆر تیکچوو بوون و بەیەکتریان دەگوت:  
ئیمە لە ئەو زاناتر و زیرەکتین، تەجروبی کاری ئیمە زیاترە، وە لە شەر  
بەهیزترین لە ئەو، لە خزمەتکاری باشترین لە ئەو بەلام دیارنیە بۆ پاشان  
سولتان محمود – ئەوی زیاتر لە ئیمە خۆش دەوێت ئەوی لە ئیمە بە بەرزتر  
دەزانیت، ئەو خزمەتکارە بێ کەس و کارە لە ڤاوگەچی یە؟ تەنھا دەزانیت  
قسەلووسی بکات و سولتان بەپیکەنین بینیت و دلی بەدەست بینیت. هەر  
بۆیەش یەکی لە خۆیان هەلبژاردو بە نیوتەرایەتی بۆلای سولتانیان نارد تا  
پیی رابگەیهنیت که ئەو پیزەیی که ئەیاز هەیهەتی جنیویکە بۆ سەرکردهکان  
وئەوکارە ئەوانی لە خزمەتی پاشتر سارد دەکەنەووە لەوانە یە سولتان بەو  
کارە ببیتە هۆی ئەووە که دەورووبەری چۆل بیت، ئەگەر ئەو لەمان پاشتر  
خزمەت دەکات لە بیابان کەسانی تر چالاکتر و زیرەکتین.

هەلبژاردەیی سەرکردهکان بۆ پیشەووە چوو پوخسەتی وەرگرت و هاووی  
سولتان بوو پەیامی سەرکردهکانی پی گەیانند هەرشتیگ که باسیان کردبوو  
بەبی کەم و کەسری بۆ سولتانی گێرپایەو، سولتان گوتی: بەلێ منیش  
دەمزانی که بیرو پایەکی ئەوھا لە مێشکیان دایە بۆیە داوام لە ئیووە کرد که  
ئەمرۆ بۆ ڤاو بچین و هۆی ئەو بابەتە بۆ ئیووە پوون بکەمەو، ئەگەر هەلە لە





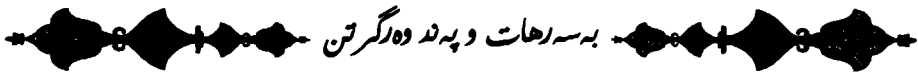
منە با بزاتم چاکی بکەمەو، وەئەگەر راستیشم با شک و گومان لە ناو بچیت.  
پاش بەبنیک کە پۆیشتن سولتان فەرمانی پراوەستانی دا، ئە یازی نارد بۆ  
لای داری: کە چەند مەتریک لیتی دوور بوو پێی گوت: ئە یاز بپۆ بن دارە کە و  
چاوە پێ بە وپووت لای دارە کە بێ تا ئە و کاتە ی بانگت دەکەم هەر لەوی بە،  
کاتی گویت لە دەنگی بە یە کە وتنی شمشیرە کان بوو ئە و شمشیرە کە ت  
لە بن داریک دابنی و پووت وەربگێرە.

ئە یاز پەیرەوی کرد و لە ئەسپە کە ی خۆی خوری و لە وان دوور کە وتە وە  
پۆیشتە ژێر سیبەری دارە کە و چاوە پێ بوو، لە و کاتە دا سولتان  
سەر کردە کانی لە دەرە وە ی خۆی کۆ کرد بوونە وە و گوتی: ئە مرۆ گومان تان  
لادە بە م کیشە یە ک چارسەر دە کە ی، هە مووتان لە پیش چاوم بە ریزن و لە لای  
من یە کسانن و ئیستا کە سیک هە لێژین کە متمانە تان پێ هە ی.

پاشان هە لێژاردنیان کرد و نە فەرێکیان هە لێژارد ئە و هەرە مان کە س بوو  
کە پە یامی سەر کردە کانی گە یاند بوو پاشا - سولتان کە لە هە موویان  
بە تە مە ن تر و عاقل تر بوو هە موویان سیقە یان پێ هە بوو سولتان محمود  
گوتی: ئە ی پیاو تو نوینەری ئە و بەرپرسانە ی وەرە پیشتر بابپۆین کاری  
خۆمان دەست پێ بکە ی، ئینجا پەنجا هەنگاو لێیان بە دوور کە وتنە وە  
گوتی: تە ماشاکە لە دوورە وە کاروانیک وا تێپەر دە بی ئە مە ویت بزانیت کە  
ئە و کاروانە لە کوی دیت و نووبپۆ هە والی بێنە بۆم.

ئە و بەرپرسە سواری ئەسپە کە ی بوو پۆیشت تا کو گە یشتە کاروانە کە و





پرسیاری کرد و بە خێرای هاتەوہ گوتی: سولتان سەلامەت بێت کاروان لە خوراسان دیت سولتان محمود پرسی نەتزانێ بەرەو کوی دەپۆن؟ گوتی نەخێر نەمپرسی! بەلام ئەگەر پوختە بەدەی دەپرسیم، سولتان گوتی: نەخێر پێویست ناکات تۆ لەلای من بمینیتەوہ.

پاشان سولتان بانگی بەکیکی تری کرد گوتی: ئەو کاروانە دەبینی برۆ بزانی بۆکوی دەپوات؟

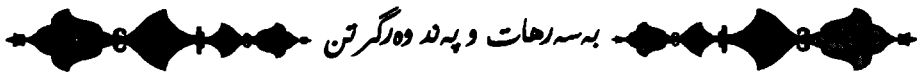
بەرپرسەکە چوو پرسی پاشان گەرایەوہ گوتی: جەنابی سولتان کاروانەکە لە خوراسانەوہ دیت بەرەو مەدینە دەپوات سولتان گوتی: نەتپرسی کاروانەکە چەند کەسن؟ گوتی: نەخێر سولتان گوتی: هەرلەلای من بمینەوہ.

پیاوی سێیەمینێ نارد وپێ گوت: برۆ پیشەوہ لەو کاروانە بپرسە کە چەند کەسن زوو برۆ هەوالەکەم بۆ بێنەوہ.

سێیەمەکەش چوو فەرمانی سولتانی جێ بەجێ کرد وگەرایەوہ گوتی: سەد و هەشتا کەسن لە خوراسانەوہ دین و بەرەو مەدینە دەچن سولتان گوتی: نەتپرسی کە بازرگانن یان گەشتیارن مسافر – گوتی نەخێر نەمپرسی بەلام ئیستا دەچم دەپرسیم و دەگەریمەوہ سولتان گوتی: نەخێر لێرە بمینەوہ تا بزانی کەسی چوارەم چ هەوالیک دینیتەوہ بۆمان، پاشان بەرپرسەکە تری بانگ کرد و گوتی: برۆ لەو کاروانە بپرسە کە بازرگانن یان گەشتیارن و بارەکیان چیبە، کەسی چوارەم چوو لە کاروانەکە ئەو







خەبەرەى ھىنا گوتى: سولتان سەلامەت بى ئۆدبەيان بازىرگانن و لە خوراسان مەنچەلى سەئودىيە دەبەن و دووسى كەسشىس موسافىرن بۆ حج كىردن دەپۇن بۆ مەكەى پىرۆز.

سولتان گوتى: نەتپرسى كە چ رۆژنىك بەپى كەوتوونە؟ گوتى نەخىر نەمپرسى، سولتان گوتى: تۆش لىترە بمىنەو.

بانگى بەرپرسىكى تىرى كىرد و ھەرنە و پىرسىيارەى دووبارە كىردەو و چو لە كاروانى پىرسى ھاتەو وئەم ھەوالەى بە سولتان راگەياند كە پۇژى (۷)ى رەجەب بەرپىكەوتوونە و لە شارى (پەى) دوو ھەفتە بۆ كىرەن پاوھەستاون.

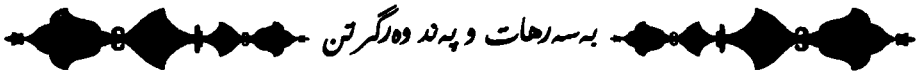
پاشان يەك يەك بانگى بەرپىرسەھەكانى دەكرد، و پىرسىيارەكانى لى دەكرد و بەناتەواويان وەلام دەدايەو كاتى كەس نەما گوتى: ئىستا دەگەينە بابەتى سەرەكى ئىستا شمشىرەكان لىك بەدەن تا ئەياز بىت و تاقى بگەينەو لەگەل دەنگى شمشىرەكان ئەياز كە لە ژىر دارەكان دا چاوپوان بوو كەراپەو سەلامى كىرد و گوتى: جەنابى سولتان من ئامادەم ھەرفەرمانى بگەيت لە خزمەت دامە.

سولتان محمود گوتى: ئەياز گيان ئەو كاروانە دەبىنى كە لەو شەقامە دەپۇن ئەياز گوتى: بەلى

سولتان گوتى: دەمەوى بزانم ئەو كاروانە لە كوئى دىت زو بوو ھەوالەكەم بۆ بىنەو دەمانەوى بپۇين

ئەياز سواری ئەسپەكەى بوو بۆ پىشەو چو كەمىك لەوانى تر درەنگى





پى چو ئىنجا گە پايەو، كاتى گە يىشتە لاي سولتان وجە ماعەتە كەى سلاوى  
كردو گوتى: سولتان سەلامت بى! كاروان لە خوراسان دىت و بەرەو مەدینە  
دە چىت.

سولتان: نە تېرسى چەند كە سن؟

ئەياز گوتى: سەدو چل و پېنچ (۱۴۵) پياو و بىست (۲۰) ئافرەت و پانزە  
(۱۵) مندالى بچوك.

سولتان: خۆزگە پرسیارت بگردايە بارە كە يان چىبە؟

ئەياز: پرسىم ئەوان قوماشى ئاورىشم و مافورى خوراسان و فستەقى  
پەفسنجانىان پى بوون لە گەل چە رەزات و بادەمى ئازرباينجان و مەنجەلى  
بەردى.

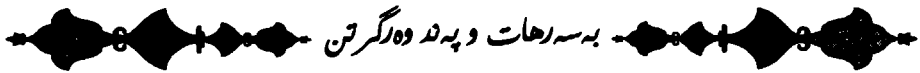
سولتان: ئايا نە تېرسى كە چەند رۆژە لە رېگادان؟

ئەياز: (۷) پەجەب بەرى كە وتوونە دوومانگ و چەند پۆژىك لە پىن و دوو  
حەفتە يە كە لە شارى (پەى) ئىسراخەتيا ن كردووه

سولتان محمود گوتى: گويم لە وەلام بوو هەموو ئەو پرسىارانەى كە  
هەموو بەرپرسەكان تاك تاك وەلامە كە يان بۆ هينام بەلام ئەياز بە يەكجارى  
وەلامى بۆ هينام.

پاشان سولتان گوتى: بۆ شمشىزە كەت بىنە كاتى پۆيشتنە كاتى ئەياز  
دووركەوتەو سولتان محمود گوتى: خۆتان شتە كە تان دىت؟ من هەر يەكەك





له ئیوهه به تهنیا نارد وه لآمی ناته واوتان هینا بۆم به لام ئه یاز خزمه تکارێک بوو چوو هه موو ئه و شتانه ی که ئیوه چه ند که س هینا بووتان به تهنیا هینا ی بۆم.

هه رشتیک که ئه و لیکۆلینه وه ی له سه ر کرد ئیوه ش ده تانتوانی بیکه ن به لام نه تان کرد، من نامه وی سه رزه نشتی ئیوه بکه م، هه موتان زۆر هونه رتان هه یه زۆر کار ده توانن بکه ن که ئه و ناتوانیت، به لام ئه یاز ئه و کاره ی که ده توانیت و له دهستی دیت به ته واوی ده کات ئایا پوون کردنه وه ی له م باره یه وه پتویسته ؟ نوینه ری به رپرسه کان گوته ی: گه واهی ده ده م که ئیوه له سه ر حه قن ئه و که سه ی کاری خۆی به ته واوی و به دروستی ئه نجام ده دات له هه ر شوینیک بیت وله هه رپله وپایه یه ک بیت ده بی خۆشه ویست و به ریز بیت، به راستی که ئه و له ئیمه باشترو شایه ن تره <sup>(۱)</sup>.

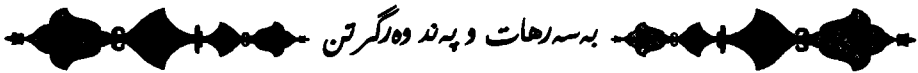
### ۴۱۴- به راستی خوا په رستا وتیکۆشه ره

جعفر سی کوری یزید العبیدی ده لی:

ده رچووین بۆ غه زا بۆ شاری کابۆلی ئه فغانستان ئه مرو، له نێو له شکره که مان صیله ی کوری اشیم ی - العدوی - هه بوو، که به راستی پیاویکی نازاو چاونه ترس و هه تا بلی ی له خواترس بوو، له شکره که دابه زین له کاتی ئیواره دا ویستیان بخه ون منیش گوتم: ئه مشه و ناخه وم سه یری

(۱) مثنوی معنوی / جلال الدینی رومی لاپه ره (۱۱۱)





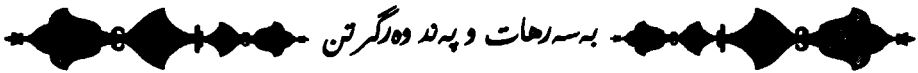
خوابه رستی (صیله) ده که م بزائم چونه، خه لکی ده لئین عیباده ت و خوابه رستی له نه نداز به دهره، نویژی خه وتنانی (العشاء) کرد و چاوه پوانی نه وهی ده کرد که خه لکی بخون ولئی بی ناگابن منیش ههستم کرد که هه موویان نووستون تنها نه و نه بی که ناگای له من نیه، بینیم له تاریکی شه ودا به هیواشی له سه رخو رویشت بو ناو دارو دره ختیکى به ترسدا منیش به دواى که وتم، دهست نویژی هه لگرت وهستا بو نویژکردن بینیم شیریک هات وتاکو لئی نزیک بووه وه،

پامکرد بو سهر دره ختیک له ترسی شیره که، تو واده زانی که ناوپی له شیره که داوه ته وه نه خیر هه روای دانا که مشک بی وبهس به رده وام بوو تاکو چووه سوجه، زور ترسام وگوت: ئیستا دیخوات، ئینجا له سوجه که هه ستایه وه سه لامی دایه وه به شیره که ی گوت: نهی درنده برۆ له شوینیکی تر داوای خواردن و رزقت بکه، شیره که ش یه کسه ر به ملکه چی بو داوه که پایه وه، به لام دهنگی که وره ی کئی ده پوخاند تاکو ون بوو هه مره ی ده کرد.

کاتی بووه به یانی هه ستایه وه سوپاسی خوای کرد به چند وشه یه کی سهیر و غریب که هیچ کات نه و وشانه م نه بیستون الا ماشاء الله.

پاشان گوتی: نهی خواجه گیان داوات لی ده که م له ناگری دۆزه خم بپاریزی وه نه و که سه بپاریزی وه کو من که غیره ت ده کات و داوای به هه شت لی ده کات، ئینجا که پایه وه ناو له شکره که ی وه که نه وهی که له نیو له شکره که مابیته وه واته: داپرانه که ی هیچ کاری تی نه کرد بوو - منیش





کاتی بەیانی هەستم کرد زۆر بێ تاقت و ماندوو بووم.

کاتی لەشکرمان لە خاکی دوزمن نزیک بوو و هەگەر هەوێ سەرکردەمان  
فەرمانی کرد کە هیچ کەس لە لەشکر جیا نەبێت و هەگەر دانەبڕین دەلی: ئێسترو  
بارو پێداویستیه کە ی هەموو لی جیا بوو و هە پۆیشت بەلام ئەو هەستا نوێژی  
کرد، خەلکی پێیان گوت: وەرە لە گەلمان هەموویان پۆیشتن، بەلام ئەو  
گوتی: وازم لی بێتن تاکو دوو پەکعات نوێژ دەکەم گوتیان نابێ ئەوا خەلک  
هەمووی پۆیشتن فریای ئەوان ناکە ویت ! گوتی: نانا دوو پەکعاتی سووک و  
بەپە لە دەکەم و فریا دەکەم دەلی: کاتی سەلامی نوێژی دایە و هەوێ کرد  
و گوتی: (اللهم اني اقسم عليك ان ترد بغلبتي وثقلها)

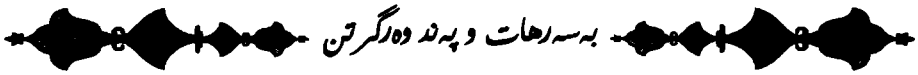
واتە: خۆیە گیان من سویندت لەسەر دەخۆم کە ئەو ئێسترو بارو  
پێداویستیه م بۆ بگەڕێنیت و هە

دەلی: دەست بەجی ئێستره کە ی بە خۆی و باره کە ی هاتە بەردەمی  
پاوهستا، کاتی گەشتن بە دوزمن بەخۆی و بەهیشامی کۆری عامر هێرشیان  
بۆ بردن ئەو هەندە لێدان و تیری تیگرتن و کوشتنی تاکو لەشکریان هەمووی  
تیگرتن.

گوتیان: دوو کەسی عەرەب ئەوهای پی کردین ئەگەر هەموویان لە گەلمان  
بجەنگابان دەبوا چیمان بەسەر هاتبایە  
ئینجا کەل و پەلیان هەموویان دا بە موسلمانەکان<sup>(۱)</sup>.

(۱) وصايا الرسول / المجموعه البانيه: بەرگی (۲) لاپەرە (۳۶۱)





## ٤١٥- ھەلۆیستە ئیمانیە کە ی ( صیلە ی ) عدوی

ثابت ی - البنانی - دەلی

صیلە ی کوپی اشیم لە یەکیک لە غەزاکان بەخۆی و کوپە کە ی بەشدارییان کرد، ئامۆژگاری کوپە کە ی دە کرد و دە یگوت، پۆلە کە م بەرە و پێش برۆ بچەنگە لە گەل دۆژمن تا کو خۆ دە گرم لە سەر شە هید بوونت، ئینجا هێرشێ کردە سەر دۆژمن ولە گە لیان چەنگا تا کو شە هید بوو، پاشان ئە ویش بەرە و پێش چوو

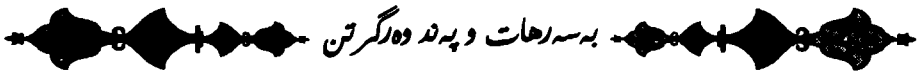
ئافەرە تانی ئە و سەر دە مە هاتنە لای خیزانی صیلە کە - مو عازە ی - العدویە - بوو بۆ پرسە و سەرە خۆشی، معاذە دە یگوت بە خیزییین.. ئە گەر بۆ پیروزی بای هاتوون ئە وا بە خیزییین، بە لام ئە گەر بۆ پرسە ی تە عزیە هاتوون بگەرێنە وە واتە تە عزیە و پرسە لە مالی ئە و پە رنگی نە دە دایە وە .

ابن جوزی دە لی: صیلە ی کوپی اشیم کۆ مە لیک لە هاو لە نییە وە فەر مودە ی لە (ابن عباس) وە گێرا وە تە وە وە لە چە ندی هاو لە نی تر لە سەرە تای دە سە لات و ئە ما پە تی حجاج کوپی یوسفی سە قە فی لە عیراق دا لە غە زا شە هید بوو، پە حمە تی خۆ ی لی بیّت<sup>(١)</sup>.

---

(١) صفه الصفوه / ابن الجوزی، بەرگی (٣) لاپەرە (١٣١)





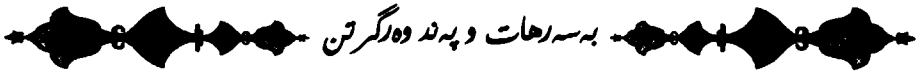
## ٤١٦- دلسۆزى له كردهوى چاك

شېخ حسن ی - البصرى - ده فەرموێ

پیاویك گوتی: سویند بەخوا دەبێ خواپەرستیکی ئەوھا بکەم كە ناوودەنگم پێ بلاویکریتەو و خەلکی باسم بکات دەلی: هەركاتی دەبینرا لەناو نوێژ بوو هەرگیز دانەدەبرا لە نوێژ کردن، وە لە پیش هەموو كەسێك دەچوو ژووری مزگەوت و لە دواى هەموو كەسێكیش دەهاتە دەرەو، بەلام ئەو هەر بەرێزو شكۆدار نەدەبوو لەناو خەلکی، بۆیە حەوت (٧) دانە مانگ لەسەر ئەو بیروپایە مایەو، هەركاتی بەلای خەلکی تێدەپەری دەیانگوت: سەیری ئەو ریابازە بکەن، واتە: لە پیش چاوی خەلکیش ناشرین و بێ رێزیوو چونکە لە كردهوهکانیدا دلسۆزی و اخلاص نەبوو.

بۆیە بیری كردهوه و بەخۆی گوت: وادیارە خەلکی بەس بە خراپە باسم دەکەن، وایاشە ئەو كردهوهی كە دەیکەم نیەتەكەم بگۆرم چیتر بۆ خەلکی نەكەم هەموی بۆ خوا بێ، هەستا دەست بەجێ تۆبەى كردو نیەتى خۆی پاك كردهوه هەركاریكى دەكرد مەبەستی خوابوو وەهیچی لەسەر خوا پەرستی یەکی پیشوو زیاد نەكرد تەنها نیەت پاکی نەبێ، لەسەر ئەو حالە بەردەوام بوو هەركاتی بەلای خەلکی تێپەری دەكرد دەیانگوت: پەحمەتى خوا لە فلان كەس بەپاستی ئیستا بۆتە خواپەرستیكى راستەقینە، ئینجا شېخ حسن ی - البصرى - ئەو ئایەتەى خوینەوه (ان الذين امنوا و عملوا الصالحات سیجعل





لهم الرحمن ودا<sup>(۱)</sup> واتە: بەپاستی ئەوانەى كە باوەریان هێناوه و كرده وهى چاك دهكەن له نایندهدا خواى گوره سۆز و خۆشهويستى و ریزی تايبه تيان بۆ ناماده دهكات.

ههروهها له لایەن فریشتەکان و ئیمانداران و ئەهلى بههشت خۆشهويست و پێزدارن.

### ٤١٧- كى له دنيا دا زۆر غه مباره له دوا پوژدا دنجوشه

مالك كوپى دينار ده فەرموئى:

شيخ حسن ي - البصرى - م بينى له خه ودا زۆر جوان پوخسار گه شاوه بوو تابلئى پوخسارى سپى بوو، شوينه وارى فرميسكه كان و گريانى دنياى هه مو پوخسارى په ونه ق دار كرد بوو.

پرسيم لى ئايا تو نه مردبووى له لای ئيمه نهى ابو سعيد؟

گوئى: به لئى

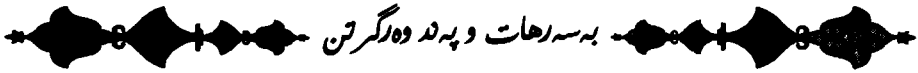
گوتم: له دواى مردن چيت به سه رهات له خانووى دوا پوژ چونكه تو له دنيا دا زۆر غه مبار و دلّت هه ميشه عاجز و پر له خه م و خه فەت بوو؟!

(١) سوره مريم - (٩٦)

(٢) وصايا الرسول المجموعه الثانيه - بهرگى (٣) لاپه ره (٢٩١)







گوتى: بەھۆى ئەوھ يان لە پاداھتى ئەوھوھ چوومە نىو مالەكانى چاكان  
 و پارىزكاران، سوپىند بەخوا ئەوھش فەزلى خوايە بەسەرمان گوتم: ئەى ابو  
 سعيد فەرمانى چىم پى دەكەيت؟

گوتى: ئەوھى فەرمانت پى دەكەم ئەوھىە كە ھەركەسى زۆر لە دنيايدا  
 دل پر غەم و ناپەھەتى ھەميشە غەمبارى، ئەوا لە دوا پۆژدا لە ھەموو  
 كەس دللى خۆشترو بى خەم ترە<sup>(۱)</sup>.

### ٤١٨- ھارون الرشيد لە ترسى پۆژى لى پرسينەوھ دەگري

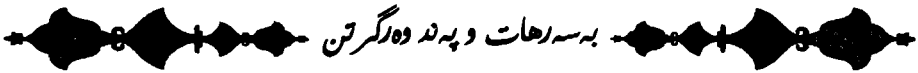
فضل ى كوپى ربيع دەلى: سالتك ھارون الرشيد چوو بو حەج كردن  
 منيش لەوى بووم لەناكاو گوى بيستى دەنگى دەرگاگە بووم، كە خەوتبوون  
 ھەستام وگوتم: كى يە؟ گوتى: وھلامى امير المؤمنين بدەرەوھ.

بەپەلە ھەستام بۆلای چووم و گوتم: ئەى امير المؤمنين ناردبات بەشوینم  
 خۆم دەھاتمە لات، گوتى: ھاوار بۆخۆت شتىكى گەرە ھاتووھ بە خەيالم  
 كە سىكم بۆ بدۆزەوھ تاكو پرسىارى لى بكم.

منيش گوتم: ئەوھتا سفیان ى كوپى عيينە، گوتى: برۆ با بچينە لای  
 پۆيشتىن چووينە بەردەم دەرگای مالىان لە دەرگامان دا و گوتى: كىيە؟  
 گوتم: وھلامى امير المؤمنين بدەرەوھ، بەپەلە پايكرد بۆ دەرەوھ وگوتى: ئەى

(۱) صحيح وصايا الرسول ، المجموعه البانيه-بەرگى(۲) لاپەرە(۳۶۹)



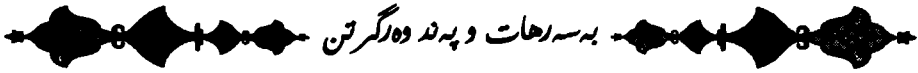


امیر المؤمنین بۆ بەخۆت ھاتی ناردبات بە شوینم من دەھاتم، قسەمان بۆ بکە  
کە بۆی ھاتووین، ئینجا نزیکی کاتژمیریک قسەى بۆ خەلیفە کرد، خەلیفە  
پرسی ئایا قەرزداریت؟ گوتى: بەئى پاشان خەلیفە بە فضل ى گوت: قەرزى  
بۆ بدەرەوہ کاتى ھاتینەدەرەوہ گوتى: ئەى فضل بەپراستی ھاوپریتکەت  
سوودى نەبوو بۆم، واتە: ئامۆزگارى قیامەتى لەلا نەبوو، پیاویکی ترم بۆ  
بدۆزەرەوہ پرسىارى لى بکەم، منیش گوتم: عبدالرزاق ى کوپى ھومام لىزەپە  
خەلیفە گوتى: بۆ با بچینە لای، پۆیشتین بۆ لای لە دەرگامان دا گوتى:  
کئییە، گوتم: وەلامى امیر المؤمنین بدەرەوہ، بەپەلە ھات و گوتى: بۆ چى  
بەخۆت ھاتی نەتئارد بە شوینم؟

خەلیفە گوتى: قسەمان بۆ بکە پەحمەتى خوات لى بىت، ئەویش نزیکی  
کاتژمیریک قسەى بۆ کرد بەلام ھىچ کارىگەرنەبوو بۆ خەلیفە، پاشان خەلیفە  
گوتى: ئایا قەرز داریت؟ گوتى: بەئى خەلیفە بە فضیل ى گوت: قەرزى بۆ  
بدەوہ ئەى عەبباسى! ئینجا پۆیشتین لە رىگادا خەلیفە گوتى: ئەوھاوپریت  
ھىچ سویدیكى پى نەگەیاندم، پیاویکی زاناو لە خوا ترسم بۆ بدۆزەرەوہ تاكو  
پرسىارى دوا پۆزو ھەشرو ھىسابى لى بکەم! گوتى: ئەوہ تا مالى – فضیل  
ى کوپى عیاض – کە بەپراستی پیاویکی نۆد زاناو دانا و لە خوا ترس و  
دنیا نەویست بوو، چووینە لای کە لە دەرگاماندا.

بینیمان لە ناوئۆیژ بوو خەریکی خویندەنەوہى ئایەتیکى قورئان بوو ھەر  
دووبارەى دەکردەوہ، کاتى تەواو بوو گوتى کئییە؟ گوتم وەلامى امیر المؤمنین  
بدەرەوہ! گوتى جا من ئیشم چییە بە امیر المؤمنین!؟





گوت: سبحان الله گوی رایه لی امیر المؤمنین ناکهیت؟

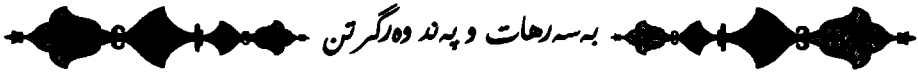
ده لی: له شوینیکی به رزیوو دابه زی هات ده رگای کرده وه – به نادلی پاشان چوه شوینی خوی چراکه ی کوزانده وه وخوی سوپاند بۆ سوچیکی ژوره که ی، نیمه ش چووینه ژووری دهستان له زهوی ده دا تاکو پیش خۆمان ببینین له به رتاریکی دهستان بۆ لای ئه و دریز ده کرد به لام دهستی خهلیفه به پیش من که وت و ئه و پیشتر دۆزیه وه، فضیل گوتی: دهستیکی چهند نهرم وناسکه ئه گه ره بیانی له عه زابی خوا رزگار بی له دلی خۆم گوت: وابزانه ئه و شه و گه یشتینه پیاویکی چاک وباش وه خاوه ن دلکی پاک و بیگه رد، خهلیفه پی گوت: ده ی قسه مان بۆ بکه چونکه بۆ نامۆزگاریه کانت هاتووین.

فضیل گوتی: بزانه کاتی عُمری کوپی عبدالعزیز بوو به خهلیفه بانگی چهند زانای گه وره و پایه به رزی کرد وه کوو سالمی کوپی عبدالله و محمدی کوپی کعب – القرظی – و رجاء ی کوپی حیاة.

پی گوتن: به راستی تووشی ئه و به لایه هاتووم مه به سستی پۆستی خه لافه ت بوو – که واته نامۆزگاریم بکه ن و بیرو پاتان بۆ باس بکه ن ده بینی ئه ی خهلیفه، عمری کوپی عبدالعزیز خه لافه ت به لاه و نه هامة تی ئه ژمار کرد، به لام ئایا تو و هاوپی کانت به نیعمه ت وخۆشی و له زه تی ژیان ئه ژماری ده که ن؟!

ئینجا سالم ی کوپی عبدالله به خهلیفه ی راشیدی گوت: ئه گه ر ده ته ویت





لە عەزابی خوا پزگارت بێ، لە دنیا دا بە پۆژوو بە، بە یانیشی لە دواى مردن  
فتار بکەرەو و پۆژوو کەت بشکێنە.

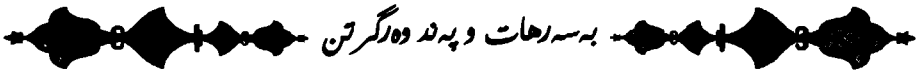
محمدی کوپی کعب - یش گوئی: ئەى خەلیفە ئەگەر دەتەوێ پزگارت  
بێ لە عەزابی خوا ئەو بە گەرە پیاوانی موسلمانان باوکت بن  
وناوە نجینە کەش برات و بچوکه کەش پۆلە و نەوێت بن، ئینجا پزیز لە باوکت  
بگرە و شەرمی لێ بکە و بە چاویکی گەرە و پزیزەو و سەیری برات بکە، و بە  
لوتف و میهربان بە بەرامبەر بە پۆلە و نەوێت کانت.

- رجاء ي کوپی حیاة - یش پێ گوئی: ئەى خەلیفە ئەگەر دەتەوێ لە  
عەزابی خوا پزگارت بێ، ئەوا چیت بۆ خۆت پێ خۆشە بۆ موسلمانانیش پێ  
خۆش بێ وە چیت بۆ خۆت پێ ناخۆشە دەبێ بۆ موسلمانانیش پێت ناخۆش  
بێت.

ئینجا ئەگەر حەز دەکەیت بۆ خۆت بمرە - واتە ئاسوودە بە ئینجا  
فضیل بەردەوام بوو لە سەر ئامۆزگاری کردنی خەلیفەى بغداد، و گوئی: منیش  
ئەو ئامۆزگاریانەت دەکەم، وە ترسم هەیه لە سەرت بۆ پۆژیک کە قاچە کانت  
خلیسک دەبەن و پزگارت نابێ، پەحمەتی خوات لێ بێ ئەى خەلیفە ئایا  
تۆش زاناو پیاوی ئەو هات لە دەوروو بەرن؟ کە بە وشێوە ئامۆزگاریت بکەن  
و هەلە کانت راست بکەنەو؟

دەلی: لە و کاتە دا هارون الرشید زۆر گریا تاکو بێ هۆش بوو، منیش گوئی:  
بەزەبیت بە امیر المؤمنین دا بێتەو زۆر ئازاری مەدە!





فضیل گوتی: ئەی کۆپی دایکی ربیع تۆ و ھاوڕێکانت دەیکوژن منیش  
پەحمی پێ بکەم؟

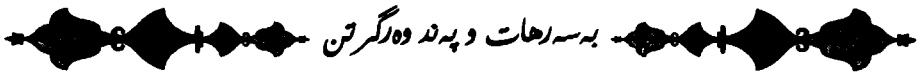
پاشان بەھۆش خۆی ھاتەوہ گوتی: پەحمەتی خوات لێ بێ زیاتر  
ئامۆژگاریم بکە! فضیل گوتی: ئەی امیر المؤمنین بیستومە کہ عمری کۆپی  
عبدالعزیز والی یەکی ھەبوو شکایەتی والی یەکە ی ھاتەلای ئەویش نامە یەکی  
بۆ نارد وتییدا نووسیوو (ئە ی براکەم بیری شەوہ درێژەکانی بێ خو  
خواردن بکەرەوہ لەناو ناگری دۆزەخ لەگەڵ مانەوہی ھەتاهەتایی لەوی،  
چونکہ ئەوہ راتدەکیشی بۆلای دەرگای خوا جا چ نووستوو بیت یان بیدار،  
وریابە لەوہی کہ لەلای خوا دەر بکرییت بەرەو ناگر بەرێ بکرییت ئەوکاتە  
ئومید و تامە دەپچری و کۆتایی تەمەن و ناگە پیتیەوہ سەر دونیا بۆ چاکە  
کردن کاتی نامەکی خەلیفە ی خویندەوہ، ریکای گرتە بەرو شارو دنیای  
لەوول دان بەرپۆشتنی تاکو چووہ خزمەت خەلیفە گوتی: چەند زووھاتیت  
چۆن ئەوہا بە پە لە ھاتیت؟

گوتی: دلم شەق بوو بەنوسراوہ کہت تاکو دەمرم بۆت نابم بەوالی لە ھیچ  
شوئینیک.

دەلی: ھارون الرشید زۆر گریا: پاشان گوتی: پەحمەت لێ بێ زیاتر  
ئامۆژگاریم بکە!

فضیل گوتی: ئە ی پوخسار جوان تۆ ئەو کہ سە ی کہ خوا پرسیا رت لێ  
دەکات لەسەر ئەوہی کہ بووینە گەورە ی ئەو خەلکە، ئەگەر دەتوانی ئەو





روخسارهت له عه زابی خوا رزگار بکهیت ئەوا رزگاری بکه، به لام وریابه نه که ی به یانی وئیواره بکه یته وه غهش و فیل له قه و مه کهت بکهیت دیسان هارون الرشید دهستی کرده گریان و پاشان گوتی: قه رزداریت؟ فضیل گوتی: به لئ قه رزی خوام که لیپرسینه وه م لئی ناکرئ له سهری به لام هاوار بۆ خۆم ئەگەر داوای قه رزم لی بکریت هاوار بۆ خۆم ئەگەر مونا قه شه م له گه ل بکریت له دوا پۆژدا له سهر قه رزی خوا، هاوار بۆ خۆم ئەگەر هیچ به لگه ی راست و په وام بیی نه بی.

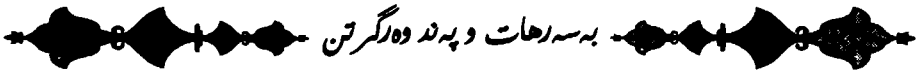
گوتی: مه بهستم ئەوه نییه مه بهستم قه رزی خه لکه، فضیل گوتی: خوا ئەمری پی نه کردووم به وه، به لکو ئەمری پی کردووم که راست گو بم له وه عدو به لئین دا، وه گوئ رایه لی فرمانه کانی بکه م ﴿ وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالْإِنْسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونِ ﴿٥٦﴾ مَا أُرِيدُ مِنْهُمْ مِنْ رِزْقٍ وَمَا أُرِيدُ أَنْ يُطِيعُونِ ﴿٥٧﴾ إِنَّ اللَّهَ هُوَ الرَّزَّاقُ ذُو الْقُوَّةِ الْمَتِينُ ﴿٥٨﴾ الذاریات: ٥٦ - ٥٨

هارون الرشید گوتی: ئەوه هه زار دینار بۆ خۆت و خیزانه کهت خه رچی بکه وه خۆت پی به هیز بکه بۆ خوا په رستی.

فضیل گوتی: یا سبحان الله!! من رێگای نه جات ورزگار بونت پی نیشان ده ده م تۆش باسی چی ده کهیت، خوا سه لامه تت بکات وخوا رینما ییت بکات پاشان خۆی بی ده نگ کرد و هیچ قسه ی له گه لمان نه کرد.

هارون الرشید پی گوتم: ئەگەر پیاویکت پی نیشان دام، پیاویکی ئەو





ھام پى نىشان بدە، بەپاستى ئەو ھەممو موسلمانانى ئەمپۆيە،  
ئىنجا ويستمان دەربچىن و بىرۆيىن.

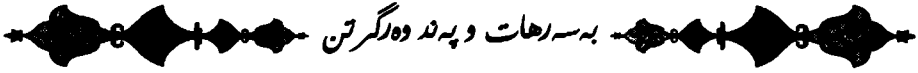
ھەر لە نزيك دەرگاگە يان بووين گويم لە ئافرەتەگەى بوو دەيگوت: ئەو  
چىيە لەناو ئەو وەزە ناخۆش و دەردەسەريە داين بۆ چى پارەگەت  
و ەرنەگرت لى بەلكو كەمىك حالمان باش دەبو، فضيل گوتى: نمونەى من و  
ئىو ەكو قەومىك وايە، كە وشترىكيان ھەبى لە بەر بوومى ماندووبونى  
و شترەگە دەخۆن و كاتى پىر بووپەكى كەوت يەكسەر سەرى دەبىن و  
گۆشتەگەى دەخۆن كە خەليفە گوى لەو قسانە بوو پى گوتم ەورە  
بابگە رىنەو ە بەلكو ئەو پارە يەمان لى ەردەگرى،

كاتى چوو ە لاي فضيل چوو لەسەر بانىك دانىشت كە خۆل بوو  
خەليفەش لە تەنىشتى دانىشت ھەرقسەى لەگەل دەكرد و داواى ەرگرتنى  
پارەى لى دەكرد بەلام فضيل ھەر ەلامى نەدەدايەو، لە ناكاو  
خزمەتكارىكى رەش پىست ھات و گوتى ئەرى بۆ ئەو ەندە شىخ ئەزىت  
دەدەيت ئەم شەو ە نۆر ئازارت دا، بىرۆ بۆ لاي كارى خۆت رەحمەتت لى بى  
فضيل ي كورى رەبيع دەلى ئىمەش رۆيشتىن - ھىچى لى ەرنەگرتىن.<sup>۱</sup>

(ناگادارى) ئەو بەسەرھاتە ھاتوو ە ژمارە (۵۷)ى بەرگى يەكەم بەلام  
بەشىوازيكى تر كە ئىمامى - الذهبى - نەقلى كردوو ە - سىر اعلام  
النبلاء-دا

(۱) صحيح وصايا الرسول/المجموعة الثانية-بەرگى (۲) لاپەرە (۲۸۰)





له بهرگی به که م: فضیل ی کوری ربیع - هاتووہ  
 له بهرگی دووہ م: فضل ی کوری ربیع - هاتووہ

### ٤١٩- مه کحول ویزیدی کوری عبدالملک

پوژیکیان زانای پایه بهرزو گه وره زانای شام مه کحول له نیو قوتابیه کانی  
 دانیشتبوو له ناکاو خلیفه ی ئه مه وی یزیدی کوری عبدالملک به خوی وبه  
 دارودهستی پوی کرده کۆرو مه جلسیان ویستی له لایان دابنیشی،  
 قوتابیه کان ویستیان شوینی بو بکه نه وه و کۆرو مه جلسه که زیاتر فراوان  
 بکن و وه کو پیزیک بو خلیفه به لام مه کحول که زۆر له خوا ترس وزانا و  
 پایه داربوو گوتی: لی گه رین له هر کوی داده نیشی با دانیشی فیتری ملکه چی  
 و ته وازوع ده بی<sup>(١)</sup>.

### ٤٢٠- نه گهر نه وان بیخون ده چینه ژیر عهرشی خوا

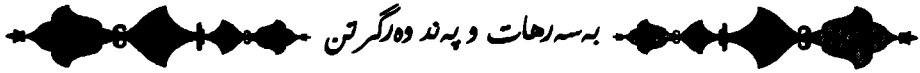
حماد ی کوری ابو حنیفه ده لی :

پوژیک خزمه تکاریکی داودی طائی گوتی: به داودی طائی: ده مه وی  
 خواردنیکی چه رت بو ناماده بکه م داود گوتی: منیش پیم خوشه  
 خزمه تکاره که ده لی: خواردنه که م بوی ناماده کردو بردم بو خزمه تی به  
 خزمه تکاره که ی گوت: منداله هه تیوه کانی فلانی چیان به سهرهات؟

(١) قصص الصالحین. د. مصطفى مراد لاپه ره (١٦٠)







گوتی: وەکو خۆیان لەسەر حالی جارائن

داود گوتی: بڕۆ ئەو خواردنە بدە بەوان با ئەوان تێر بن نەك من خزمەتکار گوتی: تۆ لەوەتەى چەند بۆژە هیچت نەخواردوووە چون شتی وا دەبێ؟

داود گوتی: ئەگەر ئەو خواردنە بدەیتە ئەوان و بخۆن، ئەوا دەچیتە ژێر عەرشی خوا، بەلام ئەگەر من بیخۆم بێگومان دەچیتە ناوزگم و رگم پڕ دەکات و بەس<sup>(۱)</sup>.

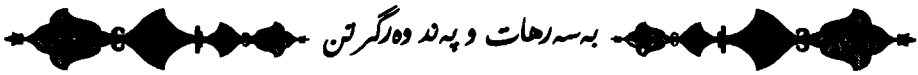
### ٤٢١- چۆن هاتۆتە دنیا ئەو هاش دەرچوووە ؟

عباس ی کۆپی دەهقان دەلی: هیچ کەسیکم نەبینووە کە دەرچوو بێ لە دنیا وەك ئەوێ کە هاتبیتە دنیا تەنها - بشر کۆپی حارث - نەبێ، لەوکاتەى نەخۆش بوو پیاویک هاتە لای شەکوای حالی لەلاکرد ئەویش کراسەکەى خۆى داکەندو پێیدا، کاتى وەفاتی کرد کراسیکیان بە ئەمانەت وەرگرت بۆی<sup>(۲)</sup>

( ١ ) صحیح وصایا الرسول المجموعه الثانية، بەرگی (٢) لاپەرە (٣٠)

( ٢ ) هەمان سەر چاوە المجموعه الثانية بەرگی (٢) لاپەرە (٣٠)





## ٤٢٢- بلیمەتی ئیمامی احمد (رحمە اللہ)

عبدالرحمن ی کۆری ئیمامی احمد دەلی:

کومەئیک خەلک لە پیاوانی فەرموودە گێرەووە ئامادە ی کۆرۆ مەجلیسی  
ابو عاصم ی - الضحاک - بوون، پێیانی گوت: ئایا ئیووە دەتانهوی خۆتان  
شارەزا بکن و کەچی هیچ کەسیکی شارەزاو فەرموودە زانتان تیدا نییە؟

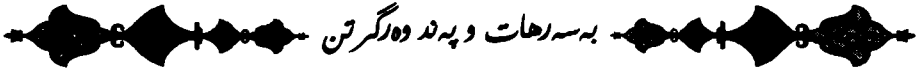
هەر بەو شیووە ابو عاصم سەرزەنشستی دەکردن و قسە ی پێ دەگوتن -  
گویە لەو کۆرەدا کەسی شارەزا و فەرموودەناسی لی نەبوو، ئینجا گوتی:  
ئایا کەسیکی شارەزا و فەرموودەناسا نییە لەگەڵتان بی کە سوودی لی  
وەرگرن؟ گوتیان: بەلی پیاویکی زۆر زاناو شەرەزا و فەرموودە ناسمان  
تیدا یە.

ابو عاصم گوتی: کێیە؟

گوتیان: دوای کاتژمێرێک دیت بۆ کۆرە کە مان ئینجا عبدالرحمن دەلی:  
کاتی باوکم هات - الامام احمد هەموو گوتیان: ئەوا هات ابو عاصم سەیریکی  
کرد و فەرموی لی کردو پیتی گوت وەرە لای من دانیشە!

ئیمامی احمد فەرموی: پێم ناخۆشە بەسەر پشتی خەلک خۆم پا بدەم  
وئازاریان بدەم، ابو عاصم گوتی: ئەووە نیشانە ی شارەزایەتی یەتی  
وەنیشانە ی وەرگرتنی ئامۆژگاری یە لەو فەرموودانە ی کە لەبەری یەتی،  
ئینجا ابو عاصم گوتی: کۆرە کە کەمی فراوان بکن! ئینجا هات دانیشت و  
ابو عاصم لە تەنیشت خۆی دانا بەرێزەووە وپاشان پرسیاریکی لی کرد،





ئەویش دەست بەجی وەلامی دایەو، پرسیاریکی تری لی کرد وەلامی  
دایەو، پرسیاری سی یم و چوارەمی لی کرد وەلامی دایەو،  
که ابو عاصم ئەمەیی بینی لە ئیمامی احمد گوتی:  
بەرستی ئەو لە وکەسانەیکە لە نێو دەریادا دەروێن وزانستیان وەکو  
شەپۆلی دەریا وایە<sup>(۱)</sup>.

### ٤٢٣- بۆچی بەبی پیلان ناوی تاکو قاچەکانت زبیر بن؟

عبدالله کوپی ئیمامی احمد دەلی:

پۆزیکیان دانیشتبوم لەلای باوکم سەیری هەردوو قاچی کردم که نۆد  
نەرم و ناسک و بی قەلش بوون، پی گوتم: ئەو چیبە ئەو قاچانە بۆچی بەبی  
پیلان ناگە پیت تاکو قاچەکانت زبیر و قەلش داربن؟

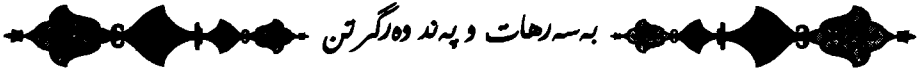
عبدالله دەلی: باوکم بەبی خواسی چۆتە شاری طرسوس بەبی ئەو هی  
سواری هیچ پی پۆیهک بی.

ئینجا دەلی: باوکم لە هەموو کەس زیاتر خۆراگر بوو لەسەر تەنیاپی  
لەکاتی پۆشتن و دانیشتندا، کەس نەیدەبینی مەگەر لە مزگەوت و لەسەر  
جەنازه و سەردانی نەخۆش نەبا، دەلی: نۆریش رقی لە پۆشتن دەبوو لە  
بازارەکان<sup>(۲)</sup>.

(۱) ۱۰۰۰ قصه و قصه من حياه الانمه الاربعه / لاپەرە (۲۶۸)

(۲) ۱۰۰۰ قصة و قصة من حياة الائمة الاربعه. لاپەرە (۲۷۰)





## ٤٢٤- مەچوو بۆ ئەوشارە

ربیع ی کوری سلیمان دەلی :

پێشەوای دنیاودین (ناصر السنه) ئیمامی شافعی دەفەرمووی: ئەگەر  
ویستت بچیتە شارێک کە هیچ پاشا و دادەوەرێکی راست و دادپەرورە ئاوێکی  
جاری و پزیشکیکی نەرم و نیانی لێ نەبوو، ئەوا باشتەر وایە نەچیتە ئەوشارە،  
چونکە ئەو شارە وێران و چۆلە و دەهیچ سوودێکی نییە بۆت تەنھا زیان و  
زەرەر نەبی<sup>(١)</sup>.

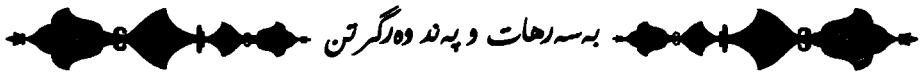
## ٤٢٥- غەمبار مەبە بەووی کە خەلکی سپلە بن بەرامبەرت

ئیمامی احمد لە کتیبی (الزهد) دا دەفەرمووی :

خوای گەرە دەفەرمووی: سەیرم دێ بە تۆ ئەی ئادەمیزاد: بەخۆم  
دروستم کردوویت کە چی غەیری من دەپەرستی و کرتۆشی بۆ دەبەیت، وەمن  
پێت وێژیت پێ دەدەم کە چی تۆ سوپاسی کەسێکی تر دەکەیت خۆم  
خۆشەویست دەکەم لەلات بەووی کە نازو نیعمەتت بەسەردا دەپێژم، کە چی  
هیچ پێویستیشم بە تۆ نییە، تۆ خۆت لەلای من و لێ دەکەیت کە پەق  
بێت بە گوناھ کردن، کە چی زۆریش پێویستیت بە من هەیه، چاکەم بۆ لای  
تۆ دادەبەزی و شەرپو خراپەت بۆلای من بەرز دەبیتهوه.

(١) ١٠٠٠ قصه و قصه من حياة الائمة الاربعة، لاپەرە (١٤٧)





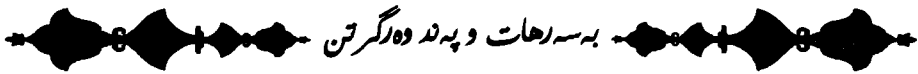
مەرۋەھا لە ژيان وبەسەرھاتى ھەزرەتى عيسى دا ھاتووھ كە زياتر لە ۳۰ دانە نەخۆشى چارەسەر كەردوون و ھەچەندىن كەسى نابىناى بە يارمەتى خوا چاك كەردۆنەتەوھ ئىنجا لە دژى ئەو ھەلس و كەوتيان دەكرد وھەلدەگەرەنەوھ لە ئاينى مەسېحىيەت <sup>(۱)</sup>.

### ۴۲۶- لەسەر كەردەيى بۇ دارتاشى

على ى كوپى مەئموونى عباسى، گەرە و سەر كەردەو كوپى خەلىفەى بغداد، لە كۆشكىكى گەرە زەبەلەح دادەنیشى زۆر بە ئاسانىش ھەموو مالى دىناى لەلا دەست دەكەوى پۆزىكىيان لەسەر بانى كۆشك سەيرىكى ئەو خوارووەو دەوربەرى كەرد بىنى كرىكارىك بە دىژاى پۆزەكەى كەردەكات و ەپەق دەرىژى و زۆر ماندووە، كاتى دەبىتە بەيانى وچىشتەنگاو دەسنوژىك ھەلدەگرى و دوو پەكەات نوژ لەسەر كەنارى پووبارى دىجلە دەكات، كاتى دەبىتە نىكەى خۆرئاو بوون دەپواتەوھ مالى، پۆزىكىيان على سەر كەردەو كوپى خەلىفە بانگى ئەو كرىكارە ماندووە دەكات وپرسىارى لى دەكات سەبارەت بە بارودۆخى ژيان و گوزەرانى، ئەوئىش ھەوالى خىزانەكەى پى پادەگەيەنى كە ھاوسەرىكى ھەيە لەگەل دوو خوشك و داىكىك، كە كرىكارىكى بە ئازارو ئەشكەنجە دەكات بۆيان، وھىچ شتىكى نىيە لەمالى نەقوتى خواردن نەپارەھەلگرتن تەنھا ئەوھ نەبى كە لە بازار پەيداي دەكات

(۱) لاتخەن، د. عائىز القرنى، لاپەرە (۱۱۰) چاپى چوارە / ۱۴۲۵





بہدستی خوی، ہر وہ ماہ والی پیدا کہ ہم مو روزیکیش بہ پڑوہ  
وہربانگ دہکاتوہ بہ و خوردنہی کہ پیدای دہکات،

کوی خلیفہ گوتی: داوی چی دہکیت؟

گوتی: سوپاس بؤ خوا داوی ہیچ شتی ناکم.

ٹینجا ئو ہروداوہ کاری لو سہر کردہیہ کردو وازی ہینا لہ کوشکی و  
گہوریتی، خوی خستہ سہر پوخساری لہ ترسی خوا تاکو مردن، داوی چہند  
سائیک بینیان کہ مردوہ، ٹینجا کہ وازی ہینا لہ دنیا دہستی کرد بہ کاری  
دارتاشی لہ ناوچہی خوراسان چونکہ بینی بہختہ وری لو کارہی دایہ نہک  
لہ گہوریتی و سہر کردہی (والذین اہتدوا زادہم ہدی واتاہم تقوام)<sup>(۱)</sup>.

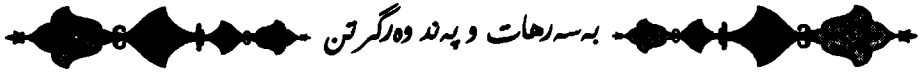
واتہ: ئو کہ سانہی کہ ہیدایہ تیان و ہر گرتوہ خوا شارہ زاییان زیاد  
دہکات و تہ قواو پاریزگاریان پی دہ بہ خشی

لہ گہل ئو بہ سہرہاتہ یارانی ئہ شکہ و تہ ہاتوہ بیر کہ لہ بہر پہ زامہندی  
خوا وازیان لہ کوشکی پاشاو پلہی گہورہیان ہینا و پہ نایان بردہ بہر قاپی  
خوا لہ شہکہ وتی: کہ بہر پاستی بہختہ وری خوشی زور زیاتر تیدابوو لو  
خوشیہی کہ لہ لای ئو پاشایہ مہ بوو، چونکہ زانیان کہ کوفرو بی دینی لو  
کوشکہ دا نیشتہ جی بہ بویہ گوتیان بہ یہ کتری (پہ نابہرن بؤ ئو ئہ شکہ و تہ  
خوا پہ رحم و بہ زہی خوی دہ باریتی بہ سہرتان و کارہ کانتان لہ گہلتان ناسان

---

(۱) سورہ محمد (۱۷).





دەكات بۆتان) (رحب الفضاء من الاعداء ضيقة، سم الخياط مع الاحباب  
میدان) واتە: فراوانی ئاسمان لەگەڵ دوژمنان تەنگی و ناخۆشی یە بەلام کونی  
دەرزى لەگەڵ دوستان فراوانى ومەیدانە<sup>(۱)</sup>.

### ۴۲۷- ستەمكاران و تۆلەى پەروردگار

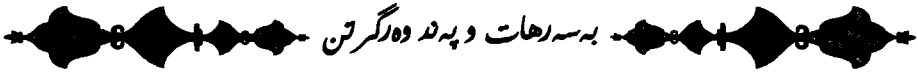
سفيان ي - البورى - رەحمەتى خواى لى بىت، خۆى دەشارىتەوه  
لەبەر هەر هەرشە لىکردنى خەلیفەى بغداد ابو جعفر - المنصور- بۆیە بەدواى  
دەكەوى و دەیه ویت پروات بۆ حەرەمى مەكەى پیرۆز لەوى بیکوژى - ئەو  
حەرەمەى كە ئىمامى عمر دەفەر موی، ئەگەر بكوژى دایکم لە حەرەمى مەكە  
بدۆزمەوه نایكوژم دەبى لىم دلىنابى (ومن دخله كان امنا) ئینجا سفيان  
دەچىتە نىو حەرەم و ژىر دیوارى كەعبەى پیرۆز هەل دەستى دەستى بە  
پەردەى كەعبەوه دەگرى و خۆى پى هەل دەواسى و دوعا دەكات لە خەلیفە  
ودەلى: ئەى خوايه رىگە بە ابو جعفر نە دەیت كە بىتە ماله كەت.

ابو جعفر هەر لە رىگا بە پەلە دىت بۆ كوشتنى سفيان لە حەرەم بەلام  
نازانى تىرى دوعا بە جەرگى ئاسمان كە وتووە بۆیە لەلای بىرى مەیمون پىش  
هاتنى بۆ شارى مەكە دەمرى و ناگات بە ئاواتى.

- هەر هەما - احمدى - كوپى ابو دؤاد معتزلى - كە لە ئازاردانى

(۱) لا تحزن، عائض القرني، لاپەرە (۲۲۸)





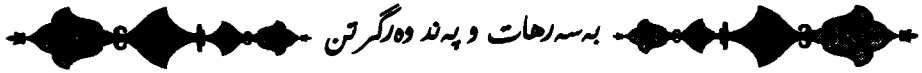
پیشه‌وا - احمدی کوپی حنبل به شداری ده کرد وله به ندیخانه نازاری ده دا  
ئیمامی احمد یش دوعایان لیده کات

خوای گه وره تووشی نه خووشی شه له لی ده کات وه ده لیت: نیوه ی لاشه م  
ئه گه ر پیشووله یه ک بکه ویتته سه ری واده زانم قیامت رابووه به سه رم، به لام  
نیوه که ی تر نه گه ر به ناسن ی سوورکراوه لیتی بدریت هیچ ههستی پی ناکه م  
- وه ک نه وان حمزه - ی به سیونی له مصر له به ندیخانه کانی  
سه رکرده ی تاغی جمال عبدالناصر نازاری موسلمانه کانی ده دا به هه موو  
جوړیک که بوی بکرایه، چ به لیدان و قامچی به کاره یتان وچ به قسه ی پر له  
نازارو ناشیرین به رامبه ریان.

هه تا ده لیتن یه کیک له قسه ناشیرینه کانی نه وه بوو به موسلمانیتی کوت:  
کوا خواکه تان تاکو بیخه مه ناو ناسن و پولا، (تعالی الله عما یقول الظالمون  
علوا کبیرا) ده لیتی تووشی تیکشانی سه یاره هات و سه یاره که ی تیکشا له  
رینگایه ک له نیوان قاهره و نه سه کهنده ریه، له گه ل شاحینه یه کی گه وره ی  
باره لگر که ته نها ناسن و پولای بار کردبوو، ده لیتی پارچه ناسنیتی چووه  
ناو لاشه ی له ناوه راستی سه ری له خواره وه ی هاته ده ری، به لام که س  
نه یتوانی نه و ناسنه ده ربکات له لاشه ی ته نها به برینه وه ی لاشه ی نه بی،  
کردیان به پارچه پارچه، (واستکبر هو و جنوده فی الارض بغیر الحق وطنوا  
انهم الینا لا یرجعون) واته: فیرعون و له شکره که ی خویمان به گه وره زانی  
له سه رزه وی به نارپه وایه وه وایان زانی که بولا ی ئیمه ناگه پرتنه وه.







(وقالوا من اشد منا قوة اولم يروا ان الله الذي خلقهم هو اشد منهم قوة) واته  
قہومی عاد گوتیان کی ہمیہ لہ ٹیمہ بہ ہیتر، ٹایا نازانن ونابینن کہ ٹو  
خوایہی ٹوانی دروست کردوہ زور لہ ٹوان بہ ہیترہ<sup>(۱)</sup>.

### ۴۲۸- نامورگاری حکیم بو حہ کیمیکی تر

ٹیمامی شافعی دہ فہرموی :

حہ کیمیک نامہ یہ کی نارد بو حہ کیمیکی تر کہ ہاورئ بو، لہ ونامہ یہ دا  
نوسرابوو: (ٹہی برام... ! بہ پاستی خوا زانستیکی پی بہ خشوی وریابہ بہ  
تاریکی گوناہو تاوان پیسی نہ کہیت و لیت ون نہ بی ! ٹینجا لہ ناو گوناہو  
تاوان تاریکی دہ مینیتہ وہ، تا ٹو کاتہی کہ ٹہلی عیلم و زانست پی  
پوونیان بو دہ کریت وبہ نوورو پوشنایی زانستہ کہیان دہ پون)<sup>(۲)</sup>.

### ۴۲۹- ٹہوہ ٹہی سی دانہ سالہ حالمان ٹہوہایہ

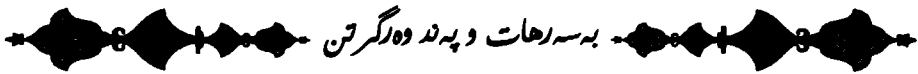
ٹیمامی شافعی دہ فہرموی :

پیاوٹکی دہ شتہ کی چوہ لای خلیفہ عبدالملک ی کوری مروان -

(۱) بہ دہ سکاریہ وہ لہ کتیبی (لاتحزن) د. عائض القرنی لاپہرہ (۳۰۵) چاپی / ۱۴-۲۰۰۴

(۲) ۱۰۰۰ قصہ و قصہ من حیاة الائمة الاربعة لاپہرہ (۱۴۹)





لەولاتی شام سەلامی لێ کردو گوتی: ئەی امیر المؤمنین بەحمەتی خوات لێ بێ لەوەتەئێ سێ دانە سالاە حالمان ئەوھایە، سالی یەكەم ھەمو ئازەلەكان لەناو چوون، سالی دووھم گۆشت نەماو، وشك بوو، سالی سێ یەك، گەیشتە سەر ئیسقان، ئیستاش تۆ مالت ھەیە، ئەگەر ئەو مالاە مالی خویە بیدە بە بەندەكانی خوا و ئەگەر ھی خۆتە بیکە بە خێر سەدەقە، چونكە خوا پاداشتی بەخیری ئەو كەسانە دەداتەوہ كە خیر دەكەن.

ئینجا خەلیفە كە ئەمەئە بیست دەھەزار (۱۰۰۰۰) درھەمی پێدا وگوتی: ئەگەر خەلكی ئەوھا چاكە كارو بەوشیوہ پرسیار بكەن ھەرگیز كەسمان بێ بەش نەدەكرد<sup>(۱)</sup>.

### ۴۳۰- بۆ ئەوھەئە كە خاوەن دل بیت

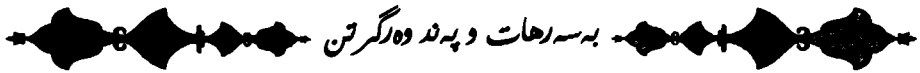
تنوخی دەلی: لە شاری بغداد وەزیریکی ستەمكار ھەبوو جاریکیان ستەم لە پیریژنیک دەكات و دەست بەسەر مالاەكەئە دادەگریت و مافەكانی ھەمووی لێ وەردەگریتەوہ.

پیرەژنەكەش بە چاوی پڕ لە گریانەوہ دەچیتە لای شەكوای حالی خۆی لەلادەكات و باسی زولم و ستەمی ئەوی لەلادەكات، بەلام ھیچ كاری تیناكات و تۆبە ناكات.

پیرەژنەكە دەلی: بانگی خوا دەكەم و دوعات لێ دەكەم كار بەدەستەكە

(۱) ۱۰۰۰ قصة وقصة من حياة الائمة الاربعة، لا پەرە (۲۱۴)





پێدەكەنى بە گالته وه پێی دەلی: ئەگەر دوعاش دەكەیت له كۆتایی نیوهی شهو بیکه چونکه دوعا له و کاتدا قه بوله ئەمه به گالته وەرده گری له بهر زولم و ستهمی، به لام پیره ژنی داماوو ستهم لیکراو به رده وام ده بی له سه ر كۆتایی نیوهی شهو دوعا ده کات وله ده رگای ئاسمان ده دات، له ناکاو خوا وه لامی ده داته وه، که میکی پی ده چی ئەو وه زیره له گه وریتی و ده سه لات دا داده به زیندری و مالی هه موی لی وەرده گیردریته وه و زه وه یه کانی لی ده سیندریته وه، پاشان به وهش وازی لی ناهینین ده بیه ن له بازار دارکاری ده کەن چونکه خه لکی چه وساندۆته وه و سته می لی کردوون، قه ده ری خوا واده بی پیره ژنه که به وی تیپه رده بی و پیی ده لی: احسنت.. ئافه رین راست کرد پیت گوتم كۆتایی نیوهی شهو دوعا قه بوله تا قیم کرده وه وابوو دوعام چاك قه بوول بوو<sup>(۱)</sup>.

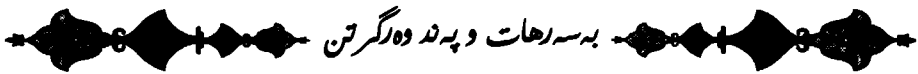
### ٤٣١- هۆکار چیه روخسارت نهوئا دهره وشیتته وه؟

زیدی کوری اسلم ده فهرمووی :

چەند پیاویک چوونە لای ابو دجانە که نه خۆش بوو، بینیان پوخساری نۆد جوان و نورانی بوو له دورده وه دهره وشایه وه، بۆیه پێیان گوت: هۆکار چی یه روخسارت نهوئا دهره وشیتته وه؟

( ١ ) صحیح وصایا الرسول، المجموعه الثانيه بهرگی (٢) لاپه ره (٢٠٢)





فەرمووی: ھەر کرداریکم ئەنجام دابێ ئەوھا متمانەم پێ ئەکردووھ وەك ئەوھى كە متمانەم بە دوو شت کردووھ .

یەكەمیان: ھەرگیز قسەم ئەکردووھ لە بارەى شتێك كە پەيوەندى بە خۆمەوھ نەبێ .

ئەوھى تریان: دڵم ھەردەم بەرامبەر بە موسلمانان پاك و بێگەردبوو وەھىچ كات برق و قینە و غەشم لەدڵ ئەبووھ بەرامبەر ھىچ كەسێك<sup>(١)</sup> .

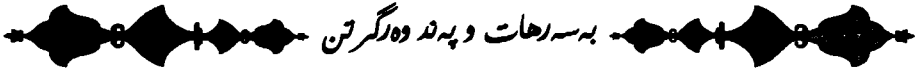
### ٤٣٢- لە شوینێك خۆم بە گەورە زانى كە خەلكى تێیدا ملكە چ دەبن

عمروى كۆپى شیبە دەلى: لە مەكە بووم لە نیوان - صفا و مروەدا - پیاویکم بینی لەسەر پشستی ئیستەرەكەى بووھ ھەندى مندالى لە دەورووبەربوون وەكو خزمەتكار خەلكیان لى لادەدا و تاكو رینگای بۆچۆل بكن، وەخەلكیان نازار دەدا لەبەر خاترى ئەو، دواى ماوہیەك گەرامەوھ بغداد و لەسەر جسرێك پیاویكى قز ئالۆزو وشكم بینی سوالى دەكرد، زۆر سەیرم دەكرد و بێرم لى دەكردوھ پیاوھەكە گوتى: خێرە ئەوھا سەیرم دەكەیت؟ گوتم: بە پیاویكت دەشوبهینم لەمەكە بینیم، ئینجا بەتەواوى وەسەفم بۆى كرد، گوتى: بەلى منم ئەو پیاوھ پیم گوت: ئەوھ خوا چى بەسەر ھیناویت؟ گوتى: لە شوینێك خۆم بەزى زانى كە خەلكى لەو شوینەدا خۆیان ملكە چ دەكەن ئینجا خوا نزمى كردم ودایبەزاندم و بێردمى بۆ شوینێك كە خەلكى خۆیان بەگەورە دەزانن لەو شوینەدا<sup>(٢)</sup> .

(١) صحیح وصایا الرسول / المجموعۃ الثانیة، بەرگی (٢) لاپەرە (١١٠)

(٢) احیاء علوم الدین، بەرگی (٣) لاپەرە (٣٤٣)





### ۴۳۳- ئىرادەيەك كە ئاسن دەشكىنى

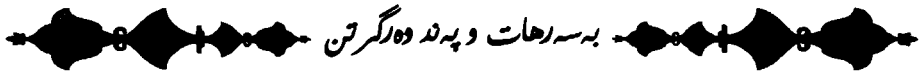
قوتابىكى موسلمان بۇ خويىندىن كوچ دەكات لە خاكى ئىسلام بەرە و پۇژ ئاوا، لە شارى لەندەن بەخۆى، بۇ ئەوھى فىرى زمانيان بيت لەگەل خانەوادەيەكى بەرىتانى كافر لە مالىان دەژىت، واديارە ئەو قوتابىيە گەنجىكى لە خوا ترس و خۆگرە لە گوناھ وتاوان، وەبەردەوامە لەسەر نوپژەكانى، لەو مالەدا لەگەل بەرەبەيان ھەلدەستى و دەچى بۆلاى ھەوزەكەيان بە ئاوى سارد دەسنوپژ ھەلدەگرى و پاشان دەچىتە سەر بەرمالەكەى نوپژ دەكات، سوجدە و پوكوع و تەسبيحات دەكات، پىرىژنىك لەو مالەدا نۆر بەوردى سەيرى دەكات چەند جار ئەو شتە دووبارە دەبىتەوھ لەو قوتابىيە، بۆيە دواى چەند پۇژنىك پىرسىارى لى دەكات وپىتى دەلى، تو چى دەكەيت؟

قوتابىيەكە دەلى: ئايىنەكەم وا فەرمانم پى دەكات.

گوتى: كەواتە بۇ چى بەو بەيانى يە زووه، كەمى خۆت تاخىر بگە و خەوھەكەت مەزەپىنە دواتر ھەستە ئەو كارەت ئەنجام بدە، قوتابىيەكە گوتى: ئەگەر نوپژەكەم دوابخەم وپشوو بدەم خواى من لىم وەرناگرى و دەبى لەكاتى خۆى ئەنجام بدرى، دەلى: پىرىژنەكە سەرى خۆى ھەژاند وگوتى: بەراستى ئەوھ ھىزو ھىمەت و ئىرادەيە كە، ئاسن دەشكىنى<sup>(۱)</sup>.

(۱) لا تحزن، د. عائش القرني لاپەرە (۲۵۰)





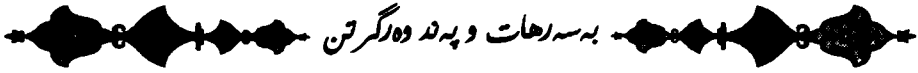
## ٤٣٤- كەسەك لە بەرخاتری خوا وازبێنی

### لە شتێك باشتری پێ دەبە خشری

پۆڤتیکیان ئیمامی (علی) پەزای خوای لی بیت، چوو مزگەوتی کوفەیی عیراق بۆ ئەوەی دوو پەكەات نوێزی چیشت تەنگاو بکات بێنی کورێك لە بەردەم دەرگا وەستاوه، پێی گوت: ئەی کورە ئیستەرەكەم بێستەوه و ئاگات لی بێ تاکو نوێژ دەكەم، ئیمامی (علی) چوو مزگەوت، ویستی كە هاتە دەرەوه درهەمێك بدات بە کورەكە لە پاداشتی ئەو کارەیی، کاتی چوو ناو مزگەوت لە کورەكە ون بوو، هەستا لفاوی بیفرۆشی، کاتی ئیمامی (علی) هاتە دەرەوه بێنی هیچ کەس لە لای و لاخەکەیی نەماوه، وە و لاخەکەیی بە بێ لفاو ماوه تەوه، ناچار پیاویکی نارد بە شوین کورەكە و پێی گوت: بێ بۆ بازار بۆی هەیه بیفرۆشی، پیاوه کە چوو بازار و کورەكە نۆزیه وه بێنی کە خەریکە ئارایشی دەکات و بە درهەمێکی فرۆشت، ئینجا گەراپه وه هەوالی کورەكەیی گەیانده (ئیمامی علی) فرمووی: سبحان الله سویند بە خوا نیازم وابوو درهەمێکی حەلالی بە دەمی بەلام ئەو نەبویست تاکو حەرامەکەیی بۆ خۆی برد<sup>(١)</sup>.

(١) لا تحزن، د. عائض القرني، لاپەرە (٤١٨)





## ٤٢٥- بەخشى حاتەمى - طائى

ئىمامى شافعى دەفەرموئى :

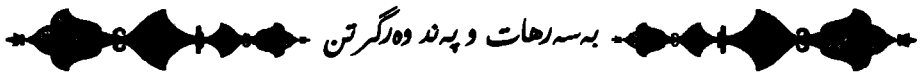
باوكى حاتەمى طائى پىاويكى زۆر سەخى بوو، ھەموو شتىكى لە شويئى خۆى دەكرد، حاتەمى طائىش پىاويك بوو زۆر زىاتر لە باوكى مالى دەبەخشى - باوكى ناوى لىتابوو دەست بلاو رۆژىكيان ھاوپىكەنى حاتەم لەلای باوكى دانىشتىبون، باوكى زۆر باسى حاتەمى لەلادەكردن و دەيگوت والله نازانم چى لى بكم، ھەر شتىكى دەكەويئە بەردەستى يەكسەر خەرجى دەكات، ئىنجا گوتى: ھاوپىيان چارە چى يە لەوہ؟ دەلى: ھەموو راپوچوونى خۆيان كرده يەك لەسەر ئەوہى تاكو سالىك ھىچى نەدرىئى رۆژىكيان يەكئ دىئە لای باوكى حاتەم و پىي دەلى: حاتەم لە بارودوخىكى تەسك و ناخۆشە ھىچى نەماوہ، ناچار باوكى سەد و شترى سوورى بۆ نارد، كاتى حاتەم ئەو شتەى بىنى لەلای گوتى: كئ چەندى بۆ خۆى دەوى - لەوشترەكان - با بىيات بۆ خۆى خەلكىش ھات ھەموويان برد، باوكى بانگى كرد و گوتى: رۆلەكەم ئەوہ چى دەكەيت بۆ چى وات لەوشترەكانت كرد بۆ ھەموويت بەخشى؟

گوتى: باوكە گيان بەراستى زۆر نارەھەت و برسى بووم ھەر كەسىك داواى شتىكى لى بگردبام منىش پىم دەبەخشى، وامدەزانى وەكو من برسى يە و پىويستى پى ھەيە<sup>(١)</sup>.

---

(١) ١٠٠٠ قصة وقصة من حياة الائمة الاربعة، لاپەرہ (٢١٢)





## ٤٣٦- شەقی شەرمەزاری لە خۆی بدات

پێشەوا - المزنی - دەفەرمووی :

لە هەموو کەسیک ئەواتر کە یەك جار شەقی شەرمەزاری و تەریق بوونەوه لە پومەتی بدات کەسیکە کە بچیتە سەر خوانیک نان بخوات کە بانگیشت نەکرا بێ، واتە: بێ ئەوەی پیتی بلێن فەرموو ئەو بەخۆی بپروات بۆ ئەو ماله نان بخوات، وە لە هەموو کەسی: ئەواتر کە دووجار شەق لە پومەتی خۆی بدات کەسیکە کەوا خاوەن مال - لە کاتی هاتنی بە میوانی - پیتی بلێ فەرموو لێرە دانیشە بەلام ئەو لەوێ دانەنیشی، وە لە هەموو کەسی: ئەواتر کەسی جار شەق لە پومەتی بدات کەسیک کە - بە خاوەن مال بلێت بانگی خیزانت بکە یان دایکی مندالان بابی لەگەڵ ئیمە نان بخوات<sup>(١)</sup>.

## ٤٣٧- احمدی کۆپی خضرویه و دوا ساته کانی ژيانی

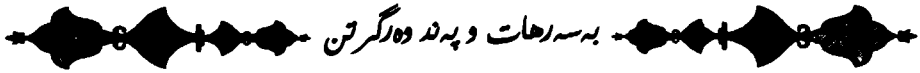
لەوکاتە پێشەوا احمدی کۆپی خضرویه هاتە سەرمەردن، یەکیک لە بارە شتیکیههە پرسباری لێ کرد، ئەویش فرمیسکی چاوانی بارانده سەر لاشەر وگوتی: پۆلەکەم لەو هەتە ئەو دەو پینچ سألە لە دەرگایەک دە دەم تازە والیم دەرکرتتەوه، بەلام نازانم ئەو دەرگایەم بە بەختەوهری لێ دەرکرتتەوه یان بە لادان لە فەرمانی خوا و شەقی بوون؟  
ئێستا کاتی ئەوه هاتوووه کە وەلامم بدریتتە...<sup>(٢)</sup>

(١) ١٠٠٠ قصه و قصه من حياة الائمة الاربعة، لاپەرە (١٢٢)

(٢) قصص الصالحين، د.مصطفى مراد، لاپەرە (٢٢١)







### ۴۳۸- نہ مویت نازاری بدہم

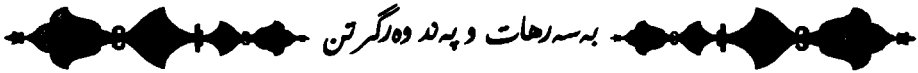
پیاویک نافرہ تیکی مارہ کرد، کاتی چو لای بینی تووشی نہ خوشیکی وابوہ کہ خہ لکی نگہر بزائن بہ چاویکی سووک سہیری دہ کەن - پیاوہ کہ دہست بہ جی گوتی: چاوم زقد نازاری مہیہ، پاشان گوتی: چاوم نابینا بوو و مہر ہیچ شتی نابینم، مہ مہش لہ شہرعدا دروستہ - دوی بیست ۲۰ دانہ سال کہ نافرہ تہ کہی کوچی دوی کرد نہیزانی کہ پیاوہ کہ چاو ساغ و بینایہ، ئینجا خہ لکی پییان گوت: بۆچی مہوات کرد؟ گوتی: نہ مویت نازاری بدہم و مہست بہ وہ بکات کہ من دہ بیینم ئینجا بہ وہش تہ ریق دہ بیئوہ بۆیہ خۆم نابینا کرد بۆ مہوی مہروا بزانی کہ من ہیچ عیب و ناریکیکم لی نہ بینوہ<sup>(۱)</sup>.

### ۴۳۹- فریشتہ کان لہ خہودا فہرمانی پیدہ کەن کہ شہ و نویر بکات

لہ مہردوک صحیحی بوخاری و مسلم دا ہاتوہ، کہ عبداللہ کوری ئیمامی عمر دہ فہرمویت: لہ سہردہمی ژبانی پیغہ مہردا (ﷺ) مہ گہر پیاویک خہویکی بینیبایہ بۆ پیغہ مہری دہ گتیرا یوہ، دہ لی: منیش لہ وکاتہ دا کورپکی گہنجی سہلت بووم، لہ سہردہمی

(۱) قصص الصالحین، د. مصطفی مراد لاپہرہ (۹۷)





پینغہ مبهردا له مزگهوت دهنووستم، شهوئیکیان له خه و مدا بینیم دوو فریشته منیان گرت و بردمیانه لای ناگری دۆزهخ، ده بینم ئه و ناگره لوول بووه وهك بیر، وه دوو شاخی زۆر گه و دهی هه بوون، هه ندی خه لکیش که ده مناسین له ناو ئه و ناگره ده گه وزان، منیش هه رده مگوت په نا به خوا له ناگری دۆزهخ، په نا به خوا له ناگری دۆزهخ، فریشته یه که گیشته به و دوو فریشتانه وپی گوتم: نه ترسی!

ئه و خه وه م گێرایه وه بۆ (حه فسه) ی خوشکم - ئه ویش چوه خزمهت پینغهمبه ر (عَلَيْهِ السَّلَام) بۆی گێرایه وه فه رموی، باشترین پیاو عبدالله یه ئه گه ر شه و هه سته نوێژ بکات.

سالم ی کورپی عبدالله کورپی ئیمامی عمر ده فه رموی: له و پۆژه وه عبدالله ی باو کم که مێک نه بی له شه و نه ده خه وت<sup>(۱)</sup>.

### ۴۴۰- نازانی که ی ده گه ریته وه؟!

احمدی کورپی سالم ده لی:

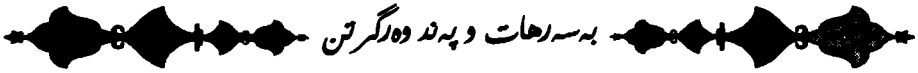
که سێک له ده رگای مالی ابراهیم ی - الخواص - ی دا

خوشکیکی هاته ده ره وه ده رگا که ی کرده وه و گوتی: کیت ده وی؟

پیاوه که گوتی: ابراهیم ی الخواص - م ده ویت

(۱) قصص العابدین، لاپه ره (۱۱) د. حامد احمد الطاهر





خوشکە کە ی گوتی: دەرچووہ ...

پیاوہ کە گوتی: کە ی دەگەریتەوہ؟

خوشکە کە ی گوتی: کە سێک بردبیتتە دەرەوہ ئایا بە دەست کە سێکی ترە کە تۆ دەلێتی کە ی دەگەریتەوہ، کۆ دەزانی کە ی دیتەوہ؟! ئەوہ ی بردویەتی بۆ دەرەوہ ھەر ئەویش دەیکە پینیتەوہ.

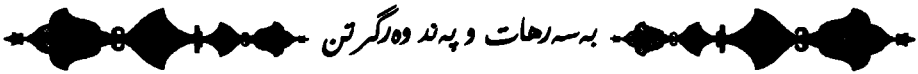
### ٤٤١- تۆبە ی فضیل ی کوری عیاض (رحمە اللہ)

علی کوری خەشرەم دەلێ: یەکیک لە دراوسێکانی - فضیل پێی پراگە یاندم و گوتی: فضیل ی کوری عیاض پیاویک بوو بە تەنیا پێگەری دەکردو مائی لە خەلک دەستاندو نازاری خەلکی دەدا، شەویکیان دەروچو لە مال بە مەبەستی پێگەری، کاروانیکی بینی بە شەو دەھاتنە لای ئەو، یەکیکیان بە ئەویتری گوت: بزانی! ئاگادار بن لەو گوندە پیاویک ھەبە پێگەری دەکات پێی دەلێن فضیل.

دەلێ: ئەویش گوی ی لەوہ بوو زۆر ترسا و پێی گوتن ئە ی خەلکینە من فضیل-م بۆ خۆتان تێپەرن، سویند بە خوا ھەول دەدەم کە جارێکی تر گوناھوتوان نەکەم، ئینجا گەرایەوہ بە تەواوی وازی لەو کارە ی ھێنا.

لە رێگایەکی تر دەگێرنەوہ کە ئەو کاروانە ی لەوشەوہدا بانگێشتی مائی خۆی کردن و بەرپێزی ھێنان و خزمەتی کردن، پاشان پێی گوتن: ئێوہ ئیستا دلتیا بوون لە فضیل- ئینجا چوو ھەندێ عە لە ف بۆ و لاخەکانیان ھێنا و لە





کاتی گه پانه وه بیستی به کیک نه و نایه تده خوینی: ﴿ اَلَمْ يَأْنِ لِلَّذِينَ ءَامَنُوا اَنْ  
تَخْشَعَ قُلُوْبُهُمْ لِذِكْرِ اللّٰهِ وَمَا نَزَلَ مِنَ الْحَقِّ وَلَا يَكُوْنُوْا كَالَّذِيْنَ اُوْتُوْا الْكِتٰبَ مِنْ  
قَبْلُ فَطَالَ عَلَيْهِمُ الْاَمَدُ فَقَسَتْ قُلُوْبُهُمْ وَكَثِيْرٌ مِنْهُمْ فَسِقُوْنَ ﴾ الحديد: ۱۶ واته  
نایا کاتی نه وه نه هاتووه بۆ باوه پدان که دلی یان نه رم بکن بۆ بۆ یادی  
خوا؟

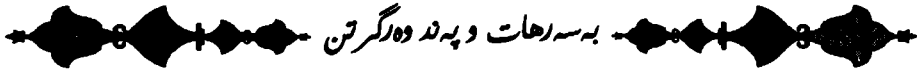
فضیل- ده یگوت به لی.. سویند به خوا کاتی نه وه هاتووه نه مهش  
سه ره های تۆ به کردنی فضیل ی کوی عیاض بو. که به راستی بوو به  
زانایه کی پایه به رز و خواناسیکی به کجار گه وره که وته ی حق نه با، به سه ر  
زمانی دا ناهات به رام به ر به گه وره و ده سه لاتدارانی سه رده می خوی په زای  
خوای لی بیّت.

### ۴۴۲- ناوی ده ریا بۆی ده وهستی

پۆدژیکیان نه بو ریحانه ی پیاو چاک، سواری که شتی ده بی، دیاره  
ده رزیکی پی بوو که دورمانی پی ده کرد له ناکاو که وته ناو ده ریا نه ویش  
ویستی بگه پی به دوی،

گوتی: نه ی خواجه ده بی نه و درزییه م هر بۆ بگه رینیته وه ده لی:  
یه کسه ر ده ریا بۆی پوون بوو تاکو بنی به ده رکه وت و ده رزیه که ی بینی،  
ئینجا هه لی گرته وه.





ہر وہا پوڑیکیان زور ناپہ حہت بوون له ناو کہشتی له بہر گرفتی  
 پویشتن وبامہ لکردن، ابو ریحانہی خواناس پوی کردہ ناو و شہ پۆلی دہریا  
 گوتی: ئەی دہریا، ئەی ناوی خاوەن شہ پۆل ہیتواش بہ توش وەك ئیمہ  
 بہندہو درسوتکراوی خاوی، دەلی بینیمان ناوی دہریا زور بہ ہیتواشی  
 دہ پویشتن وتاکو وەك زہیت خہست بوو<sup>(۱)</sup>.

### ۴۴۳- زانایانی دنیاویست

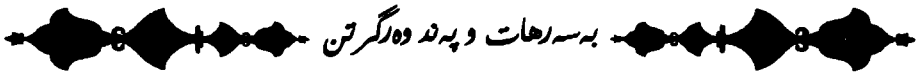
ئیمامی الغزالی - له خلیل ی کورپی حمد دەگیڕیتەوہ دەفہرمووی :

خەلکی چوار جۆرن :

- ۱- پیاویک کہ زانایی وشت بزانی، ہر وہاغ بزانی کہ زانایہ و شت  
 دہزانی ئەوہ بہ پاستی زانایہ و شوینی بکہون.
- ۲- پیاویکە دہزانی، بہ لام نازانی کہ زانایہ و شت دہزانی ئەوہ شیان  
 پیاویکی خەوتوہ بیداری بکہنەوہ!
- ۳- پیاویکە ہیچ نازانی، دہشزانی کہ نہزانی و ہیچ نازانی، ئەمە شیان  
 پتووستی بہ پتنامی یہ، پتنامی بکہن!
- ۴- پیاویکی نہزانی، ناشزانی کہ ہیچ نازانی، بیگومان ئەمە شیان جاہیل  
 ونہ نامہ پەفزی بکہنەوہ ہیچی لی وەر مەگرن - چونکہ خەلکی گومرا دەکات

( ۱ ) قصص العابدین، د. حامد احمد الطاهر ( ۶۸ )





سفیان ی - الثوری - دہ فہرموی:

زانست بانگی کردہ وہ دہکات، نہ گہر وہ لآمی دایہ وہ، نہ وا شتیکی چاک  
و گرانہ ہایہ، نہ گہر نا نہ و زانستہ ی بیّ کردہ وہ کوچ دہکات لہ و خانوہ

عبداللہ کوپی مبارک دہ فہرموی :

مرؤد ہہ میسہ زانایہ تاکوو داوای زانست دہکات، بہ لآم ہہ رکاتی وای  
گومان برد و خوی وا ہاتہ بہرچاو کہ پیاویکی لیہاتوو زانایہ نہ وا نہ وکاتہ  
نہ زان و جاہیل بووہ .

فضیل - ی کوپی عیاض دہ فہرموی :

من بہ زہییم بہ سیّ کہ س دیتہ وہ

یہ کہ میان: گہرہ و دہ سہ لاتداری قہومیٹ کہ زقور زہلیل و زہ بوون بیت  
لہ نیوانیان .

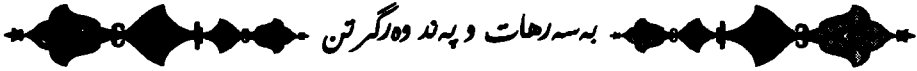
دوہ میان: دہ ولہ مہ ندرتین قہومیٹ کہ فہ قیرو ہہ ژار بووبیت .

سیّ یہ میان: زانایہ کہ دنیا و جوانی دنیا ہہ لی خہ لہ تینی و گالتہ ی  
پیّ بکات .

ہہ روہا پیشہ وا = الحسن - دہ فہرموی:

سزای دنیا ویستن مردنی دلّ و دہروونہ، و ہ مردنی دلّ و دہرونیش داوا  
کردنی مالی دنیا یہ بہ کردہ وہ ی دوا پوڈ





شاعیر ده لئی:

عجبت لمبتاع الضلالة بالهدی

ومن یشتری دنیاہ بالدين اعجب

واعجب من هذین من باع دینه

بدنیاہ سواه فهو من نین اعجب

واته: به و که سه سه رسام بوو که ریگای راست و ریتمای فروشت به تاریکی و گومپراهی، نه وهی دین و نایینه که شی به دنیا بگوریتته وه نه و نقر له وه سه برتره

له و دووانه سه بر تر که سیکه دینه که ی به دنیا ی بفروشی و نه مه شیان له هه ردوکیان سه برتره

نیمامی عمر ده فه رموی:

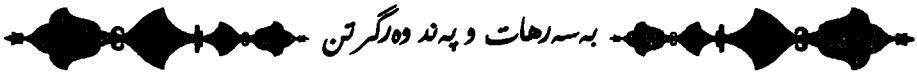
نه وهی که من نقر لئی بترسم که تووشی عه زاب و توپه یی خوابیت که سیکه له و نوممه ته که دوو پووکی زانابی - عالم منافق -

هاوه لان گوتیان: چون پیاوی دوو پوو زانا ده بی؟

فه رموی: به لئی به زویان نقر زاناو شاره زایه، به لام له دل و ده روون و کرده وه کانی نقر مال و یران و نه زانه<sup>(۱)</sup>.

(۱) مکاشفه القلوب، الامام ابو حامد محمد الغزالی، لاپه ره (۲۶۰)





## ۴۴۴- ھەندىك لە ناموزگارييه كانى لوقمانى حەكىم

لوقمانى حەكىم بە كۆپرەكەى گوت :

پۆلەكەم..

ئەو نوپۇزەى كە لە سەرت واجب كراوہ بە پوختى جى بە جى بکە لە ھەمو  
ئەو كردهوہ چاكانەى كە دەيكەيت باشتەرە، چونكە نمونەى نوپۇز و  
تەسبيحات كرنى خوا وەك كەشتىك وايە لە نپو دەريادا، ئەگەر كەشتى يە  
كە سەلامەت بوو ئەوا خەلكى نپو كەشتى يەكەش سەلامەت دەبن بەلام  
ئەگەر كەشتى يەكە تقووم بوو، بىگومان خەلكى نپو كەشتى يەكەش  
ھەموويان تقووم دەبن.

ھەرۋەھا دەفەر مووى:

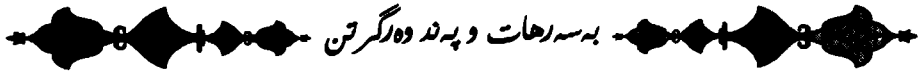
پۆلەكەم..

ئەگەر چوويتە نپو قەومىك لە كۆرپو ومەجلىسيان دانىشتى ئەوا تىرى  
ئىسلاميان تىيگرە - واتە سەرەتا سەلاميان لى بکە - ئىنجا لە شوپنىك يان  
لە سووچىك بۆ خۆت دانىشە، وەھىچ قسە مەكە تاكو ئەوان دەبىنى كە  
دەست دەكەن بەقسە كرن.

ئەگەر دانىشتن وكۆرپيان زىكرى خوابوو، خۆت بى بەش مەكە لەو  
دانىشتنە و لەگەليان بەشدار بە لەو بەشەدا، بەلام ئەگەر زىكرى خويان







ناکرد و سەرقال بوون بەشتیکی تر، لەوی بۆ بۆ لای کەسانیکی تر

هەر و هەر دەر موی:

بۆلە کە م...

ئەگەر تووشی تاوان و گوناھیک بوویت ئەوا خێر و سەدە قەیک بە

چونکە ئومید وایە ئەو خێر و سەدە قە ببیتە سەپینە وەبی تاوانەکان

هەر و هەر دەر موی:

ئەگەر ویستت دۆستایەتی و هاوڕێتی کەسێک بەکەیت سەرەتا توپە

بە، ئەگەر لە کاتی توپە بووندا لیبوردنی خۆی نیشاندا پیت نەک دوا

سارد بوونە وەبی - ئەوا هاوڕێی ئەو کەسە بە بەلام ئەگەر بەپێچەوانە

لیبوردنی نەبوو خۆتی لێ بپاریزە.

هەر و هەر دەر موی:

ئەگەر خەلکی خۆیان لەسەر یە کتر گەرە دەکرد بە قەسەبی جوان و

فەسیح ئەوا تو خۆت لەسەریان گەرە بە بەبی دەنگ بوونی جوان.

هەر و هەر دەر موی:

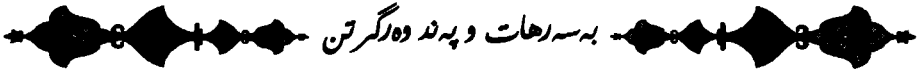
ئەگەر خوا ویستی خراپە ببە خۆشی بە قەومیک ئەوا دەرگای مەملانی و

ناکۆکی و دەمە قالیان لەسەر دەکاتە وە، هەر و هەر کەمی ئە نجامدانی کردە وەبی

چاک لە لایان شیرین دەبی واتە: کردە وەبیان کە م دەبی<sup>(۱)</sup>.

(۱) لقمان الحکیم - محمد عبدالرحیم، لاپەرە (۲۲)

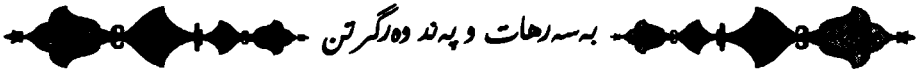




## ٤٤٥- زەواجی عورفی و یارودۆخیکی ترسناک

پیاویک ئافەرەتیکی ماره بری وخوای گەرە مندالی پی بەخشی له کور و کچ ویستی بۆ جاری دووهم ئافەرەتیکی تر ماره بری بەلام له ترسی کۆمه لگا و خانەواده و خیزانه کهی نهیتوانی، ناچار هانای برده به زهواجی به نههینی وئافەرەتیکی ماره بری که سیش نه یزانیوه، چەند سال ومانگ و رۆژ به سه ریدا تیپه پی، قه ده ری خوا و ابوو کورپه کهی له خیزانی یه که م ده بی بجیته زانکو، به لام نه وهی له خیزانی دووهم به هه مان شیوه وه رگیرا له زانکو، به لام نه وهی چاوه پوان نه کرابوو نه وه بوو که نه و کورپه و نه و کچه یه کتریان خوش ده ویست له و ماویه که له زانکو بوون، بۆیه هه ردوکیان بریاریان دا که زهواج له گه ل یه کتری بکه ن، زهواجی عورفی به لام نه وهی زۆد سه یر بوو نه وه بوو ناوه کانیان زۆد پێک ده چوو، بۆیه کورپه که به کچه ی گوت: سه یری نه و خوشه ویستی به راسته قینه بکه گه یشتۆته نه و راده یه که ناومان وه ک یه کتر وایه واته: ناوی باوکیان و باپیریان یه که، ته نها دایکیان جیا به - ده می پێکه وه پایان بوارد کاتی کچه ههستی کرد که دوو گیانه وسکی پره ناچار په نای برده به رکورپه که و لپی پاراپه وه و پیی گوت: ده بی بیته لای باوکم به پێگایه کی فه رمی بمخوازیت، وه به زهواجیکی شه رعی راست ماره م بکه یت باش !! کاتیکی دیاریکراو دانرا له نیوانیان، بۆ نه وهی باوک له مال بی تاکو کورپه که ده چیته لای وخوازبینی کچی ده کات، نه وه ده رچوو که چاوه پوان نه ده کرا له ناکاو نه وهی که ده رگایه که ده کاته وه ده بی کی بی، وه کی چاوه روانی که سیک ده کات بۆ خوازبینی کچه که؟ بیگومان نه وه باوکی نه و





کچە بوو دەرگای له کورپه کهی کردهوه، ودهبی چ شتیك نه و کورپه ی بو ئیره هینابیت، نایا کورپه که له گه ل کچه که م به کترین ویستوه؟ نا.. نه خیر!

به لام کورپه که راستی به که ی زانی که نه مه باوکی به تی نه و کچه ی که دلی پیوه به ند ببو وه به کترین خو ش ویستوه پاشان تووشی خرابه بوونه نه و خو شکی به تی له دایکیکی تر – به کسه له نهومی سه ره وه خو ی فریدایه خواری و خو ی کوشت، باوکیکی که وته سه ر زهوی و پاشان تووشی نه خو شکی دل بوو، کاتی کچه که ش به مه ی زانی نه ویش هه موو شتیکی له پیش چاوانی ون بوو وه نه وه ی تیگه یشتن وله به رکردن وزانین بوو هه مووی له ده ست دا و به ته واوی زمانی نه ما و قسه ی بو نه کرا نه مه ش سزای پهروه ردگاره بو که سیک که له سنووری خوا دهرده چی و په پیره وی فه رمانه کانی ناکات<sup>(۱)</sup>.

### ٤٤٦- خوا په رستی به خیر و چاکه

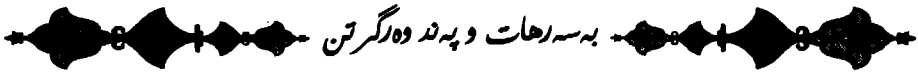
ابو هریره ده فه رموی: پیغه مبه ری خوا فه رمویه تی (عَلَيْهِ السَّلَام):

(پیاویک له سه رخوی واجب کرد و گوتی: ده بی نه مشه و خیریک بکه م، هاته دهره وه له مالی خو ی به خو ی و به خیره که ی، چوو خسته ده سته کابرایه کی دز- بوی هه به نه یزانی بیت که دزه - ئینجا خه لکی به یانی ده یانگوت: نه مشه و خیریان به دزیک کردوه.

نه ویش سوپاسی خوی کرد و گوتی: نه ی خویه سوپاس بو تو له سه ر

(۱) خطب الشیخ محمد حسان، به ده سکاریه وه، لاپه ره (٤٤٥) به رگی (٤) چاپی به که م





ئەو دزە - كە خىرىم پى كۆرد - دەبى ئەمشەوئىش خىرىك بىكەم بۆيە لە مال  
دەرچو بەخۆى و بەخىرەكەى يەكسەر خستىە ناو دەستى ئافرەتتىكى داوئىن  
پىس

بەيانى خەلكى باسيان دەكرد و دەيانگوت: ئەمشەو خىريان بە  
ئافرەتتىكى داوئىن پى كۆردووه

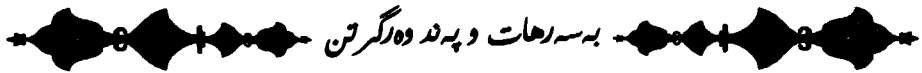
ئەوئىش سوپاسى خۆى كۆردو گوتى: ئەى خوايە سوپاس بۆ تۆ لەسەر  
ئەوئى كە خىرىم بەو ئافرەتە كۆرد بىريار بى ئەمشەوئىش خىرىك بىكەم دەرچو  
لە مالى خۆى، لەگەل خىرەكەى چو خستىە دەستى پىاوئىكى يەكجار  
دەولەمەند، خەلكى بەيانى باسيان دەكرد و دەيانگوت سەيرە ئەمشەو  
خىريان بەكابرايەكى دەولەمەند كۆردووه، ئەوئىش سوپاسى خۆى كۆرد لەسەر  
ئەو دەولەومەندە كە خىرى پى كۆردووه، گوتى: ئەى خوايە سوپاس بۆتۆ  
لەسەر خىر كۆردنم بە دزو داوئىن پىس و دەولەمەند.

لە خەودا پىيان گوت: ئومئد وايە خىر كۆردنن بە دزەكە بىتە ھۆكارى  
وازھىنانى لەو دزى كۆردنە، ھەرۇهە ئافرەتەكەش خۆى بىپارىزى لەو زىناو  
كارە خراپە و دەولەمەندەكەش بە خۆى دا بچىتەوہ - وازىبىنى لە پەزىلى و  
قوچۆكى - ئەوئى خوا پى داوہ بىەخشىت بە ھەژاران<sup>(۱)</sup>.

---

( ۱ ) رواه البخاري ومسلم - قصص العابدین، د. حامد احمد الطاهر، لاپەرە ( ۸۸ )





## ٤٤٧- یارمەتی ستم لیکراو بدە

دەگێرنەوێه که جاریکیان پێغه مبهەر (داود) علیه السلام قسه له گەڵ خوا  
دەکات و دە فەرموی:

ئەي خوايه ! خۆشه و یسترین بەندە لەلای تۆکییه؟

خوای گەرە فەرموی :

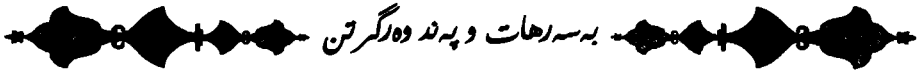
ئەي داود خۆشه و یسترین بەندە لەلای من کە سێکە که خاوەن دلێکی  
پاک و پڕ بێ له ترسی من، هەر و هەر خاوەن دوو دەستی پاک بێ که بەو  
دەستە خەیاڵی خرابەیی نەکردبێ بۆ لای هیچ کەسێک وە دوو زمانیشی له  
نیوان خەڵک نەکردبێ، کێو هەکان له شوێن خۆیان دەجولێن بەلام ئەو  
ناجولیت، منی خۆش دەوێت وە خۆشه و یسترینی منیشی خۆش دەوێن،  
و بەندەکانم وای لێدەکات که منیان خۆش بووێت،

داود فەرموی: ئەي خوايه ! چۆن بەندەکان خۆشه و یست دەکات بۆلای  
تۆ؟ فەرموی: باسی نازو نیعمەتی منیان بۆ دەکات.

ئەي داود هەر بەندەیهک له بەرندەکانم یارمەتی کە سێکی ستمە لیکراو  
بدات، یان بپروات له گەڵی بۆ ئەو هەمی مافەکی بۆ بگەڕێنیتەوێه ئەو له و پۆژەیی  
قیامەت که قاجەکان لەسەر پردی صراط خلیسک دەبن و تووشی لەرزە دەبن  
ئەو قاجی جیگرو قایم دەبن لەسەر پردی صراط<sup>(١)</sup>

(١) مرشد الخطیب، لاپەرە (٥٠٠)





### ۴۴۸- نای کہ تہمہنت چہند دریزہ

اصمعی دہلی: پیاویکی دہشتہ کیم بینی کہ تہمہنی گہ یشتبویہ سہد و بیست (۱۲۰) سال، منیش پیم گوت، نای کہ تہمہنت چہند دریزہ، ئہویش گوتی: حہسودی وئیرہ ییم بہ کس نہ بردوہ و وازم لئہیناویہ بویہ تہمہنم ہرماوہ<sup>(۱)</sup>.

ہرہوہا پرسیاریان کرد لہ شیخ حسن ی البصری.

ئہی ابو سعید نایا پیاوی باوہ پ دار حہسودی بہ خہلک دہبات؟ فرمووی: نایا مندالہ کانی پیغمبہر (یعقوب) ت لہ بیرچون کاتی حہسودیان بہ (یوسف) ی برایان برد، بہ لام ئہ گہر حہسودی لہ دلّت خہفہ تی دروست بو ئہوا ہیچ زیان و زہرہ ت پی ناگہینی بہ مہرجی بہ زویان باس نہ کہیت و بہ دہستیش کاری بو ئہ نجام نہ دہیت.

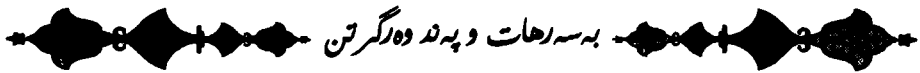
### ۴۴۹- سہردانی نہ خوش دل رہقی لادہبات

دہلین پیاوی: چوہ لای - ام الدرداء - پہزای خوی لی بیت.

گوتی: دلّم زور پہ قہ و ہیچ و ہرناگری و فرمیسک نایہ تہ خوار لہ چاوانم فرمووی: بہ پاستی ئہ مہ گہورہ ترین دہرد و نہ خوشی یہ، بہ لام برو سہردانی

(۱) مرشد الخطیب، لاپرہ (۴۷۴)





نەخۆش بکە و بە دوای جەنازەدا بڕۆ، ھەر ھەما بڕۆ بۆ سەر لیواری گۆرەکان تاکو دڵت نەرم دەبێ، ئینجا پیاوھە کە وای کرد کە فەرمانی پیکرابوو، دەلی، گەراپاھە لای پیتی گوت: ئەی ام الدرداء - خوای گەورە پاداشتی بە خیرت بداتەوہ<sup>(۱)</sup>.

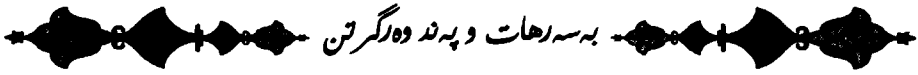
### ٤٥٠- جاری یە کەم مەبەستت من بووم

دەگێرنەوہ کەوا جارێک پێغەمبەر (موسی) علیە السلام ددانی زۆر ئازاری دەدا، بۆیە شەکوای بۆ لای خوای گەورە برد، خوای گەورە پیتی فەرموو: بڕۆ لە فلان شوینە ئەو جۆرە گیایە - یان پووشە - بێنە بیخەرە سەر ددان، ئەویش وای کرد و دەست بە جێ ئێشی نەما، دوای ماوہ یە کە ئازارە کە ی هاتەوہ، وەکو جارێک چوو گیایە کە ی هینایەوہ لەسەری دانا بە لام ئەو جارە بێ سوود بوو بە لکو ئازاری زیاتر بوو، ناچار هانا و هاواری برده لای خوا فەرمووی: خوا یە ! تۆ پیت نە گوتم ئەو گیایە بە کاربێنە؟ خوای گەورە فەرمووی: ئەی موسی منم شیفا بەخش منم خۆشی بەخش، منم زیان بەخش، منم سوود بەخش، جاری یە کە م مەبەستت من بووم و کە داوات لی کردم منیش ئازارە کە م لابرد لەسەرت وەئەمجارە هانا و هاواری بۆ من نەهینا بە لکو بۆ گیایە کە ت برد<sup>(۲)</sup>.

(١) مرشد الخطیب، لاپەرە (٤٥٠)

(٢) مرشد الخطیب، لاپەرە (٤٤١)





## ۴۵۱ - تەنھایەك چاكەى ھەبوو

پۆژىكيان خواپەرستىك بەھاورپىكەى گوت: بړۆ نىو ئەو لادى بە (گوندە) ھەندى كفنم بۆ بکړه چونکه من ئەو کاتژمىرەى که تىيدامه دەمرم وپەله بکه! ھاورپىكەى چووھ ناو لادى بە که بۆ ئەوھى كفنى بۆ بکړى دەبىنى پاشاى ئەو ولاتە لەوى مردووھ وخەلگىش سەرقالى ناشتنى ئەون بۆيە ھەمو دوکانەکانيان داخستون، ھاورپىكەش ھىچى بۆ نەکرا تاكو خەلکى گەرانەوھ لەسەر قەبران، پاشان ھەندى كفنى كرى ولەگەل ھەندى بۆنى خوښ بۆ لاشەكەى، ئىنجا گەرايەوھ لای خواپەرستەكە دەبىنى كەوا وەفاتی كردووھ و دۆرپندەش پوخساریان ھەموى خواردووھ، نۆد پەرىشان بوو بۆى ھەرھاواری دەکرد و دەيگوت: ئەو پاشايە ستەمكارە چەند بە پاکی بەپەلە نىژدا بەبى ئەوھى گرفتىك دروست بى بۆ خەلکى لادى بە که، بەلام دەبىنى ئەو خواپەرستە، چەند لە خواترسە كەچى دۆرپندە پوخساریان خواردووھ،

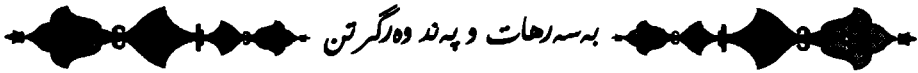
لەو سەين و بەينە بوو بەكىك بانگى كرد و پىي گوت: ئەو ستەمكارەى كە بەو شىوھ پىورسى ناشتنى بەرپۆھ چوو ئەوا تەنھا چاكەيەكى ھەبوو بەس، خواى گەروھ ويستی ئەو چاكەيەى بۆ دەربخات لە دنيادا وەلەدوا پۆژدا بى بەش بىت.

بەلام ئەو خواپەرستە ژيانى ھەموى كردهوھى چاك وگوى پرايەلى خاوبووھ تەنھا بەك تاوانى كردووھ، خواى گەورە ويستی ئەو گوناھەى بۆ دەربخات لە دنيادا كە چى ئەو لە دوا پۆژدا ھىچ ئازارى پىوھ نايىنى وگوناھەكەى لەسەر لادەچى بەو ھۆيەوھ<sup>(۱)</sup>.

(۱) قصص العابدین، د. حامد احمد الطاهر، لاپەرە (۹۱)







## ٤٥٢- ھەرگیز ئاوی ساردم نەدە خواردەوہ

ابو محمد - کہ یەکیک بوو لە خزمە نزیکەکانی ئیمامی شافعی دەلی  
 پۆژیکیان ئیمامی شافعی لە عوسمان ی کوپی خۆی توورەبوو وەھەندی  
 قسەو ئامۆژگاری ئاراستەکردن، یەکیک لەوقسانە ئەوہبوو پیتی گوت: پۆلەکەم  
 ! سویند بە خوا ئەگەر بزاتم خواردنەوہی ئاوی سارد لە دین و ئایینم کەم  
 دەکاتەوہ - ھەرگیز ئاوی ساردم نەدەخواردەوہ تەنھا ئاوی گەرم نەبا واتە  
 زۆر پابەند بوو بە ھۆکارەکانی مرۆئەت و پیاوہتی<sup>(١)</sup>.

## ٤٥٣- ملکہچی راستەقینە لەناو نوێژدا.

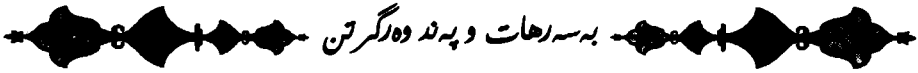
پرسیاریان لە خەلف-ی کوپی ایوب کرد ئایا ئەومیش وپیشولانە لەناو  
 نوێژدا ئازارت نادەن وئاباشترینیە کە دەریان بکەیت؟ گوتی: چۆن خۆم  
 بەشتیک سەرقال دەکەم کە نوێژم تیک بدات پێیان گوت: چۆن ئارام  
 دەگریت؟

گوتی: ھەوالم پێ گەیشتووہ کە پیاوہ بێ دینەکان ئارام دەگرن لە ژیر  
 لیدانی قامچی کار بە دەست بۆ ئەوہی بلین: فلان کەس زۆر خۆراگرە  
 وەفەخرو شانازی بەوہ دەکەن، منیش لەبەردەم دەستی خوای بالادەست  
 وگەرە پادەوہستم فەخرو شانازی بەوہ ئەکەم ئایا بۆ یەک میش وپیشوولە  
 خۆم بجولینم<sup>(٢)</sup>!؟

(١) ١٠٠٠ قصة وقصص من حياة الائمة الاربعة، لاپەرە (٢٠٤)

(٢) صحيح وصايا الرسول، بەرگی (١) لاپەرە (٦١٨)





## ۴۵۴- غہیبہت و دوو زمانی

خوای گہورہ نیگای کرد بۆ پیغہمبەر (موسی) علیہ السلام فہرمووی:  
ئەوی موسی ئایا حەز دەکەیت یارمەتیت بەدەم بۆ ئەوہی بەسەر دوژمەنت زالی  
بیت؟ موسی فہرمووی: بەچی؟

خوای فہرمووی: بەوہی باس کردنی خەلک بۆیان بگەرینیتەوہ، واتە داوای  
گەردن ئازادیان لێ بکە، ھەرکەسێ بمری و تۆبەیی کردبێ لە غہیبەت و دوو  
زمانی ئەوا لە داوی ھەموو خەلک دەچیتە بەھەشت بەلام تۆبەیی نەکرد و مرد  
لە پیش ھەموو کەسێک دەچیتە ناو ئاگری دۆزەخ<sup>(۱)</sup>.

پیغہمبەر (سلیمان) علیہ السلام فہرمووی: ئەوی خواپە گہورەترین  
و خۆشەویستەکان لە لای تو چییە؟

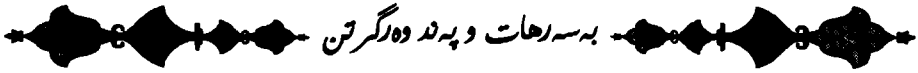
فہرمووی بەدە (۱۰) شت بەند لە لانی من خۆشەویست و گہورە دەبێ ئەوی  
سلیمان.

یەکەمیان: باسی ھیچ بەندەیک لە بەندەکانی من نەکەیت مەگەر بە  
چاکە نەبێ، وە غہیبەتی ھیچ کەسێک نەکەیت، ھەر وہا جاسووسی و دوو  
زمانی لەسەر ھیچ کەسێ: نەکەیت.

(سلیمان) فہرمووی: ئەوی خوای ئەو سێ یە (۳) بەراستی بێ تاقەتی

(۱) احیاء علوم الدین ۲۲۳/۳ بحر الدموع ابن الجوزي





کردم چه و ته که ی ترم بۆ باس مه که<sup>(۱)</sup>.

عطاء-ی سلمی ده لئ:

عه زابی ومهینه تی ناوگۆر له سی، سی یه کی دایه:

\* یه ک له سهرسی، له خو پاک نه کردنه وه له میزدایه.

\* یه ک له سه رسی: له غه یبه ته دایه.

\* ههروه ها سی یه کی تر، له دووزمانی دایه.

- یه کیک له پیاوانی (السلف الصالح) ده فه رموی:

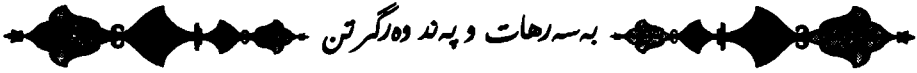
کاتی پۆژی دواپی دادیت، نه و خه لکه ی که کۆپو کۆبوونه وه یان له سه ر  
خواپه رستی ویادی خوا نه کردوه، کۆده بنه وه ویارمه تی به کتر ده دن له سه ر  
گوناهو تاوان و خراپه، ئینجا له سه ر نه ژتو پاده کیشرین به کتر ده گه زن،  
وه ههروه ها وه کو سه گ په لاماری به کتر ده دن، بیگومان نه وانه که سانیکن  
که له ژیاپی دنیا دا ده روچون و مردن به بی تۆبه کردن له گونا هه کانیا ن<sup>(۲)</sup>.

---

(۱) رواه ابن المبارك في الزهد (۴۷۱) بحر الدموع ابن الجوزي

(۲) بحر الدموع ابن الجوزي (۱۸۵)





۴۵۵-.... گه وره که تان چونه؟ چون دهبی گه وره تان فه قیر بی؟

مالک ی کوپی دینار ده فه رموی :

کاتی نیمامی عمر چوه (شام) له ناو شاره کان گه را تاکو له شاری  
(حمص) دابه زی وگوتی: ناوی هه ژاره کانم بو بنووسن، کاتی نووسراوه که یان  
پیدا وسهیری کرد بینی ناوی سعیدی کوپی عامری خوزهیمی تیدا نووسراوه  
که نه میرو گه وره ی نه و شاره بو - نیمامی عمر فه رموی

سعیدی کوپی عامر کی یه؟

گوتیان: گه وره مانه

فه رموی: گه وره تانه؟

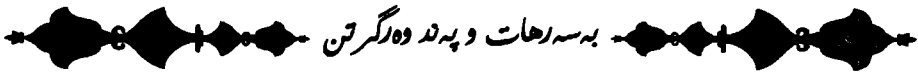
گوتیان: به لی: عمر سه رسام به وه پاشان گوتی: چون دهبی گه وره تان  
فه قیر بی؟ کوا ماله که ی کوا خواردن و پوزی یه که ی گوتیان: نه ی نه میری  
نیمانداران، سعید هیچ بو خوی هه لئاگری، ده لی عمر دهستی کرده گریان  
وهه زار دیناری هینایه دهر ناردی بو سعید وگوتی: سه لامی منی پی بگه یین  
وپی بلین نه میری نیمانداران نه و پاره ی بوت ناردوه تاکو پیداویستی خوت  
پی جی به جی بکه ییت.

کاتی نیردراوه که گه یشته لای سعید وکیسه که ی کرده وه ده بینی دیناری

تیدایه، سعید گوتی: انا لله وانا الیه راجعون

نافره ته که ی گوتی: چی بووه نه ی سعید نایا نه میری نیمانداران وه فاتی





کرد؟ سعید گوتی: له وه گه ودره تر

ئافرته ته كه گوتی: چی بووه چی به سه ر هات؟

گوتی: دنیا هاته لام... ئاژاوه لیم نزیك بوه وه

خیزانه كه ی گوتی: چی ده كه یت لیّ وای لیّ بکه

سعید گوتی: تو پیداو یستیت هه یه؟ گوتی: به لیّ

سعید هه ستا هه موی خه رج کرد بۆ ئاماده کردنی له شکر ی موسلمانان

بۆ جیهاد

خیزانه كه ی پیتی گوت: په حمه تی خوات لیّ بیّ بۆ چی هه ندیکیت

هه لئه گرت بۆ پیداو یستی خۆمان خه رچی بکه ین، گوتی: من له پیغه مبه رم

بیستوو ه كه فه رموو یه تی (ئه گه ر یه ك ئافرته تی ئه هلی به هه شت بیته سه ر

دنیا هه موو سه رزه وی پرده كات له بۆنی میسك)<sup>(۱)</sup>.

وه باش بزانه سویند به خوا من بۆ ئه وه م نه کرد كه تو هه لبژیرم

له سه ریان - واته: تو به گه ودره تر دانانیم له سه ر ئافرته تانی به هه شت (الحدود

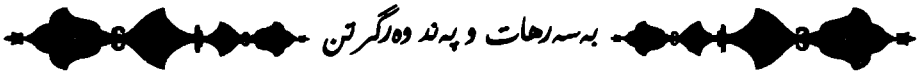
العین).

ئینجا ئافرته ته كه، كه ئه مه ی بیست بیّ ده نگ بوو<sup>(۲)</sup>

(۱) رواة الشیخان، ورواة الامام احمد بهذا اللفظ

(۲) قصص العابدین، لاپه ره (۲۸)

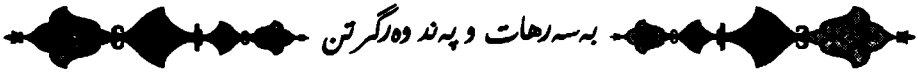




## ۴۵۶ - پاشایەکی دادپەرور

ئەو پاشەپە ناوی (محمود کوری سبکتکین) بوو، ولاتی ھندی فەتھ کردوو، بەکێک بوو، لەو دادپەرورەرانەیی کە لە دواي عمری کوپی عبدالعزیز دادپەرورەیی لەسەر زەوی بەرپا کردوو. محمود سبکتکین پاشایەکی بوو کە بەراستی بە دادپەرورەیی حوکمی دەکرد، لە نێو خەلکی، ھەر کەسێ تاوانێکی بکردایە دەس بەجێ تۆلەیی لێ وەر دەگرتو، ھەرگیز مافی خەلکی ون بکردایە و بەپەلە وەریدەگرتو، ئەگەر بە ئینیکی بدایە بەکەسیک بە ئینەکی بەجێ دەگەیان، ئەوێ کە زیاتر بەلگەپە لەسەر چاکی و دادپەرورەیی و خۆپاریزی ئەو بریتی یە لەوێ کە جاریکیان لەسەر دەمی فەرمان پەروایەتی ئەو کابرایەکی ھاتە لای شکایەتی لە کوپی خوشکی پاشا کرد و گوتی: دیتە سەرمان بە ھێرش و ھەپەشەکردن لە ھەموو کاتیگدا، وە خۆی منداڵەکانی لە مال دەردەکات و ئینجا لەگەڵ خێزانەکی پادەبویری، ھەرکاتی ئەو پیاوھ لە لای ھەرکەسیک لە دەسلاتداران باسی بکردایە کەس نەیدەوێرا لە بەر پاشا دەستی بۆبیات و پێگری لێ بکات، بەلام کاتی پاشا پۆژیکیان ئەو ھەوالەیی بیست زۆر توورە بوو بە پیاوھەکی گوت: ھاوار بۆ خۆت ھەر کاتی ھاتە لات بۆلای من وەرە و بەکەسیش نەئیی، ئەگەر لەشەو ھات بەشەو وەرە لام وەپیم بلی و ناگادارم بکەرەو، ئینجا پاشا چوو لە لای دەرگاوانەکان پیتی گوتن: ئەو پیاوھ (ستەملیکراوھ) ھەرکاتیک ویستی بیتە لام پێگری لێ نەکن و بایبیتە زووری لەشەو بێ یان رۆژ پیاوھەکی بە دلخۆشی لە لای پاشا پۆیشت، بەک رۆژ و شەوی پێ چوو، وەکو جارێ کوپی خوشکی پاشا ھاتەو سەریان و لە مال بە دەری نان و چوو لە لای خێزانەکی، پیاوھەکی بە گریانەو پۆیشت بۆ لای پاشا، دەرگاوانەکان گوتیان، پاشا خەوتو، گوتی



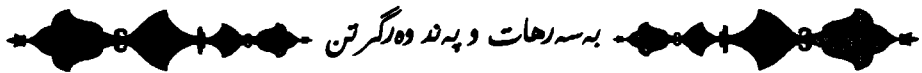


تازہ هام پاشا بریاری داوہ کہ ہرکاتیک ہاتیت پنگری لی نہ کری و بابیتہ ژووری، پاشایان لہ خو بہ خہ بہر ہینا و لہ گہ ل پیاوہ کہ چوو بو مالیان وھیچ کہ سینکیشی لہ گہ ل نہ بوو تاکو گہیشته بہردہم دہرگای مالیان، کہ چووہ ژووری بینی وا کوپہ کہ (کوپی خوشکی پاشا) لہ گہ ل خیزانی پیاوہ کہ لہ سہر یہ کہ پیخہف پالی داوہ تہوہ وہ چرایہ کیش دادہ گیرسا لہوی چراکی کوژاندہوہ، دہست بہجی پاشا سہری کوپہ کہی بری و لہ لاشہی جیا کردہوہ وہ پیاوہ کہی گوت: ہاوار بو خۆت برۆ ہندی ٹاوم بو بینہ با بیخۆمہوہ، ئہویش بوئی ہینا و خواردیہوہ، پاشان پویشت لہ مالی پیاوہ کہ، پیاوہ کہ گوتی: جہ نابی پاشا بو خاتری خوا پیم بلی: بو چی چراکت کوژاندہوہ و داوای ٹاویشت کرد لیم؟

پاشا گوتی: بویہ چراکہم کوژاندہوہ چونکہ ئہوہ کوپہ خوشکی من بوو بویہ پیم ناخۆش بوو لہ کاتی سہر بریندا سہیری بکہم، وہ بہ پہلہ داوای ٹاوم لی کردیت چونکہ من بریارم دا کاتی ہاتیتہ لام کہ یارمہتیت بدہم وگوتم: تاکو ئہو ستہ ملیکراوہ پزگار نہ کہم نان و ٹاوم لہ سہر حہرام بی، سویند بہ خوا ئہوہ چہند رۆژہ لہوہ تہی ئہو ہہوالہم زانیوہ تینوومہ، ئینجا پیاوہ کہ دوعای خیزی بو کرد، دواتر پاشا چووہ مالی خۆی کہ تووشی نہ خۆشی دہماری میشک و زگ ئیشہ ببو، بو ماوہی دووسال بہو نہ خۆشیہ دہینالاند و نازاری ہہبوو نہیدہ توانی بخہویت و پالییش بداتہوہ لہ بہر نازارہ کہی، بہو شیوہ خۆی جیا کردہوہ لہ خہلک لہ بہر ئہو نہ خۆشی بہ کہی تاکو مالٹاواپی کرد لہ ژیانی دنیا<sup>(۱)</sup>.

(۱) قصص الصالحین، د. مصطفی مراد، لاپہرہ (۸۸).





## ۴۵۷- شعیب ی کوری حرب و ہارون الرشید

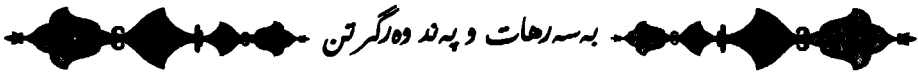
شعیب ی کوری حرب دہ لئی: لہ یہ کیک لہ کولانہ کانی شاری مہ ککہ دہ پویشتم لہ ناکاو ہارون الرشیدم بینی، بہ خوم گوت: ئہ ی شعیب ئہ مرو کہ ئہ مر بہ چاکت لہ سہر واجب کرا، نہ فسم گوتی: نہ خیر شتی وانہ کہ ی، ئہ و زالمہ دواتر نازارت دہ دا و ناویش ناخواتہ وہ، بہ ہر حال لیم نریک کہ وتہ وہ بانگم کرد گوتم: ئہ ی ہارون بہ راستی خہ لکت نازارد اوہ، نازہ لانت نازار داوہ، ہارون الرشید گوتی: بیگرن ئینجا منیان بردہ بہر دہم دہرگای رشید بینیم لہ سہر کورسییک دانیشتوہ داریکیشی لہ دستدایہ گہ مہ ی پی دہ کات گوتی: ئہ وہ کوری کییہ؟ گوتی: کوری پی اوئیکی عہ وامہ (واتہ دہ سہ لاتدار و ناودار نیہ) رشید گوتی: بوچی شتی وادہ کہیت بہ ناوی خوم بانگم دہ کہیت؟

گوتم: من بہ ناوی خواش بانگی خوا دہ کہم دہ لیم یا اللہ یا رحمن یا رحیم کہ چی لیم توو پوہ نابی کہ بہ ناوی ئہ و بانگی دہ کہم، بیگومان دہ بینم کہ خوا ناوی خو شہ ویستہ کہ ی لہ قورئان ناوہ (محمد) بہ لام خرابترین کہ سی بہ کونہ (اب) ناوی ہی ناوہ کہ (ابو لہب) ہ ہارون الرشید گوتی: بہرہ لالی بکن<sup>(۱)</sup>.

(۱) قصص الصالحین، د. مصطفی مراد، لاہرہ (۱۵۹).







## ۴۵۸- ناموزگاری یه کانی نیمامی ابو حنیفه

نیمامی ابو حنیفه ده فهرموی:

-له نیو خه لکی عه وام زؤر پیمه که نه، وه زؤر مه پؤ بؤ بازار

-له سهر ریگاو بانی خه لک دامه نیشه، نه گهر ناچار کرایت بؤ دانیشتنی  
پؤ له مزگهوت دانیشه ههروه ها له دوکانه کان دامه نیشه، خواردن له بازارو  
مزگهوت مه خو!

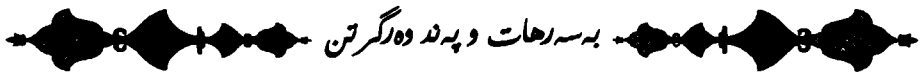
-له سهر جیگای نووستنت زؤر قسه مه که له گه ل خیزانت مه گهر زؤر  
پتویست نه بی، چونکه پزؤر قهر به مه که م ده بی له نیوانتان - ههروه ها  
زنده پؤیی مه که له دست لیدان و یاری وگه مه وگالته کردن له گه لی وه لیتی  
نزیک مه که ره و مه گهر به زیگری خوا نه بی - چونکه به مه شهیتان پاده کات  
وه باس له ئافره تانی تر مه که له لای چونکه بؤی هه یه ئه ویش باس له پیایوی  
بیگانه بکات له لات.

-زؤر له خوا بترسه له هه موو کاتیک، ئه مانه ت بگه یه خاوه نه که ی  
پزیزان لی بگره.

-له کاتی ته مه نی گه نجیت خۆت به زانست وزانیاری سه رقال بکه،  
نه که ی پیش شاره زا بوونت خۆت سه رقال بکه یه به ژن هیتان چونکه هه موو  
کاته کت به فیژوده چیت.

-وریابه له گه ل خه لکی نه زان ونه فام باس له بنچینه کانی دین نه که یه له





(اسماء الصفات، و علم الکلام.. الخ) چونکه ئەوانیش وەکو تو دەچن لی دەکۆلنەو بە نەزانی دەرەنجام توشی گومپایی دەبن،

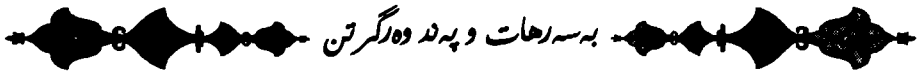
-هەروەها سەبارەت بە ژیان و گوزەرانیدا، دەلی: ئەگەر بۆ ماوەی دەسالان بەبێ کاسبی و قوت و خۆراک مایتەو، ئەوا هەرگیز پشت لەو دەست هیتانی زانست و زانیاری مەکە، چونکه تو ئەگەر وازت هیتا لە زانست و زانیاری بیکومان ژیان و گوزەرانی تەسک و ناخۆش دەبی، هەروەک خوای گەرە فەرموویەتی: ﴿ وَمَنْ أَعْرَضَ عَن ذِكْرِي فَإِنَّ لَهُ مَعِيشَةً ضَنْكًا وَنَحْشُرُهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ أَعْمَى ﴾ طه: ۱۲۴ واتە: کەسێک پشت لە ئاینی من بکات لە قورئان و زیکرۆ یادی خوا - ئەو لە دنیادا ژیانێکی تەسک و ناخۆشی بۆ هەبێ.

-لە خوا پەرستیدا زۆر هەول بدە، بەکەمێک پازی مەبە مەگەر بە زیاتر لەو کەسانە ی کە دەیکەن - واتە: تو لە هەموو کەسێک زیاتر بیکەو و پیشبڕکێیان لەگەڵ بکە، چونکه خەلکی عەوام و نەزان ئەگەر تو نەبینن کە زیاتر لەوان خواپەرستی دەکەیت ئەوا بە پیاویکی خراب ناوت دەبن و دەلێن: ئەگەر ئەو بەو شیوەیە ئەو هابی دەبی ئیمە چۆن بین؟

هەوێها واگومان دەبن کە تو بەو عیلم و زانستە هیچ سوودێکت نەکردووە، تەنھا ئەو نەبی کە بە پیاویکی نەزان و نەفام لەقەلم نادریت.

-ئەگەر چووێتە شارێک کە پیاوانی زانای تێدابوون ئەو شارە مەکە هی خۆت بەلکو کەسێک بە لەو شارە، بۆ ئەوێ بزانی کە تو خۆت بەگەرەوی





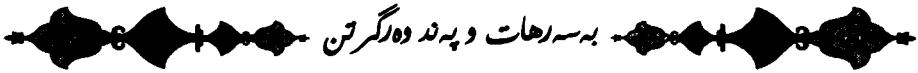
ئەوان دانانیت و نیازت نییە ببیت بەگەورەیان، ئەگەر نا بە ھەموویان بۆت  
 ھەلەستن و دەنگت لەسەر بەرز دەکنەوہ تانە لە پێرەوت دەدەن، ئەو  
 کاتەش خەلکی عەوام سەیرت دەکەن و لە پیش چاویان تانە لێدراودەبیت و  
 ھیچ سوودیکی نابێ.

-لەگەڵ خوادا، بۆ ئەوہی بتوانیت ھەمیشە لەگەڵ خوا بیت و بێ ناگا  
 نەبیت لەکاتی تەنباپی و نەھینی دا وەک ئاشکرایە لە پیش چاوی خەلک چۆن  
 دەبینریت ئەوھاش بە لە کاتی تەنباپی، بارودۆخی پیاوی زاناش ھیچ کاتی  
 چاک نابێ تاکو دیارو پەنھانی وەک یەک نەبن.

-لە ھەلس و کەوت دا دەلی: وریا بە زۆر پێنەکەنیت چونکە دڵت  
 دەمری، زۆر قسە لەگەڵ ئافرەتان مەکە و زۆریش لەگەڵیان دامەنیشە چونکە  
 بەوھش دڵت دەمری و لێیان فێری ژیری نابیت، زۆر بە لەسەر خۆیی و  
 بەخاوی مەپۆ چونکە بۆی ھەبە خەلکی بلێن پیاویکی لە خۆباپی و  
 خۆبەگەورەزانە، ھەرۆھا لە کارەکانت پەلە مەکە، کەسێک لە دواوہ بانگت  
 بکات وەلامی مەدەرەوہ چونکە ئازەلان لەدواوہ بانگی یەکتر دەکەن، ئەگەر  
 قسەت کرد بە ھات و ھاوار قسەمەکە و دەنگت بەرز مەکەرەوہ ھەمیشە ھێمن  
 و لەسەر خۆیی بۆخۆت ھەلبژێرە، بۆ ئەوہی لەلای خەلک گران و سەنگین بیت.

-لە نێو خەلک زۆر زیکی خوا بکە تاکو لێت فێر ببن و سەیری تۆ بکەن،  
 ئەندازە یەکی تاییبەتی بۆ خۆت ھەلبژێرە لە زیکو قورئان لە دوا  
 نوێژەکانت، سوپاسگوزاریە لەوہی کە ئارامی پێ بەخشی، لە ھەموو مانگێک





چەند رۆژنىڭ بۆخۆت دەست نیشان بىكە بۇ ئەۋەى تىدا بە رۆژووبىت بۇ ئەۋەى خەلكىش لەوكارەدا شوپىنت بىكەون، بەو خواپەرستى يە رازى مەبەو زىاتر ئەنجامى بدە لەۋەى كە خەلكى عەوام پى رازى دەبن.

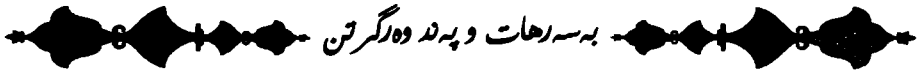
-لە كاتى نوپۇدا: ھەركاتى بانكدەر بانگى دا پەلە بىكە بۇ چۈنە مزگەوت بۇ ئەۋەى خەلكى عەوام بە پىشت نەكەون، خانوۋەكەت با لە تەنىشت مالى كاربەدەستان نەبى، زۆر رېز لە پىاۋە ماقۇلان بگرە ۋە زۆر رېز لە ئەلى عىلم بگرە، ھەرۋەھا بە رېزۋ وىقار بە بەرامبەر بە پىاۋانى پىرو بەسالچوۋ بەتوندوتىزى قسەيان لەگەل مەكە ھەول بدە نەرم و نىان بە لە گەلىان، ئەو خرابەى لە دراوسىكەت دەبىنى ھەول بدە داپپۆشە ۋەلەلەى خەلكى تر باسى مەكە، چۈنكە ئەو نەھىنى يە ئەمانەتە لەلەى تۆ، ھەركەسى: پەرس و پات لە شتىك پى بكات تۆ راپوۋچوونت بۇ باس بىكە بەمەرجى كە شارەزايىت لەوبوارە ھەبى وئىنجا مەبەستت نىك بوونەۋە بى لەخوا،

-بەچاۋى سووك و بچوكەۋە سەيرى ھىچ كەسىك مەكە، پىاۋەتى خۆت پىارېزە لە ھەموو پوۋىك، ورىابە نەھىنى خۆت بۇ ھىچ كەسىك باس مەكە تاكو تاقى دەكەيتەۋە ۋلى دلئىا دەبىت، نەۋەك زوۋ نەھىنىكەت بدركىتى.

-ئارام بگرە لەسەر ئازارەكانى خەلك، پەۋشتت جوان بىكە لە گەلىان، سىنەت فراۋان بىكە لە كاتى ھەلس و كەوت لەگەلىان، بەرگ و پۆشاك نوى بىكەرەۋە، ۋلاخىك بۇ خۆت ھەلبۇزىرە، زۆر خۆت بۆن خۆش بىكە

-لە خواردنى خۆت بىخەشە بە ھەژاران، چۈنكە بەپاستى پىاۋى قرچۆك





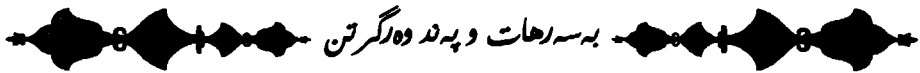
مەرگیز نابیتە گەورەى خەلك، ھاورپىكت بۇ خۆت بدۆزەوہ كە ھەوالى خەلكت  
پى بلى، ھەركاتى زانیت كە خەلك تووشى خرابە ھاتن ھەول بدە زوو چاكى  
بەكەیتەوہ لە ناوى بەرە، وەھەركاتى چاكەت بىنى زياتر ھانىان بدە بۇ  
چاكەكردن

### ۴۵۹ - ميسكى كۆتايى

ئىمامى - القشیری دەفەر مووی:

ھۆى تۆبە كوردنى - بشرى حافى ئەوہ بوو، پۇژىكيان لەرنگادا پارچە  
كاغەزىكى دۆزىوہ وەكە لەسەرى ناوى خوا نوسرابو، خەلكى بەسەرى  
دەكەوتن، ئەویش ھەليگرتەوہ بەرپزەوہ پاراستى، بەدرەمىك بۆنىكى كرى  
داى لە كاغەزەكەو بۇ نخۆشى كرد، پاشان خستىە نۆو كونى ديوارىك ئىنجا  
ئەوہى بىنى كە لە خەودا دەبندرىت، پىتان گوت: ئەى - بشرى - تۆناوى  
ئىمەت پاك كردهوہ ئىمەش ناوى تۆ لە دنياو قىامەتدا پاك دەكەپنەوہ.





## ۴۶۰ - له خزمهت زانایان ودانایان

-ابن الجوزی ده فہرموی:

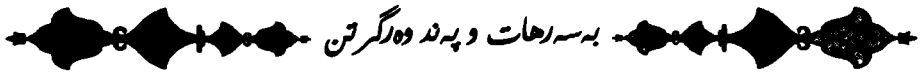
ہرکہ سیّ له بہر خاتری خوا زمانی خوی بیاریزیّ له دنیا دا، خوی گہورہ زمانی ده کاتہ وہ بہ شایہ تومان ہیّنان له کاتی مردندا، وہہ کہ سیّ زمانی بہرہ للابکات له باس کردنی نامووسی خہ لکی و شوین ناموسیان بکہ ویت ئہوا له کاتی مردن وگہیشتن بہ خوا زمانی کلیل ده دریت وقسہی بؤ ناکریت وہ ناتوانیّ شایہ تومان بیّنی.

-مالک ی کوری دینار ده فہرموی:

ئہ گہر قہ سوہت ودلّ پہ قیت بیّنی له خۆت، یان خۆشہ ویستی دنیا و نہ ویستی مردن، یان بیّ بہ شی له رزق و رۆژی ئہوا بزانه کہ قسہ له شتیک ده کیت کہ پہ یوہندی بہ تۆوہ نہ بیّت.

-یہ کیک له دانایان ده فہرموی: وازہیّنان له قسہی زیاد و پروپوچ بہرہ مہ کہی قسہ کردنہ بہ حکمہت و دانایی، وہ وازہیّنان و خۆپاراستن له سہیر کردنی ئافرہتی نامہ حرہم ترسی خواو ملکہچی له دلّ دروست دکات، ہرکہ سیّ وازی بیّنیّ له زۆر خواردن ئہوا له ززت و چیژی خواپہ رستی و ہر دہ گری، ہر وہا وازہیّنان له زۆر پیکہ نین سام و ہہ بیہت زیاد دکات، بہ خۆپاراستنتن له مالی حرہم بہ ہشت و ہدست دینی، وازہیّنان له جاسوسی و گہران بہ دوا ی عیب و عاری خہ لک بہرہ مہ کہی چاک بوونی عیب و عاری خۆتہ، وازہیّنان له بہ دگومانی له ذاتی خوی گہورہ





بەرھەمەكەى نەمانى گومان و دوو پوووییە  
-لقمانى حەكیم بە كۆرەكەى دەلى:

هەركەسى بەزەبى بەخەك دا بىتەوہ ئەوا خەلكىش بەزەبىيان بە ئەودا  
دبتهوہ، هەركەسى بى دەنگ بى سەلامەت دەبى، هەركەسى كردهوہى چاك  
بكات دەبباتەوہ هەركەسى كردهوہى خراب بكات تاونباردەبى،  
هەركەسىكش جەلەوى زمانى خوى لە ژىر دەستى دانەبى و نەتوانى بىگرى  
ئەوا پەشىمان دەببتهوہ.

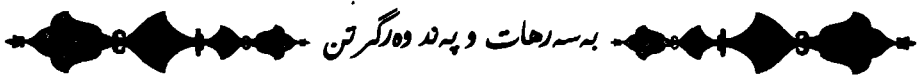
-مەرۇهە لە پەراوہكانى (صحف)ى ابراهيم دا هاتووہ (عليه السلام)  
پىويستە لەسەر پياوى ژيرو عاقل نۆر بينەربى بەسەردەم و زەمانى خوى،  
پوو بكاتە كاروبارى خوى بەچالاكى رايپەپىنى وەزمانى خوى بپارىزى  
-مەرۇهە گوتراوہ:

براکەم!! وريابە خەلكى ناشيرين مەكە بەعەيب و عارىك كەلىيان  
دەببىنى، چونكە لەوہ دەترسم تۆش تووشى ئەوہ ببىت وئەویش چاك  
ببتهوہ<sup>(۱)</sup>.

---

(۱) بحر الدموع، ابن الجوزي، لاپەرە (۱۷۳).





## ٤٦١- ھەلۆیستی نێمامی (عمری کۆری عبدالعزیز

### لە کەنێسە یوحنادا

وھلیدی کۆری عبدالملك بەشێکی زۆر گەورە ی پوخواند لە کەنسیە ی یوحنە لە دیمەشق بۆ ئەوێ مزگەوتی (الاموی) زیاتر فراوان بکات وەئەو بەشە ی کرد بە مزگەوت ھێچ حاکم و گەورە و دەسەلاتدار لەو جۆرە ھەلۆیستانە نەیانتوانی کە لە جیاتی ئەمە قەرەبوویکی تەواو بەدەن بە پیاوانی کەنێسە، بەلام نێمامی عمری کۆری عبدالعزیز خۆی لەگەڵ ئەو دادپەرورە یی یە رەفتار دەکات و پراستی نیشان بە ھەموو جیھان و دەورووبەری ئەدات بەچەند ھەلس و کەوتیکی جیاواز لە ئێمە،

بەپراستی ھەلۆیستیکی گەورە و پیرۆزبوو..

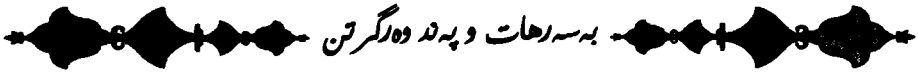
ھەستا بە پوخواندن ئەو بەشە زۆری لە مزگەوتی (الاموی) گەپانەوێ خاکە داگیرکراوێ کەش بۆ کەنسیە ی یوحنە !!

ھەموو زانایان و پیاوێ ماقولانی دیمەش لە پێگای شاندى تاییبەتی خۆیان ناریدیان بۆلای امیر المؤمنین کە پەشیمان بێتەوێ لەو بێپارە و مزگەوتە کە نەپۆختینی، بەلام امیر المؤمنین ھەر لەو رۆژە دا بەلکو ھەر لو کاتژمێرە دا کەوێ فدیان بۆلای نارد، دەس بەجێ تەنیشتە کە ی مزگەوتی پوخواندو گێراوێ وێ کەنسیە !!

زانایان ھێچ پێگا چارەیان نەما بۆ پاراستنی مزگەوت و دانەپماندنێ جگە







لەوێی کە دانیشتنیان ئەجامدا لەگەڵ پیاوانی کەنێسە کە دەبی ئەو پارچە زەوی یە بەدریتەوێ مەزگەوت و وەپازی بن بەو، هەرۆهە لە مافی خۆیان ولەوبەشە وەرگیراوە بۆ مەزگەوت دابەزن، پاشان وەفدی هەردوولا چوون ئەو هەواییان گەیانە خەلیفە عمری کورپی عبدالعززی کە پیاوانی کەنێسە لە مافی خۆیان خۆشبوون و دایان بە مەزگەوت، ئینجا خەلیفە سوپاسی خۆی کرد لەسەر ئەو، وە بیریاری لەسەردا و پێی پازی بوو<sup>(۱)</sup>.

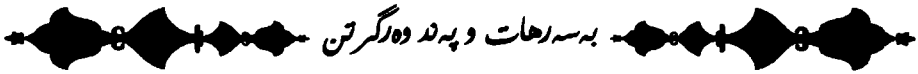
#### ٤٦٢- بۆ (والی مصر)

ئیمامی عمری کورپی عبدالعززی لەسەردەمی خەلافەتیدا نامەیە ک بۆ والی مصر دەنێری کە تێیدا نووسرابوو: لەپاشان، هەوالم پێی گەیشتووێ کە خەلکی حەمال لە مصر زیاد لە ئەندازەیی خۆی باری گران بار دەکەن لەو شترەکانیان.. هەرکاتی نامەیی منت پێی گەیشت هەوالم بگەینە ئەو خەلکە و قەدەغە بکە، کە نابێ زیاتر لە شەش سەد (٦٠٠) ریتل بار بکەیت، ئەگەر نا زیاد لە ئەندازە بارەکردن ئەستەمە لەوولاخەکانتان ئەمەش مایەیی تۆرەبوونی خوا و تۆلە وەرگتتەوێتی.

---

(۱) خلفاء الرسول، خالد محمد خالد (٥٨٠)، دار الجیل.





## ٤٦٣- سویند بە خوا من ھەرگیز لە بیرم نە چوو

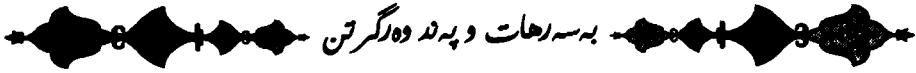
ایاس ی کوری سلمه له باوکی دەگێرتێتەو دەلی: عمری کوری خطاب بە پێگایە کدا دەپۆشت منیش لە بازار بووم، بۆ پێدا ویستیکی خۆی تێبەری و دارێکی لە دەست بوو، گوتی: ئەی سلمه بە ودارە ئەوھا شت لە سەر پێگادا لادەبەم که ئازاری خەلکی دەدات، گوتی: پاشان دارێکی خشاندا بە لاشەمدا تەنھا جل و بەرگی منی گرت، واتە: ئازارم پێ نەگەشت - منیش لە سەر پێگادا لامدا، ئەویش خۆی بێ دەنگ کرد سائیک تێبەری بە سەر ئەو ئیمامی (عمر) م بینی لە بازار و پیتی گوتم: ئەی سلمه ئە مسال بە نیازی حەج کردنیت؟

گوتم: بەلی ئەی امیری ئیمانداران.

دەلی دەستی گرتم و بەری نەدام تاکو منی بردەو مائی خۆی، که چووینەو مائی کیسە یەکی هینایە دەر که شەش سەد (٦٠٠) درھەمی تێدابوو گوتی: ئەی سلمه ئەو بۆ خۆت بەرە بو پێداویستی خۆت، وە بزانه که ئەو لە تۆلە ی ئەو دارلێدانە یە بوو لە سائی رابردوو، گوتم سویند بە خوا ئەی امیری ئیمانداران تاکو تۆ باست نە کردوو بە بیرت نە هینامەو ھەر لە بیرم نە بوو، عمر فەرمووی: سویند بە خوا منیش تاکو ئیستا ھەرگیز لە بیرم نە چوو<sup>(١)</sup>.

(١) صحیح وصایا الرسول، المجموعۃ الثانیة، سعد یوسف ابو عزیز (٢) (٣١٤).





## ۴۶۴- خوا پھرست (ربیع ی کوری ختیم)

- پوژنکیان کچه که ی پیی ده لی:

ئە ی باوکه ئەوہ بۆچی که مێک ناخەویت..؟

باوکی پیی ده لی: پۆله که م، باوکت لەوہ دەترسی که لە کاتی شەودا  
هێرشی بکریته سەر.

(سبحانک اللهم.. دەبی له هێرشی چ دوزمنیک بترسی کئی هێرشی دەباتە  
سەر؟ که سێک شەوہ که ی بەخوا پەرستی زیندوو بکاتەوہ تۆبلیی ترسی  
که سی هەبیته؟

تەنھا ترسی خوا و عەزابی خوا نەبی...؟)!

یەکیک لە قوتابیەکانی ربیع ده لی:

لەوہ تە ی بیست سائە (ربیع) م نەبینیوہ قسە بکات مەگەر قسە ی پاست  
نەبی

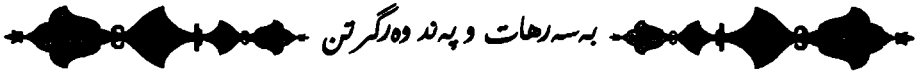
- یەکیکی تر لە هاورییەکانی ده لی:

لەوہ تە ی بیست سائە هاوریتی (ربیع) دەکەم هەرگیز قسە یەکم لی  
نەبیستوہ که خەلکی پی عەبیدارو ناشرین بکات و نازاری لی وەرگرن

- ابو حیان لە باوکی دەگێریته وە ده لی:

ربیع ی کوری ختیم سەردانی مزگەوتی دەکرد وکە سێک دەستی دەگرت





که تووشی نه خووشی (افلیج) شه له ل هاتبوو، پێان گووت: بۆ چی له مال نوێژ ناکهیت خۆ مۆلتت پێ دراوه که له مال نوێژ بکهیت؟ له وه لامدا ده یگوت: بێگومان من گویم له (حي على الصلاة) ی بانگی نوێژه، نه گەر ئیوهش ده توانن، برۆن بۆ مزگهوت نه گەر له سه ر پوخسارو سینگیش بی<sup>(۱)</sup>.

### ٤٦٥- له وکاته دا نهی ابو عبید الله؟!

پیاویک له پیش پۆژهه لاتندا هاته لای ئیمامی شافعی بینی وا سه یری قورئان ده کات، پێی گوت: له وکاته دا سه یری قورئان ده کهیت نهی ابو عبدالله؟!

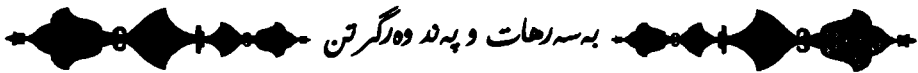
(واته: تا کو ئیستا هه ر سه یری قورئان ده کهیت؟)

ئیمامی شافعی فه رمووی: بێگومان من له وه تهی نوێژی خه وتنان (عشا) م کردوو هه ر سه یری نه حکامه کانی قورئان ده کهم!<sup>(۲)</sup>.

(۱) قصص العابدین، د. حامد احمد الطاهر، لاپه ره (۵۱).

(۲) ۱۰۰۰ قصة وقصة من حياة الأئمة الأربعة، لاپه ره (۲۵۰).





## ٤٦٦- داوام لە خەون ئیکدەرە و میه ک کرد که خە و مکه م بو

### ئیکداتە وە

ربیع ی کوپی سلیمان دەلی:

گویم لە ئیمامی شافعی بوو دەیفەرموو:

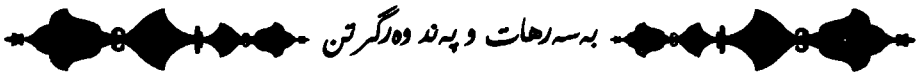
لە خەودا بینیم پیاویک هاتە لام و ئەوەی کتیب و نووسین بوو لە لام  
هەمووی هەلگرت و بەهەوای دادا و پەرت و بلاوی کردن بە ئاسمان، منیش داوام  
لە خەون ئیکدەرە و میه ک (المعبر) کرد که ئەو خە و م بو لیک بداتە وە، ئەویش  
گوئی: ئەگەر راست بکهیت لەو خە و نەت ئەوا هیچ شارێک نامینی لە  
شارەکانی ئیسلام ئیلا زانست و زانیارە که ت لی بلاو دەبیتە وە<sup>(١)</sup>.

## ٤٦٧- نازایەتی زانیان بە رامبەر بە کار بە دەستان

طاووسی کوپی کیسان ی یمانی یه کیکه لە زانا هەرە بە پێزو پایە دارانی  
ئیسلام زیاتر لە پەنجا (٥٠) هاوەلی بینووە چەندین فەرموودە ی لی  
گێراونە تە وە، زیاتر فەرموودە ی لە عبدالله ی کوپی عباس (رضی الله عنه)  
گێراونە تە وە، بە رامبەر بە هەموو کە سیک حەق بیژو راست گۆبوو لە ترسی  
دەسە لاتداران هەرگیز حەق ی نە شار دۆتە وە بە پاشکاو ی گوتو ی تە،  
لە بەردەم دەرگای کار بە دەستان نە وە ستا وە و پارە و و پوولی وەرنە گرتو وە

(١) ١٠٠٠ قصة وقصة من حياة الأئمة الأربعة، لاپەرە (٢٥١).



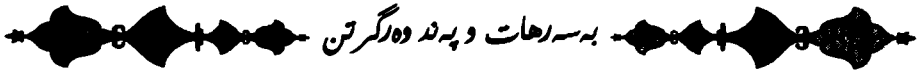


لییان، وه هیج کاتی خۆی نه بردۆته پیشیان تاكو بیناسن و بۆ پۆژی تهنگانه  
به كه لکی بین، لیان بی باک بووه،

کۆره که ی بۆمان ده گێرتته وه و ده لێ:

هه رده م به باوكم ده گوت باوکه پێویسته بۆت که بچیته لای  
کاربه ده ست له لای دابنیشی، سه رده مێک ده چووین به نیازی هه ج کردن،  
له رینگادا له گوندیکی دابه زین که یه کێک له کارکه ره کانی محمدي کۆپی  
یوسفی لیبوو (که برای هجاج ی کۆپی یوسف بو) یان ایوب ی کۆپی یحیی  
بوو، که پێیان ده گوت: ابن نجیح که له هه موو کاره که ره کان پیس تریبوو،  
ئیمه ش نوژی به یانیمان له مزگه وت کرد، له ناکاو ابن نجیح یان ناگادار  
کرده وه که (طاووس) لێزه یه، ابن نجیح هاته لای وه به رده م گاووس دانیشت  
وسه لامی لێ کرت به لام طاووس هیج گوئی پی نه داو هه روه لامیشی نه دایه وه،  
پاشان چوو له لای ته نیشتی چه په ی هه ر وه لامی نه دایه وه خۆی بۆ  
نالۆز نه کرد، ده لێ: کاتی منیش بینیم که باوكم نه وه ایه له گه ل ابن نجیح  
هه سه تام چوو له لای ابن نجیح و ده ستم گرت و پیم گوت: به پراستی باوکی  
عبدالرحمن (طاووس) تۆی نه ناسی بۆیه وه لامی نه دایه وه ابن نجیح گوئی:  
به لێ: ناسینی نه وای کردووه که نه وه ای له من کرد (واته: له بهر زۆر  
خواناسینی نه وها منی فه رامۆش کرد و گرنگی پینه دام) ئینجا ابن نجیح به بی  
دهنگی پۆیشت کاتی هاته وه مائی باوكم پووی له من کردوو زۆر سه رزه نشتی  
کردم و پی گوتم تۆ وا گومان ده به یه که به شمشیره که ت بچیته لایان و ئینجا





زمانی خۆت بۆ ناگیری و ناتوانی هیچ قسە نە کەیت؟<sup>(۱)</sup>

(طاووس) وە لّامی سەلامی (ابن نجیح) ی دایە وە بە لّام بە دەنگی بەرز وە لّامی نە دایە وە تەنھا بە بی دەنگی بۆ ئە وە ی واجبە کە ی لە سەر نە مینێ.

## ٤٦٨- خۆی گەر وە لە نیو دلی پیاوی خۆپاریزو داوین پاکە

وہب ی کوپی منبە دە لّی:

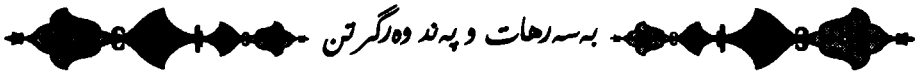
بنی اسرائیل پرسیاران لە یە کێک لە پێغەرەکانیان کرد سەبارەت بە خۆی گەر وە و میهربان کە و لە کوئی یە؟ وە لە چ مائیکە؟ ئایا مائیکە بۆ دروست بکەین و تیدا خوا پەرستی بکەین؟

خۆی پەر وەردگار بە پێغەمبەرەکانی گوئی: قە و مە کەت پرسیاریان سەبارەت بە من لّی کردیت کە و لە کویم و مالم لە کوئی یە بۆ ئە وە ی من بپەرستن و چ مال و خانووێک بەشی من دە کات؟ بە لّام بزانه کە ئاسمان و زەوی بەشی من ناکات و بۆ من فراوان نییە، هەر کاتێ ئە و ان ویستیان کە من لە کوئی نیشته جیمە ئە و ا بێگومان من لە نیو دلی پیاوی ئیماندار و خۆپاریزو داوین پاکم<sup>(۲)</sup>.

(۱) حلیة الاولیاء ابو نعیم الاصفهانی بەرگی (۴) لاپەرە (۱۶)

(۲) حلیة الاولیاء، ابو نعیم الاصفهانی، بەرگی (۴) لاپەرە (۲۵)





## ٤٦٩- نه مويست شتيك بخوين كه بي ناگابي له زيكرى خوا

ابو العباسى كورپى مسروق ده لئى: سهرده ميك له يه مهن بووم نيچيروانيكم بينى ماسى ده گرتن له يه كيك له كه ناره كانى ده ريداا كچيكي بچوكى (ته مهن ٥-٧) سالانى له تهنيشت خوى دانابوو، ههركاتى ماسى يهكى ده گرت و ده يخته ناو زه نبيله كه، كچه كه ش يه كسه ر فرتي ده دايه ناو ناوه كه وه، پياوه كه ناورپى دايه و هيچ ماسى نه بينين، بويه به كچه كه ي گوت: چيت له ماسى يه كان كرد؟ كچه كه گوتى: باوكه تايا نه تبيستوو له پيغه مبه ر (غالبه) كه فهرموويه تى: (هيچ ماسى يهك به توپى ماسى گروهه نابى مه گه ر له زيكرى خوا غافل بوو بيت) منيش نه مويست شتيك بخوين كه له زيكرى خوا غافل و بي ناگا بي.

كاتى باوكه كه نه مه ي بيست له كچه كه ي، گريا و توپه كه ي فرى دايه ناو ناوه كه <sup>(١)</sup>.

## ٤٧٠- شهرم ده كه م داواى خواردن بگه م له خوا

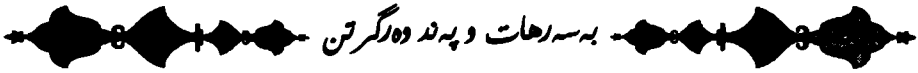
عبدالله ي كورپى محمدى كورپى وهب ده لئى :

يحي ي كورپى معاذ كچيكي زقر بچوكى هه بوو، رۆژتيكيان داواى شتيكي (خواردنى) كرد له باوكى.

(١) صفه الصفوه، ابن الجوزى، بهرگى (٤) لاپه ره (٥٥٨)







باوکیشی پئی گوت: پۆلہ کہم ئەو شتہ داوا لە خوا بکە ! کچەکە ی پووی کردە باوکی وگوتی: باوکە ئایا جینگای شەرم نییە بۆ من کە داوای شتیک بکەم لە خوا کەوا بخوریت؟<sup>(۱)</sup> شەرم دەکەم داوای خواردن لە خوا بکەم.

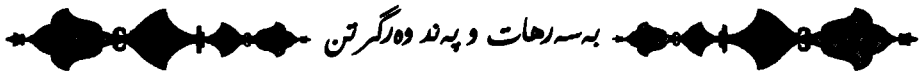
### ۴۷۱- سەرھەرگ

کاتی مردن ھاتە سەر خوا پەرستی زاھید (عبداللہ کوپی ادیس) ناپرەھتی و ئازار بەسەری زۆر بوو، کاتی دەستی کرد بە ھاوارو ناپرەھتی، کچەکە ی گریا، گوتی: کچەکەم: نەگری.. بەراستی لە و ماڵە دا چوارھەزار جارخەتمی قورئانم کردوو، ھەموی بۆ ئەو پۆژە یە لە تێیدا بێ ھۆش دەکەوم.. و مەلانی لە گەل گیان کێشان دەکەم..

- عامری کوپی عبداللہ بن الزبیر - کاتی ھاتە سەر مردن، ھەناسەکانی ژبانی خۆی ئەژماردەکرد، مال و خێزانیشی لە دەوری دەگریان لە ناکاو مەلانی و زۆرانبازی لە گەل مردن دەکرد، گوی ی لە بانگ دەربوو بۆ نوێژی مەغریب بانگی دەدا، گیانیشی لە گەردەنی دا بوو، کە زۆر بە ئازار دەردەچوو، کاتی بیستی کە بانگ درا گوتی: دەستم بگرن.. گوتیان: بۆ کوئی؟ گوتی: بۆ مزگەوت.. گوتیان دەچیتە مزگەوت کە چی لە سەر ئەو حالە ی؟ گوتی: سبحان اللہ گویم لە بانگ ی نوێژ بێ و وہ لامیش نە دەمەوہ؟

(۱) صفہ الصفوہ، ابن الجوزی، بەرگی (۴) لاپەرە (۵۵۸)





دەستم بگرن...!!

دەستیان گرت و بردیان بۆ مزگەوت، بەك پەكەت نوێژی لەگەڵ ئیمام  
کرد، پاشان لە سوژدەكەى دا مرد... بەلى كە مرد لە سوژدە دابو.

- ھەروھا عبدالرحمن الاسود لە سەر مردن بوو.. گریا، گوتیان بۆ چی  
دەگری.. تۆ... تۆ ئەو ھابوویت لە خوا پەرسى و عیبادەت.. ملکەچى و  
زۆھدو خۆپاریزی.. گوتى: سویند بە خوا دەگریم داخى گەورەم لە دەست  
دانى نوێژو و پۆژوومە، پاشان ھەر قورئانى دەخویند تاكو گیانى دەرچو،

- یزیدی الرقاش.. کاتى مردن بووھ میوانى دەستى کرد بە گریان..  
دەیگوت: كى بۆت بە پۆژوو دەبى، كى دوعات بۆ دەكات کاتى مردیت ئینجا  
شایەتومانى ھینا و گیانى دەروچو<sup>(۱)</sup>.

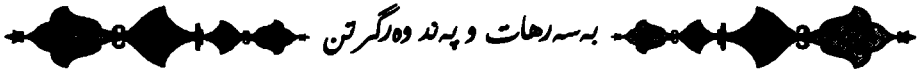
### ۴۷۲- دڵسۆزی راھیبك

وھب ی كۆپى منبە دەلى: پیاویك گەیشتە راھیبك و پیتی گوت: ئەى  
راھیب نوێژکردنى تۆ چۆنە؟

راھیب گوتى: گومان نابەم ھەركەسى باسى بەھەشت و دۆزەخى لەلا  
كرايیت ئینجا سعاتىكى بەسەردا تێپەرى بى كە نوێژی تیدا نەكردبى، (واتە:

(۱) جامع رسائل الشيخ محمد العرفى، د. محمود عبدالرحمن العرفى، بەرگی (۱)





ھەرکەسی بە تەواوی بزانی که بە ھەشت و دۆزەخ ھەبە ئەوا ھەرگیز کاتەکانی بەسەرنابات مەگەر بە نوێژ کردن نەبێ.

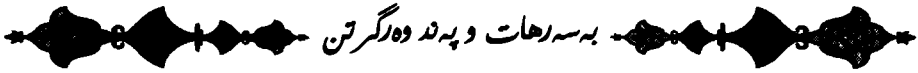
پیاوھە گوتی: ئەو راھیب چۆن یادی مردن دەکەیت؟

گوتی: ھەرکاتی قاچم دادەنێم یان بەرزێ دەکەمەوھ من وادەزانم کہ مردووم (واتە ئەوا مردن لە خۆم نزیک دەکەمەوھ) راھیب بە پیاوھەکی گوت: ئەو پیاو ئەو نوێژی تۆ چۆنە؟

گوتی: من کہ نوێژ دەکەم و دەگرم ئەو ھەندە فرمیسک دەبارێتم گیاو بۆر سەوز دەبێ لەبەر فرمیسکەکانم، راھیب گوتی: بۆچی ئەگەر شەو تاکو بەیانی پێیکەنی وە دان بە تاوانیشت بنیێ زۆر باشترە لەوھی کہ تۆ بگریت و پیاو بازی ھیچ کردەو ھەبە کیش لی بەرزنا بێتەو پیاوھە بە راھیبەکی گوت: من وادەبینم کہ تۆ پیاوێکی داناو ھەکیم بیت نامۆزگاریم بکە راھیبەکی گوتی: خۆشەو یستی دنیا لە دڵت دەربکە و بە تەواوی وازی لی بێتە، مەملانی لەگەڵ ئەو کەسانە مەکە کہ دنیا ویستن، لە دنیا دا وەک مێشی ھەنگ وایە شتی پاک دەخوات و پاکیش دادەنێنی و دەبێ خشی (ھەنگوین) ئەگەریش لەسەردارێک بنیشی ئەوا نایشلە قێنی، چونکہ قورسای نییە - نامۆزگاری خەلک بکە بۆ خوا، وەک چۆن سەگ نامۆزگاری خاوەنەکی خۆی دەکات، برسی دەکەن و لێی دەدەن و بە دەری دەنێن بەلام ئەو ھەر نامۆزگاری دەبە خشی، ئینجا دەلی:

وھب ی کۆری منبە: ھەرکاتی ئەو بەسەرھاتە بەبیردیتەوھ دەیکوت:





ای له و عیب و شووره ییه نهی وهب سهگ له تو زیاتر ناموزگاری  
خاوه نه که ی بکات بو خوا<sup>(۱)</sup>.

### ۴۷۲ - ناموزگاری و حیکمه ته کانی نیما می شافعی

پیشه و شافعی (په حمه تی خوی لی بی) ده فهرمووی:

- هه رکه سیك بیته قازی و دادوهر به لام فه قیر و که م ده رامه ت نه بی ئه و  
ئه و که سه دزه و مالی خه لکی ده دزی.

- ئه گه ر زۆر نیش و کارت له سه ر شان کۆبوونه وه و نه تزانی کامیان  
بکه یت، ئه و کامیان له هه مووی گرنگتره له ئه و ده ست پی بکه .

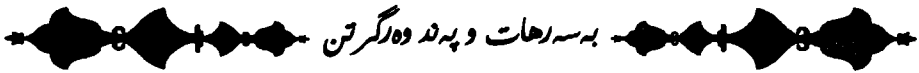
- که سیك نه هی نی خۆی پاراست ئه و چاکه له ژیر دهستی به تی.

- ئه مه له مروئه ت و پیاوه تی دانیه که پیاو هه والی ته مه نی خۆی به  
خه لک پابگه یه نی و بلای ته مه نم ئه وه نده یه، چونکه ئه گه ر بچوک بی به بی  
ریزی سه یری ده که ن ئه گه ر ته مه نی گه وره بی دیسان ده لاین بی هیزه، باشتر  
وايه که س نه زانی.

- له هه مو که سیك زیاتر به پیز ترو به قه درتر که سیك که پیزو قه دری  
خۆی نابینئ - واته: خۆی به لاوه گه وره و پیزدارنیه وه له هه مو که سیك

(۱) حلیة الاولیاء، ابو نعیم الاصفهانی بهرگی (۴) لاپه ره (۲۷)





گەورە و خاوەن شەرف تر کەسێکە کە خۆی پێ گەورە و خاوەن شکۆ و شەرف نەبێ.

- ئەگەر باسی پیاویکیان کرد و ناویان لێ بەرزوبلاو کردەو بە کاریک کە پیشەیی ئەو نەبێ ئەوا بزانه کە ئەو پیاوێ تووشی شکەستی کرا  
- پیاوێ گەورەکان لە ماندو بووندان.

- کەسێک تووڕە بکری و ئەویش تووڕە نەبێ ئەوا ئەو کەسە کەرە، بەلام کەسێک رازی بکری بەلام ئەو هەر رازی نەبێ ئەو هەش بە پراستی شەیتانە.

- هەرکەسی: لە هاوریتی بڕاکە ی راست بکات، ئەوا لە ناخۆشێهەکانی دەبووری، وەپیداویستی و ناتەواو یەکانی بۆ پەردە کاتەو و یارمەتی دەدات، وە لە هەلە و خلیسکانی دەبووری.

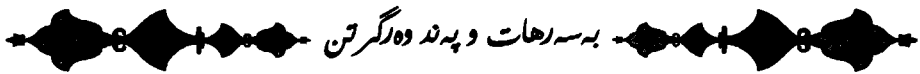
- هەرکەسێک چاکە یەکت لە گەلدا بکات ئەوا بزانه کە تۆی بە ستاوە تەو و بەلام هەرکەسی خرابە یەکت لە گەلدا بکات بزانه کە و تۆی نازاد و بەرە ئلا کردیت.

- خوا تۆی بە نازادی دروست کردو، تۆش وابە وەک دروستی کردوویت، واتە: نە کە ویتە ژێردەستی خەلک و هەمیشە نازاد بە.

- کەسی: بلی لە هەلەم ببورە، کەچی هیچ هەلە یەکی نە کردبێ ئەوا بەخۆی هەلە ی لە سەر خۆی بپارداو.

- هەرکەسێک بلی قورئان دروست کراو (مخلوق) ی خوا یە ئەو کافرە





(بہ لکو قورٹان کلام و وتی نہ فسی نہ زہلی نہ بہدی خواہ)

- ہرجاریک سہیری کتیبی (موطاً) ی نیمامی مالکم کردبی نیلا شتیبکی  
زیاتری لئی تیگہ یشتووم

- گہورہ ترین کہس لہ دوا ی پیغہ مہبر (ﷺ) ابو بکرہ پاشان عمرہ  
پاشان عثمان پاشان (علی) یہ.

- نیمان و باوہر قسہ و کردارہ، بہ خواہ رستی زیاد دہبی، بہ گوناہو  
تاوانیش کہم دہ بیتہ وہ، پاشان نہ و نایہ تہی خویندہ وہ (ویز داد الذین امنوا  
ایمانا) المدثر (۳۱).

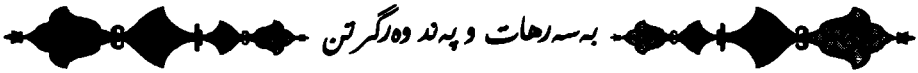
- ہرکاتی لہ کتیبہ کانی من شتیبکتان بینی کہ پیچہ وانہی قورٹان و  
فہرمودہی پیغہ مہبر بو نہ و بزائن کہ من لی بہ شیمانم.

- چ ناسمانیک سیبہرم لی دہکات وہ چ زہویک رامدہ گریٹ کاتی  
فہرمودہ یہ کم لہ پیغہ مہبر وہ ریوایت کرد و نینجا قسہم پی نہ کرد و  
بلاوم نہ کردہ؟

- ہرکاتی فہرمودہ یہ کی پیغہ مہبر (ﷺ) صحیح و راست بو نہ وہ  
مہزہب و پیرہوی راستہ قینہی منہ.

- کہ سیک حہسودی و نیرہیی بہ خہلک بیات، لہ ناو بہ شیمان  
و حہسرت بہ دریزایی دہمینی تہ وہ، وہ دریزہ دہری بہ ناہو حہسرتی  
ہرہہا پلہ و پایہی گہورہ و ناوداریش لہ دہست دہدات.





- ھەركارىڭ لە پوختى ئەنجام بەدريت ھەركىز وشك و بى بەر نابى

- ھەركەسىڭ بەرگ و پۆشاكى خاوين پاكىڭ خەمى لەدل كەم دەبى  
و ھەركەسى بۆنى خۆى خۆش بكات عەقلى زياد دەبى.

- ابو محمد كوپى كچى ئىمامى شافعى دەلى: پرسىيارم كرد لە باوكم  
(ئىمامى شافعى) گوتم: ئەى باوكە داواى چ زانستىڭ بكەم؟

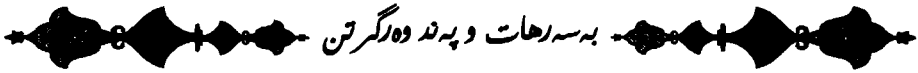
فەرموى: پۆلەكەم: بزانه كە شىعر ھۆننەو ھە پىاوى بەرز نزم دەكات  
و ھە پىاوى نزمىش بەرز دەكات، و ھە زانستى (النحو) ئەگەر گەيشتە ئامانچ ئەوا  
دەبىتە پىاوىكى بەرئىزو خاوەن ئەدەب، و ھە زانستى مىرات (الفرائض) ھەركاتى  
خاوەنەكەى پىى گەيشتە ئامانچ ئەو ھە بۆتە مامۆستای حىساب، و ھە زانستى  
فەرمودەش (علم الحديث) يان فەرمودە گىرپانەو ھە لە بەر كردن، ئەوا لەكاتى  
تەواو بوونى تەمەنى مەزۇق بۆى دەبىتە بەرەكەت و دىتەلاى، زانستى (فقه)  
شەرع بەراستى بۆ پىرو گەنج، گەورەى ھەمو زانستەكانە.

- ھەركىز نەبەراست نەبە درۆ سوئندم نەخواردوو ھە.

- ھەركەسىڭ كەسىڭى بە نەھىنى ئامۆزگارى كرد ئەوا بەراستى  
ئامۆزگارى كردوو ھە و پارازندوو ھەتى يەو ھە، بەلام كەسىڭ بە ئاشكرابى و لە  
ئاوخەك ئامۆزگارى كەسىڭ بكات ئەوا سەرزەنشەت و خىانەتى لى كردوو ھە.

- لە ھەمووكەسىڭ ستەمكار تر لە نەفسى خۆى، كەسىڭە، كەوا بالى  
ملكەچى و خۆبەكەم زانين دادەنى بۆ كەسىڭ كە پىزى نەگىڭ، و ھە زۆر ھەز بە  
خۆشەوئىستى كەسىڭ بكات كە سوودى بۆى نەبى، و ھە ستايشى كەسىڭ





وەر بگرنی که نایناسی.

- سه‌خاوه‌ت و به‌خشین و پریز هه‌میشه‌ عه‌یب و عاری دنیا و قیامه‌ت  
داده‌پۆشن به‌مه‌رجیک شتیکی بیدعه و خوارفیاتی له‌گه‌ڵ تیکه‌ڵ نه‌بی  
- هه‌رکه‌سیک هه‌ز بکات که خه‌لکی به‌چاک باسی بکه‌ن، باگومانی خۆی  
چاک بکات به‌رامبه‌ر به‌خه‌لک.

- زیاد له‌ نه‌ندازه‌ی خۆی پریز له‌ هه‌چ که‌سیک نه‌گرتوه‌.

- که‌س ریبا نایناسی مه‌گه‌ر پیاویکی دلسوز نه‌بی، الله اکبر.

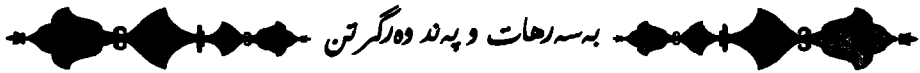
- هه‌رکه‌سیک هه‌ز بکات که خوا ده‌رگای دلی بکاته‌وه و وه‌حیکمه‌تی  
پی‌ببه‌خشی، نه‌وا باهه‌میشه‌ هه‌ز له‌ نه‌نیایی وکه‌م قسه‌کردن و واز هه‌تنان  
له‌ تیکه‌لی پیاوانی که‌م عه‌قل بکات، هه‌روه‌ها رقی له‌ و زانایانه‌ ببه‌ته‌وه که  
ئینساف و یژدان و پریزان نییه‌.

- له‌ هه‌مو تویشووێک به‌ سوودتر ته‌قواو خۆپاریزی یه‌ وه‌له‌ هه‌مووی  
به‌زیان و زه‌ره‌تر سته‌م و سنوور شکانده‌.

- سه‌رده‌می‌ک به‌سه‌ر خه‌لکدا دیت نه‌گه‌ر له‌ شه‌ودا زه‌وی هه‌مووی ببه‌ته  
دینار وه‌کو رایه‌خ راخرابیت، وه‌له‌ سه‌ر هه‌موو دیناریک نووسرابی (لا اله الا  
الله من اخذها دخل النار) واته‌: هه‌رکه‌سیک هه‌لیبگریته‌وه ده‌چیته‌ دۆزه‌خ،  
نه‌وا به‌یانی ده‌ببینی که‌یه‌ک دیناریش له‌سه‌ر زه‌وی نه‌ماوه هه‌مو هه‌لگیراوه..  
صدقت.. !! راستت کرد نه‌ی پێشه‌وای دنیا و دین.







- چاكەى دنياو قىامەت لە پىنچ شت داىە .

دەولەمەندى لە ناخى دلەو، ئازارنەدانى خەلك، پەيداكردى مالى حلال،  
پۆشاكى خۆپارىزى، متمانەبوون بەخوا لە ھەمو كاتىك.

- ئەگەر زاناىان لە پۆژى دواىى دا دۆست وەلى خوا نەبن ئەوا خوا ھىچ  
دۆست و وەلىكى نىيە .

- پرسىيار كرا لە شافعى: كەى پياو دەبى بەزانا؟

فەرموى، ھەركاتى لە زانستەكەى راستەپى بوو وەشارەزايىكى تەواى  
پەيدا كرد ئىنجا كارى بەوزانستە كرد، ھەروەھا خۆى ئاريش كرد بۆ ھەمو  
زانستەكان ئىنجا بىرى كردهو لەو زانست و زانبارى يەى كە لىى فەوتاو،  
ئەوا لەو كاتەدا دەبى بە پياوئىكى زانا .

- وريا بە نەچىتە شارىك كە پياوئىكى زانای لى نەبى كە لە دىنەكەت  
شارەزابكات، وەدكتورىك كە لە لاشەت ئاگادارت بكاتەو!

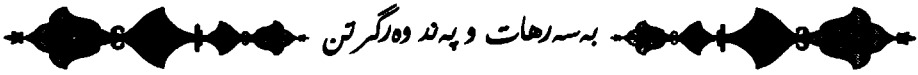
- دووشت ھەن خەلكى لى بى ئاگان، پزىشكى وزمانى عرەبى يە .

- سى شت ھەن ھىچ پزىشكىك چارەسەرى بۆى نادۆزىتەو بى عەقلى و  
نەخۆشى تاعوون و پىرى يە .

- زۆر دەترسم لەوكەسەى كە داواى زانست دەكات بەبى نىەتى چاك كە  
زانستەكەى سوودى پى نەگەيەنى، چونكە ھەموو كردهوكان بەنىەتە .

- جوانى زاناىان تەقوايە، خشلپان پەوشتى جوانە، شوخ وشەنگيان





ده رون پاكييه.

- داوا كردنى زانست گوره تره له نوڤڤى سونته.

- هيچ شتتڭ له دواى جيبه جيّ كردنى قه رزه كان گوره ترنى به له داوا كردنى زانست، گوتيان: تىكوشانيش له پيناوى خوا؟

فهرمووى تىكوشانيش له پيناوى خوا

- كه سىك ژيانى دنياى بوڤت با خوى به زانست سه رقالت بكات، وه كه سىك ژيانى دوا پڤڤى بوڤت با خوى به زانست سه رقالت بكات.

- خوت شاره زا بكه له شهرع پيش نه وهى ببسته گورهى خه لك هركاتى بوڤته گوره و سه ركردهى خه لك هيچ ريگايه كت نيه بو نه وهى شاره زابيت له شهرع، واته: له سه سه رقالت ناتوانى خوت شاره زا بكه يت

- زانست نه وه نيه كه له به ريكريت، به لكو نه وه كه سوود به خش بيت

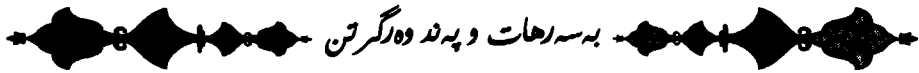
- هه ژار بوونى زانايان هه ژار بوونىكه به ئيختيارى خويانه به لام هه ژار بوونى نه زانان به ناچارى به.

- جيدال و مونا قه شهى بيّ كه لك له زانستدا دل پهق دهكات هه روه ها رق وقينه له دل دروست دهكات.

- زانست نه قامى له لايه ننه فامان هه روهك چون نه قامى، نه قامى به له لايه ننه زانايان.

- هيچ كه سى: له زانايان له خوا ترس نيه.





- تیری (زگ پیری) لاشه گران دهکات، دلّ پهق دهکات زیرهکی لادهبات  
ومیشک لاواز دهکات، نووستن زیاد دهکات خاوهنهکهی له خوا په‌رستیدا بئی  
هیزو لاواز دهکات.

- هه‌رکەسی بئی خواو دنیاو خۆش دهوین ئەوا درۆ دهکات.

- ملکه‌چی خۆشه‌ویستی په‌یدا دهکات، قه‌ناعه‌تیش ئیسراحت په‌یدا  
دهکات.

- ئەگەر هاوپی یه‌کت هه‌بوو به‌هه‌ردووک ده‌ست بیه‌گره‌، چونکه‌ گرتنی  
هاوپی و هه‌لبژاردنی شتیکی زه‌حمه‌ته‌، به‌لام لئی جیا‌بوونه‌وه‌ی ئاسانه‌.

- رۆژیک پرسیا‌ریکیان لی کرد له‌ باره‌ی مه‌سه‌له‌یه‌کی شه‌ری ئەویش  
لئی بئی ده‌نگ بوو، گوتیان بۆ وه‌لام ناده‌یته‌وه‌؟ فه‌رموی بیری لی ده‌که‌مه‌وه  
تاكو نه‌زانم ئایا خیر له‌ وه‌لامدانه‌وه‌یه‌ یان له‌ بئی ده‌نگ بوونمه<sup>(۱)</sup>.

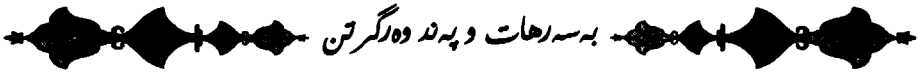
### ۴۷۴- پەند وەرگرتن

ئەگەر ده‌ته‌وی خۆشه‌ویستیک بینی که به‌راستی بۆ خوا و پیتغه‌مبه‌ری  
خوابی گوی بگره‌ بۆ ئەو فه‌رموده‌یه‌ که‌وا (ابن جریر) له‌ ابن زید ده‌گێرتیته‌وه  
ده‌فه‌رموی :

پۆژیکیان پیتغه‌مبه‌ری خوا بانگی عبداللهی کوپی عبدالله کوپی ابی کوپی

(۱) دیوان وحکم الامام الشافعی لاپه‌ره (۲۱۰) (۲۴۷)





سلول کرد وپیی گوت: ئایا دەزانی باوکت چی دەلی؟

عبدالله گوتی: بە دایک و باوکت بە قوربانت بم، باوکت چی دەلی؟  
فەرمووی: باوکت دەلی: ئەگەر گەڕاینەووە (مدینه) دەسەلاتدارو پیاووە  
گەورەکانمان زەلیل و بی هیژو بی دەسەلاتەکان بەدەردەنێن لە شار!

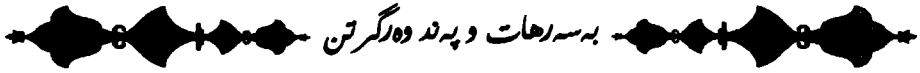
عبدالله ی کوپی گوتی: سویند بە خوا ئە ی پیغەمبەری خوا راست دەکات  
تو گەورە و عەزیز و پایەداری ئەویش زەلیل و زەبوون و بی هیژە، بەلام کە  
من لە هەموویان زیاتر چاکەکارم لەگەڵ باوکت، ئەگەر خوا پیغەمبەر پازنی بن  
لەو هی کەسەری بێرم و بیهینم، ئەوا دەچم سەری دەبێم دەبێنم، پیغەمبەر  
(ﷺ) فەرمووی: نەخێر کاتی موسلمانان هاتنەووە مەدینە لە غەزادا، عبدالله  
ی کوپی عبدالله ی کوپی ابی هەستایە سەر پی بە شمشیرەکی بەرامبەر بە  
باوکی و پاشان گوتی: تو گوتووتە: ئەگەر بگەڕیننەووە بۆ مدینە  
دەسەلاتدارەکان بی دەسەلاتەکان دەردەکەین؟!

سویند بە خوا پیت نیشان دەدەم کە گەورەیی و دەسەلات هی تۆیە یان  
هی پیغەمبەری خوا یە (ﷺ).

سویند بە خوا سیبەری هیچ مالیکت بەرناکەوی مەگەر ئیزنی خوا  
پیغەمبەری خوا ی لەسەر نەبی.

ئەو باوکی کە گەورە و سەری دوو پووەکان بوو کە نزیک بوو خەلکی  
مەدینە بیکەن بە پاشایەکی گەورە پیش هاتنی پیغەمبەر و هاووەلان بۆ  
مەدینە، روی کردە تیرە ی (خەزەج) گوتی: ئە ی نەو هی خەزەج دەبینن





كۆپ ناهىلى بچمەو مالى خۆم!

كۆپەكەى دووبارە پىي گوت: ئەرى والله بەبى ئىزنى خوا و پىغەمبەر  
ناچىتەو مالى!

ھەندىك لە پىاوان چوونە لای پىان گوت سەبارەت بە باوكى بەلام ئەو  
ھەر دەىگوت: سوپىند بەخوا بەبى ئىزنى خوا و پىغەمبەر ناچىتەو مالى،  
(بەپاستىش مالى لى قەدەغە كەردبوو.)

چونەلای پىغەمبەر (ﷺ) ئەو ھەوالەيان پى گەياند فەرمووى: بىزىن  
بەعبدالله بلىن: با باوكى خۆى بىنىتەو مالى و پىگای لى نەگى.

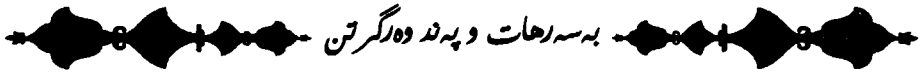
عبدالله گوتى: كەواتە ئىستا فەرمانى پىغەمبەر ھات منىش دەلىم بەلى  
ئەو ئىزنى پىغەمبەرە با بچىتە و مالى.

ئای كە چەندە گەورە و پىرۆزە ئەو خۆشەوئىستى يەو ولائوبەرائە بۆ  
خواو پىغەمبەر (ﷺ) (۱).

---

(۱) صرخة المنابر، ابراهيم النعمه لاپەرە (۱۰۶)





## ٤٧٥- ھېچ ھەژارێکم نەدۆزییەو

یحیی ی کورپی سعید که عاملی عمری کورپی عبدالعزیز بوو لەسەر ولاتانی  
ئەفریقا دەلی

ئیمامی عمری کورپی عبدالعزیز منی نارد بۆ ئەفریقا بۆ ئەوێ زەکات  
بەسەر ھەژاران لەوێ دابەش بکەم، که چووێ ئەوێ گوتم: ئەوێ فەقیر و  
ھەژارە بایتە لام مائی زەکاتم بۆ ھیناوە با بیدەم، دەلی: ھېچ ھەژارێکم  
دەست نەکەوت که زەکاتی پێ بشی، چونکە عمری کورپی عبدالعزیز خەلکی  
ھەموو دەولەمەند کرد بوو، منیش ھەستام بەو پارەییە چەند کۆیلەییەکم کڕین  
و پاشان ئازارم کردن<sup>(١)</sup>.

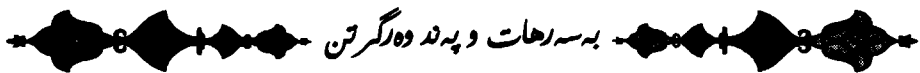
## ٤٧٦- کەرولائیکی رھوانبیر

ئەمە بەکێکە لە بەسەرھاتە سەپرو سەمەرھەکان، ئەگەر خواوەنەکی  
بەدەستی خۆی نەینوسیبا یەوہ بۆم، گومانم دەبوو کہ پووینەدا بیت

خواوەنی ئەو بەسەرھاتە خەلکی شاری مەدینە یە، دەلیت: من گەنجیکی  
تەمەن سویندی سی و حەوت (٣٧) سالانم، خیزاندارم و مندالیشم ھەییە،  
ھەرشتیک حەرام و قەدەغە بوایە دەمکرد، نوێژم نەدەکرد مەگەر لە بۆنەو  
ئاھەنگەکاندا نەبایە، ئەویش تەنھا بۆ موحامەلەیی کہ سانیکی تر،

(١) صرخه المنابر ابراهيم النعمه لاپەرە (١٦)





هۆکارە کەشی ئەوە بوو کە من هاوڕێتی کەسانێکی خراب و جادوو بازم دەکرد، شەیتان لە زۆربە ی کاتەکاندا دەست بە دارم نە دەبوو، کوڕێکم هەبوو لە تەمەنی حەوت سالان بوو ناوی مەپوان بوو، کە پۆلال بوو، بەلام لە نامیزی دایکیدا پەروەردە کرابوو لە سەر ئیمان..

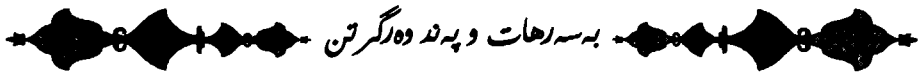
پۆژێکیان من و مەپوان لە مالهووە بووین من پلانم دادەنا کە لە گەڵ هاوڕێکاندا چی بکەین، بۆ کوێ برۆین، کات دواي نوێژی مەغریب بوو مەپوان دەبیست بدوێت لە گەڵدا ئاماژە ی بۆ دەکردم باوکە بۆچی نوێژ ناکەیت؟!

پاشان دەستی بەرز دەکردهووە بۆ ئاسمان و هەرەشە ی لێ دەکردم کە خوی گەرە دەمبێت، ئەو کوپەم هەندێ جار کە کاری خرابم دەکرد دەببینیم...

سەرم سوپما لە ئاماژەکانی، کوپە کەم لە بەر جەمدا دەستی کردە گریان هەلمگرت و هینامە پال خۆمەووە بەلام پرایکرد لە دەستم، پاشان ماوہ یەکی کەم چووہ لای مەغسە لە کەو دەستوێژی هەلگرت کە پیشتر دەسنوێ نە دەزانی بەلام فێر ببو لە دایکی یەوہ، ئەو دایکە ی کە هەمیشە ئامۆزگاری دەکردم بەلام بێ سوود بوو، قورئانی پێرۆزی هەموو لە بەر بوو، پاشان منداڵە کە پو لە لاکەم هاتەووە بۆ لام ئاماژە ی بۆ کردم کە وا کە مێک چاوہ پوان بم.

لە بەر دەمدا نوێژی کرد، پاشان هەستا قورئانە پێرۆزە کە ی هینا و لە بەر دەمدا داینا و راستە و خۆ بە یێ ئەوہ ی لاپەرەکانی هەلبداتەوہ





کردیه وه په نجهی خسته سهر ئه و ئایه ته له سوره تی (مریم- ۴۵): ﴿يَتَابَتِ  
 إِيَّيْ أَحَافُ أَنْ يَمْسَكَ عَذَابٌ مِّنَ الرَّحْمَنِ فَتَكُونَ لِلشَّيْطَانِ وَلِيًّا ﴿٤٥﴾ ..  
 سبحان الله

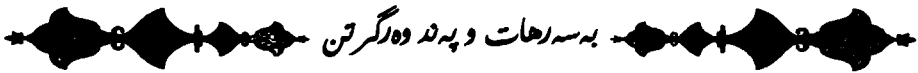
واته: ئه ی باوکی به پیزم به راستی من ده ترسم له لایه ن خوای  
 به خشه نده وه سزایه که یه خه ت بگری ئه و کاته ئیتر ده بیته هاوپی ویاوهری  
 شه ی تان.

پاشان دهستی کرد به گریان منیش له گه ئیدا گریام هه ستایه وه  
 فرمیسه که کانی چاوی سرپمه وه، پاشان سه رودهستی ماچ کردم پاشان به  
 ئاماژه که ی که له نیوانمندا هه بوو گوتی: باوکه گیان نو یژ بکه پیش ئه وه ی  
 ئه سپه رده ی خاک بگرییت و سزا چاوه پروانت بیت.

منیش سویند به خوا له سهر سوپمان و ترسیکی زور دابووم که ته نها  
 خوای گه وره ده یزانی به خیرایی هه ستامه وه هه موو گلۆپه کانم داگریساند  
 کوپه که م زوو به زوو دوام که وتبوو به سهر سوپمانه وه ته ماشای ده کردم،  
 پی گوتم: واز له پروناکی بیته با برۆین بۆ مزگه وتی گه وره (مه بهستی  
 مزگه وتی پیروزی پیغه مبه ر بوو له مه دینه) پیم گوت: با برۆین بۆ مزگه وتی  
 نزیک خو مان، پازی نه بوو ته نها بۆ ئه وی نه بی، بۆیه چووین بۆ مزگه وتی  
 (نبوی) من زور ده ترسام چاوی لیم فه راموش نه ده کرد به رده وام سرنجی  
 ده دام، چوینه په وه زه ی پیروزه وه، پریش بوو له خه لک هه ستاینه وه بۆ نو یژی  
 عیسا ئیمام ئه و ئایه تی له نو یژدا ده خویند ﴿يَتَابَتِ الَّذِينَ ءَامَنُوا لَا تَتَّبِعُوا





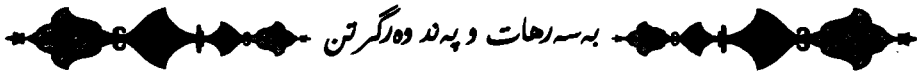


خُطُوتِ الشَّيْطَانِ وَمَنْ يَتَّبِعْ خُطُوتِ الشَّيْطَانِ فَإِنَّهُ يَأْمُرُ بِالْفَحْشَاءِ وَالْمُنْكَرِ وَلَوْلَا فَضْلُ اللَّهِ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَتُهُ مَا زَكَا مِنْكُمْ مِنْ أَحَدٍ أَبَدًا وَلَكِنَّ اللَّهَ يُزَكِّي مَنْ يَشَاءُ وَاللَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ ﴿النور: ٢١﴾

واته: نهی نه وانه که باوه پتان هیناوه شوین هه نگاهه کانی شهیتان نه که ون هه رکه سی شوین پیلان وهه نگاهه کانی شهیتان بکه وی بیگومان نه وه فرمان به کرده وهی خراپ وتاوانباری دهکات، نه گهر له بهر فزل و میهری خوا نه بوایه هیچ که سنیکی له نیوه پاک ناکرده وه وهه رگیز له خراپه و تاوانباری خاوینی نه ده کرده وه، ده متوانی به هوی گریانه وه کونترولی خوم بکه مپوانیش له پالمدا ده گریا له کاتی نویژه که مدا مه روان کلینکسینکی ده رهینا فرمیسه که کانی منی ده سپره وه، دوی نویژیش هه ر ده گریام ونه ویش فرمیسی ده سپره وه هه تا نزیکه ی به ک ساعتی ته او له حه ره می پیروژدا دانیشتم تا کو مهروانی کوره م پیی گوتم: به سه باوکه مه ترسه!! به هوی زور گریانمه وه ترسا بوو.. گه راینه وه بو ماله وه نه وشه وه گه روه ترین شه و بوو له لام، خیزانم ومنداله کانم ناماده بوون هه مویان ده ستیان کرد به گریان نه شیان ده زانی چی پویداوه.. مه روان به زمانی ناماژه پیی گوتم: باوکم له حه ره می پیروژ نویژی کرد... خیزانم زور دلشاد بوو به وهه واله، به راستی نه وه به ره می په روه ردگاره چاکه که ی نه و بوو،

نینجا به سه ر هاتی خوم ومه روانم بوی گنپرایه وه، پیم گوتم: سویندت ده دم به خوا نایا تو فیرت کرد بوو که نه و نایه ته له ناو قورئان بکاته وه؟ سی





جار سویندی خوارد که ئەو فییری نە رکدووہ..

بەو شیوہیە بەردەوام بووم لەسەر نوێژو خواپەرستی و وازم هینا لە  
هەمو ھاوڕێکی خراب، وەبەختەوەرترین ژیان بەسەر دەبەم لەگەڵ منداڵ و  
خیزانم، بە تایبەتی مەروانی کەرولالم که زۆر خوشم دەوێت.  
چون نا.. لە کاتیکدا رینمایکردنم لەسەر دەستی ئەو بوو<sup>(۱)</sup>.

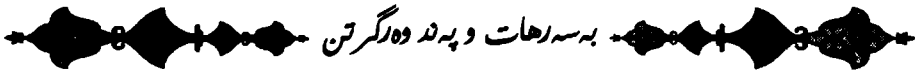
### ۴۷۷- رۆژوانیک ژيانى منى گۆرى

پیش ئەوہی ئەو بەسەرھاتەى خۆمتان بۆ بنیرم دوو دل بووم بەلام  
ویستم بە هەمو مۆفیک بلیم که دەخوینیتەوہ، نزیکى مۆف لە پەرەردگاری  
یەوہ پیوہرێکی گەرمی هیە، ئەندازەى نزیکى و دورى لە خوای خۆیەوہ  
دەزانیت.

کاتیک منداڵ بووم باوکم دایدەنام که گوی لە هەندى سورەتى کورت  
بگرم بە دەنگى (شیخ عبدالباسط عبدالصمد) کاتى گویم لە دەنگى بوو  
دەگریام و نەمدەزانى بۆ، تا ئەو رادەىە که بە دەنگى ئەو سورەتە کورتانەم  
لەبەر کردبوو، کاتى قورئانم دەخویند لەسەر ئاوازو دەنگى ئەو دەمخویند،  
ژیان بەو شیوہیە تیپەرى تاکو تەمەنم گەیشتە چوار دە سالی، هەنگاو بە  
هەنگاو و ردە و ردە لە خوا دوور دەکەوتەوہ، تا ئەو پۆژە هاتە پیشەوہ که  
ویستی خوا وابوو که بیهینیتەوہ یادم ئەم گەردوونە خاوەنیکى هیە توانای

(۱) چیرۆکەکانى پینمایى، عمر و خالد لاپەرە (۳۰) چ (۳) ۲۰۱۲ ز

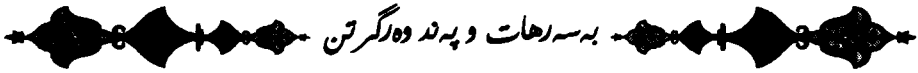




بەسەر ھەموو شتەکاندا دەشکیت، توانای ژیان و مردنی زیندووەرانی ھەبە،  
من لە پۆلی سێھەمی ناوھندی بووم، لەگەڵ سەرھەتای سالی خویندندا  
ھەوایی وەفاتی برا گەرەمان پێگەبشت چونکە من و دایک و باوکم لە  
شاریکی تر بووین، ئەو ھەوایی بۆ من وەک ھەرە گرمەبەک و ابوو بەلام نۆد  
نەدەگریام، دلم وەکو بەردی لی ھاتبوو، لەوکاتدا قورئانم نەدەخویندو  
نوێژیشم نەدەکرد، وە نۆد دووربووم لە پەرورەدگاری ئاسمانەکان و زەوی،  
کاتی گەرایی ھەوایی نیشتمان، براکەم گەشتی کردبوو بۆ مائی ھەتا ھەتایی  
ئەو ھەوایی پۆم بوو کە بۆ مصر بێم و بالام پۆشی بیت، جاران کە  
دەھاتمەو ھەوایی مصر بێم شت سەر پۆشەکەم فریدەدا، پۆشتین بۆ  
گورستان بۆ زیارەتی تەنھا لەوی گریام و ھەموو شتیکم ھاتەو یاد بێم  
کردەو کە پێویستە چی بکەم ئەگەر من لە جی ئەو بێم، چی بکەم ئەگەر  
بەسەر پردی (صراط) دا تێپەرم تەنھا ئەو بۆبەکەم جار بوو کە ھەستم کرد  
کە (صراط) چی بێ، وەھەر ئەوساتە بیریام دا کە بالام بپۆشم و پابەندبم  
پێیەو، بۆبە ئیتر لە کەناری تێچوونەو پرگاریان کردم و دەستیان گرتم،  
بەرودیاریکردنی ئامانج لە ژياندا، لییانەو مانای خۆشەویستی خوا فێر بووم،  
وہ فێری مانای دلسۆزی لە کارو کردەو و گریان لەترسی خوا، وەئەوہی  
پێنمایی کردم دواي خوای گەرە ئەو براہەم بوو، دەخووزم لە خواہ کە  
بەفەزلی ئەوہو پێنمایی کرام بۆ راستە شەقام کەوا پێنمای ھەمان بکات  
پیش ئەوہی ئەو پۆزە دابیت کە بەشیمان بوونەو ھێچ سوودیکی نییە<sup>(۱)</sup>.

(۱) چیرۆکەکانی پێنمایی، عمرو خالد لاپەرە (۶۷)





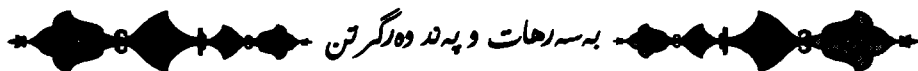
## ۴۷۸- ھەموی بۆت بە خیر و سەدەقە دەژمیردریتا

بۆژتیکیان خەلیفە ھارون الرشید داوای کرد لە چیشت لێنەرەکە ی کەوا  
گۆشتی وشتی بۆ ئامادە بکات، بەلام بۆی ئامادە نەکرد، لەبەر ئەوەی لەو  
پۆژەدا هیچ وشتیکیان سەرنەبڕیبوو، داوای سەردەمیکی زۆر داوای کرد کە  
گۆشتی وشتی بۆ ئامادە بکەن، ئەمجارە بۆیان ئامادەکرد ئینجا پێیان  
گوت: ئەی خەلیفە ئایا دەزانیت خەرجیەتی ئەو چیشتە چەندە کە  
ئامادەمان کردوووە بۆت؟

رشید گوتی: چواردرھەم، گوتیان نەخیر چوارسەد ھەزار درھەم، گوتی:  
بۆچی؟

پێیان گوت: پێشتر داوات کرد کە گۆشتی وشتت بۆ ئامادە بکەیت بەلام  
ئامادە نەکرا، لەوەتەئێستە ئەو پۆژەو تاکو ئێستا نێمە ھەموو پۆژیکێ وشتیک  
سەردەبڕین تۆش هیچ کات داوات نەکردوووە مەگەر ئەمرۆ نەبێ، بۆیە خەرجی  
ئەو ھەموو وشتەرە لەو پۆژەدا تاکو ئێستا گەیشتۆتە چوارسەد ھەزار درھەم،  
ھارون الرشید کە ئەمە ی بیست زۆر نارەحەت بوو یەکسەر ھەستاو هیچی لە  
گۆشتەکە نەخوارد وە دەستی کرد بە گریان و ھەموو دا بەسەر  
ھەژاران، وە لەو پۆژەدا تاکو ئێوارە ھەردەگیا، ابو یوسف ی قازی ھاتە  
لای گوتی: خیرە ئەی امیری ئیمانداران ئەوا دەگری؟ ئەویش باسی  
زێدەپویی خۆی بۆ کرد کە چەندە مائی بەزایەدایە و لەبەر ئارەزوی خۆی کە  
تەنھا یەک پاروی بەبەرکەوتوو، ابو یوسف گوتی: ئەو خەرجیەتی کە کردتان





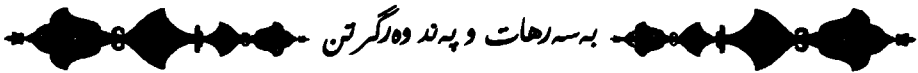
له و خوارنه ئایا خه لکی خواردیان یان فپی درا؟ گوتیان: نه خیر هیچی بهزایه نه چوره مه موومان به خشی به هه ژاران، ابو یوسف گوتی: که واته ئه ی امیری ئیمانداران موژده ت لی بی به پاداشتی ئه و خپرو سه ده قه یه که خوای گه وره پی به خشی له و مال و سامانه ی که خه رچی ده که یت له پیناوی خوا، وه هه روه ها به وه ش که خوا ئه وترس و گریانه ی پی داویت چونکه ده فه رموی (ولمن خاف مقام ربه جنتان) واته: بۆ ئه وه که سه هه یه که له خوا ده ترسی دوو باخچه ی به هشتی پر له نازو نیعمه ت له لای خوا.

ئینجا له و کاته دا خه لیفه هاته وه سه رخوی وه به ته واوی هیور بووه وه، داوای خواردنی کرد، وه خواردنی پۆژی کرده خواردنی شه و، واته نانی نه خوارد تا کو بوه شه و<sup>(۱)</sup>.

---

(۱) سیره و تاریخ هارون الرشید، مرزوق بن سالم الغامدی.





## ٤٧٩- داواى دوو شاهیدی دادپەرورى ئى کرد

ابو بکرى مروزی دەلى: پۆڭڭىيان لەگەل ئىمامى احمدى كۆپى حنبلى دەرچووین بۆ مزگەوت، کاتى چووە مزگەوت هەستایە سەرپى بۆ ئەوھى نوێژ بکات، بىنیم دەستى خۆى لە نىو لەچکەکەى هینایە دەر بەدوو پەنجە ئاماژەپەکی کرد، کاتى نوێژى تەواو کرد گوتم: ئەى ابو عبدالله بىنیم تۆ بە دوو پەنجە ئاماژەپەکت کرد که چى نوێژت دەکرد؟ فەرمووی: ئەو شەیتان بوو هاتە لام و پى پى گوتم: لەکاتى دەسنوێژ هەردووک قاچت نەشۆردن و ئەودە سنوێژەت ناتەواو، منیش پىم گوت: بپۆ دوو شاهیدی عادل (دادپەرورە)م بۆ بىنە که قاچم نەشۆردوونە ئىنجا باوهرت پى دەکەم<sup>(١)</sup>. شەیتان لەگەل زانايان هەمىشە بەزىوہ وقەت سەرناکەوى لە فریودانىان.

## ٤٨٠- ئاوى گەرم

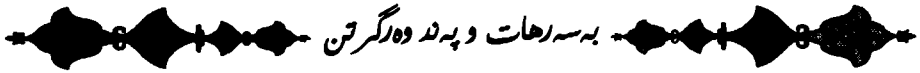
ابو بکرى مروزی دەلى: بە ئىمامى احمدم گوت: من زۆر جار بانگ دەکرىم بۆ شۆردنى مردوو لە پۆڭڭىکی زۆر سارد، وەئاوى گەرمیش دەمىنیتەوہ لەبەر شۆردنى ئەو مردووہ، ئایا بە کارى بىنیم بۆ دەست نوێژ و غوسل؟

فەرمووی: نەخىر، ئەمە بە پارەو خەرجى مال گەرم کراوہ وەک بلى ئىمامى احمد راي وایە که بگەریندريتتوہ بۆ وارىسەکان، ئەمەش بەراستى وەرە و خۆپاریزی بە<sup>(٢)</sup>.

(١) ١٠٠٠ قصة وقصة من حياة الائمة الاربعة، لاپەرە (٢٧٢)

(٢) ١٠٠٠ قصة وقصة من حياة الائمة الاربعة، لاپەرە (٢٧٢)





## ٤٨١- خەلیفە پەندە وەردەگرتی

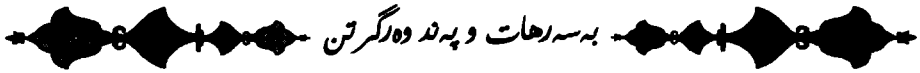
خەلیفە ھاوردن الرشید یەکیك بوو له وانەى كه زۆر ئامۆزگارى وەردەگرت له هەركەسێك بووایە، وە دەگرتا له وکاتەى كه گوتی له وەعزو ئامۆزگارى دەگرت لەسەر دەمی خەلیفە پیاویك هەبوو ناوی عبدالله ی کۆپى عبدالعزیزى عومەرى بوو، پۆژیک ئامۆزگارى خەلیفەى کرد و له ئامۆزگاریه‌كه‌ى درێژه‌ى پێ دا.. بەخەلیفەى گوت كه له‌سەرکێوی (صفا) له مه‌كه‌ى پیروژ پراوەستابوو، سەیر كه چەند خەلك له دەورى كه‌عبەى پیروژن؟

خەلیفە گوتی: زۆر

عبدالله گوتی: هەموویان له پۆژى دواى دا پرسىاریان سەبارەت بە خۆیان لى دەکریت، بەلام تۆ پرسىارى هەموو ئەوانەت لى دەکریت دەلى: له وکاتەى ھاوردن الرشید زۆر گرتا خەلكى دەهاتن بەمەندیل و له‌چکه‌کانیان فرمیسکیان بۆ دەسپریه‌وه،

پاشان عبدالله پێ گوت: ئەى ھاوردن پیاوی واهیه زۆر زێدەپۆی له خەرجى مال دەکات ئینجا بەو هۆیه‌وه قەدەغەى مال خەرج کردنى (الحجری) لەسەر دادەندریت كه‌چى مال و پارەى خۆیه‌تى، بەلام چ دەلى سەبارەت بەوه‌ى كه مال و پارەى خەلك خەرج دەکات و زێدەپۆی تیدا دەکات؟ ئینجا عبدالله پۆیشت و خەلیفەى بەجى هیشت بە چاوی گریانەوه، له‌بەر ئەوه‌ى لى قەدەغە کرد كه زێدەپۆی له مالى موسلمانان بکات، بەلام خەلیفە ئەو ئامۆزگاریه‌ى لى وەرگرتن بەپاشکاوئى له پێش چاوی خەلك وهه‌ستى به





تاوان کرد و ئینجا دەگریا لەسەر ئەو تاوانەیی، پەحمەتی خۆی لای بی.

- مەرۆهە جارتیکیان زانایەکی بە ناوی (ابن السماک) پیتی گوت: ئەو  
امیر المؤمنین تۆ دەمریت بەتەنیا، وەبەتەنیا دەچیتە نێو گۆر، وەبەتەنیا  
زیندوو دەبیبیتەو، کەواتە ناگات لەو پراوەستانە بێت کە لەبەر دەم دەستی  
بالای خۆی گەورە یە و پراوەستان لە نێوان بەهەشت و دۆزەخ، کاتی  
قاچەکان خلیسک دەبەن وەپەشیمانی دروست دەبی، ئینجا کە خەلیفە  
ئەمەیی بیست زۆر گریا و پەندی وەرگرت (۱).

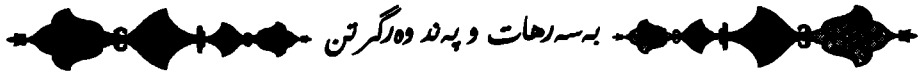
### ٤٨٢- ئەگەر تۆ بە حەزرو ویستی خۆت دەرووی مەرۆ و پراوەستە

دوای ئەوەی بەسەرکردایەتی عەمری کوپی عاص موسلمان دەرگاگانی  
هەموو شارو قەلاو دێهاتەکانی میسریان گرت دوای فەترەیه ک ئاوی پوواری  
نیل بەرەو کەمی پۆیشت، خەلکی میسریش چوونە لای عەمری کوپی عاص  
تاوێکو مۆلەتیان بدات کە خووە سالانە کەیان ئەنجام بدەن کە بریتی بوو  
لەوێ کچیکی جوانیان دەهینا و بەپۆشاکیکی جوان و گرانبەها  
دەیانرازاندهوێ پاشان فرییان دەدایە نێو پوواری نیلەو، بەلام عەمر داواکە  
لای قەبوول نەکردن، بۆیە نامەیهکی بۆ خەلیفە پاشید عەمری کوپی خطاب  
نارد لە هەوالەکانی میسری ناگادا کردەو، لەبەر رامبەریش دا، ئەمیری  
ئیمانداران نامەیهکی بۆ نارد کە تێیدا نووسیوی: راست کرد و ئافەزین کە

( ١ ) سیرە و تاریخ هارون الرشید، مرزوق بن سالم الغامدی







پینگت پی نه دان و چاکت پینکا، چونکه نایینی اسلام پۆخینه ری هه موو بیره پوچه کانی پیش خۆیه تی، هه روه کو چۆن نامه یه کی تریشی بۆی ناردبوو، که عه مری کوری عاص کردیه وه تئیدا نووسرابوو، (له بهنده ی خوا عومری ئه میری ئیمانداران بۆ پوباری نیلی میسر له پاشان ئه گه ر تو به حه زو ویستی خۆت و به ده سه لات ده پۆی مه پۆ پاره سته، به لام ئه گه ر به فه رمانی خوا ی تاک و به ده سه لات ده پۆی وخوا ده تجولئینی ئه وا داوای لی ده که یین که بتبات به پتوه و بتجولئینی و زیادت بکات (عه مری کوری عاص) یش نامه که ی فرۆی دایه ناو پوباری نیله وه بینیان به ویستی خوا ئاوه که گه شه ی کردبوو و زیادبوو وه<sup>(۱)</sup>.

### ۴۸۲- نازایه تی فیروواز

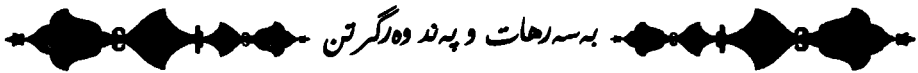
پۆژیک هاوه لان له خزمهت پیغه مبهردا (ﷺ) دانیشتبوون فه رموی: مسولمان وه ک داریک وایه که گه لاکانی ناوه رین ئایا کی ده زانی ئه وداره چیه؟

هاوه لان - ئاماده بان هیچیان ئه یانزانی، عبدالله ی کوری عمر (رضی الله عنهما) له وی بوو، به لام شه رمی کرد وه لام بداته وه له دلی خۆیدا گوتی: ئه وه دارخورمایه، بۆیه له پوی نه هات باسی بکات چونکه له هه موویان بچوکت بوو.

خه لکی گوتیان: ئه ی پیغه مبهردی پیمان بلی! فه رموی: دارخورمایه ..

(۱) چیرۆکی ئادابه ئیسلامیه کان (۲۰-۲۱) چاپی به که م





پاشان عبدالله کوپی عمر بە باوکی گوت: من دەمزانی بەلام لە پووم نەهات باسی بکەم، عمر فەرموی: ئەگەر باست بکەدایە زۆرم پێ خۆش بوو<sup>(۱)</sup>. لە کۆنەوه گوتووین: هەموو باوکیك حەز دەکەن کۆرەکەیان لە خۆیان بەریز و گەورەتر بێ.

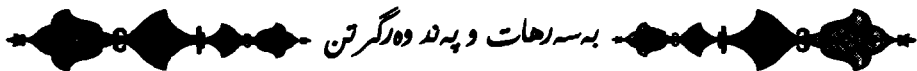
### ٤٨٤- وه لأمدانەوهی خوا

لە یەکیك لە کوپی زیکردا، یەکیك لە ئامادەبووان گوتی: من دەزانم کە ی خوا ی گەورە یادم دەکات !! کاتێ ئەوهی گوت لەسەر هاوێلانێ وه ک بریسکەیه ک وابوو، چۆن دەبێ خواپەرستێک بانگەشە ی شتی وا بکات بۆ خۆی؟ بۆیە زۆر بە سەرسوورمانەوه لێیان پرسی؟ گوتی: هەرکاتێ من یادی خوام کرد ئەویش یادم دەکات پاشان فەرموی: (فاندکرونی اذکرکم) واتە: ئێوه یادم بکەن منیش یادتان دەکەم، سەرسوورمانەکەیان نەما کە زانیان ئەو پاست دەکات، پاشان خواپەرستەکە قسەیهکی نوێ کرد و دیسان قسە ی پێ برین، گوتی: من دەزانم کە ی خوا ی گەورە وه لأم دەداتە وه ! گوتیان دەزانی کە ی خوا ی گەورە وه لامت دەداتە وه؟ گوتی: بەلێ، گوتیان: چۆن دەزانی؟ گوتی: کاتێک دڵە خورپەم بێت، دلم بترسیت، پێستم گرژبیت و چاو فرمیسک برێژی و دەست بکەم بە دوای و پارێانەوه دەرگای دوام بۆ بکڕیتە وه پاشان دەزانم کە خوا ی گەورە وه لأم دەداتە وه، هاوێلان زانیان ئەو جارەش پاست دەکات<sup>(۲)</sup>.

(۱) رواه البخاری

(۲) چیرۆکی ئادابە ئیسلامیەکان لاپەرە (۲۲۰-۲۲۱)





## ٤٨٥ - نوستن لەم رچاوی خەلك

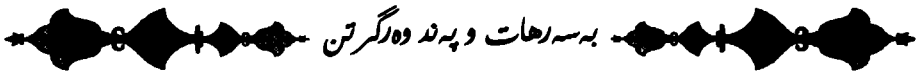
یەكێك لە ئەمیرەكان كچی پاشایەکی خواست، كە زۆر جوان و دەرەوشت بەرز بوو، پۆزێك ئەمیر لەگەڵ ھاوسەرەكەى دانیشتبوو گالته و یاری لەگەڵ دەکرد تاكو خەوتینی بۆ هینا ونووست، ھاوسەرەكەش بە خەوتوی جیی هیشت و پۆیشت بۆ دەرەو بەلام زۆر بە لەسەر خۆی نەوێك ئەمیر بە خەبەر بیت لەو خەو، ئەمیرەكە بە خەبەر هات دەبینی ھاوسەرەكەى لە لای نەماوە، زۆر بە توندی تووڕەبوو بانگی كرد و ئەویش هات، پرسیری لى كرد بۆچی بە خەوتوی منت بە جی هیشت و پۆیشتیت؟

پتی گوت: ئەوێ باوكم فیری كردووم ئەوێ، كە لەگەڵ نووستوودا دانەنیشم وە لە شوینێكدا نەخەوم كە خەلك دانیشتون، ئای لەو ئامۆزگاری یە زێرینە كە بە پاستی لەگەڵ دەقى وەسیەتى پێغه مېرە (ﷺ) كە جابر دەفەرموی: پێغه مېر نەمى كردووه كە مەوۆ لەسەر بانێك بخەوێت كە پەرژین وشورەى نەبى<sup>(١)</sup>.

---

(١) البخاری رىوايه تى كردووه - چىزۆكى ئادابە ئىسلامیەكان لاپەرە (٥٤١)



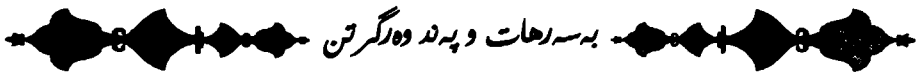


## ۴۸۶- مندالیکی رەوان بیژ

لەسەر دەمی خەلافەتی پێشەوا عمری کۆپی عبدالعزیز شاندى (وفدی) هەموو شارێک دەهاتن بۆ لای خەلیفە، جارێکیان شاندى دانیشتوانی ولاتی حیجازهاتن مندالیکیان ئامادە وپیشکەش کرد بۆ قسەکردن لەبەرامبەر خەلیفە، ئیمامی عمر فەرمووی: ئەى مندال! بالە تۆ بە تەمەنتر و گەورەتر قسە بکات، مندالە که گوتی: ئەى ئەمیری ئیمانداران مەرۆف بە دوو شتە بچوکه که یەو دەناسریت واتە: بە دلی و بەزمانی، کاتی خوا زمانی پاراوی دلێکی پارێزراوی پێدا که شتی لە بیر نەچوو وە، بەراستی ئەو شایەنی قسە کردنە، ئەگەر کاروبارەکان بە پێی تەمەن دابەش بکرائایە ئەوا لە تۆ بە تەمەن تر و گەورەتر هەبوو که لە تۆ شایان ترە بۆ پۆستی خەلافەت، عمر فەرموی: راست دەکهیت خوا پەحمت پێ بکات، مندالە که گوتی ئەى امیری ئیمانداران ئیمە نوینەرین هاتووین بەمەبەستی پیروزیایی نەک بۆ ئیش و کاری تایبەتیمان، هەرکەس لە ئیمە بە ئارەزووی خۆی هاتوو، نەک بە زۆدی و لە ترسان !! چونکه لەو تەى ئیمە بووین و لە پۆزگاری تۆدا نەترساوین، ئەو هی داوامان کرد بێ بە دەستمان گەیشتوو، عمر زۆر سەری سوپما لە قسەى ئەو مندالە پرسیاری کرد تەمەنی ئەو مندالە چەندە؟ گوتیان: ۱۰ سالانە، عمر فەرموی ئەو مندالە لە سەرەو هی پلەى خۆی داینین و پلەى بەرزتر بکەن چونکه بەندە ئەگەر کەسێکی ئاسایی بێت بێگومان ئەو ها پلەى بەرز دەبێتەو وە بە هۆی جوانی و پێکی قسەکانی یەو<sup>(۱)</sup>.

(۱) چیرۆکی ئادابە ئیسلامیەکان لاپەرە (۴۲۷)





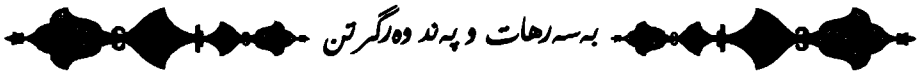
## ۴۸۷- زہردہ خہنہ

ہاوہ لئی پڑدار (ابو الدرداء) پھزای خوای لی بیت، ہرکاتی قسہی بؤ خہک دہکرد ویان قسہی لہ گہل دہکردن بہ پیکہ نین و زہردہ خہنہ یوہ قسہی دہکرد پوژیکیان دایکی پئی گوت: پؤلہ کہم خوت والیمہ کہ کہ خہک بلین پیاویکی گہ وژہ و نہ زانہ بہ ہوی زہردہ خہنہ تہ وہ لہ قسہ کردن بہ دایکی گوت (ہیچ کاتی: پیغہ مہری خوام نہ بینیوہ کہ قسہ بکات بؤ خہک نیلا بہ پیکہ نین و زہردہ خہنہ یی نہ بی) رواہ الامام احمد.

بہوشیوہ زہردہ خہنہ ی دہکرد لہ قسہ کردنیدا چونکہ شوین سونہ تی پیغہ مہر دہکوت، خوی دہ پازاندہ وہ بہ ٹاکارہ جوانہ کانی، زہردہ خہنہ خستہ ناو دہم و چاوی کہسانی تر خیرو چاکہ یہ، با موسلمان قسہ لہ گہل کہسی تر نہ کات بہ پوویکی گرژو داخراوہ وہ، بہ لکو بہ پوویکی کراوہ و پری لہ زہردہ خہنہ کہ موژدہ و ٹومید دہکات بہ بریدا، زہردہ خہنہ لہ قسہ کردندا بواری پھیوہندی دہرہ خسینی و سہردہ کہ ویت بہ سہر ہموو توورہ بوونیکدا ہر وہا لہ خوبہ گورہ زانین پزگاری دہکات<sup>(۱)</sup>.

(۱) بہدہستکاریوہ لہ چیرۆکی ئادابہ ئیسلامیہ کان لاپہرہ (۴۲۴)



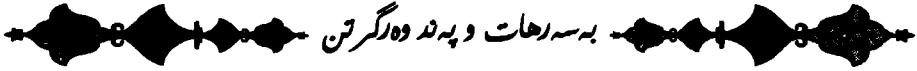


## ۴۸۸- خواتۆبەت لی وەرگری

ابو سعید دەلی: یەکی لە پیاووەچاکان گێراویەتیەو دەلی: ابو الحارث ی ئەولاسی پئی گوتم: دەزانی سەرەتای تۆبەکردنم چۆن بوو؟ گوتم: نەخیر، گوئی: من لاویکی جوان و پیک و پیک بووم، لەو کاتە ی که بی ناگابووم لە خوا پیاویکی نەخۆشم بینی لەسەر پیکایەک کە وتبوو، لئی نزیک بوومەو و پیم گوتم: حەزت لە چییە؟ گوئی: هەنار، چووم هەنارم بۆی هینا، کاتی هەنارە کەم لە پیشی دانا سەری بەرزکردەو و بۆلام، گوئی: خوا تۆبەت لی وەرگری، دەلی نەبوو ئیوارە یە کسەر دلم گۆرا لە هەموو ئەوشتانە ی کە لەسەری بووم لە گوناھو تاوان و رابوواردن، وەرژیش ترسی مردن هاتە دلم و پئی پابەند بووم، وازم هینا لە هەموو شتی:، ویستم بپۆم بۆ حەج دەستم کرد بە پۆیشتن لەشەودا، لە پۆیش لە ترسی فیتنە و ئاژاوە خۆم دەشاردەو لە خەلک، لە پیکا دەپۆیشتم لە ناکاو بەلای کەسانیک تیبە پیم کە عەرەقیان دەخواردەو، کاتی منیان بینی تەریق بوونەو منیان لەلای خۆیان دانیشان و خواردن و خواردنەو یان بۆ هینام گوتم: پئیویستم بە قەزای حاجەتە، مندالیکیان نارد لەگەلم تاکو شوینم پئی نیشان بدات، کاتی لییان بەدوور کەوتەو بە مندالە کەم گوتم: تۆ بپۆ بۆ لای ئەوان من شەرم دەکەم لە تۆ، ئەویش پۆیشت لەوکاتە دا کەوتە ناو دارستانیک دەبینم دپندە یەکی لئیە، گوتم: ئە ی خوا یە خۆت دەزانی من وازم لە چی هیناوە و بپۆ دەپۆم، شەپو خرابە ی ئەو دپەندە یەم لەسەر لابدە، دەلی: یە کسەر دوپندە کە پۆیشت منیش گەپامەو لەلای ئەوان پۆیشتم و پیکای (مەکە) م گرتە بەر بەو کەسانە گەیشتم کە سوودیان لی وەربرگم لە زانایان پیاو سالحان<sup>(۱)</sup>.

(۱) الف قصة وقصة، هاني الحاج بەرگی (۱) لاپەرە (۵۱۴)





### ۴۸۹- جوانی بی دەنگی

پیاویکی داناو حەکیم ھەبوو کاتی ویستبای قسە بکات لە کۆرێک ئیزنی وەر دەگرت - ھەمیشە سەر بە خۆ دەستی بە قسە کردن نە دەکرد و زیاتر گوئی دەگرت لە خەلک، دە یگوت: ئەگەر لە گەل پیاوی نەزان ونە قام دانیشتی بئی دەنگ بە، وە ئەگەر لە گەل پیاوی زاناو شارەزا دانیشتی ھەر بئی دەنگ بە وگوئیان بۆ بگرە، چونکە بئی دەنگیت لە کۆپی نەزانا نەرم و نیانیت زیاد دەکات، وە بئی دەنگیت لە کۆپی زانا یان زانست و زانیاریت زیاد دەکات<sup>(۱)</sup>.

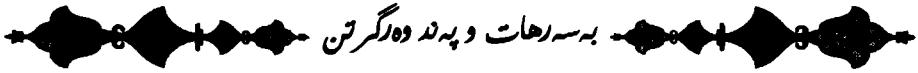
### ۴۹۰- لە خزمەت (ابو الدرداء) دا

راشدی کۆپی سعد دەلی: ابو الدرداء دە یگوت: ھیچ دیاریەکم پئی نە بە خشراوە خۆشە ویستر بئی لە وەهی کە سەلام لە خەلکی بکەم یان سەلام لئی بکریت، وە ھیچ ھەواییکم پئی نە دراوە سەرسام تری لئە ھەوایی مردن.

- ھەروەھا دە فەرمووی: گومان و دوودلی لە کوفرە وە یە، گریە و زاری کردن لە سەر موسیبت و نە ھامەتی کرداری نە قامی یە، ھۆنینه وە ی شیعریش موسیقا و ئاوازی شەیتانە، غەل و غەش پشکوئی گەرمی ئاگری دۆزەخە، عەرەق تەواوی ھەموو تاوانەکان، گەنجی بە شیکە لە شیتی، ئافرەتیش چەکی شەیتانە، خۆبەگەورە زانین خراپترە لە شەپوخرابە، خراپترین خواردنەکان خواردنی مائی ھەتیو، خراپترین کارو کاسبی پەیدا کردنی مائە

(۱) الف قصة وقصة هاني الحاج بهرگی (۱) لاپەرە (۲۴۸)





بە مامە لەی رېبیا، خۆش بەخت و بە ختە وەر کە سێکە کە ئامۆزگاری لە غەیری  
خۆی دە گری، لاییدە و خرابە کاریش کە سێکە کە لە ناو زگی دایکیدایا پیاویکی  
خراب و لاییدە بۆ

– پۆژیک ابو الدرداو بە ئافرە تیکی زمان پاراوو نۆد بلی گوت: ئە گەر لال  
و بۆ زمان بوایت بۆ تو باشتربوو<sup>(۱)</sup>.

### ٤٩١ – گە وری قورئان خویندن

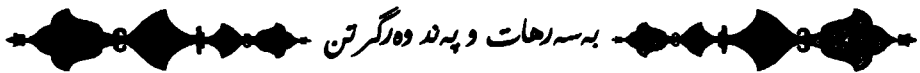
ئیمامی یافعی دە فەرمووی: ئیمامی احمدی کوی حنبل فەرمویتە:  
خوای گە ورم لە خەودا بینی، لە رېوایە تیکی تر دا هاتوو، دە لێ: نە وەد و نو  
جاران خوای گە ورم لە خەودا بینو و بۆ جاری سە دەم پرسیارم لێ کرد گوتم:  
ئە ی خوایە بە چی نزیکە کان لیت نزیک دە بنە وە؟ فەرمووی: بە خویندە وە ی  
کە لامی من – قورئان – گوتم لە ماناکە ی تیبگات یان تێ نە گات؟  
فەرمووی: بە تیبگە یشتن و بە بۆ تینە گە یشتن<sup>(۲)</sup>.

(۱) الزهد، الامام احمد بن حنبل الشيباني لاپەرە (۱۷۰)

(۲) ارشاد العباد الى السبيل الرشاد لاپەرە (۶۷)







## ۴۹۲- وشتره ونبوهکه

پیاویکی دهشتهکی وشتریکی سووری کریوو پوژیکیان لئی ون ده بی، هه تا تاریکایی شه ودا دیت و به دریزایی شه ویش به دوایدا ده گه ری به لام هه رنایدوژیته وه.

له کاتی نوژی به یانیدا پیاوه که ده چپته مزگهوت، دوی نه وه ی پیغه مبه ر (علیه السلام) نوژی به یانی به موسلمان ده کات و پیاوه که ش هه لده ستی وپرسیار له خه لکی ده کات سه بارهت به وشتره که ی، به ده نگیکی به رز هاوار ده کات وده لی: هه رکه سی وشتریکی سووری له وشپوه یه دوزیه وه که لیم ون بووه با ناگادارم بکاته وه:

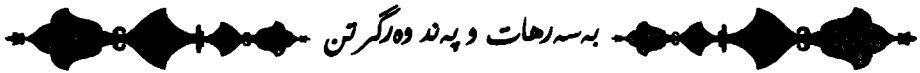
پیغه مبه ر (علیه السلام) کاتی نه مه ی بیست زود تووره بوو پی گوت: (لا وجدت انما بنیت المساجد لما بنیت له)<sup>(۱)</sup>.

واته: دهک نه ی دوزیه وه، مزگهوت بو نه وه دروست کراوه که بو دروست کراوه، واته بو خواپه رستی نهک بو نانگه وازی کردنی بو شتی ون بوو.

پاشان پیغه مبه ر (علیه السلام) بو هاوه لانی پون کرده وه له باره ی پرسیار کردن و بانگه وازی کردن بو شتی ون بوو له تاو مزگهوتدا فه رموی: (من سمع رجلا ینشد (یسأل عن) ضالته فی المسجد فلیقل: لا ردها الله علیک فان المساجد لم

(۱) رواه مسلم





تبين لهذا<sup>(۱)</sup>.

واته: هرکه سيک گوی لى بوو که پياويک بانگه وازی بو شتی ون بوو ده کات، بلّیت خوا بوّت نه گيریتته وه چونکه مزگه و ته کان بو نه وه دروست نه کراون

– هر وه ها کړين و فروشتنیش به هه مان شیوه، دروست نییه نه نجام بدرین له مزگه و تدا.

پتغه مبه ر (عليه السلام) ده فهرموی:

(اذا رايتم من يبيع او يبتاع (يشترى) في المسجد فقولوا: لا اربح الله تجارتك)<sup>(۲)</sup>.

واته: نه گه ر که سيکتان بينی له ناو مزگه و تدا کړين و فروشتنی ده کرد نه واپتی بلّین: یاخوا نه و کړين و فروشتنه ت هيچ خيرو قازانج نه کات.

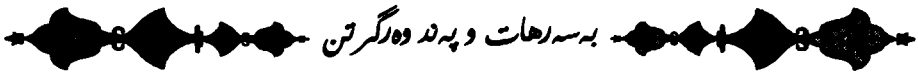
### ۴۹۳- کومه نيک به ره و به هه شت و کومه ليکيش به ره و دوزه خ

نيمامی عمری کورپی عبدالعزیز (په حمه تی خوی لى بيت) کاتی بیری مردنی ده کرده وه وه ک چون بالنده پايده کرد و باله کانی ليک جيا ده بوه وه نه ویش نه وها ترسی له دلدا زياد ده بو پاده پهری و ده گريا تا کو

(۱) رواه مسلم

(۲) رواه الترمذي





فرمیسکەکانی پێشی تەپدەکردن، شەوئیکیان زۆر گریا و دانیشتوانی مالهەکی  
 ھەموی بەگریان خستن، کاتی خانەوادەھەکی پەندو نامۆزگارییان وەرگرت لەو  
 گریانە (فاطمە)ی خیزانی پرسی ئەی امیر المؤمنین بە باوکم بە قوریانت یم بۆ  
 چی دەگری؟ ھەرموی: بیری ئەو ھم کردەو ھە کاتی خەلکی لێک جیادەبنەو ھە  
 بەرامبەر بە خوای گەرە دەبن بە دوو کۆمەل، کۆمەلێک بەرەو بە ھەشت  
 کۆمەلێکیش بەرەو دۆزەخ ئینجا کە ئەو ھە بە خیزانەکی گوت ھاوارێکی  
 کردو لە ھۆش خۆی چوو<sup>(۱)</sup>.

### ٤٩٤- بۆچی نەگرم..؟

سفيان الثوري (پەحمەتی خوای لی بیت) دەفەرمووی:

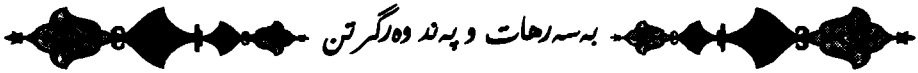
بۆئێکیان کۆپی زیکو نامۆزگاریم بەستابوو، سعیدی کۆپی سائیب ی  
 طائفی لەوی بوو، زۆر دەگریا تاکو بەزەبیم پیتی ھاتەو ھە، گۆتم: ئەی سعید بۆ  
 چی ئەو ھەندە دەگری؟ کە چی گۆیت لە منە باسی پیاوانی چاک و ئەھلی خیر  
 دەکەم بۆتان؟!

گۆتی: ئەی سفيان چۆن نەگرم و بۆچی گریانم لی قەدەغە دەکەیت  
 کاتی باسی پیاوانی چاک و پەلەکانیان دەکەیت کە چی من لە ئەوان داپراوم  
 و دوورم لەوان! سفيان گۆتی: بەپراستی ھەقی خۆیەتی کەوا بگری<sup>(۲)</sup>.

(۱) تعال نیک لنطفی بحارا من نار، عبدالرحمن السنجری، لاپەرە (۲۷)

(۲) تعال نیک لنطفی بحارا من نار، عبدالرحمن السنجری، لاپەرە (۴۰)





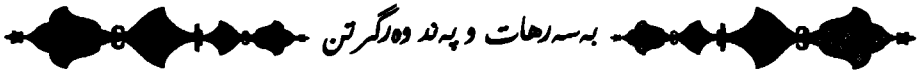
## ٤٩٥- بېرگەردنەوہ لە مردن دلەکان ڕووناک دەکاتەوہ

دەگێرپنەوہ کە جاریکیان ئەسکەندەہی (نو القرنین) بە لای گوندیک تێپەری کە دانیشتوانی هیچ شتیکیان نەبوو لە پێداویستیەکانیاندا، وەگۆپی مردوہەکانیان لە بەردەم مالاەکانیان ھەلەدەکەندبوون، ھەموو پۆژیک دەچوونە لای گۆرپەکان پاكیان دەکردنەوہ، وەخوایەستیان ئەنجام دەدا کە هیچ خواردنیکیشیان لەلەنەبوو جگە لە پووش و بەلاش و گیای سەرزەوی نەبی، نوالقرنین ناردی بە شوین پیاویکیان ئەویش بانگی پاشایەکیان کرد بەلام پاشا وەلامی نوالقرنین ی نەدایەوہ وگوتی: من و ئەو لیک دوورین، نو القرنین چووہ لایان وپیان گوتی: حالتان چۆنە؟ من دەبینم کە هیچ شتیکتان نییە نەپارە.. نەزێر.. نە زیو وەھیچ خۆشی و نیعمەتی دنیاان لەلانییە.

پاشا گوتی: نازو نیعمەتی دنیا کەس تیری لی نەخواردووہ ژو القرنین گوتی: ئەہی بۆ گۆرتان لە بەردەم مالاەکانتان ھەلکەندوون؟ پاشا گوتی: بۆ ئەوہی لە پێش چاوانمان بێت، کە سەیری دەکەین بیری مردن لەدلمان نوئ بکریتەوہ و خۆشەویستی دنیاش لە دلەکانمان سارد بێتەوہ ئەو کاتە سەرقالمان ناکات لە خوایەستی نو القرنین گوتی: بۆچی خواردنتان بەس پووش و گیایە؟ پاشا گوتی: لە بەرئەوہی پیمان ناخۆشە زگمان بێتە گۆپی ئازەلان، چونکە چێژی خواردن لە گەردەن تیناپەری ئینجا پاشا دەستی درێژ کرد بۆدەلاقەہیک و کەللەسەریکی مروئی ھینایە دەر لە بەردەم نو القرنین ی دانا، پی گوت: دەزانی ئەمە سەرکی کییە؟

ئەمە سەرکی پاشایە کە، لە پاشاکانی دنیا، کەستەمی کردووہ لە





خەلگەكەى دەوربەرى وەكاتى خۆى ھەموى لە كۆكردنەوہى دنیادا خەرج  
كردووہ لەناكاو خوا گيانى لى وەرگرتۆتەوہ و ئاگرى دۆزەخى كردووہ بە  
شوینى ئەو، ئەمەش سەرکى ئەوہ.

پاشان دەستى دريژ کرد بۆ دەلاقەيکى تر كەللەسەريکى تری ھینايە  
دەرو لەبەردەم نوالقرنين ی دانا وگوتى: دەزانى خاوەنى ئەو سەرەكئییە؟

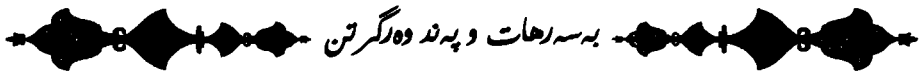
خاوەنى ئەو سەرە يەكئیکە لە پاشا دادپەرورەو بەپەحم و بەزەبيەکان  
بەرامبەر بە خەلگەكەى، زۆر خۆشەويست بوو لەولاتەكەى لەناكاو خوا گيانى  
لى وەرگرتەوہ و بەرەو بەھەشتى برد وپلەى بەرزکردەوہ.

لە پاشان دەستى خستە سەر سەرى نو القرنين وگوتى: بينيت ئەو دوو  
سەرە چۆن بوون ئەو سەرەش ھەروا دەبى، واتە: دادپەرورە دەبى يان  
ستەمكار دەبى – نوالقرنين كە ئەمەى بينى دەستى كردە گريان زۆر بە  
توندى گريا دەستى لە ملی پاشا کرد و لە سينگى خۆيەوہ ناو گوتى: ئەگەر  
ئارەزووت ھەيە لە ھاوړيتى من ئەو گەوريتى و وەزارەتى خۆمت پى دەدەم و  
ھەموو دەسەلاتەكەمت لەگەل دەكەمەنيوہ، پاشا گوتى: زۆر دوووووورە..  
حەزم لەوہ نيبە، نو القرنين گوتى: بۆچى؟

پاشا گوتى: لەبەر ئەوہ خەلگى ھەمووى پقيان لیتە بەھۆى مال و  
دەسەلاتت، بەلام ھەموويان دۆستى منن بەھۆى قەناعەت و فەقيرى و  
ھەژارى<sup>(۱)</sup>.

(۱) تعال نيك لطفى بحارا من نار، عبدالرحمن السنجرى، لاپەرە (۶۸)





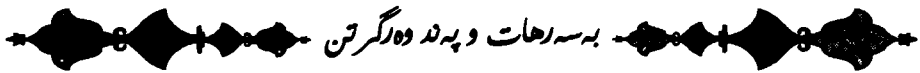
## ٤٩٦- دەرمانی تاوان

یەکیك له پیاوچاکەکان دەلی: کاتی پرسیاری لی کرا سەبارەت بە تۆبەکردنی له گوناھو تاوان، ئەویش گوتی: پۆژیکیان بیرم له تاوانەکانم کردووە، وەبیرم له کەمترغەمی و دوا پۆژی خۆم کردووە، بینیم واتەمەنم بەرەو کەمی دەپوات و تاوانیشم ھەر زیاد دەبن و دواپۆژیش لیم نزیک دەبیەو، وەھەرگیز نەفسم تۆبە وەرنەگرتی، بۆیە دەبینم توشی بەلایەک ھاتووم کە شاخەکانیش بۆیان ھەلناگرتی، لەمال دەروچوم بیرم له حالە خرابەکەم دەکردووە، بەلای دکتۆرێک تێپەڕیم کە خەلکیکی زۆر دەوریان دابوو لێ، ھەریەکە باسی نەخۆشی و داوای دەرمانی نەخۆشیەکانی خۆی دەکرد، منیش پێم گوت: گەرەم، دەرمانی گوناھو تاوانیش لەلات دەست دەکەوی؟ کەمێک سەری داخست و بێ دەنگ بوو، پاشان گوتی: ئەگەر تاوانبار بیزانیایە تاوان و بێ فەرمانی کێ دەکات دەبواوە پێش تاوانەکەمی بتوایاوە. الله أكبر ما أجمل هذا الكلام....؟

منیش یەکسەر گەرەمە مائەوہ کە بەپراستی قسەمی ئەو دکتۆرە یەکجار زۆر کاری تێکردم، بۆیە پابەندی دەرگای خوابووم تاکو ئیستا<sup>(١)</sup>.

(١) الف قصة وقصة، ھانی الحاج بەرگی (١) لاپەرە (٢٨٦)





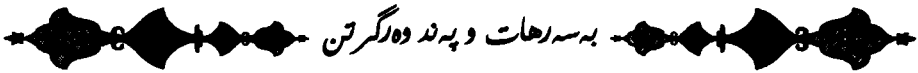
## ٤٩٧- كەم وەتەن

بەكەك لە زانايان كەم خۆرەو جەل و بەرگی زەری لە بەردە کردە دنیانە و یست بوو، گەرنگی بە دنیا نە دەدا تەنھا بە دواى زانست و بەختە وەى دەگەرا بۆ خەلكى پیاویك نوسراویكى بۆى نوسى: تۆ دەلتى بەزەىى واجبە بەهەموو خاوەن گیانك، دەى تۆش خاوەن گیان و پۆحى بۆ چى بەزەبیت نایەتە وە بە گیانى خۆت بەكەم خواردن و جەل بەرگی زەرى؟! زاناكەش وەلامى دایە وە وگوتى: سەرزەنشتم دەكەیت لەسەر پۆشینى جەل و بەرگی زەرى كەم خواردنم؟ مەن دەمەوێت بخۆم بۆ ئەوەى بژیم نەك بژیم تاكو هەر بخۆم و خۆم بەخواردن سەرقال بەكەم.

پیاووەكەى بۆى نوسى وگوتى: زانیم هۆى كەم خواردنت چى بوو، بەلام هۆى كەم قسەكردنت چیبە؟ ئەى بۆ پەزىلى دەكەى بەرامبەر بە خەلكى بەكەم قسەكردن؟ زاناكە بۆى نوسى گوتى: خواى گەرە دوو گوى و زمانىكى بۆت دروست كردووە بۆ ئەوەى بیستەكەت دوو قاتى قسەكردنەكەت بى نەك بەپێچەوانە قسەكردنت زیاتر بى لە گوى گرتنت<sup>(١)</sup>.

(١) چیرۆكى ئادابە ئىسلامیەكان، لاپەرە (٤٣)





## ۴۹۸- بەزەیی پېغەمبەر (ﷺ) بەھاوئەكەى

بەكەك لە موسلمانان زۆر بە سەختى نەخۆش كەوت لەسەردەمى پېغەمبەردا (ﷺ) نەخۆشەكەى واتىنى بۆ ھىنا بوو بەكجار لاواز بى ھىزىبو وەكو بىچوئىكى بچوكى لى ھاتبو لەبەر نەخۆشەكەى، كاتى پېغەمبەر بەمەى زانى خۆى وچەند ھاوئەكەى (رضي الله عنهم) سەردانىان كرد كاتى پېغەمبەر چارى پى كەوت دلى بۆى سووتاو بەزەى پى ھاتەو پى گوت: ئايا ھىچ دوعايەكت نەكردووە بۆخۆت وداوات نەكردووە گوتى: بەلى ئەو دوعايەم كرد گوت: ئەى خوايە سزاي قىامەتم بۆ پيش بخە لە دنيادا تۆلەم لى وەرگەرەو، پېغەمبەر (ﷺ) زۆر پى ناخۆش بوو كە بەو جۆرە دوعاى كرد فەرموى: سبحان الله ئەو لە تواناي تۆدا نىيە، واتە: كەس لە ئىو داوا نەكات كە خواى گەرە سزاي بۆ پيش بخات ولە دنيادا تۆلەى لى وەرگرتەو، چونكە ھەرگىز بەرگەى ناگرن ئەگەر سزا بىت.

ئەى بۆ چى ئەو دوعايەت نەكرد وىلى: (اللهم اتنا في الدنيا حسنة وفي الآخرة حسنة وقنا عذاب النار)<sup>(۱)</sup>.

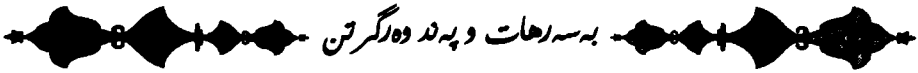
واتە: ئەى خوايە خىروچاكە و پاداشتى دنيا و قىامەتمان پى بىخسە و لە ناگرى دۆزەخ پزگارمان بكە.

پاشان پېغەمبەر (ﷺ) پەحمەت و سۆزى جۆلاو لە خوا پارايەو كە شىفاى بدات، خواى گەرەش شىفاى بۆ ھىنا و لەو نەخۆشە چاك بوەو.

(۱) رواه المسلم







## ٤٩٩- ديارى

بۆيۇڭك دووپياو لە شامەوہ هاتن بۇ مدينە پرسیاریان دەریارەى هاوہلى  
پیزدار (سلمان الفارسی) دەکرد، کاتی پیتی گەشتن گوتیان: لەلای براکەتەوہ  
لە شامەوہ هاتووین بۆ لات، فەرموی: ئەى کوا ئەو ديارى کە بە ئیوہى داوہ  
بۆ من؟ گوتیان: ديارى بە ئیمە نەناردوہ.

سلمان گوتى: لەخوا بترسن ئەمانەت بگێرنەوہ بۆ خاوەنەکەى گوتیان:  
هیچى بە ئیمە نەناردوہ، تەنہا ئەوہ نەبى کەپیتی گوتین پیاویک لە نیوتان  
دايە، ئەگەر پیغەمبەر (ﷺ) بە تەنیا بوایە لەگەلیدا هەوالی کەسى تری داوا  
نەدەکرد، ئەگەر چوونە لای سەلامى منى پیگەيەنن، سلمان بەدوو  
پیاوہکەى گوت: ئەوہ ديارى یەکەيەتى چ دياريتک لەوہ گەرەترە؟  
سلاویکی پیرونو بەرەکەت و پاک لەلایەن خواى گەرە<sup>(١)</sup>. تحية مباركة طيبة  
من عند الله.

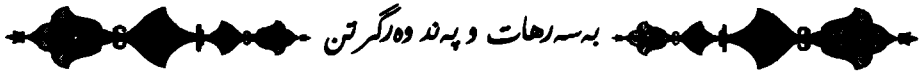
## ٥٠٠- لە ترسی وەستان بەرامبەر بە خوا مرد

یزیدی الرقاشی دەلی:

چوومە لای خواپەرستیک لە شاری البصره - بینیم خانەوادەکەى  
هەمووی بە دەوری دا کۆبوونەتەوہ، ئەویش لەسەرگیان دەروچون بوو خریک  
بوو دەمرد، باوکی سەیری دەکردو دەگریا، بە باوکی دەگوت: ئەى باوکە

(١) رواه الطبراني





پیرەكەم بۆ چی دەگری؟

باوکی دەیگوت: بۆ لە دەست دانی تۆ و وماندوو بوونت

دەلێ: دایکیشی لەولاو دەگریا، گوتی: دایکی بەزەیی و خۆشەویستم

بۆ چی دەگری؟

دایکی گوتی: پۆلەكەم! بۆ دابران لە تۆ دەگریم، وەبۆ تەنهایی بەبی تۆ

دەگریم.

ئینجا خێزان و منداڵەکانیشی دەگریان، سەیری کردن و پیتی گوتن: ئەی

ئەوانەیی كە دواي كەمێکی تر هەتیو دەبن بۆ چی دەگرین؟ گوتیان ئەی

باوکه! لەبەر دابرانمان لە تۆ و بەپەلە هەتیو بویمان دەگرین.

گوتی: هەلمستیننەو بە دانیشم، ئاگادارین ئایا دەزانن ئێو هەموتان بۆ

دنیا و ژێانی دنیا دەگرین، كی هەیه لە ئێو بۆ قیامەت بگری؟

كی هەیه بۆ ئەو بگری كاتی خۆل لەگەل دەم چاوو پوخسارم تێكەل

دەبی؟ كی هەیه لە ئێو بۆ پرسیاری فریشتەیی گۆر (نکیرومنكر)م بگری؟

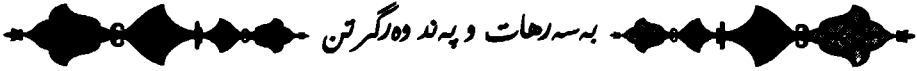
كی هەیه لە ئێو بۆ پراوەستانم لەبەرامبەر بەخوا بگری؟

پاشان كە ئەو قسەو گفتوگۆیی تەواو كرد هاوارێکی كرد و گیانی

دەرچوو (پەحمەتی خوای لی بیت)<sup>(۱)</sup>.

(۱) مسك الختام، محمود المصری، لاپەرە (۲۹۹)





## ۵۰۱- جگە لە ئەمرۆ چیتەر خزمەتم ناکەن

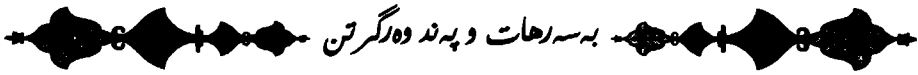
یەككە لە پیاوێ سەلح و خواناسەكان علی كۆپی اسماعیل ی (عثمانی) كه لە نەوێكانی پیشەوا (عثمان) ی كۆپی عفانە (رضی اللہ عنہم) كاتی مانگی شەعبانی سالی (۵۵۹) كۆچی هات، بە قوتابییەكانی خۆی گوت: من لەو پەمەزانە پێرۆزە ی داھاتوو بە پۆرۆو نابم لەگەڵ خەلكی، كه چی هیچ نەخۆشی و نازاری لاشە ی نەبوو لەو پۆرۆدا كەئەو های گوت، تەنھا سی دانە پۆریش مابوو لە مانگی شەعباندا، بۆیە لە ناخیزی پۆریش مانگی شەعبان كۆچی دوا یی كرد.

ئینجا دەلین: لەو پۆرۆ ی كه تیدا وەفاتی كرد، هەستا خۆی پاك و پۆخت شورد و دەسنوێژێکی پاکی هەلگرت و بۆنیکی خۆشی لە خۆیدا، وەبەخزمەتكارەكانی خۆی گوت: جگە لە ئەمرۆ چیتەر خزمەتم ناکەن، پاشان چووێ ژووێكە ی دوو پەكعات نوێژی كردو لەسەر جیگا كە ی نوست، كاتی بانگی نوێژی نیوێرۆ نزیك بوو بانگیان كرد بۆ نوێژ، دەبینن كەوا كۆچی دوا یی كردوو، (پەحمەتی خوی لی بیّت) <sup>(۱)</sup>.

ئەگەر دەتەوی لەسەر خواپەرستی بمریت ئەوا هەمیشە لەسەر خواپەرستی ژیان بەسەر ببە، چونكە كەسی لەسەر خواپەرستی بژیت لەسەریشی دەمری و هەروەها زیندو دەبیتهوێ.....

(۱) مسك الختام، محمود المصری، لاپەرە (۲۰۰)





## ۵۰۲- لێپرسینەو

حسن ی البصری پەحمەتی خۆی لێ بیّت، دەفەرموی :

پیاوی بروادار بە هێزو بە دەسەلاتە لەسەر خۆی، لێپرسینەو لە گەڵ  
خۆی دەکات بۆ خۆی گەرە، بێگومان ئەو لێپرسینەو هیه لە پۆژی دوایی دا  
ئاسان دەبێ لەسەر کەسیانێک کە لە ژیانی دنیا دا لێپرسینەو یان لە گەڵ  
نەفسیان کردووه، بەلام بە ئازارو ناپەهتە و مرۆف لە ناوہبات و ماندووی  
دەکات بۆ کەسانێک کە لە ژیانی دنیا دا هیچ لێپرسینەو هیه کیان لە گەڵ خۆیان  
نەکردووه<sup>(۱)</sup>.

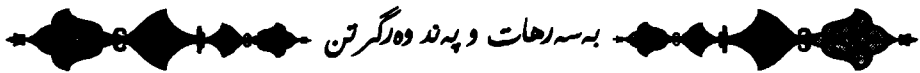
## ۵۰۳- ناخەوێ و ناھیلێ کە سیش بخەوێ

دەلێن پیاویک کۆیلە یەکی لای رەشی کپی بە چوار دینار، بە لام شەو  
نە دەخەوت و نە یدەھیلا گەرە کەشی بخەوێ، پۆژیکیان گەرە کە ی پێی  
گوت: کاتێ دەبیته شەو بۆچی ناخەویت و ناھیلێ ئێمە بخەوین؟ گوتی:  
گەرەم کاتێ شەو دادیت بیری تاریکی و ناخۆشی گۆر دەکەم، وە بیری  
تاریکی و گەرمی ئاگری دۆزەخ دەکەم بۆیە بە تەواوی خەوم وەک بەلندە  
دەفری.

ھەرکاتێ بیری پراوەستان لە بەر دەستی خوا دەکەم لە پۆژی قیامەت

( ۱ ) تعال نبك لنطفی بحارا من نار، عبدالرحمن السنجری، لا پەرە ( ۴۸ )





غەمبارى دلم زۆر گەورە و زىاد دەبى، وەھەركاتى بىرى بەھەشت و  
خۆشپەكانى دەكەم تامەزىزى بەھەشتەم زىاد دەبى لە ئەندازەى خۆى،  
گەورەم چۆن بخەوم حالەم ئەوھابى؟!

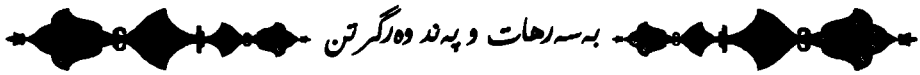
كاتى گەورەكەى ئەمەى لى بىست دەست بە جى لە ھۆش خۆى چوو،  
كاتى بە خۆى ھاتەو پوى كرده كۆپلەكەى وپى گوت: ئەى لاو كەسىكى  
وەك من بۆى نىپە كەسىكى وەك تۆ بكات بە مولكى خۆى تۆ لە بەرخاترى  
خوا ئازادىت<sup>(۱)</sup>.

### ۵۰۴- ئىبوردن وگەراندنەوى مافى پەشىمان بوو

دەگىرپنەو لە يەككە لە بازركانە چاكەكان: پۆزىكىيان ھەندى ھەنگوینى  
بەسى ھەزار (۳۰۰۰۰) درھەم كرى، بۆ بەيانى نرخەكەى زۆر ھەستاو گرانتر بوو  
بە دووقاتى خۆى، فرۆشتىار پەشىمان بوەو كە ئەوھى بىست، وەزۆر بۆ  
ھەنگوینەكەى دل تەنگ بوو، ھەندى لە ھاوھلانى پىيان گوت: بېرۆين بچىن  
ھەنگوینەكەت بۆ بگىرپنەو تەكو ئەو قازانجەت لە دەست نەچى؟ گوتى:  
ئەرى والله دەمەوئتەو، پىتى گوت: بەيانى زوو ھەستەو بېرۆ نوئىزى بەيانى  
بكە لەگەل ئىمام كاتى سەلامى نوئىزى داپەو بېرۆ لای سەلامى لى بكو پىتى  
بلى من لە فرۆشتىنى ھەنگوینەكەى دوئىنى پەشىمان بوومەو كە بە تۆم

(۱) ھەمان سەرچاوە، لاپەرە (۴۹)





فروشت هیچی تری پی مهلی، گوتی: بهائی پاشان چوو نوپژی کرد نه ویشی له مزگوت بینی وپی گوت: من له مامه له که ی دوینی په شیمان بوویمه وه که ههنگویم پی فروشتی، پیاوه بازرگانه که له بهر نه وه ی پاستگووو پیاویکی چاک بوو به خزمه تکاره که ی خوی گوت: ههسته برۆ ههنگوینه که ی بۆ به ره وه، ههندی له وانه که له وی بوون گوتیان: چون شتی وا ده بی ئیستا نرخه که ی بۆته دووقات ئایا بۆی ده که پینیته وه؟ گوتی: بهائی برۆ له لام، من له پیغه مبهرم بیستوه که فهرموویه تی: هه رکه سی فروشراوه که بگه پینیته وه بۆ فروشیارکه په شیمان بۆته وه له و مامه له یه خوی گوره ناخۆشی و خلیسکانی بۆی دواپی له سه ر لاده بات، ئایا نه و لابر دن و ناخۆشیه م بۆ بۆژی دواپی نه کرم به سی هه زار (۳۰۰۰۰) دره م؟

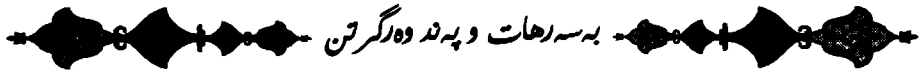
ئینجا پاره که ی خوی وهرگرته وه و ههنگوینه که شی بۆی ره ت کرده وه<sup>(۱)</sup>.

### ۵۰۵- بهائی بهنده بهنده

دهگپنه وه که (بشیری) حافی له سه رده می خوی که سه رقالی پابواردن وگونا هوتاوان بوو، ههندی له هاوه پۆ و دوستانی له لابوون عه پره قیان ده خوارده وه و خویان بۆ نخۆش ده کرد، یه کی له پیاو و سالخان له لایان تیپه ری وه ده رگای مالیان دا، ئافره تیک هات ده رگای کرده وه، پیاوه چاکه که گوتی: خاوه نی نه و ماله ئازاده یان بهنده یه؟ ئافره ته که گوتی:

(۱) ارشاد العباد الی السبیل الرشاد، لاپه ره (۶۹)



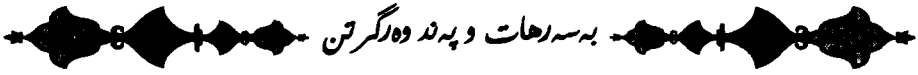


نهخیر نازاده، گوتی: راست دهکیت نهگر کوئله بایه (بهنده) ریزی  
کویلایهتی بهرامبر بهخوا بهکاردههینا و وازی لهو پابواردن و گورانی و  
خواردنهوه دههینا، بشری حانی نه‌مه‌ی بیست له پیاوه‌که و نافرته  
خزمه‌تکاره‌که‌ی بویه به په‌له هاته‌ده‌روه ده‌بینی پیاوه چاکه‌که له‌وی  
نه‌ماوه، به نافرته‌که‌ی گوت: هه‌والی قسه‌کانی پی‌راگه‌یاند، بشر گوتی: بۆ  
کوی چوو؟ گوتی: بۆ نه‌و ناوه پۆشت - ناماژه‌ی بۆ شوینیک کرد - بشر  
به‌دوای کهوت و تاکو دۆزیه‌وه و پی‌گوت: گه‌ورده‌م تو بوویت له به‌رده‌م ده‌رگا  
قسه‌ت له‌گه‌ل نه‌و نافرته‌ت کرد؟ گوتی: به‌لی بشر گوتی: ده‌مه‌وی قسه‌کان  
دوو باره بکه‌یته‌وه! نه‌ویش بۆی دوو باره کرده‌وه، بشر پوومه‌تی خۆی دانایه  
سه‌ر زه‌وی و بۆی به زه‌ویدا کیشا و گوتی: به‌لی: به‌نده، به‌نده، پاشان به‌بی  
پیلای و له‌سه‌ر پوخساری پۆشت تاکو ناسرا به پیحواس، پینان گوت:  
بۆچی نه‌علیک ناکه‌یته پات؟ گوتی: له‌به‌ر نه‌وه‌ی له‌و کاته‌ی گه‌ورده‌م منی  
پاک کرده‌وه پیحواس بووم، که‌واته ده‌مه‌وی تاکو مردن له‌و حاله‌م لانه‌ده‌م  
وه‌میشه شوینه‌واری نه‌و گۆرپانکاریه‌م پیوه دیار بی<sup>(۱)</sup>.

---

(۱) الف قصة وقصة هاني الحاج، بهرگی (۱) لاپه‌ره (۵۱۵)





## ۵۰۶- تهنها خوا شيفا به خشه

بُرُوذِيك عبد الله ى كورپى مسعود (ره زای خواى لى بيت) چووه ماله وه بۆ لای خيزانه كه به وه بينى كه خيزانه كه ى ده زوداويكى هه لواسيوه به گه ردييه وه،  
عبدالله لى پرسى نه مه چييه؟

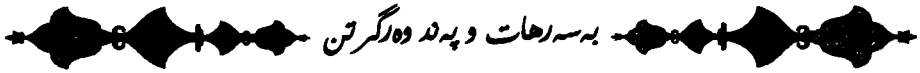
گوتى: نه وه په تىكى شيفاده رو پاريزه ره له خراپه ى خه لگى، عبدالله له ملى رايكيشا و پچراندى !! پاشان گوتى نه ى به نده ى خوا و نالى عبدالله ئيوه زۆر بى پئويستن له وه ى كه هاوه ل بۆ خدا بپياربدن گويم له پيغه مبه ر بووه ده يفه رموو: (ته مائيم وتوه له) (كه دووچۆن له سيجر) به كارهيئانى هاوه ل دانانه بۆ خوا، خيزانيشى گوتى: به لام جووله كه كان كاتى ده يكه ن چاوى پر له فرميسكيان ئوقره ده گرى، عبدالله فه رموى: به لام بى گومان نه مه كارى جنۆكه و شه يتانه كه ده ستيان بۆ پيدا ده هيئيت، به لام كاتى داواى نزاي لى ده كه ن وازده هيئى، به لكو نه وه نده ت به سه كه وه ك پيغه مبه ر بلى (اللهم رب الناس اذهب البأس واشف انت الشافي، لا شفاء الا شفاءك، شفاء لا يغادر سقما)<sup>(۱)</sup>.

واته: نه ى خوايه، نه ى په روه ردگارى ئاده ميزاد نه و ئيش و نازاره لابه ره شيفاي بده ره خوشت چاكي بكه ره وه، شيفاده رى به راستى هه ر به خوئى، چاكبوونه وه هه ر به ده ستى تويه، بيجگه له تو شيفايه كى ته واوى وا كه هيج ده ردك نه هيئى.

(۱) رواه ابن ماجه والحاكم







## ۵۰۷- ترسام گە تووشی درۆ کردن بێ

بۆژێکیان زانای گەورە و ناودار (طاووس) ی یمانی چوو لە خەلیفە هیشام و گوتی: ئەو هیشام حالت چۆنە، خەلیفە توو پرەبوو لەو قسە یە گوتی: بۆچی بە امیر المؤمنین قسەم لەگەڵ ناکەیت؟ (طاووس) فەرمووی: بۆیە چونکە هەموو موسلمانەکان یە کدەنگ نین و پزانی نین بە پۆستی خەلیفایەتی تۆ، منیش لەو ترسام گە بەو قسە یە تووشی درۆ کردن پێم<sup>(۱)</sup>.

## ۵۰۸- ئیمامی احمد وشەیتان

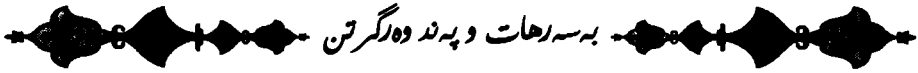
(عبد) ی کۆپی ئیمامی احمد دەلی:

لەوکاتە ی باوکم لەسەر نەخۆشی مردن بوو، لەلای دانیشتم و پارچە قوماشێکم لەلابوو تاکو شەویلاکە ی بۆ ببەستمەووە پێی، هەندێ جار لە هۆش خۆی دەچوو هەندێ جاریش بەخۆی داتەووە و دەتگوت: (نەخێر تاکو مردن) سێ جارن، وەپەنجە ی خۆی لەگەڵ بەرز دەکردهووە، لە جاری سێ یەم گۆتم باوکە ئەو چیی بوو لەوکاتە دەتگوت: گوتی: کۆرم نەتزانێ؟ گۆتم: نەخێر، فەرمووی: ئەو شەیتان بوو هاتە لام وەستا بوو پەنجەکانی لەناو دەمی دانا بوون و دەیکەزین و دەیکۆت: ئەو احمد چۆن تووشی فیتنە و بەلات کردم، منیش دەمگوت: نەخێر هەرگیز کۆڵ نادم تاکو مردن<sup>(۲)</sup>.

(۱) احیاء علوم الدین (الامام الغزالی) بەرگی (۲) کتاب اداب العزله

(۲) ۱۰۰۰ قصه و قصه من حياه الاثمه الاربعه، لاپەرە (۲۵۴)





## ۵۰۹- عمرى كوپى عبدالعزیز و پۇستى خەلافت

دەگىپنەۋە لە عمرى كوپى عبدالعزیز (رضى الله عنه) لەوكاتەى كە خەلافت ھاتەى لای و بوو بە خەلىفەى موسلمانان، خەلكى گوى بىستى دەنگى گریانىكى بەرزبون لە مالى عمر، كاتى پرسیارى ئەو گریانەیان کرد، لەو لأمدا گوتیان: ئىمامى عمرى كوپى عبدالعزیز خزمەتكارەكانى خۆى سەرپشك كردون لەوہى كە بىمىنەۋەیان نازاد بكرىن ۋە پىئانى گوت: بەپاستى فەرمانرەۋاىەتى خەلكم تووش ھاتوۋە، بۆى ھەيە سەرقال بىم لە ئىۋە ئاگام لىتان نەمىنى لەبەر كاروبارى خەلك ئىنجا ھەركەسىك لە ئىۋە حەزەكات نازادى بكەم ئەۋا نازادى دەكەم، ۋە ھەركەسىك دەمىنیتەۋە ئەۋا دەپھىلمەۋە ۋە بەلام من ھىچ پەيوەندىكىم پىۋە نىيە، بۆيە ئەۋانىش لەخەم و پەژارەى ئەۋە زۆر گریان كەۋا حەزىان نەدەكرد لە عمر جىابىنەۋە

- ھەرۋەھا مالك كوپى دىنار دەفەرەمۆى :

كاتى عمرى كوپى عبدالعزیزى خەلافتى گرتە ئەستۆى، لەسەر لوتكەى كىۋەكان شۋانى بزن ۋە مەرپەكان دەیانگوت: دەبى كى بوو بىت بە خەلىفەى موسلمانان و كار بە دەستى خەلك؟ يەككى پىئانى گوت: چۆن زانىتان؟ گوتیان: لەبەر ئەۋەى ھەركاتى پىۋىكى چاك و باش بىتە گەۋرەى موسلمانان گورگ و شىر مەرپو بزننى ئىمە ناخوات و دەپارزىزىن لىئان<sup>(۱)</sup>.

(۱) صفه الصفوہ، ابن الجوزى، بەرگى (۱) لاپەرە (۳۹۲)

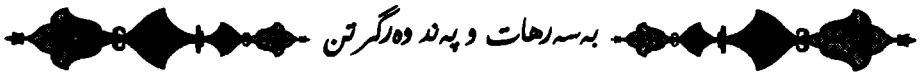


## ۵۱۰- خوا و پیغمبەری خۆی هەلبژارد لەسەر مائی دنیا

ئەم کەلەپیاوێ که دنیاو مائی دنیاى لە لا هیچ بەهایەکی نییە تاكو خوا لى پازى نەبى و نەگاتە پیغمبەر و هاوێلان لەمەدینەى پیروز لە کاتی کدا خۆى گەنجینەکانى خۆى نیشان بە دوژمنانى ئیسلام دەدات و دەستى لى هەلدهگرى بۆ ئەوان بەمەرجى پێگەى پى دەن که بگاتە کاروانى خۆى.. ئەویش (صهیب ی کورپی سنان ی کورپی مالک) که بە (صهیب) ی پۆمى مەشهور بوو.

- سعیدی کورپی المسیب دەفەمووی، کاتی صهیب ویستی کۆچ بکات بۆ لای پیغمبەر (لە مدینە) چەند کەسێک لە قورەیش بە دواى کەوتن، ئەویش لەسەر و لاخەکەى خۆى هاتە خواری و تێردانەکەى پى نیشان دان و کە چی تێدایە ئینجا گوتى: ئەى هۆزى قورەیش بەراستى ئیوه دەزانن کە من لە هەمووتان تیرهاوێژتربوومە سویند بە خوا ئیوه ناگەن بە من تاكو هەموو ئەو تیرانەتان تى نەگرم که لەناو تیردانەکەم دایە پاشان ئەگەر هیچ لە لا نەما ئەوا بە شمشیر شەپدەکەم، ئیوهش هەرچی دەیکەن بیکەن ئەگەر حەزەدەکن مال و سامان و پارەو پۆلى خۆمتان پى نیشان دەدەم لەمەکە بەلام وازم لى بینن و بپۆم بۆ مەدینە، گوتیان: بەلى (صهیب) پۆشت و مال و گەنجینە و پارەو جل و بەرگی بوو بە هی قورەیش، کاتی پۆوى کردە پیغمبەر لە مدینە، پیغمبەر (ﷺ) پى فەرموو: (باوکى یحى لەو مامەلەیه





قازانجی کرد، باوکی یحیی له و مامه له یه قازانجی کرد ) نینجا نایه تی  
 ﴿ وَمِنَ النَّاسِ مَن يَشْرِي نَفْسَهُ ابْتِغَاءَ مَرْضَاتِ اللَّهِ وَاللَّهُ رَءُوفٌ  
 بِالْعَبَادِ ﴾ البقرة: ۲۰۷ دابهزی بۆ پیغه مبه ر (عَلَيْهِ السَّلَام).

نینجا (صهیب) خۆی ده لئ: له هه رشوینیک پیغه مبه ر مه وجود بایه نه وا  
 منیش له وی بووم، وه به یه تی بدایه هه رکه سی منیش به شداریم کردوه،  
 هه رکاتی سهریه کی نارد بایه بۆ شوینیک ئیلا من به شداریم کردوه،  
 وه هه رکاتی غه زایه کی بکردایه له سه ره تایی ئیسلام و کۆتایی یه که ی ژیا نی دا  
 من له لای بوویمه، یان له لای راستی بوویمه یان له لای چه پی، هه رکاتی  
 پیغه مبه ر و هاوه لان ترسیان له پیشه وه هه یایه له دوژمن نه وا من ده چوومه  
 پیشه وه وه هه رکاتی له دواره ترسیان هه بایه من له دواره ده وه ستام  
 وه رگرم ده کرد لیان تا کو پیغه مبه ر وه فاتی کرد هه رگیز نه مه یشتووه  
 بکه ویته نیوان من و دوژمن<sup>(۱)</sup>.

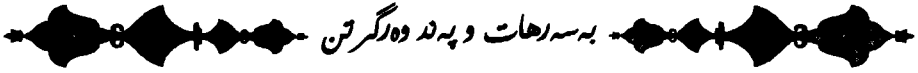
### ۵۱۱- مونیبه له خوا په رستی تیر نابی

ابو عیاش ده لئ

ئافره تیکی خوا په رست هه بوو له بصره ناوی مونیبه بوو، کچیکی هه بوو  
 له نه و زیاتر خوا په رستی ده کرد، هه رکاتی شیخ حسن ی بصری چاوی  
 پیده که وت سه رسام هه بوو پی له که ل نه و ته مه نه بچوکه و نه و خوا په رستی

(۱) صفة الصوفه، ابن الجوزی به رگی (۱) لاپه ره (۱۷۲)





یە زۆدەى.

بۆدۆڭ شىخ حسن دانىشتىبو لەناكاو كەسىك ھات و گوتى: ئايا نەترانىوہ كە ئەو ئافرەتە خواپەرستە لەسەر نەخۆشى مردنە؟ دەست بە جى شىخ حسن چووہ لای ئافرەتەكە سەبرى كرد گریا، شىخ حسن پىی گوت: بۆ چى دەگرى؟

گوتى: ئەى ابو سعید خۆل دەكەنە سەرگەنجى ولاشم كە چى ھىشتا لە خواپەرستى تىر نەبوویمە، ئەى ابو سعید سەبرى داىكم بكە بە باوكم دەلى: بۆ گۆرپىكى فراوانى بۆ ھەلبكەنە و بەكفنپكى جوانىش كفى بكە، سویند بەخوا ئەگەر خۆم نامادە بكردايە بۆ مەكەى پىرۆز گریانەكەم زیاتر دەبوو، چۆن من ئىستا خۆم نامادە بكەم بۆ نىو تارىكى وى كەسى گۆر، كە بەراستى مالى تارىكى ومالى حەشەرات و كرم و دوپشك ومارە<sup>(۱)</sup>

### ۵۱۲- خواپەرستى - ام الدرداء

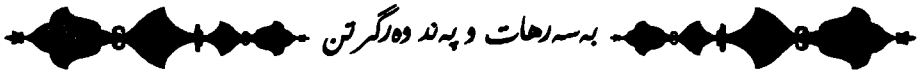
مىمونی كۆپى مهران دەلى:

ھىچ نەچوویمە لای ام الدرداء لە ھەر كاترمۆرپكى ئىللا لەناو نوێژبووہ  
ھزان دەلى: ام الدرداء پىی گوتم: ئايا دەزانىت كاتى كە مردوو داندىرا  
لەسەر نەختى شۆردنى چ دەلىت؟  
گوتم: نەخىر

ام الدرداء گوتى: ھاواردەكات و دەلى: ھاوار ئەى خانەوادەكەم ھاوار

(۱) قصص العابدین، د.حامد احمد الطاهر، لاپەرە (۱۰۲)





ئەى دراوسىيەكانم، هاوار ئەى هەلگرانى جەنازەكەم وريابن دنيا فريويتان نەدا  
 وهەلتان نەخەلەتيني وهك منى فريوداو هەلى خەلەتاندەم وبەدنيا لە خۇبايى  
 بووم، وريابن دنيا گەمەو ياريتان پى ئەكات وهك بە منى كرد، چونكە  
 بەراستى خزم و كەس و كارم گونامى من هەلتاگرن، ئەگەر بەلگەم بۆ  
 بىننەوه لەلای خواى بالا دەست وزال بەراستى هيجم پى ناميني بەلگەيان  
 بەسەر من دەكەوى.

پاشان - ام الدرداء گوتى: دنيا زياتر كارى سىحرى دەكاتە سەر  
 خواپەرستان لە هاروت و ماروتيش، هەر بەندەيهك دنياى لەلای  
 خۆشەويسترنەبى لە دوا پۆژدا وهزيانى دوا پۆژى هەلبژيرى ئەوا مىل خۆى  
 كەچ دەكات <sup>(١)</sup>

### ٥١٣- هەرگيز لىي تينهگەيشتون

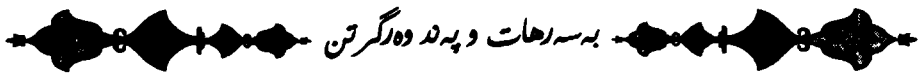
ابو خليد - دەلى :

لەلای ئىمامى مالك ى كورپى انس بووم، كتيبى الموطأ - م خویندەوه لە  
 ماوهى چوار پۆژدا، ئىنجا ئىمامى مالك فەرمووى، پياويك هەمووى خویندەوه  
 و لىي تىگەيشت لەماوهى شەست (٦٠) دانە سال دا، ئىتووش لە چوار پۆژدا  
 وەرى دەگرن و دەخویننەوه نەخىر هەرگيز لىي تينهگەيشتون <sup>(٢)</sup>.

(١) قصص العابدین لاپەرە (١٠٥)

(٢) قصة وقصة من حياة الائمة الاربعة، لاپەرە (١٢٨)





## ۵۱۴- دوورە پەریزی کردن له کاتی خراب بوونی خەلک

ئیمامی الغزالی (پەحمەتی خوای لی بیت) له کتیبی (احیاء علوم الدین) دا دەفەرمووی :

- پرسیاریان کرد له یەکی له خواپەرستان، چۆن ئارام دەگرت بەو هی که هەمیشە بەتەنیایی؟

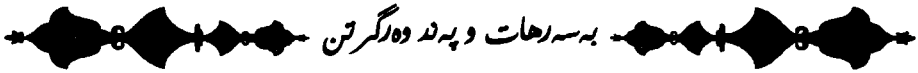
لەو لāmدا گوتی: من هەر گیز بەتەنیا نیم بەلکو کۆپو دانیشتم له گەل زاتی خواپە هەرکاتئ ویستم موناجاتی له گەل دا بکەم ئەوا نوێژ دەکەم و هەرکاتئ ویستم که ئەو له گەل مندا قسەو گفتوگو بکات ئەوا دەست دەکەم بە خویندنی قورئان.

ذا النون ی میسری دەفەرمووی: خوۆشی وشادی پیاوی ئیماندار ئەو هی که چیژ له خۆبە دوورگرتن له خەلک وەر دەگری، بە موناجاتی له گەل خواکە ی - عبدالله ی کۆپی زید دەفەرمووی:

خوۆشی بۆ ئەو کەسە ی که ژیانی دنیا و دوا پۆژی هەبە گوتیان: چۆن؟  
فەرمووی: له ژیانی دنیا دا و خۆبە دوورگرتن له خەلک موناجات له گەل خوا دەکات، وە له دوا پۆژیش دەبی بە دراوسێی خوا.

- لەسەردەمی شیخ حسن البصری پیاویک هەبوو زۆر دەچوو مزگەوت و خوۆی له خەلک بە دوور دەگرت پۆژیک ئەو هەوالەیان بە شیخ حسن راگەیاندا:  
فەرمووی: ئەگەر ئەو جارە هاتەو مزگەوت پیم بلێن دەچیمە لای.





کە ھاتووە پێیان گوت: حەسەن ی بصری چوو ھە لای و پێی گوت: ئەو بەندە ی خوا دەتبینم کە دوورە پەریزی (العزله) دەکەیت لە خەلک وە ئەو ھەشت لەلا شتێکی خۆشەویستە، چ شتێک قەدەغەت لی دەکات لە نەچیتە کۆر و مەجلیسی خەلک، وە پێی گوت: چ شتێکە ناھێلی بچیتە کۆر و دانیشتنی ئەو پیاو ھە کە پێی دەلێن (حەسەن) مە بەست حەسەن ی بصری بوو.

پیاو ھە کە وەلامی دا یو ھە گوتی: چەند ئیش و کارێک سەرقالی کردووم شێخ حەسەن فەرەموی: ئەم سەرقالی چییە پە حەمەت لی بی؟

گوتی: مەن بە یانی و ئیوارە دەکەم ھەو لە نیوان نەعمەتێک و تاوانێکم خۆم بە سوپاسگوزاری لەسەر ئەو نەعمەتە سەرقال دەکەم وە لەسەر تاوانە کەش ھەمیشە تۆبە دەکەم بۆ یە کاتم نییە.

شێخ حەسەن پێی گوت: ئەو بەندە ی خوا تۆلە شێخ (حەسەن) یش بە لای مەن ھەو شەرە زانتری کەواتە پابەندبە بەو ھە ی کە لەسەری.

– ھەندێ لە زانایان دەفەرەموی:

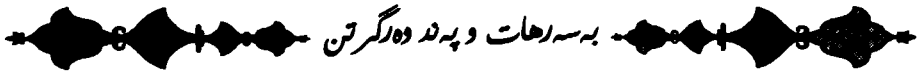
خوای گەر ھەر بەندە یەکی خۆی خۆش ویست ئیلا وای لی دەکات کە حەز بە ناو داوی و مەدح و ستایشی خەلک نەکات وە ھەر ھەو ھە وای پێی خۆشە کە خەلک نە یناسی<sup>(۱)</sup>.

---

(۱) احیاء علوم الدین، الامام ابو حامد الغزالی، بەرگی (۲) باب فوائد العزله







### ۵۱۵- يەك كراسى ھەبوو

ئىمامى (القشېرى) لە يەككە لە ھاوھلانى دەگىرپتەو دەلى: لە خەمدا  
بىنىم قىامت رابوو و دەيانگوت: مالك ى كوپى دىنار و محەمدى كوپى واسع  
بىەن بۆ بەھەشت، منىش سەيرىم كرد گوتم: بزانم كاميان بە پىش ئەوئىتر  
دەكەوى، بىنىم محەمدى كوپى واسع بە پىش مالك ى كوپى دىنار كەوت.

پرسىارم لەو كەرد كە بۆچى ئەو بە پىش كەوت؟

گوتيان: لە بەرئەو محەمدى كوپى واسع يەك كراسى ھەبوو بە لام مالك ى  
كوپى دىنار دوو كراسى ھەبوو<sup>(۱)</sup>.

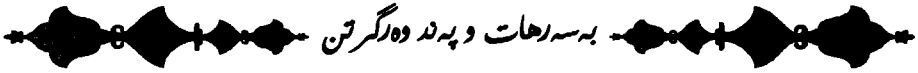
### ۵۱۶- سوئىدىكى نابەجى

پىاويك قەرزى لاي پىاويكى تر بوو ھات بۆ داواكردنەوھى قەرزەكەى  
پىاوى قەزدار داواى لە خاوەن قەرز كەرد كە لەگەلى نەرم و نىان بىت و ھەندى  
لە قەرزەكەى خۆش بىت، چونكە ناتوانى ھەموو قەرزەكە بداتەوھ، خاوەن  
قەرزەكە رازى نەبوو، ئىتر دەنگيان بەسەر يەكتردا بەرزكردەوھ، خاوەن قەرز  
سوئىدى خوارد بەخو واناكەم واتە: لى خۆش نابم!

پىغەمبە (ﷺ) گوى لى بوو، فەرمووى: ئەوھ كى يە زىدە پەوى دەكات لە  
سوئىددا؟ سوئىد بەخو دەخوات كە كارى چاك نەكات، كابراكە گوت: من

(۱) ارشاد العباد زين الدين المليباري لاپەرە (۵۲)





بووم نهی پیغه مبری خوا، وهه سستیسی بهه لهی خوی کرد، نومیده وار بوو که پیغه مبر لئی توورپه نه بی، روی کرده وه پیاوه که گوتی: کامیانت پیّ خوشه هه لَبژیره یان چهنده ناتوانی قهرزه که بده یته وه مهیده ره وه، یان بهویستی خۆت نه اندازه یه که له قهرزه که بیره، بویه نهو کارهی کرد تا کو خاوهن قهرزه که ملکه چی حق بی و دلی براکه ی پازی بکات و گوپراه لئی خوا و پیغه مبر بکات<sup>(۱)</sup>.

### ۵۱۷- زانست و پاریزگای

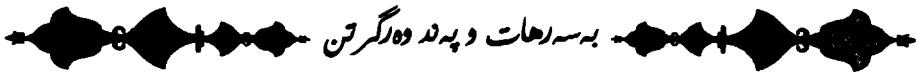
نیمامی شافعی (په زای خوی لی بیت) زۆر به خیرایی زانست فیرده بوو، وه هه رگیز له بیری نه ده چووه، نه گه ر په رتوکیکی بخویندایه وه دهستی ده خسته سه ر لاپه ره که ی تر بو نه وه ی نه ویش له بهر نه کات وله گه ل هی پیشتر تیکه ل بیت، رۆژتیکیان چووه خزمهت (وکیع) ی مامۆستای پیتی گوت: وه کو پیویست شتم بو له بهر ناکرئ و بیر تیزیم نه ماوه، نه ویش گوتی: پینده چی هۆکاره که نه وه بی که تووشی گوناوه تاوانیک بووبیت، سه ر نه نجام لاواز بووه، بویه پیشه و شافعی فهرمووی:

شکوت الی وکیع سوء حفظی

فارشدنی الی ترک المعاصی

(۱) متفق علیه





## واخبرني بان العلم نور

ونور الله لا يهدي لعاصي

واته:

سكالاى خۆم برده لای مامۆستا (وكيع) له خراپى بېرم

رېنموى كردم بۆ وازهيتان له گوناھو تاوان

پيى گووتم كه زانست رووناكيه

وه رووناكى خودايى بۆ كه سيكى تاوانبارنابى

دهگيرنه وه كه ئيمامى شافعى له وكتهدا چاوى به پاژنه پيى ئافره تيك

كه وتبوو بهس، بۆيه بۆ ماوهى چهند رۆژتيك ده رگارى له بهر كردنى له سه ر

داخسترابوو (فكييف بمن يغرق في المعاصي)؟

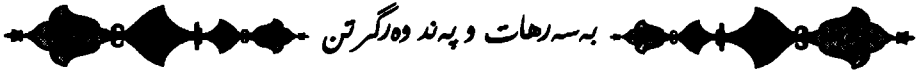
ئه گەر شافعى حالى نه وهابى كه ته نها به يه ك تيوانين وای به سه ر هات

ده بى نه و كه سه ی كه له نيو ده رباى تاوان ده خنكى حالى چۆن بى؟<sup>(1)</sup>.

---

(1) ديوان الامام الشافعى





## ۵۱۸- ئافرەتیکە کە بە باوەرە کە ی گە و رە دە بی

دە گێرنە وە کە وایا ویک بە ئافرەتە کە ی گوت: سویندی دە بی لاییدەت  
بکەم و بەختە وەریت لی بسە نمە وە.

ئافرەتە کە کاتی هەرەشە و گۆرەشە ی پیاو کە ی بیست، بە هیمنی ی و  
لە سەر خۆی گوتی: ناتوانی لە رینگام لاییدەت و توشی شە قاوەتیم بکەیت  
و ئە ک چۆن ناتوانی بەختە وەرم بکەیت پیاو کە بە توورە بییە وە گوتی: چۆن  
ناتوانم؟

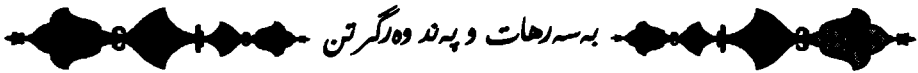
ئافرەتە کە بە دلێکی پاک و پڕ لە باوەر و متمانە گوتی: ئە گەر  
بەختە وەری لە موچە ی مانگانە بوایە، ئە وایە کە سەر دە تبری لیم و بی بەشت  
دە کردم، و ئە گەر لە جوانی بەرگ و پۆشاک و خشل و زێر بوایە ئە و کاتە  
دە تتوانی لیم قە دە غە بکەیت، بە لام دلنیا بە بەختە وەری لە شتی کە کە و تۆ  
و هەموو خە لک ناتوانن بە دەستی بینن و لیم قە دە غە بکن.

پیاو کە ئە مجارە بە سەر سامیە وە گوتی: لە چی دایە؟

ئافرەت گوتی: لە (یقین) و باوەردایە، من بەختە وەریم لە باوەریم  
دۆزیتە وە وە باوەریشم لە دلم دۆزیتە وە، بیگومان دلشیم جگە لە خوا کە س  
دە سە لاتی نییە بە سەری<sup>(۱)</sup>.

(۱) هذا هو الطريق الى الجنة، عبدالرحمن السنجری، لاپەرە (۶۱)





## ۵۱۹ - فتواکانی شیخ عبدالقادر گہیلانی

شیخ عبدالقادر گہیلانی، پرہمتی خوی لی بی، لہ سہرمہ زہب و پیرہوی نیمامی احمد و نیمامی شافعی فتوای داوہ، ہرکاتی زانستی و فتواکانی نیشان بہ زانایانی عیراق بدرابایہ زؤد پی سہرسام دہبوون دہیانگوت سبحان من انعم علیہ - پاکی و بیگہردی بؤ ئو خویہی کہ نازی خوی بہ سہردابارانندوہ.

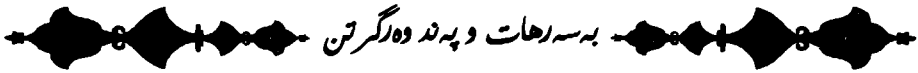
- پؤژتکیان پیایوک پرسیارنکی دہباتہ لای دہلی: سی بہسی تہ لاقم خواردوہ کہ دہبی بہ تہنیا خواہرستنیك بکہم کہس لہ خہلکی شتی وای نہ کردبی، ئایا چارہ لہ وہدا چی یہ ودہبی چ خواہرستنیك بکہم؟

دہست بہ جی وہلام دہداتہوہ دہفہرمووی :

دہبی ئو کہسہ بجیتہ (مکہ) شوینی تہ وافی بؤ چؤل بکری - دہوری کہعبہ - ئویش یہک ہفتہ بہ تہنیا تہ وافی دہکات ئو کاتہ سویندی تہ لاقی لی ناکہوی و پزگار دہبی لی زانایان سہرسام بوون بہمہ، کہ نہ یانتوانی وہلام بدہنہوہ، ہہتا بلئی پابہ ندبووہ بہ شرعی خواو پہوشتی پیغہمبہر و ہاوہ لان کہس نہ یوتوانی یہ زیانی پی بگہینے لہ بہر زانستی پر لہ (یقین) و متمانہ و باوہری بہ خوا.

دہلین: پیایوک بانگہ شہی بؤ خوی دہکرد کہ گویاہ بہ چاوی سہری خوی گہورہی بینوہ - نہک لہ خہودا - ہاتہ لای زانای گہورہ شہر زان عبدالقادر گہیلانی پرسیاری لی کردو گوت ی: ئایا ئوہی خہلکی باس





دہکات سہ بارہت بہ تق و دیتنی خوا شتیکی راستہ؟

کابرا گوتی: بہ لئی راستہ خوام بینی بہ چاوی سہرم دہ لئی شیخ عبدالقادر کہ نہمہی بیست سہ رزہ نشتی کردو له مه جلیسی خوی دہر کرد وہ پیتی گوت: جاریکی تر نه و جوړه قسانه بلاونه که یته وه - چونکه نه وه پیچه وانہی شہرعی خواو سونہتی پیغہ مبرہ (عَلَيْهِ السَّلَامُ).

عمران ی البزار دہ لئی: پرسیار دہ ہاتنه لای عبدالقادر گہ یلانی له ولاتانی عیراق ومیسر و یہ من و شام نہ مان بینی پرسیارہ کان له لای خوی رابگیردی تاکو بیری لی بکاتہ وه بہ لکو یہ کسہر له ژیر پرسیارہ کہ له دواي خویندنه وه وه لآمی دہ نووسیہ وه<sup>(۱)</sup>.

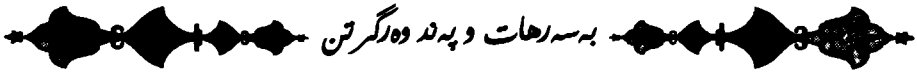
### ۵۲۰- ژیری بہ گہ ورہی نییہ

شیخی سعدی شیرازی له کتیبہ ناودارہ کہی (گولستان) له باسی پښتو پاشا و حوکمداراندا دہ فہ مووی:

کوپہ پاشایہک هه بوو زور بچوک وردبوو، وه زور فہ قیرو بہ نہ دہب بو، براکانیشی جوان وبالآ بہ رزبوون، جاریکیان باوکی بہ چاوی بی حورمہتی تہ ماشای کرد، نہ ویش گوتی: نہی بابی من بچوکی عاقل باشتره له بالآ بہ رزی بی عہ قل، وانییہ کہ ہرچی لاشہی گہ ورہ تر بی بہ قیمہت زیاتر بی، نابینی مہر پاکہ و فیل پیسہ؟

(۱) مناقب الشيخ عبدالقادر الکیلانی الشیخ یونس السامرائی





لە گشت شاخانی دنیا گچکەتر توورە.

لەلای خوا زۆرتیش ماقوول و پەر نوورە.

باوکی پێکەنی و دائیرەى مەجلیس پەسەندیان کردو براکانیشی بە پۆح

لێی عاجز بوون.

دەلێ: بیستم لەوکاتە دا پاشا دوژمنیکی بەهێز پووی تیکرد، کە هەردوو

لەشکر بەرامبەر بوون، یەکەم کەس لە مەیدان ئەسپی تاودا ئەو

کوڕەبوو یگوت:

من وەهانیم پێژی شەرپ پشتم ببینی دوژمنم

من لەوانەم سەر لە ناو خویناوی خۆمدا دەنێم

ئەوکە سێکی شەرپ کەرە گالته بە خوینی خۆی دەکا

هەرکەسی رابکا لە مەیدان خوینی لەشکر بابدا

هەر کە ئەوێ گوت و خۆی لە لەشکر دا، چەند کە سێکی لە پیاوانی

ئازاوە بەز و پەشید کوشت، کە هاتەوێ لای باوکی خاکی قەومی ماچ کردو

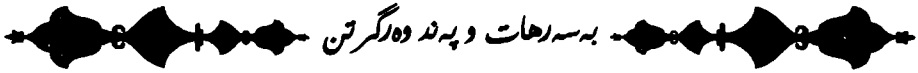
گوتی:

ئەو کەسی کە ئەمنت دانا بوو بە هیچ

خۆت دەزانی گەرەکانت بوونە هیچ

ئەسپی قەد باریکە قوربان پێژی مەیدان بێتە کار





### نەك ئەوانەى مىسكى گاجوت زگ زلا و نابهكار

واده گېرنه وه كه دوزمن زۆر بوو ئەواينشت كه م بوون، هەندىك تەماى  
 پاكردنيان هەبوو، كۆرەكه هاوارى كرد و پىي گوتن: تىبكوشن نەك كراسى  
 ژنان بپۆشن، ئەوانيش بەو قسەيه چاويان قايم بوو، هيرشيان برد لەو پۆژەدا  
 بەسەرکەوتن و دوزمنيان شكاند، پاشاى باوكى سەروچاوى ماچ كردو و لە  
 باوهشى گرت، پۆژ بە پۆژ خۆشى دەويست وكردى بە جينيشيني خۆى،  
 براكانى حەسووديان پى بردو ژەهريان بۆ لە تەعام كرد خوشكىكى خۆى  
 هەبوو چاوى لىبوو، لە پەنجەرەوه دەروازەكانى لىكدا، كۆرەكەش بە عەقل  
 تىگەيشت و دەستى نەدايه خوادرن وگوتى: زۆر دووره هونەرمەند بمرن و بى  
 هونەر جىيان بگرن.

كەسى دەچىتە ژۆرى سايەى كونده بوو

گەرچە پىرۆژەش لە دنيا هەر نەبوو

ئەو قسەيان بۆ باوكى گىرايه وه براكانى بانگ كردن و هەر يەكە و  
 زلله يەكى لىدان وزە جبرى كردن لە دواييدا لە دەورى شارى دانان و معاشى بۆ  
 برينه وه تاكو فيتنە بكوژىتە وه.

گوتويانە: دە (۱۰) دەرويش بە يەك بەر دەنووون بە لام دوو پاشا لە

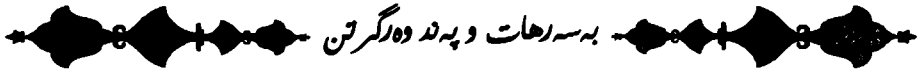
ئاقارىك ناگونجىن<sup>(۱)</sup>.

(۱) گولستانى سعدى، وەرگىترانى لە فارسىيە وه بۆ كوردى ملا مصطفى ي (عاصى)

چاپى يەكەم نوسىنگەى تەفسىر لاپەرە (۶۵)





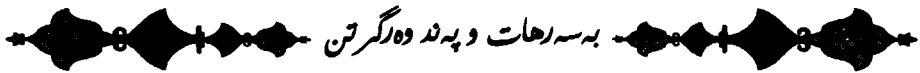


## ۵۲۱- تۆلەسەر كۆچ و كۆچبارى

حسن ى البصرى نامە يەكى نارد بۆ خەليفە عمرى كورى عبدالعزىز تىيدا بە درىژى باسى لە ژيانى دنيا و كەمى دنيا دە كرد، ئەمەش نامە كە.

لە پاشان.. بە راستى ئەو دنيا يە خانووى كۆچ و كۆچبارە نەك مالى مانەو و نىشتە جى بوون، كە ئادەم ھاتە سەر دنيا بە ھۆى تاوانىك بوو، وريابە لىتى ئەى امىرى ئىمانداران، چونكە تويشوو لەو دنيا يە دا واز ھىنانە لىتى دەولە مەندىش ھەژارى يە لە ژيانى دنيا دا، كەسى خۆى بە زلّ بزانى زەليل دەبى، كەسى مال كۆبكاتەو ھە قىر دەبى، وەك ژەھر وايە ئەو ھى دەيخوات نازانى كە چى لە ناوى دەبات، وريابە خۆت بە دوور بگرە لەو مالە چۆلە و فىئابازە، دلخۆشتر بە لەو ھى كە تىيداى، خۆت بە دوور بگرە لەو ھى كە ببىت بە پىارى دنيا، دلخۆش يە كانى پىن لە ناخۆشى وخەم و پەژارە جوانى و پالىوتنى و پا كوردنەو ھى دا پۆشراو ھە لىلى و تارىكى، ئەگەر خوا ھىچ ھەوالىكى سەبارەت بە دنيا نە دا بايە، وە ھىچ نمونە يە كى پى نە ھىنا بايەو، ئەوا بە راستى دەبوايە نووستوى بىدار بگردايەو، وەبى ئاگای بە خەبەر بە ھىنا بايەو، چى دەكەى كە چى ھاتوو لە لای خوا كە زەجرى سەرزە نشتى كردوو، و تىيدا ئاموزگارى بەخش ھەيە، ئەوكاتە لای خوا ھىچ گرانى و پىزو سەنگىنى يەكى نابى، لەو كاتەى دروستى كردوو سەبرى نە كردوو، بىگومان گەنجىنە و كلىلە كانى نىشان بە پىغەمبەر (ﷺ) دران كە ھىچى لى كەم نە دەبوونەو بە ئەندازەى بالى پىشوو لە يەك بەلام ئەو نە بوست، وە پىنى ناخۆش بوو شتىكى خۆش بویت كە خوا رقى لىتەتى، يان شتى لەو دنيا يە دا





بەرز بکاتەوہ کہ خاوەنەکەئێ نزمی کردووہ، بۆ پیاو چاکانی سەرپشک کردووہ و پێی نیشان داوون و بۆی کۆکردووونەتەوہ، بەلام بۆ دوژمنانی پراخستوہ کہ پێی لە خۆبایی بن، ئایا پیاوی لە خۆبایی واگۆمان دەبات کہ ئەمە پێزی لێ دەگیری بەھۆی ئەو دنیاو مالە؟ لە پیری کردووہ کہ خوا چی بە (محمد) ﷺ کرد کاتی بەردی لەسەر زگی دادەناو لەبرسان، سویند بەخوا ھەرکەسێک دنیاوی ھەبێ و مالی دنیاوی بۆ کۆکرا بیتەوہ ئینجا لەوہ نەترسیت کہ ئەو دنیاویە دەبخە ئەتینێ ئەوہ بەراستی عەقڵی کہم کردووہ بەو جۆرە بیروھۆشەوہ، وە بێ تاقەت بووہ لە پراو بۆچوون بەرامبەر بە شتە چاکەکان، وە سویند بەخوا ئەو دنیاویە لە ھەرکەسێک قەدەغە کرابێ ئینجا وا گومان نەبات کہ لێ سەرپشک کراوہ ئەوہ بەراستی عەقڵی لەدەست داوہ و پراو بۆچوونی بێ ھێز بووہ<sup>(۱)</sup>.

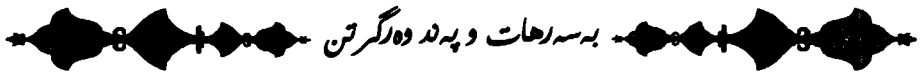
## ۵۲۲- ترسی پینقەمبەران (علیہم الصلاہ والسلام) ئەخوای گەورە

- وەھب کوپی منبە دەلی: حەزرتی ادم لەسەر بەھەشت سی سەد (۳۰۰) سال گریا و سەری خۆی بەرزە کردوہ بۆ ئاسمان لەدوای ئەوہی کہ تووشی گوناھەکەئێ بوو.

- وەھیب ی کوپی ورد دەلی: لەوکاتەئێ خوا لە حەزرتی نوح عاجز بوولەسەر کوپەکەئێ (کہ دەیگوت خوایە بیپاریژە چونکہ لە ئەھلی منە)

(۱) مختصر منهاج القاصدين الامام ابن قدامه المقدسي لاپەرە (۱۹۱)





وہ خوای گہورہ پیی گوت: نامۆزگاریت دەگەم لەوہی کہ نہ چیتہ رینگای  
نەزانەکان سێ سەد سال گریا تاکو ژێر چاوەکانی وەك نەخشە یەك هیلۆی  
ببۆن لە بەر گریانێ.

- ابو الدرداء دەفەرموی: لە دوورەوہ دەنگیتگ لە سینگی پیئەمبەر  
ابراھیم دەبێسترا کاتی هەلەستا بۆ نوێژ کردن لە ترسی خوای گەورە

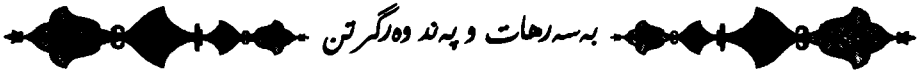
- زانای گەورە و شارەزا لە لیکدانەوہی ماناکانی قورئان (مجاھد)  
دەفەرموی کاتی پیئەمبەر داود توشی گوناھەکی هات، چل دانە شەو سەری  
لە سوجدە ی هەلنەگرت بۆخوا، پاشان هاناو هاواری بردە بەرقاپی خوا  
فەرموی: خویە گیان.. ناوچاوان برینداربو، چاوەکان ووشك بۆن فرمیسك  
نەما و داودیش نەگەراوەتەوہ سەر تاوانەکی هەرگیز، بانگی کرا، ئایا  
برسیئە خواردنت پی بدریت؟ ئایا نەخۆشیت چاک ببیتەوہ وشیفات بۆ بیت؟  
ئایا ستەملیکراویت یارمەتیت بدریت و سەربخسترت؟ گریانیکێ زۆرمان  
خۆش دەوی کہ بەسەر هەر شتی بپوات سەوزی بکات (واتە: وەك ئاو بەسەر  
زەوی کہ گیاو بۆر سەو دەکات) لە وکاتەدا خوای گەورە لێی خۆش بوو.

گوتویانە: سەردانی پیئەمبەر (داود) یان دەکرد وایان دەزانی کەوا  
نەخۆشە، بەلام هیچ نەخۆشیکێ نەبوو جگە لە دابران لە خوا نەبی.

- هەرکاتی پیئەمبەر (عیسی) باسی مردنی دەکرد یان بەبیری  
دەهاتەوہ، لە پیستی خوین دەتکا.

- یحیی ی کۆپی زکریا (علیھما السلام) ئەوہندە دەگریا تاکو ددانەکانی





دواوہی بەدەردەکەوتن، بۆیە دایکی پارچە لبادیکی بۆ دروست کردبوو  
بەپرومەتی یەوہ دەلکاند

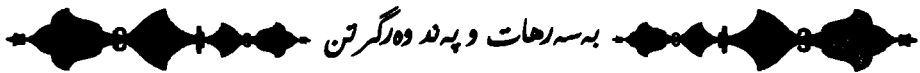
- ترسی پیغمبەری سەرورمان لە خوای گەرە، خاتوو عائیشە (رضی  
اللہ عنہا) دەفەمووی (هیچ کاتیک نەمبینوہ پیغمبەری خوا (ﷺ) نۆد  
پێیکەنی تاکو پارچە کۆشتی سەر گەوری ببینم لەگەڵ پێکەنینەکە ی و دەم  
کردنەوہی بەلکو تەنھا زەردەخەنە ی مەبووہ، وەھەر کاتی مەوری دەبینی  
یان با مەلکردن، شوینەواری دەناسرا لە روخساری، دەیکوت ئە ی  
پیغمبەری خوا خەلکی کاتی مەور دەبینن دلایان خۆش دەبی ئومیدیان وایە  
بارانی لەگەڵ بیت، بەلام تۆ دەبینم پیت ناخۆشە و شوینەواری دیارە لە  
روخسارت؟

فەرموی: ئە ی عائیشە دلنیانیم کە ئە و مەورە مەوری عەزاب و بەلاو  
نەمامەتی نەبی؟ بێگومان گەلی واهەبوو بە (با) لەناوچوون، می واش مەبوو  
عەزابی خوای بینوہ گوتیانە: (واتە: مەوری یان بینوہ) ئەوہ مەورە بارانی  
پی یە بۆمان دەبارینی کە چی عەزابیش بووہ بۆیان<sup>(۱)</sup>.

---

(۱) مختصر منهاج القاصدين ابن قدامه المقدسي لاپەرە (۲۱۲)





## ۵۲۲- مانای زوهد

پرسیاریان کرد له ئیمامی احمدی کورپی حنبلی سه بارهت به که سیک که  
ههزار دیناری هه بی ئایا نه و که سه زاهیده؟

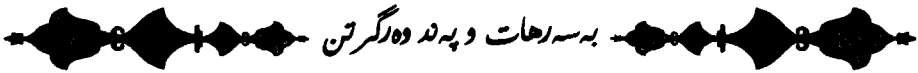
فهرمووی: به ئی: به مه رجیک نه گهر پاره که ی زیادی کرد پیتی دلخوش  
نه بی، وه دلته نگ نه بی نه گهر لیتی که م بکات،

ابن القیم ده ئی: زوهد مانای نه وه یه که واز له شتیک بینی که سوودت پی  
نه که یه نی، هه روه ها خو پاریزی و وه رعیش بریتی یه وازهینان له شتیک که  
زیانت پی بگه یه نی.

- ئیمامی احمد له طاووسی یمانی ده گهریته وه که ده فهرمووی:  
پیغه مبه ری خوا فهرمویه تی (ان الزهد فی الدنيا یریح القلب والبدن، وان الرغبة  
فی الدنيا تطیل الهم والحزن)<sup>(۱)</sup>. واته: به پاستی وازهینان و زوهد له دنیا دا دل  
ئارام ده کات و هه سانه وه ی پی ده به خشی، به لام خوشه ویستی  
وتامه زو بوون بو دنیا و په ژاره زیاد ده کات و دریزی پی ده دات.

(۱) الزهد للامام احمد بن حنبل (۱۰)





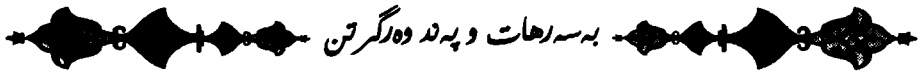
## ۵۲۴- خەونەكەى ئىمامى شافى

(ربيع) دەلى: ئىمامى شافى پۆيشت بۆ (مصر) منىش لەگەل چووم، پىي گوتم: ئەى ربيع ئەو كتیبەم لى وەرېگرە (نامەيەك بوو) وەبىدەبە ابو عبدالله احمدى كورپى حنبلى، دواتر وەلامەكەم بۆ بىنەو، ربيع گوتى: چوومە بغداد و نووسراوہ كەشم پىيوو لە كاتى نوۆزى بەيانى گەيشتم بە ئىمامى احمدى كورپى حنبلى، كاتى نوۆزمان كردو ئەويش لە مىحرا بەكەى دەروچوو سەلام لىي كردو نووسراوہ كەم پىدا وپىم گوت: ئەمەش نووسراوى ئىمامى شافى براتە لەولاتى (مصر) ئىمامى احمد فەرموى: سەيرت كردووه؟ گوتم: نەخىر

مۆرەكەى نووسراوہكەى شكاندو نامەكەى خویندەوہ و چاوى پىيوون لە فرمىسك گوتم واى ئەوہ چىە خىرە ئەى ابو عبدالله، فەرموى: لەو نووسراوہ دا دەلى: پىغەمبەرم لە خەومدا بىنوە وپىي گوتومە نووسراوۆك: بۆ ابو عبدالله احمدى كورپى حنبلى بنووسە و سەلامى منى پى بگەيەنە و پىي بلى (انك ستمحن وتدعى الى خلق القران فلا تجبهم فسيرفع الله لك علما الى يوم القيامة) واتە: بەپاستى تۆ لە مەودوا تاقى دەكرىتەوہ وتووشى بەلا دەبى وەبانگت دەكرى (لەلايەن خەليفەى بغدا) بۆ ئەوہى فەتواى بۆ بەدەيت كە قورئان مەخلووقە، بەلام تۆ وەلامى نەدەيتەوہ بەو جۆرە، خوا زانستى تۆ تاكو پۆزى دوايى بەرز دەكاتەوہ.

ربيع دەلى: منىش پىم گوت: كەواتە ئەمە موژدەيە؟





ئەویش ھەستا يەكی: لە كراسەكانی خۆی لەبەر كردهوه و دای بە من،  
منیش لێم وەرگرت و دەرچووم بۆ (مصر) وەلامەكەم بۆ ئیمامی شافعی  
بردهوه، شافعی پیتی گوتم: چی پیتی دایت؟

گوتم: كراس، ئەو كراسەى كه بەخۆی لەبەر خۆی كردبوو.<sup>(۱)</sup>

### ۵۲۵- موزدە و ئاموزگاری پیغه مبه‌ر (ﷺ) له خه‌ودا

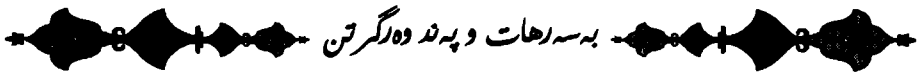
سليمان كورپی سحيم ده‌لی: له خه‌ودا پیغه مبه‌رم (ﷺ) بیینی پرسیارم  
لی کرد و گوتم: ئەى پیغه مبه‌رى خوا، ئەوانه‌ى دینه لای تۆو زیاره‌تى  
گۆره‌كه‌ت ده‌كەن و سه‌لامت لی ده‌كەن، ئایا له سه‌لامی ئەوان تیده‌گه‌یت و  
ده‌نگیان ده‌بیستیت؟

(قال: نعم وارد عليهم) واته: فهرموی: به‌لی و هلامی سه‌لامه‌كه‌شیان  
ده‌ده‌مه‌وه.

- له‌و سه‌له‌ى كه خه‌لیفه‌ى عباسی هارون الرشید دانیشت له سه‌رپۆستی  
خه‌لافه‌ت دەرچوو له‌گه‌ڵ له‌شكره‌كه‌ى تاكو غه‌زای هه‌موو شوینه‌كانی پۆمی  
کرد و وه‌له‌مانگی شعبان پۆیشت و له‌ كۆتایی سه‌آدا هه‌جی به‌خه‌لكینكى زۆر  
کرد و له‌ هه‌ردوو هه‌رمه‌ى مه‌كه و مه‌دینه‌دا مال و سامانیكى یه‌كجار زۆرى  
به‌خشی، له‌بەر ئەوه‌ى پیغه مبه‌رى له خه‌ودا بینیوه پیتی گوتم: (ان هذا الامر

(۱) لمن اراد رويہ النبى في المنام، ابو عمرو محمد عبدالملك الزغبى، لا پره (۹۱)





صائر اليك في هذا الشهر فاغز وحج ووسع على اهل الحرمين)

واته: بەپراستی ئەو کارەت ھاتۆتەلا، (خەلافەت) لە ومانگەدا، کەواتە: غەزابکە (غەزای پۆم) وەحەجی مائی خواش بە موسلمانان بکە، ھەروەھا مال و سامان و پيارەش بەسەر خەلکی مەکە و مەدینەدا دابەش بکە (ئەمەش وەسیەت و نامۆزگاری پێغەمبەرە بۆ ھاوردن الرشید کە بەخۆی لە خەوی دا پێی پراگەیاندا) ئەویش نامۆزگاری بەکەسێ جێ بەجێ کرد<sup>(۱)</sup>.

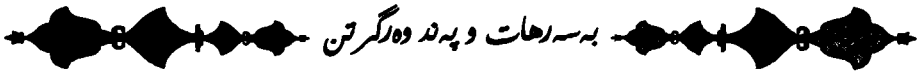
### ۵۲۶- پێی گوت: بەخەلکی بلی بادەرێچن داوای باران بکەن

لەسەر دەمی خەلیفە ی عباسی لە بەغدا (المتقی بالله) بانگکەرێک بانگی کرد لە بازارو کۆلانی بەغدا گوتی: امیری ئیمانداران فرمان بە خەلکەکەسێ دەکات و ھەوالیان پێی پادەگە یەنیت کە ئافرەتێک چاک و پاک پێغەمبەری لە خەودا بینو، وەپێی گوتو: ئەو پێغەمبەری خوا ئەمسال بێ بارانی و نەھاتە، پێغەمبەر (ﷺ) بە ئافرەتەکەسێ گوت: بپۆ بە خەلکی شار بلی با لە سێ شەممە ی داھاتوو لە شار دەرێچن و داوای باران لە خوا بکەن و بە ملکەچی دوعا بکەن، بێگومان ھەر لەو پۆژەدا بارانیان بۆ دەباری، ئینجا امیری ئیمانداران فرمان دەکات بە خەلکی چۆن پێغەمبەر (ﷺ) فرمانی کرد کە لە پۆژی سێ شەممەدا دەرێچن و دوعای باران بکەن، ابو محمدی کاتب دەلی: خەلکێکی زۆر ئەو ھەوالە ی پێی پراگەیاندا کاتێ ئەو چار دانەیان

(۱) لمن اراد رؤیة النبی فی المنام، ابو عمرو محمد الزغبی، لا پەرە (۱۸۲)







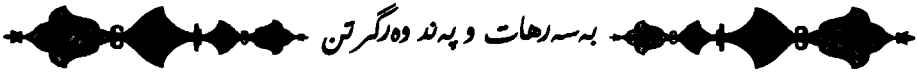
بەست لەناوشاردا، دەلی لەوکاتە دا بازاپەکان پڕ بوون لە گریان و دوعا، ئەمەش بەراستی زۆر لەسەرم گران بوو، دەمگوت: لە خەوی ئافرەتیک ئەو شتە کرا که نازانی ماناکەشی چیبە، دەبی ئەو پاست بی یان نا، خەلیفە لە شاری (السلام) بانگی خەلکی کرد بەوخەوی ئافرەتەکە، ئینجا دەمگوت چون پاساو بینینەو، خۆزگە خەلیفە فرمانی بەخەلک دەکرد بەلام باسی خەونەکە ی ئەو ئافرەتە ی نە دەکرد بۆ خەلکی، هەردەم لە دلەراوکی دا بووم تاکو سی شەممە ی هات، لەناکاو خەلکی گوتیان: ئەوا هەموو خەلک دەروچون لەگەڵ ابو الحسن احمدی کوپی فضیل ی کوپی عبالمک که ئیمامی مزگەوت بوو، وە زۆربە ی پیاوانی خەلیفە وزاناکان و پیاوێ ماقولانی لەگەڵ دەروچون، که نوێژی باران و دوعا کردن ئەنجامدرا که میک پیش نوێژی نیو پۆ پارچە هەوریک لە ئاسمان بەرزببوه و پاشان هەموو ئاسمانی داگرت، ئینجا باران باری وەخەلکی چون بەبی نەعل و پیللو هاتیبون ئەوا لەناو قوردابەبی پیللوو نەعل گەرانەو و ناوشار<sup>(۱)</sup>.

ئەو بەسەرھاتە لە سالی ۳۲۹ کۆچی پوویداو.

---

(۱) لمن اراد رقيه النبي في المنام، ابو عمرو محمد الزغبی (۱۹۰)





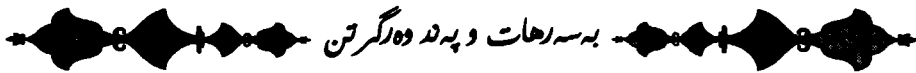
## ۵۲۷- نامۆزگاری کارو خەلیفە

بۆزئیکیان پیاوی: چووه لای خەلیفە ی عباسی (مەئموون) کاتئ رینگایان پیداو چووه ژووری گوتی: بۆ ئەو هاتووم تاکو نامۆزگاریت بکەم و عەیبەکانت پئی بناسینم، کەوتە نامۆزگاری بە شیوەیەکی توندو رەق قسە ی دەکرد، مەئموون زۆر بە لایەو سەیر بوو کە ئەو پیاو هەچ نەرم و نیانی و حیکمەتی بە کار نەهینا لە نامۆزگاری کردنە کەیدا، بۆیە مەئموون گوتی: ئە ی پیاو نەرم و نیان بە ! خوای گەرە لە تۆ باشتری رەوانە کردووه بۆ لای کە سێکی لە من خراپتر، وە فەرمانی پیداو کە نەرم و نیان بی، پیاو کە بە لای سەیریوو، لئی پرسی ئەو نامۆزگاری کارەکی بوو کە خوا ناردی بۆ ئەو کە سە خراپ و ستەمکارە؟

کاتئ مەئموون نیشانە ی سەرسوڕمانی لە رەووخساری پیاو کە بینی گوتی: خوای گەرە پێغەمبەر (موسی) و (هارون) ی نارد بۆ لای فیرعەون لە ولاتی (مصر) پئی دە فەرموون: هەردووکتان بە نەرمی و جوانی گفتوگۆ ی لە گە ئدا بکەن بۆ ئەو ی نامۆزگاری وەر بگری ئان ترسی سزای ئیمە لە دەروونیدا جئ بگریت<sup>(۱)</sup>.

(۱) چیرۆکی نادابە ئیسلامیەکان، لاپەرە (۲۰۴)





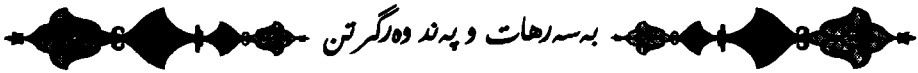
## ۵۲۸- ھەولیکی خاویز

لەبەیانیکیان ھاوہ لآن لە خزمەت پیغەمبەردا، دانیشتبوون پیاویکی بەھیزو بەشان و شەوکەتیان بینی زۆر بەخیرایی دەپۆیشت بۆ سەر کارەکەمی ھاوہ لآن سەرسام بوون بە ھیزو توانا و چالاکی ئەو پیاوہ، بۆیە گوتیان: ئەمی پیغەمبەری خوا، ئەگەر ئەو ھیزو توانا و ئازایەتیەمی لە پینا و خوادا بواوە باشتر نەبوو؟ واتە: ئەو ھیزو توانایەمی بۆ جەنگ و تیکۆشان لە پیناوی خوا سەرف بکات چاکتر نییە)

پیغەمبەری خوا (ﷺ) بۆی پون کردنەوہ کە کاری باش و چاک زۆرە وەکو ئەوہ: ئەگەر پیاویک لە مائی خۆی دەرچۆ بە مەبەستی پەیدا کردنی رزقی حەلال بۆ منداڵە وردەکانی ئەوہ ئەوکەسە لە رێگای خوادا کۆششی کردوہ، وەئەگەر بۆ ئەوہ دەرچۆ کە نان پەیدا بکات بۆ دایک و باوکە پیرەکەمی ئەوہ بەپراستی کاری لە رێگای خوادا کردوہ، ھەرۆھا ئەگەر بۆ ئەوہ دەرچۆ لە مال و کاروکاسیی بکات عیززەتی نەفسی پابگری و سوال نەکا ئەوہش لە رێگای خوادا کۆششی کردوہ، بەلام ئەگەر کار بۆ پوپامایی و پریابازی و خۆبەزێ زانی بکا ئەوہ بەپراستی لە رێگای شەیتاندا کۆششی کردوہ و ھەولێ داوہ<sup>(۱)</sup>.

(۱) رواة الطبرانی، چیرۆکی ئادابە ئیسلامیەکان، لاپەرە (۱۷۶)





## ۵۲۹- پیاویکی عاقل

پۆژیکیان (ابن طولون) کابرایه کی حەمبالی بینی سندوقیکی لەسەر پشتی بارکردبوو، بەلام زۆر نازاری پیوه دەدیت و لەزی گرتبوو لە ژێر ابن طولون کوتی: ئەگەر ئەو ماندوو بوونە و لەرزە لەرزە ی لەبەر هەلگیراوه که بێ ئیستا ملی دەشکێ لەبەر قورسای سندوقه که، چونکه من دەبینم ملی راست و بێ ماندوو بوونە، ئەمە تەنها لەبەر ترسی ئەو شتە یە لە هەلیگرتوو لە ژێر سندوقه که، بۆیە لێی نزیک کهوتەوه و پێی کوت: دەبێ ئەو سندوقه دابەزینی لەسەر پشتت و بۆم بکهیتەوه، ئەویش دایبەزاندو کردیەوه، بینی لاشە ی ئافره تیکی تێدایه که کوژاوه و پارچەش کراوه، ابن طولون پێی کوت: بە راستی پێم بلێ حالی ئەو ئافره ته چی بوو بۆچی وای لێ هاتوو؟

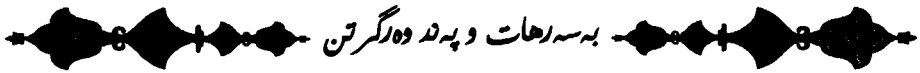
پیاوه حەمباله که کوتی: چوارنه فەر له مائی (فلان..) ئەوه نده پاره یان پێدام و فەرمانیشیان پێ کردم که بۆیان هەلگرم

ابن طولون.. دووسە داری لە حەمباله که داو چوار نه فەرە کانیشی کوشتن لە خوینی ئەو ئافره ته <sup>(۱)</sup>.

---

(۱) هل فات الاوان لتبدأ من جيد، باسل شیخو، لاپەرە (۹۶)





### ۵۲۰- ئە خەودا پېئەمبەر (ﷺ) پى گوت: ئەى شەرع زان

زانای گەرەو پایەدار ابو الطیب (طاهری) کورپی عبدالله کورپی طاهری طبری، لە ئامل لە دایک بوو لە سالی ۳۴۸ کۆچی، بۆ وە دەست هینانی زانست و زانیاری گەشتی جۆراوجۆری ئەجامداو لە کۆپومەجلیسی ابو احمدی الغطریفی و الدار فطنی و چەندین زانای تر ئامادە بوو و زانستی لى وەرگرتوون، هەرەها شارەزایی پەیدا کردوو لە سەردەستی ابو الحسن ی ماسر جسی، وە دەستیکی بالای هەبوو لە بواری شەرعدا، هەرەها تەقوا و لەخوا ترسانی کۆکردۆتەو لەو زانستە دا ئینجا پېئەمبەر (ﷺ) لە خەودا دەبینی و پیتی دەلی: (یافقیه) واتە: ئەى شەرع زان: ئەویش بەو وشەیه زۆر دلخۆش دەبی و دەلی پېئەمبەر (ﷺ) ناوی ناوێ لیم شەرع زان<sup>(۱)</sup>.

### ۵۲۱- قورئان بۆ پېئەمبەر (ﷺ) دەخوینی ئە خەودا

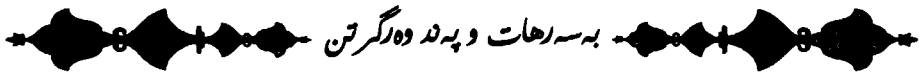
(صالح) ی مری بەکیکە لە پیاوچاکان، دەلی:

شەویکیان قورئانم دەخویند بۆ پېئەمبەر (ﷺ) لە خەودا پیتی گوتم (ئەى صالح ئەمە قورئان خویندەنە کەت بەلام کوا گریانە کەت!!!)<sup>(۲)</sup>.

(۱) لمن اراد رؤیة النبي في المنام، ابو عمرو محمد الزغبی، لا پەرە (۱۱۹)

(۲) لمن اراد رؤیة النبي في المنام، ابو عمرو محمد الزغبی، لا پەرە (۱۱۹)





## ۵۲۲- خۆای گەوره شانازی دەکات بە بەندەکانی

پۆزیکیان (معاویە)ی کۆری ابو سفیان (رضی اللہ عنہما) چووہ مزگەوت بینی و کۆمەلی خەلک دانیشتون بە شیوہی بازنەیی، پرسیری لی کردن بۆچی ئەوھا دانیشتون؟ گوتیان دانیشتوین یادی خوا دەکەین، معاویە فەرموی سۆندتان دەدەم ک تەنھا بۆ ئەوہ دانیشتون؟ گوتیان سۆندبەخوا تەنھا بۆ ئەوہ دانیشتوین، معاویە فەرموی: کەواتە من سۆندتان نادەم وەنەبی تۆمەت بخەمە پالتان، چونکە پیغەمبەر (ﷺ) پۆزیک کۆمەلیک لە یارانێ بینی، فەرموی: بۆچی دانیشتون؟ گوتیان دانیشتوین یادی خوا دەکەین، و سوپاسی خوا دەکەین لەسەر ئەوہی کە هیدایەتی داوین بۆ ئیسلام بەھۆی ئەوہە منەتی کردوہ بەسەرماندا.

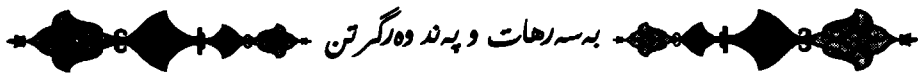
فەرموی: سۆندتان دەدەم تەنھا بۆ ئەوہ دانیشتون؟ گوتیان: سۆند بە خوا بەلام جوبرەئیل ھاتە لام و ھەوالی پێدام کە: (بەراستی خۆای گەورە شانازی دەکات بە ئیوہ لەلای فریشتەکان)<sup>(۱)</sup>.

خۆای گەورە شانازی دەکات بەبەندە موسلمانەکانی لەلای فریشتەکان، ئەو بەندانەیی لە مزگەوتەکاندا، دەمێننەوہ و سەرگەرمی یادی خودان و خۆیان شارەزادەکەن لە ئایینەکیان<sup>(۲)</sup>.

(۱) روا المسلم

(۲) چیرۆکی نادابە ئیسلامیەکان

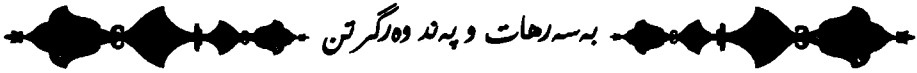




## ۵۲۳- لەسەر دەستی دایکی تۆبەي کرد

دەگێرنەوێه کەوا پیاویک هەبوو بە (دیناری عیار) مەشهور بوو دایکیکی هەبوو نۆر نامۆزگاری دەکرد بەلام ئەو هەر نامۆزگاری وەرنا دەگرت رۆژێکیان بەلای گۆرستانیک تێپەری کە هەموو ئیسک و پروسکی مردوانی لی بەدەرکەوتبوون، ئەویش پارچە ئیسکیکی هەلگرت لەناو دەستی هەلۆهرا بیڕی لەخۆ کردەو، بۆیە بەخۆی گوت، هاوار بۆ خۆت بەیانی تۆش وەك ئەوانە دەبیته ئیسک و تیکەل دەبی لەگەل خاک و خۆل، ئەمرۆکەش وا هەول دەدم لەسەر گوناھو تاوان، بۆیە بەم تێپوانین و بیڕکردنەو بەیاری دا پەشیمان بیتەو و تۆبە بکات کەوا جارێکی تر تاوان نەکات، سەری بەرزکردەو بۆ ئاسمان وگوتی: خوايە گیان بە هەموو کردەوێه کەنم هاتمە لات وەرمبگرە و پەحم پێ بکە، پاشان بەرەولای دایکی بەرەنگینکی جیاوازو گۆرا و کەوتەپێ، بەدلیکی شکاو دلێکی پڕ لە پەشیمانی بەدایکی گوت: دایکە گیان ئەگەر کۆیلەبەك لە دەست گەورەکەي پايکردبێ پاشان گەورەکەي دۆزیوێه ئایا چی لی دەکات؟ دایکی داناو دلێسۆز پێی گوت پۆلەکەم!! بەرگ و پۆشاکی ملکەچی لەبەردەکات و خواردنی ملکەچی دەدات، دەست وقاچی دەبەستیتەو، گوتی: دایکە کەواتە فەرۆایەکی (صوف) خوریم بۆ بیته ولەگەل پارچە نانێکی جۆ، وام لی بکە کەچی لەو کۆیلەبە دەکریت، (واتە: دەست وقاچیشم ببەستوێه) بەلکو خوا بەو زەلیلی و غەریببەم پەحم پێ بکات، ئەویش فەرمانی کۆپەکەي بۆچی بەجێ کرد، ئینجا کاتی دەبوێه دەستی دەکرد بە گریان و نالە نال، هەر بە خۆی





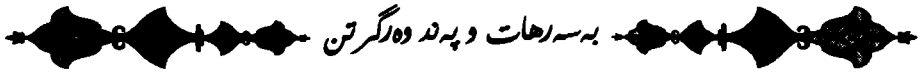
دەگوت: ھاوار بۆخۆت: ئایا ھیزت ھەبە لەسەر ئاگری دۆزەخ، چۆن خۆت بۆ  
پادەگبیری لەبەردەم خوای بەھیزو بەدەسەلات؟ بەوشیوہ تاکو بەیانی ئەمە  
حالی بوو، شەویکیان دایکی پئی گوت: پۆلەکەم! کەمی بەزەبیت بە خۆت  
بیتەوہ، دەیگوت: دایە گیان: وازم لی بینیە با کەمیک ماندوو بۆ ئەوہی نۆر  
پشووبدوەم لە مالەکە ی ئەو دیو، ئە ی دایکە<sup>۲</sup> پراوہ ستایتکی دووروو دریزمان لە  
پیشە بەرامبەر بە خوا، نازانم بەرەو سیبەری خوا فرمانم پئی دەکری یان  
بەرەو خراپترین شوین؟ من لە گرفتیک دەترسم کە خۆشی بەدواوہ نیت،  
سەرزەنشیتیک کە لیبوردنی بەدواوہ نیت، دایکی بەسۆزی پئی گوت:  
پۆلەکەم: ئیسراحت بەکە و کەمیک پشوو بدە، دەیگوت: دایە گیان منیش  
داوای پشوو دان دەکەم (لە مالەکە ی ئەو دیو) ئایا گرەنتی پزگار بوونم  
دەدەبیت؟ گوتی: پۆلەکەم! ئە ی کئی گرەنتی بداتە من کە پزگار دەبم؟  
گوتی: کەواتە دە ی وازم لی بینیە لەوہی کە لەسەری دەبم، ئە ی دایە گیان:  
وہک ئەوہی بەیانی خەلکی رابکیشن بەرەو بەھەشت و منیش بەرەو دۆزەخ،  
ئینجا دایکی لەشەویک دا بەلای تپەپری ئەو ئایەتە ی دەخویندەوہ کە خوای  
گەرە دەفەرمووی (فوریک لئسنئلنھم اجمیعن عما کانوا یعملون)<sup>(۱)</sup>. واتە:  
سویند بەخواکە ی تو ھەموویان پرسیاریان لی دەکریت بەتیکرایی لەوہی کە  
کردوویانە لە ژبانی دنیا دا.

ئینجا بیری لەو ئایەتە کردەوہ گریا، وەکو مار خۆی دەجولاند تاکو لە

(۱) سورە الحجر ۹۲-۹۳







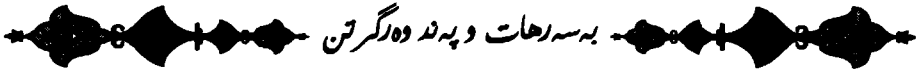
هۆش خۆی چوو، دایکی هات و بانگی کرد، وهلامی نه دایه وه، گوتی:  
 پۆله که م گلینه ی چاوم! کوا گه یشتنمان به یه کتر؟ به ده نگیکی نزم ولاواز  
 وهلامی دایه وه گوتی: نه گهر له مه یدانى گردبوونه وه (ساحه المحشر)  
 نه تدۆزیمه وه نه وا به خازینی دۆزه خ بلّی نه وه مدۆزیتته وه، پاشان هاواریکی  
 کردو گیانی ده رچوو، دایکی ههستا به شوژدن و کفن کردنی، ئینجا بانگی  
 خه لکی کرد و گوتی: خه لکینه! وهرن نوێژ له سه ر کوژراوه که ی ناگرکه ن  
 (قتیل النار) خه لکی هاتن، ههچ کاتیک نه وه نده قه ره بالّغ و فرمیسیکیان  
 نه رشتوه وه که نه و پۆژه<sup>(۱)</sup>.

### ۵۲۴- تۆبه ی پیاویکی ده شته کی به گوی راکرتنی یه ک نایه ت

عباس ی کوپی ابو الفرج ی الریاشی ده لّی: گویم له اصمعی بوو ده یگوت  
 پۆژیکیان چوومه مزگه وتی (الجامع) له بصره، له رێگادا ده رپۆیشتم له ناکاو  
 پیاویکی فوول وشک و ده شته کی به ده رکه وت له سه ر وشتره که ی بوو  
 شمشیریکی له لابوو، وه که وانیکیشی به ده سه ته وه بوو، لیم نزیک بوه وه  
 سه لامی کرد و گوتی: نه و پیاوه کتیه، یان له نه وه کانیکتیه؟ گوتم:  
 له نه وه کانى (اصمعی) گوتی: تۆی اصمعی؟ گوتم: به لّی، گوتی: له کوێ  
 هاتیت؟ گوتم: له شوینی هاتووم که کتیبی خوی گه وره ی تیدا  
 ده خویندرینه وه، گوتی: بۆ خوا قسه ی هه یه که ئاده میزاد بیخوینتته وه؟!

(۱) کتاب التوابین، ابن قدامه المقدسی، لاپه ره (۱۹۶)

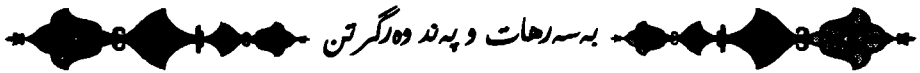




گوتم: بهائی، گوئی: دهی بیخویننه وه هندیك له وهی كه له لاته بۆم، گوتم: دابهزه له شوینی خۆت ئه ویش دابهزی، دهستم كرد به خویندنی سوپه تی (الذاریات) کاتی گه یستمه ئایه تی (وفي السماء رزقكم وماتوعدون) <sup>(۱)</sup>. واته: رزق و پۆزیتان له ناسمانه له گه لئ وهی كه به ئیتتان پی دراوه.

گوئی: ئه ی اصمعی ئه وه كه لامی خواجه؟ گوتم بهائی، سویند به خواجهی كه محمدی به حقه ناردوه، ئه وه كلامی خواجه بۆ پیغه مبه ره كه ی (ﷺ) ناردوه، پیی گوتم: به سه! پاشان ههستا چوو وشتره كه ی سه ربپی و گوئی: وه ره یارمه تیم بده بۆ دابهش كردنی گوشته كه ی منیش یارمه تیم داو هه رچی ده هات و ده پۆیشت پیمان ده دا، پاشان چوو كه وان و شمشیره كه ی پارچه پارچه كردن و له ژیر باره كه ی دانان و به ره و دۆلیك پۆیشت هه رده یگوت: (وفي السماء رزقكم وماتوعدون) منیش هه ر گازاندهم له خۆم ده كرد و ده مگوت وهك ئه و ده شته كییه ئاگاداری ئه و ئایه ته بوو پیی به خه به ره هاته وه من پیی به خه به ره هاته وه، کاتی له گه لئ خه لیفه هارون الرشید چووینه مه كه به مه به سستی حه ج كردن له کاتی (طواف) كردندا ده نگیکی نزم و له سه ر خۆم بیست، ئاوپم دایه وه ده بینم هه مان کابرای ده شته کی له پو لاوازو زه رده هه لگه رابوو، سه لامی لیم كرد و ده سستی گرتم وله پشت مه قامی ابراهیم ی دانیشاندم و پیی گوتم: ده ی وه ره كه لامی خوام بۆ بخویننه وه، منیش دهستم كرد به خویندنه وه ی سوپه تی (الذاریات) تاكو





گەیشتمە ئایەتی (وفي السماء رزقكم وماتوعدون) ھاواریکی کرد و گوتی:  
 بەدەستمان کەوت ئەوەی خوا بەئێنی پێدا بووین بەراستی پاشان گوتی:  
 جگە لەمە چی تر مەبە لە کلامی خوا؟

گوتم: بەئێ خۆی گەورە دەفەر مووی: (قورب السماء والارض انه لحق  
 مثل ما انکم تنطقون) واتە: سویند بە خواوەندی ئاسمان وزەوی ئەمە  
 شتیکی راستەووەکو ئەوەی کە ئێو قسە دەکەن، دیسان ھاواریکی تری کرد  
 و گوتی: یا سبحان الله! کێ یە خۆی توورە کردوو تاکو سویند بخوات؟!  
 ئایە بە راستگۆی دانانین تاکو وای لێدەکەن پەنا بۆ سویند خواردن ببات؟  
 سێ جار ئەم قسە ی لەسەر بەک گوت ئینجا گیانی دەرچوو<sup>(۱)</sup>.

### ۵۳۵- حجاج و حطیط

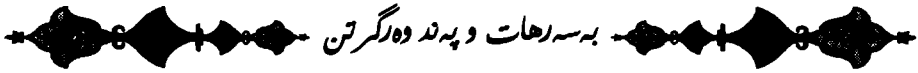
زانای پایەدار و شارەزاو حەق پێژ حطیط ی الزیات رەحمەتی خۆی لێ  
 بێت کە لەسەر دەمی حجاج دەژیا، پۆژتکیان بەفەرمانی حجاج هینایان  
 لەبەردەم حجاج ی خۆین پێژیان راگرت کاتی چوو ئەوێ حجاج گوتی: تو  
 حطیط؟

گوتی: بەئێ، پرسیاریکە ئەوەی بۆت دەرکەوتوووە چونکە من لەلای  
 مقامی ابراھیم بەئینم داوە بەخوا لەسەر سێ شت :

۱- ئەگەر پرسیارم لێکرا، راست گویم لەوە لامەکە ی.

(۱) کتاب التوابین، ابن قدامة المقدسی، لاپەرە (۲۰۶)





۲- ئەگەر توشى نەھامەتى بەلاو ناخۆشى ھاتم، ئارام بگرم.

۳- ئەگەر لەش ساغ و دلخۆش بىم سوپاسى خوا بگەم.

حجاج گوتى: سەبارەت بە من چى دەلى وپات چىبە؟ گوتى: ئەوھت پى دەلىم: تۆ يەككىكى لە دوژمنانى خوا، قەدەغە كراوھكانى خوا دەشكىنى وبە چاوى سووك سەيرى دەكەيت، وە خەلكى بەتۆمەت دەكوژىت بەبى بەلگەى پاست

حجاج گوتى: ئەى سەبارەت بە امير المؤمنین عبدالملك ى كوپى مروان چ دەلى وپات چىبە؟

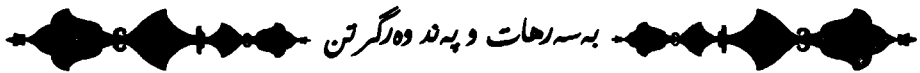
گوتى: ئەو تاوان وستەمى لە تۆ گەورەتربوھ، تۆش تاوانىكى لە تاوانەكانى ئەو.

حجاج فەرمانى كرد كەوا عەزابى بەدن وبە جۆرھا عەزاب، بە ئاگر پىشتى بسوتىندىت تاكو دەگاتە گوشت و ئىسكى، بەو شىوھ ھىنايان بۆ عەزابخانەكەى حجاج و ئەوھندە ئازارىيان دا وە ئەوھندە گوشتى سەر پىشتيان بىرژاند، بەلام ئەو ھىچ دەنگى نەكرد بە حجاجيان گوت: بەسە وازى لى بىنە ئەو لە ئاخىرى ھەناسەكانىھتى حجاج گوتى: بىرۆن فرىدەنە ناو بازار.

پاوى بەسەرھاتەكە دەگىرپىتەوھ دەلى:

من و ھاورىيى يەكى من چووينە لای پىمان گوت: ئە حطيط ئايا ھىچ پىويستىكت ھەبە؟





گوتی: تہنہا ہندیك ناوم بدہنی.

نینجا ناویان بوی ہینا و خواردیہ دەست بہ جی گیانہ دەروچو شہید  
بوو بہ دەستی حجاج ی ستمکار و خوین ریژ لہ تہمہنی ہہژدہ (۱۸) سالاندا  
رہ حمہتی خوی لی بیت<sup>(۱)</sup>.

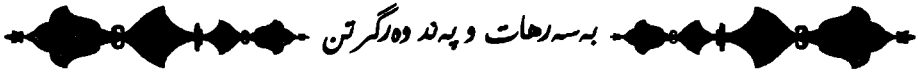
دہلین: حجاج لہ دوی کوشتنی سعیدی کوی جیر کہسی تری  
نہ کوشتوہ، چونکہ شیخ حسن ی بصری نڈ نامۆزگاری کرد کہوا چیر  
پہلاماری زانایان نہدات، ہر بویہ نازاری یہ کجاری نڈ بوو کاتی سعیدی  
کوشت و خوینی بہ ناحق رشت، دہلین ہاواری دہ کرد لہ بہر نہ خۆشیہکانی  
پاشان بی ہۆش دہکوت کہ بہ ہۆش خۆی دہہاتوہ دہیگوت: نای چیم لہ  
سعید کرد بہو شیوہ نہمہ لہ ژیانہ تاریکہ کہی دووبارہ دہبووہ تاکو خوی  
بالا دەست لہ ناوی برد و بہیلاک چوو.

بہلام ابن عیینہ دہلی: تہنہا یہ کہسی لہ دوی سعید کوشتوہ  
(نہویش.. حطیط ی زیات بوو، رہ حمہتی خوی لی بی).

---

(۱) مواقف ایمانیہ، الشیخ احمد فرید، لاپہرہ (۲۵۸)





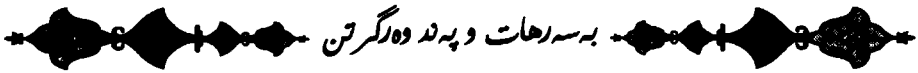
## ۵۳۶- نیمامی احمد و مہینہ تی یہ کانی

لہوکاتہی مہ نمون ی کوپی ہاوردن الرشید بانگی خہ لکی کرد بو فہ توا  
 دانیان بہ وہی کہ قورٹان مہ خلوقہ، زورینہی زاناو قازی یہ کان وہ لامیان  
 دایہ وہ و گوتیان: بہ لئی قورٹان مہ خلوقہ، بہ لام نہو فہ توا دانہش بہ زوری  
 بوو لہ لایہن خہ لیفہ، نیمامی احمدی کوپی حنبل و مہ ندیک لہ خہ لک و زانا یان  
 لہ سہر پای اہلی سونہت و جہماعہت بوون وہ بہرگریان لہ بیروپای اہلی  
 سونہت و جہماعہت دہ کرد.

- ابو جعفر الانباری دہ لئی: کاتی نیمامی احمد یان ہینایہ لای مہ نمون،  
 ہہ والیان پیدام و منیش لہ روپاری فورات پہریمہ وہ دہ بینم وا نیمامی احمد لہ  
 شوینیک دانیشتوہ لہ وہیری فورات، سہ لامم لئی کرد، گوتی: ہا نہی ابو  
 جعفر نازار درایت؟ گوتم نہ خیر نہ وہ نازار نییہ، وہ پیم گوت: تو نہ مروکہ  
 گہرہ سہری خہ لکی، ہہ موویان اقتداء بہ توہ دہ کن، سویند بہ خوا نہ گہر  
 وہ لامی خہ لیفہ بدہیتہ وہ خہ لکیکی بہ کجار زور ہہ مان وہ لامی تو دہ داتہ وہ،  
 بہ لام نہ گہر وہ لام نہ دہیتہ وہ وہ بی دہنگ بیت نہوا خہ لکیکی زور وہ لام  
 ناداتہ وہ، لہ گہل نہ وہ شدا نہ گہر تو نہ کوژی نہوا بہ خوت دہ مری، مردنیش  
 ہہردہ بی، کہ واتہ نہی احمد لہ خوابترسہ وہ لام نہ دہینہ وہ.

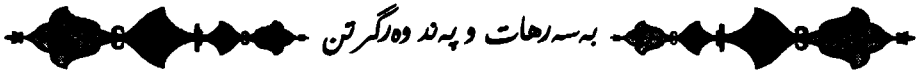
دہ لئی: نیمامی احمد گریا و گوتی: ماشاء اللہ.. ماشاء اللہ، پاشان  
 چوہ لای مہ نمون، ہہ والی پیدا کہ خہ لیفہ دہ تکوژی نہ گہر نہ لئی قورٹان  
 مہ خلوقہ، نیمامی احمد گوتی نہ دایہ نہو قسانہ و دوعای کردو بہرہ و قاپی





خوا دەستی بەرز کردەو، گوتی: خواپە نەهتلی من و مەئومون پێکەو،  
کۆببێنەو، قسە لەسەر ئەو شتە بکەین هەر لە پێگادا دەپۆیشت پێش  
گەیشتنی بە مەئومون یە کسەر هات و هاواری گریان گەیشتە ئیمامی احمد  
کەوا مەئومون مردوو، وە مردنی مەئومون لە مانگی رەجەب ی سالی ۲۱۸  
کۆچی بوو، ئینجا ئیمامی احمدیان پەوانە ی بغداد کرد و لەوی بەندیان کرد، لە  
پاش مردنی مەئومون معتصم بالله بوو بە خەلیفە و ئیمامی احمدی نازاردەدا  
و، نامادەیدە کرد بۆ لێدانی ئینجا کە پێمان گەیشتوو، لە نازاردانی ئیمام  
ئەو بوو کە معتصم ویستی ئیمامی احمد نامادەب کات و خەلکیکی یە کجار  
زۆر لە بەردەم دەرگای کۆببۆنەو، وەکو پۆژی جەژن چاوه پوانی ئیمامی  
احمدیان دە کرد بێت ئینجا پێگایان بۆی فەرش کردو کورسیان بۆی دانا  
لەسەری دانیشت، پاشان گوتی: احمدی کۆپی حنبل نامادە بکەن و ببهینن  
بۆ لام، ئەوانیش هینایان، کاتی لە بەرامبەری وەستا سەلامی لێ کرد،  
معتصم گوتی: ئە ی احمد! قسە بکە و مەترسە ئیمامی فەرمووی: سویند بە  
خوا کاتی هاتمە لای تو بە ئەندازە ی یە ک دەنکە دانە وێڵە لیت نەترسام  
وترسم لە ناو دل نەبوو، معتصم گوتی: سەبارەت بە قورئان چی دەلی؟  
ئیمام: کەلامی خواپە وقەدیمە مەخلووق نییە خوا دە فەرمووی: (وان احد من  
المشركين استجارك فاجره حتى يسمع كلام الله) واتە: ئە ی محمد ئەگەر  
کافرەکان هانایان هینایە بەرتو و داوای پەنایان لێ کردیت، پەنایان بدە و  
بیانپاریزە تاکو گوێ لە وتە کە ی خوا دەگرن.. قورئانیش وتە و کەلامی خواپە،  
نەیفەرموو تاکو گوێ مەخلووقی خوا دەگرن.





معتمصم: نایا جگه له و به لگه یه چیترت له لایه؟

نیمام: به لئی، خوا ده فه رمووی: (الرحمن علم القرآن) نهك (خلق القرآن)  
چونكه (خَلَقَ وَعَلَّمَ) لَيْكَ جِيَان.

- ههروهها (یس، والقران الحکیم) نهك (والقران المخلوق) خوای گه و ره  
نهوهای فه رمووه

معتمصم: بیگرن و به ندی بکه ن ئینجا به ندکرا و خه لکیش بلاوه ی کرد

بو پوژی دواتر له به یانیه که یه وه معتمصم وه کو جاران له سه ر کورسیه که ی  
داینشت و گوتی: (احمدی کوپی حنبل)م بو بانگ بکه ن دوویاره خه لک  
کوبووه وه، بغدا هاواری لی هه لده ستا له به ر قه ره بالفی کاتی نیمامیان هینا  
بو معتمصم شمشیره کان له کالانیان هاتوونه ده ر و تیره کانیش نه ستیره یان  
گرتبوو، قه لغانه کانیش داندرا بوون، معتمصم پرسپاری لی ده کرد سه باره ت به  
قورئان که چی ده لئی و پات چیه؟

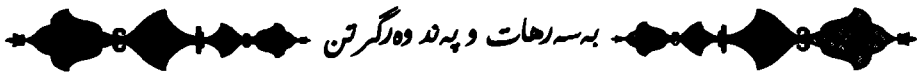
نیمام ده فه رمووی: پام وایه و ده لیم (القران کلام الله غیر مخلوق) قورئان  
فه رمانیشت و وته کانی خوایه و دروست کراویش نییه.

معتمصم: له کویت نه و قسه یه هینا؟

نیمام احمد: حَدَّثَنِي عبدالرزاق عن معمر عن الزهري عن انس، وقال:،  
قال: رسول الله (ﷺ) (ان کلام الله الذي استخص به موسى مائة الف كلمة  
وثلاثمائة وثلاث عشرة كلمة، فكان الكلام من الله والاستماع من موسى) واته:







عبدالرزاق بۆی باس کردم ئەویش له معمر ئەویش له الزهري، ئەویش له انس كوپى مالك كه ده‌فرمووی: پێغه‌مبەر فرموویه‌تی: (ئەو وتە خواپیه‌ی كه خوا موسی ی پێی تاییه‌ت کردوو و پێی هه‌لبژاردوو (١٣١٣) هه‌زارو سێ سه‌د و سێزده وشه‌یه، قسه‌ کردن و ته‌کلیم له خواوه‌یه، گوێ گرتنیش له موسی وه‌یه ئینجا ئیمام به‌ معتصمی گوت: ئەگەر ئەوه له خواوه‌ بیته‌ كه قسه‌ له‌گه‌ڵ موسی بکات ئەوا قورئانیش به‌هه‌مان شیوه‌ قسه‌و و وته‌ی خواپیه‌.

– هیچ نه‌ما ته‌نها ئەوه نه‌بێ كه هه‌موو زاناو شه‌رع زانی بۆ كۆکردنه‌وه و موناقه‌شه‌یان کرد له‌گه‌ڵی، له‌ ماوه‌ی سێ دانه‌ پۆژ، ئەویش هه‌ر وه‌لامی ده‌دانوه و موناقه‌شه‌ی له‌گه‌ڵ ده‌کردن به‌لگه‌ به‌ هه‌یزه‌کانی به‌پوویدا ده‌هه‌تانه‌، ده‌یفه‌رموو: من پیاویکم فیری زانستیک بوومه‌ قه‌ت شتی وا فیر نه‌بووم، ئەگەر شتیکتان له‌ قورئان و سونه‌ت پێیه‌ ئەوا پێم بلێن تاكو قسه‌ی پێی بکه‌م له‌ به‌رامبه‌ر معتصم.

هه‌رکاتی موناقه‌شه‌یان له‌گه‌ڵ ده‌کرد و داوايان لێ ده‌کرد كه بلێ قورئان مخلوقه‌، ئەویش ده‌یگوت: چۆن شتیك ده‌لێم كه نه‌گوترابی معتصم گوتی: به‌پراستی احمد ماندووی کردین.

ئه‌وانه‌ی كه زۆر دژایه‌تی ئیمامی ئەحمه‌دیان ده‌کرد محمدی كوپى عبدالملك ی زیات بوو كه وه‌زیری معتصم بوو هه‌روه‌ها احمدی كوپى نوادی قازی و بشاری المریسی چه‌ندی تریش كه معتزله‌ بوو ده‌یانگوت قورئان

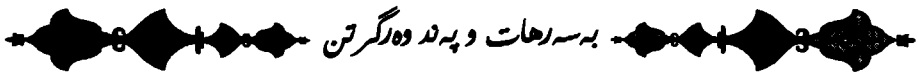


مخلوقە.

ئىنجا ابن دؤاد و بىشى الميرسى بە خەليفە يان گوت: ئەو كافرە و گومرايە بىكوژە تاكو ئىمەش ئيسراحت بەكەين لە دەستی، خەليفە گوتى: بە ئىتەم بە خوا داوھە بە شەمشیرنە يكوژم و فەرمانیش بەكەس نەكەم كە بە شەمشیر بىكوژن دوو معتزلەكان گوتيان: بە قامچى لىي بەدە، گوتى: ئەى احمد سویند بە خزمایەتیم لە گەل پىغەمبەر يان ئەو تا ئەو دەلى كە من دەلىتیم يان بە قامچى لىت دە دەم، بە لام ئىمام لەو نەترساو گوتى نەدايە لىدان، معتصم گوتى: جەلادەكان ئامادە بەكەن، جەلادەكان يەك يەكە پىي گوتن: بە چەند قامچى ی دەمرى؟ گوتى: بە دە قامچى، گوتى: بىگرە و بىبە لای خۆت، ئىماميان لە ناو بەرگ و پۆشاکى خۆى هینايە دەرو دوو گوريسى نوپيان لە دەستەكانى كردن و توند بەستايان، كاتى قامچيان بۆى هینا سەبرى كرد گوتى: يەككى ترم بۆ بىنن پاشان قامچيان بۆى هینا سەبرى كرد گوتى: يەككى ترم بۆ بىنن پاشان بە جەلادەكانى گوت: بەرە و پىشروە برۆين كاتى يەك قامچى لى دەدا، ئىمام دەيفەرموو: بسم الله، قامچى دوو م، لا حول ولا قوه الا بالله، قامچى سى يەم ! القرآن كلام الله غير مخلوق، قامچى چوارە م: (قل لن يصيبنا الا ما كتب الله لنا) <sup>(۱)</sup>، واتە: ئەى پىغەمبەر بلى هېچ بەلاو نەهامەت يەكمان بەسەردانايەت تەنھا ئەو نەبى كە خوا بۆى نووسيوين.

(۱) سورة التوبه (۵۱)





ئىنجا پياۋى و ھەبوو لە جەلادەكان دەچوۋە پىشەو ھە دووقامچى لى  
دەدا مەتەم زىاتر ھانى دەدان لەسەر لىدانى بە ئازارت، كاتى تۆزدە (۱۹)  
قامچى لىدان مەتەم چوۋە لاي پىي گوت: ئەى احمد بۇ چى خۆت  
دەكۆزىت؟ سوپىند بەخو بەزەبىم پىت دادىتەو ھە.

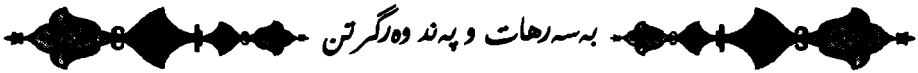
ئىمامى احمد دەلى: پياۋىك ھات و بەدەسكى شمشىرەكەى تىپەلدام و  
گوتى: دەتەو پىت بەسەر ئەو ھەموو خەلگەو ھە زال بىت؟ ھەھەندىكىش  
دەيانگوت: ھاوار بۇ خۆت و خەلىفە لەسەر سەرت ھەستاو ھە، ھەندىكىش  
لەولاو ھاتن گوتيان: ئەى امىر المؤمنىن خويىن لە ملان بىكۆزە، ھەرو ھە  
كۆمەلىكىش دەيانگوت: ئەى امىر المؤمنىن، ئەو بە پۆژوۋە تۆش لەبەر ئەو  
خۆرە ھەستاوت.

ئىمامى احمد دەلى: پىي گوت: ھاوار بۇخۆت يا احمد چ دەلىتى؟

گوت: شتىكم بەدەرى لە قورئان و فەرموودە با قەسەى پى بكم خەلىفە  
گەراپەو ھە پاشان بە جەلادەكانى گوت: بۇ پىشەو ھە، ئىنجا ھانى دان لەسەر  
ئەو ھەى كە بە برسەتە لى بەدەن، ئىنجا چوۋە لاي پىي گوت: ھاوار بۇ خۆت  
ئەى احمد ھەلام بەدەرو ھە.

دەلى: دەھاتنە لام بەك بەكە داوايان لى دەكردم دەيانگوت، ئەى احمد  
پىشەواكەت و لەسەر سەرت ھەستاو پىيان دەگوت: ئەگەر بەكىك لە  
ھاو ھەلانت ئەو ھەى بىكردايە چىت لى دەكرد، مەتەم پىي دەگوت: بەسە ئەى  
احمد ھەلامىكم بەدەرو بەلكو بچوكتەرىن خۆشەت بۇ دىت تاكو لە دەستم



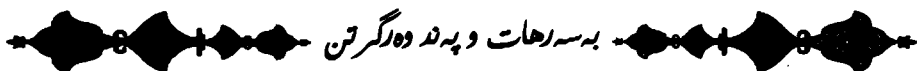


بەرەللا بېت.

منیش دەمگوت: ئەى امير المؤمنین: بەلگە بەکم بۆ بېنە لە قورئان و  
 فەرموودە تاكو وەلامت بدەمەو، معتصم گەراپەو، شوین خۆی دانیشت  
 وگوتی: بەجەلادەکان بۆ پېشەو، ئینجا بە فەرمانی خەلیفە جەلادیک دەهات  
 و دوو قامچی لی دەدام و ملی بۆ خەلیفە کەچ دەکرد، وەکو پېشتر زۆر هانی  
 دەدان لەسەر توند لیدانم، هەر دەیگوت: چاک ببیستەو دەک خوادەستان  
 بېرێ (بەجەلادەکانی دەگوت) ئیمام دەلی لەوکاتەدا عەقلم نەما و هۆشم  
 رۆیشت، دواى کەمیک بەهۆش خۆم هاتەو، دەبېنم پەت و حەبلەکان لە  
 دەستەکانم کراونەتەو، پیاویک لەوی بوو گوتی: ئیمە بەسەر دەم و چاوت  
 کەویتن و پارچە بەرێکمان فری دایە سەر پشنت و لاشەمان پېس کردیت،  
 گوتی: ئاگام لە هیچ نەبوو، هەندێ وردە ئاردی گەنم و جۆم بۆ بېنن،  
 گوتیان: ببخۆرەو و دواتر خۆت برشێنەو، گوتی: نەخیر رۆژووەکەم  
 ناشکێنم، پاشان بمبەن بۆ مالى (اسحاق ی کوپی ابراهیم) ئینجا کاتی نوێژی  
 نیوهرۆهات و ابن سماعە پېش کەوت و نوێژی کرد، کاتی سەلامی نوێژی  
 دایەو و پېی گوتم: نوێژت کرد کەچی خوین لەلاشەت دەچۆراپەو، گوتم:  
 قەى چیبەکات (عمر) ییش نوێژی دەکرد و خوین لەلاشەى دەچۆراپەو.

ئینجا کۆتایی بە خەلافەتی معتصم هات، (واثق بالله) کە ناوی ابو جعفر  
 هارون ی کوپی معتصم بوو بە خەلیفە لە دواى معتصم دانیشت لە سالى  
 (۲۲۷) ی کۆچی مانگی ربیع الاول بەلام واثق هیچ ئازاریکی ئاراستەى ئیمام  
 نەکرد و تەنها ئەو نەبى پېی گوت: لێرە کۆچ بکە، هەندیک دەلێن: پېی





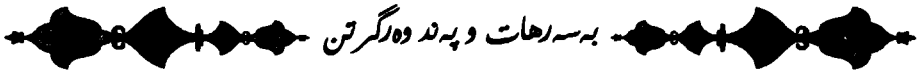
گوت: نابى له مال بېتە دەر، ئىنجا خۆى ون دەکرد له هەندى شوپىنى جياواز پاشان دەگەپاىه وه مالى، و دوباره خۆى دەشاردەوه تا ئەو کاتەى (واثق) یش مرد.

ئىنجا له دواى ابو جعفر هارون كوپى معتمص (الواثق).. (متوكل) دانىشت لەسەر پۆستەكە كە ناوى ابو الفضل جعفرى كوپى معتمص بوو، واتە ئەویش كوپى معتمص بوو براى واپق بوو.

ئەویش لە سالى (٢٣٢)ى كۆچى بووه خەليفە، بەلام پېچەوانەى بريارو پراوبۆچوونى (مەئموون و معتمص و واثق) هەلس و كەوتى دەکرد و لە بېرو باوهر (العقيدە) وەك ئەوان نەبوو، هەرکەسى قەسى له خەلقى قورئان بکرداىه لى دەدا، وە بريارى دانابى كەس لەو بارەويه موناقاشە و موجدەله بکەن، وەسزای تايبەتى بۆ دانان، هەرودها فرمانى کرد هەرکەسى فرموده بگيرپتەوه با خۆى بەدەر بىخى و يارمەتى دەدا، ئىنجا بوو بە هۆكار و يارىدەدەر بۆ بلاوکردنەوهى سونەت و لەناو بردنى بیدعە، وەبەپاستى ئەو تاريكى و ستمەى لەسەر خەلكى ولابرد و دنياى پوناكى پى نیشان دان، وەهەرکەسى بەندكراباىه لەبەر قەزىهى خەلقى قورئان هەموى بەرەللاکردن ناخۆشى ومەينەتى لەسەر خەلكى لادا بەجارى.

خوای گەورەش تۆلەو ئىنتقامى وەرگرتەوه لەوانەى كە كىشەيان بۆ پېشەوا احمدى كوپى حنبل دروست دەکرد وەهوليان دەدا بۆ لەناو بردنى، وەخوای گەورە سەر شوپى كردن و بەهيزو تواناى خۆى و بەرەكەتى قورئان





وسونته نيمامی احمدی سه رخست، نینجا خلیفه (متوکل) پرؤژه به کی  
تایبه تی دانا بؤ نه وهی چاکه بکات له گه ل نيمامی احمد.

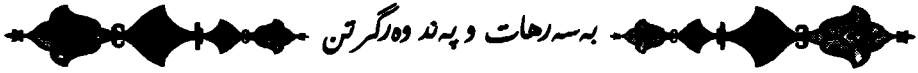
نيمامی احمد گریا گوتی: له وه تهی شهست (٦٠) ساله سه لامه تم  
له دهست نه وانه که چی له کوتایی ته مه تم تووشی به لایان کردم، خوی گه وره  
په حم به پیشه وای نيمه و هه موو دنیا بکات، له وکاته که له نیو ناگری عه زاب  
هاته ده ره وهک زپری سووری لی هاتبوو،

که تاقی ده کړیته و به به لاول نه هه مه تی، نارام ده گری، وه به خووشی و  
شادی سوپاسی خوا ده کات، نه وه لویسته نيمانیه به پراستی و امان پی  
نیشان ده دا که وا نيمام وهک شاخیکی نه جوو لایبوو له ناست به لاول ناخووشی  
و نارامی به کانی، که هه موو ناخووشی و ده رده سه ری به سه ریدا ده شکینه وه،  
وه نمونه به کی به کجار گه وره و مه زن بوو بؤ نيمه تا کو له سه ر پړنگای  
سونته و به برنامه ی پیغه مبه ر (ﷺ) جیگیر بین، ابو علی بن المدینی ده لی:  
خوا نه و نایینه ی به هیز کرد به هوی دوو که س که سی به میان نه بووه: ابو  
بکری صدیق له پوژی هه لگه پانه وه وه نيمامی احمدی کوپی حنبل له پوژی  
تووش بوونی به به لاول نه هه مه تی.

— به بشری حافیان گووت: بؤ ناچی وهک نيمامی احمد بلت به رامبه ر به  
کار به دهستان وسته مکاران؟

گوتی: نایا ده تانه وی هه ستم به پله ی پیغه مبه ران په فتار بکه م، که  
به پراستی کارو هه لویستی نه وانه نهک من.





چند جوانہ ئو ھەلۆیستە ئیمانیه له خۆگری ئارامی لەسەر حەق، سەیرکە چۆن ئیمام بیرو بروای (العقیدە) ی راستی پاراست بۆ ئو ئوممەتە، چۆن له خۆی و له تەمەنی ھاتەدی تاكو ئه وکاتە ی له ژێر سیبەری بیرو بروای اهلی سونەت و جەماعەت حەسایەو، کە بە راستی عەقیدە یەکی سپی و بی گەرد بوو، ھەر وەکو پیغەمبەر بۆ ئیمە ی بەو شیوہ بە جیھیشتووہ، ئیمامیش شایەنی ئو نازناوہ جوانە یە کە پیتی بلّین (امام اهل السنه) لە بەر ئو ھەلۆیستە گەورە و پڕ لە باوہ پڕ، خوای گەورە پەحمی پی بکات و پارداشتی لە ئوممەتی پیغەمبەر و عەقیدە کە ی بداتوہ بە جوانترین پاداشت<sup>(۱)</sup>.

### ۵۳۷- ھەندی لەوتە بە نرخی کانی ئیمامی (علی) رضی اللہ عنہ )

ئیمامی (علی) کوپی ابو طالب (رضی اللہ عنہ) دەفەمووی :

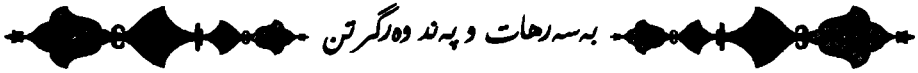
- ھەرکاتی خوا ویستی کە سی زەلیل وزەبون بکات، ئو بی بەشی دەکات لە زانست و زانیاری.

- ئەگەر نوێژە سونەتەکان زیانی گەیانند بە نوێژە فەرزەکان، وازی لی بینن.

- ھەرگیز ھاوپی پیبوی ئەحمەق و بی عەقل نە کەیت، چونکە ھەلس و

(۱) مواقف ایمانیہ، الشیخ احمد فرید، لاپەرە (۲۵۹) دار طیبە چاپی پینجەم ۲۰۰۶ ز





كەوت و پەفتارى خۆى بۆت جوان و پازاوه دەكات، ئىنجا حەز دەكات كە  
تۆش وەك ئەو بىت.

- خەلكى نەوەكانى دنيان، لۆمەيش لە هيچ كەسنيك ناكري كە داىكى  
خۆى خۆش بويت.

- هەركەسى داواى شتنيك بكات، ئەوا پىي دەكات، يان نيوه كەى

- قسە بكن دەناسرين، چونكە پياو وەك گەنجينهى شاراوه وايە لە ژير  
زمانى دا.

- كەسنيك بازركانى بكات بەي شارەزابوون لەشەرع، ئەوا بەپاستى  
كەوتۆتە نيوريبا.

- كەسنيك بەلايه بچوكەكان بەگەرە سەيربكات (واتە: ناپەحەتى و  
واوهيلاى لەسەر بكات) خوا تووشى بەلاى گەرەوى دەكات.

- هەركەسنيك يەك گالته بكات ئەوا بەشنيك لە عەقلى فرى دەدرىت.

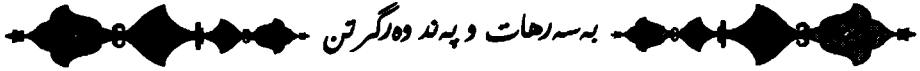
- دووكەس سەبارەت بە من لەناو چوون كەسنيك زۆدى خۆش ويستم و  
زىدەپۆيى كرد لەوخۆشەويستى، وەكەسنيك زۆر پقى ليم بى وقسە بكات لە  
دژى من.

- لە هەموو تاواننيك بەهيز ترو گەرەتر ئەوهى كە خاوەنەكەى بە  
بچوكى دەزانى.

- دوونارەزوو مەند هەرگيز تير نابن، قوتابى زانست و زانيارى هەرگيز







له زانست تێرنابیی، داواکەری مائی دنیا، هەرگیز تێرنابیی له کۆکردنەوهی مائی دنیا.

- هەرکەسیک بیر له درێژی سەفەر بکاتەوه، خۆی بۆ ئاماده دەکات<sup>(١)</sup>.

### ٥٢٨ - ٢٥ ئامۆژگاری بۆ تۆبەکاران

بزانە که تۆبە کردن وه زیفه‌ی ته‌مه‌نی مرۆفه، بۆ پیاوان و ئافره‌تان چه‌ند جوانه که تۆبە کردن لی‌مان دانه‌بێت، ئەمه‌ش گرنگترین ئامۆژگاری و وه‌سیه‌ته بۆ ئه‌وانه‌ی که ده‌یان‌ه‌وی جی‌گرتن له‌سه‌ر تۆبە و په‌فتار کردن به‌نامه‌ی خوا و سونه‌تی پی‌غه‌مبه‌ری پیشه‌وامان (ﷺ) تا‌کو گه‌یشتنمان به‌ خوای گه‌وره.

١- سوپاسی خوا بکه که تۆبە‌ی پی‌ به‌خشیت و گیانی لی‌ نه‌سه‌ندیت‌وه له‌سه‌ر گونا‌هو تاوان، (فلولافضل الله علیکم ورحمته لکنتم من الخاسرین)<sup>(٢)</sup>.

٢- بزانە که تۆ مرۆفیکی مردوو بوویت، به‌لام خوا زیندوو‌ی کردیت‌وه به‌ نووری هیدایه‌ت و گه‌رانه‌وه‌ت بۆ لای ئه‌و.

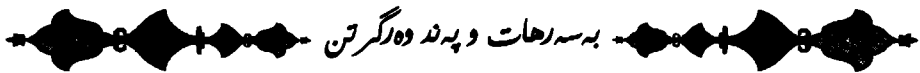
٣- ئایا ده‌زانی که خوای گه‌وره چه‌نده دل‌خۆشه به‌ تۆبە‌که‌ت له‌گه‌ڵ

(١) نهج البلاغه للامام علي (كرم الله وجهه) بشرح الشيخ محمد عبده مؤسسة الخراسان

للمطبوعات

(٢) سورة البقرة (٦٤)





نه وه شدا هیچ پیویستی به تۆبه‌ی تۆنیه، له‌وبه‌نده‌یه دلخۆشتره که له شوینی چۆل و شترو بارگه‌که‌ی لی و ن بووه، هه‌مو پێداویستی و خواردن و خواردنه‌وه شتی له‌سه‌ر و شتره‌که‌یه ته‌واو لیتی بی ئومید بووه و چاوه‌پوانی مردن ده‌کات، له ناکاو بارگه‌و باره‌که‌ی دیته‌وه به‌رامبه‌ری زۆر دلخۆش ده‌بی وه‌له‌ ده‌کات له‌به‌ر دلخۆشیه‌که‌ی ده‌لی ئه‌ی خواجه من خواجه تۆم و تۆش به‌نده‌ی منی.

۴- ئایا ده‌زانیت که خواجه گه‌وره به‌هۆی تۆبه‌که‌ت هه‌موتوانه‌کانت بۆ به‌چاکه‌ ده‌گۆی.

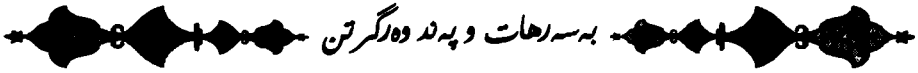
۵- ئایا ده‌زانی ئیستا تۆ له‌وکه‌سانه‌ی که خوا خۆشی ده‌وین (ان الله یحب التوابین ویحب المتطهرین).

۶- له تۆبه‌ کردنه‌که‌ت راست گۆبه، نه‌گه‌ر راست گۆیی بنوینیت له‌گه‌ل خوا له تۆبه‌کردن خواجه گه‌وره‌ش به‌راست گۆت داده‌نی، هه‌روه‌ها بیر له‌و که‌سه‌ بکه‌روه‌ه که سه‌د نه‌فه‌ری گوشت پاشان تۆبه‌ی کرد، له‌ فه‌رموده‌ی صحیح دا هاتوه‌.

۷- خۆت به‌ دووربگره‌ له‌ هاوپی خراب و له‌گه‌لیان دامه‌نیشه و ژماره‌ی ته‌له‌فۆنه‌کانیان له‌ناو دل و ده‌روون و موبایله‌که‌ت بسه‌ره‌وه، وه‌نه‌وه‌ی به‌هۆی ئه‌وان به‌بیرت دیته‌وه له‌ دلت ده‌ریکه، چونکه‌ ئه‌مه‌ ژه‌هری بکوژه.

۸- زۆر دوعاو پارانه‌وه‌ نه‌نجام بده‌ بۆ نه‌وه‌ی خوا به‌رده‌وامیت پی‌ بدات له‌سه‌ر تۆبه‌که‌ت و خواپه‌رستی یه‌که‌ت، چونکه‌ پێغه‌مبه‌ر (ﷺ) زۆر نه‌و





دوعایەى دەکرد و دەیفەرمو (يا مقلب القلوب ثبت قلبي على دينك) صحیح  
رواه احمد.

۹- ھەمیشە لایەنى خۆشى و شادى و فراوانى پەحمەت و لیخۆشبوونى  
خوا بێتە پێش چاوانت، وەبیر لەلایەنە مەترسیدارەكە مەكەرەو.

۱۰- ئەوێ لە پێشتر ئەنجامت داوێ خۆتى لى بە دووربگرە، لە وێنە و  
گۆزارو ژمارەى تەلەفۆنى ئافەرەتان و كاسىتى فیدىو... مەگەر شتىك نەبى  
كەباس لە ئاین و بەرزەوهندى ئاین بكات، وەكو كەناله ئایینى بەكان و  
گۆزارو كتیب و..

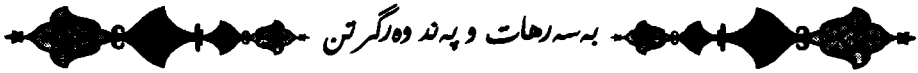
۱۱- ھەمیشە ھەست بەوێ بگە كە تۆبەكەت ناتەواوێ و كەمترغەمى  
تێدایە، بۆ ئەوێ ھەول بەدەیت زیاتر بەردەوام بیت لەسەرى.

۱۲- سەرھەتا ھەست بەنارەھەتى و ئازارىكى زۆر دەكەیت لەواز ھێنانت  
لە گوناھوتوان بەلام بێر لەوێ بگەوێ كە خوا دەفەرمووى (ومن يتوكل على  
الله فهو حسبه)<sup>(۱)</sup>، واتە: كەسێ پشست بە خوا ببەستى خوا بەسە بۆ ئەو  
كەسە، كە كارى بۆ ئاسان بكات.

۱۳- دەبى ئەوێ بزاینت كاتى خەلكى خراپ و بى دین دەبینیت نابى  
بەھۆى كردهوێ كانیان سارد بێتەو، چونكە كۆمەلگا ھەموو جۆرەكە سانىكى  
تێدایە.

(۱) سورة الطلاق (۲)





۱۴- بہرنامہ‌ی ژیانت بگورہ لہ یہ کہم ساتی توبہ کردنت، لہ مہ لَس و کہوتی جوانی و بہجی لہ گہ لَ مال و خیزان و دراوسی و ہاوریکانت، بۆ ئوہی خہ لکی ناسہواری توبہ بناسن لہ روخسارت.

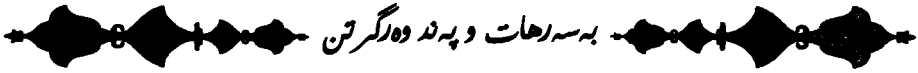
۱۵- لہ توبہ کردنہ کہت مہول بده زؤر ہیمت بہرزیہ، قہت مہ لَ من ناتوانم شوہ مہ لبستم وہ ولہ مہ مو مانگیک سی پؤڈ بہ پووووم، بہ لکو مہول بده تاکو دہتوانی بہدوای کرداری پر لہ پاداشت بگہ پئی.

۱۶- بہردہوام بہ لہ سہر نوپڑہ فہرزہکان لہ مزگہوت لہ گہ لَ ئیمام، مہرہ ما مہول بده نوپڑہ سونہتہ کانیش لہ مالہ وہ بکہ، ئینجا بزاتہ کہ بہ مہر مہنگاویک بۆ مزگہوت چاکہ یہ کت بۆ دہنوسریت، وہ مہ رجاری کہ دہ چپتہ مزگہوت پلہ یہ کت بۆ بہرزدہ بیٹہ وہ، وہ خوای گہ ورہ بۆت دہ کاتہ پوشنایی لہ قیامت لہ جیاتی ئہ وتاریکی یہی کہ پیندا دہ پویشیت بۆ مزگہوت لہ دنیا دا.

۱۷- خۆت شارہزا بکہ لہ ژیان و کہ سایہ تی پیغہ مہر ہاوہ لانی، بۆ ئوہی بزانت کہ ئہ وان لہ گہ لَ خوا چون بوون وہ لہ گہ لَ خہ لکی رہفتاریان چون بوہ.

۱۸- بۆی مہ یہ لہ وکاتہ ی توبہت کرد مہندی لہ خزمان و ہاوری و ہاوکارانت گالنتہ بی بکن و پیٹ بلین دہ تبینین دہ چپتہ مزگہوت و نوپڑ دہ کہیت و خۆت لیمان شارڈوتہ وہ، ئہ وا بہ ہیچ جورئ و ہ لامیان مہ دہرہ وہ و بیر لہ و خہ لکہ بکہرہ وہ کہ چہند گالنتہ یان بہ پیغہ مہرانی خوا کردوہ





كەچى ھىچ سارد نەدە بوونەو و ھىمەت يان ھەمىشە لە بەرزى دابوو.

۱۹- سەردانى ئەو شوپىنا نە بگە كە دلت نەرم دەكات و مردن و قىامەتت دەخاتەو وە بىر وەكو گورستان و سەردانى نەخۆش و.

۲۰- ئەگەر بتوانىت سەردانى مالىپەرى سايتە ئايىنى بەكان بەكەيت و سەيرى كىتەب و شتى بەسوود بەكەيت و گوئى لە ئامۇزگارى چاك بەگريت ئەوا شتىكى چاكە.

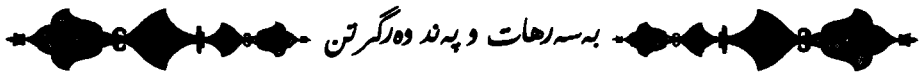
۲۱- زۆر ھەول بەدە خواپەرسى بەتەنيا بەكە لە بەپۆژووبون و شەونوئىز خىرو سەدەقەو دوغاي بەكۆل و سەردانى خزمە نزيكەكانت بەتايبەت دايك باوكت، داواى دوغايان لى بەكە.

۲۲- كاتەكانت بەشتى بەسوود بەسەر بەرە وەكو: لەبەر كردنى قورئان بە رنامەى پەروەدەيى و شارەزابون و داواكردنى زانست و زانىارى ھەول بەدە كاتت بە فېرۇمەدە.

۲۳- ھاورىكى چاك و راست گۆ بۆ خۆت بدۆزەو، بۆ ئەوھى يارمەتيت بدات لە سەر شارەزا بوونت لە ئايىن، ئىنجا بزانه كە مرقۇ لەسەر ئايىنى ھاورىكەيەتى

۲۴- خۆشەويستى دنيا لە دلت فرى بەدە، بەھۆى ناسىنى دنياكە چۆنە وچەندە بى بەھايە، چونكە بە خۆشەويستى دنيا دلت چۆل دەبى لە خۆشەويستى خواو پىغەمبەر (ﷺ)





۲۵- پێیوستە بۆ پرس و پاکردن و شارەزا بوونت مامۆستایەکی چاک و دڵسۆزو خاوەن تەجرەبە و لە خوا ترس بۆ خۆت هەلبژیری تاكو گێرو گرتەکانی خۆتی لەلاباس بکەیت و ببیت بە چاوساغ و دەردەکانت ساریژ بکات، هەوہا لەوکاتانەى که دلت رەق دەبێ و زیاترھانت دەدات بۆ کاری چاکە و بەردەوام بوونت لەسەر تۆبە.

### ۵۲۹- سوجدەيەك لە ژێر ئاودا

گەنجیكى تەمەن نۆزدە (۱۹) سالان دەلى: من لەسەردەمی گەنجیتیم دا، وا گومانم دەبرد که ژيان تەنها مالّ و سامان پارەيە وەتەنها هەبوونی سەيارە و خاورو..

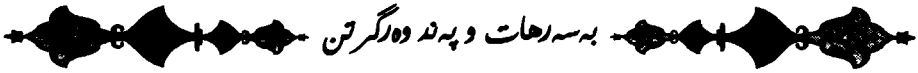
لە پۆڤى هەينى دا وەكو نەرييتى پيشووم لەگەڵ هەندى لە هاورى خرابەكانم دانیشتبووین لە کەنار دەريادا لەناکاو دەنگى بانگم بيست  
حي على الصلاة.. حي على الفلاح.

سویند دەخۆم بە دريژايى تەمەنم دەنگى بانگم بيستوه بەلام هيجى لى تينه دەگەيشتم ونەمدەزانى مانای (حى على الفلاح) چييه.

شەيتان مۆرى لە دلم دابوو، وشەکانى بانگ لەلام وادەردەکەوتن که هەرگيز لەمانايان تينه گەم.

خەلكى لە دەورمان بەرمالى نوێژيان پادەخست وکۆدەبوونه وە بۆ نوێژ





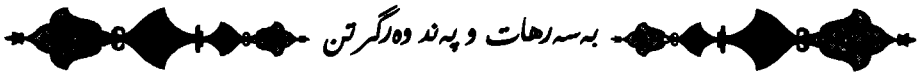
ئىمەش خۆمان نامادە دەکرد و پىداويستى مەلەوانى و ھەواو ئوكسجىنى ناو دەريامان نامادە دەکرد، بۇ گەشتى: بۇ ژىر ناو.. پۇشاكى غەواسىمان پۇشى چوپنە نىو نىودەريا، لە كەنار بەدووركەويتن تاوھكو گەيشتىن بەناو زگى دەريادا،

ھەمو شتىك تەواو بوو، بە دللى ئىمە بوو، گەشتەكەمان گەشتىكى جوان بوو.

لەناكاو نامىرى مەلەوانى (غەواسى) لە كاركەوت، ددان و لىئوھكانى پارچە پارچە بوون، ئەمەش ھۆكار بوو بۇئەوھى ئاو بىروات بۇ ناو دەم و زگمان، ھەولم دا بە لووت ھەوا ھەناسە ھەلمژم ئەويش لەكاركەوت وئاوى سويز چووھ نىو دەمارو سىيەكانم، نزيك بوو دەمردم، ھەولم دەدا ھەناسە ھەلكىشم و ھاوارم دەکرد چ ھەوايەك.. جوولەم دەکرد.. دەرياش تاريكە و ھاوپىكانىشم لىم دوون.

بىرم لەوھ دەكردەوھ كە لەوپەرى ترسناكى دامە.. من دەمردم.. دەستم كرد بەھاواركردن.. ئاوى سويزىش دەچووھ ناو زگم.. زىانى پابردوم ھەموى ھاتە پىش چاوم چىم كردووھ لە پابردوودا لەگەل يەكەم ھاوارم دا زانىم كە بى ھىزم.. چەند دلۆپىكى ئاوى سويز خوا بەسەرمىنى زال كردووھ، بۇ ئەوھى پىم نىشان بدات كە ئو بەھىزو بەتوانايە.. دلنىابووم كە ھىچ پەناگەيەك نىيە جگە لە خوا بەپەلە ھەولم دا بىمە دەرەوھ لەناو ئاو، بەلام لە قۇلايى ئاودا بووم ونەمتوانى گرفت نىيە من دەمردم، بەلكو ئەمە مال و تىرانى





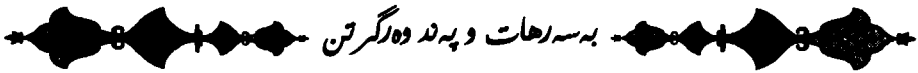
یہ کہ چون دہگم بہ خوا کاتی پرسپارم لی دہکات لہ کردہ وہ کانم.. دہ بی  
چی بلیم؟

ئوہی کہ لہ خۆم دہ پرسپہ وہ نویژ بوو کہ چی بہ زایہ م دابوو، ہاتہ وہ  
یادم کہ شایہ تومان بینم، بۆ ئوہی دوا وتہم بیّ لہ ژیاندا، دہمگوت  
اشہد.. گہرووم دہگیرا و ہک دہستیکی شاراوہ لہ سہر گہردنم دابنن و ابوو کہ  
نہیدہ ہیتلا شایہ تومان بینم.. جاریکی تر ہولم دا اشہ.. اشہ.. دلّم ہاواری  
دہکرد، خواہہ بمگیرہ وہ سہر دنیا، یہک کاتژمیر.. یہک خولہک.. یہک  
چرکہ.. بہ لام دوورہ.. ہہستم بہ ہیچ شتیک نہدہ کرد تاریکیکی زۆر سہیر  
دہوری دام، ئہمہ دواہن شت بوو کہ بیرم لیّی دہ کردہ وہ نیو سینگم جاریکی  
تر، تاریکی نہما، چاوم کردہ وہ دہ بینم یہکیّ لہ ہاوپریانم لووتیکی ہہواری  
بۆ بہ ستام لہ دہم، ہہولّی ہہناسہ دانی لہ گہل دہدام، ئیمہش ہہر لہ ناو  
دہریادا بووین، خہندہ یہک ہاتہ سہر لیّوہ کانم، تیگہ یشتہم کہ من حالّم باشہ،  
دلّم ہاواری کرد زمانم.. ہہموو ماسولکہ کان و خانہ کانی لاشہم، اشہد ان لا  
الہ الا اللہ و اشہد ان محمد رسول اللہ، الحمد للہ.

کہ ہاتمہ دہروہ لہ نیو ناو من مرقونیکی تربوم، ہہستم کرد تیروانیم بۆ  
ژیان بہتہ واوہتی گورپا، پۆژدہ کان بہ سہرمدا بہ یانیاں دہ کردہ وہ لہ خویان  
نزیک دہ کردمہ وہ، زانیم نہ ہیتی بوونم لہ ژیاندا ہہیہ، بیرم لہ وتہی خوا  
کردہ وہ کہ دہ فہرمویّ (من جنوکہ و ئادہ میزادم دروست نہ کردوون تہنہا بۆ  
خوایہ رستی و بہندایہتی نہ بی) بہ لیّی راستہ، دروست نہ کراوین بہ شتیک  
بہ زایہ چوو بیّ مانا، چہند پۆژیک تیپہ پی بیرم لہ و پووداوہ کردہ وہ، چوومہ







سه ره دهریاکه وه، بهرگ و پوژشاکى غه واسیم له بهرکرد و به ره و ئاوى دهریا دابه زیم، به ته نیام.. چومه هه مان شوین له نیو زگی دهریادا (له و شوینه ی که تیدا تووشی ره وداوه که بووم) سوجه ده به کم بو خوا برد، له نیو دهریادا هه رگیز له ژیاندا سوجه ی نه وها به چیژم نه بردووه بو خوا، له شوینیک که گومان نابه م کهس له و شوینانه له پیش من سوجه ی بردی بو خوا، به و ئومیده ی که نه و شوینه له ره ژى قیامه تدا شاهیدیم بو بدات، خوی گه وره ره حم پی بکات به و سوجه ده له ناو قولایى دهریادا.

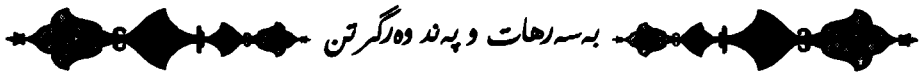
ئومیده و وارم نه و به سه رهاته ببیته جیگای په ندو ئاموزگاری بو نه و که سانه ی گوناوه تاوان ده کهن واش گومان ده بن که خوا نایانینیت<sup>(۱)</sup>.

### ۵۴۰- به هوی زانستی میرات موسلمان بوو

ئه مه به سه رهاتی مامۆستایه کی مصری به که له به کیک له زانکویه کانی (امریکی) کارده کات، دهرچووی به شی قانونه له گه ل مامۆستایه کی جووله که ده لی: ئیمه له وتووژیکی قانونی بووین به کیک له مامۆستایانی قانونن که جووله که بوو، دهستی کرد به قسه کردن و باس کردن له ئیسلام و موسلمانان، منیش ویستم بی دهنگی بکه م، پرسیارم لی کردی ئایا تو قه باره ی قانونی میرات ده زانی له دهستوری امریکی؟

(۱) تبت الی الله - یوسف الحاج احمد لاپه ره (۳۹۵)





گوئی: بەئی، زیاتر لە هەشت دانە بەرگ دەبی گوتم: ئەگەر یاسایەکی میراتت بۆ بینم کە زیاتر نەبی لە دە (۱۰) دێر، ئایا باوەر دەکەیت کە نایینی ئیسلام نایینیکی راستە؟

گوئی: شتی وا نابێ منیش هەستام نایەتەکانی میراتم بۆی هینا لە قورئانی پیرۆز لە پێشم دانا، دواي چەند رۆژێک هاتەوێ لام و پێی گوتم: ناگونجی بۆ عەقڵی بەشەر کەوا بەوشیوەیە هەموو پەییوەندی و خزم گەری ئەژمار بکات کە هیچ کەسیکیش لەبیر نەکات، واتە: ئەمە لە توانای مەزھوفا نییە کەبەو شیوە هەمووی باس بکات و کەسیش فەرامۆش نەبی، پاشان ماله کە دابەش بکات بەسەریان بەودادپەرەرییە کە هیچ کەسیک ستمی لی ناکری.

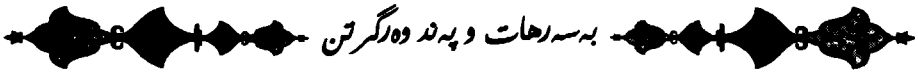
پاشان موسلمان بوو بەهۆی ئەو موعجیزە خواپیەیی کە مێشکی مەزھوفا پراگرتووە، وەبەهێزەکانی لە ئاستی بی هێزو توانا بووینە.

ئەمە بەتەنیا نایەتەکانی میراتە کە دەبیتە پێگایەک بۆ ئیقناع کردنی ئەو مەزھوفا جوو لەکە یە بۆ هاتنی بۆ ناو نایینی پیرۆزی ئیسلام<sup>(۱)</sup>.

---

(۱) ثبت الی اللہ یوسف الحاج احمد، لاپەرە (۱۸۸)





## ٥٤١- سفیان الثوری و ابو جعفری المنصور

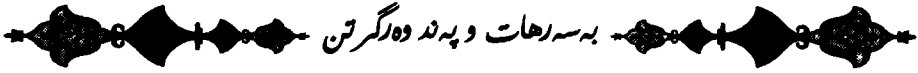
سفیان الثوری دەفەر مووی: منیان برد بۆ لای خەلیفە ابو جعفر لە (مینا) پیم گوت: لە خوا بترسە ! چونکە تۆ بە پراستی ئەو پلە یەت پێدراوە و گە یشتیتە ئەو شوینە پێرۆزە وە هاتی بۆ ئەو شوینە بە شمشیری موهاجیر و ئەنصاریەکان، مندالەکانیشیان لە برسان دەمردن، عمری کۆپی خطاب هاتە حەج تەنھا پانزە دیناری خەرج کردن، دەچوو لە ژێر سیبەری درەخت دادەنیشت، خەلیفە گوتی: بێگومان تۆ دەتەوی من وەك (عمر) بێم؟

سفیان گوتی: گوتم وەك من مەبە، بە لکو وەكو كەسیك بە كە جگە لە خۆت بێ وە لە سەر وەهێ ئەو پلە یەكە من لە سەری دامە، (واتە: نە وەك من بە نە وەك خۆت) دەلی: کاتی ئەو م بۆی باس کرد گوتی پیم: بپۆ دەروە...

- سفیان لە هەمو کەس لە زانا و خواناساندا زیاتر سوور بوو لە سەر ئەو هێ کە نە چیتە لای کار بە دەستان و ستەمکاران وە نە وەستێ لە بەر دەرگایان، چونکە دلتیایە لە وەهێ کە بەو جۆرە شتانە توشی زیللەت و بێ پیزی دەبێ لە لایان، ئەگەر بە زۆریش ببین ئەوا هەمیشە زمانی ناوەستێ لە قسە و نامۆزگاری حەق.

- دەلین: جارێک ابو جعفری منصور و سفیان گە یشتن بە یە کتر لە کاتی طواف کردندا، سفیانیش نەیدە ناسی، دەلی: ابو جعفر شەقە یەکی لە پشتی سفیان دا پیتی گوت ها... نامناسی؟ سفیان فەر مووی نە خێر بە لام لێدانه کەت لە لێدانی کار بە دەستان و ستەمکاران دەچوو... سبحان الله ما اروع هذه





الفراسة... حارس کہ پیایوی خلیفہ بوو گوتی: ئوہ (امیر المؤمنین)ہ،

ابو جعفر گوتی: ئوہ بۆ چی نایبته لامان چی لیت قہدہ غہدہ کات؟

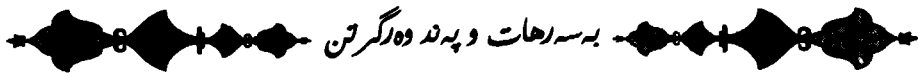
سفیان گوتی: خوا قہدہ غہ دہ کات لیم کہ نیم بۆلاتان چونکہ دہ فہرموی: (ولا ترکنوا الی الذین ظلموا فتمسکم النار)<sup>(۱)</sup>، واتہ: مہیلی خۆشہ ویستی و گویٰ رایہ لی نہ کن بۆلای کہ سانیک کہ ستم دہ کن نہ گینا ناگری دۆزہ خ دہ تانگری.

- مہرہا جاریک چوہ لای خلیفہ (المہدی) زۆر بہ توندی قسہی لہ گہ ل کرد، وہ زیری مہدی گوتی: لہ قسہ کانت تیپہ راندو زیدہ پۆیبت کرد، لہ سہر خۆبہ پیز قسہ لہ گہ ل امیر المؤمنین بکہ، ئایا ئوہا قسہی لہ گہ ل دہ کہیت؟ سفیان گوتی: بی دہنگ بہ تو، کہ س فیرعہ ونی لہ ناو نہ برد جگہ لہ هامان کاتی سفیان پۆیشت، وہ زیرہ کہی گوتی: ئہی امیری ئیمانداران مؤلہ تم دہدہی بپۆم لہ گہ ردہنی بدہم؟ خلیفہ گوتی: بی دہنگ بہ، کہ س لہ سہر پوی زہوی نہ ماوہ کہوا شہرمی لی بکری جگہ لہ وہ<sup>(۲)</sup>.

(۱) سورہ ہود (۱۱۲)

(۲) مواقف ایمانیة، الشیخ احمد فرید، لاپہرہ (۱۴۵)





## ۵۴۲- به یاریده دانی خوی گه وره

سعدی شیرازی ده فهرموی:

پرسیان له ئه سکه ندهری پۆمی: ئه تو ولاتی مه شریق و مه غریب به چی  
گرت و پاشایاتی پیشی تو عومرو غه زنه یان له تو زۆرترو له شکریان بی  
سامان بوو وایان بۆ نه کرا..؟

فهرموی: به یاریده دانی خودای گه وره، هه رولاتیکی گرتم ره عیه تم ئه زیه ت  
نه داو مه عاش و ژیا نی ئه هالی ئه وانم له جی خۆی هیشه ته وه و باسی پاشاو  
گه وره کانم به خراپه نه کرد و دائیمه ن به چاکه باسم ده کرن<sup>(۱)</sup>.

## ۵۴۳- پاشاو عابید

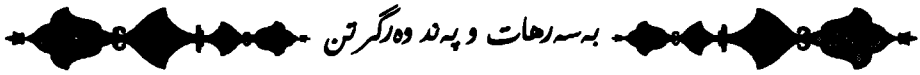
سعدی شیرازی ده فهرموی:

یه کێک له پیاو سالخان پاشایه کی دیت له ناو به هه شت و عابیدیکی دیت  
له ناو دۆزه خ، پرسی: سه به بی چییه؟ ده ره جه ی پاشا چی بوو و چوونی  
عابید بۆ دۆزه خ له چییه وه بوو؟  
ئه وه پیچه وانه ی تیگه یشتنی عاله مه .

---

(۱) گولستان، لاپه ره (۱۴۰)





پېيان گوت: لەبەر خۆش ويستنى سالتان پاشا چوو بەهەشت عابيد  
يش لەبەر خۆش ويستنى زالمەن چوو دۆزەخ<sup>(۱)</sup>.

كەواتە لە دوا پۆژدا خۆشەويست لەگەڵ خۆشەويستەكەى پادەگيرى..

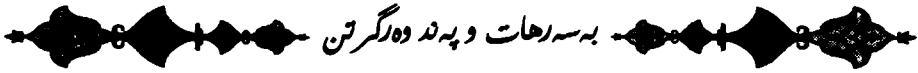
### ۵۴۴ - سوور بوون لەسەر كۆكردنەوى مالى دنيا

كاتى ھارون الرشيد لەگەڵ (بەھلول) كۆيبووە پى گوت: نامۆگارىم  
بە، بەھلول گوتى: بەچى نامۆگارىت بەكم؟

ئەمە گۆرەكانيانە، ئەمەشيان كۆشك و قەسرەكانيانە، پاشان گوتى:  
ئەى امير المؤمنين چى دەكەيت كاتى خواى گەرە تۆى پاكرت لەبەر دەستى  
خۆى وەپرسیارى ئەو كەونەى لى كريدت كە لە دەنگى خورمادا ھەيە و  
وہ ئەو قەلشەى كە لە خورمادا ھەيە و ھەروەھا ئەو تويكڵە وردە و تەنكەى  
كە لەسەر دەنگى خورمادا ھەيە، چۆن وەلامى دەدەيتەوہ وەكاتى كە تۆ  
تینووى، پووتى.. برسى.. وەخەلكى مەيدانى مەحشەريش ھەمويان سەيرت  
دەكەن و پیدەكەنن؟ خەليفە لە نيو پەند وەرگرتندا خەريك بوو دەخنكا..  
فەرمانى كرد بەوہى كە يارمەتییكى بەھلول بەدەن وەھەندى پارهى بۆ بېنن،  
بەھلول گوتى: من نامەوى بیدە بەوكەسانەى كەليت سەندوون پيش ئەوہى  
كە ھىچ شتىكت لەلانەبى كە رازيان بەكەيت ئينجا ئەو چەند دپرە شيعرەى

(۱) گولستان، لاپەرە (۱۶۰)





بۆی خوینده و گوتی:

دع الحرص على الدنيا وفي العيش فلا تطمع

ولا تجمع من مال فما تدري لمن تجمع

فان الرزق مقسوم وسوء الظن لا ينفع

فقير كل ذي حرص غني كل من يقنع

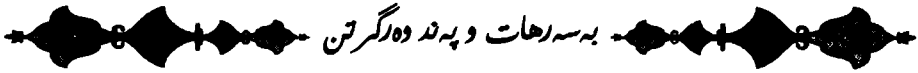
واته: واز بینه له سووریوون وههول دان بۆ کۆکردنه وهی مائی دنیا، وهه  
ژیانیش تهمع مهکه، مائی دنیا نه وهنده کۆمه که ره وه، چونکه تو نازانی بۆ  
کۆیده که یته وه، بیگومان بزق و پۆژی دابه شکراوه له لایه ن خوا، به د گومانیش  
شتیکی خراپه هیچ سوودیکی نییه، هه ژاره نه وکه سهی که سووره له سه ر  
کۆکردنه وهی مال، ده وه له مهنده نه وهی که دلێ نارامه و قه ناعه تی به که مێک  
له مائی دنیا دا ههیه<sup>(۱)</sup>.

### ۵۴۵- گرفتیک له تینه گه یشتن

زۆر جار مروفه کان له بهر تینه گه یشتیان له شتیك زۆر به زهقی گرفت  
دروست دهکن بۆ ده و روبه ریان که ده بیته هۆکاری دروست بوونی کیشهی  
گه ورتتر شه پو پیکدادان، نه مهش ده گه پیتته وه سه ر گوی نه گرتن و نارام  
نه گرتن له بهرام بهر هاو پیکهت یان خه سه مه که ت، یان بۆ روون نه کردنه وه نارام

(۱) رحلة الخلود - د. مصطفى مراد، لاپه ره (۹)





نەگرتن بۆ پوون كرده وە ..

- دەلەين دوو ئەسپ سوار بە يەك گەيشتن، لە نزىك قوچە كىكى كۆن كە دانداربوو، كىشەيان لى پەيدا بوو لە سەر پەنگە كەى، يەكيان دەيگوت ! پەنگى زەردە ئەويتر دەيگوت: شينە، لە يەك كاتيشدا لە كاتىكدا كە تەنیشتىكى پەنگىك بوو تەنیشتە كەى تىشى پەنگىكى تر بوو واتە: لىك جىابوون، دوو ئەسپ سوارەكان نەيانويست يەك چركە پاوەستن چىتر كىشە و سەر نەننە وە تاكو پشكنىنى پەنگەكان دەكەن بزائن قسەى كى يە وكىش هەلە يە، بەلام هەردووكيان قسەى خۆيان پى پاست بو قسەى ئەويترىان پى هەلە بوو ..

لە پاستيدا لايەكى بە پەنگى زەرد بۆيە كرابوو وە لايەكەى تىشى بە پەنگى شين بۆيە كرابوو )

دەرەنجام هەردووكيان جنىوو قسەى ناشىرىنيان كۆپىيە وە لەگەل يەكتر پاشان بوو بە كۆپىنە وەى شمشىرو لىكدان بە تىر<sup>(۱)</sup>.

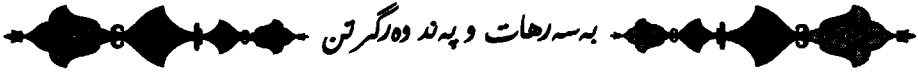
### ٥٤٦- ئافرهتەك ناموزگارى ئىمامى عمر دەكات

قتادە دەلى: پۆزىكيان ئىمامى عمر لە مزگەوت دەرچوو، جارودى (العبدى) لەگەلدا بوو، ئافرهتەك لە سەر چەقى پىگادا پاوەستابوو ئىمامى عمرىش سەلامى لى كرد، ئەويش وەلامى دا يە وە، گوتى: ئەى عمر زۆر لىك

(۱) هل فات الاوان لتبدأ من جيد باسل شيخو لاپەرە (٤١)







دوورە لەسەردەمێك دەژيام كه سەردەمی تۆ بوو پێیان دەگوتی: عومەرۆك (عمیر) لە بازاری (عكاظ) ی (مكه) منداڵەكانت دەترساند بە عەساكەت، چەند پۆژێکی نەبرد تاكو پێیان گوتی (امیر المؤمنین) گەورە ی ئیمانداران كەواتە لە خوا بترسە سەبارەت بەو خەلكە ی كه لە ژێر دەستتە، ئینجا بزانه هەركەسی لە پۆژی قیامت بترسی ئەوا بەراستی هەموو دوورێکی بۆ نزیك دەبیتەوه، كەسیكیش بترسیت لە مردن ئەوا لە دەستدانیش دەترسی.

چارود گوتی: ئە ی ئافەرەت زۆرت گوت لەسەر امیر المؤمنین ئیمانی عمر فەرمووی: وازی لی بێتە ئایا نایناسی ئەوەکیبە؟ ئەو (خولە) ی كچی (حكیم)ە، خیزانی (عبادە ی كۆری (صامت)ە، كه خوای گەورە لەسەرەوہ ی حەوت ئاسمانەكان گوی لە قسەكانی بوو كه مشتۆمپی دەكرد وشەكوای حالی لەلای پیغەمبەر دەكرد، ئینجا سورەتی (المجادلە) سەبارەت بە ئەو دابەزی، كەواتە (عمر) حەق ترە سویند بەخوا كه قسە ی لەگەڵ بكات وگویی لی بگری<sup>(۱)</sup>.

### ۵۴۷- ئافەرەتێك ئارام دەگری لەسەر نەخۆشی پەركەم (الصرع)

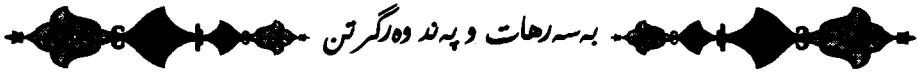
عطاء دەلی: عبدالله ی كۆری عباس پێی گوتم :

ئایا ئافەرەتێك پێ نیشان بدەم كه ئەهلی بەهەشت بی؟

گوتم بەلی.

( ۱ ) صفحات نیران من حياة السابقات، نذیر محمد مکتبی لاپەرە (۲۷۲)





فہرموی: ئو نافرہتہ رہش پیستہی کہ ہاتہ خزمہت پیغہمبہر (ﷺ)  
گوتی: من تووشی نہخوشی پەرکەم - صرع - ہاتووم کاتی ئو نہخوشیہ  
دہمگریٰ لہ ہۆش خۆم دہچم، وەخۆم پووت دہکەمەوہ، دوام بۆ بکە بەلکو  
خوای گەورہ شیفام بدات، پیغہمبہر (ﷺ) فہرموی: ئەگەر ئارام دہگریت و  
دوعات بۆ نەکەم ئەوا بەہەشتت بۆ ھەبە، ئەگەر حەزیش دہکەیت دوعات بۆ  
دەکەم وخوا شیفات دەدا و چاک دہبیتەوہ، نافرہتەکە گوتی: ئارام دہگرم  
بەلام من خۆم پووت دہکەمەوہ دوام بۆ بکە کہ خۆم پووت نەکەمەوہ  
پیغہمبەریش دوامی بۆ کرد (۱).

ئینجا ھەرکاتی تووشی پەرکەم دہہات لہ ہۆش خۆی دہکەوت و خۆی  
پووت ناکردەوہ.

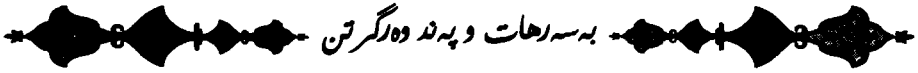
## ۵۴۸- ئایا باووردەکەن..؟

قورئانی پیرۆزی لہ بەرکرد لہ نیوان بانگ و قامەت کردن

پیاویک تەمەنی لہ چل سالان پەت کردووہ و بەردەوامیشە لہ سەر  
عەرپەق خواردنەوہ، ھەردەم سەرخۆشە و لہ خیزان و کچەکانی دەدات  
ولەمالّ دەریان دەکات، دراوسی کانیشیان بەزەبیان دیتەوہ پێیان، ھەر  
داوای لی دەکەن کہ ئازاریان نەدات، شەو بەسەر خۆشی بەسەر ئەبات،  
خیزانیشی بەگریان شەو بەسەردەبات زۆر پەوشتی خرابە.. لہ نزیک

(۱) صفحات نیران من حیاہ السابقات / نذیر محمد مکتبی لاپەرہ (۱۴۲)



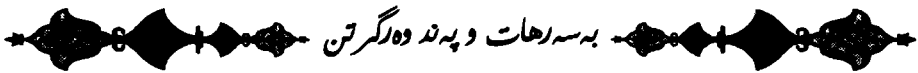


مالەكەيان گەنجىكى موسلمان وديندار ھەيە پۇژىكيان دىتە سەردانى ئەو  
پياوھ بى ئاگايە و سەرخۆشە لەدەرگا دەدات ئەويش بەسەرخۆشى و بەولاولو  
بەم لا دادەكەوئ دەپوا دەرگاي لى بكاتەوھ.

دەبىنى گەنجىكى پووخۆش وقسەخۆش نورو پۇشنايى دەدرەوشىتەوھ  
لە پۇخسارى بەسەرىدا ھاوار دەكات.. چىت دەوى؟

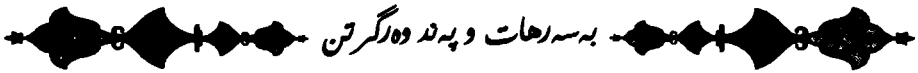
گەنجەكە دەلى: ھاتوومە بۇ سەردانت ! دووبارە بەسەرى دەقىزىتى  
وېنى دەلى: لەعنەتى خوات لى بى ئەى سەگ، ئەمە كاتى سەردانە ! تفىكى  
دەكاتى، لاوھەكە تەكەكى لەدەم و چاوى دەسپىتەوھ وپى دەلى: ببورە  
كاتىكى تر دىمەوھ وەلات.. پۇيشت بۇ مالى خۆى ھەر ھەول دەدا و دوعاى  
بۇ دەكات، پاشان سەردانى دەكات.. دەرەنجام وەك جارن وايە، تاكو  
جارىكى تر دىتەوھ دەبىنى پياوھ ئەو جار بە تەواوى بەسەرخۆشى دىتە  
دەرەوھ پى دەلى: من دەرم نەكردىت بۇ چى ھاتىتەوھ؟ لاوھەكە بەقسەپەكى  
نەرم و لەسەرخۆ وەلامى دەداتەوھ پى دەلى: خۆشم دەوئىت دەمەوى  
لەگەلت دانىشم،.. پياوھەكە خەجالەت بوو بەمە وگوتى: من سەرخۆشم..  
لاوھەكە گرفت نىيە ھەر لەگەلت دادەنىشم ئەگەر سەرخۆشىش بىت، لاوھەكە  
ھاتە ژوورى و باسى گەورەيى خوا و بەھەشت و دۆزەخى بوى كرد، موژدەى  
پىدا كە خوا تۆبە كارانى خۆش دەوئت، پياوھەكەش ھەر گوتى بۇ دەگرت و  
بەرگىشى لە پابردوى خۆى دەكرد، پاشان لاوھەكە پۇيشت، جارىكى تر  
ھاتەوھ لاي بەسەرخۆشى بىنى، ئەمجارەشيان باسى بەھەشت و تامەزىوى  
بەھەشتى بوى كرد، وەشوشەپەكى بۇنى خۆشى بوى بەدىارى لەگەل خۆى





بۆی هیتابوو ئینجا پۆیشت، هەولێ دا لە مزگەوت چاوی پێ بکەوی بەلام  
نەهاتبوو، دووبارە چوو لای بینی لەو پەری سەرخۆشی دایە.. هەندی  
قسە لێ گەڵ کرد، ئەویش دەستی کرد بە گریان و هاواری کرد، گوتی:  
خوالیم خۆش نابێ هەرگیز.. من نازەلم.. هەمیشە سەرخۆشم خوا  
وەرمانگریتەو.. کچەکانم لە ماڵ دەرکردووە و خیزانم نازاردە دەم، ستم لە  
خۆم دەکەم.. بەوشێوە دەردە لێ خۆی دەکرد لەگەڵ لاوەکە.. لاوەکەش  
بەهەلێ زانی بۆ ئەو مەبەستە گوتی: لەو زوانە لەگەڵ کۆمەلێ مامۆستاو  
پیاوی باش دەچیتە (عومرە) تۆش وەرە لەگەڵمان، گوتی: من بێم کە چی  
عەرەق خۆریشم!!...؟ گوتی: نەخێر هیچ نییە تۆیان وەک من خۆش دەوی و  
پێزت دەگرن. ئینجا گەنجەکە هەستا خۆی ئامادەکرد و پۆشاکێ احرامی  
لەسەیارەکە دانا و گوتی: خۆت بشۆرە و احرام بێستە ! ئەویش  
احرامەکە لێ وەرگرت لەبەرخۆی کرد و خۆی پاک و پوخت شۆرد،  
لاوەکەش زۆر بە پەلە نەوێک پەشیمان بێتەو، هەر بە پەلە جانتاکە  
پیاوێکە لێ هەرگرت و لەبیری چوو عەرەقەکە لێ فێرێ بداتە دەرەو،  
سەیارەکە دەرچوو پیاویکی سەرخۆش و گەنجیک و دووپیاوی سالیح  
تێدابوو، لە پێگادا باسی تۆبەیان دەکرد، پیاوێکەش سوپەتی فاتیحەش  
نازانی، بەلام فێریان کرد.. بەشەو لە مەکە نزیك بوونەو، پیاوێکەش بۆنی  
عەرەقی لێدەهات.. سەیارەکەیان راگرت تاکو بخەون، پیاوێکە گوتی: ئێو  
بخەون من سەیارەکە لێدەخۆرم !! ئەوانیش بەنەرمی وەلامیان دایەو،  
ئینجا دابەزین و جینگایان بۆ ئەویش ئامادەکرد، ئەویش سەیری دەکردن تاکو





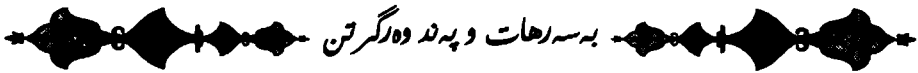
نووستن.

له ناکاو به خه بهر هات، سهیری کردن ده بیینی وا نویژده کهن، به خوی  
یه وه ده یگوت سهیرکه نه وان ده گرین و نویژ ده کهن منیش سه رخوش و بی  
ناگام، بانگی به یانی درا، به خه بهریان هینا و نویژیان کرد پاشان خواردنیان  
ناماده کرد، نه وها خزمه تیان ده کرد ده تگوت نه میریانه، لییره وه ده سستی پی  
کرد و دلی نهرم ده بوو، وه شهوقی پهیدا ده بو بۆ مالی خوا و که عبه ی پیروژ،  
هرده گریا و ده یگوت خویبه په حمم پی بکه داخیلی نیو مزگه وتی (حرام)  
بوون له مه که، نه و زیاتر له همومان رای ده کرد بۆ لای که عبه و هاواری ده کرد  
و ده گریا، خویبه به زه بییت بیته وه پیم.. نه گه ر وهرمنه گریته وه دهرم که ییت  
هانا و هاواری بۆ کوی بهرم؟

به ده ست به تالی ره تم نه که یته وه نه ی خویبه گیان.. !

نه وانیش ده ترسان لیی.. زه وی ده هه ژاند له بهرگریان و هاواری، پینچ  
پوژی خارایند به نویژ و دوعاو پارانه وه، ده ستیان کرد به گه پانه وه  
به ره و مالیان.. له پنگادا جان تاکه ی کرده وه و عه ره قه که ی له نیو قری دایه  
ده روه، گه یشته ماله وه.. خیزانه که ی ده گریا له گه ل کچه کانی، پیاویک که  
ته مه نی له چل سالان ره ت کردووه نیستا له نوی وه له دایک بوو، به رده وام  
بوو له سه ر نویژی و خویبه رستی، ریشه که شی مووی سپی و ره شی تیکه ل  
کردبو، نینجا له مزگه وت بو به بانگده ر (المؤذن) له گه ل قورئان خویندندا له  
نیوان بانگ و قامه ت کردندا قورئانی پیروزی له بهر کرد.





نهمهش دهگه پڙته وه سهر هيمه تي به رزي ويبدار بوونه وه له بي ناگاي  
هه مو گونا هباريك نه گه به راستي توبه ي كرد، وه قورئانيشي خويند خوي  
گه وره شاره زاي ده كات له به ركردني قورئاني پيرؤزي پي ده به خشي<sup>(۱)</sup>.

### ۵۴۹- توبه ي كرد له غه يبه ت كردن

سفيان كوري حسين ده لي: له لاي اياس ي كوري معاويه دانيشتبوم  
پياويك به ويذا تپه پي منيش به خراپه باسم كرد (غه يبه تم كرد) نينجا اياس  
ي كوري معاويه پي گوتم: بي دنگ به ! پاشان گوتی: ناي تو غه زاي پومت  
كردوه؟ گوتم نه خير، گوتی: غه زاي توركت كردوه؟ گوتم: نه خير، گوتی:  
ده بيني نيسا تورك و پومه كان له ده ستت سه لامه ت بوينه به لام موسلمان يكي  
برات سه لامه ت نييه له ده ستت، ده لي: منيش له و پوزه وه توبه م كرد و وازم  
هينا له باس كردني خه لك و وه رگيز غه يبه تي كه سم نه كرد<sup>(۲)</sup>.

### ۵۵۰- خواپه رستيك.. له گه ل جاريه كه يدا

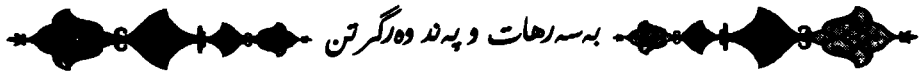
علي كوري الحسين ده فهرموي:

دراوس يكي خواپه رستمان هه بو زور خوي ماندو ده كرد له خواپه رستيدا  
نه وهنده نويزي ده كرد تاكو قاچه كاني قه لش ده بون، وه نه وهنده ده گريا

(۱) التوبه .. وروائع التائبين ابو عمر الزغبي، لاپه ره (۴۲۲)

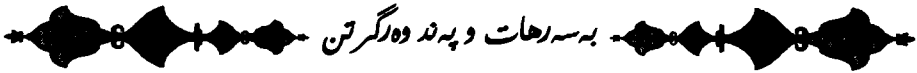
(۲) التوبه .. وروائع التائبين، ابو عمر الزغبي، لاپه ره (۳۱۶)





تاكو چاوه كانى نەخۆش دەكەوتن، خانەوادەكەى لى كۆبۈنەوۈ و داوايان لى  
كرد كه وا مال و خىزان پىك بىنى ژن بىنى، ئەوئىش لەو دەترسا ئەگەر  
ئافره تىك ماره بكات كه نازاد بىت (نەك كۆيلە..) سەرقالى بكات له  
خوابەرستى بۆيە بىرى لەو كردهوۈ كه جارىەك بگرى بەمە مال و خىزان  
دروست بكات، مەستا جارىەكى كرى كه گۆرانى بىژو دانەرو پىسپۆرېوۈ له  
ئاواز و شىعرو گۆرانى، ئەوئىش نەيدەزانى پۆژىكىان له مىحرابەكەى خۆى  
نوئىژى دەكرد، جارىەكەشى مەندى لەبەيتە شىعەرەكانى دووبارە دەكردەوۈ و  
ئاوازی خۆشى لەگەل بە كاردەمىنا، وەدەنگىشى بەرزەدەكردەوۈ  
خوابەرستەكەش ئەمەى بىست ودى بۆى چوو كاتى لە و ئاوازو دەنگە خۆشە  
بو، وەنوئىژەكەى بە زۆرى بۆ تەواو نابوو، بۆيە زوو كۆتايى بەنوئىژ كردن  
مىنا و هاتە لای گوى بۆ گرت، جارىەكە پىى گوت: گەورەم بەپاستى  
گەنجايەتت بەتەواوى لە ناوېردوۈ، ژيانت پېرە لە نازارو نارپەحەتى، مەموو  
خۆشى و چىژى ژيانت وەلا ناو، ئەگەر مەندى گوىم بۆ بگرىت بۆ گۆرانى و  
ئاوازم، ئەوئىش دلى كەوتە سەركارى جارىەكە و خۆى بەوشتە سەرقال كرد  
و وازى مىنا لە مەول و كۆششى لە خوابەرستىدا، ئەو مەوالە گەيشتە مەندى  
لە هاوېرى يەكانى خۆى كەبەپاستى خوابەرست بون يەككە لەوانە نامەيەكى  
بۆ نارد و تىيدا بۆى نوسى: بسم الله الرحمن الرحيم، لە ئامۆژگاركارىكى  
دلسۆزى بەپەحم و دكتورىكى نەرم و نىان و بەويژدان بۆ كەسىك كە خۆشى  
وچىژو شىرنايەتى قورئانى لە خۆى داپچراندوۈ، مەروەها ملكەچى و غەمبارى  
لەلانەماو، مەوالم پى گەيشتوۈ كەوا جارىەكت كرىوۈ بە بەشەكەى





قیامەتت، ئەگەر زۆرت بەکەم فرۆشتوو و قورنانت بە پەقس و گۆرانی داوہ  
ئەوا من دەتەرسینم لەوہی کەشتیک ھەبە ھەموو چیژوو تامی دنیان لێ  
دەسینیتەوہ کە مردنە وئەوہی ئارەزووی دنیایە ھیچی نایە لێ لەلات،  
وہمنداڵەکان ھەتیوودەکات، وەک بلێن لەناکاو دیت لەسەر غیریەک زمانەکان  
لال دەکات، ئەندامەکانت ھەمووی لەکار دەکەون وەکفەکان نزیک دەبنەوہ  
لێت بە ھۆی ئەوہو لەمال و خیزان و دراوسی دادەبڕیت، ئینجا نامەکە  
پێچاپیوہ دای بە کوریک ناردی بۆلای، کاتێ چوہ لای ونامەکە کردوہ کە  
لە مەجلیس وکۆری کەیف وخۆشی و سەیران بوو، سەرقال بوو بە گۆرانی  
وئاوازەکانی خیزانەکە، کاتێ نامەکە خۆیندەوہ، پای کرد و ئاوی دەمی  
قووت دەدا و بەپەلە پڕۆشت لە مەجلیسی خۆشی و شادی و گۆرانپەکانی،  
وہ ھەموو نامیرەکانی گۆرانی و موسیقای شکاندو بەتەواوی وازی ھێنا و تۆبە  
کرد لەو کارە، وە دەستی کرد بە خواپەرستی تاکو مردن.

کاتێ مرد، ھاوڕیکە لێ خەویدا بینی پیتی گوت: خوا چی بەسەر  
ھیناییت؟

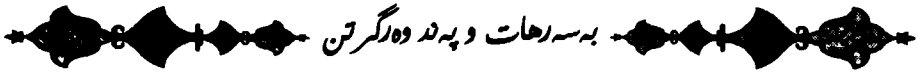
گوتی: چووین بۆ لای خواپەکی بە لوتف و بەکەرەم بەسۆز بەھەشتی بۆ  
حەلال کردنین، وە جاریە بەھەشتی لە جیاتی جاریە دنیادا پێ بەخشیم،  
کە ناوہناوہ ئاوم دەدات و پیرۆزبایشیم لێ دەکات<sup>(۱)</sup>.

---

(۱) من روائع العریفی، د. محمد عبدالرحمن العریفی، لاپەرە (۲۸۹)



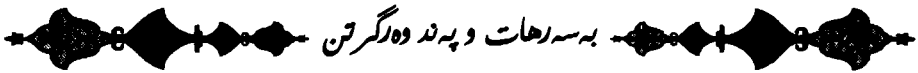




## ۵۵۱- تۆلەي خوا

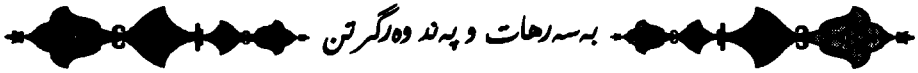
الخطاب له كتيبتي (عدالة السماء) دا دەلی: پیاویکی قەساب هەبوو له بغدا پیش نوێژی بهیانی دەچوو دەکانەکی بزنی و مەری سەردەبیرین و پاشان دەگەرایەوه بۆ مال، له دواي رۆژەلات دەچو دەکانەکی دەکردهوه گۆشتهکی دەفرۆشت، شەویک له شوان دواي سەربیرینی بزنی و مەپەکانی بەتاریکەشەو دەگەرایەوه مال و بەرگ پۆشاکیشی هەموی خویناوی بوو له بەر سەربیرینی بزنی و مەپەکانی، له رینگادا گوئی له هاواریک بوو له یەکیک له کۆلانەکانی که هیچ پووناکیکی لی دانەگیرسابو، له ناکاو گەیشته سەر لاشەیکی مردوو گەوابەچەند لیدانیکي بەچەقۆ کۆژابوو وەچەقۆیەکەشی لەناو لاشەي چەقیندرا بوو، ئەویش بەپەله چەقۆکی دەرهینتا و فریدا ئەولاه، دەستی کرد بە هەلگرتن و یارمەتی دانی لاشەکی خۆینیشی لە لاشەي قەساب دەهاتە خواری (کە خۆینی ناژەل بوونەکی هی پیاوێکە بەلام پیاوێکەش لاشەي خۆیناوی بوو) خەلکی لی کۆبوونەوه کاتی چەقویان بینی له دەستی قەساب و خۆینیش دەتکا له لاشەي وەترسیشی لی نیشتبوو پیاوێکەیان تۆمەتبار کرد بەکۆشتنی ئەو پیاوێکە پاشان بریاریان دا کەوا دەبی له تۆلەي ئەو پیاوێکە بکۆژیتەوه، کاتی نامادەکرا بۆ گۆرەپانی تۆلەوه رگرتنەوه و دلنیا بوو کەوا دەیکوژن له نێو خەلکی هاواری کرد و گوئی: خەلکینە سویند بەخوا من ئەو پیاوێم نەکۆشتووه بەلام من بیست (۲۰) سال پیش ئیستا کەسێکی ترم کۆشتووه ئیستاش وا تۆلەم لی وەردهگیریتەوه له حەقی ئەو کۆشتنەم، ئینجا بەسەرھاتی خۆي بۆ خەلکی





گیزاپیه وه گوتی: (بیست سال له مه و بهر گنجیک بوون کاری په پاندنه وه ی خه لکم ده کرد به هوی به له میک و خه لکم له و به ره وه بۆ نه و به ری پوبار ده گواسته وه پوژیک له پوژان کچیکی زقر جوان له گه ل دایکی هات و منیش هه ردوکیانم گواسته وه بۆ نه و بهر، پاشان له پوژی دواتر هاتنه وه سواری به له می من بوون، پوژی به دوا ی پوژ دلم ده که و ته سه ر نه و کچه نه ویش به هه مان شیوه، داخوایم له باوکی کرد به لام باوکی پی نه دام له بهر هه ژاریم، پاشان ماوه یه کی زقر لیم دابرا، نه به خو ی نه به دایکی دیار نه بوون، منیش دلم هه ر به نده به نه و، دوا ی دوو سال یان سی سال وه کو جار ان له نیو به له که م دابووم و چاوه پوانی نه فهرم ده کرد تا کو بیانگوزامه وه له نا کاو ئافره تیک هات له گه ل منداله که ی داوای کرد بیگوزامه وه بۆ نه و به ری پوبار، کاتی سواری به له م بوو، گه یشتینه ناو پاستی پوباره که سه یریکی ئافره ته که م کرد، ده بینم هه مان ئافره تی هاو پیمه که به نیاز بووم بیخوایم، به لام باوکی نه یه یشت، دلم به بینینی زقر خوش بوو، ده ستم کرد به باسکردنی سه رده می پیشوی خو مان که چنده یه کترمان خوش ده ویست به لام نه و زقر به نه دهب و پیزه وه قسه ی ده کرد، وه هه والی پیدام که شووم کردوه نه وه ش منداله که مه، شه یتان بۆی پازاندنه وه که خراپه ی له گه ل دابکه م لیتی نزیک بومه وه، به سه ری دا هاوار کردم و باسی خوای به بیر ده هینامه وه به لام من گویم نه ددا به وه ئافره ته هه ژاره که هه رمنی پال ددا و به رگری له خو ی ده کرد به گوپه ی توانای، منداله که ش هه رهاواری ده کرد و ده گریا له نیو ده سستی، کاتی نه وه م بینی منداله که م لی وه رگرت و له ئاوم نزیک کرده وه و گوتم:





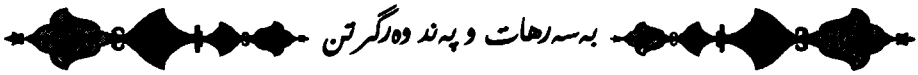
نه گهر خۆتم ته تسلیم نه کهیت نه و منداله ت دهخنکیتیم، زۆر پاراپیه وه ده گریا، به لام سوودی نه بوو هر ناویم لی نه دایه وه، سه ری منداله که م له ناو ناودا نقوم ده کرد و دهرم ده هینا، نه ویش ده گریا و سه یری ده کردم و چاری خۆی داده پۆشی، منداله کهش ده ست و قاچی ده جوولاندن له نیتو ناو تا کو هیژی نه ماو نه ندانه کانی له کارکه وتن و که هینامه دهره وه مردبوو، یه کسه ر لاشه که ی منداله که م فری دایه ناو ناو، ئینجا چوومه لای نافره ته که، به هه مو هیژو توانای به رگری له خۆی ده کرد، زۆر ده گریا منی ده پیراندوه له به رگریانی، به مووی سه ری پامده کیشا و له ناوم نزیک ده کرده وه سه رم له ناو ناو نقوم ده کرد و دهرم ده هینا، به لام نه و هر سوور بوو له سه ر نه وه کاتی ده سه ته کانم ماندوو بوون، سه رم له ناو ناودا نقوم کرد بینیم هه رهاوار و جوولانی ده کرد تا کو نه ویش له جوله که وت و مرد، نه ویشم فری دایه ناو ناو پاشان که پامه وه و که سیش ناگای له وتاوانه م نه بو پاکی و بیگه ردی بو نه و خویه که ده رفه ت ده دا به لام که س له پیر ناکات و وه که سیش فه رامۆش ناکات له وه ی که تۆله ی لی وه رنه گرته وه، خه لکی که نه مه یان بیست ده ستیان کرد به گریان، ئینجا سه ری پیاوه که یان بری (ولا تحسبن الله غافلا عما یعمل الظالمون)

وا گومان مه به که خوا بی ناگایه له وه ی که سه ته مکاران ده یکه ن<sup>(۱)</sup>.

---

(۱) بدائع العریفی، د. محمد عبدالرحمن العریفی، لاپه ره (۲۴۰)





## ۵۵۲- نافرته تیکی تیکوشهر

### المرءة المجاهدة

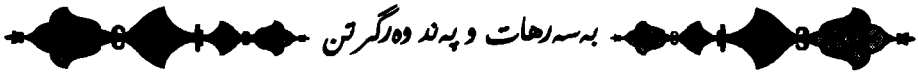
ئەو نافرته تەى كە شان بە شانى پياوان لە مەيدانى جەنگ تێدەكۆشى  
بریتىيە لە (نسیبە)ى كچى كعبى انصارى، كە بەشدارى كردوو لە پۆژى  
(احد) و حدىبە و خيبر و حنين و عومرەى قەزاو و پۆژى اليمامة.

عمرى كورپى خطاب (رضى الله عنه) دەفەرموى:  
پىڤغەمبەر (ﷺ) فەرمويه تى: (هيچ كاتى ئاوڤم بە لای راست چەپ نەداوته لە  
پۆژى - احد - ئیلا (نسیبە)م بينووە جەنگاو لە گەل كافرەكان) واقدى  
دەلى: لە پۆژى احد دەجەنگا لە گەل قورەيشیەكان، وە دوانزە برینى  
لە لاشەدا هەبوون ماوهى يەك سال برینىكى لە ئەستوى دا هەبوو تیمارى  
دەكرد، پاشان بانگكەرىكى پىڤغەمبەر (ﷺ) بانگى كرد بۆ هەراى (حمراء  
الاسد) نسیبەش بەرگ و پۆشاكى خۆى پىچاىەووە بۆ ئەوەى بەشدارى لى  
بكات كاتى هەستا وىستى بپوات لە بەر نەزىف بوونى ئەستوى نەیتوانى  
بەشدارى بكات و لە شوینى خۆى بە دل عاجزى دانىشت.

هەروەها لە خەلافەتى خەلیفەى راشد پىشەوا ابو بكرى صدیق (رضى  
الله عنه) دەرچوو بۆ جیهاد و بەشدارى كرد لە پۆژى هەلگەپانەووە (يوم الردة)  
چووە ناوشەپو هەولى دابەخۆى تائەوكاتەى خواى گەرە (مسيلمە)ى  
دروژنى لە ناوبرد، كە گەراىەووە زیاتر لە دە برین هەبوون لە لاشەى.

- واقدى دەلى: كاتى هەوال گەيشتە نسیبەى كچى كعب كە كورپەكەى





(حبیب ی کوری زید) کوڑاوه بہ دہستی (مسيلمہ) بہ لئینی دا لہ گہل خوا یان دہبیٰ نہو پئیشی مسيلمہ بکوڑی یان مہرگی مسيلمہ ببینیٰ نہوہ بو بہ شداری کرد لہ جہنگی (الیمامہ) لہ گہل قائیدی نیسلام و شمشیری خوا، خالدی کوری ولید، عبداللہ ی کوری خویشی لہ گہلدا بوو، ئینجا لہ و پوڑہ دا ناواتہ کہی ہاتہ دی و مسيلمہ ی کذاب کوڑا، نہویش دہستیکی لیٰ پہری لہ جہنگدا.

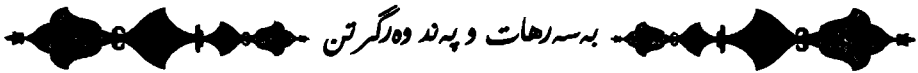
- ابن ہشام دہلیٰ: لہ ریگای - ام سعد - ی کچی سعد - ی کوری الربیع چوومہ لای ام عمارہ - نسیبہ - پیم گوت: نہی پوری ہوا لم بدہریٰ نسیبہ گوتی: لہ پوڑی احد دہرچووم کوندہ یہ کم پی بوو ناوی تیدا بوو ہلمگرتبوو، چووم تاکو گہ یستمہ پیغمبہر (ﷺ) و ہاواہ لانی شکستیان ہینا گہ پاموہ لای پیغمبہر ولہ گہل کافرہ کان دہ جہنگام و بہ شمشیری خوم بہرگرم لہ پیغمبہر دہ کرد بہ کہ وانہ کہ شم شہرم دہ کرد.

ام سعید دہلیٰ: بینیم برینتیکی قول ہہ بوو لہ سہر ملی، گوتم: کیٰ نہوہی لیدایت؟ گوتی: ابن قمنہ<sup>(۱)</sup>.

---

(۱) صفحات نیران من حیاہ السابقات نذیر محمد مکتبی لاپہرہ (۱۵۱)

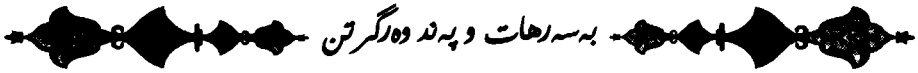




## ۵۵۲- ابو جعفر المنصور ودوعای خواپه رستیک

کاتی ابو جعفری المنصور خلیفە ی عباسی له بغدادا دههاته مکه بۆ حج کردن له کوتایی شهو دهچوو طوافی دهکرد وکە سیش ناگای لی نهبو، شهویک له شهوان نزیکي به ره به یانی بوو خه ریکی طواف کردن بوو گوئی له دهنگی به کیک بوو دوعای دهکرد ودهیگوت (ئه ی خواپه داوات لی دهکەم که واهه ساد وخرابه و ستم له سه ر زهوی به ده ریخی وه نه وهی په رده یه له نیوان حه ق وئه هلی حه ق لابه دیت له ستم کردن) کاتی ئه مه ی بیست به په له چوو بۆ ئه وهی سه رچاوه ی ئه و دهنگه بدۆزیته وه کاتی دۆزییه وه بانگی کردو په رسیاری لی کرد، له وهی گوئی لی بوو، پیاره که به خلیفە ی گوت: ئه گه ر دلنیام ده که یه ت که زیانم بی ناگه یه نیت ئه واپیت ده ئیم که مه به ستم چیه وه کی یه، خلیفە گوئی: دلنیابه، له خۆی نزیک کرده وه لیتی په رسی، پیاره که گوئی: ئه ی امیری ئیمانداران ناگادار به که ئه وهی په رده له نیوان حه ق وئه هلی حه ق داده نی به هۆی ئه وهی که ته ماعی دنیا ده خاته نیوانیان، وئه وهی خرابه و ستم و فه سادیش بلاوده کاته وه وله سه ر زهوی بیگومان ئه وه تۆی، خلیفە گوئی: هاوار بۆ خۆت چۆن شتی واده بی و ته ماعی دنیا له لایزه ده بی که چی ئه وهی به ویت له ژێرده ستمه گوئی: ئایا ئه و ته مه عه به سه ر که س دا هاتوه وه که به سه ر تۆ ئه ی امیری ئیمانداران، به راستی خوای گه وه تۆی کرده به گه وه ولیپه سراوی کاروباری موسلمانان و مال و سامانیان، ئینجا کاروبارت فه رامۆش کردون وگرنگیشته داو به مال و سامانیان، وه له نیوان تۆو خه لکیش په رده یه کی پۆلاینت دروست کرده،





ھەر ھەمما چەند ھەزیرۆ یاریدە دەرت ھەلبژاردوون کە بە راستی پیاوی خراپ و دل رەقن، ئەگەر شتێک لە بیر بکەین بەبیرت ناهێننەو، و ئەگەر چاکە یەک بکەیت یارمەتیت نادەن، و لەسەر خەڵکت بەهێز کردوون بە مال و سەرۆت و هیزی پیاوان و بەچەک، کەستەمیان لێ بکەن، و ھەرمانت بێ کردوون کەوا کەس نیتە لات جگە لە فلان و فلان..

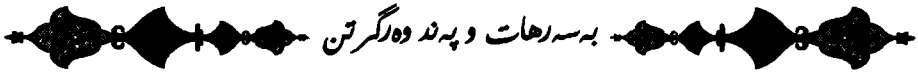
و ھەرمانیش ناکەیت بەو ھەمی مافی ستم لێکراوان بدریت و برسی و پووت و بێ مال و سامانەکانیش تێر بکری، چونکە ھەرکەسی بێ مافی تاییبەتی ھەبە لە مال و سامان و پارە پوول، ھەوائی خەڵک لە تۆ دەشارنەو، کە لە بەرژو ھەندی ئەوانە مەگەر ئەو ھەوائی نەبێ کە حەزیان لێ بە و خۆ نزیک دەکەنەو لێت بە ھۆی ئەو جۆرە قسانە، ئینجا ئەوانە بە تەواوی بوونەتە ھاوپی و ھاوئەلت کە بێتە لات ئەوان پەردەن لە نیتوانتان دەتوانن ھەموو زانیارییەکان و ھەرگرن لێیان خۆ تۆش بێ ناگای لەو (۱).

### ۵۵۴- بەیەك و تە چوار پزیشك موسلمان بوون

د. عبدالله دەلی: بانگهێشت کرام بۆ کۆنگرە یەکی پزیشکی لە ئەمریکا منیش وام بە خەیاڵ ھات کە بە بەرگ و پۆشاکی خۆم بڕۆم - نەک بە جلی نەخۆشخانە - گەیشتمە ئەو، چووینە ناو قاوشیک دکتۆریکی غەریبم بینی و دانیشتم لە تەنیشتی، پێی گوتم: ئەو جل و بەرگە بگۆرە ئابرومان نەبەیت

(۱) مشاهیر خلفاء بني العباس عدنان حسن صالح لاپەرە (۲۴)



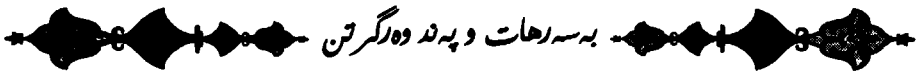


لەلای خەلکی بیگانه، خۆم بێ دەنگ کرد، کۆنگرە که دەستی پێکرد، دوو کاتژمێر بەسەردا چوو، کاتی نوێژی نیوہ پۆھات، پوختەم وەرگرت و ھەستام نوێژم کرد، ھەرچەندە دیمەنەکم جیگای تێپوانین بوو، پاشان بانگی عەسری فەرمو ھەستام نوێژی عەسریشم کرد، ھەستم کرد کە سینک لە تەنیشتم نوێژدەکات و دەگرێ، کاتی نوێژم تەواو کرد دەبینم ھەمان ئەو ھاوپی یە عەرەبە بوو کە گوتی: ئەو جل و بەرگە بگۆرە، فرمیسکی دەباراندو دەیسپرێو ھە دەھیکوت: ئەمە یەکم نوێژمە لەو تەھی چل سالا پەگە زنامە کە شەم امریکی یە و بەلام یە کە پەکەت نوێژم بۆ خوا نە کردو ھە، کاتی تۆم بینی نوێژی نیوہ پۆت کرد بە راستی ئاین ئیسلام ھاتە بیرم کە دەمێک بوو لە بیرم نە ما بوو، گوتم: ئەگەر ئەو گەنجە ھەستا نوێژی دوو ھەمی کرد - واتە: نوێژی عەسر - منیش لە گەلی نوێژ دەکم، دەک خوا پاداشتت بداتەو ھە چاکە ..

سێ پۆژ تێپەری .. کۆنگرەش چەند بەحسیتی پێشکەش بە پزیشکەکان کردو ھە، حەزم دەکرد یەکیک لەوانە پرسیارم لی بکات سەبارەت بە ئیسلام بەلام ھەمویان سەرقال بوون، لە کۆتایی کۆنگرە کە پرسیاریان کرد لێم بۆچی جل و پۆشاکی دکتۆران ناپۆشی؟ منیش سوپاسم کردن کە گرنگیان پێدام و پێم گوتن: ئەمە جل و بەرگی خۆمانە ئیستاش من لە نەخۆشخانە نیم، پاشان ویستم ھەلێک بدۆزم ھەو بۆ بانگەوازی کردنیان، بەرپۆ ھەر ناماژە ی کرد کە کاتم تەواو بوو، ھاتە سەر خەیاڵم کە من بە راستی لە نیوانیان بووم بە نیشانە ی پرسیار - (علاقە استفهام) گوتم: کۆنگرە







بەملىيۇن بۇ خەرج دەكرى بۇ بەھسىك كە پەيوەندى بە نىتولاشەو ھەيە، ئەو  
لاشەيە بۇ چى دروست كراوہ؟

بەزەردەخەنى يەوہ پىكەنيم ودانىشتەم بەرپۆەبەر سەيرى سەر سورمانى  
دكتورەكانى دەكرد، ئاماژەى كەرد كەوا بەردەوام بىم لە قەسەكانم منىش باسى  
ئىسلام وحەقىقەتى ژيانم بۆيان كەرد، وەباسى ھەدەف و ئامانچ لە دروست  
بوون و كۆتايى پى ھاتنى دونيام بۇ كەردن كاتى كۆتايىم بە قەسەكانم ھىنا..  
چوار پزىشكى ئافرەت ھەستانەوہ و بېرياريان دا كە بىنە نىتۆ ئىسلام بە  
ئارەزووى خۆيان<sup>(۱)</sup>.

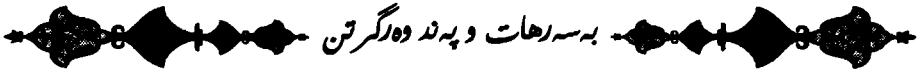
## ۵۵۵- زانايەك لە خانەى رەقس وسەمادا

شيخ فى المرقص:

د. محمد عبدالرحمن العريفى دەلى: پياويك پىي گوتم: لە نزيك مالمان  
مژگەوتىكى بچوك ھەيە زانايەكى پىرو بەسالابوو نويز بۇ خەلكى دەكات لەو  
مژگەتە، ژيانى خۆى لە خوا پەرسىتى و دەرس و ئامۆزگارى بەسەر بردوہ،  
پۆزىكيان بىرى كەردەوہ كە ژمارەى نويز خوينەكان ھەر كەم دەبن، زۆر بە  
پەرۆش بوو بۆيان، واى ھەست دەكرد كە ھەمويان كوپى ئەون، بۆيە پۆزىك  
پووى كەردە خەلك و گوتى: چىيە زۆربەى خەلك بەتايىبەت گەنجەكان ھەر  
نزيكى مژگەوت ناكەون وبەلكو ھەر نايناسن يەككە لە نويز خوينان وەلامى

(۱) التوبە، وروائع التائبين، ابو عمرى موحد الزغبى، لاپەرە (۲۷۴)

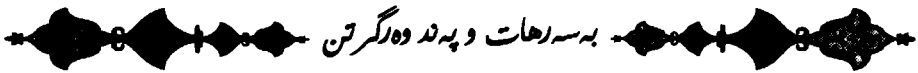




دایہ وہ گوتی: له خانہی رەقس و رابواردنن، زاناکە گوتی: رەقس و خانہی رەقس چیبہ؟ یەکیک گوتی: قاوشیکی گەرۆیە مەنە سەبەکی بەزریان داناوہ لەدار کچان دەچنە سەری رەقس و سەما دەکەن و خەلکیش لە دەوریان سەبەردەکەن، شیخ گوتی: (اعوذ باللہ.. ئەوانە سەبەردەکەن موسلمانیشن؟) گوتیان بەلێ، ئەو جارە گوتی: لا حول ولا قوہ الا باللہ.. واجبە ئامۆژگاری خەلک بەکەین گوتیان: یا شیخ چۆن ئامۆژگاریان دەکەیت لە قاوشەکە – خانہی رەقس؟ گوتی: بەلێ، پاشان بەپەلە مزگەوت هاتە دەرۆوہ و دەیگوت وەرن با بچینە خانہی رەقس و سەما و رابواردن، هەولیان دا پەشیمانی بەکەنەوہ، بەلام ئەو هەر سوور بوو لە سەر ئەوہ، گوتیان ئیستابچیت خەلکی کالتەت پی دەکەن و نازارت دەدەن، گوتی: بۆ چی... ئیمە لە پیغەمبەر (ﷺ) باشترین – کە نازاردرا و کالتەت پی کرا؟

پاشان شیخ دەستی یەکیکی گرت و گوتی: وەرە خانہی رەقس نیشان بەدە پۆیشت بە هەموو باوہرۆ متمانەوہ، پۆیشتن تاکو گەیشتنە خانہی رەقس لە دوورەوہ خاوەن قاوشەکە چاوی پی کەوتن، وا گومانی برد کە ئەوان بۆ دەرس و موحازەرە هاتوون، کاتی چوونە لای، خاوەنەکە سەرسام بوو، کاتی شیخ گوتی: دەمانەوی ئەوانە لێرەن ئامۆژگاریان بەکەین دووبارە خاوەن قاوشەکە سەرسام بوو گوتی: داوای لێ بووردنم هەبە ناتوانم ئیزنتانم بەدەم بۆ ژووری، زۆر هەولێ لەگەڵ دان و باسی پاداشتی گەورەیی خوای بۆ کرد، بەلام هەربێ سوود بوو، شیخ گوتی: پارەت دەدەینی ئینجا پازی بو بەو برەپارەیی کە دەخلی پۆژانەیی کاری بوو، وە داوای لێ کردن کە

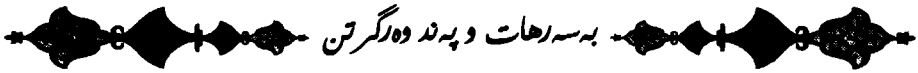




بەیانى بىن بۇ ئامۇزگارى و وەعزدان، كاتى ھات كە شىخ بىت بۇ ئەوھى، كە چوۋە ئوۋرى خەلكى ھەمو لەوئى بوون، وەمەسەرھىان پازاندبوۋە بەشى خراب و بى شەرى، شەيتانەكانىش خەلكيان گەرم دەكرد و چەپلەيان لىدەدا بۇيان، لەناكاو پەردە لادرا، دەبىنن پىاويكى زاناي بەھەببەت و يقارە لە پشت پەردەوۋە لەسەرکورسىك دانىشتوۋە، خەلك واقيان وپما، سەرسام بوون، ھەندىكيان وا گومىانيان برد ئەمە ناوبىرى خۇشى وپتەكەننە، شىخ دەستى كرد بە قسە كردن گوتى: بسم الله الحمد لله والصله والسلام على رسول الله پاشان دەستى كرد بە ئامۇزگارى كردنيان، خەلكى ھەندىك تەماشاي يەكتريان دەكرد، ھەبوو لەناويان بە گالتە پى دەكەنى و ھەبوو پەخنى دەگرئ بەلام ئەو ئاۋرى لەكەس نەدەدايەوۋە قسەكانى خۇى نەدەبىرى، تاكو پىاويك لە قاوشەكە دا ھەستايەوۋە خەلكى بى دەنگ كرد و داۋاي كرد لىيان كەگوتى بۇ بگرن، خەلكى ھىۋر بوونەوۋە و قاوشەكەش بەبى دەنگى دەۋرى دا خۇشى و نارامى پۇايە سەر تەنھا دەنگى شىخ نەبى، چەند قسەيەكى بۇ كردن كە لە پىشتەر نەيانبىستبوو، كىۋى دەھەژاند بە ئايەتەكان، فەرمودەكان نمونەكان.. بەسەر ھاتى تۆبەى چەند كەسنىكى گوناھبار.. دەيگوت خەلكىنە، ئىۋە زقرد ژيان و زقردىش بى ئەمرى خواتان كرد، كوا تام و چىزى گوناھوتاوان، تام وچىژ نەماو پۇيشت بەلام نامەى كردهوۋەكان بەرەشى مايەوۋە، پرسىارتان لى دەكرئ لە پۇزى قىامەت، پۇزىك دىت كە ھەموو شتىك لە ناو دەچى جگە لە خۋاي واحد القهار..

خەلكىنە ئايا سەبىرى كردهوۋەكانتتان كرددوۋە، وەسەبىرى ئەوھەتان كرددوۋە





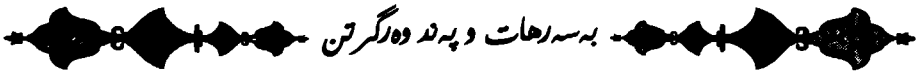
که بۆ کۆزی دەتانیات، ئێوه له دنیا دا بەرگە ی ئاگر ناگرن که چی بەشینکە له  
 حەفتابەش له ئاگری دۆزەخ، پێش ئەو ی کاتتان لە دەست بجۆ پە لە بکەن  
 بۆ تۆبە و گەرانەو بە لای خوا، زۆر قسەکانی کاربەکیەریون هەر نامۆزگاری  
 دەکرد، چونکە قسەکانی له دل دەهاتنە دەری و دەدەچوونە نیو دل، خەلکی  
 زۆر گریا، ئەویش زیاتر نامۆزگاری بەخشی، پاشان دوعای بۆ کردن داوای له  
 خوا کرد که لێیان خۆش بێ و پەحمییان پێ بکات، ئەوانیش بە یەك دەنگەو  
 دەیانگوت امین امین، ئینجا لەسەر کورسیەکی هەستا و زیاتر سام و  
 هەببەتی دروست بوو و دەوری دا لێی، هەمویان بەدوای کەوتن که چوو  
 دەری، بەلێ.. هەمویان تۆبەیان لەسەر دەستی ئەو کرد، نەهینی بوونیان له  
 ژانیان ناسی، زانیان کەوا پەقس و تام و چێژی تاوان هیچ سویدیان پێ  
 ناگەیهنی، کاتی پەراوەکان فرین و تاوانەکانیش گەورە بوون، خاوەنی پەقس  
 خانەکەش تۆبە ی کرد و پەشیمان بوو و لەسەر ئەو تاوانە ی که ئەنجامی  
 دابوو<sup>(۱)</sup>.

### ۵۵۶- ئە ئەخۆشخانەو

د. محمد العریفی دەلێ: گەشتیکم کرد بۆ شوپینیک له مانگی پەمەزان،  
 کەش و هەوا لەوێ زۆر ساردبوو، له بنکە یەکی ئیسلامی دەمانیەو نوێژی  
 تەراویحمان دەکرد، پاشان دەرسی پۆژانەمان ئاراستە دەکردن، یەکتە هات  
 لەسەر عەرەبانەکی بوو کورپەکی هینا بووی، پیاویکی پیرو بەسالاچوو

(۱) روایع العریفی، د. محمد عبدالرحمن العریفی، لاپەرە (۱۹۶)



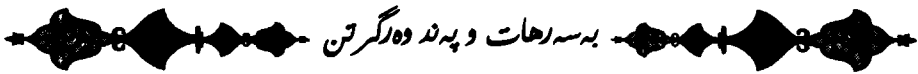


بوو، بى تاقەت لە پۆيشتن، شەويك لە شوان ديار نەبوو وە نەمدۆزيە وە گوتم:  
لەوانە يە لە بەر سەرما هاتبى و باران ريگاي لى گرتبى شەوى دوو م داھات و  
شەوى سى يەميش ھەرنەھات، پرسىيارم لە كۆپەكەى كرد، گوتمى: نەخۆش  
كەوتو و ماوھى سى پۆژە لە نەخۆشخانە خەوتوو، بپيارمان دا لەگەل  
چەند نويز خويئيك كە بە يانى دواى عەسر سەردانى بکەين.

چووین بۆ نەخۆشخانە، هاتنمان شتتیکى سەیربوو جیگای تیروانین بوو  
كە من جل و بەرگيكم لە بەر بوو ئەو ویتەر كراسيكي دريژ.. يەككيش بانئۆلى  
لە بەر بوو. يەكى لە دكتورە ئافرەتەكان پرسىيارى لى كردین.. ئايا ئیوھ  
ھەموتان كۆپى ئەون؟ گوتمان: نەخیر.. گوتمى: كەواتە كۆمە لەى خیرخوازى  
وچاكسازین؟ گوتمان نەخیر.. گوتمى: ئیوھ كین؟ وەبۆچى هاتوون؟ وەكى  
خەرجى ئەو پيگايەى بۆ داوون تاكو بيئە ئیرە؟

بەلای من شتتیکى سەیر نەبوو كارى ئیمە سەرسام ببو، چونكە ئەو  
داينابوو كە ئەو نەخۆشە پیرە دوو سى مانگ لە نەخۆشخانە بخەوینی و  
كەسبش سەردانى نەكات، بەلكو ئەگەر كە مرد نەخۆشخانە خەرجیەى كفن و  
دەفن و پيداويستیه كانی بۆ جى بەجى دەكات، منداڵە كانیشى ھەر لى  
ناپرسن، پزیشكە كە تینگە يشت كە ئیمە موسلمانین، ئەویش براى ئیمە يە لە  
ئىسلامدا چووینە ژوورى ھاوړيكە مان، برايه كيشمان لە دەره وە لەگەل  
پزیشكە كە پراوھە ستابوو باسى ئىسلامى بۆ دەكرد، ئیمەش گە يشتین بە ابو  
عماد پياوئيكى پيرو بە سالآچوو بوو، شوپنە وارى نەخۆشى بە سەريدا دياربوو،  
سەرم ماچ كرد، گریا، گوتم حالت چۆنە؟



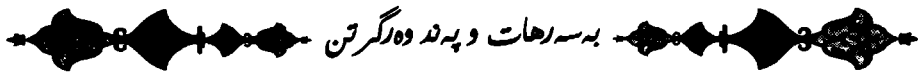


گوئی: سوپاس بۆ خوا - ناتوانم بە پۆڤوو بېم، قورئان دەخوینم زیكری  
خوا دەكەم بە گوێرەى توانام دەستی كرد بە قسەكردن بە گریانەو،  
قسەكانیشی لە بەرگریان بۆ نەدەكرا، تامە زۆی مزگەوت بوو غەمبار بوو لە  
سەردابراى لە مزگەوت و نوێژی تراویح، برايانیش زۆر دلایان دەدايەو و سەبر  
و ئارامیان بەسەر دلدا دەباراند، سەیری ژۆرەكەم كرد بینیم دوپیاوی پیری  
لێ بوون، خەلكی ئەوشارە بوون، ئەوروپی بوون، زمانیانم نەدەزانی بە باش  
یەكی لەبرایەكانمان ناردم كە بچیت سەلامیان لێ بكات و پرسیار لە حالیان  
بكات، زۆر بە ئێمە سەرسام بوون ئەوێ زۆر سەیر بوو ئەو بوو هەمان  
پرسیاریان ئاراستەى كردن كە پزیشەكە كە كردی لیمان، ئیوێ كێن؟ كۆمەلەى  
خێرخوازین؟

كاتی هەوالمان پێدا كە هیچ خزمایەتى و نزیكى نییە لە نێوانمان تەنها  
نزیكى ئاین نەبێ وەكە سیش كرتی سەردانەكەمان ناداتەو، هەردوکیان  
بەسەر سامیەو سەیری یەكتریان دەكرد، و ابزانم یەکیان خۆی هەلەكێشا  
لەسەر ئەوێتر ئەیگوت: من كچەكەم كارتێكى بۆ ناردووم بەبۆنەى جەژن  
منیش گەپامەو لای هاوڕێكەم و یستم خوا حافیزی لێ بكەم، ئەو  
دوو پیاوانەش بەلای منە زۆر سەیر بوون و زۆریش سەیریان دەكردم،  
پرسیارم كرد لە هاوڕێكەم گوتم: ئایا قسەو گفتوگۆ هەیه لە نێوانتان؟ واتە  
لەگەڵ ئەو دوو پیاوانە.

گوئی: ئەو دوو پیاوێ پێرە كاتیان بەشتی زۆر سەیر بەسەر دەبەن





گوتى: چۆن؟

گوتى: تاكو عەسر دەخەون، كاتى بېدار دەبنەو، ھەردوكيان برسەين  
خوادرنیان بۆ ئامادە دەكرىت، كاتى تىر يان خوارد دەست دەكەن بە قسەى  
پروپوچ وگالتە و جوپىن دان، كاتى نەخۆشخانەيان پز کرد لە ھات و ھاوار  
پزىشكەكە دىت بەكە و شووشەيەكى عەرەقيان دەداتى و ابزانم بۆ بى ھۆش  
بوون و خەو لى كەوتنە، ئەوانىش دەخۆنەو تاكو عەسرى بەيانى دەخەون  
!! پاشان بېدار دەبنەو ھەمان بەرنامە دووبارە دەكەنەو.

بۆيە چەندىن جۆرە نەخۆش ھەن، ئەو نەخۆشەى كەو بېدارو ئاگايە لە  
قورئان خویندن و زىكروىادى خوا و نوپز بىگومان وەكو ئەو دووپياوہ  
پىرەنىيە كە كاتيان بەو جۆرە بەسەر دەبن<sup>(۱)</sup>.

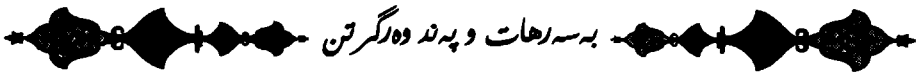
### ٥٥٧- سىحرم لىگراوہ}}

انا مسحور:

د. العريفى دەلى: پياويك ھاتە لام وگوتى: براىەكم توشى سىحريووہ و  
سىحرى لىگراوہ، دەمەويت كەسىكمان پى نىشان بەدەيت ھەندىك قورئانى  
لەسەر بخوینىت و پوقىەى شەرعى بۆ بخوینى، منىش داوام کرد كە براكەى  
بىت بۆ لام، كاتى ھاتە لام.. دەبىنم نەخۆشەكە رۆخسارى گۆراوہ و دلى زۆر  
تەنگ بووہ، حالى زۆر پەرىشانە.

(۱) من روائع العريفى، د. محمد عبدالرحمن العريفى، لاپەرە (٤٦٩)





پرسیارم لێی کرد چیتە؟

گوتم: نیشانەى سىحر لێکردنە کەت چیبە؟!

گوتم: هەست بە دڵتەنگى دەکەم، هەمیشە حالەم ناخۆشە و لە هەراسان دام بێزارم لە هەموو شتێک، تیکەلێ خەلکەم بێ خۆش نییە، تەنانەت داىکم و خوشکانیشم، بەرگرى دانیشتنیان ناگرم، خێزانم زۆر گرفتمان بۆ پەیدا دەکات، ئەوە یەک ساڵە چوووە مالى باوکى..

هەز ناگەم لەگەڵ منداڵەکانیشم دانیشم، پاشان باسى لە هەموو گرفتەکانى کرد و بێ دەنگ بوو.

گوتم: بۆ چی هەر سوورى لەسەر ئەوەى کە سىحرت لێکراوە، بۆى هەبە تاوانێکت کردبێ ئەمەش تۆلەى تاوانە کەبێ لەسەرت کە دڵت بەو شێوێ تەنگ وناپەرحەتە، خوا دەفەرمووى (وما اصابکم من مصيبة فبما کسبت ایدیکم ويعفو عن کثیر)<sup>(١)</sup>، واتە: توووشى هەر بەلاو نەهامەتى یەک هاتن ئەوا بە دەستى خۆتانە و بەهۆى هەلە کانتان خواش لە زۆر تاوان خۆش دەبێ

گوتم: نەخێر سىحرم لێکراوە روقیەى شەرعیەم لەسەر بخوینە گوتم: بە خۆت داوەرەووە وچاودێرى کردارت بکە و موژدەت لى بێ بەخێر.

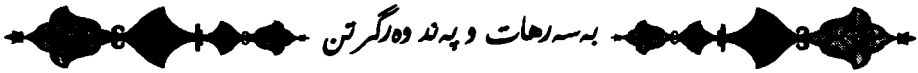
گوتم: نەخێر لەسەرم بخوینە... سىحرم لێکراوە..

کاتى زۆرى لێم کرد و گلاسیکی ناوم هینا و سوپەتى (الفاتحه)م لەسەر

(١) سورة الشوره (٢٠)







خویندو فووم لی کرد و پیم گوت: بیخۆره وه لهسەرم خویندی ئەویش  
ئاوه که ی خواردوه وه دەرچوو.

دوای دوو رۆژ براکه ی په یوه ندی پتیه کردم گوتی: یا شیخ موزده ت لی  
بی خوا سویدی گه یاند پتی به هوی خویندنه که ت، سه رسام بووم گوتم:  
چۆن؟

گوتی: دوینی براکه م له لای دایک و خوشکم بوو تا کو ئیواره ئیواره ش  
چوو خیزان و منداله کانی هینایه وه مالی، سویند به خوا دایکم و خیزانه که ی  
هر دوعات بۆ ده که ن، خوا پاداشتت بداته وه به خیر، له سه ر  
هه لوه شانده وه ی نه و سیه ره، سویند به خوا زۆر سه رسام بووم به وه، گوتم  
براکه ت بابیته لام.

کاتی هه ردووکیان هاتنه لام پرسیارم له نه خۆشه کرد، ها.. فلان  
سیحرت لیکرابوو؟

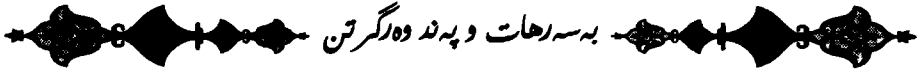
گوتی: نه خیر

به لام شتیکی ترم بینی، فیلم و ماده بی هۆشکه ره کانم بینین

گوتم: چۆن؟

گوتی: کاتی رۆیشتم له لات، به خۆم دا چوومه وه وه بیرم له و نایه ته  
کرده وه که بۆت خویندمه وه، ده که رام به دوای شوینه واری گرفته که ده بینم  
من به رده وام نیم له سه ر نوێژ کردن له وه ته ی چه ند سالیکه سه یری کاسیت و





شیریتی فیلمی ناشرین ویی شەری دەکەم، هەرلەبەر ئەوەش رقم لە خیزانم دەبوو، لەگەڵ مندالەکانم، بۆیە دلتەنگی هەمیشە هاوڕیم بوو، ویستم ئەو شتە لابدەم لەسەر خۆم بەهۆی عەرەق خواردنەوێم کە چی دلتەنگیم زیادتر دەبوو، گومانم برد سیحرم لیکرابی هەموو فیلم و کاسیتەکانم کۆکردنەوێم و سووتاندنم، و ئاوم کردبەسەریان تاکوو بەتەواوی بریاری تۆبەم دا و گەپامەوێم لای خوا.

سویند بە خوا یا شیخ لەو تەسەبەتەم ئەو هەم کرد وام دەزانی کۆی گەرە لەسەر شانمە لەسەر دڵم، بەلام لەسەرم لاچوو دڵم خۆش بوو<sup>(۱)</sup>.

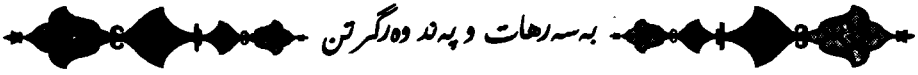
### ۵۵۸- مائەکەم هیچ سوودی بۆم نەبوو

ما أغتني عني مالية

مردن لە بچوک و گەرە جیانابیتەوێم لە دەوڵەمەند و فەقیریش لە ئازادو کۆیلەش، هارون الرشید ئەو پیاوێم بوو کە دەسەلاتی ئەو هەموو زەوی داگرتبوو، ئەو پیاوێم بوو کە سەری بەرز دەکردەوێم و بەهەوری دەگوت: بۆ باران ببارینە لە هیندو لە سین لە هەرشوێنیک کە حەزت لی بی... سویند بە خوا لە هەر شوێنیک باران ببارینیت ئەو هەر ئەو ئەو شوینە لە ژێر

(۱) جامع رسائل فضيلة الشيخ العريفي، محمد عبدالرحمن العريفي بەرگی (۱)





دەسەلاتى مەنە .

بۆدۆتكىيان بۇ پاۋ دەرچۈۈ لە مال بەلاى پياۋىك تىپەرى پىيان دەگوت:  
بەھلوول.. رشيد پىي گوت: ئەى بەھلوول ئاموژگاريم بگە.. بەھلوول گوتى:  
ئەى ئەمىرى ئيمانداران كوا باۋان و باپىرانت تاكو ئەگەنەۋە پىغەمبەرى خوا  
(ﷺ) ۋە تاكو دەكاتە سەرىشتى باوكت؟

ھارون گوتى: ھەمويان مردن.

بەھلوول: كوا كۆشكە كانيان؟

ھارون: ئەمە كۆشكە كانيانە

بەھلوول: كوا كۆرپە كانيان؟

ھارون: ئەمە كۆرپە كانيانە

بەھلوول: ئەمە كۆشك و ئەمەش كۆرپ.. بزائم كۆشكى ئەۋان چ سوۋدى  
گە ياند بە كۆرپە كەيان؟

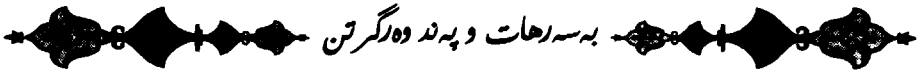
ھارون: راست دەكەيت ئەى بەھلوول.. زياتر ئاموژگاريم بگە

بەھلوول: كۆشكە كانى تو لە دنيادا زۆد فراۋان و گەۋرەن خۆزگە  
كۆرپە كەشت ئەۋما فراۋان گەۋرە دەبۈۋ:

ھارون دەستى كرد بە گريان و گوتى: زياتر ئاموژگاريم بگە.

بەھلوول: ئەى امىرى ئيمانداران.. ئەگەر دەسەلات ۋە مال و سامانى و





گہنجینہ کانی پاشای کسری ہی تو بی، وہ چندین سالیش دنیا ناوہ دان  
بکہیتہ وہ - واتہ: تہ من چہ ندین سالّ بی - نایا دوا پوژی ہموو زیندوویک  
گورنپیہ ن وہ پرسپاری لہ ہموو شتی لی ناکری؟

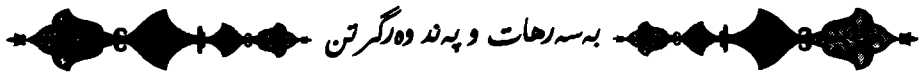
ہارون: بہ لی

پاشان خلیفہ ہارون الرشید گہرایہ وہ، کہوتہ سہر جیگاونہ خوش کہوت  
کاتی دوکتورہ کان بی ٹومید بوون لہ چاکبونہ وہی، وہہ ستیان کرد کہ  
نہجلی نزیک بووہ، چہند پوژیکی نہخایاند مردن بوو بہ میوانی کاتی ہاتہ  
سہر مردن و ناخوشیہ کانی مردن، بانگی سہر لہ شکرودہرگاوانی کرد گوتی:  
ہموو لہ شکرم بو کوزبکہ نہوہ، نہوانیش کویان کردہ وہ، بہ شمشیرو زئی  
پوشیان ہاتن، نہوہندہ زور بون مہگر خوا بزانی ژمارہیان چہندبوون  
ہمویان لہ ژیر فرمانی نہوبوون، کاتی چاوی پی کہوتن - گریا - پاشان  
گوتی: نہی نہو خواہی کہ مولک و دہسہلاتت ہہرگیژ ناپوات رہحم بہوہبکہ  
کہ مولک و دہسہلاتی دہپوات، فرمانی کرد کفنی بو نامادہبکہن وگوری بو  
ہہلکہنن، فرمانی جی بہجی کرا، چووہسہر لیواری گورہکہی گوتی ﴿مَا

أَغْنَى عَنِّي مَالِي﴾ ﴿٢٨﴾ هَلْكَ عَنِّي سُلْطَانِيَّةٌ ﴿٢٩﴾ ﴿١﴾، واتہ: مال و سامانم سودی  
نہبوو بووم، ہموو دہسہلات و سہلتنہتم لہناچوو.. نینجا ہہر دہگریا تاکو  
مرد.. کاتی گیانی دہرچوو نہو خلیفہیان ہینا کہ ہموو مولکی دنیا ہی  
نہو بوو خستیانہ نیو چالیک کہ زور تہسک وتریسک بوو، وہزیرو کارگیرو دار

(۱) سورہ الحاقہ (۲۹)





و دەستی لەگەڵ نەچوون یارمەتییان نەداو هاوکاریان نەکرد، خواردنیان لەگەڵ نەنیشت، فەرش و پاپەخیان لە ژێر دانەنا، مال و مولکی دنیا سودی پێ نەگەیاندا،

- هەوێ هاتی خەلیفە ی ئەمەوی (عبدالملك ی کۆری مروان) هاتە سەر مردن زۆر ناپەڕهت بو گوتی: پەنجەرەکانم بۆ بکەنەو، کە کردیانەو، بێنی و کاسبکاریک لەسەر دوکانەکە ی زۆر بەهەژاری دانیشتوو، خەلیفە دەستی کرد بە گریان گوتی: خۆزگە دارتاش دەبووم، خۆزگە حەمبالی دەبووم، خۆزگە دوکاندار دەبووم، خۆزگە نەدەبوومە گەرە ی موسلمان پاشان گیانی دەرچوو<sup>(۱)</sup>.

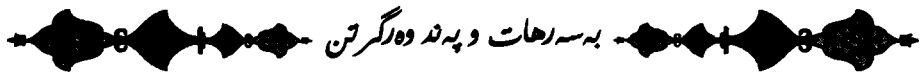
## ۵۵۹- ئەبەر خاتری خوا تاوانم نەکرد

### خوێش بۆی قەرەبوو کردەو

الدمشقی لە کتیبی (مطالع البدور) دا لە ئەمیری قاهیرە شجاع الدین ی الشمرزی دەگێریتەو دەلی: پیاویکم بێنی لەلامان بوو تەمەنی کەمیک بەسەر چوو بوو زۆر رەش ئەسەر بو کاتی مندالەکانی هاتنەلای هەموویان سپی و جوان بوون لیمان پرسى هۆکار چییە؟ گوتی: ئەو مندالانە دایکیان فەرەنگیە، منیش سەربردەیه کم هەیه لەگەلی، پرسیمان چییە؟ گوتی:

(۱) جامع رسائل فضيلة الشيخ العريفي، بەرگی (۱) لاپەرە (۲۳۲)





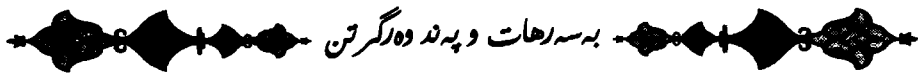
چومە شام لە سەردەمی لاویتی و سەردەمی سەلبەکان، دوکانیکم بەکری گرت و کتانم تیدا دەفرۆشت پۆزتیکیان لە دوکان بووم لەناکاو ئاfrهتییکی فرەنگی هات که خیزانی یەکیک لە سەر لەشکرەکانی سەلبیی بوو، جوانی ئەو ئاfrهتە سەر خۆشی کردم، شتم پێ فرۆشت لە نرخەکی زۆر بۆم دابەزاند و هەرزانی پێ فرۆشت، پاشان پۆیشت، دواي چەند پۆزیک پێ چوو هاتەووە لام، منیش شتم پێ فرۆشت و بەنرخییکی هەرزانی زۆر دووبارەي دەکردەووە ولیم، منیش درێژەم لەگەڵ دەدایی لە قسەکردندا زانی که من خۆشم دەویتی، کاتی شتەکه گەیشتە ئەو ئەندازەيە.

بەو پیرەژنەم گوت: که لەگەڵی دابوو: دلم بەندبوو بەو ئاfrهت چاره چیبە؟ گوتی: ئەووە خیزانی فلان سەرکردەيە ئەگەر بزانی هەرسیکمان دەکوژی بەردەوام لەسەر ئەو حالە بووم، تاكو جارێک داواي پەنجا دیناری لی کردم که بێتەلام لە مالم، منیش هەولم دا پەنجا دینارم بۆي کۆکردەووە وپیم دا.

(شەوی یەكەم)

لەوشەووەدا چاوه‌پێي بووم بێتە مالم، کاتی خواردن و خواردنەووەمان بۆ هات، کاتی هەندێ لەشەو پۆیشت، گوتم بەخۆم: ئایا شەرم لەخوايە ناکەیت؟ که چی تۆ پیاویکی غەریب ونامۆي لێرە، لەبەردەستی خواي سەپێچی دەکەیت لەگەڵ ئاfrهتییکی گاورد (النصرانیه)!!.. چاوم بەرزکردەووە بۆ ئاسمان گوتم: ئەي خوايە بەشاهید بە که لەو ئاfrهتە خۆش





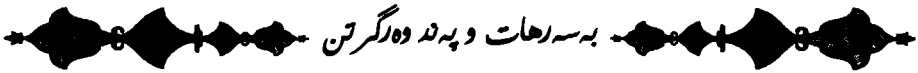
بووم و گەردنم ئازاد کرد لەو پارەییە لەشەرمی توو و لەترسی سزای توو، پاشان لەسەر جیگاگەیی پۆیشتەم چووم بۆ شوپینگی تر بۆ نووستن، کاتی ئەوەی بینی لێم هەستایەو بە تورەیی پۆیشت، بەیانی چوومە دوکانەگەم، کاتی پۆژەلاتن و ئافرەتەگە هاتە لام دەبینم توورەییە، سویند بەخوا پووختاری وەکو مانگ دەدرەوشایەو، کاتی بینیم گوتم: بەخۆم توو چی تاكو خۆت بپاریزیت لەو جوانە؟ ئایا توو ابو بکری... عمری.. یان جنیدی عابیدی، یان حسن ی زاهیدی، هەربەوشیووە مامەو دەخوارد لەسەری کاتی تیپەپی وپشت، گەیشتمە پیرەژنەگە پیم گوتم: ئەمشەو بەم بۆ بیئەو!!

گوتم: سویند بە حەزەرتی مەسیح ئەوجارە نایەتەو تاكو سەد دیناری نەدەیتی، گوتم بەلێ: هەولم دا بۆی کۆبکەمەو، سەد دینارم کۆکردنەو پیم دا.

(شەوی دووهم).

کاتی شەو داھات لەمال چاوەپوانی بووم هات،.. وەکو مانگ دەدرەوشایەو، کاتی دانیشتم، ترسی خوا بەسەرم زال بوو، گوتم: چۆن فەرمانی خوا بشکینم لەگەڵ ئافرەتگی گاوری کافر.. لەبەر خاتری خوا وازم هینا لێ، بەیانی چوومە دوکانم، دلێشم هەر سەرقالە پێی لە ناكاو بەلای من تیپەپی، دەبینم تورەییە، کاتی بینیم لۆمەم لە خۆم دەکرد کە بۆچی وازم لێ هینا، بەوشیووە بە داخ و پەژارەو مامەو، لە پیرەژنەگەم پرسی، پیرەژن گوتم: پازی نابێ ئەو جارە تاكو پینچ سەد دیناری نەدەینی یان ئەبێ لە





خه فہ تی بمریت.

گوتم: بهائی: دہیدہ می، هه و لم دا، بیرم کردہ وه که دوکانه کهم بفروشم  
وه هه موو کهل و په لیش.. وام کرد پینچ سهد دینارم پیداً..

له وسهین وبهینه دا بانگ که ری بانگه وازی کرد له بازار گوتی: هؤ خه لکی  
موسلمان، نهو ریکه وتنه ی له نیوانمان دا هه بوو کۆتایی پیهات له نیستانوه  
تا کو هه فته یه ک مؤلّهت دراوه به بازرگانه کانی موسلمان منیش نه وهی له مال  
بوو هه موم کۆ کرده وه له شام رۆیشتم وله دلشیم ناھو حه سره تی نهو  
نافرته هه رمابوو دهستم کرد به فروشتنی جاریه (کۆیلہی نافرته) به لکو  
خۆشه ویستی نهو نافرته م له دلدا دهرچی، سی سالان نهو کاره م کرد، پاشان  
جهنگی (حطین) دروست بو (له نیوان قائد صلاح الدین وسه لیبیه کان)  
موسلمانه کان گه رانه وه لای خۆیان، داوای جاریه یه کیان کرد لیم بۆ  
پاشاکه یان، منیش جاریه یه کی نۆد جوانم هه بو، به سهد دینار کریان لیم،  
نه وه دینارم وه رگرت و ده دیناریش به قهرز مایه وه له نهستی نهو قائیده.

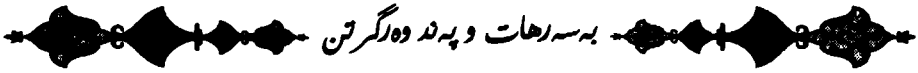
قائیده که گوتی: بپۆن نهو بازرگانه بیئن بۆ لای نهو جاریانه ی من با له  
نافرته تانی فهرهنگی دانیه کی به دل خۆی هه لبرۆری له جیاتی ده دیناره که ی  
که ماوه.

(دیاری) الجائزة...

کاتی دهرگایان بۆم کرده وه هه مان نافرته تی هاوړیم بیینی، نهوم هه لگرت  
و بۆخۆم هه لبرۆرد، کاتی هاتمه وه مالی، پیم گوت: نایا ده مناسی؟







گوتى: نەخىر

گوتم من ئەو ھاوپىتەم كە بازرگان بوم، كە سەدو پەنجا دىنارت لىم  
وەرگرت وپىت گوتم: دلت پىم خۆش نابى تاكو پىنچ سەد دىنارم نەدەبىتى  
كە ئىستا من تۆم بە (دە) دىنار كورد بە مولكى خۆم، ئافرەتە كە گوتى: اشهد  
ان لا اله الا الله واشهد ان محمد رسول الله.

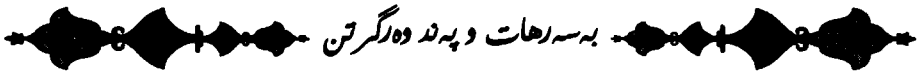
موسلمان بوو، بە جوانترىت موسلمانبوون منىش مارەم بېرى لە خۆم  
كەمىكى پى چوو داىكى سندوقىكى بۇ نارد، كاتى كردمانەو دەبىنم ئەو دوو  
كىسە پارەبەى تىدا بوون كە من پىم دابوون، جارى بەكەم پەنجا دىنار و  
جارى دوو دە سەد دىنار، ھەرۈھە ئەو جل و بەرگەى كە لەبەرى دەكرد كە  
دەھاتە لام لە دوكانەكەم لەولاتى شام.

ئەمە بەسەرھاتى داىكى مندالەكانم بوو، ئەو بە كە چىشتان بۇ دروست  
دەكات، بەلى... كەسنىك لەبەر خاترى خوا واز لە شتىك بىنى بىگومان خوا  
بۆى قەرەبوو دەكاتەو، بەندە خۆى لە خەلك دەشارىتەو، بەلام چۆن  
دەتوانى خۆى لە خوا بشارىتەو كە چى ھەمىشە لە گەلى داىە<sup>(۱)</sup>.

)

(۱) جامع رسائل فضيلة الشيخ محمد العريفي، د. محمد عبدالرحمن العريفي، بەرگى (۲)





## ۵۶۰- دوعای بو ئیمانداران دەکرد

ابن الضحاک دەلی:

له خەومدا (شریح ی کۆری یونس)م بینی، پێم گوت: خوای گەرە چی  
بەسەر هینای ئەی ابو الحارث؟

گوتی: لێم خۆش بوو.

له گەڵ ئەوهشدا کۆشکێکی پێدام له تەنیششت کۆشکی محمدی کۆری  
بشیری کۆری عطاء ی الکندی

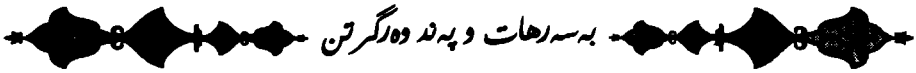
گوتم: ئەی ابو الحارث تۆ ئەمرۆکه له لای ئیمه له محمدی کۆری بشیر  
گەرەتری

گوتی: ئەو قسەیه مه که: چونکه خوای گەرە بەشی تاییهتی داناوە بۆ  
ئەو له کردەوهی هەمو باوەرداریکی پیاو و ئافرەت، چونکه ئەو دوعای  
دەکرد و دەیگوت: ئەی خوایه له مسوڵمانان و ئیماندارانی پیاو ئافرەت خۆش  
به، به و هۆیه وه ئەو پلهی وەرگرت له لای خوای گەرە<sup>(۱)</sup>.

---

(۱) الف قصه و قصه من حياه الصالحين والزاهدين بهرگی (۲) لاپەرە (۱۹۴)

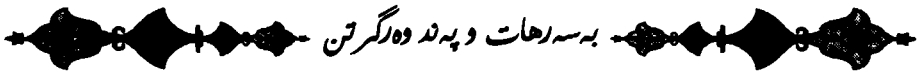




## ۵۶۱- چہندہ تامہ زرؤی فیربوونی قورئانہ

ئافرہ تیک دہ لی: له حەرہ می مہ کہ بووم له شوینی نوژکردنی ئافرہ تان له ناکاو ئافر تیک دہ سستی کی دا له پشتم، چہند قسہ یه کی کرد به زمانیک که عربی نہ بوو گوتی: یا حہ جہ!! یا حہ جہ!! ئاو پم لئی دایه وه، دہ بینم ئافرہ تیکه له تہ مہن مام ناوہندی بوو، وابزانم تورکی بوو، سہلامی کرد لیم، خو شم ویست له دلّم سبحان الله پو حہ کان وهک له شکری فہرمانی پیکراوان دہ گہ پین.. ویستی شتیک بلّی، هہ ولی دہ دا وشہکانی کویکاتہ وه به عربی پیم بلّی، ئاماژہ ی بو ئہ و قورئانہ کرد کہ هہ لمگرتووه، پاشان به عہرہ بییکی شکاوه گوتی: (تو دہ خوینی له قورئان)؟ گوتم: به لی: دہ بینم ئافرہ تہ کہ پرنگی سوورہ لگہرا چاوی پرپوون له فرمی سک، دیمہ نہ کہ ی سہ رسامی کردم، دہستی کرد به گریان، گوتم: چیتہ؟ به دہنگیکی پرلہ گریانہ وه به شہرہ زاری سہیری کردم و گوتی: من قورئان ناخوینم، گوتم: بوچی؟ گوتی: نازانم بیخوینم، قسہ ی تہ واو نہ کرد له هاواری گریان ی دا، دہستم کرد به هیور کردنہ وه ی ودہستم له سہر شانی دانا، گوتم ئیستا تو له مالی خودای، داوای لی بکہ فیّر بیت و یارمہ تیت بدات بو فیّر بوونی قورئان فرمی سکہ کانم لی سرینہ وه، دہستی به رزکردنہ وه و گوتی: اللهم افتح قلبی اقرا قران.. خوا یه دلّم بکہ ی تہ وه و فیّری قورئانم بکہیت چہند جاری ئہ مہ ی دووبارہ دہ کردنہ وه، پاشان ئاو پی لی دامہ وه گوتی: من دہ مرّم و فیّری قورئانیش نابم، گوتم نہ خیر به یارمہ تی خوا فیّر دہ بیت به تہ واوی خہتمی دہ کہیت.



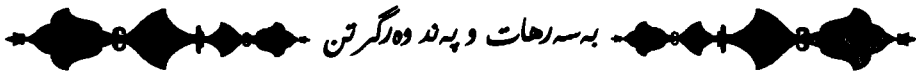


چەند جار گوتم: سورەتی (الفاتحە) دەزانى؟ دللى خۇش بوو گوتى:  
بەلى: دەستى كرد بە خويندەنەوھى تا كۆتايى، پاشان بۆى دانىشت چەند  
سورەتتىكى بچوكى خويندەنەوھى كە لەبەرى بوون، من سەرسام بووم بە زانىنى  
عەرەببەكەى كە قسەى دەكرد و باسى ژيانى خۆى دەكرد سەبارەت بە  
هەوللى بۆ فيربوونى قورئان پەنگى كۆپا گوتى: دەمرم و فيبرى قورئانىش نابم،  
من لە ناو ئاگرى دۆزەخم!! من تەنھا گوئى لە كاسىت دەگرم بۆ خويندەنەوھى،  
ئەوھى كلامى خوايە، هەر باسى گەورەيى و عەزەمەتى خواى دەكرد، خۆم بۆ  
نەگىرا لەبەر گريان، ئافرەتتىكىش زمان عەرەبى نيبە لە شارىكى عەلمانىيە  
لەوھى دەترسى بمرىت و فيبرى قورئانىش نەبى، هەموو ئومىدى ئەوھى بوو كە  
قورئان خەتم بكات، دەگىرا غەمباردەبوو، دللى تەنگ ببو، چونكە قورئان  
ناخوينتى، دەبى ئىمە حالمان چۆن بى كە فەرامۆشمان كردووه و فيربوون  
ولەبىر مان كردووه، دەبى حالمان چۆن بى كە هەموو پىگايەكان ئاسنن بۆ  
فيربوون و لەبەر كردن<sup>(۱)</sup>

---

(۱) من روائع العريفي، د. محمد عبدالرحمن العريفي، لاپەرە (۲۲۴)





## ۵۶۲- تازہ ہہستم بہ نارامی کرد

د. العریفی دہلی:

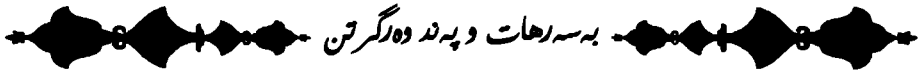
لہ نہ لمانیا بووم، یہ کیک لہ دہرگای دا، دہ بینم نافرہ تیکی لاو لہ پشت  
دہرگا وہ ستاوه بانگ دہکات، پیم گوت: چیت دہوی؟

گوتی: دہرگایہ کہ بکہرہوہ، گوتم: من پیاویکی مسولمانم ہیچ کہسم لہ لا  
نیہہ وجائیز نیہہ توش بییتہ لای من، زدی لی کردم منیش دہرگام  
نہ کردہوہ، گوتی: من لہ کومہ لہی پیاوانی ناوداری نایینم دہرگا بکہرہوہ و  
ئو چند پرتوکانہ و ئو پراوانہش بگرہ بو خوت بیخوینہوہ، گوتم: ہیچ  
ناوی، دہستی کرد بہ پارانہوہ و داوای کردنہوہی دہرگای زور کرد، منیش  
پشتم تی کرد و چومہ ژورہکےی خوم و دہرگام نہ کردہوہ لی، ہیچی  
بؤنہکرا تہنہا ئوہ بوو دہمی خوی کرد بہ کونی دہرگاکہوہ و دہستی کرد بہ  
قسہ کردن سہ بارہت بہ نایینہکےی و ہنامنج و مہ بہستہکانی نایینی باس  
دہ کرد بوم لہ کونی دہرگاوہ بوماوہی (۱۰) خولہک بانگہوازی لہ گہل کردم،  
کاتی کوتایی بہ قسہکانی ہات چومہ لای دہرگاکہوہ ولیم پرسی بو چی  
بہوشیوہ خوت نازار دہدہیت؟

گوتی: تازہ من ہست بہ نارامی دل و دہروونم دہکہم چونکہ ہیرو  
توانای خوم بہ خشی و خہرجم کرد لہ ریگای نایینہکہم<sup>(۱)</sup>، (ان تکنوا تالمون

(۱) من رواتع العریفی د. محمد عبدالرحمن العریفی لاپہرہ (۲۰۴)





فانهم يالمون كما تالمون وترجون من الله ما لا يرجون<sup>(۱)</sup>.

واته نهگەر ئیوه نازار بچیژن وماندووین له برینداربوون وشه پرو  
به رهنگاربوونه وهی دوزمن له جیهاد دا، نهوا نهوانیش نازار دهچیژن وهکو  
ئیوه، بهلام ئیوه ئومیدتان ههیه بهشتیک له لایهن خواوه که پلهی شههیدی  
وپاداشت و سهرکهوتنه، له کاتیکدا نهوان نهو ئومیدهیان نییه (صفوة  
التفاسیر).

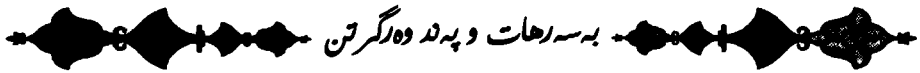
### ۵۶۳- ترسام له وهی توش له گهل نهوان بیت

دهگیرنه وه که پیاویک هه بوو هه مو پۆژی هه زار جار له عنه تی ده کرد له  
شهیتان پۆژیکیان له ژیر دیواریک خهوتبوو به کیک له خهوی هاته لای و  
بیداری کرده و پیتی گوت: ههسته: چونکه نهو دیواره خهریکه ده پووخی  
وده که ویتته سهرتا، پیاوه که گوتی: تۆکیی که نه وهنده به په حمی؟ گوتی: من  
شهیتانم، گوتی: چون شتی وا ده بی که چیی من پۆژی هه زار جار نه فرین له  
تۆ ده که م، شهیتان گوتی: له بهر نه وهی زانیم پلهی شههید چهنده گه وره  
پیرۆزه له لای خوا ترسام له وهی که تۆ له گهل نهوان بیت و به پلهی شههیدی  
بگهیت<sup>(۲)</sup>.

(۱) سورة النساء اية (۱۰۴)

(۲) الف قصه وقصه من قصص الصالحين والزاهدين بهرگی (۱) لاپه ره (۳۹۱)





## ۵۶۴ - خۆای گەورە لیت خۆش بی ئەی عبدالله

ابن ابو الزناد دەلی: اسمای کچی ابو بکری صدیق کراسیکی پیغه مبهری  
 (علیه السلام) له لابوو، کاتی عبدالله کوپی زییر به دهستی حجاج شهید کرا (که کوپی  
 اسماء بوو) کراسه که ون بوو، وه کو ون بوو که س نه یزانی کی بردی، اسماء  
 فەرموی ون بونی کراسه که زۆر له سەرم به نازارتربوو له کوشتنی عبدالله ی  
 کوپم، کراسه که ی دۆزییه وه و له لای پیاویک له ولاتی شام وگوتی: ئەو کراسه  
 بو اسماء نانیرمه وه تا کو دوام بو نه کات که خوا لیم خۆش بی، ئەو هه واله  
 گه یشته اسماء گوتی: چون داوای لیخۆشبوون بکه م بو که سیک عبدالله ی  
 کوپی زییری کوشتوو؟

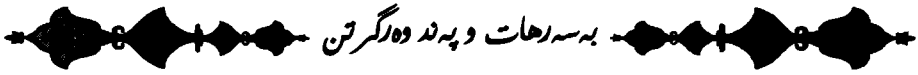
(وادیاره ئەو که سه ی کراسه که ی له لابوه له پیاوان و یاریده ده رانی حجاج  
 بووه).

خه لکی گوتیان: ئایا کراسه که ت بو ناهینیتته وه؟ اسماء گوتی: پی بلین  
 با بیت، پیاوه که به خۆی و بهر کراسه که هات و (عبدالله ی کوپی عروه ی  
 کوپی زییری له گه ل بوو (ئهو عبدالله یه نه وه ی اسماء بوو، چونکه عروه ش  
 کوپی اسمایه وه عبدالله ی شهید) اسماء به پیاوه که ی گوت: کراسه که  
 بده به عبدالله نه ویش دای به عبدالله، گوتی: وهرت گرت عبدالله؟ گوتی: به لی  
 اسماء گوتی: خۆای گەورە لیت خۆش بی ئەی عبدالله

گوتی: مه به ستم عبدالله کوپی عروه<sup>(۱)</sup> واته: دوعای بو پیاوه که نه کرد

(۱) الف قصه و قصه من قصص الصالحين والزاهدين بهرگی (۱) لاپه ره (۳۹۷)





## ۵۶۵- زۆلم لە نێمە و دەعوا لە دوژمن

پۆزێکیان کۆپێکی خەلیفە ھارون الرشید ھاتە لای باوکی گوتی: کۆپی فلان وەزیر جوینی پێدام بە دایکم ھارون الرشید پووی لە مەجلیس کردو فەرمووی: ئەو کەسانە شایەتی چ نەوعە عەزابێکن؟

ھەندێکیان گوتیان: کۆشتنی، ھەندێکی: زمان بڕین، ھەندێک بە تالانکردن و نەفی کردن جوابیان دایەو.

ئینجا ھارون الرشید فەرمووی: ئەی کۆپی من، واباشە لێی ببوری ئەگەر ناتوانی تۆش جوین بە ئەو بدەو، ئەمما ھەر ھەندە لە حەد دەرنەچی، وەئیلا زۆلم لە نێمە و پەیدا دەبی و دەعوا دەکەوێتە سەر دوژمن

بەوێ قەت نالی ئینسان پیاوی عاقل

لەگەل فیلی بە قوووت بێتە مەیدان.

بەلێ مەرد ئەو کەسانەن خۆ بەتە حقیق

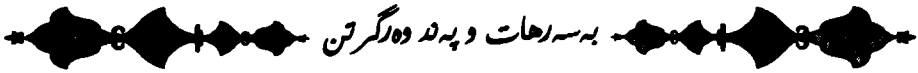
قسەئ ناخۆش نەکات وەختی لێ قەومان<sup>(۱)</sup>

---

(۱) گولستان سعدی شیرازی لاپەرە (۱۰۳)







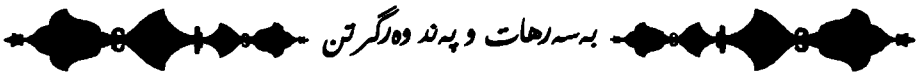
## ۵۶۶ - ھەندی لەوتە و نامۆزگاری یەکانی شیخ عبدالقادر گیلانی

بێگومان ھەرکەسی دڵسۆزی و پاکی ناودلی بنوینی لەخواپەرستی و ھەموو کاروباریدا بێگومان زمانی دەبیته کانگای دانایی و حکمەت ھەمیشە نامۆزگاری و قسە ی چاک و پاکی لی ھەلەدەقۆلی شیخ عبدالقادی گیلانی یەکیکە لەوزانا بەرزوپایە دارانە ی کە ھەمیشە زانست و وەرە و خۆپاریزی ئەو لە دنیا دا پەنگ دەداتەو لە کاتی کە ئاکۆزگاری دەبەخشی و تەکانی پێک لەگەڵ دەقی پەوشت ی پیغەمبەرن (ﷺ).

شیخ عبدالقادی گیلانی دەفەرموی: (نامۆزگاریت دەکەم بە لەخواترسان و گوێ پایەل بوونی و پابەند بوون بە شەری دیار (ظاہر) و سەلامەتی سینه لە پەوشتە ناشیرینەکان و پەپاکی نەفس و پووخواشی لەگەڵ برا موسلمانەکەت، ھەرۆھا بەخشینی یارمەتی بەکەسی ناچار و پێبوار و لابردنی ئازار لەسەر شان و ملی خەلکی و نامۆزگاری بەخشین بە بچوک و گەورە و وازھێتان لە پەکاری و ناکۆکی لەگەڵ برا مسولمانەکەت).

– ھەرۆھا دەفەرموی: (ئەگەر خۆشەویستی و پێ لیبوونەو ھی کەسیکت لە دڵدا بییت، ئەوا کردەو ھەکانی بەرامبەر بە قورئان و سونەت بکە، ئەگەر لە قورئان و سونەت کردەو ھەکانی وەرئەگیرا بوون ئەوا مۆژدەت لی بی بەو ھی کە خوا تۆی سەرکەوتوو کردیت و شوین پیغەمبەرەکە ی کەوتیت و وازت لی ھیناوە لەبەر کردەو ھە خراپەکانی، و ئەگەر کردەو ھەکانی موافیق بە قورئان و سونەت بوون تۆش پەقت لی ھەلەدەستاو خۆشت نەدەویست بزانی





که تو هه وهس په رستیت و بهه واو هه وهسی خۆت هه ئس و کهوت ده کهیت  
وه ستمکاری به وهی که رهفت لی ده بیته وه<sup>(۱)</sup>.

### ۵۶۷- زانستیکی روون و نا شکرا

خاتوو عائیشه دایکی ئیمانداران (رضی الله عنهما) زۆر چهزی له زانست  
بووه ئه گهر په سیاری شتیکت لی بکردایه وه ده چوو په سیاری ده کرد تا کو  
به ته وای و پروونی بیزانیا به، ئینجا وه لامی ده دایه وه،  
جاریک پیغه مبه ر (ﷺ) فه رموی: هه رکه سیک له پۆژی دوا ی به وه ردی لی  
په رسینه وهی (الحساب) له گه ل بکریت ئه وا عه زاب ده دریت، عائیشه فه رموی:  
ئایا خوا ی گه وه ناهه رموی (فاما من اوتی کتابه بیهینه فسوف یحاسب  
حسابا یسیرا)<sup>(۲)</sup>، واته: هه رکه سی که خاون ئیمان و کرده وهی چاک بیت  
و نامه ی کرده وه کانی بدریته دهستی راستی ئه وا په سیاری سووک و ئاسانی  
لی ده کریت به هوی ئیمان و کاره چاکه کانی وه ئه که ویته به ره حمه تی خوا.  
پیغه مبه ر (ﷺ) فه رموی: ئه وه نامه ی کرده وه وه رگرتنه نه ک ئامار  
له گه ل کردن، هه رکه سی به وردی لی په رسینه وهی کرده وه کانی له گه ل بکریت  
ئه وا یان ده رناچی له ناو ده چی - یان زۆر ماندوو ده بی<sup>(۳)</sup>.

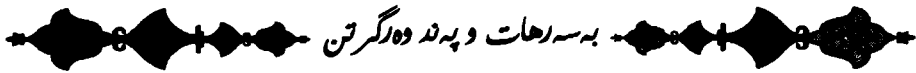
(۱) مناقب الشيخ عبدالقادر الكيلاني يونس الشيخ ابراهيم السامرائي لاپه ره (۱۷) چاپی

دووم ۱۹۸۸ ز

(۲) سوره لانشقاق (۷-۸)

(۳) رواه البخاری





## ۵۶۸- سوپاس بۆ خوا توشی گوناھیک نەبووم

شیخی سعدی لە کتیبی (گولستان) دا دەفەرموی :

عابیدیکم دیت لە قەراغ بەحرێک، پلینگ برینداری کردبوو، و بەهیچ  
دەرمان چاک نەدەبوو، لاواز بووبوو، دائیمەن سوپاسی خۆی دەکرد و  
دەیکوت: الحمدلله.. بەو بەلایە گرفتارم نەوێک بە گوناھیک کە شەرمەزاری  
خوایم<sup>(۱)</sup>.

## ۵۶۹- ئیمامی (عمر) و ئاڤرەتە ئه‌وینداره‌که

زیدی کوپی اسلم دەلی: شەویکیان ئیمامی عمری کوپی خطاب دەرچوو  
بەمەبەستی پاسەوانی کردنی، بینی چرایەک داگیرساوه له مالتیک که لئی نزیک  
بووه ده‌بینی ئاڤرەتیکی پیره خەریکی کاری غەزەل بوو، یان پەپە  
دەکرد دەیکوت.

علی محمد صلاة الابرار      صلی علیک المصطفون الاخيار

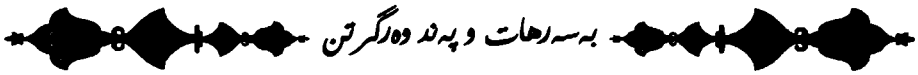
قد کنت قواما بکی الاسحاب      یالیت شعری والمنايا اطوار

هل تجمعني وحببي الدار

بەو چەند وتەیه سەلاوەتی دەنارد بۆ پێغەمبەر و باسی خۆشی  
دەکرد کە لە شەوان چەند دەگریا تاکو بەیانی، هەوێها خۆشەویستی خۆی

(۱) گولستان سعدی شیرازی لاپەرە (۱۵۸)





بەو چەند دێرە شیعەرە دەردەبەری بۆی، وەداواوی دەکرد کە لە گەڵ پێغەمبەر دا (ﷺ) لە بەهەشت کۆبیتەو.

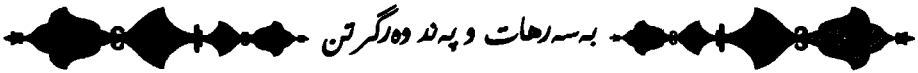
کاتی (عمر) ئەمە ی بیست دەستی کرد بە گریان ئینجا لە دەرگای دا،  
ئافەرەتە کە گوتی کێ؟

گوتی: عمری کوری خطاب

ئافەرەتە کە: من چ کارم بە (عمر)ە بۆ چی عمر لەو دەمەدا هات؟ ئیمامی  
عمر: دەرگابکەرەووە پەحمەتی خوات لی بی، هیچ زیانت پی ناگات  
ئافەرەتە کە دەرگای کردەووە، عمریش چوووە ژوورە کە ی وپی گوت: ئەو چەند  
وتە یەم بۆ دووبارە بکەرەووە کە تازە گوتت: ئەویش بۆی دووبارە کردەووە،  
کاتی گەیشتە کۆتاییە کە ی کە دەلی (هل تجمعنی وحبیبی الدار) واتە: من  
وخۆشەوێستە کە م (مەبەستی پێغەمبەر ﷺ) لە بەهەشتدا کۆدە کە ی تەو؟  
(عمر) گوتی: منیش لە گەڵ خۆتان ببەن، بۆ ئەو ی پیکەووە کۆبیینەووە واتە:  
ناوی منیش بخەرە نێو بەیتە کە ت ئافەرەت گوتی: (وعمر فاغفر له يا غفران)  
ئینجا رازی بوو پاشان گەرایەووە<sup>(۱)</sup>

(۱) صفحات نیران من حياة السابقات، نذیر محمد مکتبی، لا پەرە (۷۶)





## ۵۷۰- توبه ی نافرہ تیک کہ خیزانی مسلم ی تیک دا

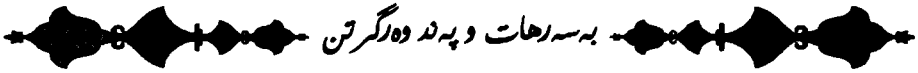
ابو مسلم ی الخولانی (پرہمہ تی خوی لی بی) کاتی دہگہ پایہ وہ مال سہلامی دہکرد، کاتی دہہاتہ ناوہ پراستی مالہ کہ دہیکوت: اللہ اکبر، ہر وہا خیزانیشی لہگہ لّ اللہ اکبری دہکرد، دہلی: کہ دہچوہ ژورہ کہی عہ باوپیلاوہ کانی دادہنا و دہست بہجی خواردنیان بۆ دہہینا و نہویش خواردنه کہی دہخوارد.

شہویکیان ہاتہ وہ گوتی: اللہ اکبر بہلام کہس وہلامی نہدایہ وہ، پاشان چوہ بہردہم دہرگا کہہ بینی وا خیزانہ کہی دانیشتوہ و مالہ کہشی ہیچی چرای لی دانہ گیرساوہ، بہ خیزانہ کہی گوت: نہوہ چی یہ خیرہ نہوہا گوراپویت گوتی: خہلکی ہموویان حالیان باشہ توش ابو مسلم بۆ ناچیتہ لای معاویہ بہلکو فرمان دہکات خزمہ تکاریک و ہندیک یارمہ تیمان بۆ دہنیریت؟

ابو مسلم کہ نہمہی لہ خیزانہ کہی بیست زور نارہحہت بوو، وہزانی کہ نہم قسہیہ خوی نییہ خہلکی دل و دہروونی تیک داوہ و قسہیان لہ لای کردوون، بۆیہ گوتی: (اللہم من افسد علی اہلی فاعم بصرہ) واتہ: نہی خویاہ داوات لی دہکہم ولیت دہ پاریمہ وہ ہرکہ سیک خیزانہ کہمی لہ سہرم تیک داوہ چاوی کویر بکہیت.

دہلی: لہ وکاتہش نافرہ تیک لہوی بوو پیی دہگوت: تو خیزانی ابو مسلم ی بۆ چی بہ پیاوہ کہت نالی و ہکو خہلک معاویہ خزمہ تکاریکتان بۆ بگری و ہندی پارہتان بداتی بۆ پیداویستی ژیانتان..





دہ لئی: لہ ناکاوبینیان نافرہ تہ کہ ہر لہ وی مابوو چراش داگیرسابوو،  
نافرہ تہ کہ چاوی ہیچ نہ بینی گوتی: چراکہ تان کوڑایہ وہ؟ گوتیان: نہ خیر..  
گوتی: انا لله چاوہ کانم پویشت.. واتہ کویر بووم.. بہ و شیوہ ہاتہ لای ابو  
مسلم ہر لئی دہ پاراپیہ وہ وداوای لئی بوردنی لئی دہ کرد واتہ توبہ ی کرد  
لہ وکارہ ی کہ نہ نجامی دا - (ابو مسلم) یش دوعای بو کرد خوای گہ ورہ  
چاوہ کانی بوی گہ راندہ وہ، وہ خیزانی ابو مسلم وہ کو جارانی لئی ہاتہ و ہاتہ  
سہر حالی پیشوو لہ ملکہ چی وسہبر و نارامی، ہر وہ ہا لہ گہ لئی ابو مسلم اللہ  
اکبری دہ کرد وہ لامی سلامی دہ دایہ وہ<sup>(۱)</sup>.

### ۵۷۱- نہ خوش وسہر پیچی کردن

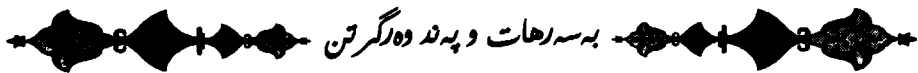
د. العریفی دہ لئی: پوژتکیان سہردانی نہ خوشیکم کرد کہ تووشی  
دہردیکی ترسناک ببو، نہ خوشیہ کہ جیگای خوی کردبوہ لہ ناو لاشہ ی، لاوازو  
بی ہیژیبو نیسکہ کانی نہرم کردبوون وپیستی خواردبوو.

ہندی لہ ہاوہ لانی بہ نہ ہینی پیمان گوتم: دکتور گوتویہ تی  
کوٹایہ کہ ی بوون و ناشکرایہ و نزیکہ، زانستیش لہ لای خواہہ.

بہ ہیواشی چومہ ژورہ کہ ی، چاوہ پروان بووم دہنگی قورنان پیشوازیم  
لئی بکات بہر مالیکی نویر لہ وی بینیم راخسترایت بو نویر، وہ نہ خوشہ کہ ش  
بینیم کہ بہ بی تاقہ تی بووی لہ خوا کردبیت.

(۱) التوبة وروائع الثائبين ابو عمر محمد الزغبی لاپہرہ (۲۲۶)





له دەرگام دا، مۆلەتیاپ پیدام که بیمه ژووری، نازانی من کیم و نامناسی  
 چومە ژوورەکهی، هیمنی لهوی سەربرابوو، پۆشنایش خامۆش کرابوو  
 ژوورەکه له گۆرستان دەچو، ئاوینەکه به بەشیکێ سپی داپۆشرا بوو، تاکو  
 خۆی نەبینیتەوه وەنەیبینی که توکی سەری هەلۆهراوه ئینجا نەخۆشیهکهی  
 بیتە وەبیر.

منی بینی خۆی نامادەکرد بۆ ئەوهی لهسەر تەختەکهی دابنیشی،  
 هەندیک له هاوهلانی دانیشتبوون لهلای هەموو خەمی گەورەیان ئەوهبوو که  
 باسی نەخۆشیهکهی له بیر بیهەنەوه، وا گومانیاپ دەبرد که ئەمه گەورەترین  
 خزمەتیه کردوویانە و پیشکەشیان کردووه پیتی، ناچارێ بکن که پینکەنی؟  
 بەئێ: پینکەنین بەلام بەس ئەوان پیندەکنین،

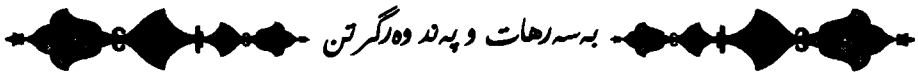
لاوه نەخۆشەکهش پیندەکنی بهقسەیان، یان پینکەنینی بەدەردیخست،  
 نازانم!! بەلام له بیری چوو که نامەێ کردەوهکانی له هەموو چرکەیهک  
 دەپینچرایهوه وه زۆری نامیرەکانی لاشەێ ئیستا لهلای له کار کهوتوون  
 توانای کاریان نییه، له هەر چرکەیهک بێ دەگونجی بمریت.

کاتی دانیشتم یهکێک هەستایهوه دەنگی تەلهفزیۆنهکهی کز کردو  
 نەیهیشت گۆرانیهکانی دەنگ بەرزیکاتهوه، وام هەست کرد که من پیاویکی  
 پەزاگران بووم لهسەر ملی ئەوان، کۆپومه جلیس وشەونخوونیم لی تیک دان.

لا حول ولا قوه الا بالله.. ئەو دلانە چەند پەقن

خۆم ون دەکرد له سووچیکێ ژوورەکه، دەمخواست کهیهک قورئان





ببینم، بەرمال نوێژ تەسجیل و کاسیتی قورئان.. بەلام زۆر بەداخووە، شتی وام نەبینی لەوژوورە، ئەوێ لەوێ بوو هەموو گۆفارو پۆژنامە بوون، وێنە مەلیکە جمالی فەرەنسای لەسەر یەکیکیان بوو، یەکیکی تر وێنە گۆرانی بیژی لەسەر بوو، وابزانم دیتەووە یادم وێنە ئەو نەخۆشەم لەسەر پۆژنامە یەکی بینی چەندین جار لەسەر بابەتی وەرزش و گەنجان هەمووی لە تەیشتی بوو لاپەرە بەلاپەرە چەندین جار هەلی دەدانهووە.

لەراستیدا دەگریام و سەیرم دەکرد، چەندین فرمیسم لە چاوەکانم باراند هاوڕێیانی هەولیان دەدا منیش لەگەڵیان بەشداری بکەم لە پێکەنین بەلام من موجامەلەم دەکرد لەگەڵیان و بەزەردەخەندەووە ئاوڕم لی دەدانهووە.

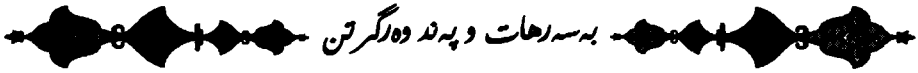
یەکی لەوانە شتیکی سەیری گێرایەووە، کە گوئی لە موحازەرە یەکی من بوو، یان لە شاشەیی تەلەفزیون بینوویەتی، بۆ ئەوێ نەخۆشەکە پێیکەنی، وەمنیش چیتر نەگریم و پێیکەنم، بەستەزمان واگومان دەبات کە سێبەرەکی بچووک و باریکە قسەیی سەیرو پرۆپوچی فێرێ دەدا بەرامبەر ئەوانی تر، لەراستیدا خویینی زۆر گران بوو، نزیک نەبوو خۆی بی دەنگ بکات، چۆن ئەگەر قسە بکات.

بەزەردەخەندەووە سەیرم دەکرد، ولەدلی خۆشم دەمگوت: ناااااا ماااااا

ئارام دەگرم لەسەریان، بەرگەیی کۆپومە جلیسیان ناگرم، مۆلەتم وەرگرت بچمە دەری، لەناواقاوشی نەخۆشخانە چەند هەنگاویکم نا، کاتی نزیکی دەرگا بوومەووە بە خۆم گوت: نابێ برۆیت تاکو بەراستی ئامۆزگاری ئەو







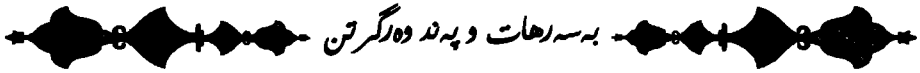
نەخۆشەنەكەیت، بۆی ھەبە ئەمە ئاخیر دیداری بۆ لەگەڵ مان، كەچی ھەروابوو ئاخیر ریداربوو. كە پامەو ھە لای، لەدەرگام داو چوو ھە ژوودئ، داوام كرد لە ھاورپییانی بەتەنیا بە جیمان بیلن بۆ ماو ھە كە مێك.

دەرچوون و بە ھێمنی دەرگایان داخست، من و یاسر بەتەنیا لە ژوودەكە بووین، نۆر بە وردی سەیری دەرگام، وابزانم دەیزانی كە چ دەئیم..

بەراشكاوی گوتم: یاسر كاتی موخامەلەنەما، دەزانی كە من تۆم نۆر خۆش دەوئ، كە خۆم سەرقال كردوو ھە كارم بەجئ ھێشتوو ھە تەنھا لەبەر خاتری تۆبوو ھە تۆم بۆ ئێرە، كاتی زانیم نەخۆش كە وتیت نارەحەت بووم، بەو ھەوالە وابزانم غەمباری منیش كە مەتر نییە لە غەمباری تۆ، تۆ ئەگەر فرمیسك بۆ خۆت دەپۆزیت لەسەر نەخۆشەكەت، ئەوا من خوین دەبارینم لە چاوانم لەسەر تۆ سەری داخست و گریا منی خنكاند بە پەند ھە وەرگرتن گوتم: یاسر كە ھاتە لات تۆم دەناسی، واگومانم برد كە ئیستا تۆ لەسەر بەرمالی نووژی ھە قورئاننێك بەدەستەو ھەبە، تۆ ھەك پیاوئێكی كە ئیستا بەئینت پیدراو ھە بە خانەئ مانو ھە (بۆژی دوایی) یاسر.. پزیشك پئی گووتیت كە نەخۆشەكەت چیبە وچەند بۆژئێكی دیاری كراوت ماو ھە لە ژبانی دنیا، تۆ نازانی ئایا نووژی جومەئ داھاتوو لەكە ئمان نووژ دەكەیت یان ئیمە نووژت لەسەر دەكەین گریانی زیاتر بوو.

گوتم: یاسر، دەبئ ھەر نامەكانی كردەو ھەت بپۆچرئنەو ھە ئەگەر كە سینكی ساخ فرمانی پێكرا بئ كە خوای خۆش بویت و گوئ پاپەئئ بئ لە دەبئ





که سبکی نه خوش و دهرده دار چۆ بئ، ئەو دەبئ زیاتر له لهش ساغه که  
ئاگادار بی، یاسر.. له هه رکوی یه ک بیت، باسی تۆم کردوو له پیشتر وه پیم  
پاگه یاندی وئاگادارم کردیته وه که دەبئ دوعاو پارانه وه واستغفار و زیکر  
ئەنجام بدهیت، یاسر.. کوا دلە نهرمه کت، کوا خواپهرستی یه جوانه که ت که  
له تۆم ده بینی یاسر.. کوا نازایه تیت کوا پالە وانیتیت که بریارت دابوو  
وله سهری کوا وته که ت که ده تگوت: پئویسته مرؤف تف له پووی شهیتان  
بکات و ئاوپ له وسوه سهی نه داته وه.

چۆن ئەوه نده زوو له خوا دورکه وتیته وه که چی نۆرت پئویست پئی  
هه یه گریانى زیاتر بوو.. هئورم کرده وه به چەند وشه یه کی خوش و سوپاس  
گوزاری.

پاشان دهرچووم له ئووره که ی وبه جیم هیشت.

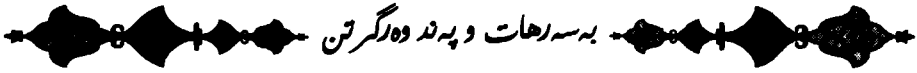
دوای سی پۆژ نوێژمان له سهر کرد.

په حمه تی خوای لی بیت وپله ی به رزبئ امین<sup>(۱)</sup>.

---

(۱) من رواع العریفی د. محمد عبدالرحمن العریفی، لاپه ره (۴۶۷)





## ۵۷۲- ئافرەتتېك لە بەرخواپەرستی خوشی دنیای

### لە خۆی حەرام کردوو

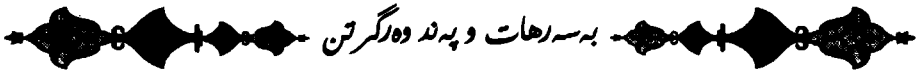
محمدی کوپی قدامە دەلی: هەوالمەن پێگەیشتو، کە ئافرەتتېك هەبە ناوی (حسەن) بە هەموو چێژو خوشیەکانی دنیای وەلا ناوێ پەوی کردۆتە خواپەرستیکی راستەقینە، لە پۆژدا بە پۆژوو، لە شەویشدا سەرقالی خواپەرستی و زیکرۆ یادی خواپە، هێچ شتتېکی لە مالدانییە، هەرکاتتې تینووی دەبێ دەرووات لە پەوباری بە دەستی خۆی ئاو دەخواتەو، وادیارە ئافرەتتېکی زۆر جوان و شوخ و شەنگە، پۆژتېکیان یەکی لە ئافرەتان پێی دەلی: بۆ چی شوو ناکەیت؟

ئەویش گوتی: پیاویکی زامید و خواناسم بۆ بدۆزەو کە داوای هێچ شتتېکی دنیام لی نەکات، وایزانم ناتوانی شتی وابکەیت وئەوجۆرە کەسانە بدۆزیتەو، سویندبەخوا ئەو لە دلمدا نییە کە دنیا بپەرستم وچێژ لەگەڵ پیاوان لە ژیانی دنیا دا وەرگرم

ئەگەر پیاویکت دۆزیەو کە بگری و بمگرینتی و بەرۆژوو بی و خێرۆ چاکە بکات و منیش هان بەدات بۆ چاکە ئەو بەراستی شتتېکی چاکە ئەگەر نا سلاو لە پیاوان<sup>(۱)</sup>.

(۱) صفحات نیرت من حیاہ السابقات نذیر محمد مکتبی لاپەرە (۱۰۴)





## ۵۷۳- قورس ترين وسووك ترين شت لەسەر بەندە

سَلْمِي دەلّي: خوشكى بشرى الحافى گوتى :

قورس ترين شت لەسەر بەندە گوناھو تاوانە، وەسووك ترين شت لەسەرى تۆبە كردنە، بۆ چى شتە قورسەكەى كە گوناھو تاوانە لانايات بەشتە سووكەكەى كە تۆبەكردن و بەشيمان يە لەسەر كردەوہى خراب!!!<sup>(۱)</sup>

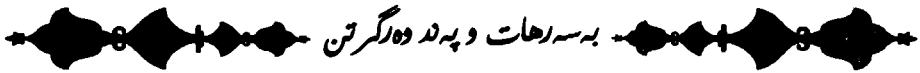
## ۵۷۴- دايكيك ناموزگارى كچهكەى دەكات

دايكي احمد كچى عائيشه كچى ابو عثمان النيسابورى دەلّي: دايكم پيى گوتم: بەوشتە دلّ خۆش نەبیت كە لە ناودەچى، وەدلّت غەمبارو بەپەژارەنەبى بۆ شتێك كە دەپوات، دلّت بە خوا خۆش بكە، وەخەم و پەژارە و نازارت با لەسەرئەوہبى كە لەبەر چاوى خواى گەورە بكەويت ھەورەھا پى دەگوتم: پابەندبە بە ريز و ئەدەب بە نەھينى و بە ئاشكرایى ھەركەسى: بى ريزى نواند بە ئاشكرایى ئەوا بە ئاشكرایى سزا دەدرى، وەھەركەسى بە نەھينى بى ريزى بنوینى ئەوا بە نەھينى سزا دەدرى<sup>(۲)</sup>.

(۱) صفه الصفوه ابن الجوزى بەرگى (۲) لاپەرە (۵۲۶)

(۲) صفحات نيرات من حياة السابقات نذير محمد مكتبي لاپەرە (۲۲۹)





## ۵۷۵- دَسُوْزى لَه دوعا كِردندا

بُوْزِيكِيان خه ليفه ي راشيد عمرى كوپى عبدالعزیز به لای پياويك تپه پرى كه چهند ورده به رديكى له ده ستدا بوون يارى پى ده كردن وده يگوت: (اللهم زوجني من الحور العين) ئه ي خوايه حوريه چاوجوانه كانى به هه شتم لى ماره بپره، نيمامى عمر بوى هه ستايه وه پى گوت: به پاستى تو خرابترين داخوазى كارى كه داواى شتياك له خوا ده كه يت بوچى ئه و به ردانه فرى ناده يت و به دَسُوْزى له خوا بپارتيه وه، هر له و شوينه دا عمر پونى كرده وه كه وا مه رجه كانى دواگيرا بوون، ئه وه يه دَسُوْز بى له دوعا كردندا وه دلت ناماده بى كاتى زمانت قسه ده كات، نه ك دلت له لايه ك بى وزمانيشت سه رقال بى به دوعا كردن، ئه مه ش به به لگه ي قورئان و سونه تى پيغه مبه ره (عَلَيْهِ السَّلَامُ):

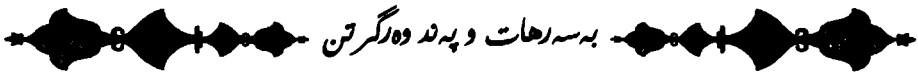
﴿فَادْعُوا اللَّهَ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ وَلَوْ كَرِهَ الْكَافِرُونَ﴾ غافر: ۱۴.

واته: به دَسُوْزى وه ناخى ده روونه وه بانگى خوابكه ئاينى پاست و په و ابو ئه وه.

(ادعو الله وانتم موقنون بالاجابة واعلموا ان الله لا يستجيب دعاء من قلب غافل لاه) رواه الترمذي (۴۸۳/۵) واته: بانگى خوابكه ن لى وه پارتيه وه، له كاتيك كه ئيوه دنيا بن له وه ي كه وه لامتان ده داته وه، وه هه روه ها بزنان كه خواى گوره وه لامى ئه و دوعايه ناداته وه كه له دليكى غافل وبى ناگا هه لده قوليئت كه نازانى چ ده لى (۱).

(۱) الدوله الامويه، د. على محمد الصلابى به رگى (۲) لاپه ره (۱۶۹)





## ۵۷۶ - لہ خزمہ تی سفیان الثوری دا

ثیمامی الذہبی دہ فہرمووی: سفیان الپوری بہ راستی خاوەن وەرع و  
خۆپاریزی و خواپەرستیکی وابوو کہ ناوی دەرکردبوو لہ سەردەمی خۆی

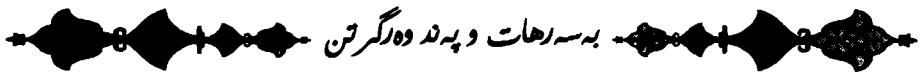
-ابن وہب دەلی: (سفیان ی الثوری) م بینی لہ حەرەمی مکەدا لہ دواي  
نوژی مەغریب هەستایەوہ بو نوژی سونەت، سوجدە یەکی بردو سەری بەرز  
کردەوہ تاکو بانگی عیشا،

-علی کوری فضیل ی کوری عیاض دەلی: چومە کہعبە مەبەستی  
طواف مەبوو بینیم سفیان نوژی دەکات ولە سوجدە یە، جارێک سوپامەوہ لہ  
دەوری کہعبەدا دەبینم ہەر لہ سوجدە یە، جاری دووم بەھەمان شتوہ ہەر  
لہ سوجدەبوو، حەوت طواف کرد واتە: نہوہدو چوار جار بە دەوری کہعبە  
سوپامەوہ ئەو ہەر سەری بەرز نہ کردوہ و ہەر لہ سوجدە ی دا بوو.

عبدالرزاق کہ یەکیکە لہ قوتابیہکانی دەلی: کاتی سفیان ہاتە لامان،  
گۆشتم بۆی نامادە کرد لہ گەل خەل، پاشان دەستی کرد بە خواردنی ئینجا  
چوم میوژی (طائف) م بۆی ہینا، خواردی، پاشان ہندی میوژی ترم بۆی  
ہینا ئەویش خوارد، کاتی تەواوبوو لہ خواردنی، ہەستایەوہ و خۆی  
پێچایەوہ و گوتی: ئەی عبدالرزاق: دەلین ئالیک بدە بە کہرو ئازاری بدە،  
واتە ئیشی پێ بکە، ئینجا ہەستا نوژی کرد تاکو بەیانی ماشاءاللہ

-خەلیفە ابو جعفری منصور ناردی بە شوینی تاکو بیکاتە قازی بەلام  
ئەو وەلامی نہدایەوہ وەنەویست ببی بە قازی، خەلیفە بەمە زۆر تووہبوو،





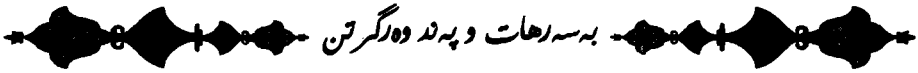
گوتی: ئەى غلام.. شمشيرو پارچه پيستيک ناماده بکه (بۆ سەر برینى سفیان) کاتى ناماده یان کرد و سفیانیش دلنیا بوو که سەرى دەبێن بە خەلیفەى گوت: ئەى خەلیفە مۆلەتم بدە تاکو بە یانى.. ئەویش مۆلەتى پێدا کاتى شەو تاريک بوو کەل و پەلى خۆى خستە سەر ئیستەرەکەى، وەههچ مندال و خیزانیشى نەبوو یە کسەر له کوفه پای کر.

کاتى بوە بە یانى ابو جعفرى منصور چاوه یوانى دە کرد که بیت بۆ ئەوەى سەرى بېرى، کاتى بووە چيشت تەنگاو هەر نەهات و گوتى بە وانەى له دەورى بوون، بېژن بە دواى سفیان بۆ نێره بیهینن، ئەوانیش بە دواى گەران و نە یاندۆزیه وه.

گوتیان: ئەو لە بەرە بە یاندا رایکردووه، بۆیه خەلیفە تووڤه بوو هەوالى نارد بۆ هەمو پاشا و گەورەى ولاتان: هەرکە سیک سفیانم بۆ بگرى چ بە زیندوویى چ بە مردوویى ئەوه و ئەوهى پى دە بە خشم (واته: دیاریکی گەورەى دانابوو بۆى)

سفیان رایکرد که س نە یزانى بۆ کوئى چووه، بە خە یالى داهاست که بجیته یە مەن، بەرئى کەوت بۆ یە مەن بە لام له رینگادا خواردن و پێداویستی لى برا، بۆیه بریاری دا که ببیته رەنجەبرى باغە وانیک له گوندیک که له سەرینگای یە مەن بوو، چەند پۆژیکى پێچوو کارى کرد له وئى، پاشان خاوهن باغە که بانگى کرد گوتى: تۆ خەلکى کوئى ی؟ که چى ناشزانى که ئەو سفیانى ئوردى یه که زاناو خواپەرست وزاهیده سفیان گوتى: خەلکى (کوفه) م





باغەوان: خورمای کوفە خوشترە یان خورمای ئیئمە؟

سفیان: نازانم من نەمچیزتووہ تاکو بزاتم کامیان خوشترە.

باغەوان: سبحان الله !! خەلکی دەولەمەندو فقیر و ھەمو کەس،  
تەنانت نازەل و کەرو سەگیش لەبەر زۆری خورمای ئیئمە لێی دەخۆن تۆش  
ھیشتا نەتخواردووہ،

بۆ چی ناخۆی، کە چی تۆ کار لەوباغە دەکەیت؟

سفیان: لەبەر ئەوہ تۆ نەتگوت لێی بخۆ تەنھا گوتت کار بکەم.

باغەوان سەرسام بوو لێی زانی کە ئەو بەراستی پیاویکی خۆپاریزو  
متورعە بۆیە پێی گوت: وا خۆت لە حەرام دەپاریزی ھەردەلێ سفیانی پوری  
سفیانیش بێ دەنگ بوو پۆیشت بۆ سەر کاری.

خاوەن باغەکە لەگەڵ ھاوڕێیەکی خۆی دەرچوون لەمال باسی ھەوالی  
سفیانیان دەکرد.

باغەوان بە ھاوڕێکەکی گوت: من خزمەتکاریکم لەلایە وگەنجە زۆر  
خۆپاریزو زاھیدو لە خوا ترسە سویند بە خوا دەلێ سفیانە.

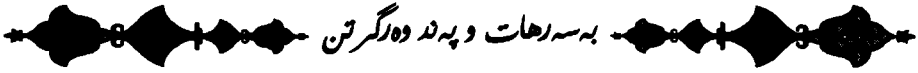
ھاوڕێ گوتی: دەی بزاتم نیشانەکانی چۆن؟

باغەوان: باسی ھەمو نیشانەکانی بۆی کرد.

ھاوڕێ: سویند بە خوا ئەمە سفیانە، سویند بە خوا جگە لە ئەو کەسی  
تر نییە بە باغەوانی گوت: وەرە بچین بیگرین بەلکو دیاری خەلیفە بەرمان







دہکے ویّ چونکہ پارہ بہ کی زوری داناوہ بۆ ئەو کەسە کە سفیانی بۆ بگریّ  
کاتیّ ھەردووکیان ھاتن بۆ ناو باغەکە، دەبینن سفیان کەل و پہلی  
کۆکردۆتوہ رایکردووہ بۆ یەمەن، سفیانە گەیشتە یەمەن، پاشان ھەندیّ لە  
خەلگ زانیان کە ئەمە سفیان ئەو ھەندە ی نەبرد تاکو تۆمەتی دزیان وەپالّ نا،  
بردیانە لای والی یەمەن، کاتیّ ھاتە بەردەستی والی، خەلگی ھاواریان کرد،  
کاتی والی سەیری سفیانی کرد بینی کە پیاویکی بەپیزو بە ویقارە سیمای  
ئەھلی چاکە ی لە پوخساری پەنگ دەداتوہ، پیتی گوت: دزیت کردووہ؟  
گوتی: نەخیر سویند بە خوا دزیم نەکردووہ.

والی گوتی: ئەوان دەلّین دزیت کردووہ.

سفیان گوتی: ئەمە تۆمەتیکە بۆمنیان ھەلبەستیوہ بگەریّ بەنیوکەلّ و  
پەلیان بزانیە کێّ دزی کردووہ

والی فەرمانی کرد کە بپروات لەلای وەگوتی پێیان: تاکو لیۆکۆلینەوہ ی  
لەسەر دەکەین.

پاشان پیتی گوت: ناوت چیبیە؟

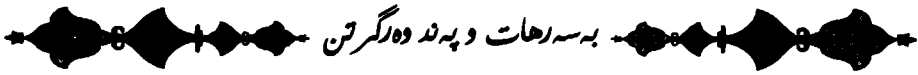
گوتی: ناوم عبدالله یە

گوتی: سویندت دەدەم دەبیّ ناوی راستیم پیّ بلّیت، ھەمومان بەندە ی

خواین

گوتی: ناوم سفیانە





والی: سفیانی کوپی کی؟

سفیان: سفیانی کوپی عبدالله

والی: سویندت دە دەم که بە پاستی ناوی خۆت و باوکتەم و نازناوم پی

بلیت

سفیان: ناوم سفیانی کوپی سعیدی ثوری یە

والی: بە لی

والی: تۆی که لە بەر دەستی خەلیفە ابو جعفری منصورت پاکردوووە؟

سفیان: بە لی

والی: تۆی که داوای قەزاوەتیان لی کردوویت و تۆش نەتکرد؟

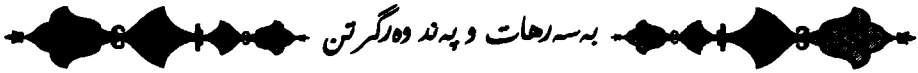
سفیان: بە لی

والی: تۆی که خەلیفە دیاری داناوە بۆ ئەو کەسە ی که تۆ بدۆزیتەووە؟

سفیان: بە لی

لەوکاتە دا والی یەمەن سەری داخست و پاشان سەری بەرزکردەووە  
پاشان گوتی ئەی ابو عبدالله (ئەمە کونیهی سفیان بوو کاتی والی زانی که  
سفیانە کونیه کە ی بیر هاتەووە که ابو عبدالله یە) لیژە بمانەووە لەلای من  
ئەگەر حەز دەکەیت وەهەرکاتی حەزت کرد برۆی ئەوا دەتوانی برۆیت سویند  
بە خوا ئەگەر خۆت لە ژێر قاچی من بشاریتەووە قاچم بەرزناکەمەووە و دالتەت





دە دەم و پارێزگاریت لێ دەکەم،

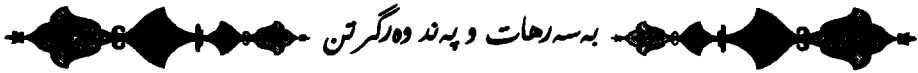
لێرەدا سفیان چوو دەرهوه بەلام داوای نەکرد کە لەلای والی بمینیتەوه بەلکو رۆیشت بۆ مەکه، ابو جعفر بیستی کە سفیان لە مەکه یە، کاتە کەش کاتی وەرزنی حەج بوو، ابو جعفر دارتاشەکانی نارد بۆ مەکه وگوتی ئەگەر سفیان تان بینی یە کەسەر هەلیواسن، دارتاش هاتن و داریان دانا لە زهوی بۆ هەلیواسین چوو نەو حەرەم و بانگی سفیان یان دەکرد، سفیانیش زانایان دەوریان دابوو پرسیاریان لێ دەکرد و پێزیان دەگرت، سەری خستبوو نێو کۆشی فضیل ی کۆری عیاض و قاچەکانیشی لەلای ابن عیینە بوون، گوتیان ئەی ابو عبدالله لە خوابترسە و دوژمنمان بێ خۆش مەکه، دەلێ: چوو ژێر دیواری کەعبە و دەستی گرت بە پەردە ی کەعبە و دوعای کرد وگوتی: دوورم لێ ئەگەر ئەبوو جعفری منصور پێی بگات و بێتە ژووری کەعبە، دەلێن دوعای گیرابوو لە پێگادا مرد پیش ئەوهی بگاتە مەکه، ئەو هەوالەیان کە یان دە سفیان و ئەویش هیچی نەگوت<sup>(۱)</sup>.

### ۵۷۷- ئیمە لەوهری بەهارداین بەلام جوانیەکهی نابینم

پیاوی:ی نابینا دانیشت لە بەرهەرگای بالاخانە یەکی گەوره و پارچه نووسینیکی لەسەر کاغەزینکی گەوره لە پیش خۆی دانابوو، لەسەری نووسیبوو (من پیاویکی نابینام داواتان لێ دەکەم هاوکاریم بکن).

(۱) من روائح العریفی، د. محمد عبدالرحمن العریفی، لاپەرە (۵۰۱).





پیاویک بەویدا تیپەری کە پیشەیی نوسین و هەلواسینی نوسراوەکانی  
رێکلامی بازگانی و ئەو جۆرە شتانه بوو، لەوێ پراوەستا بینی کە پارچە  
نوسراوەکە ی نرخیکی ئەوەندە زۆر ناکات تەنھا چەند قروشیک دەکات،  
هەندیک شتی بۆی زیاد کرد و بەبێ ئەوەی نابیناکە ناگای لێ بێ  
نوسراوەکە ی لەبەردەم هەلگرت و بردی لەلای خۆی رێکلامیکی تری بۆ  
نووسی کاتی نوسراوەکە ی بۆ تەواوکرد، هێنای لەبەردەم نابیناکە ی دانا و  
پۆیشت هەر لەو پۆژەدا پیاوەکە (کە نوسراوەکە ی بۆی گۆپی) بەویدا تیپەری  
تەماشای کرد بینی بەردەم پیاوە کوێرەکە پارەبەکی بەکجار زۆری لێبەو  
خەلکی بێ ئەندازە یارمەتیاں داو، پیاوەکە زانی کە ئەمە کاری ئەو و  
بەهۆی گۆپینی نوسراوەکە بوو، نابیناکە پرسبیری کرد و گوتی: ئەگەر ئەمە  
هۆکارەکە ی گۆپینی پارچە نوسراوەکە یە چی لەسەر نووسرابوو؟

وہ لآمی دایەوہ گوتی: هیچ نەبوو تەنھا راست گۆیی بەس ویستم بۆت  
نوئ بکەمەوہ (واتە: هەروەک هی پیشترم بۆ نووسیبوو)

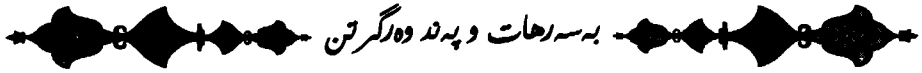
ئینجا پیاوەکە پێکەنی و پۆیشت، نابیناکە نەیزانی کە چی بۆ نوسرا لە  
جاری دووہم.

بەلام لەسەر پارچەکە ی نووسرابوو (ئیمە لەوەرزنی بەھارداین، بەلام  
ناتوانم جوانی وشۆخ وشەنگی بەھار ببینم)<sup>(۱)</sup>.

---

(۱) هل فات الأوان لتبدأ من جديد، باسل شیخو، لاپەرە (۱۴۲).



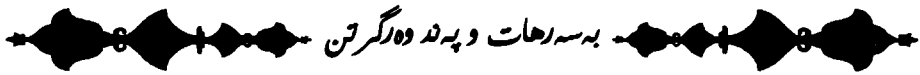


## ۵۷۸- نهو جاره له بیرى ناکه م

دهگیرنه وه که پیاویک پۆژیک دهچیته باخچهی نازهلان، ده بیینی لافیتیه که ههلواسراوه له سه ری نووسرابوو (ترسناکه.. له شیر نزیك نه که ویته وه) به لام نوسراوه که ی له بیر چوو بوو به کسه ر دهستی خسته نیو قه فه سه که وه شیره که ش په لاماری دهستی دا و نزیك بوو دهستی ته واو له لاشه ی جیا بکاته وه، به لام له بهر هه بوونی پزیشک و تیمارکردنیکی به په له و چاکساز دهست به جی نه شته رگه ریکی ناساییان بو کرد و چاک بوه وه، له گه ل نه وه شدا نه و پیاوه سه رسام بوو به و وه زعه ی هه ر به خوی ده گوت: بو چی شیر په لامارم ده دات من پیاویکی پاک وبی زیانم ته نها ویستم گالته ی له گه لدا بکه م، هه رگیز باوه پم نه ده کرد که به و شیوه نازارم بدات نه و جاره لیی خوش بووم وله بیرم چوو که چی پوویدا له پیشتر.

دوای دو هه فته هه مان پیاو سه ردانی باخچه ی نازهلانی کرد و سه ردانی هه مان قه فه سی کرد که شیرى تیدابوو، جاریکی تر دهستی خسته نیو قه فه سه که وه، به لام نه و جاره شیره که په لاماری داو به ته واوه ی قو لی هه مووی گرت و خسته ده میه وه، پاشان به ری دا، به په له نه و پیاوه گواستراوه بو نه خو شخانه، به لام موعجیزه بوو که نه و جاره پزگاری بوو له شیر دوا ی شه ش مانگ و جاری سی یه م هاته وه بو هه مان باخچه ی نازهل و به رامبه ر به قه فه سی شیر وه ستا و گوتی: (من ده زانم که تو نه تو یست من





نازاربدهیت نه وه لیت خویش بووم، به لام نه وچاره له بیرى ناکه م<sup>(۱)</sup>.

- پیغه مبه ر (ﷺ) ده فهرمووی

(لا یلدغ المؤمن من جحر واحد مرتین)

واته: پیاوی بپوادار دوچار له یه ک کووندا دهستی ناگه زتریت.

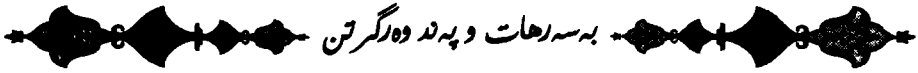
### ۵۷۹ - ههول بده داوای زاست بکه

الحمیدی ده لئ: گویم له ئیمامی شافعی بوو ده یفه رموو: من له پیشترا دا له کاتی مندائیم زور ههولم ده دا که خویم شاره زابکه م له بواری شیعر، هه ر داوای شیعرم ده کرد ده منوسیه وه، پۆژیکیان له (مکه) ده پۆیشتم گویم له ده نکیک بوو ده یگوت: ئه ی محمدی کوی ادریس ههول بده داوای زانست بکه، ده لئ: منیش ئاویم له ولوو نه ولادایه وه که سم نه بیینی، که پامه وه داوای زانستم کرد وله سه ر پارچه م ده نووسیه وه ده مکرده نیو جانناکه وه تا کو پریوو<sup>(۲)</sup>

(۱) هل فات الأوان لتبدأ من جدید، لاپه ره (۸۸).

(۲) حلیة الأولیاء، ابو نعیم الأصفهانی، بهرگی (۹) لاپه ره (۷۲).





## ۵۸۰ - چرکەکان لە تەمەنت کەم دەکەنەوه

قتادهی کۆری خلید دەلی:

بە پیاوی ئیماندار ناگەیت مەگەر لە سی شوین نەبی:

- لە مزگەوتیک کە ئاوەدان دەکاتەوه بە نوێژ و زیکرودیاری خوا.

- لە مالیک لە ئەو ماله دایه پۆشی و پارێزگاری لی دەکات، وهکاتی

خۆی لهویش بهزایه نادات.

- بگهڕیت به دواي کاروباری دنیاو پێداویستی ژیان و گوزهرانی خۆی

ومال و خیزانی که بزانی تووشی گوناھو تاوان نابی.

- عبدالله ی کۆری مسعود دەفەرمووی:

هیچ کاتیک بهوشیوه پهشیمانی پووی تینهکردوم، وهک ئەوهی که

پهشیمانی پووی تی کردم لهسهر ئەو پۆژهی که تیشکی خۆری تیدا ئاوابوو

لهتەمەنی منی کەم کردەوه و هیچی له کردەوهکانم زیادنەکرد.

- فضیل ی کۆری عیاض دەفەرمووی:

چەند کهسیک دەناسم که ئەوهنده گرنگی بهکات دەدن و بههیچ

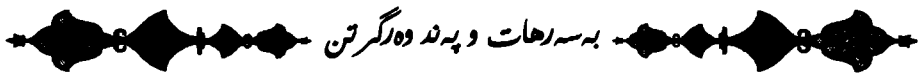
شیوهیهک بهزایه نادەن مەگەر له شتی چاک و پاک نەبی که قسه و گفتوگو

کانیان دەژمێرن لهو جومعهیه تاكو جومعهی داهاتوو.

- کۆمهلیک چوونهلای یهکی له خواپەرستانی سه له فی صالحین بهمه بهستی

سەردان وقسه کردن.. گوتیان وابزانم کاتیشمان گرتیت؟





گوتهی: راست دەکن خەریکی قورئان خویندن بووم که هاتن قورئان  
خویندنه که متان بپی.

-هەروەها ئیمامی شافعی دەفەرمووی: ئەگەر کات لە شتی چاک  
بەسەرئەیت ئەوا شەیتان ناچار ت دەکات که وا بە شتی خراب بەسەری ببەیت  
وتووشی باطل دەبیت<sup>(۱)</sup>.

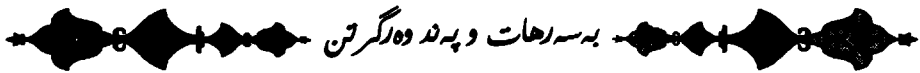
### ۵۸۱ - ئەگەر حەقی دەدەیتەووە ئەگەر نا بانگ دەدەم

ابن کثیر دەفەرمووی: لەسەر دەمی خەلیفەی عباسی المعتضد پیاویکی  
فەقیر و بی دەسەلات هەبوو، مال و پارەیهکی زۆری لەلای بەکێک لەگەورە  
بەرپرسیانی ئەو سەردەمەدا هەبوو، داوای لی دەکرد و ئەویش هەر درێژە  
پێدەدا و گرفتە بۆ دروست دەکرد که نەیداتەووە، وای لێهاتبوو هەر جارێ  
داوای مافی خۆی دەکرد تازاری دەدا و فەرمانی بە خزمەتکارەکانی دەکرد لە  
لێی بەدەن پۆژنیکیان چوووە لای سەر لەشکرێکی جەنگی شکاتی لەلاکرد،  
ئەویش چوو داوای لی کرد که پارەکی بداتەووە بەلام هیچ سوودی نەبوو  
تەنها گوتهی: هیچ مائی که سەم لەلانی یە وانکاری لی کرد، پیاووە بی دەسەلات  
و هەژارەکەش دەلی: هەر ئەوێندە که بی ئومید بووم لەوێ که پارەکەم  
بداتەووە و غەمباری تەواو دایگرتم لەناکاو بەوشیووە هەر دەگەڕام و نەرمەدەزانی  
بچمە لای کێ سکالای حالم بکەم پیاویک پێی گوتم: بۆ ناچیتە لای فلان

(۱) صحیح وصایا الرسول، سعد یوسف ابو عزیز، بەرگی (۲) ل (۴۳۸).







بەرگدروو (الخیاط) کە مالتیان لە بەردەم مزگەوتە، گوتم: جاکێ دەتوانی کار لەو ستەمکارەبکات تاکو خەیات بیکات، دەبیبینی گەورە بەرپرسیانی ولاتیش هیچیان بۆ ناکرێ، پیاوێ کە گوتی: نەخێر خیاط نۆر چاکترە وە نۆر خەلکی لێ دەترسن و ستەملیکراوان نۆریان هانا بەرئەو دەبن، بۆ لای بەلکو دەریاز دەبیت لەو ستەمکارە، منیش چووێ لای وپاسی حال و وەزعی خۆم بۆی کرد و ئەوێ کە بەسەرم هاتووێ لە دەست ئەو ستەمکارە، کابرای خیاط هەستاو دوکانەکی داخست و لەگەڵم هات تاکو چووینە بەردەرگای ستەمکارە کە لە دەرگامان دا، بە توورەیی دەرگای لێ کردینەو، کاتی خیاط ی بینی نۆر ترسا ... و پێزی لێ گرت و بەخێرھاتنی کرد

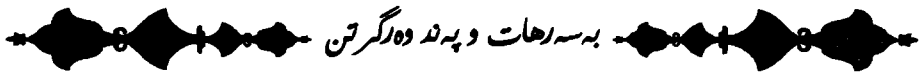
خیاط پێی گوت: حەقی ئەو پیاوێ فەقیرە بە

پیاوێ کە گوتی: حەقی هیچ کەسێکم لە لانییە و ئەوێش هیچی لە لای من نییە خیایگ هاواری بەسەردا کرد و گوتی: ئەگەر حەقی ئەو پیاوێ دەدەیت ئەگەرنا.. بانگ دەدەم!!

پیاوێ ستەمکارە کە کاتی ئەمە لێ خیاط بیست پەنگی پوخساری گۆراو بەکسەر هەموو پارەو پوولی منی هێنا و تەسلیمی کردم ئێنجا پۆشتین.

منیش سەرسام بووم لە هەلس و کەوتی ئەو خیاطە لەگەڵ ئەوێ کە پیاوێکی لاواز و بێ هیژیش بوو بەلام سامێکی یە کجار نۆری هەبوو لە بەرامبەر ئەو ستەمکارە، کە چۆن توانی ئەو پیاوێ گەورە یە بۆی ملکە چ بێ، پاشان هەندێ پارەم پێدا بەلام وەری نەگرت، گوتی: ئەگەر شتی وام وەریگرتایە





ئەوا مال و سامانېكم دەبو، كە ئەژمارە نەدەكرا

لېم پىرسى و پېم گوت كە چەندە سەرسام بووم بەوكارەت ھۆكارەكە چى  
بوو؟

ھېچ ئاوپى لى نەدامەو، نۆدريم لى كىرد و پېم گوت: بۆچى ھەپەشەت  
لەوستەمكارە كىرد بە بانگدان؟

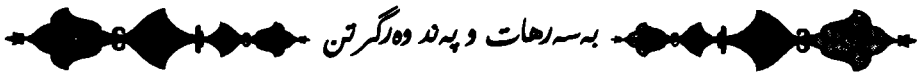
گوتى: مال و پارەى خۆت وەرگرت.. ئەوجا بىرۆ سەركارت گوتم:  
سوئىندى دەبى ھەپېم بلىيت..

گوتى: ھۆكارەكەى ئەمەبوو، چەند سالىك لەمەوبەر دراوسىيەكى  
توركىمان ھەبوو لە پىاوانى بەرزى دەولەت بوو، وەنۆدريش پىاويكى جوان  
وشۆخ بوو، پۆڭتېكىان ئافرەتېكى نۆد جوان بەلاى تىپەپى كە لە حمام  
دەردەچوو وەبەرگ وپۆشاكىكى بەرزى لەبەردابوو، ئەويش بۆى ھەستا كە  
سەرخۆش بوو بەدواى كەوت ويستى بىياتە مالى خۆى بەلام ئافرەتەكە ھەر  
ھاوارى دەكردوو دەيگوت: من ئافرەتېكى خاوەن مندال و ھاوسەرم ئەم  
پىاوەش دەيەوى ستەم لى بكات، وەپىاوەكەم سوئىندى خواردووو كە ئەگەر  
شەو نەيەو بۆ مال تەلاقت دەدەم، ئەوا ئابرووم دەبا.

-خىياط گوتى: كە ئەو ھەم لى بىست بۆى چووم و خۆم لى نەناس كىرد و  
بىستم ئەو ئافرەتەى لەدەست پىزگار بكام، بەلام پىاوەكە چەقۇيەكى لىدام و  
سەرى بىرىندار كىردم و خوئىن لىم دەچۆرايەو.

ئافرەتەكەش دەسەلاتى نەما تاكو پىاوەكە بەنۆدى ھىنايە مالى خۆى





کہ پامہ وہ مالِ خوینہ کہم له خۆم جیا کردہ وہ و جوان خۆم نامادہ کرد بۆی  
له ناو خه لکی هاوارم کردوو گوتم: ئه و پیاوه شتیکی واده کات ئایا نازانن..؟  
وه رن له گه لم بچین ئه و ئافره ته پزگار بکهین..

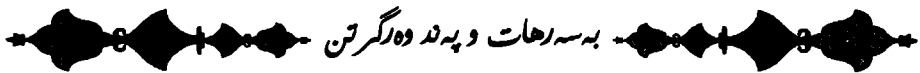
هێر شمان برده سه ری له مائی خۆی، به لام ئه و په لاماری داین به  
خزمه تکاره کانی به دهستی دارو قامچی له خه لکیان ده دا، له نیو هه موویان  
منیان مه به ست بو که لیم بدن، ئینجا زۆر نازاریان دام و برینداریان کردم له  
مائی ده روچون به و په پی بی هیزی و زه لیلی، هه چمان بۆ نه کرا له گه لی.  
منیش گه پامه وه بۆ مالم خه ریک بوو پینگام لی وون ده بو له بهر خوین  
برینه کانم ویستم بخه وم به لام خه وم لی ته که وت، سه رمسورما بوو نه مده زانی  
چۆن ئه و ئافره ته پزگاریکه م، بۆ ئه وه ی بگه ریته وه مال تا کو میترده که ی  
ته لاقی نه دا وام به خه یال دا هات که بانگ بده م له نیوه یشه ودا بۆ ئه وه ی  
وابزانی نوێی بی به یانی بووه ئینجا ئه و ئافره ته له مائی خۆی ده رده کات و  
پزگاری ده بی وه ده گه ریته وه مائی خۆی.

چوو مه سه ر مناره که و به ده نگی به رز بانگم دا.

سه یری ده رگای ئه و ماله شم ده کرد بۆ ئه وه ی بزانه ئایا ئافره ته که  
ده رچوو ه که بانگم ته واو کرد ئافره ت نه هاته ده ری هه ر چاوه پوان بووم  
له نا کاو پینگا پریوو له پیاوو سووارچاک.

ده یانگوت: کی بوو تازه بانگی دا؟ سه یری مناره ی مزگه وتیشیان ده کرد  
منیش هاوارم کرد و گوتم: من بووم بانگم دا، ویستم یارمه تیم بدن به لام





گوتیان: دابەزە، منیش دابەزیم لەسەر منارەگە

گوتیان: وەرە لای خەلیفە زۆر ترسام سویندم بۆ خواردن کە گویم بۆ بگرن تاکو بەسەر هاتەکەیان بۆ بگێرمەووە بێ سود بوو، منیان بردە بەردەستی خەلیفە.

کاتی بینیم خەلیفە لە شوینی خۆی دانیشتبوو زۆر ترسام.

گوتی: نزیک بەووە لیم.. لێی نزیک بوومەووە.. پێی گوتم: ئارام بە.. ترست لە دلت دەریکە..! هەر بەو شیوە قسە ی نەرم و خۆشی بۆ دەکردم تاکو بتوانم قسە بکەم و ترسم نەمینی.

ئینجا گوتی: تۆ لەنیووەی شەودا بانگت داو؟

گوتم: بەلێ

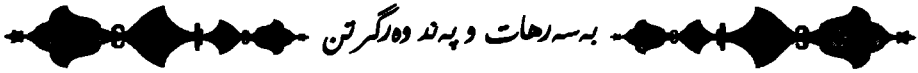
گوتی: بۆ چی؟ خۆ زۆر مابو لەشەو زیانت بەخەلکی بە پۆژوو و گەشتیارو پێبوار و نوێژخوین گەیاندا: وەنوێژی ئافرەتانیشت تێک دا. گوتم: امیری ئیمانداران دلنیام دەکات؟

گوتی: دلنیابە

بەسەر هاتەکەم بۆی گێرایەووە، زۆر زۆر تووڕە بوو،

فەرمانی کرد پیاو و ئافرەتە کە بیته لام، بەپەلە هاتن ئافرەتە کە ی بۆ مائی میددی پەوانە کردەووە لەگەڵ کۆمەلێ ئافرەتی بەمتمانە پاشان پووی کردە پیاووە ستمکارە کە پێی گوت: چەند پۆزی و پارەو مال و سامانت





ھەيە؟ ھەچەند جارىيە و خزمەتكارى ھەيە؟ ئەويش باسى ھەندى شتى بۆي  
كردو گوتى: نۆد.

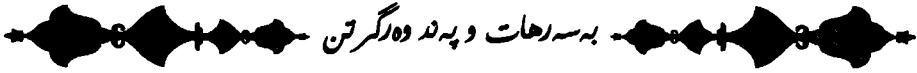
خەليفە گوتى: ھاوار بۆ خۆت!! ئايا ئەوھى خوا پىي داويت لە جارىيە و  
خيزان و مال و سامان بەس نەبوو بۆت تاكو پەلامارى ناموسى خەلك بەدەيت  
وستوورى خوا بشكىنى، ھە ئازايەتى خۆت دەربېرى بەسەر كار بەدەست،  
مەبەست خەليفە خۆي بوو، بۆ چى پەلامارى پياويكت داوھ كە فەرمانى بە  
چاكە كردووه و قەدەغەي كردووه لە خرابە؟ ئىنجا ئازارت داوھ و برىندارت  
كردووه..؟ ھىچ ھەلام نەبوو..

فەرمانى كرد.. دەست وقاچى بېستەنەھ، دواتر بېخەنە نۆر، كىستىك ئەو  
پياوھش ھەر ھاواری دەكرد و داواي يارمەتى دەكرد و، دەيگوت: تۆبە  
دەكەم جارنىكى تر ئەو كارە ناكەم، بەلام خەليفە ھىچ ھەلامى نەدايە، پاشان  
فەرمانى كرد كەوا لە ناو ئەو كىسەيەدا بەچەقۆلىتى بەدەن تاكو دەمرى..  
ئىنجا فرىيان دايە نۆو پوويارى دىجلە و ئەمەش ئاخىر كات وساتى بوو لە  
ژيانى دنيادا.

پاشان خەليفە پىي گوتم: ھەر جارىك شتىكى خرابەت بىنى چ گەورە چ  
بچوك، ئەگەر لەسەر ئەوھش بى، ئاماژەي بۆ پۆلسىكى خۆي كرد - دەست  
بە جى ئاكارم بكەو، ئەگەر نەگونجا ئەوانىشانەمان ئەوھبى يەكسەر بانگ  
بەدە لە ھەر كاتى بى.

منىش گوتم: خوا پاداشتت بداتەوھ ئىنجا پۆشىتم لەلاي.





ھەر لە بەرئەوھە فرمان بە ھەر کە سێک بەگم دەست بەجێ بەقسەم  
دەگەن، وە قەدەغەیی ھەر شتێکیان لێ بەگم وازی لێ دینن، لە ترسی خەلیفە  
(المعتضد).

تاكو ئیستاش پێویستم بە بانگ دان نەبوو، سوپاس بۆخوا.  
ئەوانەیی کە تامەرزویی بەهەشتن و حەز دەگەن بچنە بەهەشت  
بەراستی بێ دەنگ نابن لە ئاست ئەو جۆرە خرابە و کارە نابەجێیانە<sup>(۱)</sup>.

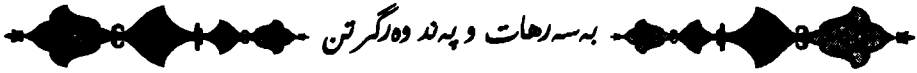
## ۵۸۲- خوا پەرستی و تاعەتی ئیمامی احمد (رضي الله عنه)

ابراهیم ی کۆپی ھانی دەلی:

ھیچ کەسم نەبینووە بەھێز و بە ئارام تر لە سەر خوا پەرستی و زوھد و  
خۆپاریزی لە ئیمامی احمدی کۆپی احمد ئەو بەراستی لە ھەموو کەسێک  
زوھد و خواپەرستی زیاتر بوو، کاتی کە لە ترسی خەلیفەیی بغدا خۆی حەشار  
دابوو لە مائی ابراهیم ی کۆپی ھانی - دەلی: بە پۆژ بە پۆژو دەبوو بە پەلە  
فتاری دەکردووە، دواي نوێژی عیشاء چەند پەكەتییکی دەکرد و پاشان  
کەمێک دەخەوت، ئینجا ھەل دەستا دەس نوێژی دەگرت، بەردەوام نوێژی  
دەکرد تاكو بەرەبەیانێ ئینجا بە یەك پەكەت نوێژی وەتری دەکرد، ئەمە  
نەریتی بوو بە درێزایی مانەوێ لە لای من، ھەرگیز یەك شەو نەمبینووە کە

(۱) من روائح العریفی، د. محمد عبدالرحمن العریفی (۱۶۲).





شهوو نوپڙ نه کات وشه وه که ی به خه و بباته سر، من به خوم نه و هیزو  
توانایه م نه بوو له گه لی، وه هه رگیز نه مبینی به پڙوو نه بی ته نها نه و پڙوه نه بی  
که حیجامه ی کرد و پڙوو ه که ی شکاند.

-صالح ی کوری ئیمامی احمد ده لی:

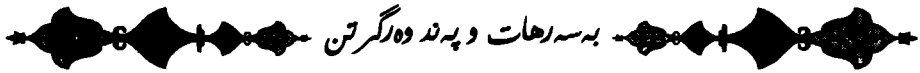
باو کم هه همیشه به پڙوو بوو له سالدا وه پڙوو ه که ی ده گه یانده نه ویتر  
له ماوه ی دومانگ له هه ر سی پڙوئیک به یه ک ده نکه خورما فتاری ده کرده وه  
له سر نه وه مایه وه تا کو پانزه پڙ، له هه موو سی پڙوئیک فتاری ده کرد و ه،  
پاشان فتاره که ی کرده شهو بو شهو، ته نها یه ک کولیره ی ده خوارد<sup>(۱)</sup>.

### ۵۸۲- راست گۆه له ناکات له فیراسه ته که ی

ابراهیم ی الخواص ده لی: پڙوئیکیان له مزگهوت بووم، له ناکاو گه نجیکی  
جوان و بۆن خوش و پیزدار هات به ره و پوومان، منیش به هاو پیکانم گوت:  
وابزانم نه و گه نجه جوو له که یه، هاو پیکانم نه و قسه یان پی ناخوش بوو،  
چومه دهره وه، گه نجه که ش چوه دهره وه پاشان گه نجه که هاته وه لایان  
گوتی: وای نه وه شیخ چی گوت: سه بارهت به من؟ نه وانیش قسه که یان  
شارده وه و شهرمیان کرد پی بلین؟ به لام گه نجه زوری لی کردن ده بی  
هه ربلین، نه وانیش گوتیان: شیخ گوتی: نه و گه نجه جووله که یه.

(۱) ألف قصة وقصة من حياة الأئمة الأربعة، لاپره (۲۸۰).





كەنجە بە پەلە ھاتە لام و دەستی توند گرتم و موسلمان بوو، منیش گوتم:  
ھۆكار چى بوو؟

گوتى: ھاتووھ لە كتيبي ئيمه كه پياوى راست كۆمەلە ناكات لە  
فیراسەتەكەى - ئەوھى دیت بەسەر دلى راستە و لە خواوھىە - گوتم:  
موسلمانەكانم تاقى كۆرەنەوھ، وەبیرم لى كۆرەوھ گوتم: ئەگەر پياویكى راست  
كۆيان تىدايیت، ئەوھ لەو كۆمەلەدايە، ھاتمە لای ئیوھ كاتى ئەوپياوھچاكە  
(ابرهیم الخواص)م منى بينى و بەچاوى فیراسەت سەیرى كردم زانیم ئەمەیان  
راست كۆیە<sup>(۱)</sup>.

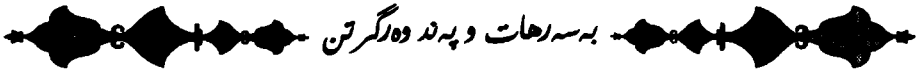
### ۵۸۴ - كەراماتى ابو مسلم ی ( الخولانى ) تابیعی

شرحبیل دەلى: كاتى اسودى العنسى ھەوالى بلاوبوھوھ لە ولاتى یەمەن  
(پياویكى درۆزن بوو داواى پیتغەمبەرایەتى دەكرد) ناردى بەشوین ابو مسلم  
ی الخولانى تابیعی، ئەویش ھات ئینجا ئاگرىكى گەرەى داگیرساندبوو، ابو  
مسلم ی خستەناو بەلام ھیچ زیانىكى پى ئەگەیشت، ئینجا دارودەستەكەى  
پىیان گوت: ئەگەر ئەوھ لەلای خۆت دەر نەكەیت ئەو زیان بەشوین  
كەوتووئانت دەگەینى، فەرمانى پى كرد كەوا لە ولاتى یەمەن بپۆت، ابو  
مسلم ولاتى یەمەنى بەجى ھیشت چووھ مەدینە، كاتى چووھ مزگەوت و

(۱) الروح، ابن القيم الجوزية، لاپەرە (۲۹۸).







نوڙی کرد نیمامی عمر چاوی پی کهوت و بوی هستایه وه گوتی: نهو پیاوه  
 خه لکی کوئییه؟ ابو مسلم گوتی: له یه مهن هاتووه، نیمامی عمر فرموی: نهو  
 پیاوه ی کهوا عه نسی درۆزن سووتاندی چی به سه رها ت؟ ابو مسلم گوتی:  
 نهو عبدالله کوپی ثوب بوو، عمر فرموی: سویندت ده دم به خوا  
 تونه بویت؟

ابو مسلم گوتی: به لئی، ئینجا نیمامی عمر له باوه شی گرت له لای خوی  
 دانا فرموی سوپاس بو خوا نه مردم تاکو که سیکم له ئوممه تی پیغه مبه ر  
 (عبداللہ) بینی کهوا وه ک حه زره تی ابراهیم یان لیکرد

-عبدالله ی کوپی عمیر ده لئی:

هه جاریک ابو مسلم الخولانی دوعای بارانی کردیی ده ست به جی باران  
 باریوه<sup>(۱)</sup>.

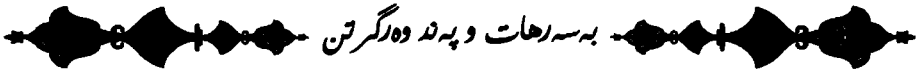
## ۵۸۵ - قورنانی فروشت و سه گیکی کری

ابو داود ده لئی:

سالیکیان نیمامی مالک چوه حه ج، له ژیر سیبهری که عبه دا دانیش ت  
 خه لکی ده هاتن پرسیاریان لی ده کرد سه باره ت به حه ج، هه رکه سی پرسیار ی  
 حه جی لی بکردایه پی ده گوت: افرد افرد.. واته: به ته نیا احرام به حه ج

(۱) منجد الخطیب، أحمد بن صقر السویدی (۲)، (۳۵۱).





بہ سہ سته چونکہ نہ مہ سوه تی پیغہ مہ برہ (ﷺ).

لہ ولوہ عمری کوپی قیس ہاتہ لای و لہ سہر سہری و ہستا گوتی: نہی مالک.. انت مالک: واتہ تو بہ ہیلک چوویت، ہاتی لہ ژیر سیبہری کہ عہدا دانیشتوویت و مالی خوات ون کردوہ، و ہدلی: افراد بکہن افراد بکہن بہ حج، خہ لگی بوی ہستان نیمامی مالک فرمووی: و ازبینن لہ و ہزارہ نہوہ بہ راستی کاری خراپتری کردوہ، نہو عہرق دہ خواتوہ و قورثانی فروشتوہ و سہ گیتی پی کریوہ، عمری کوپی قیس پویشت بہ شہر مہ زاری بہ لام پوخساری رہش ہہ لگہ را، خوا نزمی کرد تا کو پوژی قیامت<sup>(۱)</sup>.

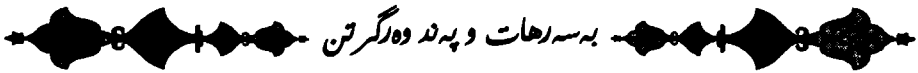
## ۵۸۶ - الرحمن علی العرش استوی

ابن عیینہ دہلی:

پیاوٹک ہاتہ لای نیمامی مالک پرساری کرد لہ ثاہتی (الرحمن علی العرش استوی) گوتی: نہی ابو عبداللہ چون خوی گہورہ استوای بوہ لہ سہر عہرش؟ واتہ: چون قہ سدی سہر عہرشی کردوہ و چوتہ سہر عہرش نیمامی مالک بی دہنگ بو، ہیچ کاتیک نہ مانبینوہ بہو شیوہ لہ قسہ کانی بی دہنگ بو بیت، خہ لکیش سہ بریان دہ کرد کہوا چی پی دہلی، پاشان دہستی کرد بہ قسہ کردن گوتی: استواو نیشتہ جی بوون و پراوہستان

(۱) قصص الأئمة الأربعة، لاپہرہ (۱۱۵).





لہ سہر عہرش شتیکی زاندر اوہ، بہ لآم شیوہ و شیوازی وہستان و نیشتہ جی  
بوون دیار نییہ و نہ زاندر اوہ بہ عہ قلبیش، پرسیار کردن لئی شتیکی بیدعہ یہ،  
وہ باوہ رپوون پیئی واجبہ، منیش واگومان دہ بہ م کہ تو پیاوئیکی بی نیش و  
کہم عہ قلبیت بیبہ نہ دہر وہ لہ لآم نہ میئی، پیاوہ کہ بانگی نیمامی کردوہ  
گوتی: ئہی ابو عبد اللہ سویندبہ و خواہی کی جگہ لہ ئہ و ہیچ خواہ ک نییہ،  
ئہ و پرسیار ہم لہ زانایانی کوفہ و بہ سہرہ و عیراق کردوہ کہ سیان وہ ک تو  
نہ پییکاوہ لی<sup>(۱)</sup>.

### ۵۸۷- شریح ی قازی و نیمامی علی (گرم اللہ وجہہ)

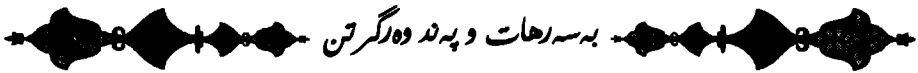
شریح بہ پاستی لہ ہمہ مو کہ سیک زیاتر داد پەر وہ رپوو لہ کاتی بریاردان لہ  
قہ زاوہت، ہر وہ ک نیمامی علی باسی کردوہ.

پوژیکیان نیمامی (علی) بہ بازاری کوفہ دا تیپہری دہ بینی لہ بہ ردہم  
پیاوئیکی جوولہ کہ زری پوژیک داندر اوہ نمایش کراوہ بؤ فروشتن.

کاتی نیمامی علی بینی زانی کہ وا ئہ وہ ہمان زری پوژی ئہ وہ کہ  
چہ ندین سالہ ونی کردبوو، وہ نیشانہ یہ کی بہ سہر دا ہبوو بہ تہ واوی  
ناسیہ وہ، بہ کابرای جوولہ کہ ی گوت: ئہم زری یہ ہی منہ، جوولہ کہ کہ  
گوتی: نہ خیر ہی منہ، ئہ گہر زوریش دہ کہ یت ئہ وا قازی لہ پیشتہ!  
ہر دوکیان چوونہ لای قازی شریح، نیمامی علی لہ بہ رامبہر قازی شریح

(۱) قصص الأئمة الأربعة، لاپہرہ (۹۲).





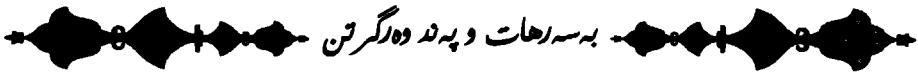
دانیشت و لەتەنیشت کابرای جوولەکە، قازی شریح گوتی: بەلگە لەسەر داواکارە (کە ئیمامی علی بوو) ئیمام فەرموی: ئەو قازی زۆری منە نیشانەکەش ئەو و ئەوێ، ئەمەش حەسەن ی کۆری علی یە شاھیدە لەسەر ئەو، قازی شریح گوتی: ئەو امیری ئیمانداران من بەپراستی دەزانم کە تۆ پراست دەکەیت، بەلام هیچ بەلگە یەکت نییە کە ئەو زۆری یە هی تۆبۆ وە حەسەن ی کۆرت نابۆ بە شاھید و سوودی بۆت نابۆ چونکە کۆری تۆیە کەواتە بپارمان دا ئەو زۆری یە بدەین بەو پیاو، جوولەکە یە.

کاتی جوولەکە کە ئەمە ی بینی لەشەری ئیسلام و خەلافەتی ئیمامی علی و پراست گوتی داڕودەستەکە ی زۆر تاسا بە مە و گوتی: بەپراستی ئەو دینە ی کە ئێو بپارو حوکمی لەسەر دەن هەمان ئایین و پڕۆگرامە کە بۆ پیغەمبەر (موسی) هاتوو کە پڕە لە دادپەرەری و پراستگویی و ئەم ئایینە بەپراستی ئاینیکی پراستە، منیش ئەوا شاھەتومان دینم و دەلیم: اشهد ان لا اله الا الله واشهد ان محمد رسول الله<sup>(۱)</sup>.

-ئەو بوو داو لەسەر دەمی خەلافەتی ئیمامی علی بوو لە کوفە ی عێراق ئەو قازی شریحەش یە کێک بوو لە و دادپەرەرانە ی کە لە مەدینە دادپەرەری کردوو لە حوکم و بپارردان بۆیە ئیمامی عمر لەسەر دەمی خەلافەتی خۆی نارادوویتی بۆ عێراق لەوی بۆی بە قازی، ئەمەش لەبەر ئەو بوو کاتی حوکمی کرد لە نێوان عومەر و پیاویک کە ئەسپێکی فرۆشتبوو

(۱) موسوعة الحقوق الإسلامية، ممود المصري، بەرگی ۲، لاپەرە (۲۸۳).





بە ئىمامى عمر، عەبىبىك پەيدابوو لە ئەسپەكە بىر ياردرا لە لايەن قازى شىرىح  
كەوا حەقەكە ھى پياوھەكە يە نەك ھى عمر ئىمامى عمرىش زۆر دلى بەمە  
خۆش بوو بۆيە پلەى گەورەتر كرد كاتى زانى كە ئەمە بەپراستى دادپەرورە.

### ۵۸۸ - سەيرى دوا رۆزى ستمكاران بگە

محمدى كوپى يزىد دەلى:

ئىمامى عمرى كوپى عبدالعزىز فەرمانى پىكردم كە ھەندىك خەلك لە  
بەندىخانە دەربىنم منىش خەلكىكى زۆرم بەرپەللا كرد، بەلام يزىدى كوپى ابو  
مسلم لە بەندىخانە ھىشووھ و بەرپەللام نەكرد كە يەكك بوو لە كاتىبەكانى  
حجاجى كوپى يوسفى سەقەنى وەناوى ستمكارىتى پىئوھلكا بوو واتە: زۆر  
ستمى لە خەلك دەكرد.

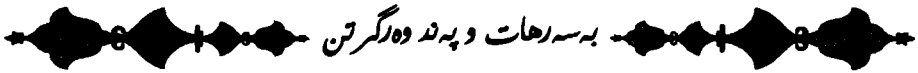
كاتى كە زانى من وازم لى ھىئاوھ دەرم نەكرد لە بەندىخانە زۆر تووپە  
بوو لەسەر خۆى نەزركرد كە خويتم برىزى

سالانىك لە ئەفرىقىا بووم، لەناكاو گوتيان: يزىدى كوپى ابو مسلم  
ھاتووھ لە لايەن خەلىفە يزىدى كوپى عبدالملك لە دواى وەفاتى خەلىفەى  
راشىد عمرى عبدالعزىز، كاتى ھەستم كرد كە ھاتووھ رامكرد لە دەستى، بەلام  
شويىنى منى پى زانى وداواى كردم و بەسەرم دا زال بوو،

كاتى چوومەلاى گوتى: دەمىكە داوا لە خوادەكەم كەوا پىت بگەم.

منىش گوتم: منىش سويىند بەخوا دەمىكە داوا لە خوادەكەم كەوا





بەپارێزی لە دەستت.

بەزیدی کۆری ابو مسلم گوتی: هەرگیز خواناتپاریزی لە دەستم سویند بەخوا هەر دەتکوژم، ئەگەر فریشتە ی گیان کیشان پیشبڕکیم لە گەڵدا بکات بۆ کیشانی گیانی تۆ ئەوا بەپیشی دەکەوم (معاذ الله..).

باشان بانگی کرد کەوا شمشیر و پارچە پیشتی بۆ بینن بۆ ئەو هی سەرم بەبڕی، منیش چوومە نیو پارچە پیشتە کە داپۆشرام و سەرم بەسترا، پیاوئیکیش بە شمشیرەووە لە پشتم وەستابوو، دەبویست لە مەلم بەدات یە کەسەر بانگی نوێژ درا.

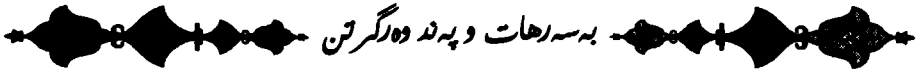
بەزیدی گوتی: وازی لی بینن تا کو نوێژ دەکات.

بەخۆیشی پۆیشت بۆ نوێژ کردن

کاتی دەستی کرد بە نوێژ کردن و چوووە سوجده چەند شمشیریکی پی کەوتن و کوژدا – واتە: پیاوانی خۆی کوشتیان لە بەر ستەمکردنی زۆری ئینجا یە کێک هات و منی هینایەدەر لە نیو پیستە کە و دەست و قاچی کردمەووە وە بەرلای کردم، منیش بە سەلامەتی دەرچووم<sup>(۱)</sup>.

(۱) ساعة وساعة، نوادر وعجائب، محمود المصري (۲۰۲).





## ۵۸۹ - قورئان خوینەكە و بالئەدەكە

حمادی كۆپى سلەمە دەلى:

عاصم ى كۆپى ابو النجو كە يەككە بو لە قورئان خوینانى سەردەمى  
خۆى دەلى: تووشى حالئىكى زۆر خراب ھاتم لە بەر نەبوونى و ھەژارى،  
چوومەلای يەككە لە برايان و ھاوپپىيانم ھەوالەكەم پىگە ياند بەلام بىنيم  
پوخسارى زۆر خۆش نەبوو لەگەلم واتە: ھىچ ھەلامى نەدامە ھە ويارمەتى  
نەدام.

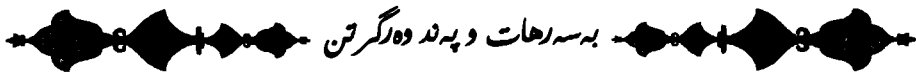
لە مالى دەرچووم و پوئىشتم بەرەو سەحرا، نوئىزم کرد و پاشان ناوچاوانم  
خستە سەرزەوى بەملكەچى لە خوا پارامە ھە گوتم:

(يا مسبب الاسباب، يا مفتح الابواب، يا سامع الاصوات، يا مجيب  
الدعوات، يا قاضي الحاجات، اكفني بحلالك عن حرامك واغنني بفضلك عن  
سواك) دەلى: سوئند بەخوا سەرم بەرز نەكردە ھە ھەستم بەكە وتنى شتەك  
کرد لە تەنیشتم، سەرم بەرز كرده ھە دەبىنم بالئەدە يەكە كىسە يەكى سوورى  
لە تەنیشتم فرى دا كىسەكەم ھەلگرت، دەبىنم ھەشتا دىنارو گە ھەرىكى  
تەدابوو لە ناو پەمۆلۇول درابوو،

ھەستام گە ھەرەكەم بە پارە يەكى زۆر فرۆشت ھە بە پارە كەشم پارچە  
زەوئىكى گە ھەم پى كرى و سوپاسى خوام کرد لە سەئە ھە<sup>(۱)</sup>.

(۱) ساعة وساعة، نوادر وعجائب، محمود المصري (۲۷۷).





تیبینی:

وشه ی (اللهم اکفنی بحلالک عن حرامک...) له فرموده ی پیغمبر  
داهاتوه که واته هرکه سیک دلی تنگ بوو له بهر نه بوونی هه ژاری و  
قرزرداری نهوا ده توانی بیخوینی، خواش ده رگای لیده کاته وه.

نه لئی سهرده می نیمه وه ک سهرده می نهوانه نه بووه که بالنده پاره ی بو  
بینی نه گه ر دلسۆزبیت و خواردن وجل و بهرگت بی بیگومان خوا ده رگات لی  
ده کاته وه و به هانات دیت له رینگایه ک که هرگیز به خه یالت دانه هاتوه والله  
اعلم.

### ۵۹۰ - به راستی لیدانی خوی تو به هیزه

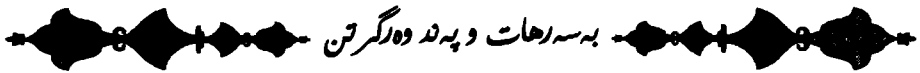
له سالی ۲۰۰۵ مندالیک ی ته من چوار سالان دۆزدايه وه له زیرابینکی  
ئاوی پیس که له مالیک ده هاته دهره وه له گه ره کی (الصلیخ) له بغداد،  
شاری به غدا به کجار تاسا بوو بهو و پووداوه، بوو به قسه و گۆته ی کۆبو  
مه جلیسان، گۆفاره و پۆژنامه کان به دریزی بلاویان کرده وه.

نه و منداله نۆر جوان بوو، سپی پیست بو، قژیکی زهردی به کجار جوانی  
هه بوو، هه رده تگوت چرایه.

دایکی مامۆستا بوو له قوتابخانه ی سهره تایی، باوکیشی به پیره بهر بوو  
له یه کیک له قوتابخانه ناماده ییه کان، که سیش له مالدئا نه بوو جگه له  
خزمه تکارینکی ته من سیانزه سالان، کاتی دایکی نه و منداله ده چوو به بازار







یان قوتابخانە خزمەتکارەکە یاری لەگەڵ دەکرد تاکو هەست بە تەنیاپی  
نەکات.

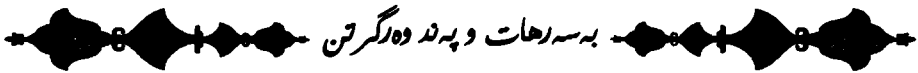
ئەو منداڵە تاقانەیی دایک و باوکی بوو، و هەموو حەزو ئارەزوویان بو لە  
ژیانی دنیا، مائی پرکردبوو لە خوۆشی و شادیدا.

پۆڤتیکیان دایکی لە کاتی نیووە پۆدا هاتەو مائی، وەکو جارێ ئەو منداڵە  
شیرین و خەم پەوینە پیش وازی نەکرد لە دایکی، بەپە لە گەرا بەناو ژووی  
خانوەکە، بینی خزمەت کارەکە لە چیشتخانە یە خریکی پاککردنەو  
ئەو ناوہیە، لئی پرسى کوا کچەکەم؟ خزمەتکارەکەش وای نیشان دا کەوا  
لەگەلئى بوو چەند خولەکێک پیش ئیستا، چوو ژوورەکانی خانوو هەمو  
گەرا کون وکەلین نە مابۆی نەگە پۆ هیچ شوینە واریک نەبوو پۆ کچەکە، هاتە  
سەر قام وھۆشی لەلانە ما پرسى یاری لە دراوسى و خەلکی سەر شە قامەکە  
دەکرد، بەلام بئى سوود بوو.

باوکی هاتەو، شوین نە ما لەو خانووہ کە گومانى هەبئى بۆی، هەمو  
گەرا و هاواری دەکرد بەلام ئەوانیش بئى و سوود بوو.

دایک و باوک پە یوہندییان بە پۆلیس و پیاوانى ئاسایش کرد بەغدايان  
هەموو لیک دا، بەلام هیچ شوینە واری ئەم کچەیان دەست نەکەوت چەند  
کاتژمیریک تیپەری، چەند پۆڤتیک پۆیشت، منداڵەکەش بئى سەر و شوینە،  
پۆڤتیک لە پۆڤان باران بارى و ئاوى زۆرابەکە (مەزرا) هەستا پنگا و بانەکان  
پریوون لە ئاو مەجرا و زۆرابەکان هەمووی پریوون ئاو لەسەری دەپۆڤا،





کریکاریکی پاککره وه هات سهری زیرابه که ی هه لگرت تاکو پاکی بکاته وه و نه هیلئ چیتر ناو بوه سستئ له شه قام، به لام شتیکی چاوه پوان نه کراوی بینی، که به راستی دل و یژدانی دهه ژاند، بینی کچیکی جوان و پاک و بی تاوان له سهر پشستی ناوه له ناومه چراکه وه، یه کسه ر پیوانی ئاسایش هیتایانه وه مال و دهستیان کرد به لیکنۆینه وه ی له نوی وه.

له راستیدا سهری مه چراکه زۆر گران بوو - ئاسن بوو - منداله که نهیده توانی هه لیگری و خوی دهر باز بکات.

کچه که دهستی دریز کرد و ناماژه ی تۆمه تی کرد بۆ لای خزمه تکاره که ی مالیان به لام بۆچی خزمه تکار نه و کاره قیزوه نه ی کرد...؟

باوکی کچه که ده لی:

نه و خزمه تکاره مان هه که کو کچه که مان چاود پیریمان لی ده کرد و ئاگامان لیبوو.

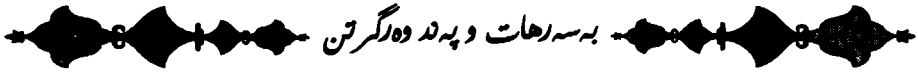
دایکی کچه که ده لی:

نه و خزمه تکاره زۆر راست گۆو ده ست پاک بوو، متمانه مان پی هه بو که س نه بوو بلئ که سیتی خراپه له دوورو نزیکه وه.

دراوسینکان ده لئین:

نه و خانه واده یه نه و خزمه تکاره یان زۆر به جوانی وبه پاکی خزمه ت ده کرد که به راستی نمونه بوو له نئوانیان، خواردنیان وه ک یه ک بوو له





خۆيان جيانە دەكردەو، جل و بەرگيان بۆي دەكړي وەكو جل و بەرگي  
كچە كە يان

لەو ژوورەش دەخەوت كە دايكی كچە بچوكە كە لیتی دەخەوت.

دايكە كە سووربوو لە سەرئەوہی كە خزمەتكارە كە دابنیشی لەوكاتەي  
كە سەردان دەكەين يان كە سێك سەردانمان دەكات نابێ خۆي زۆر ئازار بدات  
دايك وياوكی كچە كە: هېچ گومانيان لە وخزمەتكارە نەبوو كە ئەو تاوانەي  
كردووه، وە دەيانگوت: ناگونجی خنكاندنې مندائیکي ئەوھا بچوك بە  
ئەنقەستەوہ فېرې بدریتە نیتو ئاوی مەجراكەوہ بەلام پياوانی ئەسایش گوتيان  
بەو قسانە دا كە بیستیان، وە سوور بوون لەسەر لیکۆلینەوہ یەکی قوول

یەكیكیان لە خزمەتكارەكەي پرسى: بۆچی ئەو مندالەت خنكاند؟

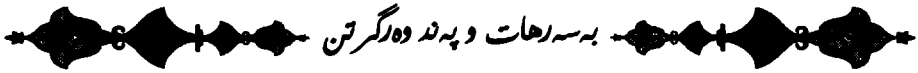
خزمەتكارەكە لە قیزەي گریانې داو ھاواری كرد، بەردەوام پاكانەي  
خۆي دەردەبېرې.

دايك و باوكی كچەكەش ھەر پشتگيريان لەو خزمەتكارە دەكرد و  
دەيانگوت ئەوہ دوورە لەو كارە قیزوہنە.

پياوانی پۆليس داوايان كرد كە وا خزمەتكارەكە لە گەلێان بپوات بۆ  
بارەگای پۆليس بۆ لیکۆلینەوہ یەکی وردتر .

بەلام خزمەتكارەكەي گوتی: نایەم لەگەلتان یەكسەر چوو كراسی دايكی  
كچەكەي گرت و كردی بە پەناگەي خۆي دايكی كچەكە داواي كرد كە وازی





لی بێنن، چونکه چۆن شکی له خۆی نییه ئەو هاش له خزمەتکاره‌که‌ی نییه.

باوکه‌که‌ش هه‌مان شیوه‌ پشنگیری له دایکی که‌که‌ی کرد.

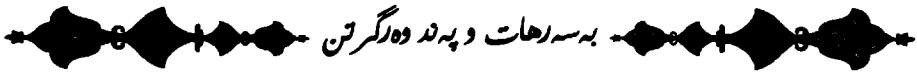
گوتی: من له مافی خۆم ده‌بۆرم.

به‌لام پیاوانی پۆلیس سووربوون له‌سه‌ر ئەوه‌ی که له‌گه‌ڵ خۆی بیه‌ن بۆ بنکه‌ی لیکۆلینه‌وه، گوتیان: ئەگه‌ر ئیوه‌ش لێی ببورن به‌لام مافی گشتی مرقفایه‌تی ناتوانی له‌و تاوانه‌ ببوری و په‌ت کردنه‌وه‌ی شتیکی نه‌گونجاوه، قسه‌و داواکاریه‌کان ده‌ستی پێ کرد له‌نیوان پیاوانی پۆلیس و دایک و باوکی که‌که‌.

به‌لام پیاوانی پۆلیس ناچار بوون که ئەو خزمه‌تکاره به‌زۆری بگرن و بیه‌ن بۆ بنکه، خزمه‌تکاره‌که‌ش هه‌رهاواری ده‌کرد و به‌ده‌نگی به‌رزی ده‌پاراپیه‌وه لێیان.

له‌بنکه‌ی پیاوانی پۆلیس که‌که‌ دانی به‌ تاوانی نا که ئەو کردویه‌تی وه‌باوکی خزمه‌تکاره‌که‌ پێی گوتوه ئەو که‌که له‌ نیو مه‌جراکه‌وه بخنکینه، به‌لام باوکی خزمه‌تکاره‌که‌ گوتی: ئەو که‌که‌م بۆیه دانی به‌و تاوانه‌ ناوه چونکه ترسی له‌سه‌ر بوه، وه‌ئه‌و منداله نازانی ئەو قسه‌یه‌ چ زیانیکی هه‌یه، به‌لام پیاوانی پۆلیس زیاتر هه‌ولیان دا هه‌موو شیوازیکیان به‌کار هێنا له‌ لیکۆلینه‌وه، به‌بێ ئەوه‌ی باوکی ئەو که‌که له‌ قسه‌ی که‌که‌ی بێته‌ خوار له‌ انکار کردنه، کاتی پووداوه‌که‌ گه‌یشه‌ لای دادوهر، بپاردره‌ که‌وا خزمه‌تکاره‌که‌ به‌ند بکریت بۆ ماوه‌ی پینچ سالان، ده‌بێ ئەو پینچ سالانه‌ش





بەسەر بەریت لە بەندیخانەى مندالانى ھەرزەکار، لە کاتیک کەوا پەوشتە کەى  
پاست بکاتەو و فێرى پېشە یەك لە پېشەکان بیت.

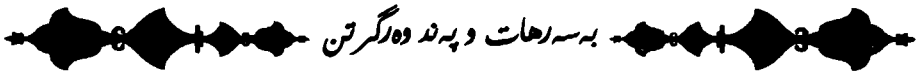
بەلام بریار ھات کە باوکی خزمەتکارە کە دوورە لە و تاوانە، تا کو  
دوو مانگ کچە کە راگیرا لە دادگا.

لە بەندیخانەدا خزمەتکارە کە دانى بە ھەمو شتیک دا ھیتا وە ھەموو  
شتیکى پوون کردەو، بە پاستى باوکی کچە خنکاو کە سەد دینارى لە دوو  
گەنجى برا وەرگرتن کە فەسل کرابوون لە قۆناغى ئامادەى، لە بەر ئەو ھى  
نۆد دەرس و خویندنیان فەرامۆش کردبوو وە پەویشتیان جوان نەبوو، بەلام  
ھۆکارى فەسل کردنى ئەو دو گەنجە لە قوتابخانەدا باوکی کچە  
خنکاو کەبوو، کە بە پێو بەرى ئەو قوتابخانە یە بوو.

باوکی کچە خنکاو کە ویستی سیستەمیکى نوێ و باش جی بە جی بکات  
و ھەستى بە بەرپرسیکی خۆى دە کرد بە رامبەر پیاوانى پەروەردە و فێرکردن  
و بە رامبەر بە خاک و نیشتمانى و بیرو پروای، وە لە پېش ھەمو شتیک ھەستى  
بە و بەرپرسیاریتی یە کرد کە لە بە رامبەر خوای گەورە و لێ پېچینە و ھى  
لە سەرە، لە بەر ئەو بریارى داو سوور بوو لە سەر فەسل کردنى ئەو دوو  
قوتابى لاه، و ھگوى نەدایە ھىچ کەسێک کە لێى بپارێنە و ھى داواى لى بکەن  
لە و کارە پەشیمان بێتە وە.

کاتى ھەردوو قوتابى بى ئومید بوون لە قوتابخانە و خویندنیان باوکی  
خزمەتکارە کەى مامۆستایان ھەلخە تاند.





بہ پارہ و مال و سامان کہ دلیٰ نہو مامؤستا ستمکارہ بسووتینن و  
جہرگی بپین، ہر وہ ک دل و جہرگی نہو دوو قوتابییہ یان بپری.

لہ راستیدا باوکی خزمہ تکارہ کہ فہراشی قوتابخانہ بوو، وہ نہو دوو  
قوتابیہ دەیانزانی کہوا کچیکی ہہیہ لہ مالی مامؤستا کاردہ کات و خزمہ تی  
کچہ بچوکہ کہ یان دە کات، وہ گوتیان نہو خزمہ تکارہ دە سہ لاتی بہ سہر ژیانی  
بہ پڑیوہ بہر ہہیہ وہ بہ سہر کچی بچوکی بہ پڑیوہ بہ ریش، وہ کوشتنی نہو کچہ  
بچوکہ دلیٰ بہ پڑیوہ بہر زیاتر دە سووتیننی لہ ہہ مووشت.

بہ لام دادگا بپیری دا گہ نہو خزمہ تکارہ پاکہ، وہ بپیری دا کہ دە بی  
چہ ند قسہ و گفتوگو لہ و بارہ یہ وہ نہو نجام بدریت لہ گہ ل شامید و تومہ ت بار

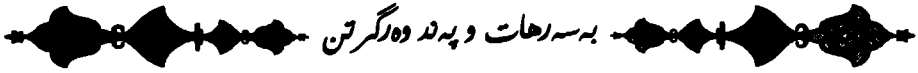
لہ خودی پوودا وہ کہ ہیچ شامید نہ بو، تومہ ت باریش دانی بہ تاوانی نہ نا  
چون دان بہو تاوانہ دە نیت کہ چی بہو نازارو نارہ حہ تیہ وہ رادہ کیشریت؟

بپیری دادگای سہر زہوی وابوو. کہ گوتی: ہیچ نہ ما تہنہا داد پہرہ ری  
خوا نہ بی و تۆلہ ی تہ و اویش لہ تاوانبارو ستمکارہ کہ بکریتہ وہ

باوکی خزمہ تکارہ کہ لہ بہ ندیخانہ ہاتہ دہرہ وہ، ہہ ناسہ ی نازادی  
ہہ لڈہ کیشا، وہ نومیڈی نہوہ بوو کہ چیژ وہ رگری لہ ژیان بزانی چی  
پوویدا...؟

ناہنگیک سازدرا بہ ہوی دەو چونی باوکی خزمہ تکارہ کہ لہ بہ ندیخانہ،  
تا کو دہنگی شہو نہو ناہنگہ دریزہ ی پی درا،





خانەوادەكەش مائىكى ئۆزىيان خەرج كىرد بۆ خواردىن و خواردىنەو.

لە بۆزى داھاتوودا باوكى خىزمەتكارەكە نەخۆش كەوت و تواناى جوولەى لە دەست دا، كچە خىزمەتكارەكەش ھەر لە بەندىخانەى،

خانەوادەكە پەنايان بىردە لای پىزىشكان وكىرىى دەرمانخانەكانيان دادەنا وتەسلىم بە دكتورەكانيان دەكىرد.

نەخۆشى ئەو پىاوو درىژەى ھەبوو، تاكو گەيشتە چوار مانگ، مالى حرام تەواو بو بۆ خەرجى نەخۆشخانە، ناچار بوون ھانايان بىرد بۆ قەرزكىردن، وەگوتى: دەبى بچىنە نەخۆشخانەىكى حكومى كە چارەسەرى بە خۆراىى دەكات، چونكە پارەو پولى ھەموو تەواو بوو.

بەو چەند نەخۆشى و دەردە، دەنالئىنى:

۱- توشى نەخۆشى شەكرە بوو.

۲- ھەروەھا پالەپەستۆى خۆين كە پلەكەى لەو پەرى بەرزىدا بوو.

۳- توشى نەخۆشى سىھكان بوو.

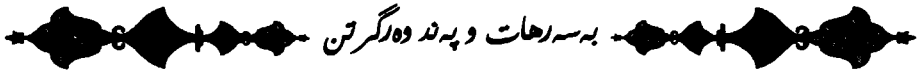
۴- كۆخەىكى يەكجار بكوژ زىاد لە ھەمو لە نەخۆشپەكانى تر.

۵- پلەى گەرمى بەخىزايى ھەستا.

۶- لاشەى گزو بى ھىزبوو.

۷- لە ھەموو ناخۆش تر - لەو پىزىشك بۆ ئەو پىزىشك لەو پەرسىيار بۆ





ئو پرستیار دہگوازایہ و بہ سہر عہرہ بانہی گواستنه وہ .

ہمو نہخۆشیک کہ دہگواسترایہ وہ بۆ شوینیکی تر بہ ہیمنی ولہ سہر  
خۆیی مامہ لہ یان لہ گەل دہ کرد بہ لام ئو شیوازیکی جیا بوو .

لہ نیتوان ہمو نہخۆشہ کان لہ ہمو کاتی: لہ گەلی دابوون، ہرکہ سیک  
کہ چاوی پی بکہ وتایہ دہ یگوت: ئوہ بکوژی مندالہ کہ یہ وشایستہی لوتف  
سۆز نییہ لہ گەلی ئہ نجام بدریت، بہ وشیتوہ ریسوا بوو .

لہ نہخۆشخانہ کہ پزیشک دہرمانی تاییہ تی بہردہوامی بۆی دانا و بپاری  
دا نابی لئی جیا بکرتتہ وہ، لہ زنجیرہی دہرمانہ کہ مان دہرزی (بنسلین) بوو  
پہرستیارہ کہ دہرزی لیدا و نہخۆشخانہی بہ جی ہیشت لہ گەل خیزانی  
چوہ مائی

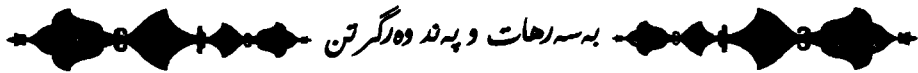
لہ رینگادا ہستی بہ بی ہۆشی کرد لہ لاشہی، وہ بہ گرفتیکی بہ کجار زۆر  
کہ ہاتہ سہر دلی، پاشان لہ نا کاو ہاوار ی کرد... الطفلة.. الطفلة.. کچہ  
بچوکہ کہ.. کچہ بچوکہ کہ..

خیزانی لی پرسی کام کچہ بچوکہ کہ؟

گوتی: بۆچی نہ تبینی؟ کہ ہر دوک دہستی بہ سترابوونہ وہ لہ سہر شانم  
بوو، ئینجا سہری خستہ سہر شانی خیزانہ کہی، وردہ وردہ.. چاوہ کانی لیک  
دہ نان و.. دہنگی کزتر دہ بو ہر دہ یگوت: بہ ہیواشی بہ لہ سہرخۆیی..  
الطفلة.. الطفلة.. کچہ بچوکہ کہ.. کچہ بچوکہ کہ.. کچہ ساوا یہ کہ..







باشان گیانی دەروچو لە ژیانی دنیا دا دا بپرا.

کچە خزمەتکارە کەش ھەر لە بەندیخانە ی چاکسازی یە چاوە پوانی تەواو  
کردنی دوو ساڵە کە ی دە کات.

باوکیشی ھاو پیتی گۆرە پێ لە نەفرین ولە عنەت دە بێ ھاو گۆری دە بن  
دایکی ھەزار و بێ ئاگا لە و دەردە سەریبەش لە مال سەرگەردان بوو نازانی  
چۆن مندالێکی ساواو سی کچ بە خێو بکات.

سی کچە کانیشی گە یشتوو نە تە تە مەن شوو کردن، کە سیکیش نایە ت بۆ  
خواز بیانیان، چونکە کاتی لاپەرە کانیا ن دە خویننە وە یە کسەر بۆ دواو  
دە گە رینە وە.

بە راستی باوکی خزمەتکارە کە بە خۆی، خۆی تووشی نە خۆشی کرد  
بە نیعمەتی مالی حەرام.

بە لام خوای بالادە ست و کار بە جی و زال بۆ ئە و کە سە و ھاو وینە ی ئە ویش  
لە کە مین دایە.

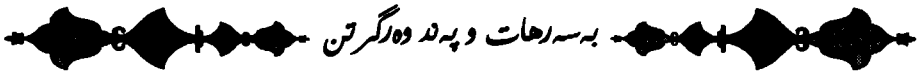
تۆ لە و حە ق سێ نە لە ستە مکاران.

خوای گە وەرە سە لامە تمان بکات آمین<sup>(۱)</sup>.

---

(۱) ساعە و ساعە، محمود المصری، لاپەرە (۲۱۱).





## ۵۹۱- سزای گورو مہینہ تی یہ کانی

عمروی کوہی شرحبیل دہ لئی:

پیاویک مرد، کاتی خستیانہ نئیو گور، فریشتہ ہاتنہ لای گوتیان دہ بی  
نیمہ سہد قامچیت لئی بدہین لہ عہزاب و سزای خوا، دہ لئی: ئہ ویش باسی  
کردہ وہ چاکہ کانی خوی کرد لہ نویژو پؤژوو خو نازاردانی لہ خواہہ رستی دا،  
ئینجا بویان سوک کردہ وہ وہ بویان کہ م کردہ وہ تاکو بوو بہ (دہ) قامچی،  
پاشان داوای لئی کردن کہ زیاتر بوی کہ م بکہ نہ وہ، ئہ وانیش کہ میان کردہ وہ  
بہ ہوی ہندی لہ کردہ وہ باشہ کانی کردیان بہ یہ ک قامچی، ئینجا قامچی  
یہ کیان لیدا گورہ کہی پر کرد لہ ئاگرو بوویہ یہ ک پارچہ ئاگری گورہ،  
بہ ولیدانہ یہ کسہر لہ ہوش خوی چوو، کاتی بہ خوی ہاتہ وہ گوتی: بوی  
لیتان دام؟

فریشتہ کان گوتیان: لہ بہر ئہ وہ جاریکیان میزت کرد پاشان نویژت بہ بی

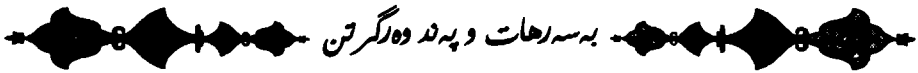
دہ ست نویژ کرد

ہر وہ ہا پیاویکی لیقہ و ماوو ستہ ملیکراویش ہانا و ہاواری بؤت ہینا،  
تؤش لہ ہاواری نہ چوویت و ہاوکاریت نہ کرد<sup>(۱)</sup>.

ئہ مش لہ گہل دہ قی فہرمودہ ی پاستی (صحیح) ی پیغہ مہر بہ کہ کہ  
نویژ کردن بہ بی پاک و خاوینی و یارمہ تی نہ دانی مہ زلووم ہؤکارہ بؤ سزای

(۱) عذاب القبر ونعیمہ، ابن رجب الحنبلی، لاپہرہ (۵۶).





کۆر:

-مەرۆهە بەیەك قامچی ولیدان کۆرچائی ئەو هابی وەبی بەدە قامچی و زیاتر چۆن بی...؟ الامارحم ربي اللهم انا نعوذ بك من عذاب القبر .

### ۵۹۲- عەقلى ئیمامى شافعى

ربیع دەلی:

پرسیاریان کرد لە ئیمامى شافعى سەبارەت بە پیاویکی گەرە که دەیهوی ئافرهتیکى عەرەبی یە مارە بکات

ئیمامى شافعى فەرمووی: من عەرەبم ئەو پرسیارە لە من مەکه

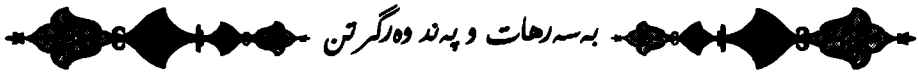
-مەرۆهە دەلی: پۆتیکیان پرسیاری تەمەنیان کرد لئی، فەرمووی: ئەمەله پیاوەتی دا نییه که مرۆڤ هەوالی تەمەنی خۆی بدات بە خەلك (دەلی): لەبەرئەوهی ئەگەر تەمەنت بچووک بی خەلكی بە چاوی بچووکەوه سەیرت دەکن، وەئەگەر تەمەن گەرە بی، خەلكی بە چاویکی ترەوه سەیری دەکن و دەلێن هینزوتوانای ئەماوه، یان پیربووه، بەکەلكی غەزا نایە).

-پرسیاریان کرد لە ئیمانی مالک تەمەنت چەندە؟

فەرمووی: برۆسەرکارت. إذهب وشأنك....

-المزنى دەلی: ئیمامى شافعى فەرمووی:





ههچ كه سېك نيه ئيلا كه سى: خوشى ده وى و كه سېكيش رقى لى يه تى  
 نه گەر هەر نه وه ده بو پېويسته پياو له گەل نه هلى تاعهت و خواپه رستى  
 بى (۱).

### ۵۹۳- پرسىار له وانه بکه

- نه گەر ده ته وى نرخى يه ك سال بزانى كه چه نده.

پرسىار له قوتابىك بکه كه له تاقى كردنه وهى كوتايى سالىدا  
 سه رنه كه وتوو

- نه گەر ده ته وى نرخى يه ك مانگ بزانى كه وا چه نده

نه وا پرسىار له داىك بکه كه مندالىكى له زگى هه لگرتوو و پاشان  
 دايناوه.

- نه گەر ده ته وى نرخى يه ك هه فته بزانى كه وا چه نده.

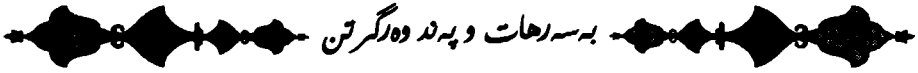
پرسىار له به رتوه به رى نووسينى پوژنامهى هه فته بکه، نه و ده زانى  
 نرخه كهى چه نده.

- نه گەر ده ته وى بزانى نرخى يه ك پوژ چه نده.

پرسىار له كرئكارىك بکه كه وا كرئكارى ده كات و ده (۱۰) مندالى بچوكيش  
 به خيوده كات.

(۱) ألف قصة وقصة من حياة الأئمة الأربعة (۱۹۴).





-ئەگەر دەتەوئى نرخی يەك كاتژمىر بزانى كەوا چەندە.

پرسىيار لە پيشەسازىك بگە لە شوپىنى وەبەرھىتان سەرقالە بەكارەكەى  
وەبەپەلە بەروبوومى ئاراستەى خەلك دەكات.

-ئەگەر دەتەوئى بزانى نرخی يەك خولەك چەندە.

پرسىيار لە و كەسە بگە كە كاتى سواربوونى فرۆكەى بەسەرچووە،  
چاوەپوانى فرۆكەيەكى تر دەكات.

-ئەگەر دەتەوئى بزانى نرخی يەك چركە چەندە.

پرسىيار لە كەسىك بگە كەوا پزگارى بوو لە مردنى راست.

-ئەگەر دەتەوئى بزانى نرخی بەشىك لە چركە چەندە.

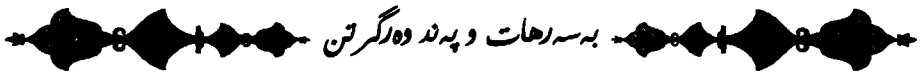
پرسىيار لە كەسىك بگە كەوا مەدالىاي زىوى بردۆتەو لە يەككە لە  
پيشبركئىيەكانى<sup>(۱)</sup>.

## ۵۹۴- ژيان لەگەل نەخۆشى دا

پىاوئىكى صيدلى كە ناوى (اميل كو) بو لە دەرمانخانەكەى خۆى بوو  
نەخۆشىك هاتە لای داواى پارچە حەبئىكى لى كرد بۆ نەخۆشىكى خۆى كە  
نقد نازارى پى دەچىشت، (اميل كو) گوتى: ئەو جۆرە حەبەمان نىيە  
نەخۆشەكە سوور بوو لەسەر ئەو كە دەبى بەھەرنرخىك بى بۆم پەيدا

(۱) هل فات الأوان لتبدأ من جديد، باسل شىخو (۱۷۱).





بەكەيت، (اميل كو) بىرى كردهوۈ كە چۆن بە فيئىك پازى بەكەم بۆيە ھەوالى پىدا كە جۆرىكەمان ھەيە لەوحەبەي داوات كەرد، بەلام ۋەك ئەو ھەبە نىيە تەنھا ناوھەكەي جىياوازە، بەلام ھەمان كاريگەرئىشى ھەيە دەشى بۆ نەخۆشى تۆ بەكاربەيت.

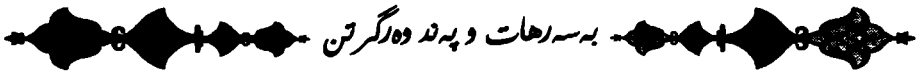
ئەو مادە دەرمانە لەوجۆرەنەبوو كە داواي كەردوۈ بە ھىچ شىئوھەك پەيوەندى بەو نەخۆشىوۈ نەبوو، بەلام ئەوھى كە چاۋەپوان نەكراۋبوو ھاتەو ھەيە لاي كەبىراي خاۋەن دەرمانخانەكە، ھەوالى پىدا كە لە نەخۆشىكەي چاك بۆتەو بەھۆي بەكار ھىتەننى ئەو پارچە ھەبە ناۋاسايىيەي كە پىدراۋبوو، ئەمەش بەھۆي ئىمان ۋەبىروپرواي خۆي بوو كە ئەو جۆرە دەرمانانە بۆي دەبەيتە شىفا، واتە: چاكبوۈنەوھى بەھۆي دەرمان ۋەبەكانى ئەو نەبوو بەلكو بەھۆي ئىمان بىروباۋەپى بوو بەچاكبوۈنەوھە.

### ۵۹۵ - تۆبە ۋەگۆرەنكارى لە داۋاي مردن

خاۋەننى ئەو پوۋداۋە دەلى: من لاۋىكى بى ئاگاۋووم لە خوا، دوۋدوۋووم لى، لە نىۋ شەپۆلەكانى تاۋان خنكاۋوۋووم، كاتى خاۋاۋىستى پىنمايىم بەكات پوۋداۋىكى دلتەزىكى بى نىشان دام كە منى گەراندەوۈ بۆ ھۆشيارى ۋە بىدارى، ھەروھە بۆ پىنگاي راست ۋەسەۋاب... ئەمەش پوۋداۋەكەيە.

پۆزىك لە پۆان، لە داۋاي بەسەربەردىنى چەند كاتىكى جوان ۋەپەر لە خەندە ۋەپىكەنەن لەگەل خانەۋادەكەم لە گىشتىك بۆ شارى (دەمام) ۋەلاتى

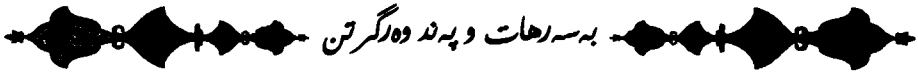




عەرەبستانی سعودیە، بە سەیارەى خۆم دەرچووین لە ڕێگای نێوان - دمام و ریاض لەگەڵ سێ خوشکەکانم، لە جیاتی دوای سەفەریکم، شەیتان بە دەنگی خۆی گەشتەکەى بۆ پازاندەم وە وگۆی گرتن لەقسەى پڕۆپوچى حەپامى بۆ جوان کردم تاکو بەتەواوى بێ ناگام لە خوا.

لەوکاتەدا زۆر گویم لە دەنگى قورئان نەدەگرت، لەپادیو... کاسنیت وتارى مامۆستایان.. چونکە راستى وناپراستى لەیەك دل جینگایان نابیتتەو، یەكی لە خوشکەکانم زۆر لە خوا ترس و موسلمانبوو، پارێزگارى لە سنورى خوا دەکرد، داواى لى کردم کە دەنگى گۆرانى وشتى بى مانا بگۆرم بە دەنگى حەق و گوێ گرتن لە قورئان و نامۆزگارى باش بەلام من چۆن وەلامى دەدەمەو و بەقسەى دەکەم کە شەیتان بەتەواوتى بەسەرم دا زال بوو، دل وئەندامەکانى کردوو بە مولکى خۆى، داواکارى یەکەم بە توندى پەتم کردەو، وەدوو خوشکەکەى تریشم لەگەلم هاو بیریبون - وەك من حەزبان بە گۆرانى و موسیقا دەکرد - خوشکە باو و پدارەکەم ھەر دووبارەى دەکردەو، براکەم دەئەو پادیویە بگۆرە بەسە چى تر گوێ لەوشتانە مەگرە.. من زیاتر عیناد دەبووم، بۆیە ھەستاین - من و دوو خوشکم - گالته مان پى کرد و بەشتیکى بچوک سەیرمان دەکرد، بەلکو ھەر بەو ھەش نەو ھەستام و پیم گوت: ئەگەر بەو حالە سەرسام بوویت ئەوا لە نێوا شەقامەکە داتدە بەزینم، خوشکم بى دەنگ بوو، بەلام ناچارى لەدلى دا ئەوکارەى پى خۆش نەبو، ئەو ھى لەسەرى واجب بوو جى بەجى کرد، خواش داوا ناکات لە ھىچ کەسێک مەگەر بەگوێرەى توانای نەبى لەناکاو، پووداویکی چاوەپوان نەکراو لەلایەن خواو





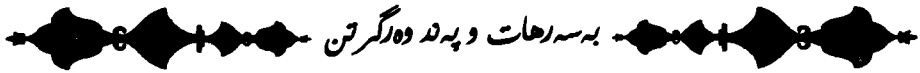
ھات لە کاتی رویشتمان لەرێگادا سەیارە کە مان توشی شکستیک ھات و  
یە کسەر لەرێگا لایدا، بە لای منەو وەرگەرا، کە وتە سەر پشت و دای ئەو  
چەندین جار سوورایە سەریەک و ئێمەش لە حالیک دابووین خوا نەبی کەس  
نەیدەزانی چ حالیک، ئیتر خەلکی دەوریان داین و خێرخوازان لاشەکانمانیان  
دەرهیتنا لە نێو ئاسن و شووشەکانی سەیارە، بەلام دەبی چی پوویدا بی؟

بەراستی ھەموومان بەسەلامەتی دەروچوین لە نێو سەیارە کە، تەنھا  
چەند برین و ئازاریکی کەم نەبی، بەلام خوشکی خۆراگرو ئیماندارو پاکم دوا  
ھەناسەکانی خۆی فری دابوو لە ژێر سەیارە کەو،

بەئی.. خوشکە کەم کە گالتەمان پێی دەکرد، خوا ویستی بیباتەو لای  
خۆی، منیش ئومیدم وایە پلە ی شەھیدی وەرگری و لەبەھەشتی بەریندا  
نیشته جی بیت، بەلام من تەنھا ئەو م بۆم مایەو کە بۆخۆم بگرم وە گریمان  
بۆ خوشکم، پەردە کەم لەسەر دل و دەروم لاچوو، راستیم بینی لەو ی کە  
چەند لە نێو بی ناگایی و بەزایەدانی خۆمدا دەگەوزام، زانیم وتیکە یشتم کە  
خوا چاکە ی بۆم ناردوو، وەتە مەنیک ی نوێی بۆ نوسیوم، بۆ ئەو ی ژیانیک ی  
نوێ دەست پی بکەم کە پریی لە ئیمان و کردەو ی چاک، بەلام ھەرکاتی  
خوشکی خۆشە ویستی خۆم بەبیر دەھاتەو چاوم فرمیسکی ناپرەحەتی  
و پەشیمانی دەپرشت و پرسیارم لە خۆم دەکرد دەبی خوالیم خۆش بی؟  
و ئەمە کەم دەنۆزیو وە لە قورئانی پیروژ کە دەفەمووی (قل یا عبادي الذين  
اسرفوا على انفسهم لاتقنطوا من رحمة الله ان الله يغفر الذنوب جميعا انه هو







الغفور الرحيم) <sup>(۱)</sup>.

له کۆتاییدا ئاگادارتان ده که مه وه ئه ی برایانم بۆخوا وریابن بی ئاگانه بن،  
ئه ی بی ئاگانان بیداربنوه له خهوی غه فله ت وپه ند له کهسانی تر وه رگرن  
پیش ئه وه ی خه لکی په ندتان لی وه رگرن <sup>(۲)</sup>.

### ۵۹۶ - په له بکه ن له به یانیان بۆ داواکاری زرق و رۆزی

رۆژیکیان پیغه مبه ر (ﷺ) نوژی به یانی بۆ هاوه لان کرد له دوا ی نوژی  
کردنی چوه مالی فاطمه ی کچی، بینی هیشتا نه وان نووستون و به خه به ر  
نه هاتون، له کاتیکدا ته واو دنیا پونا ک بۆته وه، خه به ری کردنه وه و ئاگاداری  
کردنه وه له فه زل و ببه ره که تی سه عاتی دوا ی نوژی به یانی که له و کاته دا  
خیرو به ره که تیکی زۆر هیه، فه رموی (ئه ی که چه کم! هه سته حازرو  
ئاماده ی سه ر زرق و رۆزی خوا ی گه وه به، نه که ی له وکه سانه بیت که بی  
ئاگابون، چونکه خوا ی گه وه زرق و رۆزی خه لکی دیاری ده کات له به یانی  
نوژی به یانی و رۆژه لاتندا...) <sup>(۳)</sup>.

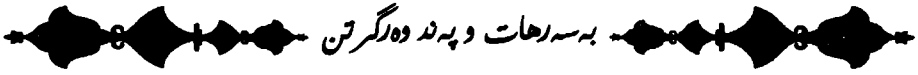
به م شیوه یه پیغه مبه ر (ﷺ) موسو لمانان پر خیره کات که وا په له بکه ن

(۱) سوره الزمر (۵۳).

(۲) ثبت الی الله، یوسف الحاج احمد، لاپه ره (۳۸۷).

(۳) رواه البیهقی.





بۆ پاپەپاندنی کاره‌کانیان له‌کاتی به‌یاناندا، چونکه به‌رده‌وام له‌کاتی به‌یاناندا خێرو چاکه‌هه‌یه، وه‌ مرقه‌ه‌کان له‌کاتی به‌یانان زیاتر چالاک و له‌ش ساغ و ته‌ندروست ده‌بن.

-هه‌روه‌ها دڵسۆزی و به‌زه‌یی به‌رامبه‌ر به‌ ئوممه‌ته‌که‌ی ئه‌وه‌یه که هه‌میشه بیداریان ده‌کاته‌وه له‌شته چاکه‌کان و پڕ سووده‌کان وه‌دوعا ده‌کات بۆ ئوممه‌ته‌که‌ی که به‌ره‌به‌یانه‌کانیان پڕ فه‌رو به‌ره‌که‌ت بێ.

(اللهم بارک لامتی فی بکورهم)

واته: خواجه گیان به‌ره‌که‌ت و خێرو فه‌زلی خۆت بپێژه‌ به‌سه‌ر ئوممه‌تم له‌ کاتی به‌یاناندا.

هه‌روه‌ها ده‌فه‌رمووی

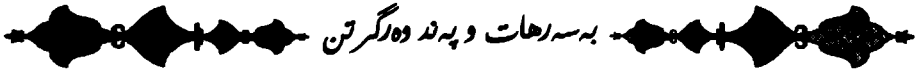
(باکروا الغدو فی طلب الرزق، فان الغدو برکه‌ و نجاج) (رواه البزار).

واته: په‌له‌بکه‌ن له‌به‌یانان بۆ داواکاری دینق و پۆزی چونکه له‌بانان خێرو به‌ره‌که‌ت و سه‌رکه‌وتنی تێدایه<sup>(۱)</sup>.

---

(۱) چیرۆکی ئادابه‌ ئیسلامیه‌کان، لاپه‌ره (۱۷۸).





## ۵۹۷- خہ لکی لہ دھوری گوبونہ وہ

(خلف) دہ لئی: چومہ لای نیمامی مالک پئی گوتم: سہیری ژیر بہر مالہ کہم بکہ بزانه چی لہ ژیرہ، منیش سہیرم کرد دہ بینم نووسراویکہ، گوتی: بیخوینہ وہ کہ خویندہ نہ وہ دہ بینم باسی خہ ونیک دہ کات کہ یہ کیک لہ ہاوپیکانی نیمامی مالک بینویہ تی بہ پیغہ مہر (ﷺ)

دہ لئی: (پیغہ مہر لہ خہ و مدا دیت، لہ ناو مزگہ و تہ کہ ی بوو خہ لکی دہ وریان دابوو پئی گوتن: من ہندی بونی خوش یان زانستم ہہ لگرتوہ لہ ژیر تہ و مینبہرہم، وہ فہرمانم بہ (مالک) کردوہ کہ دابہ شی بکات بہ سہر خہ لکی، خہ لکہ کہش رویشٹ و دہ یانگوت: نیستا (مالک) فہرمانی پیغہ مہر (ﷺ) جی بہ جی دہ کات . پاشان (مالک) گریا و منیش ہہ ستام لہ مہ جلیسہ کہ<sup>(۱)</sup>.

## ۵۹۸- نیمامی احمد و گاورہ کہ

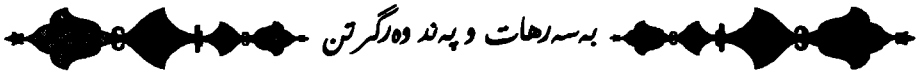
احمدی کوری الطوسی دہ لئی:

کاتی نیمامی احمدی کوری حنبل (پہ حمہ تی خوی لی بیت) سہیری پیاویکی گاور (نصرانی)ی دہ کرد چاوه کانی دہنوقاندو دریزہ ی بہ سہیر کردنی نہ دہ دا، پرسیاریان لی کرد بو چی وادہ کہ یت؟

دہیفہرمو: ناتوانم سہیری کہ سی: بکہم کہ قہ ی درو و بوختان

(۱) لمن أراد رؤیة النبي في المنام، ابو عمر الزغبی (۱۲۰).





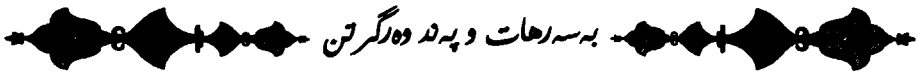
هەلبەستەن بۆ خوا، وەخوا بەدرۆژن بخەنەووە لەوێ کە دەلێن حەزەرەتی  
(عیسی) کوری خواپە و لە سێدارە دراوێ بیگومان ئەمەش پێچەوانەیی  
فەرماشتی خودایە.

### ۵۹۹- مائی دنیا

ئیمامی احمد دەفەموی: پیاویك هەبوو لەسەردەمی خۆی مال  
وسامانیکی زۆری کۆکردبوو، وەهەموی لەناوگەنجینەکانی دانابوو هیچی  
لێ نەدەبەخشی بەهەژاران پاشان لەناو مال و منال و خیزانی بەخۆی دەیگوت:  
بەپاستی ئەمسال لە هەموو سالێکان هەرزانی و هاتی ترە لەسالانی تر، بەلام  
لەناکاو فریشتەیی گیان کیشانی لێ بوو بەمیوان و لەدەرگای دا لەسەر  
شێوێ پیاویکی هەژار، چون دەرگای لێ بکەنەو، گوتی: خاوەنی ئەو  
مالەم بۆ بانگ بکەن، ئەوانیش دەرگاکیان لێ نەکردەو پێیان گوت:  
گەرمان چۆتە لای پیاویکی وەک تۆ، پاشان کەمێک چاوەپروانی کرد و  
دواتر گەرمان لەدەرگای دا وەک جارێ، ئەوجارە پێی گوتن: هەوال بەدەن  
بەگەرمان کەتان کە من فریشتەیی گیان کیشانم (ملك الموت) کاتی گەرمان کەیان  
(دەوڵەمەندەکە) ئەمەیی بیست بەنارەحەتی و بە ترسەو دانیشت وگوتی:  
بەنەرمی قەسە لەگەڵ بکەن، خانەوادەکەیی گوتیان: تۆ وادیارە گەرمان  
ئیمەت مەبەستە، بارک الله فیک؟

گوتی: تەنھا ئەوم مەبەستە، ئینجا چووەلای پێی گوت هەستە وەسیەت  
بکە ئەگەر وەسیەتت هەبە چونکە من ئیستا گیانت دەکیشم پێش دەربچم

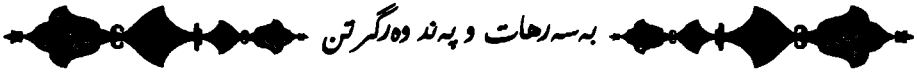




لەمالت، منال و خیزانی ھاواریان کرد و گریان، پاشان پیاوہ دەولەمەندەکە گوتی: سندوقەکان بکەنەوہ وکیسە پەپارەکانیش بکەنەوہ ھەمویان بۆی کردەوہ، چوو سەبیریکی کرد، دەستی کرد بە لەعنەت کردن و جوین دانی پارەکە، دەیگوت: نەفرینت لی کراوہ لە مال، تۆی کە خوات لە بیر بردمەوہ تۆی کە سەرقات کردم بۆ کارکردنم بۆ پۆژی دوایم، تاکو لە ناکاو ئەجەلم ھات، پارەکیسە پەپارەکان بەزمانی حال وەلامی دایەوہ وپیی گوت: جوینم پی مەدە، ئایا پیاویکی بی پیزم و نزم نەبوویت بزم کردیتەوہ؟ ئایا شوینەواری منت بەسەردا نا بیندریت و دەچیتە شوینە بەرزەکان لەگەڵ پیاوہ گەورەو پاشاکان دەچیتە ژووری؟ بەلام بەندە چاکەکانی خوا لەگەڵیان ناچنە ژووری چونکە پارەیان پی نیە، ئایا تۆ نەبوویت چوینت خوازینی کچە پاشا و گەورەکان لییان مارەکردیت؟ بەلام پیاوہ چاکەکان چوون پینان نەدان چونکە پارەیان نەبوو؟ ئایا منت لەرینگی خراپە وپیی خەرج نەکرد و منیش بی ئەمریم نەکردیت؟ ئەگەر لەرینگی خوا و چاکە منت خەرج بکردایە بە قسەم دەکردیت، ئیستا تۆ لە من زیاتر گازاندەت لی دەکری، چونکە من و تۆ ئەی ئادەمیزاد لە خۆل دروست کراوین، بۆ چاکە و بۆ خراپە پادەپەڕین، ئەوھا بەو شیوہ مال و سامانی دنیا قسەدەکات کەواتە وریابن فریوہ خۆن لەدەستی وپیش ئەوہی فریشتەیی گیان کیشان لەدەرگابەت خەرجی بکە<sup>(۱)</sup>.

(۱) عدة الصابرين وذخيرة الشاكرين، ابن القيم الجوزية (۲۹۳).





## ۶۰۰ - دہزانی کی دستت دہشوات؟!

دہلین پوژیکیان زانیہ کی پایہ بہرزو نابینا دہچیتہ لای خلیفہ ہارون الرشید نہ و ہندہ ناموژگاری دہ بہ خشی لہ و کوڑہ دا تاکو خلیفہ زور دہ گرتی، پاشان جاریکی تر خلیفہ بانگی ہمان زانا دہ کات و پیزی یہ کجار زور دہ گرتی، بویہ خوادرنی بو دادہ نی، کاتی خوادرنی تہ واوبوو خلیفہ ہلڈہستی ثاوی بو دینئ تاکو دہستی بشوات ئینجا نہ و نابینایہ ناتوانئ دہستی بشوات خلیفہ بہ خوی دہستی دہشوات و پئی دہلئ: ثایا دہزانی کتیہ بہ دہستت دہشوات؟ زاناکہش دہلئ: نہ خیر

خلیفہش دہلئ: نہ وہ (امیر المؤمنین) ہ ہارون الرشید

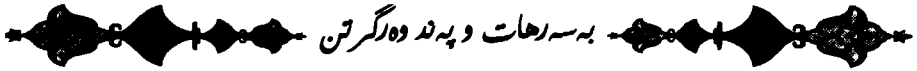
مہ بہستم پیزگرتن بو لہ زانستہ کہت.

- مرزوقی غامیدی دہلئ: بہ راستی ہارون الرشید خواپہ رستیکی تہ واو بو، تاکو مرد ہمو پوژئ سہد (۱۰۰) پہ کعات نوژی سونہتی دہ کرد، وہ زوریش دژاہتی نہ ہلی بیدعہ و گومراہی دہ کرد دہلئ: جاریک پیاوئک چوہ لای، بینی واپیوئکی لہ گہ ردن دراوی لہ وئ کہ سہری برابوو، شمشیر بہ دہستہ کانیشی بہ شمشیریان خوینیان لی دہ سپرہ وہ، پرسی کہ نہ وہ کتیہ بو چی لہ ملی دراوہ؟

ہارون الرشید گوتی: نہ وہ لہ و کہ سانہیہ کہ گوتویہ تی: قورئان مہ خلوقی خوی: بیگومان ہر کہ سی وابلئ کافر دہ بی وکوشتنی حہ لالہ.

- پروانہ کتیبی (سیرہ و تاریخ ہارون الرشید) لہ نویسنی سالم الغامدی



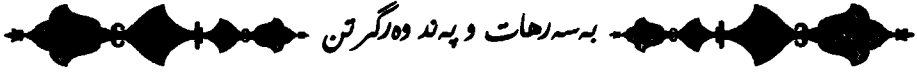


سو پاس و ستایش بۆ نه و خوايه ي که يارمه تي دام بۆ ته واو  
کردني به رگي دووه مي کتییي (به سه رها ت و پند وه رگرتن)  
نه گه ر پاستی و سه وا بم نیشان دانی نه وا له خواوه يه، وه نه گه ر  
هه له و نارپکی و ناته وا ویتان بیني نه وا له ئینسانه که مه نشه ئی  
نیسیانه و له بیر ده کات له انصاف و ویزدان پاستی بکه ره وه.  
له به روار ی - ۱۴۳۳/۱۱/۲۳ کۆچی به رامبه ر به ۲۰۱۲/۱۰/۹ زاینی  
له پۆژی سی شه ممه دا له کۆمه لگای شاییش / هه ولیر.

وبالله التوفيق

(وصلی الله وسلم وبارک علی حبیبنا محمد واله وصحبه)



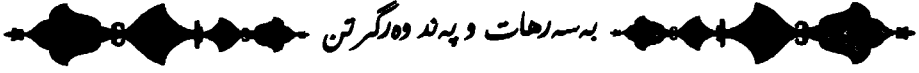


## گرنگترین سہرچاوهکان

- ۱- قورئانی پیروژ.
- ۲- تہ فسیری (القرطبی) وتہ فسیری (ئاسان).
- ۳- کتاب التواین، الامام ابن قدامہ المقدسی.
- ۴- قصص اعجبتني، محمد وبن عمر صالح باعثمان.
- ۵- قصص العابدین، حامد احمد الطاهر.
- ۶- بحر الدموع، الامام ابن الجوزي.
- ۷- صفة الصفة، الامام ابن الجوزي.
- ۸- تلبیس ابلیس الامام ابن الجوزي.
- ۹- الكبائر، الامام الذهبي.
- ۱۰- چیرۆکی رەوشتە جوانەکان.
- ۱۱- ۱۰۰ قصة وقصة من حياة الائمة الاربعة، رجب محمود ابراهيم بخيت.
- ۱۲- الجزء من جنس العمل، د. سيد حسين العفاني.
- ۱۳- وصايا المنبرية، محمد عبدالعاطي بحيري.
- ۱۴- الوايل الصيب، الامام احمد بن القيم الجوزية.
- ۱۵- الزهد، الامام احمد بن حنبل الشيباني.
- ۱۶- سيرة وتاريخ هارون الرشيد، مرزوق بن سالم الغامدي.
- ۱۷- نزہة المجالس، الشيخ عبدالرحمن الصفوري الشافعي.
- ۱۸- احياء علوم الدين، الامام ابو حامد الغزالي.

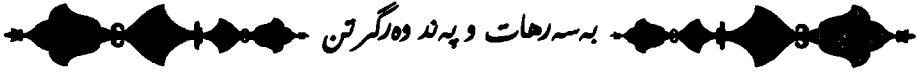






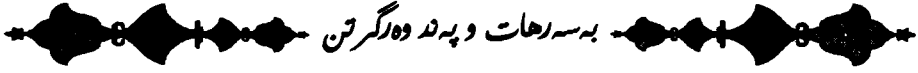
- ۱۹- تنبيه الغافلین، الامام السمرقندي.
- ۲۰- حياة الصحابة، الكاندهلوي.
- ۲۱- فتح الباري شرح صحيح البخاري ابن حجر العسقلاني
- ۲۲- قصص الصالحين، د. مصطفى مراد
- ۲۳- موسوعة الحقوق الاسلامية، محمود المصري
- ۲۴- السلسلة الذهبية، محمود المصري
- ۲۵- مسك الختام، محمود المصري
- ۲۶- لا تحزن وابتسم للحياة، محمود المصري
- ۲۷- لاتحزن، د. عائض القرني
- ۲۸- عدة الصابرين وذخيرة الشاكرين، الامام ابن القيم الجوزية
- ۲۹- الزواجر الامام ابن حجر الهيتمي
- ۳۰- چيروكه كاني پرتنمايي، عمرو خالد
- ۳۱- مثنوي معنوي، جلال الدين الرومي
- ۳۲- وصايا الرسول، سعد يوسف ابو عزيز، كؤمئتي دووقم
- ۳۳- مكاشفة القلوب الامام ابو حامد الغزالي
- ۳۴- لقمان الحكيم، محمد عبدالرحيم
- ۳۵- خطب الشيخ محمد حسان
- ۳۶- مرشد الخطيب، عبدالرحمن المصطاوي
- ۳۷- خلفاء الرسول، خالد محمد خالد





- ۳۸- حلیۃ الاولیاء، ابو نعیم الاصفہانی
- ۳۹- دیوان وحکم الامام الشافعی
- ۴۰- صرخۃ المنابر، ابراہیم النعمۃ
- ۴۱- چیرۆکی ئادابہ ئیسلامیہ کان، نووسینی کۆمەڵێک لہ ماۆستایان
- ۴۲- تعال نبک لنطفی بحارا من نار، عبدالرحمن السنجری
- ۴۳- ارشاد العباد الی سبیل الرشاد، زین العابدین الملیباری
- ۴۴- مائة قصة وقصة، د. محمد محمد داود
- ۴۵- رجال لا ینساهم التاریخ، محمود المصری
- ۴۶- وصایا وحکم، یوسف الحاج احمد
- ۴۷- ضحایا الحب، یوسف الحاج احمد
- ۴۸- الروح، الامام ابن القیم الجوزیة
- ۴۹- مفتاح دار السعادة الامام ابن القیم الجوزیة
- ۵۱- الحجاب فی الاسلام، یوسف الحاج احمد
- ۵۲- دموع تابیة، یوسف الحاج احمد
- ۵۳- حسن الخاتمة، یوسف الحاج احمد
- ۵۴- المستطرف، شهاب الدین الابشیہی
- ۵۵- ساعة وساعة، محمود المصری
- ۵۶- البحر الرائق فی الزهد والرقائق، د. احمد فرید
- ۵۷- الرسالة القشیریة، الامام القشیری





- ٥٨- ديمهني مهرگ، محمدي شلماشي
- ٥٩- الف قصة وقصة، هاني الحاج
- ٦٠- انيس المؤمنين، صفوك سعدالله المختار
- ٦١- تحفة العروس، د. عبدالمجيد رستم
- ٦٢- مناقب الشيخ عبدالقادر الكيلاني، د. يونس السامرائي
- ٦٣- گولستان شيعي سعدي شيرازي
- ٦٤- مختصر منهاج القاصدين، الامام ابن قدامة المقدسي
- ٦٥- لمن اراد رؤية النبي في المنام، ابو عمرو عبدالملك الزغبى
- ٦٦- مواقف ايمانية، الشيخ احمد فريد
- ٦٧- نهج البلاغة من كلام سيدنا الامام علي (كرم الله وجهه)
- ٦٨- تبت الى الله.. يوسف الحاج احمد، دارين حجاز، دمشق
- ٦٩- هل فات الاوان لتبدأ من جديد، باسل شيخو، دار القلم، دمشق
- ٧٠- التوبة.. وروائع التائبين ابو عمر محمد عبدالملك الزغبى، دار التقوى، مصر
- ٧١- مشاهير خلفاء بني العباس، عدنان حسن صالح، دار الفرسان الاردن
- ٧٢- روائع العريفي.. د. محمد عبدالرحمن العريفي، دار ابن الجوزي القاهرة
- ٧٣- جامع رسائل فضيلة الشيخ محمد العريفي، د. محمد عبدالرحمن العريفي، دار التدمرية، رياض
- ٧٤- عذاب القبر ونعيمه، ابن رجب الحنبلي، مكتبة ابن القيم - الدار الدمشقية.



## ناوھروك

لایھە	بەت	ز
۵	ئەوانە دلایان بە یەكەوہ پەيوەستە وبراى راستەقىنە	۲۰۷
۶	سۆزۈ مېھرەبانى	۲۰۸
۷	بەسەرھاتى تۆبەى (ثعلبەى) كۆپى عبدالرحمن	۲۰۹
۱۱	گرفتى كچىك	۲۱۰
۱۳	تۆبەكردنى كۆپى ھارون الرشيد	۲۱۱
۱۸	چاكە بكة لەگەل چاكەكار لە پاداھتى چاكەكانى يەوہ	۲۱۲
۲۲	كەراماتى ئەوليا	۲۱۳
۲۷	ئەوہى لە پيش تۆبە كوردنابىنى	۲۱۴
۳۰	نابىنا لە كاتى قورئان خویندندا بىنايە	۲۱۵
۳۱	دادگەرى وپارىزداوى	۲۱۶
۳۲	لەگەل دۆستانى خوادا	۲۱۷
۳۳	ئەو نەخۆشەى كە مرد نابىنابوو	۲۱۸
۳۶	خانووہكە و پارەش بۆ ئۆبە	۲۱۹
۳۸	زانستى ئىمامى ابو حنىفە	۲۲۰
۳۹	قاچەكانى من پاكترن يان پوخسارۆى تۆ ؟	۲۲۱
۴۰	خىروچاكە يەك بەدەيە	۲۲۲
۴۱	نەمرودى كۆپى كەنعان	۲۲۳
۴۳	تايبەتەندىيەكانى ژمارە ھەوت	۲۲۴
۴۵	نوۆكردن گوناهو تاوان ھەلدەوہ رىنى	۲۲۵
۴۶	زانائى گەورە ابن طاوس و خەلىفە منصور	۲۲۶
۴۸	ئامۆزگارى خواپەرستىك	۲۲۷



بسمه رحمت و پرند ده رگرتن

شماره	موضوع	صفحه
۴۹	شهینانه کان دهسه لاتیان نیبه بهسه رنه	۳۲۸
۵۰	دانانی برده کان بوو به قه لایه ک بوی له ناگری نۆزه خ	۳۲۹
۵۲	پیشه وای گوره و زاهید (طاووس) ی بهمانی	۳۳۰
۵۳	نه و ماله ی که لیتی ده به خشریت هرگیز که م ناکات	۳۳۱
۵۴	دوو کتوی گوره له ناگر	۳۳۲
۵۵	تاوانی غه بیته	۳۳۳
۵۶	ملکه چی هارون الرشید	۳۳۴
۵۷	دره ختی سیو - شجره التفاح	۳۳۵
۶۰	سزای نویژ نه که ر	۳۳۶
۶۱	بهنده ی خوا و پیاو چاک - صالح المری	۳۳۷
۶۵	سزای کاری خراب	۳۳۸
۶۶	گریانی خواپه رستان	۳۳۹
۶۸	کاتی کوره که ی ده مرئی پیده که نی	۳۴۰
۶۸	گه یشتنی حه زده تی عیسی به شهیتان	۳۴۱
۶۹	تاکو که ی غه بری خوا ده په رستی؟	۳۴۲
۷۰	هه ریه که و به گویره ی توانای خوی	۳۴۳
۷۱	نه و ه بوو که بۆم کرا پیشکه شت بکه م	۳۴۴
۷۲	دۆلێک له دۆله کانی دۆزه خ	۳۴۵
۷۴	پازی بوون به قه ده ری خوا	۳۴۶
۷۵	پیاوه سه خی یه که	۳۴۷
۷۶	هه رسیکیان مردن	۳۴۸
۷۷	سه که کان به کۆمه ل هاتن	۳۴۹
۷۸	دایک له ناو گوپیش شیرت پی ده دا	۳۵۰
۷۹	پیغه مبه ر (یحیی) علیه السلام - له گه ل شهیتان ده بویت	۳۵۱



بەسەرھات و پەندە وەرگرتن

پاڤەت	
۸۱	وہ سوسہ لہ شہیتاننہ وہیہ
۸۲	سۆزی باوکیکی پیر کہ بہ مردنی مندالہ کە ی گیان لہ دەست دەدات
۸۶	بۆ چوونیکى مەلە
۸۷	راھیبیکى بە دەست نوێز
۸۸	ھەمیشە دەست نوێزى ھەبووہ
۸۹	ژیانی پیاو سالخان لہ نیو گۆردا
۹۱	ھۆکاری زال بوونی شہیتان بە سەر ئوممە تدا
۹۲	نوعا کردن بۆ مردووان
۹۳	موزدە بى کہ تۆ ھاوړى منى لہ بە ھەشتدا
۹۴	پارێزگارى خوا بۆ زید
۹۵	بە بەرکە تى ئو خێروچاک یە بە لای مارە کە ی لە سەر لاچوو
۹۶	شۆینە واری گوناھوتوان
۹۸	سەری مندالە کە لە دەمی گورگە کە دا بوو
۱۰۳	ئیمامى جعفرى صادق و کوێلە کە ی
۱۰۴	پۆزى عەرەفە ی پیرۆز
۱۰۵	ئافرەتیک نامۆزگارى پیاویک دەکات
۱۰۶	بە ھۆزو تیرە ی خۆت مەنازە
۱۰۷	کە پۆیشتم (عمر) بووم کە ھاتمە وەش ھەر عمر بووم
۱۰۷	تۆیشووی سەفەر
۱۰۹	شیخ حسن ی بە سەری و پیاوہ ناگرپە رستە کە
۱۱۰	داوین پاک بن لہ ناست ئافرە تانى خەلک
۱۱۱	ھەم دنیا یان بو وە ھەم دوا پۆزیشیان بوو
۱۱۲	ابراھیم کوپى ادھم و مارە کە



بەسەرھات و پەندە وەرگرتن

۱۱۳	بەدوعای دایکی بوو بە زانایەکی پایە بەرز	۳۷۵
۱۱۴	من گوتم بۆ خواپە ئیستا چۆن پەشیمان دەبەم وە ؟	۳۷۶
۱۱۵	کاتیک فرمانی خوا هات پیتی پازی بووین	۳۷۷
۱۱۵	ئەوی کە دەچیتە مەموو ماله کان	۳۷۸
۱۱۷	گریان دل دەحە سینتتە وە	۳۷۹
۱۱۸	لە شوینیکت بە جینی هیشتەم زیگری خوی تیدانە دەکرا	۳۸۰
۱۱۸	پاداشتە کەمی ئەو یە بە یانی بۆی بە پۆڤووبین	۳۸۱
۱۱۹	پیتفە مەبەر - ایوب - علیە السلام	۳۸۲
۱۲۰	دەسەلات بە رووبوومی زانستە	۳۸۳
۱۲۱	شوینی سوجدە ی بووبە یە ک پارچە نوور	۳۸۴
۱۲۱	عاقڵ ترین شیت	۳۸۵
۱۲۸	شیخ عبدالقادر گیلانی و خەلیفە مقتفی لمر الله	۳۸۶
۱۲۸	نەیزانی کئی قەرز ی بۆ داووتە خاوەنە کە ی	۳۸۷
۱۳۰	کئی لە حاتم سەخی ترە ؟	۳۸۸
۱۳۱	ابو امامە و خێروچاکە کە ی	۳۸۹
۱۳۲	چوار دوعا بە چوار درەم	۳۹۰
۱۳۴	چاکە کردن لە گەڵ خەڵک مۆکاری بە ختە وەریبە	۳۹۱
۱۳۵	ئیتیر لە مەودوا تۆ نازادی	۳۹۲
۱۳۶	زانایان و سەردەمی عیزەت و گەورەیی	۳۹۳
۱۳۸	وشە ی حەق لە مەموو شتیک گران بە هاترە	۳۹۴
۱۴۱	دەرمانی مەموو دەردان تیکە لاو لە شەش شتان	۳۹۵
۱۴۲	من هەرگیز نەخۆش نە کە و تووم	۳۹۶
۱۴۲	نیعمەت و موصیبت	۳۹۷
۱۴۳	بە هەزاران نیعمەت لە لا هە یە ئینجا داوایە کە ی	۳۹۸



۱۴۳	كەواتە سوپاسگوزای خوا ئاسانترە لە پاداشت دانەوہی خەلك	۳۹۹.
۱۴۵	چاكبوونەوہت بەرامبەر بە ئازاری دەمارى ئەستۆتە	۴۰۰.
۱۴۶	كەمترین نیعمەت	۴۰۱.
۱۴۶	ئەوانیش دوژمنى منن	۴۰۲.
۱۴۷	ئامۆزگارىكەكانى وەيس القرنى	۴۰۳.
۱۴۸	تاوانە بچووگەكان بە كەم مەزانن	۴۰۴.
۱۴۸	چاكەكردن لەگەڵ هەتیو دا	۴۰۵.
۱۴۹	جگەر گۆشە	۴۰۶.
۱۵۰	ناپاكى ... و ... دەرنەنجامەكەى	۴۰۷.
۱۵۲	خووى خراب	۴۰۸.
۱۵۳	بە بیستنى قورئان پینمایى كرا	۴۰۹.
۱۵۶	مردوو شۆر	۴۱۰.
۱۵۸	چارەنووسىكى گەش	۴۱۱.
۱۶۱	میز دەكەن بەگۆرپەكەیدا	۴۱۲.
۱۶۲	سولتان محمود وئەيازى خزمەتكارى	۴۱۳.
۱۷۰	بەپراستى خواپەرست و تىكۆشەرە	۴۱۴.
۱۷۳	هەلۆیستە ئیمانیەكەى (صیلە)ى عدوى	۴۱۵.
۱۷۴	دڵسۆزى لە كردهوہى چاك	۴۱۶.
۱۷۵	كۆى لە دنیادا زۆر غەمبارە لە دواپۆژدا دڵخۆشە	۴۱۷.
۱۷۶	ھارون الرشید لە ترسى پۆزى لى پرسینەوہ دەگرى	۴۱۸.
۱۸۳	مەكحول ویزیدى كوپى عبدالملك	۴۱۹.
۱۸۳	ئەگەر ئەوان بیخۆن دەچیتە ژێر عەرشى خوا	۴۲۰.
۱۸۴	چۆن ھاتۆتە دنیا ئەوھاش دەرجوہ!	۴۲۱.
۱۸۵	بلیمەتى ئیمامى احمد (رحمە اللہ)	۴۲۲.





۱۸۶	بؤ چی بہ بی پیلو ناپوی تاکو قاچہ کانت زیر بن ؟	۴۲۳
۱۸۷	مہچوو بؤ نہوشارہ	۴۲۴
۱۸۷	غہ مبار مہ بہ بہ وہی کہ خہ لکی سپلہ بن بہ رامبہرت	۴۲۵
۱۸۸	لہ سہر کردہ می بؤ دارتاشی	۴۲۶
۱۹۰	ستہ مکاران و تولہی پەرورہ رگار	۴۲۷
۱۹۲	ناموزگاری حکیم بؤ حہ کیمینکی تر	۴۲۸
۱۹۲	لہ و تہی سی دانہ سالہ حالمان نہوہایہ	۴۲۹
۱۹۳	بؤ نہوہی کہ خاوەن دل بیت	۴۳۰
۱۹۴	هۆکار چیبہ بؤ خسارت نہوہا دہ درہ و شیتہوہ ؟	۴۳۱
۱۹۵	لہ شوینیک خۆم بہ گہورہ زانی کہ خہ لکی تییدا ملکہچ دہ بن	۴۳۲
۱۹۶	ئیرادہ یەك کہ ناسن دہ شکینئ	۴۳۳
۱۹۷	کہ سیک لہ بہ رختری خوا وازیننی لہ شتیک باشتری پی دہ بہ خشرئ	۴۳۴
۱۹۸	بہ خششی حاتمئ - طانی	۴۳۵
۱۹۹	شہقی شہرمزاری لہ خۆی بدات	۴۳۶
۱۹۹	احمد ی کورپی خسروییہ ودوا ساتہ کانی ژیانئ	۴۳۷
۲۰۰	نہ موہست نازاری بدہم	۴۳۸
۲۰۰	فریشتہ کان لہ خہودا فرمانئ پیئدہ کەن کہ شہو نوؤز بکات	۴۳۹
۲۰۱	نازانی کہی دہ گہریتہوہ !؟	۴۴۰
۲۰۲	تۆبہی فضیل ی کورپی عیاض (رحمہ اللہ)	۴۴۱
۲۰۳	ناوی دہریا بؤی دہوہ ستئ	۴۴۲
۲۰۴	زانایانی دنیاویست	۴۴۳
۲۰۷	ہہ ندیک لہ ناموزگاریبہ کانی لوقمانئ حہکیم	۴۴۴
۲۰۹	زہواجئ عورئ ویاوؤدوخیکئ ترسناک	۴۴۵



٢١٠	خوابەرسنتى بە خىزىر و چاگە	٤٤٦.
٢١٢	يارمەتى سىنەم لىكراو بدە	٤٤٧.
٢١٣	ئاي كە تەمەنت چەند درىژە	٤٤٨.
٢١٣	سەردانى نەخۆش دل رەقى لادەبات	٤٤٩.
٢١٤	جارى بەكەم مەبەستتەن بووم	٤٥٠.
٢١٥	تەنھايەك چاگەى مەبوو	٤٥١.
٢١٦	ھەرگىز ئاوى ساردەم نەدە خوار دەوھ	٤٥٢.
٢١٦	ملكە چى راستەقىنە لەناو نوپۇدا	٤٥٣.
٢١٧	غەيبەت و دوو زمانى	٤٥٤.
٢١٩	گەرەكە تان چۆنە	٤٥٥.
٢٢١	پاشايەكى دادپەرور	٤٥٦.
٢٢٣	شەيبى كۆپى حرب و ھارون الرشيد	٤٥٧.
٢٢٤	ئامۇزگارى بەكانى ئىمامى ابو حنىفە	٤٥٨.
٢٢٨	مىسكى كۆتايى	٤٥٩.
٢٢٩	لە خىزمەت زانايان و دانايان	٤٦٠.
٢٣١	ھەلوئىستى ئىمامى (عمى) كۆپى عبدالعزىز لە كەنىسەى يوحنا	٤٦١.
٢٣٢	بۆ (والى مصر)	٤٦٢.
٢٣٢	سوئىد بە خوا من ھەرگىز لەبىرم نەچوھ	٤٦٣.
٢٣٤	خوابەرسنت (رىبىع كۆپى خىپىم)	٤٦٤.
٢٣٥	لە و كاتەدا ئەى ابو عبىد اللە؟!	٤٦٥.
٢٣٦	داوام لەخون لىكدەرەوھەكە كرد كە خەوھەكەم بۆ لىكداتەوھ	٤٦٦.
٢٣٦	ئازايەتى زانايان بەرامبەر بە كاربەدەستان	٤٦٧.
٢٣٨	خوای گەرە لە نۆو دلى پىاوى خۇپارىزو داوئىن پاكە	٤٦٨.
٢٣٩	نەموست شتىك بخوئىن كە بى ئاگابى لە زىكرى خوا	٤٦٩.



۲۳۹	شهرم ده کم داوای خواردن بکم له خوا	۴۷۰
۲۴۰	سهره مهرگ	۴۷۱
۲۴۱	دلسۆزی راهیبیک	۴۷۲
۲۴۲	نامۆزگاری وحیکمه ته کانی نیمانی شافعی	۴۷۳
۲۵۰	په ند وهرگرتن	۴۷۴
۲۵۲	هیچ مه ژاریکم نه دۆزییه وه	۴۷۵
۲۵۳	که پولاتیکی په وانبیز	۴۷۶
۲۵۷	پۆوانیک ژبانی منی گۆپی	۴۷۷
۲۵۹	همموی بۆت به خیزو سه ده قه ده ژمیردریت	۴۷۸
۲۶۱	داوای دوو شاهیدی دادپه روهری لی کرد	۴۷۹
۲۶۱	ناوی گهرم	۴۸۰
۲۶۲	خه لیفه په ند وهرده گری	۴۸۱
۲۶۲	ئه گهر تو به چه زوو ویستی خۆت ده پۆی مه پۆ وپاوه ست	۴۸۲
۲۶۴	نازابه تی فیرخواز	۴۸۳
۲۶۵	وه لامدانه وهی خوا	۴۸۴
۲۶۶	نوستن له م رچاوی خه ک	۴۸۵
۲۶۷	مندالیتیکی په وان بیژ	۴۸۶
۲۶۸	زه رده خه نه	۴۸۷
۲۶۹	خواتوبه ت لی وهرگری	۴۸۸
۲۷۰	جوانی بی ده نگی	۴۸۹
۲۷۰	له خزمه ت (ابو الدرءاء) دا	۴۹۰
۲۷۱	گه ورهیی قورئان خویندن	۴۹۱



ردیف	عنوان	صفحه
۲۷۲	وشره ونبوه که	۴۹۲
۲۷۳	کژمه لیک به ره و به هشت وکژمه لیکیش به ره و دوزخ	۴۹۳
۲۷۴	بۆ چی نه گریم	۴۹۴
۲۷۵	بیرکردنه وه له مردن دله کان پووناک ده کاته وه	۴۹۵
۲۷۷	دهرمانی تاوان	۴۹۶
۲۷۸	که م وتن	۴۹۷
۲۷۹	به زهیی پیغه مبر (علیه السلام) به ماوه له که ی	۴۹۸
۲۸۰	دیاری	۴۹۹
۲۸۰	له ترسی وهستان به رامبه ر به خوا مرد	۵۰۰
۲۸۲	جگه له نه مرق چیت خزمه تم ناکن	۵۰۱
۲۸۲	لیپرسینه وه	۵۰۲
۲۸۲	ناخوئی وناهیلی که سیش بخوئی	۵۰۳
۲۸۴	لیپوردن وگه راندنه وه ی ماقی په شیمان بوو	۵۰۴
۲۸۵	به لئی بهنده بهنده	۵۰۵
۲۸۷	ته نها خوا شیفا به خشه	۵۰۶
۲۸۸	ترسام که تووشی درۆ کردن بم	۵۰۷
۲۸۸	نیمامی احمد وشه یقان	۵۰۸
۲۸۹	عمری کوپی عبدالعزیز و پۆستی خه لافه ت	۵۰۹
۲۹۰	خوا وپیغه مبری خوای مه لیزارد له سه ر مالی دنیا	۵۱۰
۲۹۱	مونیبه له خوا په رستی تیر نابی	۵۱۱
۲۹۲	خوا په رستی - ام الدرداء	۵۱۲
۲۹۳	هه رگیز لیتی تینه که یشتون	۵۱۳



۲۹۴	دوورہ پریزی کردن له کاتی خراب بوونی خه لک	۰۵۱۴
۲۹۶	یه کراسی هه بوو	۰۵۱۵
۲۹۶	سویندیکی نابجی	۰۵۱۶
۲۹۷	زانست و پاریزیگای	۰۵۱۷
۲۹۹	ثافره تیک که به باوره په که ی گه وره ده بی	۰۵۱۸
۳۰۰	فتهواکانی شیخ عبدالقادر گه یلانی	۰۵۱۹
۳۰۱	ژیبری به گه وره یی نییه	۰۵۲۰
۳۰۴	تۆله سهر کۆچ و کۆچباری	۰۵۲۱
۳۰۵	ترسی پیغه مبه ران (علیهم الصلاه والسلام) له خوای گه وره	۰۵۲۲
۳۰۸	مانای زوهد	۰۵۲۳
۳۰۹	خه ونه که ی نیمامی شافعی	۰۵۲۴
۳۱۰	موژده و نامۆزگاری پیغه مبه ر (علیه السلام) له خه ودا	۰۵۲۵
۳۱۱	پیتی گوت: به خه لکی بلی باده ریچن داوای باران بکه ن	۰۵۲۶
۳۱۳	نامۆزگاری کارو خه لیفه	۰۵۲۷
۳۱۴	هه ولینکی خاوین	۰۵۲۸
۳۱۵	پیاوینکی عاقل	۰۵۲۹
۳۱۶	له خه ودا پیغه مبه ر (علیه السلام) پیتی گوت: نه ی شهرع زان	۰۵۳۰
۳۱۶	قورئان بق پیغه مبه ر (ص) ده خوینتی له خه ودا	۰۵۳۱
۳۱۷	خوای گه وره شانازی ده کات به به نده کانی	۰۵۳۲
۳۱۸	له سهر دهستی دایکی تۆبه ی کرد	۰۵۳۳
۳۲۰	تۆبه ی پیاوینکی ده شته کی به گوی پراگرتنی یه ک ثابته	۰۵۳۴
۳۲۲	حجاج و حطیبه	۰۵۳۵



۲۲۵	ئىمامى احمد ومەينەتى بەكانى	.۵۳۶
۲۲۴	ھەندى لەوتە بەنرخەكانى ئىمامى على (رضي الله عنه)	.۵۳۷
۲۳۶	۲۵ ئامۆزگارى بۆ تۆبەكاران	.۵۳۸
۲۴۱	سوجدەيەك لە ژۆر ئاودا	.۵۳۹
۲۴۴	بەھۆى زانستى مىرات موسلمان بوو	.۵۴۰
۲۴۶	سفيان الثوري و ابو جعفرى المنصور	.۵۴۱
۲۴۸	بەيارىدەدانى خاى گورە	.۵۴۲
۲۴۸	پاشا و عابيد	.۵۴۳
۲۴۹	سوور بوون لەسەر كۆكردنەوہى مالى دنيا	.۵۴۴
۲۵۰	گرفتنيك لە تينەگەيشتن	.۵۴۵
۲۵۱	ئافرەتنيك ئامۆزگارى ئىمامى عمر دەكات	.۵۴۶
۲۵۲	ئافرەتنيك ئارام دەگرۆ لەسەر نەخۆشى بەركەم (المصرع)	.۵۴۷
۲۵۲	ئايا باوہ پدەكەن ؟..	.۵۴۸
۲۵۷	تۆبەى كرد لە غەيبەت كردن	.۵۴۹
۲۵۷	خوابرتنيك .. لەگەن جار بەكەيدا	.۵۵۰
۲۶۰	تۆلەى خوا	.۵۵۱
۲۶۲	ئافرەتنيكى تينكوشەر	.۵۵۲
۲۶۵	ابو جعفر المنصور و دوعاى خوابە رستنيك	.۵۵۳
۲۶۶	بەيەك وتە چوار پزىشك موسلمان بوون	.۵۵۴
۲۶۸	زانايەك لە خانەى رەقس وسەمادا	.۵۵۵
۲۷۱	لە نەخۆشخانەوہ	.۵۵۶
۲۷۴	سيحرم ليتكراوہ !!	.۵۵۷



بەسەرھات و پەندە وەرگرتن

۳۷۷	مالەكەم ھىچ سوودى بۆم نەبوو	۰۵۵۸
۳۸۰	لەبەر خاترى خوا تاوانم نەكرد خواش بۆى قەرەبوو كرمەوہ	۰۵۵۹
۳۸۵	دوعاى بۆ ئيمانداران دەكرد	۰۵۶۰
۳۸۶	چەندە تامەزىقۇى فېزىبوونى قورئانە	۰۵۶۱
۳۸۸	نازە ھەستم بە ئارامى كرد	۰۵۶۲
۳۸۹	ترسام لەوہى تۆش لەگەن ئەوان بيت	۰۵۶۳
۳۹۰	خوای گەورە لىت خۆش بى ئى عبدالله	۰۵۶۴
۳۹۱	زۆلم لە ئىمە و دەعوا لە دوژمن	۰۵۶۵
۳۹۲	ھەندى لەوتە و نامۆزگارى بەكانى شىخ عبدالقادر گيلانى	۰۵۶۶
۳۹۳	زانستىكى پوون وئاشكرا	۰۵۶۷
۳۹۴	سوپاى بۆ خوا توشى گوناھىك نەبووم	۰۵۶۸
۳۹۴	ئىمامى (عم) و ئافرەتە ئەویندارەكە	۰۵۶۹
۳۹۶	تۆبەى ئافرەتىك كە خىزانى (مسلم) ى تىكدا	۰۵۷۰
۳۹۷	نەخۆش و سەرپىچى كردن	۰۵۷۱
۴۰۲	ئافرەتىك لەبەرخواپەرستى خۆش دىناى لە خۆى حەرام كرىوہ	۰۵۷۲
۴۰۳	قورس ترين و سووك ترين شت لەسەر بەندە	۰۵۷۳
۴۰۳	داپكىك نامۆزگارى كچەكەى دەكات	۰۵۷۴
۴۰۴	دلىسۆزى لە دوعاكرندنا	۰۵۷۵
۴۰۵	لەخزمەتى سفىانى (الثورى) دا	۰۵۷۶
۴۱۰	ئىمە لەوہرى بەھارداین بەلام جوانىكەى نابىنم	۰۵۷۷
۴۱۲	ئەو جارە لە بېرى ناكەم	۰۵۷۸
۴۱۳	ھەول بەدە داواى زاست بكە	۰۵۷۹



		ز
۴۱۴	چرکه کان له تمهنت کهم ده که نه وه	.۵۸۰
۴۱۵	نه گهر حقی ده ده بته وه نه گهر نا بانگ ده دم	.۵۸۱
۴۲۱	خوا به رستی وتاعه تی نیمامی احمد (رچی الله عنه)	.۵۸۲
۴۲۲	راست گزوه له ناکاتله فیراسه ته که ی	.۵۸۳
۴۲۳	که راماتی ابو مسلم ی (الخوانی) تابعی	.۵۸۴
۴۲۴	قورثانی فروشت وسه گیتی کپی	.۵۸۵
۴۲۵	الرحمن علی العرش استوی	.۵۸۶
۴۲۶	شریح ی قازی وثیمامی علی (کرم الله وجهه)	.۵۸۷
۴۲۸	سهیری دوا پوژدی سته مکاران بکه	.۵۸۸
۴۳۰	قورثان خوینه که و بالنده که	.۵۸۹
۴۳۱	به راستی لیدانی خوی تو به میزه	.۵۹۰
۴۴۱	سزای گزپو مهینه تی به کان	.۵۹۱
۴۴۲	عه قلی نیمامی شافعی	.۵۹۲
۴۴۳	پرسیار له وانه بکه	.۵۹۳
۴۴۴	ژیان له گهل نه خوشی دا	.۵۹۴
۴۴۵	توبه و گزپانکاری له دوا ی مردن	.۵۹۵
۴۴۸	په له بکن له به بیانان بۆ دواکاری نذق و پوژدی	.۵۹۶
۴۵۰	خه لکی له ده وری کویبونه وه	.۵۹۷
۴۵۰	نیمامی احمد و گاوره که	.۵۹۸
۴۵۱	مالی دنیا	.۵۹۹
۴۵۲	ده زانی کی ده ستت ده شوات ؟!	.۶۰۰

